Regeringens proposition till Riksdagen med förslag om godkännande av Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen ska godkänna Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, antaget i Lissabon i december 2007, och en lag om sättande i kraft av fördraget. Till fördraget hänför sig 13 protokoll, två bilagor, en slutakt och 65 förklaringar. Bilagorna och protokollen utgör en integrerande del av fördraget.

Genom Lissabonfördraget ändras fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, vars namn ändras till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Fördragen har samma rättsliga värde. Genom Lissabonfördraget förenas Europeiska gemenskapen och den union som bildats genom fördraget om Europeiska unionen till en enda juridisk person.

Fördraget stärker unionens dimension i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna bl.a. genom att unionens stadga om de grundläggande rättigheterna tillskrivs samma rättsliga värde som unionens grundfördrag och genom att unionens anslutning till den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan den europeiska människorättskonventionen) möjliggörs.

Genom reformerna strävar man efter att uppdatera unionens institutionella ram och utveckla dess handlingskraft och öppenhet, god förvaltning inom unionen och unionens demokratiska karaktär. Genom Lissabonfördraget ersätts det nuvarande systemet för beslutsfattande med kvalificerad majoritet i rådet, vilket baserar sig på vägning av medlemsstaternas röster, med ett system som baserar sig på s.k. dubbel majoritet. Antalet ledamöter i Europeiska kommissionen reduceras efter en övergångsperiod så att där samtidigt finns en medborgare från två tredjedelar av medlemsstaterna och så att en tredjedel av medlemsstaterna alltid står utanför. Europeiska rådet blir en egentlig institution och unionen får en hög representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Den höga representanten kommer att vara verksam i både rådet och kommissionen.

Genom Lissabonfördraget fastställs principen om tilldelade befogenheter. Befogenheter som inte har tilldelats unionen i grundfördragen tillfaller medlemsstaterna. Unionens befogenheter preciseras och förtydligas även i övrigt. Området för unionens befogenheter ändras genom att vissa nya politikområden tillförs och genom att de nuvarande befogenheterna vidareutvecklas.

Genom fördraget förenklas unionens lagstiftningsförfaranden. Det s.k. ordinarie lagstiftningsförfarandet ska utgöra huvudregel, och det motsvarar det nuvarande medbeslutandeförfarandet. Samtidigt utvidgar fördraget området för ärenden där rådet beslutar med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet.

Genom Lissabonfördraget slutförs det reformarbete som inleddes genom Nice- och Laekenförklaringarna. Reformarbetet bereddes av konventet 2002 och 2003, vid regeringskonferensen 2004 och ytterligare vid regeringskonferensen 2007. Genom Lissabon-

fördraget intas i unionens nuvarande grundfördrag de reformer som antogs vid regeringskonferensen 2004 med de justeringar som regeringskonferensen 2007 enades om. Innehållet i Lissabonfördraget motsvarar till övervägande del det konstitutionella fördraget, men strukturen avviker betydligt.

I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i Lissabonfördraget som hör till området för lagstiftningen. Genom lagen upphävs lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Lagen avses träda i kraft samtidigt som Lissabonfördraget, vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av republikens president.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL 1

INNEHÅLL 3

ALLMÄN MOTIVERING 9
1 Inledning 9
2 Nuläge och beredningen av propositionen 9
2.1 Lissabonfördragets bakgrund, beredning och syfte 9
2.1.1 Niceförklaringen och Laekenförklaringen, konventet och regeringskonferensen 2004 9
2.1.2. Tankepausen i anslutning till det konstitutionella fördraget samt diskussionerna under Finlands och Tysklands ordförandeskap 11
2.1.3 Regeringskonferensen 2007 12
2.1.4 Beredningen av ärendet i Finland 12
2.1.5 Finlands centrala förhandlingsmål och hur de uppnåtts 14

3 Lissabonfördragets centrala innehåll 15
3.1 Lissabonfördragets struktur, karaktär och förhållande till unionens nuvarande grundfördrag 15
3.1.1 Fördragets struktur, karaktär och förhållande till de nuvarande grundfördragen 15
3.1.2. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del 18
3.2 Lissabonfördragets centrala innehåll och betydelse 18
3.2.1 Allmänna frågor och de viktigaste principerna 18
3.2.1.1 Unionens värden och mål 18
3.2.1.2. Unionsmedborgarskap 20
3.2.1.3. Unionens juridiska personlighet 20
3.2.1.4. Befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna 21
3.2.1.4.1. Allmänt 21
3.2.1.4.2. Området för unionens befogenheter 22
3.2.1.4.3. Befogenhetskategorier 24
3.2.1.4.4. Principerna för utövande av unionens befogenheter 26
3.2.1.5 Unionsrättens företräde och principen om lojalt samarbete 27
3.2.1.6. Unionens demokratiska liv 29
3.2.1.7. Öppenhet och insyn när det gäller unionens verksamhet, och skydd av personuppgifter 30
3.2.1.8 De nationella parlamentens roll 31
3.2.1.9. Medlemskap i unionen 33
3.2.1.10. Fördjupade samarbeten 34
3.2.1.11. Unionens finanser 36
3.2.1.12 Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del 38
3.2.2. Unionens dimension i fråga om de grundläggande rättigheterna 43
3.2.2.1. Allmänt 43
3.2.2.2. De grundläggande rättigheterna i Lissabonfördraget 43
3.2.2.3. Stadgan om de grundläggande rättigheterna 44
3.2.2.3.1. De materiella rättigheternas räckvidd 45
3.2.2.3.2. Allmänna bestämmelser 46
3.2.2.4. Unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen 49
3.2.2.5. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del 50

3.2.3. Unionens institutioner, beslutsförfaranden och rättsakter 54
3.2.3.1. Unionens institutionella ram....54
3.2.3.1.1. Europaparlamentet....54
3.2.3.1.2. Europeiska rådet....56
3.2.3.1.3. Rådet....57
3.2.3.1.4. Definitionen av kvalificerad majoritet i rådet och Europeiska rådet....58
3.2.3.1.5. Europeiska kommissionen....60
3.2.3.1.6. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik....62
3.2.3.1.7. Europeiska unionens domstol....63
3.2.3.1.8. Unionens övriga institutioner och rådgivande organ....65
3.2.3.1.9. Övergångsbestämmelser för unionens institutioner....65
3.2.3.2. Beslutsförfaranden och unionens rättsakter....67
3.2.3.2.1. Målen med reformerna enligt Lissabonfördraget....67
3.2.3.2.2. Reformer som gäller beslutsförfarandena....67
3.2.3.2.3. Reformer som gäller rättsakterna....70
3.2.3.3 Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del 71
3.2.4. Unionens politik och funktion....78
3.2.4.1.Allmänt....78
3.2.4.2. Inre politik och åtgärder....78
3.2.4.2.1. Nya rättsgrunder och politikområden....78
3.2.4.2.2. Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa....83
3.2.4.2.3. Politiken på andra områden....92
3.2.4.3. Unionens yttre åtgärder....100
3.2.4.3.1. Målen och de centrala principerna för unionens yttre åtgärder....102
3.2.4.3.2. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken....102
3.2.4.3.3. Den gemensamma handelspolitiken....109
3.2.4.3.4. Övriga frågor inom ramen för de yttre åtgärderna....110
3.2.4.3.5. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del....114
3.2.5. Godkännande och ikraftträdande av fördraget....120
3.2.6. Förfaranden för ändring av fördraget och fullmaktsklausuler....120
3.2.6.1. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del....123
3.2.7. Protokollen till fördraget....125
3.2.7.1 Protokollen i Lissabonfördragets struktur....125
3.2.7.2. Protokollens huvudsakliga innehåll....125
3.2.7.3. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del....126
3.2.8. Slutakten och de förklaringar som är fogade till den....126

4 Propositionens konsekvenser....127
4.1 Ekonomiska konsekvenser....127
4.2 Konsekvenser i fråga om myndigheternas uppgifter och förfaringssätt....127
4.3 Miljökonsekvenser....129
4.4 Samhälleliga konsekvenser....130

5 Samband med andra propositioner och internationella fördrag....131

DETALJMOTIVERING....133
1 Akter som antagits av regeringskonferensen och deras förhållande till lagstiftningen i Finland....133
1.1 Ingressen till Lissabonfördraget....133
1.2 Ändringar i fördraget om Europeiska unionen....133

AVDELNING I GEMENSAMMA BESTÄMMELSER 133
AVDELNING II BESTÄMMELSER OM DEMOKRATISKA PRINCIPER....141
AVDELNING III INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER 143
AVDELNING IV BESTÄMMELSER OM FÖRDJUPADE SAMARBETEN 150
AVDELNING V ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER OCH SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN.151
KAPITEL 1 ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER....151
KAPITEL 2 SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN....153
AVDELNING VI SLUTBESTÄMMELSER 164

1.3 Ändringar i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen....170

A. Övergripande ändringar 170

B. Specifika ändringar 171

INGRESSEN 172

FÖRSTA DELEN PRINCIPERNA 172
AVDELNING I UNIONENS BEFOGENHETSKATEGORIER OCH BEFOGENHETSOMRÅDEN....172
AVDELNING II ALLMÄNNA BESTÄMMELSER....177

ANDRA DELEN ICKE-DISKRIMINERING OCH UNIONSMEDBORGARSKAP 182

TREDJE DELEN UNIONENS POLITIK OCH INRE ÅTGÄRDER 184
AVDELNING I DEN INRE MARKNADEN....184
AVDELNING Ia FRI RÖRLIGHET FÖR VAROR....184
KAPITEL 1 TULLUNION 184
KAPITEL 1a TULLSAMARBETE....184
KAPITEL 2 FÖRBUD MOT KVANTITATIVA RESTRIKTIONER MELLAN MEDLEMSSTATERNA 185
AVDELNING II JORDBRUK OCH FISKERI....185
AVDELNING III FRI RÖRLIGHET FÖR PERSONER, TJÄNSTER OCH KAPITAL 186
KAPITEL 1 ARBETSTAGARE....186
KAPITEL 2 ETABLERINGSRÄTT....187
KAPITEL 3 TJÄNSTER....188
KAPITEL 4 KAPITAL OCH BETALNINGAR 188
AVDELNING IV ETT OMRÅDE MED FRIHET, SÄKERHET OCH RÄTTVISA 189
KAPITEL 1 ALLMÄNNA BESTÄMMELSER....190
KAPITEL 2 POLITIK SOM GÄLLER GRÄNSKONTROLL, ASYL OCH INVANDRING....194
KAPITEL 3 CIVILRÄTTSLIGT SAMARBETE....199
KAPITEL 4 STRAFFRÄTTSLIGT SAMARBETE....200
KAPITEL 5 POLISSAMARBETE....206
AVDELNING V TRANSPORTER....208

AVDELNING VI GEMENSAMMA REGLER OM KONKURRENS, BESKATTNING OCH TILLNÄRMNING AV LAGSTIFTNING 209
KAPITEL 1 KONKURRENSREGLER 209
KAPITEL 2 BESTÄMMELSER OM SKATTER OCH AVGIFTER 211
KAPITEL 3 TILLNÄRMNING AV LAGSTIFTNING 211
AVDELNING VII EKONOMISK OCH MONETÄR POLITIK 212
KAPITEL 1 EKONOMISK POLITIK 212
KAPITEL 2 MONETÄR POLITIK 213
KAPITEL 3 INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER 214
KAPITEL 3A SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR DE MEDLEMSSTATER SOM HAR EURON SOM VALUTA ... 215
KAPITEL 4 ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER 216
AVDELNING VIII SYSSELSÄTTNING 217
AVDELNING IX SOCIALPOLITIK 217
AVDELNING X EUROPEISKA SOCIALFONDEN 219
AVDELNING XI UTBILDNING, YRKESUTBILDNING, UNGDOMSFRÅGOR OCH IDROTT 219
AVDELNING XII KULTUR 220
AVDELNING XIII FOLKHÄLSA 220
AVDELNING XIV KONSUMENTSKYDD 221
AVDELNING XV TRANSEUROPEISKA NÄT 222
AVDELNING XVI INDUSTRI 222
AVDELNING XVII EKONOMISK, SOCIAL OCH TERRITORIELL SAMMANHÅLLNING 222
AVDELNING XVIII FORSKNING OCH TEKNISK UTVECKLING SAMT RYMDEN 223
AVDELNING XIX MILJÖ 225
AVDELNING XX ENERGI 225
AVDELNING XXI TURISM 226
AVDELNING XXII CIVILSKYDD 226
AVDELNING XXIII ADMINISTRATIVT SAMARBETE 227

FJÄRDE DELEN ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER 227

FEMTE DELEN UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER 228
AVDELNING I ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER 228
AVDELNING II DEN GEMENSAMMA HANDELSPOLITIKEN 229
AVDELNING III SAMARBETE MED TREDJELÄNDER OCH HUMANITÄRT BISTÅND 230
KAPITEL 1 UTVECKLINGSSAMARBETE 230
KAPITEL 2 EKONOMISKT, FINANSIELLT OCH TEKNISKT SAMARBETE MED TREDJELÄNDER 231
KAPITEL 3 HUMANITÄRT BISTÅND 232
AVDELNING IV RESTRIKTIVA ÅTGÄRDER 233
AVDELNING V INTERNATIONELLA AVTAL 233
AVDELNING VI UNIONENS FÖRBINDELSER MED INTERNATIONELLA ORGANISATIONER OCH TREDJELÄNDER SAMT UNIONENS DELEGATIONER 238
AVDELNING VII SOLIDARITETSKLAUSUL 238

SJÄTTE DELEN INSTITUTIONELLA OCH FINANSIELLA BESTÄMMELSER....239
AVDELNING I INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER....239
KAPITEL 1 INSTITUTIONERNA....239
KAPITEL 2 UNIONENS RÄTTSAKTER, FÖRFARANDEN FÖR ANTAGANDE OCH ANDRA BESTÄMMELSER....251
KAPITEL 3 UNIONENS RÅDGIVANDE ORGAN....257
KAPITEL 4 EUROPEISKA INVESTERINGSBANKEN....258
AVDELNING II FINANSIELLA BESTÄMMELSER....259
KAPITEL 1 UNIONENS EGNA MEDEL....260
KAPITEL 2 FLERÅRIG BUDGETRAM....260
KAPITEL 3 UNIONENS ÅRLIGA BUDGET....261
KAPITEL 4 GENOMFÖRANDE AV BUDGETEN OCH ANSVARSFRIHET....263
KAPITEL 5 GEMENSAMMA BESTÄMMELSER....264
KAPITEL 6 BEKÄMPNING AV BEDRÄGERI....264
AVDELNING III FÖRDJUPADE SAMARBETEN....266

SJUNDE DELEN ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER....268
1.4 Lissabonfördragets slutbestämmelser....273
1.5 Protokoll som är fogade till Lissabonfördraget....274

A. Protokoll som fogas till fördraget om europeiska unionen, fördraget om europeiska unionens funktionssätt och, i förekommande fall, fördraget om upprättandet av europeiska atomenergigemenskapen....274

B. Protokoll som fogas till lissabonfördraget....286

A. ÖVERGRIPANDE ÄNDRINGAR....286

B. SPECIFIKA ÄNDRINGAR....287

ÖVRIGA PROTOKOLL....300

Bilaga om jämförelsetabeller som avses i artikel 2 i protokoll nr 1 om ändring av de protokoll som är fogade till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen....303

BILAGA Jämförelsetabeller enligt artikel 5 i Lissabonfördraget....305
1.6 Regeringskonferensens slutakt....305

A. Förklaringar om bestämmelser i fördragen....305

B. Förklaringar om protokoll som är fogade till fördragen....320

C. Förklaringar från medlemsstaterna....322
2 Lagförslag....327
3 Ikraftträdande....327
4 Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning....327
4.1 Behovet av riksdagens samtycke....327
4.2 Behandlingsordning....329

LAGFÖRSLAG
Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.....345

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

För en ändring av de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen (EU) förutsätts att en konferens med företrädare för medlemsstaternas regeringar (nedan regeringskonferens) sammankallas. Vid konferensen godkänns ändringarna i grundfördragen genom ett fördrag som är gemensamt för alla medlemsstater. Ändringarna träder i kraft när alla medlemsstater har ratificerat dem i enlighet med sina respektive konstitutionella krav.

Den regeringskonferens som öppnades i Bryssel den 23 juli 2007 kunde avslutas politiskt vid mötet i Lissabon den 18–19 oktober 2007, där medlemsstaternas stats- eller regeringschefer godkände fördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (nedan Lissabonfördraget). Stats- eller regeringscheferna och utrikesministrarna för Europeiska unionens medlemsstater undertecknade Lissabonfördraget och regeringskonferensens slutakt i Lissabon den 13 december 2007.

Regeringskonferensen 2007 var av teknisk karaktär. De avgöranden som gäller innehållet i fördraget dokumenterades i detalj i det mandat för regeringskonferensen som antogs av Europeiska rådet den 23 juni 2007 och som skulle fullgöras av en arbetsgrupp bestående av juridiska sakkunniga. Enligt mandatet för regeringskonferensen skulle de viktigaste reformerna i det fördrag om upprättande av en konstitution för Europa (nedan det konstitutionella fördraget) som hade förhandlats fram vid regeringskonferensen 2004 genomföras genom Lissabonfördraget, som ändrar fördraget om Europeiska unionen (nedan EU-fördraget) och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (nedan EG-fördraget).

Riksdagen i Finland godkände det konstitutionella fördraget (RP 67/2006 rd, RSv 218/2006 rd) och republikens president fattade beslut om ratificeringen i december 2006. Lissabonfördraget innebär att reformerna enligt regeringskonferensen 2004 genomförs med de justeringar som regeringskonferensen 2007 enades om. I denna proposition redogörs därför i tillämpliga delar för Lissabonfördragets förhållande till unionens nuvarande grundfördrag och till det konstitutionella fördraget. I propositionen klarläggs också på relevanta punkter statsrådets och riksdagens ståndpunkter när det gäller regeringskonferensen 2004. Huvudvikten i behandlingen läggs dock vid den sista fasen i fördragsreformen.

2 Nuläge och beredningen av propositionen

2.1 Lissabonfördragets bakgrund, beredning och syfte

2.1.1 Niceförklaringen och Laekenförklaringen, konventet och regeringskonferensen 2004

Europeiska unionens grundfördrag ändrades 2001 genom Nicefördraget. I fördraget avgjordes de institutionella frågorna som utvidgningen av unionen förutsatte och som hade lämnats öppna i Amsterdamfördraget. Under regeringskonferensens gång hade det dock blivit uppenbart att grundfördragen krävde ytterligare revideringar och därför antog regeringskonferensen en förklaring om Europeiska unionens framtid *(Niceförklaringen)*. Förklaringen fogades till slutakten och blev en utgångspunkt för nästa revidering av grundfördragen.

I Niceförklaringen formulerades fyra frågor som skulle behandlas i framtidsdebatten, dvs. att upprätta och övervaka en mer exakt avgränsning av Europeiska unionens och medlemsstaternas behörigheter, att besluta vilken ställning stadgan om de grundläggande rättigheterna, som antagits i form av en politisk förklaring, skulle ha, att förenkla grundfördragen och att bestämma de nationella parlamentens roll i den europeiska strukturen. I förklaringen fastställdes dessutom att det sedan de nödvändiga förberedelserna vidtagits skulle sammankallas en ny regeringskonferens under 2004 för att behandla de frågor som nämns i förklaringen i syfte att göra nödvändiga ändringar i grundfördragen.

Europeiska unionens råd i Laeken den 14–15 december 2001 antog en förklaring om

Europeiska unionens framtid *(Laekenförklaringen)* som definierade reformbehovet ytterligare och formulerade målen mer ingående än Niceförklaringen.

Laekenförklaringens första mål gällde precisering av behörighetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna. Detta mål ansågs framför allt höra samman med behovet av att förtydliga och förenkla grundfördragen. Det ansågs också nödvändigt att klarlägga om behörighetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna behövde ändras och hur subsidiaritetsprincipen i fråga om behörighetsfördelningen och unionens behörighet kunde övervakas.

Som mål nummer två i Laekenförklaringen fastställdes förenkling av unionens instrument, dvs. av beslutsformerna. Meningen var att diskutera en eventuell minskning av beslutsformernas antal och om de borde omdefinieras.

Det tredje målet gällde mer demokrati, öppenhet och effektivitet i Europeiska unionen och bestod i sin tur av tre delfrågor, dvs. ökad legitimitet och öppenhet i kommissionen, Europaparlamentet och rådet, de nationella parlamentens roll och effektivisering av beslutsfattandet och institutionernas funktionssätt.

Det sista målet gällde förenkling av befintliga grundfördrag och en eventuell omstrukturering av dem, inbegripet frågan om huruvida stadgan om de grundläggande rättigheterna skulle tas in i fördraget och frågan om huruvida Europeiska gemenskapen borde ansluta sig till den europeiska människorättskonventionen. I det sista målet ingick också frågan om huruvida en förenkling och omstrukturering av grundfördragen kunde leda till att en grundlagstext skulle antas inom unionen.

Allt sedan 2000 hade det förts en livlig debatt om unionens framtid. I debatten deltog politiker, forskare och företrädare för medborgarsamhället. Utöver de frågor som tagits upp i Niceförklaringen och i Laekenförklaringen fokuserade debatten också på effektiviseringen av unionens yttre åtgärder och på vissa enskilda frågor om unionens politikområden. Niceförklaringen och Laekenförklaringen samt framtidsdebatten utgjorde en utgångspunkt för upprättandet och godkännandet av det konstitutionella fördraget.

Europeiska rådet i Laeken i december 2001 beslutade sammankalla ett konvent för att undersöka olika förslag till lösningar på de framtida utmaningar som hade tagits upp i Nice- och Laekenförklaringarna. Europeiska rådet försökte på detta sätt säkra att beredningen av den nya regeringskonferensen skulle bli så bred och öppen som möjligt. Ett motsvarande s.k. konventsförfarande hade tillämpats första gången i samband med att EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna utarbetades åren 1999–2000.

I enlighet med Laekenförklaringen bestod konventet av en ordförande och två vice ordförande samt företrädare för medlemsstaternas och kandidatländernas stats- eller regeringschefer, två företrädare för varje medlemsstats och kandidatlands parlament, två företrädare för kommissionen och 16 ledamöter av Europaparlamentet.

Konventet sammanträdde i Bryssel och inledde sitt arbete i februari 2002. Parallellt med arbetet i konventet fördes en bred medborgardebatt om unionens funktionssätt och mål. Konventet slutförde sitt arbete i juli 2003. Konventets utkast presenterades för Europeiska rådet i Thessaloniki i juni 2003 som ansåg att texten utgjorde en god utgångspunkt för regeringskonferensen.

Regeringskonferensen öppnades i Rom den 4 oktober 2003 vid ett möte med stats- eller regeringscheferna. Regeringskonferensen förde de politiska förhandlingarna på stats- eller regeringschefsnivå och mellan de ministrar som var medlemmar i rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser.

Konventets utkast till en konstitution för Europa utgjorde underlag för regeringskonferensens arbete. Dessutom bildade ordförandelandets lägesanalyser samt ordförandelandets artikelutkast en central grund. Efter att regeringskonferensen hade inletts inleddes även arbetet i den grupp bestående av juridiska sakkunniga som utförde den juridiska granskningen av konventets förslag. Gruppen utarbetade också de protokoll och bilagor som fogades till det konstitutionella fördraget.

Regeringskonferensen kunde slutföra den politiska delen av arbetet under mötet med Europeiska rådet den 17─18 juni 2004. Efter detta finslipades fördragstexten såväl juridiskt som tekniskt. Stats- eller regeringsche-

ferna och utrikesministrarna undertecknade det konstitutionella fördraget och regeringskonferensens slutakt i Rom den 29 oktober 2004. Avsikten var att fördraget skulle träda i kraft då alla medlemsstater hade ratificerat det i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser. I några medlemsstater bestämdes det att det skulle ordnas folkomröstning om godkännandet av fördraget.

2.1.2. Tankepausen i anslutning till det konstitutionella fördraget samt diskussionerna under Finlands och Tysklands ordförandeskap

Var och en av Europeiska unionens medlemsstater inledde ratificeringsprocessen gällande fördraget enligt sin egen konstitution. I folkomröstningarna i Frankrike och Nederländerna i månadsskiftet maj-juni 2005 röstade majoriteten av medborgarna mot ratificeringen av fördraget.

Därför beslöt Europeiska rådet i juni 2005 om en paus för eftertanke gällande det konstitutionella fördraget. Europeiska rådet tog inte ställning till om medlemsstaterna skulle fortsätta ratificeringsprocessen under tankepausen.

Europeiska rådet beslöt i juni 2006 att ordförandestaten inför Europeiska rådet under den första hälften av 2007 skulle lägga fram en rapport som grundar sig på detaljerat samråd med medlemsstaterna. Rapporten skulle innehålla en lägesbedömning om diskussionerna kring det konstitutionella fördraget och granska alternativ med tanke på den fortsatta utvecklingen. Resultaten av granskningen skulle ligga till grund för beslut om hur reformprocessen kring grundfördragen skulle kunna fortgå, med hänsyn till att behövliga åtgärder borde vidtas senast under den senare hälften av 2008.

Det samråd med medlemsstaterna om det konstitutionella fördragets framtid som avsågs i Europeiska rådets slutsatser inleddes under Finlands ordförandeperiod. Finland presenterade för Europeiska rådet sina muntliga slutsatser om diskussionerna och förmedlade informationen vidare till nästa ordförandestat Tyskland för att beaktas i den rapport som skulle lämnas sommaren 2007.

Av de diskussioner som fördes på hösten 2006 under Finlands ordförandeperiod framgick att en fördragsreform alltjämt ansågs vara nödvändig. Majoriteten av medlemsstaterna önskade att innehållet i det konstitutionella fördraget skulle bevaras i så orörd form som möjligt. Däremot ansågs det vara omöjligt att ordagrant godkänna fördraget med samma innehåll eftersom det hade förkastats vid två folkomröstningar. Utifrån diskussionerna var det uppenbart att åtminstone strukturen för det konstitutionella fördraget måste ändras.

Tyskland beredde under sin ordförandeperiod det framtida konstitutionella fördraget vid diskussioner mellan statsministrarnas kontaktpersoner och på stats- eller regeringschefsnivå. I Finland utsåg statsministern representanter från statsrådets kansli och utrikesministeriet till kontaktpersoner. Bilaterala konsultationer med fokus på det konstitutionella fördraget med ordförandestatens och varje medlemsstats kontaktpersoner ordnades i månadsskiftet april-maj 2007. Dessutom ordnades gemensamma möten för kontaktpersonerna. Förbundskansler Merkel förde bilaterala diskussioner på stats- eller regeringschefsnivå.

Den 14 juni 2007 lämnade ordföranden en rapport till Europeiska rådet gällande reformen av grundfördragen. Ärendet behandlades i rådet (allmänna frågor) den 17 juni 2007 utgående från frågor ställda av ordförandelandet.

Den 21–22 juni 2007 nådde Europeiska rådet samförstånd om det framtida fördragets innehåll och om sammankallande av en regeringskonferens. Samtidigt fattade Europeiska rådet beslut om ett detaljerat mandat för regeringskonferensen. I mandatet fastslogs det centrala innehållet i Lissabonfördraget. Europeiska rådet beslöt att de centrala reformerna i det konstitutionella fördrag som hade förhandlats fram vid regeringskonferensen 2004 skulle genomföras genom ändringar i det nuvarande EU-fördraget och EG-fördraget, som skulle omdöpas till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Jämfört med tidigare regeringskonferenser fick regeringskonferensen 2007 ett anmärkningsvärt detaljerat mandat. I mandatet förtecknades så heltäckande som möjligt de frågor där innehållet i det konstitutionella fördraget skulle ses över.

2.1.3 Regeringskonferensen 2007

Innan regeringskonferensen öppnades hörde rådet med beaktande av artikel 48 i EU-fördraget Europaparlamentet, kommissionen och Europeiska centralbanken, vilka gav positiva utlåtanden. Kommissionen gav sitt yttrande (KOM(2007) 412 slutlig) den 10 juli 2007. Europaparlamentets yttrande (C6-0206/2007) erhölls den 11 juli 2007. Europeiska centralbanken yttrade sig den 5 juli 2007 (CON/2007/20).

Regeringskonferensen öppnades officiellt vid ett ministermöte den 23 juli 2007. I samband med regeringskonferensens öppningssession distribuerades ordförandelandets utkast till en fördragsreform med protokoll och förklaringar. Utkastet hade utarbetats på basis av regeringskonferensens mandat.

Med rådets sekretariat som ordförande gick en grupp bestående av juridiska sakkunniga ingående igenom ordförandelandets förslag till fördrag. Från Finland deltog representanter från statsrådets EU-sekretariat, utrikesministeriet och Finlands permanenta EU-representation. Gruppen samlades till sitt första möte den 24–25 juli 2007. Efter det samlades gruppen under tiden mellan den 29 augusti och 3 oktober 2007 och finslipade ett utkast till reformfördrag, som sedermera benämndes Lissabonfördraget.

Representanter för kommissionen och Europaparlamentet deltog i diskussionerna i arbetsgruppen bestående av juridiska sakkunniga. Dessutom inbjöds Europaparlamentets ordförande och kommissionens ordförande att delta i konferensen på stats- eller regeringschefsnivå.

Ordföranden gav en översikt över förhandlingarna vid ett inofficiellt möte för utrikesministrarna den 7–8 september 2007. Vid regeringskonferensens möte den 15 oktober 2007 i anslutning till rådet (allmänna frågor) fördes en allmän diskussion om öppna frågor.

Vid ett inofficiellt möte för stats- eller regeringscheferna i Lissabon den 18–19 oktober 2007 nåddes samförstånd om de sista öppna frågorna. Efter det granskade och finslipade jurist-lingvisterna de olika språkversionerna av fördraget.

Fördraget undertecknades i Lissabon den 13 december 2007 och texten publicerades i Europeiska unionens officiella tidning den 17 december 2007 (EUT C 306, 17.12.2007, s. 1).

2.1.4 Beredningen av ärendet i Finland

Den 26 oktober 2001 överlämnade statsrådet en redogörelse till riksdagen om Europeiska unionens framtid (SRR 3/2001 rd). I redogörelsen presenterades den europeiska debatten om Europeiska unionens framtid samt regeringens syn på huvudinriktningen av unionsutvecklingen och på sättet att förbereda regeringskonferensen. Riksdagen svarade på statsrådets redogörelse (UtUB 18/2001 rd, StoUU 4/2001 rd, GrUU 56/2001 rd). Stora utskottet förutsatte i sitt utlåtande att statsrådet tillställer utskottet en utredning över huruvida den nuvarande behörighetsfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna är ändamålsenlig och fungerande. Statsrådet överlämnade den 14 juni 2002 en utredning till stora utskottet om behörighetsfördelningen mellan Europeiska unionen och medlemsstaterna (E 66/2002 rd). Utrikesutskottet (UtUU 4/2002 rd), grundlagsutskottet (GrUU 38/2002 rd) och stora utskottet (StoUU 5/2002 rd) gav statsrådet utlåtanden i ärendet.

Statsrådet tillställde riksdagen utredningar om slutrapporterna från Europeiska konventets arbetsgrupper och tankesmedjor (E 117/2002 rd, E 118/2002 rd, E 123/2002 rd, E 130/2002 rd, E 131/2002 rd, E 141/2002 rd, E 154/2002 rd, E 21/2003 rd). Den 28 januari 2003 gav lagutskottet ett utlåtande till statsrådet om utredningen med anledning av slutrapporterna från konventets arbetsgrupper X (frihet, säkerhet och rättvisa) och IX (förenkling) (LaUU 25/2002 rd – E 130/2002 rd).

Den 17 januari 2003 överlämnade statsrådet en utredning till riksdagen med anledning av Finlands ståndpunkter i frågor som gäller EU:s framtid och i frågor som aktualiserats under konventets arbete (E 139/2002 rd). Stora utskottet gav statsrådet ett utlåtande i ärendet den 17 januari 2003 (StoUU 6/2002 rd) och den 18 juni 2003 (StoUU 1/2003 rd).

Den 29 augusti 2003 överlämnade statsrådet en redogörelse till riksdagen om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd). I och med

att förhandlingarna framskred gav statsrådet riksdagen ytterligare utredningar för att precisera Finlands ståndpunkter. Riksdagen svarade på statsrådets redogörelse (UtUB 4/2003 rd, StoUU 2/2003 rd, GrUU 7/2003 rd, FiUU 10/2003 rd, MiUU 10/2003 rd, FvUU 3/2003 rd, KuUU 4/2003 rd, EkUU 9/2003 rd, ShUU 4/2003 rd, FsUU 2/2003 rd) och på de tilläggsutredningar som gavs under förhandlingarnas gång.

Statsministern lämnade statsministerns upplysning till riksdagen om regeringskonferensen den 18 december 2003 (SU 3/2003 rd) och den 22 juni 2004 (SU 3/2004 rd).

Den 25 november 2005 överlämnade statsrådet till riksdagen en redogörelse om Europeiska unionens konstitutionella fördrag (SRR 6/2005 rd) enligt vilken statsrådet ansåg att det konstitutionella fördraget fortfarande är en nödvändig förbättring jämfört med unionens nuvarande grundfördrag. Utrikesutskottet gav ett betänkande om ärendet den 28 april 2006 (UtUB 2/2006 rd) efter en omfattande behandling av ärendet i riksdagens olika utskott (StoUU 2/2006 rd, GrUU 9/2006 rd, MiUU 7/2006, AjUU 5/2006 rd, EkUU 11/2006 rd, ShUU 11/2006 rd, KuUU 7/2006 rd, FsUU 2/2006 rd, JsUU 1/2006 rd, LaUU 5/2006 rd, FvUU 7/2006 rd). Med anledning av redogörelsen antog riksdagen den 12 maj 2006 ett uttalande där det föreslogs att regeringen skulle överlämna en proposition till riksdagen om godkännande av Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

Den 2 juni 2006 överlämnade regeringen till riksdagen en proposition med förslag om godkännande av Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa och till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen (RP 67/2006 rd). I propositionen föreslogs att riksdagen godkänner det fördrag om upprättande av en konstitution för Europa som undertecknats i Rom i oktober 2004 samt lagen om sättande i kraft av fördraget. Utrikesutskottet gav ett betänkande om propositionen den 29 november 2006 (UtUB 13/2006 rd) efter en omfattande behandling av ärendet i riksdagens olika utskott (StoUU 8/2006 rd, GrUU 36/2006 rd, MiUU 26/2006 rd, AjUU 14/2006 rd, EkUU 24/2006 rd, ShUU 16/2006 rd, KuUU 14/2006 rd, FsUU 7/2006 rd, JsUU 12/2006 rd, LaUU 16/2006 rd, FvUU 42/2006 rd, KoUU 16/2006 rd, FrUU 4/2006 rd, FiUU 24/2006 rd).

Den 5 december 2006 godkände riksdagen det i Rom den 29 oktober 2004 ingångna Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa (RSv 218/2006 rd). Samtidigt godkände riksdagen uttalanden där den förutsatte att regeringen i början av nästa valperiod lämnar en redogörelse till riksdagen om effekterna av Europeiska unionens solidaritetsklausul och säkerhetsgaranti och vilka åtgärder som krävs för att genomföra dem och att statsrådet i framtiden informerar de berörda riksdagsutskotten om alla officiella och inofficiella möten för Europeiska rådet också skriftligt. Riksdagen antog lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa. Republikens president bestämde om ratificering av fördraget och stadfästelse av lagen om sättande i kraft den 8 december 2006.

Den 19 januari 2007 lämnade statsrådet en utredning (E 149/2006 rd) till riksdagen med anledning av Finlands ståndpunkter till diskussionerna om EU:s konstitutionella fördrag under det tyska ordförandeskapet. Stora utskottet antog vid sitt möte den 26 januari 2007 ett uttalande där det konstaterade att det inte har någonting att anmärka mot statsrådets ståndpunkt.

Genom kompletterande skrivelser informerade statsrådet riksdagen om hur förhandlingarna framskred och färdigställdes för Europeiska rådet i juni 2007. Stora utskottet antog ett utlåtande där utskottet omfattade regeringens ståndpunkt med preciseringar i utlåtandet och förutsatte att riksdagens medverkan i utformningen av Finlands nationella ståndpunkter i Europeiska rådet och i den kommande regeringskonferensen säkerställs genom etablerade och beprövade förfaranden (StoUU 1/2007 rd).

Republikens president tillsatte Finlands förhandlingsdelegation den 29 juni 2007. Delegationen leddes av migrations- och Europaminister Astrid Thors. Statssekreterare Teija Tiilikainen var vice ordförande. Förhandlingsdelegationen bestod av åtta tjänstemannamedlemmar och två permanenta sakkunniga.

Den 31 augusti 2007 lämnade statsrådet till riksdagen en utredning om innehållet i ordförandens fördragsutkast och om statsrådets tillstyrkande ställningstaganden (E 55/2007 rd). Genom kompletterande skrivelser informerade statsrådet därefter rikdagen om diskussionerna i arbetsgruppen bestående av juridiska sakkunniga och om ordförandens planer på slutförandet av förhandlingarna om Lissabonfördraget. Grundlagsutskottet gav ett utlåtande i ärendet (GrUU 8/2007 rd). Stora utskottet godkände ett uttalande där det omfattade grundlagsutskottets ståndpunkter och ansåg att regeringen i mån av möjligheter bör framhålla det som framförts där och konstaterade att utskottet inte har någonting att anmärka mot regeringens linje när det gäller ärendet (StoUU 84/2007 rd). Den 23 oktober 2007 gav statsministern riksdagen en upplysning om utfallet av regeringskonferensen (SU 1/2007 rd).

Den 7 december 2007 bemyndigade republikens president statsminister Vanhanen och utrikesminister Kanerva att underteckna Lissabonfördraget på Finlands vägnar.

Denna proposition har beretts vid statsrådets kansli, utrikesministeriet och justitieministeriet i samarbete med andra ministerier.

2.1.5 Finlands centrala förhandlingsmål och hur de uppnåtts

Det allmänna målet för Finland var att förtydliga och förenkla fördragsgrunden för unionen. Samtidigt skulle dock unionens juridiska grundkaraktär bevaras oförändrad. Finlands mål var att den institutionella ramen skulle utvecklas så att balansen mellan institutionerna och jämlikheten mellan medlemsstaterna kunde tryggas liksom också en bred användning av gemenskapsmetoden. Ett centralt mål för reformen av grundfördragen var att precisera hur behörigheten mellan unionen och medlemsstaterna skulle fördelas (E 66/2002 rd).

En annan viktig fråga gällde effektivisering av beslutsfattandet. Finland skulle ha varit redo för mer långtgående lösningar än de som fanns i det konstitutionella fördraget. Som viktiga reformer betraktades dock det röstningssystem som ingick i det konstitutionella fördraget, vilket skulle effektivisera beslutsfattandet i unionen jämfört med dagens system, och utvidgningen av området för beslut med kvalificerad majoritet.

I fråga om dimensionen rörande de grundläggande fri- och rättigheterna ansåg Finland det vara särskilt viktigt att EU tillträder den europeiska människorättskonventionen. Enligt Finland var det också viktigt att den stadga om de grundläggande rättigheterna som Europeiska rådet antog som en politisk proklamation i Nice i december 2000 blev rättsligt bindande.

De betydelsefulla bestämmelserna i Finlands anslutningsfördrag gäller i synnerhet undantagen för det finländska arbetspensionssystemet, vissa bestämmelser om jordbruket, samernas ställning, Ålands särskilda status och den permanenta särskilda statusen för nordliga, mycket glest befolkade områden. Den rättsliga kontinuiteten för dessa bestämmelser som gäller Finland skulle säkerställas i det nya fördraget.

Finland ansåg att dess viktigaste förhandlingsmål uppnåddes på ett godtagbart sätt genom det konstitutionella fördraget. I likhet med majoriteten av medlemsstaterna har Finlands utgångspunkt vid förhandlingarna om det konstitutionella fördragets framtid varit att det konstitutionella fördraget bör bevaras i så orörd form som möjligt under det fortsatta arbetet.

De lösningar som gäller fördragets struktur bör därför inte påverka det centrala innehållet i fördraget. Finland gav inte sitt bifall till att innehållet i fördraget ändras så att risken skulle bli utdragna nya förhandlingar. Pelarstrukturen borde slopas och en enda enhetlig juridisk personlighet utformas oavsett strukturen. Finland motsatte sig särskilt att de lösningar i det konstitutionella fördraget som gäller de institutionella bestämmelserna öppnas för förhandlingar.

Under förhandlingarna om det konstitutionella fördragets framtid ansåg Finland det vara viktigt att det nya fördraget innehåller även de viktigaste reformerna avseende politikområdena enligt det konstitutionella fördraget, i synnerhet de nya bestämmelserna om utökat beslutsfattande med kvalificerad majoritet. Finland betonade också vikten av reformer som gäller utveckling av unionens internationella handlingskraft. Under förhandlingarna hade Finland som mål att så stora samlade block som möjligt skulle över-

föras från det konstitutionella fördraget till de nuvarande fördragen, i synnerhet när det gäller innehållet i avdelning I i det konstitutionella fördraget och bestämmelserna om rättsliga och inrikes frågor.

Det gällde att inte avstå från reformerna för att stärka unionens dimension i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna (anslutning till den europeiska människorättskonventionen och juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna).

Finland ansåg det vara ett bättre alternativ att inte ta i bruk några nya arrangemang för opt out/in. Finland var dock redo att överväga sådana arrangemang, om de trots allt bedömdes som nödvändiga för att bevara vissa reformer i det konstitutionella fördraget.

Under förhandlingarna har flera medlemsstater föreslagit att det konstitutionella fördraget bör kompletteras så att det bättre svarar på de nya utmaningarna för unionen, såsom att hejda klimatförändringen, energifrågor, invandring och den sociala dimensionen. Finland har betraktat de frågor som aktualiserats som viktiga, men samtidigt ansett att det trots allt inte är nödvändigt att komplettera fördraget i fråga om dessa sektorer för att verksamheten inom unionen ska vara effektiv.

Finland ansåg att det skulle gälla att på en gång nå samförstånd om alla delar av reformfördraget. Samförstånd om det nya grundfördraget borde nås före valet av ledamöter till Europaparlamentet och valet av en ny kommission 2009. Om det blir nödvändigt att ändra det konstitutionella fördraget, har Finland ansett det vara bäst att man kommer överens om ändringarna under en kortvarig regeringskonferens med ett tydligt, avgränsat mandat.

Lissabonfördraget innebär att de reformer i det konstitutionella fördraget som Finland ansett vara viktiga genomförs nästan fullt ut. Den viktigaste skillnaden mellan det konstitutionella fördraget och Lissabonfördraget är att det i hög grad blev nödvändigt att avstå från de mål för en förenklad fördragsstruktur som uppställts för reformarbetet. Finlands viktigaste mål för reformarbetet, såsom att slopa pelarstrukturen och effektivisera unionens beslutsförmåga och internationella handlingskraft, uppnås dock. I enlighet med Finlands målsättning blir unionen en enhetlig juridisk person genom Lissabonfördraget. De institutionella lösningarna från regeringskonferensen 2004 och utvidgningen av beslutsfattandet med kvalificerad majoritet kvarstår till övervägande del oförändrade.

Fördelningen av befogenheterna mellan unionen och medlemsstaterna blir tydligare. Också de övriga reformer som varit viktiga för Finland, inkluderat de reformer som gäller rättsliga och inrikes frågor medräknade, genomförs nästan helt och hållet. Samtidigt förenklas unionens lagstiftningsförfaranden i enlighet med Finlands målsättningar.

I enlighet med Finlands mål får unionens stadga om de grundläggande rättigheterna rättsligt bindande status. Lissabonfördraget innebär också att ett annat av Finlands långsiktiga mål uppnås: EU tillträder den europeiska människorättskonventionen.

Regeringskonferensen 2007 enades om några nya undantagsarrangemang för vissa medlemsstater. Enligt Finland skulle det ha varit bättre att inte införa några nya undantag. Undantagen möjliggör dock att reformerna enligt det konstitutionella fördraget i de aktuella frågorna kan genomföras i andra medlemsstater.

I enlighet med Finlands mål påverkar inte de kompletteringar som togs in i fördraget vid regeringskonferensen 2007 fördelningen i fråga om unionens och medlemsstaternas befogenheter.

Det samförstånd om innehållet i Lissabonfördraget som nåddes vid stats- eller regeringschefernas inofficiella möte i Lissabon i oktober 2007 och undertecknandet av fördraget i Lissabon den 13 december innebär att fördraget, i enlighet med Finlands mål, kan träda i kraft före Europaparlamentsvalet 2009.

3 Lissabonfördragets centrala innehåll

3.1 Lissabonfördragets struktur, karaktär och förhållande till unionens nuvarande grundfördrag

3.1.1 Fördragets struktur, karaktär och förhållande till de nuvarande grundfördragen

I Lissabonfördraget frångås den modell som antogs vid regeringskonferensen 2004

och enligt vilken de nuvarande grundfördragen skulle upphävas och ersättas med ett enda enhetligt konstitutionellt fördrag. Enligt Lissabonfördraget fortsätter de nuvarande grundfördragen att gälla, anslutningsfördragen medräknade, och i dem intas de reformer som till största delen antogs vid regeringskonferensen 2004. Europeiska unionen baserar sig i fortsättningen på EU-fördraget och EG-fördraget, som ska kallas fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Båda fördragen ges samma rättsliga värde.

Ändringarna företas genom sedvanlig teknik för fördragsändringar, där endast de ändrade och tillfogade punkterna uttrycks i fördragstexten. När fördraget träder i kraft upprättar rådets sekretariat en s.k. konsoliderad version på samma sätt som när t.ex. Nicefördraget trädde i kraft.

Slopandet av kodifieringen innebär också att några av de protokoll som antogs vid regeringskonferensen 2004 inte behöver tas in i Lissabonfördraget, eftersom de nuvarande fördragen inte upphävs. Alla de nuvarande fördragen, anslutningsakterna medräknade, fortsätter att gälla om inte någon av bestämmelserna i dem uttryckligen upphävs genom Lissabonfördraget.

Lissabonfördraget är till sin struktur indelat i en kort ingress och sju artiklar. Artikel 1 innehåller ändringar av EU-fördraget och artikel 2 ändringar av EG-fördraget. Artiklarna 3, 6 och 7 innehåller bestämmelser om ratificering, ikraftträdande och giltighet. Artikel 4 innehåller bestämmelser om ändringar av Euratomfördraget och protokollen till de nuvarande grundfördragen. I artikel 5 föreskrivs om omnumreringen av artiklarna i grundfördragen. Bilagan till Lissabonfördraget innehåller jämförelsetabeller för de nya artikelnumren i grundfördragen. Bilagan och de 13 protokollen utgör en integrerande del av fördraget. Regeringskonferensens slutakt åtföljs av 50 förklaringar som konferensen antagit och 15 förklaringar som konferensen har noterat och som någon medlemsstat eller några medlemsstater har utfärdat i eget namn.

I den korta ingressen i Lissabonfördraget åberopas den process som inletts med Amsterdamfördraget och Nicefördraget och som syftar till att stärka unionens effektivitet och demokratiska legitimitet samt främja samstämmigheten i unionens åtgärder.

EU-fördraget ändrat genom Lissabonfördraget indelas i sex avdelningar: Gemensamma bestämmelser (I), Bestämmelser om demokratiska principer (II), Institutionella bestämmelser (III), Bestämmelser om fördjupade samarbeten (IV), Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder och särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (V) och Slutbestämmelser (VI). Avdelningarna I, IV (nuvarande VII), V och VI (nuvarande VIII) följer strukturen i det nuvarande EU-fördraget med ändringarna enligt regeringskonferensen 2004. Avdelningarna II och III är nya och innehåller de reformer som regeringskonferensen 2004 kom överens om.

De gemensamma bestämmelserna i avdelning I i EU-fördraget innehåller bestämmelser om de värden och mål som unionen grundas på. De allmänna bestämmelserna om hur unionens befogenheter bestäms och principerna för utövandet befogenheterna ingår i avdelning I. Mera detaljerade bestämmelser finns i EUF-fördraget.

I avdelning I i EU-fördraget intas också en bestämmelse om erkännande av de rättigheter och friheter som ingår i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, vilken antogs på nytt i december 2007. Stadgan om de grundläggande rättigheterna ges samma rättsliga värde som fördragen. Till skillnad från det konstitutionella fördraget tas stadgans bestämmelser dock inte in i fördragstexten, utan stadgan juridifieras genom att det hänvisas till den stadga som institutionerna antagit på nytt. I det konstitutionella fördraget ingår stadgan i avdelning II.

Blivande avdelning II i EU-fördraget innehåller bestämmelser om demokratisk jämlikhet, representativ demokrati, deltagandedemokrati och medborgarinitiativ. I blivande avdelning III ges en översikt över den institutionella ramen. En mera detaljerad reglering av institutionerna tas in i EUF-fördraget. I avdelning V kapitel 1 i EU-fördraget ingår bestämmelser om principerna för och målen med unionens yttre åtgärder samt bestämmelser om Europeiska rådets ställning som den som fastställer denna verksamhets strategiska intressen och mål. Kapitel 2 innehåller särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. En skillnad jämfört med det nuvarande EU-

fördraget är bl.a. att bestämmelserna om polissamarbete och straffrättsligt samarbete överförs från EU-fördraget till EUF-fördraget. Det ändrade EU-fördraget innehåller därmed utöver bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i huvudsak bestämmelser som ingår i delarna I och IV i det konstitutionella fördraget.

Avdelning VI i EU-fördraget innehåller bestämmelser om unionens juridiska personlighet, utträde ur unionen, ansökan om medlemskap och olika mekanismer för ändring av fördragen.

En del av ändringarna av EG-fördraget, dvs. det nya EUF-fördraget, genomförs som horisontella ändringar i hela fördraget. På så sätt kan man undvika att alla artiklar måste skrivas på nytt. EUF-fördraget är indelat i en ingress och sju delar. EUF-fördragets struktur motsvarar till stor del det nuvarande EG-fördragets struktur och innehåller i huvudsak bestämmelser som ingår i del III i det konstitutionella fördraget. Strukturen hos EUF-fördraget klarläggs närmare längre fram i avsnitt 1.3 i detaljmotiveringen.

Genom Lissabonfördraget fogas de protokoll som antogs vid regeringskonferensen 2004 till de nuvarande fördragen (protokoll om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen, protokoll om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, protokoll om eurogruppen, protokoll om det permanent strukturerade samarbetet inom försvaret, protokoll om unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna). Så som konstaterats ovan var dock inte alla protokoll som fogats till det konstitutionella fördraget nödvändiga, eftersom de nuvarande fördragen inte upphävs genom Lissabonfördraget och därför kodifieras inte protokollen. Lissabonfördraget innehåller inte t.ex. protokoll som gäller anslutningsfördragen. Anslutningsfördragen och anslutningsakterna fortsätter att gälla i sin nuvarande form. Genom Lissabonfördraget ändras också de protokoll som fogats till de nuvarande grundfördragen. Tio av de nuvarande protokollen upphävs som föråldrade eller så att bestämmelserna i dem till relevanta delar tas in i de övriga bestämmelserna i grundfördragen.

Omnumreringen i EU-fördraget och EUF-fördraget genomförs enligt den jämförelsetabell för omnumreringen som ingår som bilaga till Lissabonfördraget. Av jämförelsetabellen framgår den slutliga numreringen för artiklarna. I denna proposition redogörs för innehållet i Lissabonfördraget i enlighet med den artikelnumrering som används i det egentliga fördraget. De nya nummer som nämns i bilagan kommer att synas i de konsoliderade versioner av fördragen som utges senare.

Genom Lissabonfördraget slopas den pelarindelning som utformats genom EU-fördraget och där den första pelaren utgjörs av grundfördragen för Europeiska gemenskapen, den andra pelaren av EU-fördragets bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och den tredje pelaren av EU-fördragets bestämmelser om polissamarbete och straffrättsligt samarbete. När det gäller strukturen ingår inte någon motsvarande indelning i de grundfördrag som ändras genom Lissabonfördraget, även om bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ingår i EU-fördraget, separat från bestämmelserna om övriga yttre åtgärder och inre politikområden. Fördragen har samma rättsliga värde och bildar en enda helhet. Inom polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet samt inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken utgår man från att tillämpa samma allmänna principer för unionsrätten som på unionens övriga verksamhetsområden. Innehållsmässigt förblir dock i synnerhet den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken till karaktären markerat interparlamentarisk, speciellt när det gäller institutionernas befogenheter, beslutsförfarandena och de slag av rättsakter som är tillgängliga. På samma sätt som enligt det konstitutionella fördraget kommer processen med att göra unionens verksamhet till en gemenskapsfråga alltså i praktiken främst att gälla det straffrättsliga samarbetet och polissamarbetet.

I likhet med det konstitutionella fördraget är Lissabonfördraget till sin juridiska karaktär ett folkrättsligt statsfördrag, vars ikraftträdande har kopplats till att ”de höga fördragsslutande parterna” ratificerar det och till att alla fördragsslutande parters ratificeringsdokument sparas hos depositarien. Den slut-

liga makten att revidera fördraget kvarstår likaså hos medlemsstaterna, med vissa noggrant avgränsade undantag. Vid ett s.k. ordinärt revisionsförfarande, dvs. under en regeringskonferens, träder de godkända fördragsändringarna i kraft först efter att samtliga medlemsstater har ratificerat dem i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser. Också vid s.k. förenklade revisionsförfaranden har medlemsstaterna eller deras nationella parlament fortfarande den slutliga makten att förhindra ändringar i fördraget.

I Lissabonfördraget har sådana element i det konstitutionella fördraget gallrats bort som karaktäriserats som element som innehåller konstitutionella drag eller drag som normalt hänförts till stater. Exempel på element som strukits är fördragets namn (konstitutionellt fördrag), benämningen utrikesminister, rättsaktsbenämningarna ”lag” och ”ramlag”, EU:s symboler (flagga, hymn och motto) och dokumenteringen av unionsrättens företräde. De nuvarande benämningarna på rättsakterna – förordningar, direktiv och beslut – kvarstår. När det gäller unionsrättens företräde antog regeringskonferensen en förklaring där det erinras om EU-domstolens fasta rättspraxis.

Medlemsstaternas ställning som en källa till konstituerande makt framhävs också av den s.k. principen om tilldelade befogenheter som har skrivits in i Lissabonfördraget på ett mer otvetydigt sätt än i de nuvarande fördragen. Enligt den så kallade principen om tilldelade befogenheter ska unionen agera inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna tilldelat den i grundfördragen och i syfte att uppnå de mål som angetts i grundfördragen. Befogenheter som inte har tilldelats unionen i grundfördragen tillfaller medlemsstaterna. Motsvarande bestämmelser ingår i det konstitutionella fördraget.

3.1.2. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Lissabonfördraget motsvarar inte Finlands ursprungliga mål till sin struktur. Ett enda, till strukturen enhetligt konstitutionellt fördrag skulle vara tydligare och konsekventare än de tidigare grundfördragen. Ett enda, enhetligt grundfördrag skulle motsvara det mål om att förtydliga och förenkla unionens grundfördrag som Finland har omfattat (SRR 3/2001 rd och UtUB 18/2001 rd). Under förberedelserna inför regeringskonferensen 2007 ansåg Finland dock att en flexibel attityd till fördragets form och struktur är att föredra, förutsatt att det bidrar till att fördragets innehåll kan accepteras av samtliga medlemsstater (E 149/2006 rd, StoUU 1/2007 rd, s. 2).

Med tanke på Finlands mål är det beaktansvärt att EU-fördraget och EUF-fördraget ges samma rättsliga värde, vilket innebär att det inte uppkommer någon hierarkisk ordning mellan fördragen. Trots att strukturen ändras innebär Lissabonfördraget att också den enligt Finland viktiga reformen om att avskaffa pelarstrukturen genomförs (StoUU 1/2007 rd, s. 3).

Den lösning i fråga om juridifieringen av stadgan om de grundläggande rättigheterna som tillägnats i Lissabonfördraget motsvarar inte helt Finlands mål. Jämfört med det konstitutionella fördraget innebär lösningen en försämring i och med att den gör stadgans juridiska status både vagare och mindre synlig (GrUU 8/2007 rd). Det viktiga är dock att bestämmelserna i stadgan är rättsligt bindande och har samma rättsliga värde som grundfördragen.

Trots att Lissabonfördraget innebär att fördragets struktur ändras jämfört med det konstitutionella fördraget och trots att ett enda, enhetligt konstitutionellt fördrag inte blir verklighet innebär lösningen att de reformer av innehållet som Finland ansett vara de viktigaste kommer att genomföras.

3.2 Lissabonfördragets centrala innehåll och betydelse

3.2.1 Allmänna frågor och de viktigaste principerna

3.2.1.1 Unionens värden och mål

Bestämmelserna om unionens värden och mål motsvarar i hög grad bestämmelserna i det konstitutionella fördraget. De enda ändringarna gäller konkurrenspolitikens ställning bland unionens mål och fördragsbestämmelserna om medlemskap i unionen.

Unionens värden anges i artikel 2 i EU-fördraget. Unionen ska bygga på de gemensamma värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstatsprincipen och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden ska finnas i ett samhälle där mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män råder.

Omnämnandet av unionens värden som grund för unionen understryker unionens strävan att definiera sig själv uttryckligen som ett värdesamfund. Respekten för värdena har också förenats med rättsliga verkningar. Därför håller man sig i fördraget till att kort räkna upp de viktigaste värdena som godkänns av alla och som juridiskt är så klara att respekten för dem kan ställas som villkor för en anslutning till unionen och att påföljder kan riktas mot en medlemsstat som allvarligt bryter mot dem. Värdena ansluter sig dessutom till unionens mål, eftersom unionens mål är att arbeta för sina egna värden.

Den förteckning över värdena som tas in i EU-fördraget genom Lissabonfördraget är i någon mån mera omfattande än den nuvarande förteckningen enligt artikel 6.1 (frihet, demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, rättsstatsprincipen). Respekten för unionens värden anges även i fortsättningen som förutsättning för ansökan om medlemskap i unionen (blivande artikel 49 i EU-fördraget) och överträdelse av dem som grund för att återkalla de rättigheter som med anledning av fördraget hör till medlemsstaten (blivande artikel 7 i EU-fördraget). Bestämmelsen om medlemskap i unionen behandlas längre fram i avsnitt 3.2.1.9.

Unionens mål räknas upp på allmän nivå i blivande artikel 2 i EU-fördraget. De mål som anges i fördraget motsvarar i huvuddrag målen enligt artikel I-3 i det konstitutionella fördraget och gäller alla områden för unionens verksamhet. Enligt bestämmelsen ska unionen ha som mål att främja freden, sina värden och folkens välfärd. Unionen ska erbjuda sina medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser samt en inre marknad. Unionens mål är en hållbar utveckling i Europa som definieras genom tre dimensioner (en ekonomisk dimension, en social dimension och en miljödimension) av hållbar utveckling (en välavvägd ekonomisk tillväxt och prisstabilitet, en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas samt en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö). Målet är också att främja vetenskapliga och tekniska framsteg, främja social rättvisa och socialt skydd, jämställdhet mellan kvinnor och män, solidaritet mellan generationerna och skydd av barnets rättigheter, ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt solidaritet mellan medlemsstaterna. Unionen ska bekämpa social utestängning och diskriminering, respektera rikedomen hos sin kulturella och språkliga mångfald och sörja för att det europeiska kulturarvet skyddas och utvecklas. I sina förbindelser med den övriga världen ska unionen bekräfta och främja sina värderingar och intressen. Den ska bidra till fred, säkerhet, hållbar utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna. I artikeln betonas dessutom en strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i Förenta nationernas stadga.

Jämfört med det konstitutionella fördraget har omnämnandet av en inre marknad där det råder fri och icke snedvriden konkurrens strukits från bestämmelsen om unionens mål. Enligt artikel 3 i EUF-fördraget ska unionen dock även i fortsättningen ha exklusiv befogenhet när det gäller fastställandet av de konkurrensregler som är nödvändiga för den inre marknadens funktion. I anslutning till denna ändring åtföljs fördraget av ett protokoll om den inre marknaden och konkurrens där de fördragsslutande parterna beaktar att den inre marknaden enligt definitionen i artikel 2 i EU-fördraget innefattar en ordning som säkerställer att konkurrensen inte snedvrids. De fördragsslutande parterna enas om att unionen ska vidta åtgärder för detta ändamål.

Unionens befogenheter har kopplats ihop med uppnåendet av unionens mål. I enlighet med artikel 2.6 i EU-fördraget strävar unionen mot sina mål med lämpliga medel, beroende på de befogenheter som den tilldelas i grundfördragen. Dessutom kan rådet i enlig-

het med den s.k. flexibilitetsklausulen (artikel 308 i EUF-fördraget) med enhällighet, på förslag av kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande, anta lämpliga åtgärder även i det fallet att en åtgärd från unionens sida skulle visa sig nödvändig för att, inom ramen för den politik som fastställs i fördragen, nå något av de mål som avses i fördragen, och dessa inte föreskriver de nödvändiga befogenheterna för detta. Unionens mål har också betydelse i medlemsstaternas verksamhet, eftersom deras skyldighet är att i enlighet med principen om lojalt samarbete stödja unionen när den fullgör sina uppgifter och avstå från varje åtgärd som kan äventyra fullgörandet av unionens mål (blivande artikel 3a.3 tredje stycket i EU-fördraget).

De mål för unionen som ingår i Lissabonfördraget motsvarar i hög grad målen i EG-fördraget (artikel 2 i EG-fördraget) och målen i EU-fördraget (artikel 2 i EU-fördraget). Målen har dock utvecklats så att de bättre svarar på unionens nuvarande och framtida utmaningar. I målen strävar man efter att ännu klarare än tidigare lyfta fram jämvikten mellan den ekonomiska dimensionen, den sociala dimensionen och miljödimensionen. Även unionens mål för de internationella förbindelserna har klarare lyfts fram och man har genom dem kunnat definiera prioriteringarna i unionens internationella verksamhet. Förhållandet mellan mål och befogenheter motsvarar i huvuddrag det nuvarande systemet.

3.2.1.2. Unionsmedborgarskap

Bestämmelser om unionsmedborgarskap ingår i blivande artikel 8 i EU-fördraget och kompletteras av bestämmelserna om ”ickediskriminering och medborgarskap” i andra delen i EUF-fördraget. I stadgan om de grundläggande rättigheterna ingår dessutom avdelning V som gäller medborgarnas rättigheter (artiklarna 39–46 i stadgan). Bestämmelserna om medborgarskap motsvarar i huvuddrag bestämmelserna om medborgarskap i EG-fördraget. Innehållet i bestämmelserna motsvarar bestämmelserna i det konstitutionella fördraget men har placerats på ett annat sätt.

Befogenheten i anslutning till unionsmedborgarskap utvidgas i någon mån jämfört med de nuvarande grundfördragen, eftersom rådet med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet och i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande får anta bestämmelser om pass, identitetskort, bevis om uppehållstillstånd och andra jämförbara dokument samt besluta om åtgärder som gäller social trygghet eller socialt skydd. Enligt artikel 18 i det nuvarande EG-fördraget har dessa frågor uttryckligen undantagits från gemenskapens befogenhet.

I stadgan om de grundläggande rättigheterna har medborgarnas rättigheter kompletterats med rätten till god förvaltning (artikel 41 i stadgan). Rätten har dock inte bundits vid unionsmedborgarskap utan hör till alla.

3.2.1.3. Unionens juridiska personlighet

I nya artikel 46a i EU-fördraget erkänns uttryckligen unionens juridiska personlighet. Med juridisk personlighet, dvs. rättskapacitet, avses allmänt förmåga att agera som subjekt för rättigheter och skyldigheter som hör till en viss rättsordning. Även om nya artikel 46a i EU-fördraget är skriven i allmän form (”Unionen är en juridisk person.”), är den huvudsakliga avsikten med bestämmelsen att visa att unionen är ett folkrättsligt rättssubjekt. En viss aktörs ställning som folkrättsligt rättssubjekt bestäms i princip endast på basis av folkrätten, men i folkrätten ges t.ex. stadgarna för en internationell organisation en central betydelse. Det är klart att Europeiska unionen i detta avseende uppfyller de krav som den internationella rätten ställer på juridisk personlighet.

För närvarande är Europeiska gemenskapens juridiska personlighet uttryckligen erkänd i gemenskapens grundfördrag och har etablerats i praktiken. Även om det nuvarande EU-fördraget inte innehåller några uttryckliga bestämmelser om unionens juridiska personlighet, kan unionens juridiska personlighet anses ha utvecklats i praktiken i synnerhet genom de internationella fördrag som unionen ingått i eget namn. Eftersom artikel 281 i EG-fördraget, vilken gäller Europeiska gemenskapens juridiska personlighet, upphävs och eftersom artikel 46a i EU-fördraget innehåller en uttrycklig bestämmelse om unionens juridiska personlighet, är det i sak fråga om att Europeiska gemenskapen

och den union som upprättades genom EU-fördraget ska slås ihop till en enhetlig juridisk person. Europeiska atomenergigemenskapen kommer däremot att vara en självständig juridisk person även i fortsättningen.

Genom en enhetlig juridisk personlighet uppnås betydande praktiska fördelar. Exempelvis i internationella förbindelser kan man undvika en situation där unionen består av flera formellt fristående aktörer och allas medverkan t.ex. i vissa fördrag som ingås med tredjestater eventuellt kan vara nödvändig. På så vis har en enhetlig juridisk personlighet förutom en förenklande effekt på de praktiska förfarandena också en förenhetligande effekt på bilden av unionens yttre åtgärder.

Den juridiska personligheten har däremot inte någon inverkan på omfattningen eller arten av unionens fördrags- eller övriga externa befogenhet. De sistnämnda berörs av andra bestämmelser i grundfördragen. Juridisk personlighet betyder att ett visst rättssubjekt i princip kan ha rättigheter och skyldigheter i en viss rättsordning. Däremot är det inte möjligt att dra några slutsatser om dessa rättigheters och skyldigheters omfattning, karaktär eller innehåll.

Även om det primära målet för artikel 46a, som gäller unionens juridiska personlighet, är att visa att unionen uttryckligen är ett folkrättsligt rättssubjekt, ges unionen i fördraget ställningen av rättssubjekt även i medlemsstaternas nationella rättsordningar och i unionens rätt. Detta är klart mot bakgrunden av både den allmänna formuleringen av bestämmelsen om unionens juridiska personlighet och artikel 282 i EUF-fördraget, vilken gäller unionens rättskapacitet. Enligt den ska unionen i varje medlemsstat ha den mest vittgående rättskapacitet som tillerkänns juridiska personer enligt den nationella lagstiftningen och särskilt kunna förvärva och avyttra fast och lös egendom samt föra talan inför domstolar och andra myndigheter. Detta motsvarar i fråga om syfte den reglering som nu gäller för Europeiska gemenskapen, även om bestämmelsens tillämpningsområde till följd av slopandet av pelarindelningen utvidgas även till området för gemensam utrikes- och säkerhetspolitik samt straffrättsligt samarbete och polissamarbete.

3.2.1.4. Befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna

3.2.1.4.1. Allmänt

I Nice och Laekenförklaringarna uppställdes som ett centralt mål för revideringen av unionens grundfördrag att befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna ska preciseras. I första hand sågs det aktuella målet som en del av en mera allmän strävan att förtydliga och förenkla unionens grundfördrag. I bakgrunden låg en uppfattning enligt vilken det inte av de nuvarande grundfördragen framgår tillräckligt klart vilka åtgärder unionen kan vidta inom ramen för sin befogenhet och vad som hör till medlemsstaterna. Som en andra delfråga ingick dock även en bedömning av om den nuvarande befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna över huvud taget är ändamålsenlig eller om den bör ändras i sak. En tredje fråga som skulle utredas i sammanhanget var hur iakttagandet av subsidiaritetsprincipen när det gäller befogenhetsfördelningen och i synnerhet utövandet av unionens befogenheter kan kontrolleras.

Vid bedömningen av Lissabonfördragets verkningar för befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna ska utgångspunkten vara den ovan beskrivna målsättningen och dess tre delfaktorer. Det gäller med andra ord att sträva efter att skilja åt förändringar som avser att förtydliga det nuvarande systemet, ändringar i sak i befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna samt förändringar som syftar till att främja kontrollen av att befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna följs. Först på basis av denna granskning är det möjligt att bedöma i vilken mån Lissabonfördraget innebär att befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna ändras.

Även om begreppet unionens befogenheter inte heller i fortsättningen definieras i grundfördragen anses det i allmänhet innebära unionens juridiska rätt enligt grundfördraget att vidta de åtgärder som avses i fördraget med hjälp av de rättsinstrument som specificeras i fördraget. Från unionens befogenheter bör för det första särskiljas de befogenheter som med stöd av fördraget hör till unionens insti-

tutioner. För det andra bör man hålla frågan om vilka skyldigheter unionsrätten ålägger medlemsstaterna åtskild från begreppet unionens befogenheter. Skyldigheterna är inte nödvändigtvis alls förknippade med frågan om unionens befogenheter eller utövandet av dem utan med skyldigheten för medlemsstaterna att iaktta unionsrätten i sin egen verksamhet.

På basis av bestämmelserna i Lissabonfördraget kan frågan om fördragets verkningar för befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna granskas utgående från tre olika delfrågor: frågor om unionens befogenheter, arten av befogenheterna och principerna för utövande av unionens befogenheter. Mot bakgrunden av varje delfråga ska det särskilt bedömas till vilka delar fördraget innebär att det nuvarande systemet förtydligas, att befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna ändras i sak eller att förutsättningarna för iakttagandet av befogenhetsfördelningen ses över i enlighet med målsättningarna från Nice och Laeken. Lissabonfördraget motsvarar till dessa delar det konstitutionella fördraget.

3.2.1.4.2. Området för unionens befogenheter

Bestämmelserna om området för unionens befogenheter motsvarar i huvudsak bestämmelserna i det konstitutionella fördraget. Den största ändringen i förhållande till dessa gäller tillämpningen av artikel 308 i EUF-fördraget på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Vid bedömningen av området för unionens befogenheter utgör principen om tilldelade befogenheter i nya artikel 3b i EU-fördraget den viktigaste grundprincipen. Enligt den ska unionen handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den i fördragen för att nå de mål som fastställs i dessa. Unionens befogenheter har med andra ord alltid karaktären av begränsade specialbefogenheter, som medlemsstaterna tilldelat den via grundfördragen. Allmänna befogenheter, inklusive den författningsskapande makten (pouvoir constituant), hör endast till medlemsstaterna. Detta understryks av den uttryckliga precisering som tagits in i bestämmelsen angående principen om tilldelade befogenheter och enligt vilken varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i fördragen ska tillhöra medlemsstaterna (nya artikel 3a.1 i EU-fördraget). Medlemsstaternas befogenheter med karaktär av allmänna befogenheter förklarar också varför grundfördragen inte innehåller bestämmelser om området för medlemsstaternas befogenheter. Systemet i Lissabonfördraget motsvarar till dessa delar unionens nuvarande grundfördrag. Preciseringen av den bestämmelse som gäller principen om tilldelade befogenheter stärker principens ställning.

Av principen om tilldelade befogenheter följer att unionen kan handla endast och allenast då det i grundfördragen kan anvisas en bestämmelse som befullmäktigar den åtgärd som planerats, en s.k. bestämmelse om rättslig grund. Sådana bestämmelser ingår med undantag för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i de politikområdesvisa bestämmelserna i EUF-fördraget. Till detta hänvisas i artikel 2a.6 i EUF-fördraget, enligt vilken omfattningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter fastställs i bestämmelserna i fördragen för varje område. För att få en detaljerad uppfattning om omfattningen av unionens befogenheter är det därför nödvändigt att granska dessa bestämmelser och i synnerhet de egentliga bestämmelserna om den rättsliga grunden. Också i fråga om denna grundläggande systematik motsvarar Lissabonfördraget det nuvarande systemet.

Central när det gäller att slå fast unionens befogenheter är också principen om att de befogenheter som tilldelas unionen i grundfördragen till karaktären är befogenheter för att de mål som ställts för unionen i grundfördragen ska uppnås. Området för unionens befogenheter bestäms med andra ord förutom av bestämmelserna om rättslig grund i grundfördragen också av de mål som ställts för unionen i och av deras formulering. Systemet motsvarar unionens nuvarande grundfördrag.

De ändringar i området för unionens befogenheter som föranleds av Lissabonfördraget kan i princip delas in i tre huvudtyper. För det första innehåller fördraget som nya politikområden i unionens verksamhet bestämmelser om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, europeiskt skydd för immateriell egendom, rymden, energi, turism, idrott, civilskydd, administrativt samarbete, humani-

tärt bistånd och verkställighet av solidaritetsklausulen. För det andra har det inom vissa områden som redan enligt de nuvarande grundfördragen hör till unionens befogenheter i fördraget tagits in nya uttryckliga bestämmelser om rättslig grund, av vilka en del innebär att området för unionens befogenheter ändras. Som ett exempel kan nämnas den bestämmelse som gör det möjligt att inrätta ett europeiskt åklagarämbete. För det tredje ändras vissa bestämmelser som ingår i de nuvarande grundfördragen på ett sätt som påverkar omfattningen av unionens befogenheter. Som exempel kan nämnas bestämmelserna om en gemensam handelspolitik. Eftersom vissa åtgärder som hör till tillämpningsområdet för de ovan nämnda bestämmelserna redan nu har ansetts kunna vidtas med stöd av artikel 308 i EG-fördraget, innebär dock inte alla de ovan nämnda ändringarna att området för unionens befogenheter utvidgas. En mera detaljerad bedömning av de ändringar som gäller området för unionens befogenheter presenteras särskilt i avsnitt 3.2.4 i samband med behandlingen av bestämmelserna om enskilda politikområden.

Allmänt taget påverkas området för unionens befogenheter också av artikel 308 EUF-fördraget, dvs. den s.k. flexibilitetsklausulen: om en åtgärd från unionens sida skulle visa sig nödvändig för att, inom ramen för den politik som fastställs i fördragen, nå något av de mål som avses i fördragen, och dessa inte föreskriver de nödvändiga befogenheterna för detta, ska rådet med enhällighet, på förslag av kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande, anta lämpliga bestämmelser. Syftet med bestämmelsen är att föra in en viss flexibilitet i bestämmandet av unionens befogenheter och göra det möjligt att anpassa dess åtgärder till olika situationer. Unionens åtgärder kan t.ex. ibland anses vara nödvändiga, även om grundfördraget inte innehåller någon uttrycklig eller ens genom tolkning härledbar fullmakt att vidta dem. Då kan man som en sista metod överväga att använda flexibilitetsklausulen som rättslig grund för en åtgärd som visat sig vara nödvändig. Flexibilitetsklausulen utgör således på sätt och vis den ”yttersta cirkeln” av unionens befogenheter.

Flexibilitetsklausulen motsvarar i fråga om både syfte och grundprinciper artikel 308 i det nuvarande EG-fördraget. Med avvikelse från detta är förutsättningen för användningen av flexibilitetsklausulen dock inte att den åtgärd som ska vidtas är nödvändig för verksamheten på den gemensamma marknaden utan enligt artikel 308 i EUF-fördraget är det tillräckligt om en åtgärd från unionens sida skulle visa sig nödvändig för att, inom ramen för den politik som fastställts i fördragen, nå något av de mål som avses i fördragen. Den nya formuleringen av flexibilitetsklausulen motsvarar dock den tolkning som redan tidigare etablerats i EG-domstolens rättspraxis.

Jämfört med artikel I-18 i det konstitutionella fördraget gäller den största förändringen tillämpningen av flexibilitetsklausulen i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Enligt det konstitutionella fördraget skulle tillämpningsområdet för flexibilitetsklausulen utvidgas till att gälla inte bara polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet utan även den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Enligt den nya punkt 4 som fogas till artikel 308 i EUF-fördraget får flexibilitetsklausulen inte ligga till grund för att uppnå mål som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. I fortsättningen får flexibilitetsklausulen dock tillämpas inom områden som för närvarande omfattas av unionens tredje pelare (polissamarbete och straffrättsligt samarbete). Ändringen kommer att utvidga unionens befogenheter på dessa områden.

Det ställs strikta villkor för användningen av flexibilitetsklausulen. För det första berättigar inte flexibilitetsklausulen till avvikelse från principen om tilldelade befogenheter som huvudregel för bestämmandet av unionens befogenheter, och man kan inte genom användningen av klausulen således utvidga de befogenheter som unionen tilldelats i grundfördragen. De åtgärder som vidtas med stöd av klausulen ska vara nödvändiga för att, inom ramen för den politik som fastställs i fördragen, nå något av de mål som avses i fördragen (artikel 308.1 i EUF-fördraget). Dessutom får de åtgärder som grundar sig på flexibilitetsklausulen inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar i de fall där fördragen utesluter en sådan harmonisering (artikel 308b). För det tredje förutsätter åtgärder som vidtas med stöd av flexibilitetsklausulen för-

utom enhällighet i rådet även, med avvikelse från artikel 308 i EG-fördraget, Europaparlamentets godkännande. Klausulens karaktär av undantagsbestämmelse betonas också av den skyldighet som där getts kommissionen att informera de nationella parlamenten om förslag som på basis av den förelagts de nationella parlamenten i samband med förfarandet för kontroll av subsidiaritetsprincipen.

Som helhet kan det konstateras att även om tillämpningsområdet för flexibilitetsklausulen utvidgas till att gälla områdena för polissamarbete och straffrättsligt samarbete, förändras inte villkoren för dess tillämpning. De ändringar som gjorts i bestämmelsen innebär främst att villkoren för användningen av klausulen preciseras.

3.2.1.4.3. Befogenhetskategorier

Med frågan om befogenhetskategorier hänvisas till förhållandet mellan unionens befogenheter och medlemsstaternas befogenheter. I EUF-fördraget har unionens befogenheter på basis av kategori delats in i unionens exklusiva befogenhet, unionens och medlemsstaternas delade befogenhet samt områden på vilka unionen kan vidta stödjande, samordnande och kompletterande åtgärder. Indelningen motsvarar bestämmelserna i det konstitutionella fördraget. I artiklarna 2a–2c i EUF-fördraget ingår en definition på varje befogenhetskategori samt en förteckning över vilka politikområden som hör till den aktuella befogenhetskategorin. Samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken samt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har placerats utanför de tre huvudbefogenhetskategorierna och berörs av specialbestämmelserna i artikel 11 i EU-fördraget och artikel 2d i EUF-fördraget.

Enligt artikel 2a.1 i EUF-fördraget får endast unionen lagstifta och anta rättsligt bindande akter på områden där unionen har exklusiv befogenhet. Medlemsstaterna får vidta lagstiftningsåtgärder på dessa områden endast efter bemyndigande från unionen eller för att genomföra unionens akter. Av principerna för utövandet av unionens befogenheter tillämpas inte subsidiaritetsprincipen i frågor som hör till unionens exklusiva befogenhet. Enligt artikel 2b ska unionen ha exklusiv befogenhet på följande områden:

– tullunionen

– fastställandet av de konkurrensregler som är nödvändiga för den inre marknadens funktion

– den monetära politiken för de medlemsstater som har euron som valuta

– bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken

samt

– den gemensamma handelspolitiken.

Både definitionen av unionens exklusiva befogenhet och förteckningen över de områden som hör till den aktuella kategorin motsvarar bestämmelserna i artiklarna I-12 och I-13 i det konstitutionella fördraget och i huvudsak EG-domstolens rättspraxis. Europeiska gemenskapen kan på basis av rättspraxis dock inte för närvarande anses ha exklusiv befogenhet inom området för konkurrensregler som påverkar verksamheten på den inre marknaden, utan medlemsstaternas skyldighet att avhålla sig från att vidta åtgärder som strider mot gemenskapens konkurrenslagstiftning följer endast av principen om lojalt samarbete.

Unionen har dessutom exklusiv befogenhet att ingå internationella fördrag i vissa fall som behandlas längre fram i avsnitt 3.2.4.3.4.

Enligt artikel 2a.2 i EUF-fördraget får både unionen och medlemsstaterna lagstifta och anta rättsligt bindande akter på områden där unionen delar befogenheter med medlemsstaterna. Medlemsstaterna ska utöva sin befogenhet i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet eller har beslutat att inte längre utöva sin befogenhet. På områdena för delad befogenhet beror medlemsstatens möjligheter att stifta lagar eller anta rättsligt förpliktande akter med andra ord av i vilken mån rätten att anta rättsakter i praktiken har utövats på unionsnivå.

Unionens befogenhet är till karaktären i regel delad befogenhet. Enligt blivande artikel 2c i EUF-fördraget ska unionen och medlemsstaterna ha delade befogenheter på följande huvudområden:

– inre marknaden

– socialpolitik, i fråga om aspekter som anges i EUF-fördraget

– ekonomisk, social och territoriell sammanhållning
– jordbruk och fiskeri, med undantag av bevarandet av havets biologiska resurser
– miljö
– konsumentskydd
– transport
– transeuropeiska nät
– energi
– området med frihet, säkerhet och rättvisa
– gemensamma angelägenheter i fråga om säkerhet när det gäller de aspekter på folkhälsa som anges i EUF-fördraget
– forskning, teknisk utveckling och rymden samt
– utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd.

Förteckningen är dock inte uttömmande, utan enligt artikel 2c är också all annan sådan befogenhet delad som tilldelas unionen genom fördragen och som inte omfattas av unionens exklusiva befogenhet eller de områden där unionen har befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Exempelvis utövandet av ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer hör till unionens och medlemsstaternas delade befogenhet. Däremot är det inte motiverat att räkna samordnandet av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken till kategorin delad befogenhet, eftersom artikel 11 i EU-fördraget och artikel 2d i EUF-fördraget innehåller specialbestämmelser om de aktuella områdena separat från de tre huvudbefogenhetskategorierna. Vid regeringskonferensen 2007 beslöts det att ett protokoll om utövandet av delade befogenheter skulle fogas till grundfördragen.

Forskning, teknisk utveckling och rymden samt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd avviker från de övriga områdena för delad befogenhet så att utövandet av unionens befogenhet på de aktuella områdena inte kan hindra medlemsstaterna från att utöva sin befogenhet. Således lämpar sig den ovan nämnda allmänna principen för utövandet av delade befogenheter, enligt vilken medlemsstaterna kan utöva sin befogenhet endast i den mån unionen inte har utövat sin befogenhet eller har beslutat att inte längre utöva sin befogenhet, inte på dessa områden. Jämfört med det konstitutionella fördraget har bestämmelsen om den rättsliga grunden för rymden kompletterats med en precisering enligt vilken de antagna åtgärderna inte får omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

Den definition av delad befogenhet som ingår i EUF-fördraget motsvarar bestämmelsen i I-12.2 i det konstitutionella fördraget och i huvudsak EG-domstolens rättspraxis när det gäller EG-fördraget. Enligt denna rättspraxis är även gemenskapens befogenhet enligt huvudregeln delad befogenhet. I rättspraxisen har likaså erkänts såväl utvecklingssamarbetets som det humanitära biståndets specialställning i hög grad i motsvarighet till vad som står i Lissabonfördraget. Även i övrigt motsvarar den förteckning över områden som omfattas av delad befogenhet som ingår i fördraget i huvudsak EG-domstolens fasta rättspraxis.

På områden där unionen har befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder ersätter inte dess befogenhet medlemsstaternas befogenhet på dessa områden och får unionens rättsligt bindande akter inte medföra harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar. Områdena för stödåtgärder är enligt blivande artikel 2e följande:
– skydd för och förbättring av människors hälsa
– industri
– kultur
– turism
– utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott
– civilskydd samt
– administrativt samarbete.

Både definitionen av befogenheten och förteckningen över områden för stödåtgärder motsvarar bestämmelserna i det konstitutionella fördraget.

Turism, idrott, civilskydd och administrativt samarbete är nya politikområden. Turism och civilskydd (skydd och beredskap) omnämns i åtgärdsförteckningen i EG-fördraget, men i de nuvarande grundfördragen finns inte någon egentlig rättslig grund för dessa områden. För de områden för stödåtgärder om vilka det finns bestämmelser i EG-fördraget gäller med undantag för industrin redan nu förbud mot att harmonisera medlemsstaternas lagar och andra författningar.

Även till dessa delar kan indelningen i befogenhetskategorier anses innebära främst ett förtydligande av det nuvarande rättsläget.

Specialbestämmelserna om samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken samt om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken avviker från bestämmelserna om de tre huvudbefogenhetskategorierna. I bestämmelserna om samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken definieras inte särskilt unionens befogenhetskategori eller dess rättsverkningar. Av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken framgår att målet för unionens verksamhet är att definiera den gemensamma politiken på unionsnivå. Inom området för ekonomisk politik och sysselsättningspolitik är det däremot frågan om åtgärder som syftar till att samordna medlemsstaternas politik.

Bestämmelserna om indelningen i befogenhetskategorier i Lissabonfördraget kan som helhet betraktade anses ge en bättre allmän bild av unionens befogenheter på olika områden av unionens verksamhet än bestämmelserna i de nuvarande grundfördragen. Både definieringen av befogenhetskategorier och indelningen av dem i politikområden motsvarar i huvudsak bestämmelserna i det konstitutionella fördraget och EG-domstolens rättspraxis.

3.2.1.4.4. Principerna för utövande av unionens befogenheter

Som principer för utövande av unionens befogenheter nämns i blivande artikel 3b i EU-fördraget uttryckligen principerna om subsidiaritet och proportionalitet.

Enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Enligt proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen.

Med undantag för den hänvisning som fogats till definitionen av subsidiaritetsprincipen och enligt vilken målen för en planerad åtgärd ska uppnås uttryckligen inom medlemsstaternas centralförvaltning eller på regional och lokal nivå motsvarar definitionerna av principerna bestämmelserna i det nuvarande EG-fördraget. I Lissabonfördraget utvidgas tillämpningsområdet för principerna till att gälla även den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Bestämmelser om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna samt kontrollen över att subsidiaritetsprincipen följs ingår i det protokoll om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen som fogats till Lissabonfördraget. Protokollet grundar sig i hög grad på det protokoll om subsidiaritetsprincipen som ingår som bilaga till Amsterdamfördraget och som vid regeringskonferenserna 2004 och 2007 har kompletterats med bestämmelser om de nationella parlamentens rätt att få information samt den förhandskontroll av efterlevnaden av subsidiaritetsprincipen som de utför. Protokollet behandlas längre fram i avsnitt 3.2.1.8.

Unionsrätten omfattar också andra allmänna principer som unionen ska iaktta när den utövar sin befogenhet men som inte med avvikelse från subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna enbart gäller utövandet av unionens befogenhet. Exempelvis de grundläggande rättigheterna, som behandlas nedan i avsnitt 3.2.2, är förpliktande för unionens institutioner också alltid när de vidtar åtgärder som innebär utövande av unionens befogenhet. Som andra sådana principer kan nämnas den princip för respekt för medlemsstaternas nationella identitet som tas in i artikel 3a.2 i EU-fördraget samt de horisontellt tillämpliga principerna i fråga om unionens verksamhet.

Enligt blivande artikel 3a.2 i EU-fördraget ska unionen respektera medlemsstaternas likhet inför fördragen samt deras nationella identitet också i fråga om det lokala och regionala självstyret. Enligt bestämmelsen ska unionen respektera även deras väsentliga statliga funktioner, särskilt funktioner vars syfte är att hävda deras territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. Även om bestämmel-

sens huvudsakliga betydelse är politisk med beaktande av den allmänna formuleringen, kan den princip som ingår i bestämmelsen anses ha även juridisk betydelse i och med att den styr utövandet av unionens befogenhet. Unionens nuvarande grundfördrag innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Bestämmelsen ingår i artikel I-5.1 i det konstitutionella fördraget.

De horisontella principerna i grundfördragen är till sin natur mål som bör beaktas vid definieringen och genomförandet av alla de områden för unionens politik som avses i grundfördragen. Genom dessa principer skapas dock inte mål för unionen utan deras uppgift är att ställa vissa begränsningar för unionens verksamhet. En del av de nämnda principerna är nya, en del ingår redan i det nuvarande EG-fördraget.

Som nya horisontella principer innehåller EUF-fördraget bestämmelser om beaktandet av krav i anslutning till garanterandet av ett fullgott socialt skydd, kampen mot social uteslutning samt en hög utbildningsnivå, bekämpandet av all diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning samt full hänsyn till kraven på välfärd för djuren.

Principer som redan nu ingår i EG- fördraget och som även i fortsättningen ska ingå i EUF-fördraget, gäller öppenhet i unionens verksamhet, skydd av personuppgifter, jämställdhet mellan kvinnor och män, hög sysselsättningsnivå, skydd av människors hälsa, miljöskydd, konsumentskydd samt ställningen för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. I de politikområdesvisa bestämmelserna om ekonomisk, social och regional samhörighet, industri, kultur samt utvecklingssamarbete i EUF-fördraget ingår bestämmelser om horisontella principer som gäller samma områden, vilka motsvarar det gällande EG-fördraget. I Lissabonfördraget utvidgas dock tillämpningsområdet för de horisontella principer som för närvarande ingår i EG-fördraget så att de också täcker den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Skyddet av personuppgifter utgör ett undantag från detta till vissa delar. Bestämmelserna om skydd av personuppgifter utreds längre fram i avsnitt 3.2.1.7.

Lissabonfördragets bestämmelser om principer för utövande av unionens befogenhet motsvarar i huvudsak de nuvarande bestämmelserna i EG-fördraget. Principen om respekt för medlemsstaternas nationella identitet och en del av de principer som ska tillämpas horisontellt är nya jämfört med de nuvarande fördragen, men motsvarar bestämmelserna i det konstitutionella fördraget. Den största förändringen när det gäller de principer som motsvarar det nuvarande EG-fördraget kommer att vara att tillämpningsområdet för principerna utsträcks till att omfatta den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

3.2.1.5 Unionsrättens företräde och principen om lojalt samarbete

Genom Lissabonfördraget fastställs de viktigaste principerna i unionens rättsordning, vilka för närvarande baserar sig delvis på EG-fördraget och delvis på den rättspraxis som EG-domstolen skapat vid tolkningen av fördraget. Den princip för lojalt samarbete som tas in i artikel 3a.3 i EU-fördraget baserar sig på den lojalitetsprincip som utformats inom rättspraxisen. När det gäller de centrala principerna för unionsrätten behandlas principen om tilldelade befogenheter särskilt i avsnitt 3.2.1.4.2, principerna för utövandet av unionens befogenheter i avsnitt 3.2.1.4.4 och de grundläggande fri- och rättigheterna i avsnitt 3.2.2.

Eftersom principen om lojalt samarbete och unionsrättens företräde anknyter till varandra, är det befogat att behandla dem tillsammans. Principerna definierar förhållandena mellan unionen och medlemsstaterna och beskriver de centrala dragen i unionens rättsordning.

Till skillnad från det konstitutionella fördraget intas inte genom Lissabonfördraget någon uttrycklig bestämmelse i grundfördragen om att fördragen och den lagstiftning som antas av unionens institutioner genom utövande av de befogenheter som de har tilldelats genom grundfördragen ska ha företräde framför medlemsstaternas rätt. Den bestämmelse om unionsrättens företräde som ingår i det konstitutionella fördraget motsvarar i fråga om innehåll principen om gemen-

skapsrättens företräde, vilken är en av de viktigaste principerna i gemenskapens rättsordning. Regeringskonferensen 2007 beslöt att grundfördragen inte ska innehålla någon uttrycklig bestämmelse om principen om företräde. Regeringskonferensen antog dock förklaring nr 17 där konferensen erinrar om domstolens fasta rättspraxis. Dessutom beslöt regeringskonferensen att till slutakten foga ett yttrande om ärendet från rådets juridiska avdelning. Förklaringen och den juridiska avdelningens yttrande utreds närmare i samband med detaljmotiveringen till förklaringarna.

EG-domstolen fastställde företrädesprincipen redan i början av 1960-talet, men dess juridiska innehåll har preciserats i senare rättspraxis. Med principen avses att den som tillämpar lagen i en situation då unionsrättens norm står i strid med den nationella rättens norm har skyldighet att trygga unionsrättens effektivitet och vid behov på tjänstens vägnar låta bli att tillämpa den nationella rättens norm, oberoende av rättshierarkisk nivå. Företräde för unionsrätten är dock klart en sistahandsmetod och det primära är att harmonisera tolkningen av nationella bestämmelser med unionsrätten (GrUU 7/2003 rd). De nuvarande fördragen innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse om unionsrättens företräde, och avsikten med avgörandena från regeringskonferensen 2007 är inte att påverka nuläget på något annat sätt än att utvidga tillämpningsområdet för principen när pelarstrukturen slopas så att principen gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete samt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Trots att den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken enligt Lissabonfördraget till skillnad från det konstitutionella fördraget tas in i EU-fördraget, separat från unionens övriga politikområden, innehåller Lissabonfördraget tydliga bestämmelser om att EU-fördraget och EUF-fördraget bildar en juridisk helhet där delarna har samma rättsliga värde. Inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har företrädesprincipen dock en betydelse som avviker från de övriga politikområdena bl.a. därför att någon egentlig lagstiftning inte antas inom området och därför att unionsdomstolen har begränsade befogenheter inom området.

Blivande artikel 3a.3 i EU-fördraget innehåller bestämmelser om principen om lojalt samarbete, vilken för närvarande baserar sig på artikel 3 i EG-fördraget samt på den vidare s.k. lojalitetsprincipen som fastställts i EG-domstolens rättspraxis. Bestämmelsen motsvarar artikel I-5.2 i det konstitutionella fördraget. Principen är en nödvändig förutsättning för att unionsrätten ska ha företräde. EG-domstolen har stött sig bl.a. på detta när den har definierat vilka skyldigheter medlemsstaternas myndigheter har till följd av företrädesprincipen.

Principen om lojalt samarbete innebär förutom en ömsesidig skyldighet för unionen och medlemsstaterna att genom positiva åtgärder bistå varandra vid fullgörandet av uppgifter enligt grundfördragen, också medlemsstaternas skyldighet att avstå från varje åtgärd som kan riskera att unionens mål inte uppnås. Jämfört med artikel 10 i det gällande EG-fördraget framhäver artikel 3a.3 i EUF-fördraget ömsesidigheten i samarbetet och den inbördes respekten mellan unionen och medlemsstaterna. Även om principen ingår i den bestämmelse som gäller relationerna mellan unionen och medlemsstaterna, gäller den mera omfattande lojalitetsprincipen som baserar sig på rättspraxis också samarbetet mellan unionens institutioner, organ och byråer i enlighet med blivande artikel 9.2 i EU-fördraget.

Bestämmelserna om principen för lojalt samarbete innebär att EG-domstolens rättspraxis tas in i fördragstexten. I sak ändras nuläget i första hand genom att tillämpningsområdet för principen om lojalt samarbete utsträcks till att gälla uttryckligen även polissamarbete och straffrättsligt samarbete. EG-domstolen har visserligen redan i sin befintliga rättspraxis ansett att lojalitetsprincipen är förpliktande också inom straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Lojalitetsprincipen förutsätter enligt domstolen i synnerhet att medlemsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att deras skyldigheter enligt unionsrätten fullgörs (mål C-105/03, Maria Pupino, dom 16.6.2005, punkt 42).

3.2.1.6. Unionens demokratiska liv

Genom Lissabonfördraget intas en ny avdelning II i EU-fördraget. Den nya avdelningen innehåller bestämmelser om demokratiska principer. Syftet med bestämmelserna är att lyfta fram de demokratiska grunderna för unionen och medborgarnas möjligheter att påverka. Också del I avdelning VI i det konstitutionella fördraget sammanför de regler och principer som gäller unionens demokratiska liv. Den avdelning om demokratiska principer som tas in i EU-fördraget genom Lissabonfördraget är dock snävare än motsvarande avdelning i det konstitutionella fördraget, men innehåller å andra sidan dessutom artikel 8c som gäller de nationella parlamentens roll. Jämfört med det konstitutionella fördraget saknas följande bestämmelser i avdelningen om demokrati: arbetsmarknadens parter och den självständiga dialogen mellan dem (artikel I-48), europeiska ombudsmannen (artikel I-49), öppenhet och insyn när det gäller arbetet inom unionens institutioner, organ och myndigheter (artikel I-50), skydd av personuppgifter (artikel I-51) och kyrkors och konfessionslösa organisationers ställning (artikel I-52). Dessa bestämmelser ingår någon annanstans i EUF-fördraget. Det beslöts att bestämmelsen om arbetsmarknadens parter skulle tas in i avdelning IX i EUF-fördraget, som gäller socialpolitik. Alla bestämmelser om europeiska ombudsmannen tas in i artikel 195 i EUF-fördraget. De övriga bestämmelserna inom avdelningen placeras i avdelning II i EUF-fördraget, vilken innehåller allmänna bestämmelser.

Enligt blivande artikel 8 i EU-fördraget ska unionen i all sin verksamhet respektera principen om jämlikhet mellan sina medborgare, som ska få lika uppmärksamhet från unionens institutioner, organ och byråer. Principen har betydelse både direkt som en princip som gäller jämlikheten mellan medborgarna i unionens verksamhet och indirekt på nivån för beslutsstrukturerna. Som ett uttryck för att principen förverkligats i unionens beslutsfattande kan ses den betydelse som folkmängden i medlemsstaterna ges i både reglerna för platsfördelningen i Europaparlamentet och beslutsfattandet i ministerrådet. Artikeln motsvarar i övrigt artikel I-45 i det konstitutionella fördraget, men vid regeringskonferensen 2007 kompletterades slutet av artikeln med en definition av unionsmedborgarskap. Detta ansågs vara viktigt med tanke på synligheten för EU-medborgarskapet, eftersom de övriga bestämmelserna om unionsmedborgarskapet ingår i EUF-fördraget.

En annan princip i anslutning till unionens demokratiska liv gäller representativ demokrati. Enligt blivande artikel 8a i EU-fördraget förverkligas principen på två nivåer i unionen. Å ena sidan företräder Europaparlamentet medborgarna direkt på unionsnivå. Å andra sidan ska varje medlemsstat i Europeiska rådet företrädas av sin stats- eller regeringschef och i rådet av sin regering, vilka själva ska vara demokratiskt ansvariga, antingen inför sitt nationella parlament eller inför sina medborgare. I artikeln erkänns dessutom partierna på europeisk nivå som en del av den representativa demokratin i unionen. Artikeln motsvarar artikel I-46 i det konstitutionella fördraget.

En tredje princip som gäller unionens demokratiska liv är principen om deltagandedemokrati (artikel 8b i EU-fördraget). Enligt den ska unionens institutioner på lämpligt sätt ge medborgarna och de representativa sammanslutningarna möjlighet att ge uttryck för och offentligt diskutera sina åsikter på alla unionens åtgärdsområden. Kommissionen berörs särskilt av ett nytt åläggande att ha ett omfattande samråd med alla berörda parter i syfte att säkerställa att unionens åtgärder blir enhetliga och öppna. En central reform i Lissabonfördraget i syfte att förverkliga deltagandedemokrati är att möjliggöra särskilda medborgarinitiativ. Enligt fördraget får en miljon unionsmedborgare som kommer från ett betydande antal medlemsstater uppmana kommissionen att lägga fram förslag för att tillämpa grundfördragen (artikel 8b.4 i EU-fördraget). Närmare bestämmelser om medborgarinitiativet utfärdas när Lissabonfördraget träder i kraft. Kommissionen har dock ingen skyldighet att lägga fram ett sådant förslag som avses i initiativet.

De viktigaste ändringarna jämfört med de nuvarande fördragen när det gäller avsnittet om demokratiska principer är införandet i grundfördraget av allmänna principer för ett demokratiskt liv, bestämmelserna om med-

borgarinitiativ och kommissionens vidsträckta samrådsplikt. I fördraget betonas också mera generellt den centrala betydelse som principerna om god förvaltning har som ett led i det demokratiska livet. Rätt till god förvaltning hör som en grundläggande rättighet till var och en (artikel 41 i stadgan om de grundläggande rättigheterna). Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt stadgeenliga säte i en medlemsstat har rätt att vända sig till den europeiska ombudsmannen (artikel 195 i EUF-fördraget), som har till uppgift att övervaka att principerna för god förvaltning följs i unionens verksamhet. Fördraget innehåller också en ny rättslig grund, med stöd av vilken bestämmelser om en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration kan utfärdas (artikel 254a i EUF-fördraget).

3.2.1.7. Öppenhet och insyn när det gäller unionens verksamhet, och skydd av personuppgifter

Öppenhet och insyn i unionens institutioner, organ och byråer spelar en viktig roll för det demokratiska livet. I likhet med det konstitutionella fördraget innehåller Lissabonfördraget flera reformer som gäller öppenhet och insyn i unionens verksamhet. Den allmänna principen är att besluten ska fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt (artikel 8a i EU-fördraget). Unionens institutioner, organ och byråer ska utföra sitt arbete så öppet som möjligt för att främja en god förvaltning och se till att det civila samhället kan delta (artikel 16a i EUF-fördraget). Öppenheten i beslutsfattandet tryggas också genom att Europaparlamentets möten alltid ska vara offentliga, liksom rådets möten när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt.

Kärnan i öppenheten är medborgarnas rätt till tillgång till unionens institutioners, organs och byråers handlingar. Rätten hör i egenskap av en grundläggande rättighet förutom till varje unionsmedborgare också till varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt stadgeenliga säte i en medlemsstat (artikel 42 i stadgan om de grundläggande rättigheterna). Allmänna principer och villkor för tillgången till handlingar ska fastställas i förordningar (artikel 16a i EUF-fördraget). Innehållet i artikel 16a motsvarar motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget.

Den mest framträdande av reformerna i fråga om öppenhet i unionens institutioners, organs och byråers verksamhet kan anses vara att lagstiftningsarbetet blir öppnare tack vare den ökande offentligheten i rådets sammanträden samt att tillämpningsområdet för grundfördragets bestämmelser om handlingars offentlighet ska utsträckas direkt på basen av grundfördragen till alla unionens institutioner, organ och byråer.

Till skillnad från det konstitutionella fördraget lyfts inte öppenheten i unionens verksamhet, på grund av bestämmelsens placering, lika tydligt upp bredvid andra mål och principer för ett demokratiskt liv. I mandatet för regeringskonferensen 2007 föreslogs att bestämmelsen skulle placeras i den del som gäller medborgarskap och icke-diskriminering. Enligt Finland var placeringen misslyckad bl.a. eftersom öppenhet och insyn i unionens verksamhet är en rättighet som tillkommer också andra än unionsmedborgarna och gäller alla unionens politikområden. Det förhandlades därför länge under regeringskonferensen om var bestämmelsen skulle placeras. På initiativ av Finland beslöt regeringskonferensen slutligen att ta in den i den del i EUF-fördraget som innehåller allmänna bestämmelser. Placeringen understryker principens omfattande tillämplighet inom unionens alla politikområden.

Också rätt till skydd av personuppgifter är en grundläggande rättighet som gäller alla (artikel 16b i EUF-fördraget och artikel 8 i stadgan om de grundläggande rättigheterna). I det konstitutionella fördraget täcker tillämpningsområdet för bestämmelserna om skydd av personuppgifter alla områden för unionens verksamhet på lika grunder, inklusive den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och polissamarbete och straffrättsligt samarbete. I Lissabonfördraget gick man in för en annan lösning på denna punkt. I artikel 16b i EUF-fördraget anges den allmänna principen för skydd av personuppgifter och föreskrivs om den rättsliga grunden för detta. I mandatet för regeringskonferensen angavs dock för det första att den särskilda rättsliga grunden för antagande av akter inom området skulle tas in avdelningen om

den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (blivande artikel 25a i EU-fördraget). Enligt mandatet skulle regeringskonferensen dessutom godkänna en separat förklaring om skydd av personuppgifter inom områdena för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. I förklaring nr 21 erkänner konferensen att det på grund av de särskilda förhållandena som gäller på områdena kan visa sig bli nödvändigt med särskilda regler om skydd av personuppgifter. Regeringskonferensen 2007 enades dessutom om förklaring nr 20, där det betonas att varje gång regler antas på grundval av artikel 16b måste vederbörlig hänsyn tas till den nationella säkerheten.

3.2.1.8 De nationella parlamentens roll

De nationella parlamentens roll har utvecklats i Lissabonfördraget genom att man stärkt deras möjligheter att påverka unionens beslutsfattande både via det egna medlemslandets regering och genom vissa direkta metoder för att påverka. Till de viktigaste reformerna hör de nationella parlamentens rätt att få vissa centrala dokument och lagstiftningsinitiativ direkt från unionens institutioner samt möjligheten att kontrollera iakttagandet av subsidiaritetsprincipen i unionen. När det gäller området med frihet, säkerhet och rättvisa ska de nationella parlamenten också kunna delta i vissa utvärderingssystem samt i den politiska kontrollen av Europeiska polisbyrån Europol och i utvärderingen av verksamheten vid Eurojust, som samordnar undersökningar och åtal som berör flera medlemsstaters territorium. Dessutom ska ett enda nationellt parlament direkt med stöd av grundfördragen i vissa fall kunna hindra ett beslut av Europeiska rådet som innebär ändring av grundfördragen i enlighet med förenklade ändringsförfaranden. Också formerna för samarbetet mellan de nationella parlamenten stärks i någon mån. I samband med att den s.k. konventsmetoden blir officiell stärks också de nationella parlamentens företrädares deltagande i beredningen av avtalsändringar i framtiden.

I Lissabonfördraget ingår i likhet med det konstitutionella fördraget två protokoll som kompletterar varandra och som är avsedda att förbättra de nationella parlamentens roll i unionen. Protokoll som motsvarar protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen (parlamentsprotokollet) och protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (subsidiaritetsprotokollet) ingår redan i unionens nuvarande grundfördrag, men deras innehåll ändras avsevärt genom Lissabonfördraget. För det första ålägger protokollen unionens institutioner att sända sina utkast till rättsakter och vissa andra centrala dokument direkt till de nationella parlamenten. För det andra får varje nationellt parlament rätt att framföra ett motiverat yttrande med skälen till att det anser att någon av unionens lagstiftningsakter inte överensstämmer med subsidiaritetsprincipen.

Vid regeringskonferensen 2007 stärktes bestämmelserna om de nationella parlamentens roll i de nämnda protokollen i någon mån jämfört med det konstitutionella fördraget. De nationella parlamentens tid för att granska utkast till rättsakter förlängdes från sex till åtta veckor. Dessutom stärks kontrollmekanismen beträffande subsidiaritetsprincipen på det sätt som beskrivs nedan när det gäller rättsakter som ska antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Enligt mandatet för regeringskonferensen 2007 skulle också en ny generell artikel om de nationella parlamentens roll tas in i avdelning II som gäller demokratiska principer. I artikel 8c i EU-fördraget uppräknas på ett allmänt plan de uppgifter som slagits fast för de nationella parlamenten i grundfördragen och i de protokoll som gäller de nationella parlamenten och tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Enligt Lissabonfördraget ska kommissionen översända sina grönböcker och vitböcker samt meddelanden, sitt årliga lagstiftningsprogram, alla andra instrument för lagstiftningsprogram eller politisk strategi samt sin årliga redogörelse för tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen direkt till de nationella parlamenten. Kommissionen ska också översända sina utkast till lagstiftningsakter samt sina ändrade utkast till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till Europaparlamentet och rådet. Europaparlamentet ska översända sina utkast till lagstiftningsakter och ändrade utkast direkt till de nationella parlamenten. Rådet ska i sin tur till de nationella parlamenten

översända de utkast till lagstiftningsakter som kommer från en grupp medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken liksom ändrade utkast. Även Europaparlamentets lagstiftningsresolutioner och rådets ståndpunkter ska översändas till de nationella parlamenten genast när de blivit antagna. Till de nationella parlamenten översänds dessutom direkt dagordningarna för rådets sammanträden och resultaten av behandlingen, de förslag till ändringar av fördragen i enlighet med det ordinarie ändringsförfarande som avses i artikel 48 i EU-fördraget, de initiativ från Europeiska rådet till ändringar i grundfördragen vid ett förenklat ändringsförfarande som avses i artikel 48 i EU-fördraget samt revisionsrättens årsrapporter. Av dessa översänds enligt det nuvarande parlamentsprotokollet endast kommissionens grönböcker och vitböcker samt meddelanden direkt till de nationella parlamenten. Sålunda kommer antalet dokument som översänds direkt till de nationella parlamenten att mångdubblas i och med Lissabonfördraget.

Av de ovan nämnda dokumenten gäller kontrollen av subsidiaritetsprincipen enligt Lissabonfördraget endast utkasten till lagstiftningsakter samt ändringarna i dessa utkast. De nationella parlamenten får, inom åtta veckor räknat från den dag då ett utkast översänds, tillställa unionens institutioner ett motiverat yttrande med skälen till att de anser att det aktuella utkastet inte överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Varje nationellt parlament ska förfoga över två röster, fördelade med hänsyn till medlemsstatens nationella parlamentariska system. I ett nationellt parlamentariskt tvåkammarsystem ska var och en av de båda kamrarna ha en röst. Huvudregeln säger att utkastet ska omprövas, om minst en tredjedel av det totala antal röster som tilldelats medlemsstaternas nationella parlament och de nationella parlamentens kamrar stöder åsikten att kommissionens utkast inte respekterar subsidiaritetsprincipen. Om det gäller ett utkast på grundval av artikel 61 i EUF-fördraget om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, ska tröskeln vara en fjärdedel.

Europaparlamentet, rådet samt den som lagt fram utkastet ska ta hänsyn till motiverade yttranden från de nationella parlamenten eller från en kammare i ett sådant parlament. Den som lagt fram utkastet kan besluta att antingen vidhålla utkastet, ändra det eller dra tillbaka det. De nationella parlamenten har med andra ord inte absolut rätt att kräva att den som lagt fram utkastet ska ändra det. Vid regeringskonferensen 2007 stärktes de nationella parlamentens roll jämfört med det konstitutionella fördraget i en situation där minst en enkel majoritet av de nationella parlamenten anser att förslaget inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Kommissionen kan besluta att vidhålla sitt förslag, men i det fallet ska den lägga fram ett motiverat yttrande om att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Då inleds också ett särskilt förfarande där Europaparlamentet och rådet granskar huruvida förslaget stämmer överens med subsidiaritetsprincipen. Om rådet med en majoritet på 55 procent av rådsmedlemmarna eller Europaparlamentet med en majoritet av de avgivna rösterna anser att förslaget inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska förslaget inte behandlas vidare.

De nationella parlamentens föregripande kontroll av subsidiaritetsprincipen är ett nytt förfarande bland unionens funktionssätt. I och med den föregripande kontrollen får parlamenten möjlighet att direkt påverka beslutsfattandet på unionsnivå. Det protokoll som för närvarande gäller subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen innehåller i första hand bestämmelser om de principer som unionens institutioner ska iaktta när de tillämpar subsidiaritetsprincipen. Samtidigt ökar förfarandet de nationella parlamentens arbetsmängd i anslutning till EU-ärenden, även om det först i praktiken syns hur mycket den samtidiga reformen av besluts- och normsystemet påverkar antalet lagstiftningsakter som översänds till de nationella parlamenten och hur detaljrika lagstiftningsakterna är.

De nationella parlamentens rätt att översända yttranden om att subsidiaritetsprincipen inte har iakttagits till unionens institutioner är en direkt följd av Lissabonfördraget, men varje medlemsstat kan internt besluta om de förfaranden som den tillämpar för att kontrollera subsidiaritetsprincipen. Enligt subsidiaritetsprotokollet får endast de nationella parlamenten och kamrarna i sådana parlament tillställa unionens institutioner yttranden där de bedömer att ett utkast inte över-

ensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Rätten gäller således inte t.ex. regionala parlament. Däremot ska de nationella parlamenten eller kamrarna i sådana parlament vid behov själva samråda med de regionala parlament som har lagstiftande befogenheter. Bedömningen av behovet av samråd och formerna för eventuellt samråd överlåts åt respektive medlemsstats eget beslut.

Vid sidan av den föregripande kontrollen av politisk natur kvarstår emellertid också EU-domstolens rättsliga tillsyn över subsidiaritetsprincipen i efterhand. Medlemsstaterna har möjlighet att på sitt nationella parlaments vägnar eller för en kammare i parlamentet väcka talan om åsidosättande av subsidiaritetsprincipen vid behandlingen av en lagstiftningsakt. Enligt artikel 8 i subsidiaritetsprotokollet är domstolen behörig att pröva en sådan talan. Syftet med artikeln är att betona att den kontrolluppgift som tilldelats de nationella parlamenten fortsätter också efter det att lagstiftningsakten har antagits. Genom bestämmelsen tilldelas medlemsstaternas nationella parlament eller kamrarna i nationella parlament ändå inte direkt rätt att väcka talan, utan även i dessa fall är det medlemsstaten som väcker talan. Hänvisningen till den nationella rättsordningen innebär att förfarandena för väckande av talan i respektive medlemsstat kan anpassas till den nationella rättsordningens system för relationerna mellan statsorganen i den aktuella medlemsstaten. För Regionkommittén innebär bestämmelsen däremot direkt rätt att väcka talan när det är fråga om en sådan lagstiftningsakt som inte kan antas utan samråd med kommittén.

Enligt artikel 61c i EUF-fördraget får medlemsstaternas nationella parlament, inom ramen för området med frihet, säkerhet och rättvisa, delta i utvärderingssystem som kan gälla t.ex. genomförandet av unionens gemensamma politik i medlemsstaterna. Dessutom ska de nationella parlamenten vara knutna till den politiska kontrollen av Europol och utvärderingen av Eurojusts verksamhet. De nationella parlamenten ska också informeras om arbetet i den ständiga kommitté som ska inrättas vid rådet för att se till att det operativa samarbetet främjas och de nationella myndigheternas verksamhet samordnas. De nationella parlamentens rätt att delta i tillsynen över och utvärderingen av området med frihet, säkerhet och rättvisa kommer att få sitt närmare innehåll genom de förordningar som antas efter det att Lissabonfördraget har trätt i kraft. Tänkbara former för deltagande kan vara t.ex. regelbundna rapporter som översänds till de nationella parlamenten och rätt för parlamenten att yttra sig i anslutning till rapporterna samt möten för parlamenten som ordnas vid vissa tidpunkter.

Genom Lissabonfördraget tilldelas de nationella parlamenten en särskild roll inom de förenklade ändringsförfaranden för ändring av fördragen som avses i blivande artikel 48 i EU-fördraget. Varje nationellt parlament får i praktiken vetorätt att förhindra en övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet eller ordinarie lagstiftningsförfarande när det gäller antagandet av beslut på något område. Det förenklade ändringsförfarandet granskas separat i avsnitt 3.2.6.

Enligt parlamentsprotokollet ska Europaparlamentet och de nationella parlamenten tillsammans bestämma hur ett effektivt och regelbundet interparlamentariskt samarbete ska organiseras och främjas inom Europeiska unionen. En konferens mellan parlamentariska organ för EU-frågor (COSAC) får till Europaparlamentet, rådet och kommissionen översända alla bidrag som den finner lämpliga. Konferensen ska dessutom främja utbyte av information och bästa praxis mellan de nationella parlamenten och Europaparlamentet, och även mellan deras fackutskott. Den kan också anordna interparlamentariska konferenser om särskilda teman, särskilt för att diskutera frågor om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Konferensens bidrag ska inte vara bindande för de nationella parlamenten eller föregripa deras ståndpunkter. Protokollets bestämmelser erkänner COSAC-konferensens ställning enligt det nuvarande grundfördraget och skapar i någon mån en ny referensram för det interparlamentariska samarbetet.

3.2.1.9. Medlemskap i unionen

I de artiklar i EU-fördraget som gäller medlemskap i unionen ingår bestämmelser om anslutning till unionen, upphävande av medlemsrättigheter samt utträde ur unionen.

Alla europeiska stater som respekterar unionens värden och förbinder sig att gemensamt främja dem får ansöka om medlemskap i unionen. Till denna del motsvarar bestämmelsen om anslutning till unionen motsvarande bestämmelse i det nuvarande fördraget. Jämfört med det nuvarande fördraget har bestämmelsen om anslutning kompletterats i enlighet med det konstituionella fördraget med ett åläggande att Europaparlamentet och de nationella parlamenten ska underrättas om ansökan om medlemskap. Jämfört med det nuvarande fördraget och det konstitutionella fördraget fogade regeringskonferensen 2007 till slutet av bestämmelsen om anslutning en hänvisning till att de villkor för medlemskap som Europeiska rådet har enats om ska beaktas.

Bestämmelsen om utträde ur unionen är en av de principiellt viktigaste reformerna med tanke på unionens medlemsstater. Allmänt har det dock ansetts att utträde är möjligt redan med stöd av Wienkonventionen om traktaträtt (FördrS 32–33/1980). Inlemmandet av bestämmelsen om utträde ur unionen i EU-fördraget är därmed ett bevis på strävan att betona unionens grundläggande karaktär av en gemenskap som baserar sig på medlemsstaternas frivillighet. Samtidigt är avsikten att få bort alla meningsskiljaktigheter gällande tolkningen av om det är möjligt och under vilka förutsättningar det är möjligt att utträda ur unionen. En motsvarande bestämmelse ingår också i det konstitutionella fördraget.

Om en medlemsstat beslutar att utträda, ska unionen förhandla fram och ingå ett avtal med denna stat om vilka detaljerade bestämmelser som ska tillämpas på utträdet. Avtalet ingås på basis av Europeiska rådets riktlinjer och med beaktande av de ramar som reglerar statens framtida förbindelser med unionen. Avtalet förhandlas fram i enlighet med de allmänna förfaranden som tillämpas när unionens externa avtal ingås, och på unionens vägnar ingås avtalet av rådet som ska besluta med kvalificerad majoritet efter Europaparlamentets godkännande. Den medlemsstat som utträder får inte delta i överläggningarna eller besluten i rådet.

Vid fall av utträde ska grundfördragen upphöra att vara tillämpliga på den medlemsstat som utträder. Utträdet ska träda i kraft den dag då avtalet om utträde träder i kraft eller, om det inte finns något sådant avtal, två år efter medlemsstatens anmälan om utträde. Således är ett utträde ur unionen i praktiken alltid möjligt två år efter att anmälan om utträde har gjorts. Europeiska rådet kan i samförstånd med den berörda medlemsstaten med enhällighet besluta att förlänga denna tidsfrist.

3.2.1.10. Fördjupade samarbeten

Det har ansetts vara viktigt inom unionen att utveckla mekanismen för fördjupat samarbete i synnerhet med tanke på den utvidgade unionens funktion. I ett fördjupat samarbete ges en grupp medlemsstater möjlighet att gå längre framåt i integrationen än hela unionen, dock så, att samarbetet håller sig inom ramen för unionens strukturer och unionens allmänna beslutsförfaranden tillämpas på det. I bakgrunden till metoden finns tanken att unionen inte alltid bör framskrida enligt den långsammaste medlemsstaten. Mekanismen för fördjupat samarbete är dock avsedd som en sistahandsmetod som man tar till endast om de uppställda målen inte kan uppnås gemensamt av hela unionen inom en rimlig tid. Avsikten med ett fördjupat samarbete är både enligt de nuvarande grundfördragsbestämmelserna och Lissabonfördraget att främja uppnåendet av unionens mål, skydda dess intressen och stärka dess integrationsprocess.

Mekanismen för fördjupat samarbete skapades genom Amsterdamfördraget för gemenskapsärenden inom den första pelaren och för polissamarbete och straffrättsligt samarbete inom den tredje pelaren. Genom Nicefördraget utsträcktes dess tillämpningsområde till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inom den andra pelaren, där metoden kan användas vid verkställigheten av en gemensam åtgärd eller gemensam ståndpunkt, med undantag för ärenden som har militär betydelse eller betydelse inom försvaret. Genom Nicefördraget blev det också möjligt att inleda ett fördjupat samarbete på ett smidigare sätt än tidigare. Hittills har mekanismen för ett fördjupat samarbete dock inte använts direkt. Även om inte alla medlemsstater deltar fullt ut i unionens verksamhet inom vissa områden, t.ex. inom den ekonomiska och monetära unionen eller

Schengensamarbetet, är det egentligen inte fråga om att den metod för fördjupat samarbete som beskrivs här används.

Ändringarna i innehållet i bestämmelserna om fördjupade samarbeten vidareutvecklar metoden för fördjupat samarbete utan att i väsentlig grad ändra metodens karaktär eller betydelse. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak bestämmelserna i det konstitutionella fördraget.

I fortsättningen kommer grundfördragen inte att innehålla någon sådan begränsning av tillämpningsområdet för ett fördjupat samarbete som den begränsning som gäller för närvarande och enligt vilken ett fördjupat samarbete inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken kan gälla endast verkställigheten av en gemensam ståndpunkt eller gemensam verksamhet, under förutsättning att de inte har militära eller försvarsmässiga konsekvenser. Ett fördjupat samarbete kan således bedrivas på alla områden där unionen har befogenheter, med undantag för områden som omfattas av unionens exklusiva befogenhet. Anmärkningsvärt är också att man inom området för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken dessutom kan bedriva ett s.k. permanent strukturerat samarbete, som är en samarbetsmetod för militära resurser, separat från metoden för fördjupat samarbete. Permanent strukturerat samarbete behandlas mera ingående i avsnitt 3.2.4.3.2, som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Bestämmelserna om fördjupade samarbeten har förenhetligats och gjorts betydligt klarare i Lissabonfördraget. Procedurbestämmelserna om inledandet av ett fördjupat samarbete och anslutningen till det har slagits samman i fråga om de nuvarande gemenskapsärendena samt polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet. När det gäller straffrättsligt samarbete motsvarar vissa specialbestämmelser om inledandet av ett fördjupat samarbete som gäller straffprocessen, fastställandet av brott och påföljder och tillnärmningen av strafflagstiftning bestämmelserna i det konstitutionella fördraget. Vid regeringskonferensen 2007 modifierades dock det s.k. nödbromsförfarandet och möjligheten att inleda fördjupat samarbete genom ett förenklat förfarande. Bestämmelser om förfaranden av motsvarande typ har också tagits in i de artiklar som gäller den europeiska åklagarmyndigheten och polissamarbetet. De separata bestämmelserna om förfarandena för beviljande av rätt att upprätta fördjupat samarbete inom området för utrikes- och säkerhetspolitik och en senare anslutning till ett fördjupat samarbete som redan inletts på området kvarstår.

Minimiantalet medlemsstater som kan upprätta ett fördjupat samarbete ändras från nuvarande åtta medlemsstater till nio medlemsstater. I det konstitutionella fördraget fastslogs minimiantalet till en tredjedel av medlemsstaterna. Kommissionen och Europaparlamentet får en starkare roll under inledningsfasen för ett fördjupat samarbete. Rådet beslutar, liksom nu, om beviljandet av rätt att inleda ett fördjupat samarbete. Beslutet om beviljande av rätt att inleda ett fördjupat samarbete förutsätter på andra områden än inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ett förslag som kommissionen lägger fram på medlemsstaternas begäran. Enligt de nuvarande bestämmelserna kan medlemsstaterna vända sig direkt till rådet när det gäller ett fördjupat samarbete inom området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om kommissionen inte lägger fram något förslag. Dessutom antar rådet på andra områden än inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken sitt beslut efter Europaparlamentets godkännande. De gällande grundfördragsbestämmelserna förutsätter endast att Europaparlamentet hörs, med undantag för gemenskapsärenden som omfattas av medbeslutandeförfarandet.

Från förfarandet som gäller beviljande av rätt att inleda fördjupat samarbete försvinner i Lissabonfördraget i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken möjligheten för en rådsmedlem som motsätter sig beviljandet att föra frågan till Europeiska rådet för enhälligt beslut. I fråga om gemenskapsärenden samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete försvinner dessutom en rådsmedlems möjlighet att föra ärendet till Europeiska rådet före rådets slutliga beslut. Ändringarna kan anses effektivisera beslutsförfarandet och stärka den s.k. gemenskapsmetoden.

Enligt både de gällande grundfördragsbestämmelserna, det konstitutionella fördraget och Lissabonfördraget ska alla medlemsstater i princip enligt eget val kunna ansluta sig till

ett fördjupat samarbete antingen när det inleds eller senare. När beslut fattas om en senare anslutning till ett redan påbörjat fördjupat samarbete kan kommissionens beslutanderätt anses bli något sämre i Lissabonfördraget när det gäller fördjupat samarbete som bedrivs i gemenskapsärenden och starkare när det gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, vid sidan av rådet och kommissionen, delta i beslutsfattandet om inledandet av ett fördjupat samarbete och en senare anslutning till det. Unionens höga representant ger vid sidan av kommissionen ett utlåtande till rådet när beslut ska fattas om rätten att inleda ett fördjupat samarbete och rådet hör den höga representanten när det ska anta beslut om anslutning till ett redan påbörjat fördjupat samarbete. Enligt de gällande bestämmelserna i EU-fördraget ger kommissionen i båda fallen ett utlåtande till rådet.

Enligt en fullmaktsklausul som ingår Lissabonfördraget och gäller fördjupade samarbeten kan man inom ramen för fördjupat samarbete besluta att övergå från den enhällighet i rådets beslutsfattande som bestäms i en bestämmelse i fördraget till kvalificerad majoritet. Man kan även övergå från det särskilda lagstiftningsförfarande som anges i Lissabonfördraget till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Övergången är dock inte möjlig, om saken har militära eller försvarsmässiga konsekvenser. Beslutet fattas enhälligt av rådet i konstellationen för det fördjupade samarbetet, då endast representanter för medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet får rösta. Idén med fullmaktsklausulen motsvarar det förenklade ändringsförfarandet i Lissabonfördraget, men det finns skillnader i fråga om beslutsförfarandena mellan dessa bestämmelser.

3.2.1.11. Unionens finanser

EUF-fördraget innehåller bestämmelser gällande unionens finanser om de egna medel unionen behöver för att finansiera sin verksamhet, unionens fleråriga budgetram och den årliga budget som ska ges inom ramen för den, samt om bekämpning av bedrägeri. Genom de ändringar som gjorts i bestämmelserna om finanserna i de nuvarande grundfördragen effektiviseras och skapas klarhet i beslutsförfarandena. EUF-fördraget kommer dock att innebära att den nuvarande maktfördelningen mellan medlemsstaterna och unionen samt mellan unionens institutioner kommer att kvarstå till övervägande del. I ändringarna betonas också strävan att garantera rationalitet och budgetdisciplin. Med undantag för de typer av rättsakter som används motsvarar ändringarna reformerna i det konstitutionella fördraget.

Bestämmelser om systemet för unionens egna medel ska enligt EUF-fördraget antas genom rådets beslut vid ett förfarande som motsvarar förfarandet enligt bestämmelserna i det gällande EG-fördraget. Rådet antar sitt beslut med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet, och beslutet träder i kraft först när det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras konstitutionella bestämmelser. Beslut om att nya kategorier av egna medel ska inrättas eller en befintlig kategori upphävas fattas inom ramen för samma förfarande. Sålunda förutsätts alltjämt enhälligt beslut av rådet och nationell ratificering för att unionen ska kunna ges självständig beskattningsrätt. När det gäller åtgärderna för genomförande av systemet för unionens egna medel innehåller EUF-fördraget en ny rättslig grund, enligt vilken bestämmelser om dessa åtgärder ska meddelas genom förordning som ska antas med kvalificerad majoritet av rådet efter godkännande av Europaparlamentet.

Grunderna för det förfarande för fastställande av den fleråriga budgetplanen som uppstått via praxis har nästan i oförändrad form skrivits in i EUF-fördraget. Sedan 1988 har Europeiska gemenskapens och senare Europeiska unionens finansförvaltning inom ramen för deras egna medel styrts genom att ramar som kallats budgetplanen har gjorts upp. Beslut om budgetplanen har fattats av Europeiska rådet och utgående från beslutet har en överenskommelse om den ingåtts mellan Europeiska parlamentet, rådet och kommissionen. I budgetplanen har årliga maximibelopp för anslagen fastställts för varje utgiftskategori. Budgetplanen har visat sig vara mycket viktig för strävandena att göra unionens finansförvaltning rationellare och garan-

tera en kontrollerad utveckling av dess utgifter. Därför har förfarandet skrivits in i EUF-fördraget, där det går under namnet flerårig budgetram.

Enligt EUF-fördraget ska den fleråriga budgetramen fastställas genom rådets förordning för en period på minst fem år åt gången. Rådet ska besluta med enhällighet om saken efter godkännande av Europaparlamentet, som ska besluta med en majoritet av sina ledamöter. Europeiska rådet får dock med enhällighet anta ett beslut om bemyndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet i denna sak. Utöver beloppen för de årliga taken för anslag innehåller budgetramen också andra bestämmelser som behövs för att det årliga budgetförfarandet ska fungera väl. Motsvarande bestämmelser har ingått även i de interinstitutionella avtal som ingåtts hittills.

Europaparlamentet och rådet fastställer den årliga budgeten för unionen i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. I bestämmelserna om förfarandet för att fastställa den årliga budgeten försvinner uppdelningen i obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter, som i nuläget definierar Europaparlamentets och rådets inbördes rätt att besluta i sista hand om utgifterna. Med obligatoriska utgifter har avsetts utgifter som de som utövar budgetmakten måste ta in i budgeten för att fullgöra de rättsliga åtaganden som följer av grundfördragen eller de rättsakter som utfärdats med stöd av dem, medan de övriga utgifterna är icke-obligatoriska utgifter. Enligt gällande bestämmelser i EG-fördraget är det rådet som antar det slutliga beslutet om obligatoriska utgifter och Europaparlamentet beslutet om icke-obligatoriska utgifter. Uppdelningen av utgifterna i obligatoriska och icke-obligatoriska har gett upphov till avsevärda meningsskiljaktigheter mellan dessa institutioner. I och med att uppdelningen försvinner och ett finansieringsramförfarande som styr utvecklingen av unionens utgifter skrivs in i fördraget försvinner också det maximibelopp som enligt bestämmelserna i EG-fördraget årligen fastställs för höjningar av icke-obligatoriska utgifter.

Förfarandet för fastställandet av den årliga budgeten förändras i och med att uppdelningen i obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter försvinner. Enligt bestämmelserna i Lissabonfördraget utövar Europaparlamentet och rådet tillsammans budgetmakt. Förfarandet består på samma sätt som nu av två behandlingar i Europaparlamentet och rådet. Budgetförslaget ska dessutom i enlighet med ett nytt förfarande behandlas i en förlikningskommitté mellan Europaparlamentet och rådet, om de inte når samförstånd vid första behandlingen. Även kommissionen ska delta i förlikningskommitténs arbete. Kommittébehandlingen är ett centralt skede i det nya förfarandet, där Europaparlamentet och rådet bör nå samförstånd om budgetens innehåll. Om förlikningskommittén godkänner den gemensamma texten, beslutar Europaparlamentet och rådet i den andra behandlingen om att anta budgeten enligt den gemensamma texten. I den andra behandlingen kan Europaparlamentets roll anses vara något starkare än rådets roll, eftersom det kan förkasta den gemensamma text som förlikningskommittén godkänt även om rådet skulle godkänna den. Europaparlamentet kan å andra sidan genom en särskild kvalificerad majoritet redan i sin första behandling fastställa ändringarna i budgetförslaget i det fall att rådet förkastar förlikningskommitténs gemensamma text.

Europaparlamentets roll stärks en aning också så till vida att det tillsammans med rådet, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, beslutar om finansiella regler som särskilt innehåller detaljerade bestämmelser om budgetens uppställning och genomförande och övervakning samt om redovisning och revision. Enligt gällande bestämmelser i EG-fördraget ska Europaparlamentet endast höras i dessa frågor.

När det gäller bekämpning av bedrägerier stryks i Lissabonfördraget den begränsning i EG-fördraget enligt vilken gemenskapens åtgärder för att skydda gemenskapens ekonomiska intressen mot bedrägerier och bekämpa bedrägerier inte ska gälla tillämpningen av nationell straffrätt eller den nationella rättskipningen. Behövliga åtgärder föreskrivs genom förordningar eller direktiv, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, efter det att revisionsrätten har hörts. Dessutom är det möjligt att inrätta en europeisk åklagarmyndighet för att bekämpa brott som skadar unionens finansiella intressen. Den europeiska åklagarmyndigheten behandlas i avsnitt 3.2.4.2.2.

3.2.1.12 Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Unionens värden och mål

Statsrådet understödde i sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) förslaget att tydligt skriva in unionens värden, mål och centrala principer i det konstitutionella fördraget. Statsrådet såg sammanställningen och definitionen av unionens värden, mål och centrala principer i början av del I i det konstitutionella fördraget som några av konventets viktigaste resultat. Riksdagens utrikesutskott omfattade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådets ståndpunkt. Innehållet i dessa bestämmelser i det konstitutionella fördraget ändrades inte genom Lissabonfördraget.

En medlemsstat som allvarligt bryter mot unionens värden kan som påföljd mista vissa rättigheter som staten har till följd av medlemskapet. I enlighet med principen om lojalt samarbete ska medlemsstaterna stödja unionen när den fullgör sina uppgifter och avstå från alla åtgärder som kan äventyra uppnåendet av unionens mål. Dessa skyldigheter innebär inte några nya slags förpliktelser för Finland jämfört med de nuvarande förpliktelserna till följd av unionsmedlemskapet. Finland kan fullt ut förbinda sig till de värden och mål som definieras i det konstitutionella fördraget och som har sin motsvarighet i Lissabonfördraget.

Unionens juridiska personlighet

Unionens enhetliga juridiska personlighet motsvarar Finlands mål. Finland har redan i förhandlingarna inför tidigare ändringar i grundfördragen gett sitt bifall till att Europeiska gemenskapen och den union som grundades genom fördraget om Europeiska unionen ska slås samman till en enda juridisk person (SRR 3/2001 rd). Vid regeringskonferensen 2007 ansåg statsrådet att en enda juridisk personlighet bör bli verklighet oavsett det framtida fördragets struktur (E 149/2006 rd). Ändringen både förbättrar unionens möjligheter att uppträda som en enda internationell aktör och förenklar i praktiken i synnerhet de förfaranden som ska iakttas när internationella avtal ingås.

Fördelningen av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna

Statsrådet har som en grundläggande utgångspunkt ansett att man vid preciseringen av fördelningen av befogenheterna mellan unionen och medlemsstaterna i stället för omfattande ändringar i befogenhetsfördelningen ska koncentrera sig på att skapa en klarare helhetssyn på den befogenhet som överlåtits på unionen (E 66/2002 rd). I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) ansåg statsrådet att även om de förslag som gäller befogenheterna inte helt och hållet stämmer överens med de uppställda målen kan det i huvuddrag godta den föreslagna befogenhetsklassificeringen. Riksdagens utrikesutskott omfattade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådets ståndpunkt. Grundlagsutskottet ansåg att konventets förslag som gäller behörighetsfördelningen huvudsakligen syftar till att precisera det nuvarande systemet (GrUU 7/2003 rd).

De allmänna ändringar i det konstitutionella fördraget som gäller en precisering av fördelningen av befogenheterna mellan unionen och medlemsstaterna motsvarar konventets förslag med undantag för vissa tekniska justeringar. Bestämmelserna om fördelningen av befogenheterna i Lissabonfördraget motsvarar bestämmelserna i det konstitutionella fördraget. Fördraget kan i huvudsak anses innebära att det nuvarande rättsläget görs klarare. I synnerhet den ställning som principen om tilldelade befogenheter har som den viktigaste principen som definierar unionens befogenheter framgår klarare än av de nuvarande grundfördragen. Flexibilitetsklausulen i 308 i EUF-fördraget kommer inte att innebära något undantag från denna princip, och klausulen kan i ljuset av de begränsningar som ingår i den användas främst i undantagssituationer. När det gäller unionens befogenhetskategorier kommer framför allt det att en tredelad befogenhetsklassificering tas in i grundfördragen att innebära ett klargörande. Även om klassificeringen inte i fråga om systematik och vissa politikområdeskategorier

fullständigt motsvarar Finlands synsätt, kan den bättre än gällande grundfördrag anses precisera befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna.

Unionens demokratiska liv, öppenhet och skydd av personuppgifter

Genom bestämmelserna om demokrati i Lissabonfördraget klargörs de demokratiska grunderna för unionens funktionssätt och medborgarnas möjligheter att påverka, vilket statsrådet ansåg vara motiverat i sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd). Riksdagens utrikesutskott omfattade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådets ståndpunkt.

Bestämmelserna om öppenhet i Lissabonfördraget motsvarar till sitt innehåll statsrådets ståndpunkt. Det att öppenheten och handlingarnas offentlighet utsträcks till alla unionens institutioner, organ och byråer motsvarar Finlands mål (SRR 2/2003 rd). Enligt Finland skulle det bästa alternativet ha varit att ta in fördragsbestämmelsen om öppenhet bland bestämmelserna i den avdelning i EU-fördraget som gäller demokratiska principer. Att fördragsbestämmelsen om öppenhet tas in bland de allmänna principerna för unionens verksamhet understryker dock bestämmelsens vidsträckta tillämpningsområde.

Enligt statsrådet skulle det ha varit bättre om Lissabonfördraget i likhet med det konstitutionella fördraget hade innehållit en enhetlig och övergripande rättslig grund för regleringen av alla personuppgifter. Regeringskonferensen år 2007 diskuterade länge huruvida de regler som ska antas inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) har karaktär av lagstiftning. I artikel 25a i EU-fördraget gick man in för en hänvisning till ”regler”, som inte har karaktär av lagstiftning. Som den största bristfälligheten på denna punkt kan anses att unionens domstol inte har behörighet att övervaka hur reglerna följs. Antagandet av reglerna hör inte heller till de nationella parlamentens subsidiaritetsövervakning. Under förhandlingarna försökte Finland i fördraget eller förklaringarna till det få in ett uttryckligt omnämnande av att antagandet av särskilda regler inte ska få påverka nivån på skyddet av personuppgifter. Det nåddes dock inte samförstånd om detta. Under förhandlingarna såg Finland det också som en brist att de regler som ska antas på grundval av artikel 25a i EU-fördraget täcker endast medlemsstaternas behandling av personuppgifter inom området för det aktuella kapitlet i EU-fördraget. Institutionernas åtgärder inom det aktuella området faller därmed utanför artikeln.

Det kan däremot anses var en bra lösning att artikel 16b i EUF-fördraget, vilken gäller skydd av personuppgifter, i likhet med bestämmelsen om öppenhet ingår bland de allmänt tillämpliga bestämmelserna i EUF-fördraget. Till skillnad från fördragsbestämmelsen om öppenhet begränsas den allmänna tillämpligheten för fördragsbestämmelsen om skydd av personuppgifter dock tydligt av de ovan beskrivna undantagen för vissa politikområden (E 55/2007 rd).

Medlemskap i unionen

Trots att statsrådet gav sitt bifall till den klausul om utträde ur unionen som skulle fogas till grundfördragen genom Lissabonfördraget ansåg statsrådet det vara viktigt att klausulen inte utnyttjas som påtryckningsmetod mot någon som helst medlemsstat i de fall där medlemsstaten inte förmår ratificera ett fördrag som skulle medföra en ändring av det konstitutionella fördraget (SRR 2/2003 rd). Användningen av klausulen om frivilligt utträde togs inte upp i det läget då det framgick att alla medlemsstater inte förmår ratificera det konstitutionella fördraget. Enligt statsrådet är det också viktigt att förvissa sig om att individernas och företagens rättsliga ställning tryggas i samband med att en medlemsstat utträder.

Under regeringskonferensen 2007 förhöll statsrådet sig negativt till att de kriterier som Europeiska rådet hade antagit i Köpenhamn 1993 skulle tas in i det nya fördraget (E 149/2006 rd). Stora utskottet omfattade statsrådets ståndpunkt och betonade att det är ett misslyckat grepp att behandla delvis politiska kriterier som rättsliga normer (StoUU 1/2007 rd). Dokumenteringen i Lissabonfördraget om beaktande av de bestämmelser om anslutning till unionen som antagits av Europeiska rådet lämnade dock så pass mycket

spelutrymme att Finland kunde godkänna den.

De nationella parlamentens roll

Stärkandet av de nationella parlamentens roll i samband med beredningen av unionsfrågor motsvarar i huvudsak Finlands åsikter. Finland har ställt sig positivt till en effektivare kontroll av subsidiaritetsprincipen och uttryckligen till de nationella parlamentens roll som övervakare. Finland ansåg det vara bra att förhandskontrollen av subsidiaritetsprincipen är av politisk karaktär och äger rum i det inledande skedet av rättsaktsberedningen. Stora utskottet underströk också att det måste vara möjligt att övervaka genomförandet av subsidiaritetsprincipen under hela lagstiftningsprocessen (StoUU 2/2003 rd). Särskilt lyckat ansåg man det vara att det uttryckligen skrivs in att den som lägger fram lagstiftningsförslag blir skyldig att, för kontrollen av subsidiaritetsprincipen, till varje förslag foga en detaljerad motivering som inbegriper uppgifter om förslagets finansiella konsekvenser och konsekvenser för lagstiftningen. Riksdagens utskott förhöll sig trots allt skeptiskt till förslagen att unionen ska ha rätt att ingående reglera de nationella parlamentens roll och menade att mekanismerna på unionsnivå inte får inverka på de skyldigheter som statsrådet och de rättigheter som riksdagen har enligt Finlands grundlag (StoUU 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd).

Vid regeringskonferensen 2007 ansåg Finland att det inte var nödvändigt att ändra bestämmelserna i det konstitutionella fördraget när det gäller kontrollen av subsidiaritetsprincipen. Enligt Finland gällde det att stärka de nationella parlamentens roll framför allt genom statsinterna arrangemang. Finland gav inte sitt bifall till sådana lösningar där ett visst antal nationella parlament skulle tilldelas rätt att inställa kommissionens förslag (E 149/2006 rd). Stora utskottet förenade sig i sitt utlåtande till riksdagens redan tidigare reserverade ståndpunkt till ambitionerna att stärka de nationella parlamentens roll. I egenskap av ledande statsorgan har de nationella parlamenten i uppgift att påverka de åsikter som respektive land för fram i rådet. Utskottet såg negativt på sådana förslag som avser att ge de nationella parlamenten en institutionell roll i EU:s beslutsfattande eller som är ägnade att koppla de nationella parlamenten loss från sin roll att utforma den nationella ståndpunkten. Utskottet såg särskilt negativt på alla förslag som medger att de nationella parlamenten direkt kan avbryta behandlingen av lagstiftningen i unionen (StoUU 1/2007 rd). Trots att Lissabonfördraget i viss mån ytterligare stärker de nationella parlamentens roll i förhållande till de motsvarande bestämmelserna i det konstitutionella fördraget, innebär fördraget inte att det utformas sådana förfaranden utifrån vilka de nationella parlamenten skulle få en självständig roll i unionens lagstiftningsförfaranden. Unionslagstiftaren fattar beslut om huruvida det lagstiftningsförslag som behandlas är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Lissabonfördraget påverkar riksdagens verksamhet i första hand på så sätt att i vissa frågor får riksdagen rätt att tillställa även unionens institutioner sina ställningstaganden direkt vid sidan av statsrådet. Riksdagens nya befogenhet att framföra yttranden om subsidiaritetsprincipen, vilken grundar sig på direkt på grundfördragen, kan betraktas som kompletterande med avseende på de befogenheter som grundar sig på 96 och 97 § i Finlands grundlag. De nya direkta befogenheterna och de andra ändringarna som gäller de nationella parlamentens roll påverkar inte riksdagens rätt enligt grundlagen att få information från statsrådet och påverka Finlands ställningstaganden i unionsfrågor. Grundlagsutskottet ansåg att det förfarande som redan nu iakttas med stöd av 96 och 97 § i grundlagen även utan separata institutionella föranstaltningar ger en god grund för riksdagen att bedöma unionsfrågor också med tanke på tillsynen över subsidiaritetsprincipen (GrUU 7/2003 rd, StoUU 2/2006 rd, UtUB 2/2006 rd).

De nationella parlamentens möjlighet att meddela EU-institutionerna sina ståndpunkter direkt är dock i någon mån problematisk med tanke på det system för behandling av EU-ärenden som föreskrivs i grundlagen, eftersom den åtminstone implicit innehåller ett antagande om att medlemsstatens regerings och dess nationella parlaments ståndpunkter kan skilja sig i vissa frågor. I detta sammanhang är det därför befogat att fästa särskild uppmärksamhet vid att de nya förfarandena

inte inom staten åsidosätter statsrådets och riksdagens nuvarande samarbetsformer som grundar sig på 96 och 97 § i grundlagen.

De reformer i Lissabonfördraget som gäller riksdagens roll kräver inte att Finlands grundlag ändras, utan de åtgärder som de förutsätter kan vidtas inom ramen för det nuvarande systemet och genom att sådana procedurbestämmelser som förutsätts av Lissabonfördragets bestämmelser om de nationella parlamenten tas in i riksdagens arbetsordning (GrUU 7/2003 rd). Talmanskonferensens förslag till ändring av riksdagens arbetsordning har beretts i den kommission för översyn av EU-procedurer som talmanskonferensen tillsatte den 21 november 2003. Kommissionens betänkande blev klart den 18 februari 2005 (Riksdagens kanslis publikation 2/2005).

I och med Lissabonfördraget kommer antalet dokument som riksdagen får direkt från unionens institutioner med stöd av parlamentsprotokollet och subsidiaritetsprotokollet att mångdubblas. Riksdagen kommer sannolikt också att få ett stort antal sådana dokument som inte hör till riksdagens befogenheter eller som annars är av mindre betydelse och som den inte i samtliga fall får via statsrådet med stöd av 96 eller 97 § i grundlagen. Det avgörande är att institutionernas skyldighet att översända dokument till de nationella parlamenten inte försämrar statsrådets skyldigheter och riksdagens rättigheter enligt grundlagen. Riksdagen bestämmer själv hur den rent praktiskt ska ordna behandlingen av dokument som den får direkt från institutionerna.

Förhandskontrollen av subsidiaritetsprincipen enligt subsidiaritetsprotokollet är av annan karaktär än de nuvarande procedurerna för behandling av EU-ärenden i statsrådet och riksdagen. I det finländska systemet är det emellertid naturligt att riksdagen också i fortsättningen hör statsrådet även i frågor som gäller iakttagandet av subsidiaritetsprincipen i enlighet med förfarandena i 96 och 97 § i grundlagen. Trots detta bör riksdagen fastställa sina interna procedurer för att säkerställa en systematisk kontroll av subsidiaritetsprincipen och för framförandet av motiverade yttranden till unionens institutioner. Bestämmelser om förfarandena kan tas in i riksdagens arbetsordning.

En medlemsstat kan i enlighet med artikel 8 i subsidiaritetsprotokollet i EU-domstolen väcka talan om åsidosättande av subsidiaritetsprincipen i enlighet med medlemsstatens interna rättsordning även på dess nationella parlaments vägnar. I praktiken blir det åtminstone i Finlands fall sannolikt mycket sällsynt med en sådan talan och saken gäller i första hand endast situationer där en unionsinstitution inte på behörigt sätt har beaktat ett motiverat yttrande som riksdagen framställt i samband med förhandskontrollen. Hänvisningen till den nationella rättsordningen i artikel 8 i subsidiaritetsprotokollet betyder att varje medlemsstat kan anpassa förfarandena för väckande av talan till den egna rättsordningens system för relationerna mellan statsorganen. I enlighet med Finlands konstitution är det naturligt att riksdagen kan framföra sin egen ståndpunkt till statsrådet, varefter statsrådet beslutar om talan ska väckas. Betydelsen av att riksdagens vilja eventuellt negligeras bedöms med hjälp av Finlands parlamentariska system (se GrUB 10/1998 rd s. 28, GrUB 10/1994 rd s. 3, första spalten, RP 318/1994 rd s. 21). I riksdagens arbetsordning kan föreskrivas om riksdagens interna förfarande för formulering av ståndpunkter när det gäller väckande av talan.

De bestämmelser i EUF-fördraget som gäller de nationella parlamentens möjlighet att inom ramen för området med frihet, säkerhet och rättvisa delta i den politiska kontrollen av Europol och utvärderingen av Eurojusts verksamhet får sitt innehåll först genom de förordningar om saken som kommer att antas senare. Bestämmelsen har inte någon betydande inverkan på den finska riksdagens befogenheter, eftersom statsrådets parlamentariska ansvar också hittills har gällt även rättsliga och inrikes frågor. Riksdagens primära metod för att påverka är även i fortsättningen den möjlighet som grundlagen ger att delta i den nationella beredningen av EU:s förslag till rättsakter. Saken bör bedömas särskilt även för riksdagens del i samband med att de ovan nämnda förordningarna antas.

Att konventet blir officiellt beredningsorgan för fördragsändringar innebär att företrädare för riksdagen även i framtiden deltar i beredningen av fördragsändringar som medlemmar av konventet. Även om deltagandet går till på samma sätt som i samband med de

konvent som redan samlats, förutsätter det faktum att konventets beredningsuppgift skrivs in i Lissabonfördraget att den formella ställningen för de företrädare som riksdagen utser till konventet ses över. Bestämmelser om valet av de företrädare som riksdagen ska utse och om deras formella ställning kan utfärdas genom riksdagens arbetsordning och de allmänna anvisningar som meddelas med stöd av den.

Ålands lagting måste betraktas som ett regionalt parlament som har lagstiftande befogenheter enligt subsidiaritetsprotokollet. Lagtinget utgör dock inte en sådan kammare i ett parlamentariskt system med två kammare som skulle förfoga över en röst enligt protokollet. Den tidigare nämnda kommissionen för översyn av EU-procedurerna har föreslagit att riksdagens arbetsordning ändras så att Ålands lagting ska delges utkast till europeiska lagstiftningsakter, som ska antas i lagstiftningsordning, så att lagtinget kan meddela stora utskottet sin uppfattning om utkastet med avseende på subsidiaritetsprincipen.

En arbetsgrupp som justitieministeriet tillsatte i december 2004 har föreslagit (Justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2005:9) att ett nytt 4 mom. fogas till 59 a § i självstyrelselagen för Åland. Enligt momentet ges lagtinget i ärenden som hör till dess behörighet tillfälle att meddela riksdagen sin uppfattning om huruvida ett beslut överensstämmer med subsidiaritetsprincipen.

Fördjupade samarbeten

Bestämmelserna om fördjupade samarbeten i Lissabonfördraget motsvarar i huvudsak Finlands mål. Ändringarna innebär i första hand att metoden för fördjupat samarbete vidareutvecklas utan att metodens karaktär eller betydelse ändras.

Enligt statsrådet var det inte något problem att tillämpningsområdet för det fördjupade samarbetet utvidgas till att omspänna alla delområden av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (SRR 2/2003 rd). Särdraget i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken betonas och tryggas av de specialbestämmelser som även i Lissabonfördraget ska tillämpas på ett fördjupat samarbete på detta område.

Statsrådet intog en reserverad hållning till den fullmaktsklausul som tagits in i det konstitutionella fördraget och enligt vilken man inom ramen för ett fördjupat samarbete kan besluta att övergå från den enhällighet i rådets beslutsfattande som föreskrivs i en bestämmelse i fördraget till att använda kvalificerad majoritet, samt på motsvarande sätt från det särskilda lagstiftningsförfarande som föreskrivs i en bestämmelse i det konstitutionella fördraget till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Statsrådet ansåg att klausulen kan göra det svårare för andra medlemsstater att ansluta sig senare till ett fördjupat samarbete. Riksdagens utrikesutskott omfattade i sitt betänkande statsrådets ståndpunkt (UtUB 4/2003 rd). Bestämmelserna om fördjupade samarbeten i Lissabonfördraget har samma innehåll som bestämmelserna i det konstitutionella fördraget.

Unionens finanser

Lissabonfördragets bestämmelser om unionens finanser överensstämmer delvis med Finlands ståndpunkter. Bortsett från typen av rättsakt motsvarar bestämmelserna till övervägande del bestämmelserna i det konstitutionella fördraget.

Lissabonfördragets ändringar av bestämmelserna i de nuvarande grundfördragen effektiviserar och skapar klarhet i beslutsförfarandena för finansförvaltningen i enlighet med Finlands mål. I ändringarna understryks strävandena efter planenlighet i unionens finansförvaltning och garanterad kontinuerlig budgetdisciplin.

Lissabonfördraget kommer dock att till övervägande del vidhålla den nuvarande fördelningen av befogenheterna mellan medlemsstaterna och unionen samt mellan unionens institutioner när det gäller budgetprocessen. Exempelvis ändringarna av systemet för unionens egna medel förutsätter i enlighet med Finlands mål även i fortsättningen beslut med enhällighet i rådet och medlemsstaternas godkännande i enlighet med deras konstitutionella bestämmelser. Också beslutsförfarandet i fråga om åtgärder för genomförande av systemet med egna medel är förenligt med Finland mål: rådet beslutar om åtgärderna för genomförande med kvalificerad majoritet

genom en förordning som den antagit efter att ha fått Europaparlamentets godkännande.

Lissabonfördraget innebär att bestämmelser om den fleråriga budgetram som är av central betydelse med tanke på planenlig finansförvaltning och kontinuerlig budgetdisciplin inom unionen första gången skrivs in bland grundfördragen. Enligt Lissabonfördraget ska rådet fastställa den fleråriga budgetramen genom en förordning och besluta med enhällighet efter godkännande av Europaparlamentet. Unionens årliga budget ska fastställas genom en förordning med iakttagande av den fleråriga budgetramen. Detta motsvarar Finlands uttryckliga mål, dvs. att i syfte att säkerställa planenlighet i unionens finansförvaltning och i syfte att säkerställa budgetdisciplinen bör grundfördragen innehålla sådana bestämmelser om den fleråriga budgetramen som är rättsligt bindande för budgetprocessen.

3.2.2. Unionens dimension i fråga om de grundläggande rättigheterna

3.2.2.1. Allmänt

Den klara förstärkningen av unionens dimension i fråga om de grundläggande och de mänskliga rättigheterna är en av de viktigaste reformerna av unionens rättssystem i Lissabonfördraget. Den största reformen är att stadgan om de grundläggande rättigheterna tilldelas en rättslig ställning som kan jämföras med grundfördragens, vilket betonar unionens och medlemsstaternas förbindelse att trygga de grundläggande rättigheterna för unionens medborgare och andra personer som vistas inom unionen i enlighet med stadgan. När det gäller stadgan om de grundläggande rättigheterna kom regeringskonferensen 2007 dock överens om undantag för Förenade kungariket och Polen. Dessutom innehåller fördraget en ny rättslig grund för unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen.

I sin helhet innebär reformerna att unionen är ännu starkare bunden till att respektera och främja de grundläggande och de mänskliga rättigheterna inom både den interna och externa verksamheten. Lissabonfördraget stärker unionens dimension i fråga om de grundläggande och de mänskliga rättigheterna genom att kodifiera det rådande rättsläget. I synnerhet Europeiska gemenskapernas domstol har redan under flera decennier ansett att de grundläggande rättigheterna hör till de allmänna principerna för gemenskapsrätten. Noteringarna om de grundläggande och de mänskliga rättigheterna i Lissabonfördraget stärker också individens rättsliga ställning i synnerhet i förhållande till unionens institutioner genom en definition av innehållet i och tolkningen av de grundläggande rättigheter som ska tillämpas inom unionen. Samtidigt ger bestämmelserna i Lissabonfördraget uttryck för unionens strävan att förbinda sig vid att respektera i synnerhet den europeiska människorättskonventionen och ha beredskap att godta Europeiska människorättsdomstolens utomstående övervakning av de mänskliga rättigheterna. Lösningen visar också att den interna övervakningen av de grundläggande fri- och rättigheterna och unionens utomstående kontroll uppfattas som komplement till varandra i Lissabonfördraget.

3.2.2.2. De grundläggande rättigheterna i Lissabonfördraget

Lissabonfördraget innehåller flera noteringar som gäller de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. I artikel 6 i EU-fördraget definieras på allmän nivå de utgångspunkter som respekten för de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna grundar sig på. Artikeln innehåller en ny hänvisning till stadgan om de grundläggande rättigheterna, en ny rättslig grund för unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen och en allmän bestämmelse om de grundläggande rättigheternas ställning som allmänna principer i unionsrätten. Artikel 6 motsvarar artikel I-9 i det konstitutionella fördraget, men det har tagits in några preciseringar som hänför sig till statusen för stadgan om de grundläggande rättigheterna. Till skillnad från i det konstitutionella fördraget upptas inte stadgan om de grundläggande rättigheterna i sin helhet i grundfördragen. I artikel 6 i EU-fördraget skapas dock en rättslig status för stadgan som är jämförbar med grundfördragen.

Respekten för människans värdighet och de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheterna för minoriteter, ingår enligt artikel 2 i unionens värden. I sina internationella förbindelser ska unionen enligt artikel 2 främja skydd för de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnens rättigheter. Till skillnad från det konstitutionella fördraget tas inte hela stadgan om de grundläggande rättigheterna in i grundfördragen. Genom artikel 6 tillskrivs den dock ett rättsligt värde jämförbart med grundfördragen.

Jämfört med de nuvarande fördragen tas nya hänvisningar till de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna in också i andra fördragsartiklar. Enligt artikel 61 i EUF-fördraget ska unionen utgöra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa med respekt för de grundläggande rättigheterna. Unionens åtgärder i internationella sammanhang baserar sig i enlighet med artikel 10a i EU-fördraget bl.a. på de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet samt på respekt för människors värde. En nyhet är också omnämnandet av minoriteternas och barnens rättigheter som unionens värderingar och mål. I huvudsak är det trots allt fråga om en kodifiering av EG-domstolens rättspraxis för de grundläggande rättigheterna.

3.2.2.3. Stadgan om de grundläggande rättigheterna

Stadgan om de grundläggande rättigheterna bereddes av det konvent för EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna som samlades 1999–2000. Konventet fick sitt arbete färdigt hösten 2000 och stadgan om de grundläggande rättigheterna antogs som en politisk deklaration av Europeiska rådet i Nice i december 2000. Stadgan om de grundläggande rättigheterna togs in i det konstitutionella fördraget med så gott som oförändrat innehåll. Enligt Lissabonfördraget tas stadgan inte in i grundfördragen, men stadgan tillskrivs trots allt en rättslig status som är jämförbar med grundfördragen.

Vid regeringskonferensen 2007 kompletterades artikel 6.1 i EU-fördraget, vilken gäller stadgan om de grundläggande rättigheterna, också med nya punkter jämfört med artikel I-9 i det konstitutionella fördraget. Enligt de nya punkterna ska bestämmelserna i stadgan inte på något sätt utöka unionens befogenheter så som de definieras i grundfördragen. Stadgan om de grundläggande rättigheterna ska tolkas i enlighet med de allmänna bestämmelser som ingår i den och med hänsyn till de förklaringar som utformats för tolkningen av stadgan. Motsvarande hänvisningar ingår i artiklarna II-111 och II-112 i det konstitutionella fördraget. Trots att de ändringar som företogs vid regeringskonferensen 2007 innebär att synligheten för stadgan och de rättigheter den inrymmer helt tydligt försvagas jämfört med det konstitutionella fördraget har dessa ingen inverkan på den rättsliga statusen eller tillämpligheten för rättigheterna i stadgan.

I artikel 6.1 i EU-fördraget hänvisas till stadgan om de grundläggande rättigheterna av den 7 december 2000, anpassad den 12 december. Den stadga som högtidligen antogs av tre institutioner den 12 december 2007 är i praktiken samma version som regeringskonferensen 2004 antog. Den består av ingress, materiella rättigheter och allmänna bestämmelser. Bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna har delats in i sju avdelningar, varav de sex första (människans värdighet, friheter, jämlikhet, solidaritet, medborgarnas rättigheter, rättskipning) innehåller materiella rättigheter och den sjunde allmänna bestämmelser som gäller hela stadgan om de grundläggande rättigheterna. Stadgan om de grundläggande rättigheterna har dessutom en egen ingress. De olika delarna i stadgan utgör dock en kompakt helhet med tanke på tolkningen, och t.ex. definitionen av tillämpningsområdet för de materiella rättigheterna förutsätter att de allmänna bestämmelserna i stadgan tillämpas.

Både stadgan och förklaringarna till den har publicerats efter varandra i C-serien i EU:s officiella tidning (EUT C 303, 14.12.2007, s 1 och 17). Till skillnad från det konstitutionella fördraget tas inte förklaringarna till stadgan in i slutakten för regeringskonferensen 2007. Med hänsyn till relevansen ingår stadgan om de grundläggande rättigheterna med tillhörande förklaringar som bilaga till regeringspropositionen.

3.2.2.3.1. De materiella rättigheternas räckvidd

I enlighet med ingressen i stadgan om de grundläggande rättigheterna bekräftas de rättigheter som har sin grund särskilt i medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner och internationella förpliktelser, Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, unionens och Europarådets sociala stadgor samt rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Således är avsikten med stadgan för de grundläggande rättigheterna snarast att kodifiera de rättigheter som redan hör till unionsrätten med stöd av både EG-domstolens rättspraxis och nuvarande artikel 6.2 i EU-fördraget. I förklaringarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna har i detalj redogjorts från vilken källa rättigheterna har härletts. Dessa källor är Europarådets människorättskonventioner såsom den europeiska människorättskonventionen (FördrS 18–19/1990), Europeiska sociala grundstadgan (FördrS 43–44/1991, 78, 80/2002) samt konventionen om de mänskliga rättigheterna och biomedicin, människorättshandlingar som utarbetats under FN såsom den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, konventionen om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991), konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7–8/1976) samt konventionen angående flyktingars rättsliga ställning (FördrS 77/1968), unionens egna grundfördrag och medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner. I förklaringarna hänvisas dessutom i fråga om flera rättigheter till EG-domstolens eller Europeiska människorättsdomstolens rättspraxis. Rättigheterna i den europeiska människorättskonventionen och unionens egna grundfördrag har så gott som oförändrade förts över till stadgan om de grundläggande rättigheterna. Formuleringarna i de rättigheter som härletts från den europeiska människorättskonventionen har till vissa delar uppdaterats så att de bättre motsvarar nutida krav.

I stadgan om de grundläggande rättigheterna finns sammanlagt 50 artiklar med rättigheter. Rättigheternas område och räckvidd är mycket omfattande i stadgan jämfört med t.ex. författningarna över grundläggande fri- och rättigheter i de flesta medlemsstaternas lagstiftning och människorättskonventionerna. Stadgan innehåller såväl traditionella frihetsrättigheter och medborgerliga och politiska rättigheter (MP-rättigheter) som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-rättigheter). I stadgan har också skrivits in vissa rättigheter som uttryckligen hör till unionens rättsordning, t.ex. unionsmedborgarnas rättigheter och tillgången till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Dessutom innehåller stadgan vissa rättigheter som hör till den senaste utvecklingen gällande de grundläggande rättigheterna, såsom rättigheten till god förvaltning och miljöskydd. Bestämmelserna i stadgan överlappar till vissa delar med bestämmelserna i själva grundfördragen.

Sättet att skriva de materiella rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna varierar. Det varierande sättet att skriva bestämmelserna kommer sannolikt att inverka på hur de enskilda rättigheterna tolkas i lagstiftning eller lagtillämpning. De har också en koppling till den uppdelning i rättigheter och principer som finns i de allmänna bestämmelserna. En del av rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna kan i enlighet med befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna tryggas antingen bara på nationell nivå eller på både unionsnivå och nationell nivå. De materiella rättigheterna i stadgan påverkar inte fördelningen av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna.

Målgruppen för de rättigheter som skyddas i stadgan om de grundläggande rättigheterna är i enlighet med det nuvarande tänkandet i fråga om grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter mycket omfattande och motsvarar i huvuddrag den utgångspunkt som antagits även i Finlands grundlag. Rättigheterna har i regel garanterats alla personer som omfattas av unionens rättskipning och endast ett fåtal rättigheter har kopplats ihop med medborgarskap i unionen eller målgruppen begränsats på något annat sätt. Sådana är närmast bara medborgarnas rättigheter i avdelning V, av vilka även en del hör till var och en eller förutom till medborgarna också till varje fysisk person eller juridisk person som är bosatt eller har sitt stadgeenliga säte i en medlemsstat.

3.2.2.3.2. Allmänna bestämmelser

Stadgans tillämpningsområde påverkas av både de ovan beskrivna begränsningarna enligt artikel 6.1 i EU-fördraget och de allmänna bestämmelserna i slutet av stadgan, där de allmänna principerna för tolkningen och tillämpningen av stadgan slås fast. Ett undantag i fråga om räckvidden utgörs också av protokollet om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

De allmänna bestämmelserna innehåller bestämmelser om tillämpningsområde för stadgan, konsekvenser för befogenheterna, förutsättningar för begränsning av rättigheterna, rättigheternas och principernas räckvidd och tolkning, skyddsnivå samt förbud mot missbruk av rättigheter. De allmänna bestämmelserna kodifierar i hög grad EG-domstolens rättspraxis. I vissa avseenden kan de också anses precisera de principer för tillämpning och tolkning av rättigheter som skapats inom rättspraxisen och ställa vissa tilläggsförutsättningar för tillämpningen och tolkningen av rättigheterna.

Tillämpningsområdet för stadgan har begränsats till att gälla unionens institutioner, organ och byråer samt medlemsstaterna endast då de tillämpar unionsrätten. De ska då både respektera och arbeta för att de grundläggande rättigheterna tillämpas i enlighet med sina befogenheter. Stadgans förpliktande karaktär gäller därmed även Finlands offentliga maktorgan (riksdagen, regeringen, myndigheterna, domstolarna) endast när de vidtar åtgärder på tillämpningsområdet för unionsrätten. När de är verksamma inom tillämpningsområdet för den nationella rätten förpliktas de av medlemsstatens egna grundläggande fri- och rättigheter och de internationella människorättsskyldigheterna. På motsvarande sätt visar avgränsningen av tillämpningsområdet rättsinnehavarna att de kan åberopa de materiella rättigheterna i stadgan om de grundläggande rättigheterna endast i situationer då unionsrätten är tillämplig. Tillämpningsområdet för den materiella rätten avgör således den tillämpliga ordningen för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Det protokoll gällande stadgans tillämpning i fråga om Polen och Förenade kungariket som antogs vid regeringskonferensen 2007 begränsar också för sin del tillämpningen av stadgan i dessa medlemsstater. När huvudregeln är att stadgan om de grundläggande rättigheterna är tillämplig på myndigheterna i medlemsstaterna när myndigheterna tillämpar unionsrätten, föreskrivs i protokollet att stadgan inte ska utvidga EU-domstolens eller någon av Polens eller Förenade kungarikets nationella domstolars behörighet så att de kan bedöma huruvida dessa staters nationella lagar och författningar, administrativa praxis eller administrativa åtgärder är förenliga med stadgan. Avdelning IV (solidaritet) i stadgan innehåller ingenting som medför rättigheter tillämpliga på Polen eller Förenade kungariket som kan bli föremål för rättslig prövning, utom i den mån dessa har föreskrivit sådana rättigheter i sin nationella lagstiftning. I protokollet preciseras dessutom att när det i stadgan hänvisas till nationell lagstiftning och praxis, ska den vara tillämplig på Polen eller på Förenade kungariket endast i den mån de rättigheter och principer som den innehåller erkänns i dessa medlemsstaters nationella lagstiftning eller praxis. Till protokollet hänför sig Polens ensidiga förklaring nr 62, där Polen förklarar att, oavsett bestämmelserna i protokollet, respekterar landet fullt ut de sociala rättigheterna och arbetstagares rättigheter och särskilt de rättigheter som ingår i avdelning IV i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Protokollet har förhandlats fram av Förenade kungariket och ingick som sådant i mandatet för regeringskonferensen 2007. I mandatet reserverades dock två medlemsstater (Irland och Polen) möjlighet att ansluta sig till protokollet. Irland meddelade senare att landet inte önskar utöva den rätt som reserverats för det.

I fråga om det protokoll som gäller Polens och Förenade kungarikets ställning bör det konstateras att tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i vilket fall som helst är förenad med de rättigheter som utgör källan för stadgan. På grundval av de allmänna bestämmelserna i stadgan framstår det klart att rättigheterna enligt stadgan tolkas på samma sätt som motsvarande rättigheter enligt unionens fördrag, den europeiska människorättskonventionen eller medlemsstaternas konstitutionella tradition. Protokol-

let påverkar inte Polens och Förenade kungarikets övriga skyldigheter enligt EU-fördraget, EUF-fördraget eller unionsrätten i allmänhet. I praktiken binds Polen och Förenade kungariket således av samma rättigheter som också annars utifrån grundfördragen och EU-domstolens rättspraxis och som deras roll som medlemmar i Europarådet. Protokollet innebär antagligen i praktiken att medborgarna i dessa medlemsstater inte kan åberopa stadgan som enda källa för sina rättigheter i förhållande till de nationella myndigheterna. Största delen av rättigheterna enligt stadgan ingår dock också i andra källor som erkänts inom unionsrätten. Protokollet påverkar inte tillämpningen av stadgan i förhållande till unionens institutioner.

I protokollet skapas ett särskilt undantag i fråga om rättigheterna enligt avdelning IV (”Solidaritet”) i stadgan. I protokollet understryks att rättigheter enligt avdelningen kan höra till domstolarnas behörighet endast i den mån Polen och Förenade kungariket har föreskrivit sådana rättigheter i sin nationella lagstiftning. Om det i stadgan hänvisas till nationell lagstiftning och praxis, ska den vara tillämplig på Polen eller på Förenade kungariket endast i den mån de rättigheter och principer som den innehåller erkänns i dessa medlemsstaters nationella lagstiftning eller praxis. Enligt förklaringarna till stadgan baserar sig rättigheterna i avdelning IV på den europeiska människorättskonventionen, den europeiska sociala stadgan, gemenskapsstadgan om arbetstagares rättigheter och den unionslagstiftning som antagits inom områdena i fråga.

Stadgan om de grundläggande rättigheterna är dessutom förenad med Polens ensidiga förklaring (nr 61), där Polen understryker att stadgan inte på något sätt påverkar medlemsstaternas rätt att lagstifta på området för allmän moral, familjerätt samt skyddet för människans värdighet och respekt för människans fysiska och moraliska integritet.

Enligt de allmänna bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna utvidgar stadgan inte unionsrättens tillämpningsområde och skapar inte heller nya befogenheter eller uppgifter för unionen. En motsvarande fras ingår i förklaring nr 1 som antogs vid regeringskonferensen 2007. Det innebär att befogenheterna för unionsinstitutionernas åtgärder ska basera sig på någon av de bestämmelser om rättslig grund som finns i grundfördragen. Stadgan om de grundläggande rättigheterna styr och begränsar alltså i första hand institutionernas utövande av befogenheter då de vidtar åtgärder för att uppnå mål som definierats i grundfördragen. Med andra ord har unionen endast i ett fåtal fall befogenhet att vidta en åtgärd som har som självständigt mål att skydda de grundläggande fri- och rättigheterna eller de mänskliga rättigheterna, eftersom rättigheterna i stadgan inte kan utgöra självständiga rättsliga grunder för unionens lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder. Unionens institutioner är dock skyldiga att främja tillämpningen av rättigheterna i stadgan i enlighet med sina befogenheter och under iakttagelse av gränserna för tilldelade befogenheter i grundfördragen.

Utövandet av de grundläggande rättigheter som erkänns i stadgan kan under vissa förutsättningar också begränsas, men endast i enlighet med på förhand bestämda begränsningsförutsättningar. Rättigheter kan endast begränsas genom lag (kravet på lagstiftning) och med respekt för rättigheternas centrala innehåll (kravet på okränkbarhet för kärnområdet i de grundläggande rättigheterna). Dessutom kan begränsningar i enlighet med proportionalitetskravet föreskrivas endast om de är nödvändiga och i sak motsvarar de mål i enlighet med allmänt intresse som erkänns av unionen eller behovet att skydda andra människors rättigheter och friheter (kravet på proportionalitet och nödvändighet). Begränsningsförutsättningarna i stadgan motsvarar till sitt innehåll i hög grad begränsningsförutsättningarna i nationella grundlagar och internationella människorättskonventioner. Lösningen i stadgan att skriva in förutsättningarna för begränsningar i de grundläggande rättigheterna i en enda allmän begränsningsklausul (artikel 52) avviker dock från t.ex. de lösningar som antagits i den europeiska människorättskonventionen och Finlands grundlag. I den europeiska människorättskonventionen anges begränsningsförutsättningarna i samband med varje enskild rättighet. Eftersom systemet enligt Finlands grundlag inte innehåller någon allmän bestämmelse om begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna bestäms tillåt-

na inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, om en allmän begränsningsbestämmelse saknas, på basis av hur väl de begränsningsförutsättningar som mera allmänt utvecklats i lagstiftningspraxis och inom juridiken i Finland uppfyller de allmänna begränsningsförutsättningarna.

När det gäller tolkningen av de grundläggande fri- och rättigheterna är utgångspunkten i stadgan att rättigheter tillämpas och tolkas i enlighet med de rättigheter de härstammar från. Till de delar rättigheterna i stadgan motsvarar de rättigheter som garanterats i den europeiska människorättskonventionen, är deras betydelse och dimension således desamma som i konventionen. Den europeiska människorättskonventionen anger dock endast en miniminivå för skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna, och ett mera omfattande skydd kan ges inom unionen. På motsvarande sätt tillämpas de rättigheter, om vilka finns bestämmelser någon annanstans i grundfördragen, i enlighet med de förutsättningar och begränsningar som definierats i dessa bestämmelser. Rättigheter som härletts ur medlemsstaternas gemensamma konstitutionella tradition bör för sin del tillämpas i enlighet med den traditionen. När det gäller rättigheter som härletts ur andra källor finns det dock inte någon motsvarande bestämmelse om att tolka och tillämpa rättigheterna i enlighet med ursprungskällan. Den utgångspunkt som omfattas i stadgan om de grundläggande rättigheterna motsvarar i hög grad den doktrin som EG-domstolen definierat i sin rättspraxis gällande tolkningen av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. I synnerhet i förhållande till den europeiska människorättskonventionen till och med stärker stadgan unionens förbindelse både till fördragets innehåll och Europeiska människorättsdomstolens rättspraxis.

I de allmänna bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna ingår en avgränsning av domstolarnas befogenhet till de delar det är fråga om sådana bestämmelser i stadgan som innehåller principer (artikel 52.5). De får prövas i domstol endast när det är fråga om tolkningen av akter som gäller verkställigheten av principerna eller prövningen av deras laglighet. Detta innebär att man inte i andra fall i domstol kan hänvisa direkt till dessa bestämmelser i stadgan. Till dessa delar är principernas tillämpningsområde snävare än tillämpningsområdet för de bestämmelser som innehåller rättigheter i stadgan. Denna bestämmelse togs in i stadgan vid framtidskonventet på yrkande av vissa medlemsstater. Bestämmelsen kan anses vara problematisk av två skäl. För det första blir det på basis av bestämmelsen oklart vilka av de materiella bestämmelserna i stadgan som är principer, eftersom en sådan definition inte har gjorts i samband med de materiella bestämmelserna. Ett annat mera principiellt problem är att uppdelningen av de materiella bestämmelserna i stadgan på dels rättigheter, dels principer inte helt och hållet kan anses stämma överens med modernt människorättstänkande eller med den princip om de grundläggande fri- och rättigheternas och de mänskliga rättigheternas odelbarhet som omfattats i reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna även i Finland. Det kommer därför i sista hand att vara EU-domstolen som får avgöra tolkningen av var gränsen mellan rättigheter och principer ska dras.

Genom de allmänna bestämmelserna säkerställs att bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna inte får tolkas som att de inskränker eller inkräktar på de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som erkänns i unionsrätten, internationell rätt samt i medlemsstaternas författningar (artikel 53). I bestämmelsen ingår en begränsning enligt vilken inskränkningen eller inkräktningen inte får gälla dessa mänskliga rättigheter och grundläggande friheter inom respektive tillämpningsområde. Tillsammans med bestämmelsen om tillämpningsområdet för artikel 51 innebär detta att avsikten är att stadgan om de grundläggande rättigheterna åtminstone inte ska inskränka tillämpningen eller tolkningen av de internationella mänskliga rättigheterna och de nationella grundläggande fri- och rättigheterna, om det inte är fråga om tillämpning av unionsrätten. Det här innebär i praktiken också att rättigheterna i stadgan inte får företräde i förhållande till de mänskliga rättigheter och grundläggande fri- och rättigheter som tryggats på nationell nivå i åtgärder som faller utanför unionsrättens tillämpningsområde. Däremot innebär bestämmelserna om skyddsnivå och tillämp-

ningsområde tillsammans att rättigheterna i stadgan alltid ska tillämpas inom tillämpningsområdet för unionsrätten och att de då får företräde i förhållande till de nationella grundläggande fri- och rättigheterna.

Avsikten med förbudet mot missbruk av rättigheter (artikel 54) är att förhindra möjligheten att åberopa rättigheter i stadgan i sådana fall då åberopandet av en rättighet syftar till att sätta ur spel någon av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan eller att inskränka dem mer än vad som medges i stadgan.

3.2.2.4. Unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen

Enligt blivande artikel 6.2 i EU-fördraget ska unionen ansluta sig till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Fogandet av den rättsliga grunden till de inledande artiklarna i EU-fördraget framhäver unionens förbindelse förutom till de internt bindande grundläggande rättigheterna också till de internationella mänskliga rättigheterna. Om denna rättsliga grund inte hade lagts till, skulle unionen enligt det avgörande som EG-domstolen kom med 1996 (yttrande 2/94, Reg. 1996, s. I-1759) inte ha befogenheter att ansluta sig till den europeiska människorättskonventionen. Också i det konstitutionella fördraget ingår en rättslig grund som möjliggör anslutning till människorättskonventionen.

I praktiken innebär den nya rättsliga grunden att det inte längre finns något unionsrättsbaserat hinder för unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen. Också den europeiska människorättskonventionen ändrades 2004 så att unionen kan ansluta sig till konventionen (protokoll nr 14 artikel 17, genom vilken artikel 59 i den europeiska människorättskonventionen ändras). En anslutning är dock möjlig först när både Lissabonfördraget och protokoll nr 14 till den europeiska människorättskonventionen har trätt i kraft. För att Lissabonfördraget ska träda i kraft krävs ratificering av alla medlemsstater i unionen. Ikraftträdandet av protokoll nr 14 till den europeiska människorättskonventionen förutsätter godkännande eller ratificering av alla avtalsparter i människorättskonventionen. Protokoll nr 14 öppnades för signering den 13 maj 2004. Hittills har det ratificerats av alla medlemsstater i Europarådet, bortsett från Ryssland. Dessutom måste den europeiska människorättskonventionen ändras för att en anslutning ska vara juridiskt och tekniskt möjlig. Enligt förklaringspromemorian till protokollet kan konventionen ändras genom ett protokoll eller ett avtal om anslutning, för vilka det krävs ytterligare ett nytt ratificeringsförfarande. Att den rättsliga grunden tas in i Lissabonfördraget är dock ett viktigt första steg mot en anslutning. Den rättsliga grunden har skrivits i förpliktande form (”unionen ska ...”), vilket innebär att den innehåller en aktiv förpliktelse för unionen att vidta åtgärder för att bereda en anslutning.

Vid regeringskonferensen 2007 ändrades förfarandet för anslutning till människorättskonventionen av skäl som hänför sig till vissa medlemsstaters konstitution. Enligt artikel 188n.8 i EUF-fördraget ska rådet med enhällighet besluta om unionens anslutning. Beslutet om avtalets ingående träder i kraft efter det att det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Enligt det konstitutionella fördraget ska rådet fatta beslut om anslutning med kvalificerad majoritet efter godkännande av Europaparlamentet.

I protokollet om nya artikel 6.2 i EU-fördraget finns bestämmelser om vad som ska bestämmas i det avtal som reglerar unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen för att unionens och unionsrättens särdrag ska bevaras. Protokollet innehåller särskilda procedurbestämmelser som ska tillämpas om unionen deltar i verksamheten vid kontrollmyndigheterna för den europeiska människorättskonventionen, samt nödvändiga mekanismer för att säkerställa att talan som väcks av icke-medlemsstater och framställningar från enskilda vederbörligen riktas till medlemsstaterna och/eller unionen, beroende på det enskilda fallet. Dessutom betonas i den förklaring (nr 2) gällande samma artikelpunkt som fogats till regeringskonferensens slutakt att unionsrättens särdrag ska bevaras i samband med en anslutning. I förklaringen hänvisas

även till den dialog som regelbundet förs mellan EU-domstolen och Europeiska människorättsdomstolen, vilken kan befästas då unionen ansluter sig till den europeiska människorättskonventionen.

I nya artikel 6.2 i EU-fördraget finns också en bestämmelse enligt vilken en anslutning till den europeiska människorättskonventionen inte påverkar unionens befogenheter. På så vis kommer anslutningen inte att ha några verkningar för fördelningen av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna. I protokollet som gäller artikel 6.2 i EU-fördraget betonas också att avtalet om anslutning ska säkerställa att unionens anslutning inte påverkar unionens befogenheter eller dess institutioners befogenheter. Enligt protokollet ska avtalet om anslutning också säkerställa att anslutningen inte påverkar medlemsstaternas ställning som avtalsparter i den europeiska människorättskonventionen i synnerhet när det gäller de reservationer de gjort. I protokollet fastställs också att endast unionens domstol har befogenheter att avgöra tvister som gäller tolkningen eller tillämpningen av grundfördragen.

Unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen förbättrar den rättsliga ställningen för personer som omfattas av unionens rättskipning. Till följd av anslutningen får var och en då de omständigheter som förutsätts i människorättskonventionen råder rikta sina klagomål över kränkning av rättigheter som tryggats i den europeiska människorättskonventionen till Europeiska människorättsdomstolen också i alla sådana frågor där unionsrätten har tillämpats på ett enskilt fall. Detta täcker också fall som EU-domstolen har avgjort som sista rättsinstans eller om vilka den har utfärdat ett förhandsavgörande till den nationella domstolen.

Sett ur unionens synvinkel innebär en anslutning i praktiken att EU-domstolen binds starkare vid den europeiska människorättskonventionen och Europeiska människorättsdomstolens rättspraxis och att unionens institutioner underställs en utomstående människorättskontroll. En anslutning stärker den förbindelse som angetts i stadgan om de grundläggande rättigheterna genom att anslutningen ger förbindelsen internationellt-rättsligt förpliktande ramar. En anslutning stärker dessutom en harmonisk utveckling av de två europeiska domstolarnas rättspraxis i fråga om människorättsärenden. För unionens del ger en anslutning unionen möjlighet att försvara sig direkt inför människorättsdomstolen då det ska prövas om unionsrätten uppfyller kraven i den europeiska människorättskonventionen. I nuläget har medlemsstaterna blivit tvungna att svara för sådana åtgärder inför människorättsdomstolen som åtminstone indirekt grundar sig på unionsrätten (mål 17862/91, Cantoni v. Frankrike, mål 45036/98, Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi v. Irland). Människorättsdomstolen övervakar inte heller förhållandet mellan EU-institutionernas åtgärder och människorättskonventionen, eftersom unionen inte är part i konventionen.

3.2.2.5. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Förbättrandet av skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna inom EU har varit ett centralt mål för Finland under hela medlemskapet i unionen. Särskilt viktigt har det ansetts vara med EU:s anslutning till den europeiska människorättskonventionen (se t.ex. SRR 1/1996 rd, GrUU 29/2000 rd, StoUU 1/2007 rd). Även en juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna har ansetts vara en parallell metod att stärka detta skydd (t.ex. SRR 3/2001 rd, E 118/2002 rd, GrUU 29/2000 rd, GrUU 25/2001 rd, GrUU 56/2001 rd, UtUB 18/2001 rd). Finlands representanter i konventet och regeringskonferensen medverkade aktivt till att dessa mål uppnåddes. Statsrådet och riksdagens utskott förhöll sig positivt till att stadgan om de grundläggande rättigheterna tas in som del II i det konstitutionella fördraget och till den rättsliga grund som möjliggör anslutning efter konventet vid förberedelserna inför 2003 års regeringskonferens (SRR 2/2003 rd, GrUU 7/2003 rd, UtUB 4/2003 rd). Den lösning som omfattats i det konstitutionella fördraget uppfyller så gott som helt och hållet Finlands långvariga mål att stärka skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna inom EU (UtUB 2/2006 rd, StoUU 2/2006 rd, LaUU 2/2006 rd).

Riksdagens grundlagsutskott poängterade år 2001, efter det att Europeiska rådet i Nice hade antagit stadgan om de grundläggande rättigheterna som en politisk deklaration, att de grundläggande fri- och rättigheterna i Finlands grundlag ska vara lika heltäckande som tidigare också efter att stadgan om de grundläggande rättigheterna har införlivats med rättssystemet (GrUU 25/2001 rd). Grundlagsutskottet ställde vissa centrala krav på definieringen av ståndpunkten till en formell juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna. Dessa förutsättningar var att de rättsligt bindande ESK-rättigheterna och miljö- och minoritetsrättigheterna ska införlivas med EU:s grundläggande rättigheter, att EU:s grundläggande rättigheter i princip ska gälla alla som ingår i unionens rättssfär utan diskriminering av person (med undantag av vissa politiska rättigheter samt rörelsefrihet och uppehållstillstånd) samt att EU:s grundläggande rättigheter måste ligga åtminstone på samma nivå som rättigheterna i den europeiska människorättskonventionen. Den bindande effekten av EU:s grundläggande rättigheter får beröra medlemsstaterna bara när det gäller genomförande av den EU-rätt som ingår i deras kompetens. Det bör observeras att det nationella skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna inte heller då får försvagas. Dessutom ansåg grundlagsutskottet att eftersom EU:s grundläggande rättigheter på grundval av artiklarna 51 och 53 i stadgan om de grundläggande rättigheterna kan anses ha företräde i relation till de nationella grundläggande fri- och rättigheterna inom unionsrättens tillämpningsområde, kan en så här vidsträckt räckvidd för EU:s grundläggande rättigheter godtas ur nationell synvinkel endast om det finns mycket stor överensstämmelse mellan EU:s grundläggande rättigheter och de grundläggande fri- och rättigheterna i Finlands grundlag. Dessutom har både statsrådet och grundlagsutskottet betonat att stadgan om de grundläggande rättigheterna inte bör utvidga EU:s uppgifter eller befogenheter (SRR 3/2001 rd, GrUU 2/2000 rd). Utöver de ovan nämnda förutsättningarna har både statsrådet och riksdagens grundlagsutskott ansett att den bestämmelse om att principernas tillämplighet vid domstolar är snävare än rättigheternas tillämplighet som fogades till stadgan vid framtidskonventet är principiellt problematisk (SRR 2/2003 rd, GrUU 7/2003 rd).

Alla de ovan nämnda förutsättningarna för en juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna har i stadgan beaktats på ett åtminstone tillfredsställande sätt. Rättigheternas räckvidd – inklusive de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, miljön och minoriteternas rättigheter – är omfattande och motsvarar i huvudsak innehållet i Finlands bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna. Dessutom bör det observeras att skyddet av minoriteternas rättigheter ytterligare stärktes vid regeringskonferensen 2004 genom att ett omnämnande av minoriteternas rättigheter lades till förteckningen över de värden som ligger till grund för unionen i artikel I-2 i det konstitutionella fördraget, senare artikel 2 i EU-fördraget. Den personliga dimensionen av de grundläggande rättigheterna motsvarar den förutsättning riksdagens grundlagsutskott uppställt i fråga om att de grundläggande rättigheterna tillhör alla som omfattas av unionsrätten med vissa godtagbara undantag. Nivån på EU:s skydd av de grundläggande rättigheterna i förhållande till den europeiska människorättskonventionen är tryggad genom både en uttrycklig bestämmelse om detta i stadgan om de grundläggande rättigheterna (artikel 52.3) och genom att det skapas en rättslig grund för unionens anslutning till människorättskonventionen. De grundläggande rättigheternas bindande karaktär för medlemsstaterna har begränsats så att bestämmelserna i stadgan gäller medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten (artikel 51.1). Genom stadgan skapas inte heller någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändras inte heller de befogenheter och uppgifter som fastställs i andra delar av det konstitutionella fördraget (artikel 51.2). Enligt artikel 51.1 kan unionen främja tillämpningen av de grundläggande rättigheterna endast under iakttagande av gränserna för unionens befogenheter enligt grundfördragen. Enligt artikel 51.2 kan stadgan inte innebära någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter.

Kravet på att juridifieringen av stadgan om de grundläggande rättigheterna inte får försämra Finlands nationella skydd av de grund-

läggande fri- och rättigheterna har inom den nationella rättens tillämpningsområde uppfyllts så att rättigheterna i stadgan i princip inte ska tillämpas alls inom detta område (artikel 51.1). Detta bekräftas ytterligare genom en bestämmelse enligt vilken bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna inte får tolkas som att de inskränker eller inkräktar på de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som erkänns i medlemsstaternas författningar (artikel 53). Inom tillämpningsområdet för unionsrätten uppfylls kravet i första hand så att rättigheterna i stadgan och nivån på skyddet av dem i huvuddrag kan antas motsvara de grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i Finlands grundlag. I ljuset av EG-domstolens tidigare rättspraxis är det klart att enskilda bestämmelser i EU-rätten inte får tolkas på ett sätt som strider mot de grundläggande rättigheterna, och om någon bestämmelse är öppen för olika tolkningar väljs den tolkning som allra bäst följer de grundläggande rättigheterna (mål C-100/88, Oyowe och Traore och mål C-5/88, Wachauf, se även GrUU 5/2001 rd). I de sannolikt mycket sällsynta fall då både unionens och Finlands rätt ska tillämpas och Finlands grundlag i ett enskilt fall skulle garantera en högre skyddsnivå än EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och dess tillämpningspraxis, är det i Finland befogat att tolka dessa bestämmelser på ett sådant sätt i enlighet med de grundläggande rättigheterna som tryggar inte bara unionens grundläggande rättigheter utan också nivån på skyddet av rättigheter enligt Finlands grundlag. Detta får dock inte leda till ett avgörande som strider mot unionsrättens effektivitet och enhetlighet och unionsrättens företrädesprincip. I sådana särskilda tolkningsfall kan det finnas ett större behov än vanligt att framställa en begäran om förhandsavgörande hos EU-domstolen. På motsvarande sätt bedöms Finlands ståndpunkter vid den nationella förhandsbehandlingen av unionsärenden både utgående från unionens grundläggande rättigheter och Finlands grundlag samt sådana konventioner om de grundläggande och mänskliga rättigheterna som är förpliktande för Finland. I samband med det nationella genomförandet av unionens rättsakter är det befogat att inom ramen för den rörelsefrihet som unionens rättsakter eventuellt ger sträva efter avgöranden som tryggar inte bara EU:s grundläggande rättigheter utan också okränkbarheten för skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna i Finland. Med stöd av domstolens rättspraxis har principen om unionsrättens företräde dock redan tidigare gällt även nationella grundlagar och de grundläggande rättigheter som definierats i dem (mål 11/70, Internationale Handelsgesellschaft, Reg. 1970, s. 501).

Både statsrådet (SRR 2/2003 rd) och riksdagens grundlagsutskott (GrUU 7/2003 rd) ansåg vid framtidskonventet att den uppdelning i rättigheter och principer som tagits in i stadgan om de grundläggande rättigheterna (artikel 52.5) är principiellt problematisk med tanke på de grundläggande fri- och rättigheternas och de mänskliga rättigheternas odelbarhet. Grundlagsutskottet preciserade dock att bestämmelserna i stadgan om de grundläggande rättigheterna i första hand ska tolkas och tillämpas utgående från deras ordalydelse. Med principer avses i stadgan antagligen främst vissa ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt andra sådana materiella bestämmelser i stadgan som inte alls har skrivits i formen av rättigheter (t.ex. miljöskydd och konsumentskydd). Till dessa delar kan principerna närmast anses vara likadana som sådana bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna i Finlands grundlag som inte har skrivits i formen av individens rätt och som uttryckligen gäller endast lagstiftaren och inte som sådana kan tillämpas direkt vid domstolar eller andra myndigheter (GrUB 25/1994 rd, s 6). Sådana grundlagsenliga uppdrag finns t.ex. i Finlands grundlag i 6 § 4 mom. som gäller jämställdhet mellan könen, i 19 § 2 och 3 mom., som gäller grundläggande försörjning och tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster, och i 21 § 2 mom., som gäller garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning. I praktiken är uppdelningen inte nödvändigtvis speciellt betydelsefull med beaktande av att också tillämpningsområdet för rättigheterna är begränsat med stöd av de allmänna bestämmelserna.

De lösningar som förhandlades fram vid regeringskonferensen 2007 försämrar till vissa delar lösningarna enligt det konstitutionella fördraget. Statsrådet har ansett att den primära lösningen bör vara att de reformer som

ingår i det konstitutionella fördraget genomförs. Statsrådet har dock varit redo att godkänna juridifieringen av stadgan om de grundläggande rättigheterna med hjälp av en hänvisning (E 149/2006 rd). Också riksdagen har ansett att det primära alternativet är att de reformer som ingår i det konstitutionella fördraget genomförs. Stora utskottet har ansett det vara viktigt att Lissabonfördraget gör det möjligt för EU att tillträda den europeiska människorättskonventionen och att stadgan om de grundläggande rättigheterna blir juridiskt bindande (StoUU 1/2007 rd). Under förhandlingarna eftersträvades i enlighet med riksdagens ståndpunkt att stadgan avtalstekniskt skulle ha införlivats med Lissabonfördragets helhet eller slutakten från regeringskonferensen (E 55/2007, GrUU 8/2007 rd, StoUX 84/2007 rd). Det att stadgan får en rättslig ställning jämförbar med grundfördragen bör dock betraktas som ett viktigare mål än hur pass synlig stadgan är. Det målet uppnåddes. Dessutom är det viktigt att regeringskonferensen 2007 inte gick in för några sådana begränsningar i stadgans tillämpningsområde som skulle vara tillämpliga i fråga om alla medlemsstater.

Stora utskottet har också ansett det vara viktigt att beslutet om att tillträda den europeiska människorättskonventionen kan fattas med kvalificerad majoritet och utan ratificering (StoUU 1/2007 rd). Både statsrådet och riksdagens utskott har ansett att Lissabonfördraget innebär onödiga extra hinder för unionens tillträde till den europeiska människorättskonventionen, vilka kan ställa hela tillträdet på spel eller åtminstone fördröja det i betydande grad (E 55/2007 rd, GrUU 8/2007 rd, StoUX 84/2007 rd). Enligt Finland var bevarandet av den rättsliga grund som möjliggör ett tillträde en viktigare fråga än det förfarande som ska tillämpas vid tillträdet. Det är anmärkningsvärt att ändringar av den europeiska människorättskonventionen och ett tilläggsprotokoll som möjliggör unionens anslutning i vilket fall som helst måste godkännas nationellt av alla medlemsstater i unionen i egenskap av medlemsstater i Europarådet. Trots att ändringarna av tillträdesförfarandet innebär att förfarandet blir komplexare för unionen, förutsätts det i vilket fall som helst att medlemsstaterna tillämpar motsvarande förfaranden för att förfarandet ska möjliggöras när det gäller Europarådet. Mot den bakgrunden kunde Finland godkänna ändringen.

Finlands långsiktiga mål att möjliggöra unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen uppnås i samband med Lissabonfördraget. Den rättsliga grunden förpliktar unionen till att aktivt arbeta för en anslutning. Dessutom kommer en anslutning, i enlighet med Finlands mål, inte att utvidga unionens befogenheter. Finland anser det vara viktigt att påskynda åtgärder för att möjliggöra en anslutning inom både Europeiska unionen och Europarådet.

En juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna stärker de möjligheter personer inom Finlands jurisdiktion har att åberopa unionens grundläggande rättigheter i fall som hör till unionsrättens tillämpningsområde. På motsvarande sätt möjliggör en anslutning till människorättskonventionen individuell besvärsrätt vid Europeiska människorättsdomstolen också när det gäller fall på vilka unionsrätten har tillämpats. En juridifiering av stadgan innebär också att finländska domstolar och myndigheter ska tilllämpa bestämmelserna i stadgan i ärenden som hör till unionsrättens tillämpningsområde. Riksdagens grundlagsutskotts roll som det organ som tolkar och övervakar de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i det nationella lagstiftningsförfarandet och den nationella förberedande behandlingen av unionsärenden kommer inte att ändras till följd av juridifieringen av stadgan eller anslutningen till den europeiska människorättskonventionen (GrUU 7/2003 rd). Grundlagsutskottet har redan flera gånger åberopat stadgan om de grundläggande rättigheterna även om den inte har varit en rättsligt bindande handling (t.ex. GrUU 46/2000 rd, GrUU 12/2003 rd).

Stadgan om de grundläggande rättigheterna ersätter inte de nationella grundlagarna, utan dess verkningar inskränker sig till unionsrättens tillämpningsområde. Den medför inte heller något behov att ändra bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna i Finlands grundlag.

3.2.3. Unionens institutioner, beslutsförfaranden och rättsakter

3.2.3.1. Unionens institutionella ram

Ett av målen med totalreformen av grundfördragen har varit att uppdatera unionens institutionella ram och utveckla dess handlingskraft, öppenhet och demokrati. Utvidgningarna av unionen innebar en särskild utmaning för reformarbetet. Enligt mandatet för regeringskonferensen 2007 skulle de reformer med avseende på institutionerna som ingick i det konstitutionella fördraget genomföras bortsett från vissa små, särskilt definierade undantag. Dessutom nämndes att ändringarna skulle tas in dels i EU-fördraget, dels i EUF-fördraget. Jämfört med det konstitutionella fördraget gäller de ändringar med avseende på institutionerna som regeringskonferensen 2007 enades om en senareläggning till 2014 av införandet av nya omröstningsregler för rådet, en ökning med en medlem av det maximala antalet platser i Europaparlamentet, ändring av benämningen unionens utrikesminister till unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik samt bearbetning av villkoren för tillämpning av den s.k. Ioanninakompromissen. I övrigt motsvarar lösningarna i fråga om institutionerna de ändringar som ingår i det konstitutionella fördraget.

Den lösning som tagits in i Lissabonfördraget klargör begreppet unionens institutionella ram. I den nya avdelning III som tagits in i EU-fördraget ges en allmän beskrivning av unionens institutionella ram. Mera detaljerade bestämmelser om institutionerna ska ingå i EUF-fördraget. I enlighet med artikel 9 i EU-fördraget, vilken gäller den institutionella ramen, är målet för unionens institutionella ram att främja unionens värderingar, sträva efter att förverkliga dess mål, tjäna unionens, dess medborgares och medlemsstaternas intressen samt att säkerställa konsekvens, effektivitet och kontinuitet i dess politik och verksamhet. De två första uppgifterna är nya; institutionerna har inte för närvarande någon uttryckligen ur grundfördragen härledd skyldighet att främja unionens värderingar och mål eller dess medborgares och medlemsstaternas intressen.

Unionens institutionella ram består enligt Lissabonfördraget av Europaparlamentet, Europeiska rådet, ministerrådet, som i fördraget kallas 'rådet', Europeiska kommissionen, unionens domstol, Europeiska centralbanken och revisionsrätten. Till denna del motsvarar systematiken i lösningen inte helt lösningen enligt det konstitutionella fördraget, där unionens övriga institutioner beskrevs i kapitel I (unionens institutionella ram) i avdelning IV i första delen, medan bestämmelserna om Europeiska centralbanken och revisionsrätten hade placerats i samma kapitel II (unionens övriga institutioner och dess rådgivande organ) som bestämmelserna om unionens rådgivande organ (Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén). Under regeringskonferensen 2007 föreslog Europeiska centralbanken att uppdelningen enligt det konstitutionella fördraget skulle kvarhållas, medan revisionsrätten uttryckte sin belåtenhet med den nya uppdelningen. Eftersom det i en fördragsstruktur som alltjämt baserar sig på två grundfördrag dock skulle vara svårt att även i övrigt genomföra systematiken enligt det konstitutionella fördraget gick regeringskonferensen in för en lösning där samtliga egentliga institutioner, inklusive Europeiska centralbanken och revisionsrätten, förtecknas i samma fördragsartikel. Det konstitutionella fördragets differentiering av ”institutioner” och ”övriga institutioner” kan i vilket fall som helst snarare anses ha en symbolisk än en juridisk karaktär.

Lissabonfördraget innebär att också Europeiska rådet får status som en rättslig institution. Också för Europeiska centralbanken innebär ställningen som institution inom unionen en ändring jämfört med nuläget. Enligt artikel 9.4 i EU-fördraget ska Europaparlamentet, rådet och kommissionen bistås av en ekonomisk och social kommitté och en regionkommitté, vilka ska ha rådgivande funktion.

I artikel 9.2 i EU-fördraget ingår dessutom en ny bestämmelse om att institutionerna ska samarbeta lojalt med varandra.

3.2.3.1.1. Europaparlamentet

Lissabonfördraget stärker avsevärt Europaparlamentets ställning inom unionens beslutssystem. Samtidigt som lagstiftningsför-

farandet blir huvudregel i unionen, stärks Europaparlamentets ställning som lagstiftare tillsammans med rådet. I sammanlagt nästan 50 ärenden sker en övergång till det ordinarie lagstiftningsförfarandet och i flera andra viktiga beslut förutsätts i fortsättningen parlamentets godkännande. Parlamentet får också en allmän rätt till upplysningar och samråd inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, där lagstiftningsförfarandet inte ska tillämpas. När det gäller budgeten försvinner uppdelningen i obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter, och parlamentets befogenheter i budgetfrågor utsträcks till att gälla alla unionens utgifter. Parlamentet får också rätt att besluta om utnämningen av kommissionens ordförande. Dessutom utvidgas dess befogenheter vid godkännande av internationella fördrag betydligt.

Även Europaparlamentets ställning vid ett förfarande som gäller en ändring av grundfördragen stärks. Parlamentet får vid sidan av kommissionen och medlemsstaterna rätt att lägga fram förslag till ändringar i grundfördragen. Det är också representerat i det konvent som svarar för beredningen av ändringarna på samma sätt som i det konvent som föregick det konstitutionella fördraget. Även slopandet av tillämpningen av konventförfarandet som ett beredningsskede före regeringskonferensen förutsätter parlamentets godkännande.

Vid regeringskonferensen 2007 beslöts att antalet ledamöter i parlamentet i fortsättningen inte ska få överstiga 751 (750 plus ordföranden). Bestämmelser om fördelningen av platserna kommer i fortsättningen på Europaparlamentets initiativ att utfärdas genom ett beslut av Europeiska rådet och inte längre på grundfördragsnivå. För varje medlemsstat gäller att en medlemsstat får ha minst sex och högst 96 platser. Gällande fördrag innehåller inte några motsvarande minimi- eller maximibegränsningar för de enskilda staterna. I enlighet med nya artikel 9a i EU-fördraget kommer utgångspunkten för platsfördelningen alltjämt att vara den princip om degressiv proportionalitet som nu tillämpas. I och med utvidgningarna av unionen minskar dock allas utom de allra minsta medlemsstaternas relativa andel av platserna i framtiden. Platsfördelningen i Europaparlamentet kvarstår dock som för närvarande under mandatperioden 2004–2009. Lissabonfördraget innehåller inte några bestämmelser om i vilka situationer en ändring av platsfördelningen blir aktuell i fortsättningen. Det är framför allt fråga om en sådan omfördelning av platserna som utvidgningen av Europeiska unionen förutsätter och som alltså i fortsättningen kan göras enklare än för närvarande, utan att regeringskonferensen sammankallas. Europaparlamentet har initiativrätt i ärendet.

Europeiska rådet bad den 21−22 juni 2007 Europaparlamentet att innan oktober 2007 framlägga ett förslag om Europaparlamentets nya sammansättning så som avses i initiativet i protokoll 34 från regeringskonferensen år 2004, för att frågan om Europaparlamentens nya sammansättning skulle kunna avgöras i god tid innan valet år 2009. Även om sammansättningen av Europaparlamentet är en fråga som framdeles inte formellt kommer att höra till regeringskonferensen kopplades frågan ihop med avslutningen av regeringskonferensen år 2007.

Europaparlamentets betänkande antogs på sessionen den 11 oktober 2007. Enligt det är antalet ledamöter som ska väljas in från Finland i Europaparlamentet 13 från början av valperioden 2009 - 2014. För Finland är detta antal platser detsamma som Finland enligt Nicefördraget skulle ha fått för valperioden 2009 - 2014. Under perioden 2004 - 2009 är Finlands platsantal 14 på grund av övergångsbestämmelserna. Under behandlingen av frågan i regeringskonferensen och Europeiska rådet ökades det totala antalet platser i Europaparlamentet med en ledamotsplats.

Det bifogades två deklarationer till slutdokumentet för regeringskonferensen 2007. Enligt den första deklarationen ska platsen som lagts till det totala platsantalet på 750 ledamöter gå till Italien. Enligt den andra deklarationen ska Europeiska rådet ge sitt politiska godkännande till det granskade slutförslaget om Europaparlamentets sammansättning som utgår från Europaparlamentets förslag. I slutsatserna från Europeiska rådet i december 2007 hänvisas det till dessa deklarationer. Med sitt politiska godkännande i frågan avgjorde Europeiska rådet de facto den nya platsfördelningen. Formellt ska beslutet om Europaparlamentets sammansättning fattas så snart Lissabonfördraget har trätt i kraft.

Lissabonfördraget medför inte några ändringar i bestämmelserna om reglementet för parlamentets ledamöter eller om politiska partier på europeisk nivå.

3.2.3.1.2. Europeiska rådet

Den betydelsefullaste förändringen av unionens institutionella ram i Lissabonfördraget är stärkandet av ställningen för Europeiska rådet, som består av medlemsstaternas stats- eller regeringschefer. Reformerna motsvarar de ändringar som ingår i det konstitutionella fördraget. Helhetslösningen i fördraget kan dock betraktas som en kompromiss mellan de instanser som talat för en starkare ställning för Europeiska rådet när det gäller att styra unionens arbete och fastställa prioriteringar och dem som betonat en institutionell balans och gemenskapsmetodens företräde.

Enligt Lissabonfördraget får Europeiska rådet formellt ställningen som institution inom unionen. Europeiska rådet ska välja en långvarig ordförande, och det roterande ordförandeskapssystem som nu tillämpas i rådet ska alltså inte tillämpas i fortsättningen. Europeiska rådet får också vissa nya befogenheter att fatta rättsligt bindande beslut. De viktigaste gäller det förenklade förfarandet för ändringar av grundfördragen.

Som institution omfattas Europeiska rådet enligt Lissabonfördraget av samma allmänna bestämmelser som unionens övriga institutioner, t.ex. öppenhet, offentlighet för handlingar och demokratisk dialog. Europeiska unionens domstol övervakar lagenligheten i fråga om sådana rättsakter av Europeiska rådet vars syfte är att medföra rättsverkan mot tredje part. Det är också möjligt att väcka talan i domstolen, om Europeiska rådet i strid med grundfördragen försummar att träffa ett avgörande.

När det gäller reformerna av Europeiska rådet är valet av en långvarigare, från rådets presidiesystem fristående ordförande den mest betydelsefullaste reformen i institutionell bemärkelse. Enligt nya artikel 9b i EU-fördraget ska Europeiska rådet välja sin ordförande med kvalificerad majoritet för en mandattid av två och ett halvt år, som kan förnyas en gång. Kvalificerad majoritet i Europeiska rådet betyder då 72 procent av medlemsstaterna och 65 procent av folkmängden, eftersom beslutet inte baserar sig på kommissionens förslag. Det finns inte några särskilda bestämmelser om kandidatnomineringen, men enligt förklaringen (nr 6) till artikel 9b.5 och 9b.6, artikel 9d.6 och 9d.7 och artikel 9c i fördraget om Europeiska unionen bör vid valet av de personer som ska inneha befattningarna som Europeiska rådets ordförande, kommissionens ordförande och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik vederbörlig hänsyn tas till behovet av att respektera de geografiska och demografiska skillnaderna inom unionen och dess medlemsstater. I praktiken torde detta innebära t.ex. att dessa inte får vara medborgare i samma stater. Europeiska rådets ordförande får inte heller samtidigt ha en nationell befattning. Ordföranden kan dock i princip t.ex. vara anställd hos en annan institution inom unionen.

Med undantag för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har ordförandens uppgifter i Lissabonfördraget begränsats så att de endast gäller Europeiska rådets arbete. Europeiska rådets ordförande för ordet vid Europeiska rådets sammanträden och sköter beredningen av arbetet och dess kontinuitet i samarbete med kommissionens ordförande och utgående från arbetet i rådet i konstellationen allmänna frågor. Dessutom är ordföranden en brobyggare i strävandena att främja samhörigheten och samförståndet mellan Europeiska rådets medlemmar. Ordföranden rapporterar också till Europeiska rådet om resultaten av Europeiska rådets sammanträden. När det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken föreskrivs särskilt i nya artikel 9b i EU-fördraget att Europeiska rådets ordförande på sin nivå och i denna egenskap ska representera unionen utåt i de frågor som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, utan att de befogenheter åsidosätts som har tilldelats unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

Enligt nya artikel 9b ska Europeiska rådet bestå av medlemsstaternas stats- eller regeringschefer samt av sin ordförande och kommissionens ordförande. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik är inte medlem av Europeiska rådet, men deltar i dess arbete. Var och en av Europeiska rådets medlemmar kan vid behov biträdas

av en minister och, när det gäller kommissionens ordförande, av en ledamot av kommissionen, om Europeiska rådet så beslutar. Europeiska rådets medlemmar ska alltså inte längre automatiskt vara medlemsstaternas utrikeministrar, utan dess sammansättning kan variera t.ex. beroende på vad som ska behandlas.

Enligt Lissabonfördraget ska Europeiska rådet sammanträda två gånger per halvår, men ordföranden kan också sammankalla ett extra möte, om situationen kräver det. Europeiska rådet ska även i fortsättningen ha sitt säte i Bryssel, även om Europeiska rådet inte nämns i det protokoll om lokalisering av säten för Europeiska unionens institutioner och vissa av deras organ, byråer och enheter som fogats till Lissabonfördraget. Enligt den förklaring (nr 22) om detta som fogades till Nicefördragets slutakt ska Europeiska rådet sammanträda i Bryssel. Inofficiella möten för stats- eller regeringscheferna kan dock även i fortsättningen ordnas också någon annanstans.

Europeiska rådets viktigaste uppgift ska fortsättningsvis vara att dra upp de allmänna politiska linjerna för unionen. Europeiska rådet ska ge unionen de impulser som behövs för dess utveckling och bestämma dess allmänna politiska riktlinjer och prioriteringar. Europeiska rådet ska inte ha någon lagstiftande eller verkställande funktion och således inte ingripa i rådets och parlamentets lagstiftningsarbete. Europeiska rådet kan dock vid behov diskutera särskilda problem som uppstått i lagstiftningsarbetet. I vissa frågor i anslutning till området för social trygghet, straffrättsligt samarbete och polissamarbete kan medlemsstaterna med stöd av specialbestämmelser om den s.k. nödbromsen i EUF-fördraget också begära att Europeiska rådet behandlar sådana förslag till lagstiftning som de anser påverka antingen grundläggande aspekter av deras system för den sociala tryggheten eller grundläggande aspekter av deras straffrättsliga system eller om vilka rådet inte når samförstånd.

Europeiska rådet får också befogenheter att fatta beslut i fall som definieras i grundfördragen. Till de viktigaste av dessa hör de beslut som avses i nya artikel 48 i EU-fördraget genom vilka grundfördragen kan ändras i enlighet med förenklade ändringsförfaranden utan att ett konvent eller en regeringskonferens sammankallas (det redogörs närmare för förenklade ändringsförfaranden i avsnitt 3.2.6). Europeiska rådet får också ändra rådets beslutsförfaranden från beslut med enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet med stöd av specialbestämmelser i grundfördragen inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och i fråga om de fleråriga budgetramarna samt fatta beslut om unionens strategiska intressen och mål som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och andra områden som omfattas av unionens yttre åtgärder. Dessa är nya befogenheter. Dessutom kommer Europeiska rådet att anta beslut om Europaparlamentets och kommissionens sammansättning och om rådets konstellationer. Dessa beslut hör enligt gällande fördrag till rådet.

Om inte något annat föreskrivs i grundfördragen, ska Europeiska rådet besluta på samma sätt som nu i samförstånd med sina medlemmar, dvs. med konsensus. Detta gäller främst definitionen av de allmänna politiska riktlinjerna och prioriteringarna för unionen genom de slutsatser som Europeiska rådet antagit. När Europeiska rådet antar beslut tillämpar det beslutsförfarandet enligt respektive bestämmelse i grundfördragen, dvs. beslutar med enhällighet, kvalificerad majoritet eller enkel majoritet. Då Europeiska rådet beslutar med kvalificerad majoritet, omfattas det av samma regler som rådet (det redogörs närmare för beslut med kvalificerad majoritet i avsnitt 3.2.3.1.4). Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande deltar inte i omröstningarna i Europeiska rådet. Europeiska rådet beslutar om procedurfrågor med enkel majoritet.

3.2.3.1.3. Rådet

Rådets uppgifter kvarstår oförändrade i Lissabonfördraget. De viktigaste förändringarna enligt Lissabonfördraget gäller ordförandeskapssystemet. Dessutom ändras bestämmelserna om rådets konstellationer och sessionernas offentlighet.

Enligt Lissabonfördraget ska medlemsstaterna även i fortsättningen i regel svara för ordförandeskapet i rådets konstellationer. Medlemsstaternas företrädare är med undan-

tag för rådet i konstellationen utrikes frågor ordförande för rådets konstellationer i enlighet med systemet för jämlik rotation. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska vara ordförande för rådet i konstellationen utrikes frågor.

Genom Lissabonfördraget föreskrivs inte om detaljerna i det nya systemet för ordförandeskap, och det innehåller inte det omnämnande av sex månaders ordförandeskapsperioder som ingår i EG-fördraget. Däremot föreskriver Europeiska rådet om förutsättningarna för systemet genom ett beslut som det antar med kvalificerad majoritet. I den förklaring (nr 9) om utövande av rådets ordförandeskap som fogats till regeringskonferensens slutakt har tagits in ett utkast till Europeiska rådets beslut som Europeiska rådet ska anta samma dag som Lissabonfördraget träder i kraft.

Enligt utkastet ska grupper med tre medlemsstater under en period av 18 månader inneha rådets ordförandeskap, med undantag av konstellationen utrikes frågor. Grupperna ska sättas samman genom jämlik rotation. Varje medlem i gruppen ska i tur och ordning vara ordförande i alla rådskonstellationer i sex månader. Övriga medlemmar av gruppen ska bistå ordförandeskapet i alla dess uppgifter på grundval av ett gemensamt program. Med undantag för konstellationen utrikes frågor kommer systemet alltså inte i praktiken att förändras nämnvärt jämfört med de nuvarande ordförandeskapsperioderna på sex månader även om det är fråga om ett slags modell för gruppordförandeskap. Flexibilitet i systemet ger dock en bestämmelse enligt vilken gruppens medlemmar sinsemellan får besluta om alternativa arrangemang. Detta gör det möjligt att dela ordförandeskapet för rådskonstellationerna inom gruppen på ett sätt som avviker från huvudregeln.

Enligt förklaringen som gäller skötseln av ordförandeskapet ska rådet utifrån det ovan beskrivna beslutet av Europeiska rådet föreskriva om tillämpningsåtgärder för systemet genom ett beslut som bör ges politiskt godkännande redan inom sex månader efter det att Lissabonfördraget har undertecknats.

När det gäller rådskonstellationerna skiljs rådet för allmänna frågor och rådet för utrikes frågor från varandra genom Lissabonfördraget. Rådet i konstellationen allmänna frågor har till uppgift att sörja för följdriktigheten i de olika rådskonstellationernas arbete samt att förbereda och säkerställa uppföljningen av Europeiska rådets möten. Rådet i konstellationen utrikes frågor ska utforma unionens yttre åtgärder på grundval av de strategiska riktlinjer som Europeiska rådet anger och säkerställa följdriktigheten i unionens åtgärder. Europeiska rådet ska med kvalificerad majoritet anta ett beslut om fastställande av förteckningen över andra rådskonstellationer. I de nuvarande fördragsbestämmelserna nämns inga enskilda rådskonstellationer över huvud taget. Beslut om rådets sammansättning fattas enligt det nuvarande förfarandet av rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser.

Genom Lissabonfördraget utökas öppenheten i rådets åtgärder. Enligt nya 9c.8 i EU-fördraget ska rådets möten vara offentliga när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt. Varje rådsmöte ska därför delas upp i två delar, varav en del ägnas åt överläggningar om unionens lagstiftningsakter och en del åt icke lagstiftande verksamhet. I det gällande EG-fördraget föreskrivs endast om att när rådet handlar i sin egenskap av lagstiftare ska omröstningsresultaten och röstmotiveringarna samt uttalandena till protokollet alltid offentliggöras. Till övriga delar har närmare bestämmelser om öppenheten i rådets åtgärder utfärdats i dess arbetsordning. Bestämmelserna om öppenhet i Lissabonfördraget behandlas närmare i avsnitt 3.2.1.7.

3.2.3.1.4. Definitionen av kvalificerad majoritet i rådet och Europeiska rådet

Genom Lissabonfördraget ersätts det nuvarande systemet för beslutsfattande med kvalificerad majoritet i rådet, vilket baserar sig på vägning av medlemsstaternas röster, med ett system som baserar sig på s.k. dubbel majoritet. Avsikten med reformen är både att effektivisera och att förenkla rådets beslutsfattande. Det innebär en stor förändring jämfört med nuläget att samma system i fortsättningen ska tillämpas också när Europeiska rådet antar beslut med kvalificerad majoritet. Avsikten är att systemet med dubbel majoritet ska tas i bruk den 1 november 2014. Jämfört med det konstitutionella fördraget senareläggs införandet av det nya systemet med

fem år. Regeringskonferensen 2007 beslöt dessutom att under övergångsperioden till och med den 31 mars 2017 kan en rådsmedlem begära att ett beslut ska antas med kvalificerad majoritet så som fastställs i nuvarande artikel 205.2 i EG-fördraget.

Enligt det nya systemet med dubbel majoritet förutsätter kvalificerad majoritet i rådet (och Europeiska rådet) minst 55 procent av medlemsstaterna och minst 65 procent av den sammanlagda befolkningen i unionen. För att blockera ett beslut behövs dock alltid minst fyra medlemsstater. Dessutom förutsätts att minst 15 medlemsstater ska höra till 55 procent av medlemsstaterna. I praktiken har detta kriterium ingen betydelse, eftersom det i en union med 27 medlemsstater eller flera gäller att 55 procent alltid omfattar minst 15 medlemsstater. För närvarande använder varje medlemsstat i rådet i princip en röstmängd som fastställts med stöd av principen om s.k. degressiv proportionalitet. När rådet antar beslut med kvalificerad majoritet, krävs för kvalificerad majoritet minst ca 73 procent av medlemsstaternas vägda röster. För beslutsfattande krävs alltid också en majoritet av medlemsstaterna. Dessutom kan medlemsstaten ombes kontrollera att de länder som bildar den kvalificerade majoriteten företräder minst 62 procent av unionens totala befolkning.

Ett system med dubbel majoritet i enlighet med den ovan beskrivna huvudregeln är tillämpligt då rådet eller Europeiska rådet antar sitt beslut på förslag från kommissionen eller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Om rådet eller Europeiska rådets beslut baserar sig på ett annat slags initiativ, krävs för kvalificerad majoritet minst 72 procent av medlemsländerna och 65 procent av befolkningen. Detta motsvarar gällande bestämmelse i artikel 205.2 andra stycket i EG-fördraget, enligt vilken det utöver en kvalificerad majoritet av rösterna krävs två tredjedelar av medlemsländerna (66,6 procent) då beslutet inte antas på förslag från kommissionen. Den nya bestämmelsen höjer något det antal medlemsländer som behövs för att backa upp ett beslut i dessa situationer.

Dessutom har till regeringskonferensens slutakt fogats en förklaring (nr 7) till artikel 9c.4 i EU-fördraget och artikel 205.2 i EUF-fördraget. Förklaringen innehåller ett utkast till rådets beslut om tillämpning av beslutsfattande med kvalificerad majoritet, vilket kommer att antas av rådet den dag då Lissabonfördraget undertecknas. Den förklaring som innehåller den s.k. Ioanninakompromissen bearbetades av regeringskonferensen 2007 på vissa punkter jämfört med den förklaring som fogats till det konstitutionella fördraget. Enligt förklaringen ska rådet försöka uppnå en bredare bas för överenskommelse, om det under tiden den 1 november 2014–31 mars 2017 gäller att tre fjärdedelar (75 procent) och efter den 1 april 2017 55 procent av den befolkning som behövs för en blockerande minoritet motsätter sig ett beslut med kvalificerad majoritet. Rådets beslut antogs genom ett skriftligt förfarande i rådet i december 2007. Beslutet träder i kraft samma dag som Lissabonfördraget träder i kraft. Regeringskonferensen 2007 enades dessutom om det protokoll som ska fogas till Lissabonfördraget och enligt vilket det för ändring, upphävande eller modifiering av rådets beslut gällande Ioanninakompromissen direkt eller via någon annan unionsrättsakt förutsätts att Europeiska rådet i samförstånd preliminärt behandlar förslaget. Det protokoll som regeringskonferensen enades om i Lissabon innebär i praktiken att det krävs enhällighet för att Ioanninaförfarandet ska kunna ändras. I praktiken kommer ändringen antagligen att vara av ringa betydelse.

Utkastet till beslutet motsvarar i hög grad den s.k. Ioanninakompromissen som gjordes 1994 innan Finland, Österrike och Sverige anslöt sig till unionen och som på motsvarande sätt krävde att ett bredare samförstånd än kvalificerad majoritet söktes i rådets beslutsfattande.

Det nya systemet för beslutsfattande med kvalificerad majoritet kommer i någon mån att öka de fyra största medlemsstaternas betydelse i beslutsfattandet, eftersom medlemsstatens folkmängd avspeglar sig direkt via befolkningskriteriet på 65 procent i rösträtten. Dessutom kommer de större medlemsstaterna att vinna på att befolkningskriteriet är högre än medlemsstatskriteriet. De stora staternas inflytande ökar främst genom att det blir lättare att blockera beslut. De tre största medlemsstaterna har sammanlagt mer än 35 procent av unionens befolkning, dvs.

då de motsätter sig ett beslut får de övriga inte ihop de 65 procent som krävs för att backa upp förslaget. Tilläggsförutsättningen, enligt vilken det alltid behövs åtminstone fyra medlemsstater för att blockera beslut, balanserar däremot systemet till fördel för de mindre länderna. Kriteriet kan i praktiken innebära att beslutet kan antas även om betydligt mindre än 65 procent av de medlemsstater som företräder unionens befolkning står bakom det, om alla de tre medlemsstaterna som röstar emot hör till unionens största medlemsstater.

Det inflytande som Finland och andra medlemsländer av samma storlek har kommer att kvarstå i stort sett oförändrat i det nya systemet. Utöver de största länderna kommer också de sex minsta medlemsstaterna att få större inflytande. Det beror på att det för närvarande behövs en majoritet av medlemsländerna för att blockera beslut och i det nya systemet 45 procent. För de minsta länderna är det antal medlemsländer som krävs för beslut en avgörande faktor med tanke på deras betydelse. Mest förlorar medelstora medlemsstater i betydelse, i synnerhet Spanien och Polen för vilka lösningen i Nicefördraget är särskilt gynnsam.

Fördelen med systemet jämfört med det nuvarande är att beslutsfattandet effektiviseras när röstviktningen slopas. För närvarande förmår endast två procent av alla potentiella landgrupperingar uppfylla det krav på kvalificerad majoritet som är förutsättningen för beslutsfattande. I det nya systemet stiger det antal medlemsstatsgrupper som räcker till för kvalificerad majoritet till cirka det femdubbla, dvs. ungefär var tionde av alla tänkbara landgrupperingar utgör kvalificerad majoritet. Beslutsfattandet med kvalificerad majoritet har blivit svårare för varje utvidgning, och avsikten var att komma åt detta problem genom systemet för dubbel majoritet. Slopandet av de vägda rösterna och övergången till systemet med dubbel majoritet innebär att det blir lättare att fatta beslut i synnerhet därför att de medelstora ländernas möjligheter att blockera beslut blir sämre. Ett problem med tanke på effektiviteten är däremot att de största ländernas möjligheter att blockera beslut ökar.

Det nya systemet är klarare än det nuvarande, som bygger på både en majoritet av vägda röster och kriterier för antalet medlemsländer (majoritet) och folkmängd (62 procent).

3.2.3.1.5. Europeiska kommissionen

I Lissabonfördraget har kommissionens grundläggande uppgifter bevarats oförändrade, men sättet att inplacera bestämmelserna avviker från både de nuvarande fördragen och det konstitutionella fördraget. I enlighet med blivande artikel 9d.1 i EU-fördraget har kommissionen en central ställning både när det gäller att främja unionens allmänna intresse och övervaka tillämpningen av grundfördragen och de åtgärder som antagits i enlighet med dem. Kommissionen övervakar också tillämpningen av unionsrätten under kontroll av Europeiska unionens domstol samt samordnar, verkställer och förvaltar i enlighet med de villkor som fastställts i grundfördragen.

I likhet med det konstitutionella fördraget innehåller Lissabonfördraget dock vissa bestämmelser med stöd av vilka kommissionens ställning och verksamhetsförutsättningar kan anses bli något starkare. Kommissionens ställning som den enda som kan ta initiativ till lagstiftning stärks när pelarindelningen avskaffas. När det gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete har även en grupp som företräder en fjärdedel av medlemsstaterna parallell initiativrätt. Också kommissionens ställning vid styrningen av unionens lagstiftningsarbete stärks i och med att unionens en- och fleråriga handlingsprogram i fortsättningen ska godkännas på dess initiativ. Kommissionen får dessutom en starkare roll vid samordningen av den ekonomiska politiken. Om kommissionen anser att det finns eller kan uppstå ett alltför stort underskott i en medlemsstat, ska kommissionen i fortsättningen självständigt kunna ge utlåtande om saken direkt till den berörda medlemsstaten.

När det gäller de yttre förbindelserna skrivs det uttryckligen in i grundfördragen att med undantag av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt övriga i fördragen angivna fall ska kommissionen representera unionen utåt. I bakgrunden till bestämmelsen står strävan att säkerställa kommissionens ställning i fråga om att representera unionen

utåt i förhållande till en långvarig ordförande för Europeiska rådet och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik samt den europeiska avdelningen för yttre åtgärder. Europeiska rådets ordförande företräder unionen på sin egen nivå inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, och verkningarna av detta för kommissionens och i synnerhet dess ordförandes ställning kan ses först senare. I uppdraget som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik förenas uppgifterna för den kommissionsledamot som nu är ansvarig för de yttre förbindelserna samt den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den nya höga representantens huvuduppgift är att bidra till att trygga en följdriktighet i unionens yttre verksamhet, men inrättandet av befattningen ändrar inte uppgiftsfördelningen mellan institutionerna. I kommissionen svarar unionens höga representant för de uppgifter som hör till de yttre förbindelserna samt för samordningen av andra synpunkter i unionens yttre verksamhet. Den höga representantens roll behandlas närmare i avsnitt 3.2.3.1.6.

Kommissionens sammansättning blev en central förhandlingsfråga vid regeringskonferensen 2004. Den lösning som då godkändes överfördes utan ändringar till Lissabonfördraget, med undantag för benämningen unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Den lösning som tagits in i Lissabonfördraget syftar till att beakta både målet att säkerställa en balanserad representation av medlemsstaterna och effektivisera kommissionens arbete. Jämlikheten mellan kommissionens ledamöter och ett kollegialt beslutsfattande är också enligt Lissabonfördraget en central grund för dess arbete. I kommissionen finns en medborgare från varje medlemsstat ända till slutet av mandattiden för den första kommission som utnämns med stöd av Lissabonfördraget, dvs. fram till 2014. Därefter minskas antalet ledamöter i kommissionen så att där är en medborgare från 2/3 av medlemsstaterna medan 1/3 står utanför. Lissabonfördraget ger dock Europeiska rådet möjlighet att genom ett enhälligt beslut ändra beslutet om kommissionens sammansättning utan någon regeringskonferens.

Europeiska rådet ska med enhällighet anta regler i enlighet med vilka kommissionen minskas. I Lissabonfördraget föreskrivs dock att medlemskapet i kommissionen måste bygga på den jämlika rotation som ingick i Nicefördraget och enligt vilken medlemsstaterna behandlas absolut jämlikt när det antas beslut om i vilken ordning och hur länge deras medborgare ska vara ledamöter i kommissionen. Skillnaden mellan det totala antalet mandattider för medborgare i två olika medlemsstater får aldrig vara större än en.

I likhet med det konstitutionella fördraget innehåller Lissabonfördraget en ny bestämmelse enligt vilken strävan alltid ska vara att bilda kommissionen inom ramen för den jämlika rotationen så att dess sammansättning ger uttryck för den demografiska och geografiska mångfalden i unionens medlemsstater. I en förklaring (nr 10) till artikel 9d i EU-fördraget som fogats till regeringskonferensens slutakt betonas dessutom att kommissionen, när den inte längre kommer att inbegripa medborgare från alla medlemsstater, särskilt bör uppmärksamma nödvändigheten av att säkerställa full öppenhet i sina förbindelser med samtliga medlemsstater. Därför bör kommissionen ha nära förbindelser med alla medlemsstater, oavsett om de har en egen medborgare som kommissionsledamot eller inte, och bör kommissionen därvid ägna särskild uppmärksamhet åt nödvändigheten av att utbyta information och se till att full hänsyn tas till de faktiska politiska, sociala och ekonomiska förhållandena i alla medlemsstater.

Enligt protokollet om övergångsbestämmelser ska de kommissionsledamöter som tjänstgör vid den tidpunkt då Lissabonfördraget träder i kraft förbli i tjänst till dess att deras mandattid löper ut. Den dag då unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik utnämns ska mandattiden emellertid löpa ut för den ledamot som har samma nationalitet som den höga representanten.

Valet av kommissionens ordförande görs av Europaparlamentet, som röstar om den kandidat som Europeiska rådet nominerat med kvalificerad majoritet med en enkel majoritet av dess ledamöter. En förändring från nuläget är att då Europeiska rådet nominerar en kandidat ska det ta hänsyn till resultatet av

valen till Europaparlamentet. Vid besättandet av posterna som kommissionens ordförande, Europeiska rådets ordförande och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska dessutom på behörigt sätt tas hänsyn till den geografiska och demografiska mångfalden i unionen. Om kandidaten inte vinner understöd hos majoriteten i parlamentet, ska Europeiska rådet inom en månad föreslå en ny kandidat. Kvalificerad majoritet i Europeiska rådet är 72 procent av medlemsstaterna och 65 procent av folkmängden, eftersom beslutet inte baserar sig på kommissionens förslag. I sig innebär förfarandet ingen stor förändring jämfört med nuläget, där parlamentet redan röstar om godkännande av kandidaten till ordförande för kommissionen, men reformen har i synnerhet i Europaparlamentet ansetts vara principiellt viktig.

Genom Lissabonfördraget kompletteras också Nicefördragets bestämmelser om en starkare roll för kommissionens ordförande i det interna arbetet inom kommissionen. Ställningen för kommissionens ordförande stärks genom att ordföranden ges makt att självständigt utnämna vice ordförande för kommissionen samt begära en enskild kommissionsledamot, inklusive unionens höga representant, att avgå. Inom ramen för gällande fördrag förutsätter dessa åtgärder kollegiets godkännande.

Lissabonfördraget för inte med sig några ändringar i kommissionsledamöternas ställning eller uppgifter med undantag för omständigheter som följer av utnämningen av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Också förfarandet för val av kommissionsledamöter består, dock preciserat så att kommissionen utnämns av Europeiska rådet efter godkännande av Europaparlamentet. Tidigare har utnämningen gjorts av rådet.

3.2.3.1.6. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik

En av de viktigaste frågorna vid beredningen av det konstitutionella fördraget gällde omorganisering av unionens yttre representation för att effektivisera de yttre åtgärderna och förbättra unionens inflytande och synlighet. Lissabonfördraget innehåller bestämmelser om inrättandet av befattningen som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och om inrättandet av den europeiska avdelningen för yttre åtgärder, vilken lyder under den höga representanten. Det nuvarande arrangemanget anses allmänt vara splittrat och svårbegripligt. Enligt arrangemanget sköts den yttre representationens uppgifter av den medlemsstat som för tillfället är ordförande för rådet, kommissionens ordförande och ledamöter, samt den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken .

Huvuduppgiften för unionens nya höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik är enligt Lissabonfördraget att bidra till att säkerställa följdriktigheten och samstämmigheten i unionens yttre åtgärder. Å ena sidan ska unionens höga representant leda och verkställa unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik med bistånd från den europeiska avdelningen för yttre åtgärder. Å andra sidan är den höga representanten en av kommissionens vice ordförande och svarar för unionens yttre förbindelser i kommissionen. I uppdraget för unionens höga representant förenas på så vis uppgifterna för den kommissionsledamot som nu svarar för de yttre förbindelserna och uppgifterna för den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Unionens höga representant bereder de ärenden som hör till unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och har i anslutning till detta självständig initiativrätt oberoende av kommissionen. Den höga representanten ska också vara ordförande för rådet för utrikes frågor, som beslutar om dessa frågor. Unionens höga representant genomför den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken med fullmakt av rådet och företräder unionen i ärenden som hör till det aktuella politikområdet.

Unionens höga representant ska inom kommissionen ha det ansvar som vilar på kommissionen för de yttre förbindelserna och för samordningen av övriga delar av unionens yttre åtgärder. I egenskap av en av kommissionens vice ordförande är den höga representanten fullvärdig ledamot av kommissionen. Den höga representantens starka koppling till kommissionen tryggar kommissionens ställning i unionens yttre förbindelser.

Samtidigt är avsikten att inrättandet av befattningen som unionens höga representant inte avsevärt ska påverka balansen mellan institutionerna.

Att uppdraget som unionens höga representant kopplas till både rådet och kommissionen kan göra det praktiska utförandet krävande. Det kan dock anses att arrangemanget samtidigt garanterar den höga representantens politiska betydelse som unionens företrädare utåt.

Europeiska rådet utnämner unionens höga representant med kvalificerad majoritet i samförstånd med kommissionens ordförande och kan avsätta den höga representanten enligt samma förfarande.

Enligt Lissabonfördraget sörjer också Europeiska rådets ordförande på sin nivå för unionens yttre representation i ärenden som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Enligt en uttrycklig bestämmelse i blivande artikel 9b i EU-fördraget får detta dock inte åsidosätta de befogenheter som har tilldelats unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

Lissabonfördraget föregriper ett eget representationsnätverk för unionen i tredjeländer och internationella organisationer. Unionens delegationer ska lyda under unionens höga representant och verka i nära samarbete med medlemsstaternas diplomatiska och konsulära beskickningar.

Enligt Lissabonfördraget biträds unionens höga representant av en europeisk avdelning för yttre åtgärder. Syftet med inrättandet av avdelningen är också att effektivisera unionens yttre åtgärder och göra dem enhetligare. Avdelningen för yttre åtgärder ska bereda den höga representantens åtgärder och bistå denne i skötseln av uppgifter. Det är sannolikt att avdelningen för yttre åtgärder kommer att ha betydande uppgifter i synnerhet inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Avdelningen för yttre åtgärder ska samarbeta med utrikesförvaltningarna i medlemsstaterna och bestå av tjänstemän från rådets generalsekretariat och berörda avdelningar inom kommissionen samt utsänd personal från medlemsstaternas nationella diplomattjänster. Avsikten är att det i ett europeiskt beslut av rådet formellt ska fastställas hur den europeiska avdelningen för yttre åtgärder ska organiseras och arbeta. Beslutet ska antas efter det att fördraget har trätt i kraft. Det är dock inte fråga om att skapa en ny institution inom unionen utan om att omorganisera befintliga resurser.

I en förklaring (nr 15) som antagits av regeringskonferensen konstateras att förberedelser för att inrätta avdelningen för yttre åtgärder ska inledas så snart Lissabonfördraget har undertecknats. Avdelningen för yttre åtgärder kan dock inleda sin verksamhet först efter det att Lissabonfördraget har trätt i kraft.

3.2.3.1.7. Europeiska unionens domstol

På samma sätt som i det konstitutionella fördraget kvarstår huvuddragen i unionens domstolssystem i fråga om både organisation och verksamhet oförändrade i Lissabonfördraget. Fördraget innehåller dock vissa betydande reformer i domstolssystemet. Bestämmelser om domstolen finns i nya artikel 9f i EU-fördraget och bland de institutionella och finansiella bestämmelserna i sjätte delen i EUF-fördraget.

I Lissabonfördraget kallas domstolen som institution Europeiska unionens domstol (EU-domstolen). Till den hör domstolen, tribunalen och specialdomstolar. Unionens domstol motsvarar den nuvarande Europeiska gemenskapernas domstol, som för närvarande även är namnet på hela institutionen. Tribunalen motsvarar den nuvarande Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt.

Till förfarandet för val av domare och generaladvokater fogas ett nytt mellanskede. Genom Lissabonfördraget inrättas en kommitté som ska avge yttrande om huruvida de kandidater till domare och generaladvokater som medlemsstaterna nominerat har tillräckliga meriter för ämbetena. I fråga om antalet generaladvokater antog regeringskonferensen 2007 en förklaring (nr 38) där domstolens möjlighet att i enlighet med artikel 222 i EUF-fördraget begära att antalet generaladvokater ska utökas med tre (till elva i stället för åtta) åberopas. Konferensen förklarar att om en sådan begäran läggs fram kommer rådet genom enhälligt beslut att godkänna den. I det fallet får Polen en ständig generaladvokat, liksom redan nu är fallet med Tyskland, Frankrike, Italien, Spanien och Förenade kungariket. Fem generaladvokater i stället för

tre kommer då att rotera mellan de övriga medlemsstaterna.

Även förfarandet för inrättandet av specialdomstolar ändras. I dagens läge kan en specialdomstol inrättas genom enhälligt beslut av rådet, men enligt nya artikel 225a i EUF-fördraget ska detta ske genom en förordning i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Kontroll- och uppföljningssystemet för medlemsstaternas försummelser av sina medlemsförpliktelser ska göras effektivare. Skedet för ett s.k. motiverat yttrande ska inte längre ingå i förfarandet för bristande efterlevnad av domar för förseelser. Om kommissionen anser att den berörda medlemsstaten inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa en dom för förseelse mot en medlemsförpliktelse, kan kommissionen således föra ärendet till domstolen för fastställande av ett standardbelopp eller vite, efter att ha gett staten tillfälle att framföra sina synpunkter. Om det är fråga om medlemsstatens dröjsmål med att genomföra ett direktiv, kan kommissionen redan i klagomålet över dröjsmålet med genomförandet begära att domstolen anger det standardbelopp eller vite som medlemsstaten ska betala.

I Lissabonfördraget utvidgas rätten att väcka talan på olika sätt. Talan om ogiltigförklaring och passivitetstalan kan i vissa fall väckas även mot unionens organ och byråer, vilket inte är möjligt för närvarande. Talan om ogiltigförklaring kan också väckas mot ett beslut av Europeiska rådet, och passivitetstalan kan väckas i en situation då Europeiska rådet har underlåtit att fatta ett beslut. Dessutom utvidgas fysiska och juridiska personers rätt att väcka talan. För närvarande är villkoret för enskilda personers rätt att väcka talan att det är fråga om ett beslut som riktats till honom eller henne eller om en annan rättsakt som gäller honom eller henne direkt och särskilt. Enligt blivande artikel 230.4 i EUF-fördraget får personer dessutom väcka talan mot en regleringsakt som direkt berör dem och som inte medför genomförandeåtgärder.

Det allmänna systemet för domstolens behörighet utsträcks till att gälla allt samarbete i unionen som bedrivs på området rättsliga och inrikes frågor. Det enda undantaget till dessa delar utgörs av en bestämmelse, enligt vilken domstolen på basis av bestämmelserna om polissamarbete och straffrättsligt samarbete i EUF-fördraget inte ska vara behörig att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat eller av medlemsstaternas utövning av sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten. En motsvarande bestämmelse ingår för närvarande i avdelningen med bestämmelser om polissamarbete och straffrättsligt samarbete i EU-fördraget. Avdelningens övriga bestämmelser gällande domstolens behörighet försvinner. När det gäller rättsliga och inre angelägenheter försvinner alla de nuvarande särskilda förfarandena i EG-fördraget och det allmänna systemet kommer till alla delar att tillämpas på dem. Den övergångsperiod som vid regeringskonferensen 2007 kopplades till utvidgningen av domstolens befogenheter behandlas i avsnitten 3.2.3.1.9 och 3.2.4.2.2.

Däremot hör inte heller i fortsättningen EU-fördragets bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken eller de rättsakter som antagits med stöd av dem enligt huvudregeln till domstolens behörighet. Domstolen har dock behörighet att avgöra klagomål som anhängiggjorts i enlighet med de allmänna förutsättningarna för enskildas rätt att väcka talan och som gäller prövning av lagenligheten i ett beslut som innehåller inskränkande åtgärder och som fattats med stöd av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i EU-fördraget. Unionens domstol tilldelas däremot inte behörighet att på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken övervaka efterlevnaden av de regler för behandling av personuppgifter som antas med stöd av nya artikel 25a i EU-fördraget.

När det gäller begäran om förhandsavgöranden följer förändringar av en bestämmelse enligt vilken Europeiska unionens domstol ska meddela sitt avgörande så snart som möjligt, om begäran om förhandsavgörande framförts i ett ärende vid en nationell domstol i fråga om en frihetsberövad person.

I artikel 235a i EUF-fördraget föreskrivs om ett särskilt förfarande för beslut om lagenligheten av de akter som antas av Europeiska rådet eller rådet i enlighet med artikel 7 i EU-fördraget och som eventuellt leder till

tillfälligt upphävande av vissa rättigheter som följer av medlemskap i unionen. Domstolen kan pröva lagenligheten av dessa akter endast på begäran av den medlemsstat som är föremål för ett fastslående och endast när det gäller iakttagandet av de regler för förfarandet som ingår i artikel 7. Ärendet behandlas enligt ett särskilt, påskyndat förfarande. De nuvarande grundfördragen innehåller inga bestämmelser om domstolens behörighet i situationer av detta slag.

3.2.3.1.8. Unionens övriga institutioner och rådgivande organ

Artiklarna 245a–245c i EUF-fördraget innehåller bestämmelser om Europeiska centralbanken, och artiklarna 246–248 innehåller bestämmelser om revisionsrätten. Rådgivande organ är Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén. De bestämmelser om dem som ingår i Lissabonfördraget motsvarar till sitt innehåll bestämmelserna i det konstitutionella fördraget.

Europeiska centralbankens ställning, grundläggande uppgifter och beslutsfattande ändras inte genom Lissabonfördraget. En betydande reform i anslutning till bankens verksamhet är dock det att rådet ska utnämna bankdirektionens medlemmar med kvalificerad majoritet, inte längre med enhällighet. Detta ansågs bättre motsvara rådande praxis inom unionen, där besluten om centrala personutnämningar görs med kvalificerad majoritet.

Dessutom har också Europeiska centralbanken juridiskt definierats som en institution inom unionen och omfattas alltså i fortsättningen av samma allmänna regler som de övriga institutionerna.

Lissabonfördraget förändrar inte revisionsrättens ställning eller uppgifter. Jämfört med de nuvarande fördragen har dock den skrivna formuleringen enligt nya artikel 9 i EU-fördraget preciserats så att det entydigt konstateras att revisionsrätten är en institution.

Också bestämmelserna om Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén kvarstår nästan oförändrade. Kommittéernas uppgifter och sammansättning ändras inte. Förändringar följer dock av den rätt som beviljats Regionkommittén att i enlighet med artikel 230 i EUF-fördraget väcka talan vid unionens domstol för att säkerställa sina rättigheter samt rätten att föra en fråga som gäller efterlevnaden av subsidiaritetsprincipen till domstol för avgörande då det är fråga om en rättsakt som inte kan antas utan att Regionkommittén hörts.

3.2.3.1.9. Övergångsbestämmelser för unionens institutioner

De bestämmelser i Lissabonfördraget som gäller institutioner är förenade med flera övergångsbestämmelser. Det huvudsakliga syftet med dem är att säkerställa att de nya arrangemangen kan införas så smidigt som möjligt med beaktande av t.ex. utgången av olika mandattider och förläggningen av val. Övergångsbestämmelserna användes vid både regeringskonferensen 2004 och regeringskonferensen 2007 också som en delfaktor i förhandlingarna med hjälp av vilken de medlemsstater som haft en reserverad hållning till reformerna kunde fås att ställa sig bakom vissa avgöranden. Innehållet i övergångsbestämmelserna i Lissabonfördraget har därmed utvecklats på vissa punkter jämfört med motsvarande arrangemang enligt det konstitutionella fördraget. Den viktigaste ändringen hänför sig till beslutet att förflytta införandet av nya omröstningsregler i samband med beslut med kvalificerad majoritet från 2009 till 2014 samt till de kompletteringar som gäller kommissionens och unionsdomstolens befogenheter i förhållande till de rättsakter som redan antagits inom området för den nuvarande tredje pelaren (polissamarbete och straffrättsligt samarbete).

De egentliga övergångsbestämmelserna för institutionerna ingår i protokoll om övergångsbestämmelser fogat till Lissabonfördraget. Bestämmelserna gäller Europaparlamentet, Europeiska rådet och rådet, Europeiska kommissionen, unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, rådets generalsekreterare, som för närvarande verkar som hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, rådets ställföreträdande generalsekreterare och unionens rådgivande organ. Vissa övergångsbestämmelser ingår också i de bestämmelser i Lissabonfördraget som gäller institutioner.

Bestämmelserna om Europeiska rådet och dess ordförande träder i kraft omedelbart efter det att Lissabonfördraget har trätt i kraft. Förberedelserna för utnämningen av en ordförande för Europeiska rådet startar sannolikt redan i god tid innan fördraget träder i kraft.

I enlighet med övergångsbestämmelserna i Lissabonfördraget om definitionen av kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och rådet ska det nuvarande röstviktningssystemet gälla till och med den 31 oktober 2014. Den nya definitionen av kvalificerad majoritet baserad på s.k. dubbel majoritet träder i kraft den 1 november 2014. Efter det kan en rådsmedlem under tiden den 1 november 2014–31 mars 2017 , när ett beslut ska antas med kvalificerad majoritet, begära att beslutet ska omfattas av de nuvarande röstviktningarna i rådet.

Också de bestämmelser om definition av kvalificerad majoritet som ingår i EUF-fördraget och gäller situationer där inte alla rådsmedlemmar deltar i omröstningen ska träda i kraft den 1 november 2014. Hit räknas bl.a. bestämmelserna om beslut inom området för fördjupat samarbete och strukturerat samarbete, beslut om att vissa unionsrättigheter ska tillskrivas medlemsstaterna, rekommendationer till medlemsstaterna som gäller alltför stora underskott och beslut som gäller euroområdet. I fråga om dessa bestämmelser ska det nuvarande röstviktningssystemet tillämpas fram till den 31 oktober 2014.

När det gäller ordförandeskapet i rådet föreskrivs i Lissabonfördraget att efter det att fördraget har trätt i kraft ska Europeiska rådet anta ett beslut om hur rotationen av ordförandeskapet i rådet ska ske i enlighet med principen om jämlik rotation. Innehållet i beslutet har dock avtalats redan på förhand och har skrivits in i en förklaring (nr 7) som fogats till slutakten för regeringskonferensen.

Sedan Lissabonfördraget har trätt i kraft ska Europeiska rådet med kvalificerad majoritet fastställa en förteckning över rådskonstellationer utöver rådet för allmänna frågor och rådet för utrikes frågor. Enligt övergångsbestämmelserna kan de övriga rådskonstellationerna fastställas genom ett beslut som antas med enkel majoritet i rådet för allmänna frågor tills Europeiska rådets beslut har trätt i kraft. På så vis säkerställs att rådets arbete fortgår så smidigt som möjligt i olika konstellationer.

Bestämmelserna om Europaparlamentet träder i kraft omedelbart när Lissabonfördraget träder i kraft. I protokollet om övergångsbestämmelser fastställs att under valperioden 2004–2009 ska antalet företrädare vid Europaparlamentet som väljs i varje medlemsstat vara detsamma som vid dagen för ikraftträdandet av Lissabonfördraget. I god tid före 2009 års val till Europaparlamentet ska Europeiska rådet med enhällighet och på initiativ av Europaparlamentet anta ett beslut om Europaparlamentets sammansättning i enlighet med kriterierna i artikel 9a.2 i EU-fördraget så att representationen är degressivt proportionell och minst 6 och högst 96 företrädare får väljas från varje medlemsstat.

Avsikten är att unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska tillträda så snart Lissabonfördraget har trätt i kraft. När det gäller kommissionen och unionens höga representant ansluter sig de egentliga övergångsbestämmelserna till villkoret för kommissionens sammansättning, enligt vilket det ska finnas en medborgare från varje medlemsstat i kommissionen. Därför ska mandattiden löpa ut för den ledamot som har samma nationalitet som unionens höga representant den dag då den höga representanten utnämns.

När det gäller rådets generalsekreterare, som för närvarande är hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, och rådets ställföreträdande generalsekreterare föreskrivs i Lissabonfördraget att deras mandattider ska löpa ut den dag då Lissabonfördraget träder i kraft. Detta är en logisk konsekvens av att befattningen som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik inrättas och den nuvarande höga representantens uppdrag därmed upphör. Rådet ska utnämna en ny generalsekreterare för rådet med kvalificerad majoritet.

När det gäller de rådgivande organen, dvs. Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén, föreskrivs i övergångsbestämmelserna att platsfördelningen i dem ska vara oförändrad tills rådet på initiativ av kommissionen har fastställt deras sammansättning genom ett enhälligt beslut.

3.2.3.2. Beslutsförfaranden och unionens rättsakter

3.2.3.2.1. Målen med reformerna enligt Lissabonfördraget

Ett av målen med fördragsreformen var att förenkla och förenhetliga unionens beslutsformer och rättsakter. Lissabonfördragets bestämmelser om beslutsförfarandena och unionens rättsakter avviker delvis från lösningarna enligt det konstitutionella fördraget, men det finns också gemensamma element. Reformen av normsystemet enligt det konstitutionella fördraget har nära koppling till reformen av beslutsförfarandena och i synnerhet till en tydligare åtskillnad mellan lagstiftningsförfarandet och förfarandet för antagande av rättsakter på lägre nivå. I det konstitutionella fördraget benämns rättsaktsinstrumenten på nytt och kopplas typerna av rättsakter samman med förfarandena för antagande. I det konstitutionella fördraget indelas rättsakterna till skillnad från det nuvarande systemet i två kategorier i enlighet med förfarandena för deras antagande: akter som antas i enlighet med lagstiftningsförfarandet (lagstiftningsakter) och akter som antas i enlighet med andra förfaranden än lagstiftningsförfarandet (icke-lagstiftningsakter). Lagstiftningsakter är europeiska lagar (nuvarande förordningar) och europeiska ramlagar (nuvarande direktiv). Icke-lagstiftningsakter är europeiska förordningar, europeiska beslut, rekommendationer och yttranden. Bindande akter är europeiska lagar, europeiska ramlagar, europeiska förordningar och europeiska beslut. Rekommendationer och yttranden är icke-bindande akter. Till skillnad från nuvarande praxis skulle beslut inte längre antas i enlighet med lagstiftningsförfarandet. Till följd av reformerna enligt det konstitutionella fördraget blir hierarkin för unionens rättsakter tydligare än enligt det nuvarande systemet.

I mandatet för regeringskonferensen 2007 anges dock att rättsaktsbenämningarna enligt det konstitutionella fördraget ska förkastas och de nuvarande benämningarna på rättsakterna ska bevaras. Ändringen hänför sig till den allmänna lösningen att i Lissabonfördraget avstå från element som kan anses ha konstitutionella eller rent allmänt statsrelaterade drag. Det ansågs vara önskvärt att detta återspeglas i terminologin i fördraget. Skillnaden mellan lagstiftningsakter och övriga akter vidhålls dock. Enligt mandatet ska tre artiklar tas in i EUF-fördraget genom Lissabonfördraget. Artiklarna ska innehålla bestämmelser om lagstiftningsakter, delegerade akter och genomförandeakter. Förordningar, direktiv och beslut är rättsakter som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet eller i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. Också de artiklar som gäller delegerade akter och genomförandeakter ändras i behövliga delar.

3.2.3.2.2. Reformer som gäller beslutsförfarandena

I fråga om beslutsförfarandena motsvarar Lissabonfördraget det konstitutionella fördraget. I Lissabonfördraget minskas antalet beslutsförfaranden för unionen och görs en tydligare åtskillnad mellan olika förfaranden. Förfarandena indelas i lagstiftningsförfarande och övriga förfaranden. Indelningen ska i regel tillämpas på alla andra politikområden utom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, där unionens institutioner inte kan anta rättsakter som klassificeras som lagstiftning. Lagstiftningsakter är enligt EUF-fördraget förordningar, direktiv och beslut. Lagstiftningsakter kan antas endast av rådet och Europaparlamentet gemensamt eller i särskilda fall av endera av dessa institutioner, varvid den andra institutionen deltar i antagandet av rättsakten utan egentlig godkännanderätt. Genom de övriga förfaranden som fastställs i EUF-fördraget kan särskilt angivna institutioner anta akter som inte klassificeras som lagstiftning.

Enligt Lissabonfördraget ska det ordinarie lagstiftningsförfarandet utgöra huvudregel när det gäller lagstiftningsförfarandet. I praktiken är det nästan identiskt med det nuvarande medbeslutandeförfarandet. De små förändringarna i förfarandena för medbeslutandeförfarandet framhäver Europaparlamentets och rådets jämbördiga ställning. Principen är att förordningar, direktiv och beslut antas på förslag av kommissionen och att rådet och Europaparlamentet är jämlika lagstiftare. Det enda undantaget från kommissionens exklusiva initiativrätt när det

gäller lagstiftningsförfarandet är det straffrättsliga samarbetet och polissamarbetet, där medlemsstaterna i enlighet med en specialbestämmelse har initiativrätt på samma sätt som kommissionen. När det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpas ska rådet alltid besluta med kvalificerad majoritet och Europaparlamentet med en majoritet av sina ledamöter. I enskilda bestämmelser om den rättsliga grunden eller i särskilda bestämmelser kan lagstiftaren åläggas att höra unionens övriga institutioner eller rådgivande organ.

Enligt EUF-fördraget ska särskilda lagstiftningsförfaranden tillämpas på vissa områden där unionens särskilda karaktär förutsätter särskilda beslutsförfaranden eller som är synnerligen känsliga för medlemsstaterna politiskt sett. Förordningar, direktiv och beslut antas av Europaparlamentet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, varvid rådet deltar i förfarandet, eller av rådet, varvid Europaparlamentet deltar i förfarandet.

I Lissabonfördraget breddas användningsområdet för det ordinarie lagstiftningsförfarandet betydligt i jämförelse med användningsområdet för det nuvarande medbeslutandeförfarandet. Förfarandet ska tillämpas på 86 områden i stället för de nuvarande 37. På inalles 30 områden övergår man från ett annat förfarande, där Europaparlamentet för närvarande inte har jämbördig ställning som lagstiftare tillsammans med rådet, till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Betydelsefulla nya områden där det ordinarie lagstiftningsförfarandet börjar användas är bl.a. jordbruks- och fiskeripolitiska frågor med vissa undantag samt straffrättsligt samarbete och polissamarbete. På sammanlagt 19 områden är det fråga om en ny rättslig grund och de omfattar såväl interna utvidgningar av politikområden som helt nya politikområden. Det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska tilllämpas på nästan alla områden som omfattas av de nya rättsliga grunderna.

Enligt Lissabonfördraget ska ett särskilt lagstiftningsförfarande tillämpas på sammanlagt 30 områden. Särskilda lagstiftningsförfaranden används vid sammanlagt sex olika slags förfaranden. Till dem hör budgetförfarandet, förfarandet för antagande av Europaparlamentets lagar (sammanlagt tre områden där det krävs rådets och kommissionens godkännande) samt förfarandena för antagande av rådets lagar (fyra olika förfaranden, där det på fem områden krävs enhällighet och Europaparlamentets godkännande, på 17 områden enhällighet och hörande av Europaparlamentet, på ett område kvalificerad majoritet och Europaparlamentets godkännande samt på tre områden kvalificerad majoritet och hörande av Europaparlamentet). Budgetförfarandet har behandlats separat i avsnitt 3.2.1.11. De områden där Europaparlamentet antar lagstiftning är sådana där parlamentet också för närvarande agerar självständigt. Nästan alla områden där rådet antar lagstiftning är sådana där rådet också för närvarande agerar antingen ensamt eller efter att ha fått Europaparlamentets godkännande eller efter att ha hört Europaparlamentet.

När det gäller rådets beslut övergår man enligt Lissabonfördraget från beslut med enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet inom sammanlagt 17 områden. På 13 av dessa områden börjar man också använda det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Betydelsefulla områden där man övergår till beslut med kvalificerad majoritet är bl.a. beslut om kontrollförfaranden vid utövandet av genomförandebefogenheter (nuvarande s.k. kommittébeslut), sociala trygghetsförmåner i samband med fri rörlighet för arbetstagare samt straffrättsligt samarbete. Rådet beslutar med kvalificerad majoritet också i fråga om nästan alla nya rättsliga grunder. Till den del nuvarande artikel 308 i EG-fördraget har använts som rättslig grund för antagandet av rättsakter på områdena för de nya rättsliga grunderna innebär detta att man övergår från beslut med enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet. I rådet bibehålls dock beslut med enhällighet på vissa områden där medlemsstaterna anser det viktigt att trygga sina möjligheter att påverka fullt ut (t.ex. harmonisering av den indirekta beskattningen, vissa socialpolitiska och miljöpolitiska frågor, åtgärder som gäller energibeskattningen).

Inom vissa områden som omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet inrymmer EUF-fördraget en s.k. nödbromsmekanism. Hit hör sociala trygghetssystem inom området för fri rörlighet för arbetstagare (artikel 42 i EUF-fördraget), tillnärmning av specifika delar av det straffrättsliga förfarandet (artikel 69a.3 i EUF-fördraget) och av brotts-

rekvisit och påföljder (artikel 69b.1 och 69b.2 i EUF-fördraget), den europeiska åklagarmyndigheten (artikel 69e.1 i EUF-fördraget) och polissamarbete (artikel 69f.3 i EUF-fördraget). Förfarandet kan tillgripas om medlemsstaten anser att ett förslag till lagstiftning kan påverka antingen grundläggande aspekter av medlemsstatens sociala trygghetssystem (artikel 42 i EUF-fördraget) eller grundläggande aspekter av medlemsstatens straffrättsliga system (artiklarna 69a och 69b i EUF-fördraget) eller om rådet inte kan nå enhällighet i frågan (artiklarna 69e.1 och 69f.3 i EUF-fördraget). Enligt artikel 42 i EUF-fördraget kan medlemsstaten då begära att utkastet överlämnas till Europeiska rådet och att förfarandet tillfälligt upphävs. Europeiska rådet ska då inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet antingen hänskjuta utkastet till rådet som fortsätter förfarandet eller begära att kommissionen lägger fram ett nytt utkast. I fråga om specifika delfaktorer av det straffrättsliga förfarandet (artikel 69a.3 i EUF-fördraget), tillnärmning av brottsrekvisit och påföljder (artikel 69b.3 i EUF-fördraget), åklagarmyndigheten (artikel 69e.1 i EUF-fördraget) och polissamarbete (artikel 69f.3 i EUF-fördraget) kan nio medlemsstater, om de så önskar, också upprätta ett fördjupat samarbete, om Europeiska rådet inte uppnår enighet. Nödbromsmekanismen är ett helt nytt förfarande på dessa områden som omfattas av lagstiftningsförfarandet. En motsvarande nödbromsmekanism används redan nu på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (artikel 23.2 i EU-fördraget).

Enligt Lissabonfördraget kan unionens institutioner i vissa fall anta rättsakter också i enlighet med andra förfaranden än lagstiftningsförfarandet. Hit hör det delegerade förfarandet och förfarandena för genomförande.

I fall som särskilt anges i grundfördragen kan Europeiska rådet, rådet, kommissionen och Europeiska centralbanken anta rättsakter direkt med stöd av fördraget. Den behöriga institutionen ska då iaktta förfarandet enligt bestämmelsen i fråga.

Genom en lagstiftningsakt kan det dessutom till kommissionen delegeras befogenhet att anta akter med allmän räckvidd som inte är lagstiftningsakter och som kan komplettera eller ändra vissa icke väsentliga delar av lagstiftningsakten. Den som utövar lagstiftningsbefogenheten (rådet och Europaparlamentet) ska då genom lagstiftningsakten uttryckligen fastställa de villkor som ska gälla för delegeringen. Sådana villkor gäller mål, innehåll, omfattning och varaktighet för delegeringen av befogenhet. I akten kan antas ett villkor enligt vilket båda lagstiftarna självständigt kan besluta att återkalla delegeringen eller att den delegerade akten får träda i kraft endast om rådet eller Europaparlamentet inte har gjort några invändningar inom den angivna tidsfristen. Möjligheten att delegera lagstiftningsbefogenhet till kommissionen är ett nytt förfarande i unionens beslutssystem. Avsikten med det är att effektivisera lagstiftarens verksamhet genom att befria den från behandlingen av tekniska detaljer.

Enligt EUF-fördraget kan kommissionen anta genomförandeakter, om det krävs enhetliga villkor på unionsnivå för genomförandet av unionens rättsligt bindande akter, varvid kommissionen genom dessa akter tilldelas genomförandebefogenheter. I vederbörligen motiverade fall kan också rådet tilldelas genomförandebefogenheter. Genomförandeakter som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska alltid antas av rådet. Utövandet av genomförandebefogenheter som tillkommer kommissionen motsvarar i stora drag det nuvarande kommittéförfarandet. Efter det att Lissabonfördraget har trätt i kraft antas en ny förordning om kommittéförfarandet. Den nya förordningen ersätter det nuvarande s.k. kommittébeslutet (rådets beslut 1999/468/EG, sådant det lyder ändrat genom beslut 2006/512/EG, EUT L 200, 22.7.2006, s. 11). Det nuvarande kommittébeslutet har antagits med stöd av artikel 202 i EG-fördraget genom enhälligt beslut av rådet efter att Europaparlamentet har hörts. Förordningen om kommittésystemet ska däremot antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, vilket innebär att Europaparlamentet deltar i antagandet av den som jämbördig lagstiftare tillsammans med rådet. Detta kan ha en inskränkande inverkan på medlemsstaternas kontrollbefogenhet när det gäller de framtida formerna för kommittéförfarandet, trots att förordningen enligt artikel 249c.3 i EUF-fördraget endast ska gälla medlemsstaternas möjligheter att kontrollera utövandet av genomförandebefogenheterna.

EUF-fördraget innehåller inte några exakta bestämmelser om när och i vilken omfattning den nya möjligheten att delegera befogenhet till kommissionen ska användas. Tillämpningsområdet för de delegerade akterna i förhållande till såväl lagstiftningsakternas som genomförandeakternas område tar form först i praktiken. Skapandet av det nya förfarandet kommer dock sannolikt att innebära å ena sidan att lagstiftningsakterna är mindre detaljerade än de rättsakter som för närvarande antas i enlighet med förfaranden som motsvarar lagstiftningsförfarandet. Det är också möjligt att antalet lagstiftningsakter minskar något. Å andra sidan är det sannolikt att en del av de ärenden som för närvarande behandlas i enlighet med kommittéförfarandet, med stöd av befogenhetsdelegeringen överförs till kommissionens befogenhet. En fingervisning i den riktningen fås av att definitionen av tilllämpningsområdet för delegerad befogenhet är mycket nära den definition av tillämpningsområdet för föreskrivande förfarande med kontroll som ingår i det nuvarande kommittébeslutet. Till följd av detta överförs kontrollen över kommissionens befogenhet från området för medlemsstaternas kontrollbefogenhet, som de utövat i enlighet med kommittéförfarandet, till området för den kontrollbefogenhet som hänför sig till delegeringen av rådets och Europaparlamentets befogenheter.

I grundfördragen har inte tagits in någon allmän klausul om det öppna samordningsförfarandet, trots att konventet övervägde det. Ett motsvarande förfarande ingår dock i vissa bestämmelser om de rättsliga grunderna (artiklarna socialpolitik 140, folkhälsa 152, industri 157 och forskning 165 i EUF-fördraget). På dessa områden är det således fråga om verksamhet som omfattas av unionens befogenheter, inte egentligen om det öppna samordningsförfarandet. På andra områden där metoden tillämpas inom EU kvarhålls det öppna samordningsförfarandet som ett smidigt redskap för politiskt samarbete mellan medlemsstaterna som inte regleras i grundfördragen.

3.2.3.2.3. Reformer som gäller rättsakterna

När det gäller typerna av rättsakter var det i praktiken svårt att fullgöra mandatet för regeringskonferensen 2007, eftersom det var svårt att sammanjämka bestämmelserna om att bevara de nuvarande benämningarna på rättsakterna med bestämmelserna om att genomföra normhierarkin enligt det konstitutionella fördraget. I sådana fall där det enligt det konstitutionella fördraget gäller att beslut är rättsakter som ska antas i enlighet med något annat än ett lagstiftningsförfarande, kan besluten enligt det nuvarande fördraget antas också i enlighet med ett lagstiftningsförfarande. I praktiken gäller också i fortsättningen att förordningar, direktiv och beslut är lagstiftningsakter. Rättsakter med samma namn antas dock också i enlighet med andra förfaranden. Avsikten är att genomföra normhierarkin på så sätt att adjektivet ”delegerad” införs i rubriken till delegerade akter (artikel 249b i EUF-fördraget) och ordet ”genomförande” införs i rubriken till genomförandeakterna. Av benämningarna på genomförandeakter som antas direkt med stöd av EUF-fördraget ska inte heller i fortsättningen framgå deras karaktär av andra rättsakter än lagstiftningsakter. Som exempel kan nämnas jordbruks- och fiskeripolitiken (artikel 37.3 i EUF-fördraget). I sådana fall framgår rättsaktens karaktär uteslutande av den bestämmelse om den rättsliga grunden med stöd av vilken rättsakten har antagits: i de bestämmelser om rättslig grund utifrån vilka lagstiftningen antas hänvisas till tillämpningen av antingen det ordinarie lagstiftningsförfarandet eller ett särskilt lagstiftningsförfarande. Om det inte hänvisas till något lagstiftningsförfarande, kan med stöd av bestämmelsen om den rättsliga grunden antas endast andra akter än lagstiftningsakter.

Antalet typer av rättsakter minskar genom Lissabonfördraget. Detta beror framför allt på att pelarstrukturen slopas, vilket gör det möjligt att använda samma typer av rättsakter på unionens alla verksamhetsområden, inklusive rättsliga och inrikes frågor och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Till skillnad från andra områden ska dock enligt artikel 11 i EU-fördraget inte antas lagstiftningsakter på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Av områdets karaktär följer att beslut är den enda typ av rättsakter som används. Även på vissa andra områden har de alternativa rättsakter som ska användas begränsats för vissa

funktioners del. Till den del det konstitutionella fördraget innehåller begränsningar som gäller valet av rättsaktsinstrument (förordningar eller direktiv) har begränsningarna i regel genomförts med samma innehåll. Till skillnad från det konstitutionella fördraget kan i enlighet med ett lagstiftningsförfarande annars förutom förordningar och direktiv också antas lagstiftningsbeslut. I vissa frågor (program eller stödåtgärder som unionen finansierar, vissa budgetfrågor) beslöt regeringskonferensen 2007 att göra det möjligt att fortsätta att använda beslut enligt nuvarande praxis i stället för de europalagar (förordningar) som definierades i det konstitutionella fördraget. Här handlar det om frågor som till sin karaktär inte är traditionella lagstiftningsfrågor och beträffande vilka regeringskonferensen därför gick in för att rätta till den lösning som hade förhandlats fram i det konstitutionella fördraget.

Den normhierarki som följer av att det i Lissabonfördraget görs en tydligare skillnad mellan lagstiftningsbefogenheten och genomförandebefogenheten samt de akter som antagits med stöd av dessa befogenheter skapar klarhet i förhållandena mellan de rättsakter som används inom unionen. Indelningen i lagstiftningsakter och övriga akter är av betydelse också därför att de nationella parlamentens kontroll över subsidiaritetsprincipen och kravet på offentliga möten i rådet ska rikta sig endast till lagstiftningsakter. Normhierarkin omfattar i stora drag tre nivåer: lagstiftningsakter står överst i hierarkin, under dem står kommissionens delegerade akter och på den lägsta nivån finns kommissionens eller rådets genomförandeakter. Rekommendationer och yttranden är inte bindande rättsakter, och därför kan de egentligen inte placeras in i hierarkin. De kan närmast inverka på tolkningen. Det bör dock observeras att EUF-fördragets bestämmelser om rättsakterna inte entydigt leder till att delegerade akter har en högre ställning i rättsaktshierarkin än genomförandeakterna. Trots att fördraget inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse om normhierarkin eller hur normkonflikter ska lösas torde det vara klart att rättsakter på lägre nivå inte får stå i konflikt med rättsakter på högre nivå och att i en konkret konfliktsituation kan rättsakter på lägre nivå inte tillämpas. Rättsakter på lägre nivå kan inte heller antas utan att en rättsakt på högre nivå innehåller ett uttryckligt bemyndigande att anta dem.

I praktiken följs normhierarkin enligt Lissabonfördraget tydligt bara på de områden där lagstiftningsförfarandet används utan undantag. Exempelvis på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken kan besluten således inte utan problem placeras in i hierarkin. Detsamma gäller områden där rättsakter kan antas både i enlighet med ett lagstiftningsförfarande och direkt med stöd av specialbestämmelser i EUF-fördraget. I EUF-fördraget anges inte heller några exakta gränser för användningsområdena för de olika slagen av rättsakter, inte ens på de områden där de huvudregelsenliga typerna av rättsakter används. Både området för lagstiftningen och förhållandet mellan användningsområdet för delegerade akter och genomförandeakter blir därmed i någon mån oklara. Avgörandet av dessa frågor överlämnas i stor utsträckning åt framtida lagstiftnings- och domstolspraxis.

3.2.3.3 Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Unionens institutionella ram

Finlands centrala mål var att de institutionella bestämmelserna skulle preciseras så att jämvikten mellan institutionerna, medlemsstaternas jämlikhet och en bred tillämpning av gemenskapsmetoden tryggas (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd, StoUU 2/2003 rd).

De största ändringarna i den institutionella ramen hänför sig till att Europeiska rådet ska bli en institution inom unionen och att det ska ställas under EU-domstolens tillsyn samt en ordförande för längre tid utses för Europeiska rådet, Europaparlamentets ställning ska stärkas samt en tjänst som hög representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik inrättas. Vidare görs vissa ändringar i institutionernas sammansättningar i Lissabonfördraget. De kan ändå inte som sådana anses rubba jämvikten mellan institutionerna. Viktiga resultat med avseende på bedömningen av Finlands mål är att beslutsfattandet ska bli effektivare, att medlemsstaternas gemensamma roterande ordförandeskap i stora drag förblir oförändrat samt att medlemskap i kommis-

sionen ska grunda sig på absolut jämlikhet. Trots att den lösning med dubbel majoritet som nåddes för rådets del inte helt motsvarar Finlands mål, gör den ändå att Finland behåller en proportionell ställning som nästan motsvarar nuläget, vilket samtidigt underlättar beslutsfattandet i rådet rent allmänt. Att Europeiska rådets ställning stärks klart motsvarar inte Finlands mål, men även till denna del kan det ses som synnerligen positivt att de allmänna institutionella reglerna börjar tillämpas på Europeiska rådet till följd av dess ställning som institution.

Finlands centrala mål vid regeringskonferensen 2007 var att de institutionella lösningarna i det konstitutionella fördraget inte på nytt skulle öppnas för omförhandling. Det är fråga om en politiskt känslig kompromiss som uppstod efter långa förhandlingar. Finland godkände de institutionella lösningarna i det konstitutionella fördraget som en kompromiss och en del av en större helhetslösning (E 149/2006 rd). Stora utskottet omfattade den syn som gavs i statsrådets utredning, enligt vilken det samlade avgörandet om institutionerna inte bör öppnas för omförhandling (StoUU 1/2007).

De avgöranden som fattades vid regeringskonferensen 2007 där de institutionella reformerna i det konstitutionella fördraget överfördes oförändrade till Lissabonfördraget motsvarar Finlands mål. De enda innehållsmässiga ändringarna gäller att införandet av omröstningssystemet i rådet skjuts upp och att titeln på EU:s utrikesminister ändras till unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Finland kunde godta ändringarna.

Europaparlamentet

Finland ansåg att konventets förslag gällande Europaparlamentet till övervägande del var förenliga med Finlands uppfattning, och att det inte förelåg några större ändringsbehov. Finland ansåg det inte vara nödvändigt att ändra grunderna för platsfördelningen i Europaparlamentet, utan ansåg det vara viktigt att principen om degressiv proportionalitet definieras så, att den inte innebär några väsentliga förändringar i den nuvarande platsfördelningen. Dessutom understödde Finland att överenskommelser om ändrad platsfördelning alltid bör ingås separat vid en regeringskonferens, inte genom beslut som Europeiska rådet fattar (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd).

Det kan anses att slutresultatet för Europaparlamentets del i huvudsak motsvarar Finlands mål. Varken det konstitutionella fördraget eller Lissabonfördraget ändrar principerna för platsfördelningen i parlamentet och det har således ingen inverkan på den rådande balansen i parlamentet som grundar sig på degressiv proportionalitet. Trots att den detaljerade platsfördelningen i parlamentet i fortsättningen inte fastställs i grundfördragen utan genom ett beslut av Europeiska rådet sker detta ändå med enhällighet. Dessutom är angivandet av minimiantalet platser i synnerhet för unionens minsta medlemsstater en viktig garanti för att de behåller en tillräcklig minimirepresentation med tanke på möjligheterna att delta och påverka. Den motsvarande begränsningen av maximiantalet platser gör att ingen medlemsstat kan öka sitt proportionella inflytande så att det blir större än i nuläget.

Under Europeiska rådets sammanträde i juni 2007 lyfte Finland fram frågan om fördelningen av platserna i Europaparlamentet med hänsyn till Ålands möjligheter att bli företrädd i parlamentet. Finland strävade också efter att påverka Europaparlamentet under beredningen av betänkandet om platsfördelningen i parlamentet, för att Finland skulle få en tilläggsplats, d.v.s. sammanlagt 14 platser. Tilläggsplatsen motiverades med den specialställning landskapet Ålands självstyrelse innebär och med principen om degressiv proportionalitet. Även en del av de finländska ledamöterna i parlamentet föreslog en ändring i förslaget av utskottet för konstitutionella frågor (AFCO) så att Finland kunde få en tilläggsplats med motiveringen att den degressiva proportionaliteten ska fullföljas. Det slutliga avgörandet blev i enlighet med utskottets betänkande att antalet ledamöter från Finland blir 13.

Europeiska rådet

Under de förhandlingar som ledde till det konstitutionella fördraget förhöll sig Finland skeptiskt till förslaget att Europeiska rådet ska få officiell status och en ordförande för

längre tid. Eftersom Europeiska rådets ställning har nära koppling till helhetslösningen gällande institutionerna, inklusive sättet att räkna kvalificerad majoritet i rådet, sattes som villkor för att lösningen skulle godkännas att jämvikten mellan institutionerna och jämlikheten mellan medlemsstaterna tryggas i den helhet som unionens beslutssystem utgör. I det konstitutionella fördraget är den institutionella helhetslösningen en kompromiss och i förhandlingarna var det motiverat att godkänna stärkandet av Europeiska rådet som en del av denna kompromiss (UtUB 2/2006 rd). Finland ansåg också att samma principer bör tillämpas på Europeiska rådet som på andra institutioner, också domstolens behörighet att pröva lagligheten hos dess åtgärder. Stora utskottet förhöll sig dessutom skeptiskt till att konstitutionella befogenheter förs över från medlemsstaterna på Europeiska rådet genom fullmaktsklausuler (StoUU 2/2003 rd).

I fråga om ordförandeskapet för Europeiska rådet förutsatte Finland att ordförandens uppgifter avgränsas noga och att kraven på ordförandens oavhängighet och självständighet är desamma som kraven på kommissionens andra ledamöter (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd). Statsrådet ansåg det vara särskilt viktigt att ordföranden inte ges sådana uppgifter som styr arbetet i ministerrådet och för ordföranden bör inte heller upprättas en sådan beredningsstruktur som konkurrerar med de övriga institutionerna (SRR 2/2003 rd).

I fråga om Europeiska rådet kan det delvis anses att lösningen både i det konstitutionella fördraget och i Lissabonfördraget innebär att Europeiska rådets nuvarande ställning blir mera officiell. Europeiska rådets egentliga uppgifter förblir i huvudsak oförändrade, och i dem ingår inte utövning av lagstiftande och verkställande makt. Europeiska rådets befogenheter att anta beslut ökar dock dess betydelse även som en institution som fattar rättsligt bindande beslut. Dessutom är det sannolikt att institutionaliseringen och utnämnandet av en ordförande för längre tid i praktiken stärker Europeiska rådets ställning. Detta är en utmaning som även Finland för egen del måste svara på genom att också i framtiden arbeta för jämvikt mellan institutionerna samt en effektiv och omfattande tillämpning av gemenskapsmetoden. Utrikesutskottet har ansett tidigare att det hör till den institutionella helhetslösningen att stärka Europeiska rådet och att det därför är acceptabelt (UtUB 13/2006 rd).

Å andra sidan försätter institutionaliseringen också Europeiska rådet i samma position som andra institutioner och främjar bl.a. en öppen och ansvarsfull verksamhet. Som institution är Europeiska rådet skyldigt att arbeta så öppet som möjligt för att främja god förvaltning och säkerställa civilsamhällets möjligheter att delta. Även unionens lagstiftning om öppenhet och offentlighet i fråga om handlingar ska tillämpas på det. Europeiska rådet ska också föra en öppen och regelbunden dialog med intresseorganisationer och med civilsamhället. Dessutom ställs dess verksamhet under domstolens tillsyn på det sätt som Finland förutsatt.

Uppgifterna och ställningen för den långvarigare ordföranden för Europeiska rådet ändrades inte jämfört med konventets ursprungliga förslag. För ordföranden upprättades inte någon separat beredningsstruktur. I enlighet med den nya artikel 9c i EU-fördraget ska rådet i konstellationen allmänna frågor ansvara för att förbereda Europeiska rådets möten, och i det praktiska arbetet ska Europeiska rådet och dess ordförande bistås av rådets sekretariat. Rådet i konstellationen allmänna frågor ska också säkerställa uppföljningen av Europeiska rådets möten tillsammans med Europeiska rådets ordförande och kommissionen. Rådet i konstellationen allmänna frågor spelar således en central roll när det gäller att främja samarbetet mellan Europeiska rådet och kommissionen och balansera deras roller. I praktiken är det den stat som för tillfället är ordförande i rådet som ställs inför utmaningen. När det gäller yttre förbindelser innehas motsvarande position av rådet i konstellationen utrikes frågor, som fattar beslut om unionens yttre åtgärder på grundval av de strategiska riktlinjer som Europeiska rådet anger och säkerställer följdriktigheten i unionens åtgärder inom denna sektor. Det är således av största vikt att det råder ett balanserat förhållande till unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som är ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor.

Att Europeiska rådets roll förändras är också av betydelse för relationerna mellan stats-

organen i Finland. (UtUB 13/2006 rd). Riksdagens utrikesutskott, stora utskottet och grundlagsutskottet har med anledning av förändringen betonat bestämmelserna i 97 § i grundlagen om riksdagens rätt att få information om ärenden som behandlas vid Europeiska rådets möten liksom om riksdagens deltagande i den nationella beredningen av ärenden som gäller Europeiska unionen, vilket enligt 96 § ingår i dess behörighet. Statsrådet ska i enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen sända ett förslag till beslut av Europeiska rådet till riksdagen för behandling, om förslaget gäller en sak som enligt 96 § 1 mom. faller inom riksdagens behörighet. På ärenden som kommer upp i Europeiska rådet tillämpas också 97 § i grundlagen om rätt för utrikesutskottet och stora utskottet att få information från statsrådet om ärenden som gäller Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och andra unionsärenden (GrUU 36/2006 rd).

Enligt grundlagsutskottet kan Europeiska rådets status som officiell institution inte heller vara en fråga som saknar betydelse för de inbördes procedurerna mellan republikens president och statsrådet (GrUU 7/2003 rd, GrUU 36/2006 rd). I sista hand handlar det om att grundlagens 93 § 2 mom. överför den nationella beredningen av beslut som fattas i unionen till statsrådets behörighet (GrUB 10/1998 rd, s. 26/II) och att bestämmelserna i 93 § 1 mom. tillämpas på beredningen av ändringar i unionens grundfördrag (RP 1/1998 rd. s. 146).

Ändringen stärker ytterligare den inför riksdagen ansvarige och statsrådets verksamhet ledande statsministerns ställning som den som leder Finlands europapolitik och företräder Finland i Europeiska rådet (GrUU 36/2006 rd). Detta gäller entydigt även unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, som tydligt hör till statsrådets befogenhet. (UtUB 2/2003 rd, UtUB 2/2006 rd, StoUU 2/2003 rd, StoUU 2/2006 rd). Alla ärenden som kommer upp i Europeiska rådet hör således i praktiken till statsrådets befogenhet. När Finlands ståndpunkt till betydande utrikes- och säkerhetspolitiska unionsärenden bildas ska statsrådet ändå ha ett nära samarbete med republikens president för att garantera att utrikespolitiken är enhetlig och konsekvent (RP 1/1998 rd. s. 146–147, GrUB 10/1998 rd. s. 26, GrUU 54/2005 rd, s. 4, GrUU 6/2006 rd, GrUU 36/2006 rd). Grundlagsutskottet har också ansett (GrUU 36/2006 rd) att de gemensamma möten mellan statsrådets ministerutskott för utrikes- och säkerhetspolitiska ärenden och republikens president som avses i 24 § i lagen om statsrådet är ett lämpligt och formellt sett adekvat forum för detta ändamål. På det praktiska planet är också statsministerns och utrikesministerns inofficiella möten med republikens president nödvändiga och bra samarbetsforum.

Rådet

Ett av Finlands viktigaste mål var att rådets ordförandesystem även i fortsättningen ska basera sig på jämlik rotation mellan medlemsstaterna (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd). Till denna del motsvarar Lissabonfördraget väl Finlands mål, med undantag för att den höga representanten blir ordförande i rådet i konstellationen utrikes ärenden, något som Finland förhöll sig skeptiskt till.

Det var också statsrådets mål att systemet skulle skrivas in i själva fördraget i stället för att uppdras åt Europeiska rådet att avgöra (SRR 2/2003 rd). Trots att man slutligen stannade för en lösning där utkastet till Europeiska rådets beslut skrevs in i en förklaring, motsvarar innehållet i själva förslaget om det nya systemet rätt väl Finlands mål. Under konventet och 2004 års regeringskonferens lades det fram ett förslag enligt vilket ordförandeskapet för rådets olika konstellationer skulle fördelas på medlemmarna i en grupp och ordförandeskapet för rådskonstellationerna skulle innehas minst ett år. Riksdagens stora utskott förutsatte i sitt utlåtande (StoUU 2/2003 rd) att man under regeringskonferensen i syfte att trygga rådets samordnande verksamhet skulle arbeta för en lösning som skulle göra det möjligt att inneha ordförandeskapet också en kortare tid än ett år. Det konstitutionella fördraget och Lissabonfördraget motsvarar detta mål. Samtidigt måste man ändå lägga märke till att systemet i fortsättningen kan ändras med kvalificerad majoritet. Även då är den för Finland viktigaste principen om jämlik rotation tryggad.

Den ökade öppenheten i fråga om rådets möten motsvarar väl Finlands mål (SRR

2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd). Även lösningen i fråga om rådskonstellationerna motsvarar Finlands mål.

Definitionen av kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och rådet

Finlands primära mål var s.k. enkel dubbel majoritet, där ett beslut med kvalificerad majoritet skulle kräva en majoritet av medlemsstaterna och befolkningen (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd, StoUU 2/2003 rd). Systemet ansågs vara den rättvisaste, effektivaste och tydligaste lösningen för medlemsstaterna. I statsrådets redogörelse (SRR 2/2003 rd) konstaterades att det sekundära målet är att bibehålla lösningen från Nice, men i slutskedet av förhandlingarna under regeringskonferensen 2004 försökte man i synnerhet få skillnaden mellan medlemsstats- och befolkningskriterierna att bli så liten som möjligt. Finland understödde inte konventets förslag, enligt vilket kvalificerad majoritet skulle kräva en majoritet av medlemsländerna och minst tre femtedelar av befolkningen.

Förhandlingsresultatet motsvarar inte Finlands primära mål. För Finland är det dock viktigt att landets egen vikt inte förändras i någon väsentlig mån i rådets beslutsfattande. Dessutom bör man lägga märke till att den slutliga lösningen är bättre med tanke på de mindre ländernas vikt än konventets förslag. Till detta bidrar i synnerhet höjningen av medlemsstatskriteriet från en majoritet av medlemsstaterna till 55 %. Detta krav på att det behövs minst fyra medlemsstater för att blockera ett beslut som kopplades till befolkningskriteriet på 65 % under regeringskonferensen 2004 balanserar dessutom systemet i någon mån till förmån för de mindre länderna. Lösningarna ändrades inte vid regeringskonferensen 2007.

När det gäller Finlands effektivitets- och klarhetsmål kan förhandlingsresultatet anses vara bra och det nya systemet bättre än den lösning som antogs genom Nicefördraget (UtUB 2/2006 rd, StoUU 2/2005 rd, UtUB 13/2006 rd).

Europeiska kommissionen

Beträffande de reformer som gäller kommissionen betonade Finland vikten av att trygga kommissionens handlingsförmåga och neutrala ställning också i den utvidgade unionen. Utöver bibehållen exklusiv initiativrätt ansågs det vara viktigt att trygga kommissionens ställning också i fråga om de nuvarande andra och tredje pelarna. Detta har centrala kopplingar till Finlands allmänna mål att trygga jämvikten mellan institutionerna.

När det gäller kommissionens sammansättning understödde Finland inte konventets ursprungliga förslag enligt vilket kommissionen skulle ha haft röstberättigade och icke-röstberättigade kommissionärer. Finlands centrala mål var ett sådant arrangemang som skulle trygga jämlikhet mellan medlemsstaterna, kommissionens kollegialitet samt jämlikhet mellan kommissionsledamöterna. Finland ansåg att kommissionen borde ha en röstberättigad ledamot från varje medlemsstat och att uppgiftsfördelningen inom kommissionen borde basera sig på ett system med lika rotation mellan medlemsstaterna. Finland ansåg också att varje medlemsstat borde nominera endast en kandidat till kommissionär från staten i fråga (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd).

Det konstitutionella fördragets och Lissabonfördragets bestämmelser om kommissionens ställning och uppgifter motsvarar Finlands mål: de stärker kommissionens exklusiva initiativrätt samt dess ställning på området för samordning av den ekonomiska politiken.

Den lösning som nåtts efter de svåra förhandlingarna om kommissionens sammansättning motsvarar tämligen väl Finlands mål. Lösningen enligt vilken kommissionen ska h a en ledamot från varje medlemsstat fram till 2014 varefter man övergår till ett system som grundar sig på lika rotation, tryggar jämlikheten mellan såväl medlemsstaterna som ledamöterna av kommissionen. Det uppstår inga formella hierarkier inom kommissionen och ingen medlemsstat har företrädesrätt till en egen medborgare i kommissionen. Också riksdagen ansåg att det var ett bättre alternativ att ha en mindre kommission med en rättvis rotation mellan medlemsstaterna än konventets modell med röstberättigade och icke röstberättigade kommissionärer (StoUU 2/2003 rd, UtUB 2/2006 rd).

Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik

Bestämmelserna om unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik i det konstitutionella fördraget och Lissabonfördraget motsvarar i stora drag Finlands mål. Under regeringskonferensen 2007 ändrades varken den höga representantens uppgifter eller ställning. Den enda förändringen jämfört med det konstitutionella fördraget gäller en ändring av titeln från unionens utrikesminister enligt det konstitutionella fördraget till unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

Finland betonade både under konventet och vid regeringskonferensen 2004 i synnerhet att inrättandet av befattningen som unionens höga representant (utrikesminister) inte får rubba kommissionens ställning när det gäller de yttre förbindelserna eller ha någon betydande inverkan på jämvikten mellan institutionerna. I enlighet med Finlands mål ska den höga representanten vara en av kommissionens vice ordförande och fullvärdig ledamot av kommissionen. Den höga representantens medborgarskap beaktas i enlighet med Finlands mål inom ramen för det system med lika rotation som ska iakttas vid valet av de övriga ledamöterna av kommissionen. Syftet med inrättandet av den europeiska avdelningen för yttre åtgärder är att förbättra enhetligheten i fråga om unionens yttre förbindelser, vilket också överensstämmer med Finlands mål. I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen 2004 (SRR 2/2003 rd) ansåg statsrådet att inrättandet av avdelningen för yttre åtgärder inte får leda till att det skapas nya överlappande strukturer, utan målet bör vara att de existerande resurserna utnyttjas mer effektivt och enhetligt. Bestämmelserna om avdelningen för yttre åtgärder överensstämmer till denna del med Finlands mål. Både statsrådet och riksdagens utrikesutskott ansåg också att inrättandet av avdelningen för yttre åtgärder inte får påverka fördelningen av uppgifter mellan institutionerna (UtUB 4/2003 rd).

En del av personalen till den europeiska avdelningen för yttre åtgärder rekryteras från de nationella utrikesförvaltningarna, vilket har sina egna effekter även på statsförvaltningen i Finland, i synnerhet utrikesförvaltningen. Skapandet av avdelningen för yttre åtgärder måste beaktas framför allt i utrikesministeriets personalpolitik. I framtiden kan den europeiska avdelningen för yttre åtgärder erbjuda i synnerhet unionens små medlemsstater nya redskap för skötseln av deras yttre förbindelser, t.ex. när det gäller politisk rapportering och konsulära tjänster.

Europeiska unionens domstol

Bestämmelserna om Europeiska unionens domstol i det konstitutionella fördraget och Lissabonfördraget motsvarar i stora drag Finlands mål. En viktig sak kan anses vara att domstolens befogenhet utsträcks till tillsyn över Europeiska rådets beslut, vilket såväl statsrådet som riksdagens stora utskott, utrikesutskott och grundlagsutskott ansåg vara viktigt (SRR 2/2003 rd, StoUU 2/2003, UtUB 7/2003 rd och GrUU 7/2003 rd). Detsamma gäller utvidgningen av domstolens befogenheter på områdena för rättsliga och inrikes frågor samt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, även om Finland skulle ha varit berett att gå ännu längre i fråga om laglighetsövervakningen av sådana åtgärder på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som påverkar fysiska och juridiska personers rättigheter och skyldigheter. Också den effektivisering av påföljdssystemet avseende domar som gäller brott mot medlemsförpliktelserna som understötts både i statsrådets redogörelse och i stora utskottets utlåtande och utrikesutskottets betänkande ingår i det konstitutionella fördraget. Den utvidgade rätt till talan för fysiska och juridiska personer som ska genomföras i Lissabonfördraget understöddes i stora utskottets utlåtande. En särskild brist ska dock anses vara den avgränsning som överenskommits under regeringskonferensen 2007 enligt vilken domstolens behörighet inte täcker de regler för skydd av personuppgifter som ska godkännas inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Namnen på domstolens olika delar ändrades under behandlingen i en mera informativ och konsekvent riktning på det sätt som förutsattes i statsrådets redogörelse samt stora utskottets utlåtande och utrikesutskottets betänkande. I statsrådets redogörelse och i utri-

kesutskottets betänkande förhöll man sig däremot avvaktande till inrättandet av en rådgivande kommitté med uppgift att behandla valet av domare och ibruktagandet av ett påskyndande förfarande i fall där genomförandet av direktiv försummats.

Ett eventuellt utökande av antalet generaladvokater innebär också att antalet generaladvokater som roterar mellan medlemsstaterna utökas från tre till fem. Detta innebär att även Finland skulle få en generaladvokat i domstolen oftare än vad nu är fallet.

Unionens övriga institutioner och rådgivande organ

I fråga om det konstitutionella fördragets bestämmelser om övriga institutioner och rådgivande organ gällde Finlands viktigaste förhandlingsmål sättet att utnämna ledamöterna av Europeiska centralbankens direktion. Finlands mål var att stadgan för Europeiska centralbanken skulle ändras så att beslut om utnämning av Europeiska centralbankens direktion inte skulle fattas med kvalificerad majoritet utan antingen med enkel majoritet eller med enhällighet. På detta sätt skulle medlemsstaternas jämlikhet ha tryggats i samband med valproceduren. (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd).

Till denna del motsvarar inte det konstitutionella fördraget och Lissabonfördraget Finlands mål. Finlands förslag fick inget understöd vid regeringskonferensen 2004 så i slutskedet av förhandlingarna beslöt man att ge avkall på det för att säkerställa en balanserad helhetslösning. Ett viktigt incitament var den lösning som nåddes i fråga om röstviktningen i rådet, som också kommer att tillämpas när centralbankens direktion utnämns. Vid regeringskonferensen 2007 fördes inga fler förhandlingar om lösningen.

När det gäller revisionsrätten betonade Finland att dess ställning inom unionens institutionella ram inte får försvagas i jämförelse med nuläget. Till denna del motsvarar det konstitutionella fördraget Finlands mål.

Beslutsförfaranden

Under konventet ansåg Finland att det reviderade beslutssystemet i stora drag är lyckat därför att indelningen i lagstiftningsförfarande och övriga förfaranden gör unionens beslutssystem mera överskådligt och godtagbart (SRR 2/2003 rd). Dessa grundläggande lösningar ändrades inte under regeringskonferenserna 2004 och 2007. Allmänt taget understödde Finland också övergångarna från övriga förfaranden till det ordinarie lagstiftningsförfarandet med undantag för vissa enstaka områden. För att effektivisera unionens verksamhet skulle Finland ha varit berett att godkänna en övergång till beslutsfattande med kvalificerad majoritet i rådet på ännu flera områden än vad som sist och slutligen blev fallet (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003).

Övergången till det nya beslutssystemet i tre steg för antagandet av akter kan leda till att akterna på ordinarie lagstiftningsnivå i framtiden blir mindre detaljerade och eventuellt också färre till antalet, om i synnerhet möjligheten att delegera lagstiftningsbefogenhet till kommissionen börjar utnyttjas i stor utsträckning.

Unionens rättsakter

Finland anser att förenklingen och klarläggandet av unionens normsystem skulle vara en av de viktigaste reformerna i det konstitutionella fördraget. Ett normsystem enligt det konstitutionella fördraget skulle motsvara som helhet Finlands mål att förenkla och förtydliga systemet samt Finlands vedertagna ståndpunkt beträffande skapandet av en normhierarki, även om reformens betydelse väntades visa sig först när den tillämpats i praktiken (StoUU 1/2003 rd). Finland understödde vid regeringskonferensen 2007 skapandet av en klar hierarki mellan rättsakterna och ansåg att namnen på den nya rättsaktsinstrumenten enligt det konstitutionella fördraget förstås bättre än de nuvarande (E 140/2006 rd). Statsrådet hade dock en flexibel inställning t.ex. till ändringar av namn på rättsakter. Stora utskottet omfattade statsrådets ståndpunkter (StoUU 1/2007 rd). Rättsakterna är inte lika klara och hierarkiska i Lissabonfördraget som i det konstitutionella fördraget.

I vissa frågor beslöt man vid regeringskonferensen 2007 göra det möjligt att fortsätta använda beslut enligt nuvarande praxis i stället för den europalag (förordning) som anges i det konstitutionella fördraget. De aktuella

fallen gäller frågor som inte är traditionella lagstiftningsfrågor och där man av denna anledning gick in för att korrigera den lösning som förhandlats fram i det konstitutionella fördraget. Finland kunde godkänna ändringarna (E 55/2007 rd).

I fortsättningen bör särskild uppmärksamhet fästas vid att lagar som på ett centralt sätt inverkar på medborgarnas rättigheter och skyldigheter antas i enlighet med lagstiftningsförfarandet i unionen och att akternas innehåll alltid motsvarar befogenhetsklassificeringen och rättsgrundsbestämmelserna i grundfördragen. I synnerhet på områden där unionen i enlighet med befogenhetsklassificeringen ska ha befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder får användningen av bindande rättsakter – i synnerhet förordningar och direktiv – inte leda till att unionens befogenhet i praktiken ersätter medlemsstaternas befogenhet eller leder till att medlemsstaternas lagar eller förordningar harmoniseras.

3.2.4. Unionens politik och funktion

3.2.4.1.Allmänt

Bestämmelser som gäller unionens politik och inre åtgärder ingår i tredje delen i EUF-fördraget och bestämmelserna om unionens yttre åtgärder i femte delen i EUF-fördraget. Bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ingår dock på samma sätt som nu i EU-fördraget. Motsvarande indelning iakttas också när unionens politik och åtgärder behandlas nedan. Unionens inre politik och yttre åtgärder utgör dock inte några sådana helheter som skulle vara helt separata från varandra, utan även på fördragsnivå har de många beröringspunkter med varandra. Som exempel kan nämnas de allmänna bestämmelserna i avdelning II i första delen av EUF-fördraget som är tillämpliga både på området för inre politik och åtgärder och på området för unionens yttre åtgärder. De allmänna bestämmelserna gäller bl.a. de s.k. horisontellt tillämpliga principerna. Eftersom det i det sistnämnda fallet framför allt är fråga om principer som bestämmer utövandet av unionens befogenheter, behandlas de separat i kapitel 3.2.1.4.4.

Den inre politiken har i det följande jämfört med de nuvarande grundfördragen indelats i nya rättsgrunder och politikområden (3.2.4.2.1), ett område med frihet, säkerhet och rättvisa (3.2.4.2.2) samt politik som gäller andra områdena (3.2.4.2.3). Eftersom Lissabonfördraget innehåller betydligt färre ändringar jämfört med nuläget när det gäller de sistnämnda områdena, är det inte ändamålsenligt att behandla dessa områden lika detaljerat.

3.2.4.2. Inre politik och åtgärder

3.2.4.2.1. Nya rättsgrunder och politikområden

Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

Lissabonfördraget innehåller på samma sätt som EG-fördraget en artikel, enligt vilken s.k. tjänster av allmänt ekonomiskt intresse intar en särställning i unionens verksamhet. Det är i princip fråga om sådana ekonomiska tjänster beträffande vilka det allmänna har stipulerat särskilda krav t.ex. för att regionala eller sociala aspekter ska beaktas. Enligt artikel 16 i EUF-fördraget ska unionen och medlemsstaterna, var och en inom ramen för sina respektive befogenheter, sörja för att sådana tjänster utförs på grundval av principer och villkor, särskilt ekonomiska och finansiella, som gör det möjligt för dem att fullgöra sina uppgifter. Det är fråga om en horisontell princip som ska iakttas inom grundfördragens hela tillämpningsområde. Dessutom berörs tjänster av allmänt ekonomiskt intresse även i fortsättningen av vissa andra bestämmelser i grundfördragen, vilkas tillämpning inte begränsas av den allmänna bestämmelsen i artikel 16 i EUF-fördraget. Artikeln motsvarar artikel III-122 i det konstitutionella fördraget och till stor del även nuvarande artikel 16 i EG-fördraget.

Den viktigaste ändringen jämfört med nuläget är att artikel 16 i EUF-fördraget innehåller en uttrycklig rättsgrund med stöd av vilken unionen genom en förordning kan fastställa de principer som reglerar verksamheten i fråga om tjänster av allmänt ekonomisk intresse samt de ekonomiska och finansiella villkoren för dem. Bestämmelsen ger unionen befogenhet att anta reglering av ho-

risontell natur i fråga om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, inklusive villkor för finansieringen av dessa tjänster. Det förutsätts inte att regleringen har kopplingar till åtgärder som vidtas med stöd av andra bestämmelser i grundfördragen och rättsgrunden kan således användas även på områden som inte berörs av unionens lagstiftning om den inre marknaden eller annan lagstiftning. Å andra sidan begränsar inte den nya rättsgrunden möjligheterna att vidta åtgärder i anslutning till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse med stöd av grundfördragens specialbestämmelser. När det gäller befogenhetens natur är det fråga om en sak där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Beslutsförfarandet är det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Den nya befogenheten begränsas med två skrivningar som inskränker bestämmelsens tillämpningsområde. Enligt den första begränsar inte skyldigheten att beakta ställningen för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse tillämpningen av principerna för förbindelserna mellan unionen och medlemsstaterna i artikel 3a i EU-fördraget. Enligt den andra ska dessa principer och villkor inte påverka medlemsstaternas befogenheter att, i överensstämmelse med andra bestämmelser i grundfördragen, tillhandahålla, beställa och finansiera sådana tjänster. Bakom bestämmelserna låg flera medlemsstaters – däribland Finlands – negativa eller skeptiska inställning till den nya rättsgrundsbestämmelsen som gäller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Trots att ändringarna ansågs vara politiskt viktiga, är det svårt att förutsäga deras juridiska betydelse.

Vid regeringskonferensen 2007 lades i enlighet med mandatet ett protokoll till fördraget genom vilket man betonar betydelsen av dessa tjänster och kommer överens om vissa bestämmelser för hur de ska tolkas. I protokollet räknas upp de unionens gemensamma värden i fråga om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som bör beaktas när dessa tillhandahålls. Dessutom bör hänsyn tas till mångfalden av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och de skillnader i användarnas behov och preferenser som olika geografiska, sociala eller kulturella förhållanden kan leda till. Även en hög nivå av kvalitet, säkerhet och överkomlighet, likabehandling samt främjande av allmän tillgång och användarnas rättigheter bör beaktas. I protokollet fastställs att bestämmelserna i fördragen inte på något sätt ska påverka medlemsstaternas behörighet att tillhandahålla, beställa och organisera tjänster av allmänt intresse som inte är av ekonomisk art.

Immateriella rättigheter

I EUF-fördragets avdelning om den inre marknaden ingår en ny uttrycklig rättsgrund (artikel 97a i EUF-fördraget) vars syfte är att göra det möjligt att skapa europeiska rättigheter som skydd för immateriella rättigheter. Med stöd av bestämmelsen kan man för att uppnå detta syfte vidta åtgärder för att säkerställa ett enhetligt skydd för immateriella rättigheter i unionen och för att upprätta centraliserade system för beviljande av tillstånd, samordning och kontroll på unionsnivå. Det är fråga om en sak där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Beslutsförfarandet är det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Bestämmelser om språkanvändningen i samband med dessa europeiska rättigheter meddelas dock i en förordning som rådet antar med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-176 i det konstitutionella fördraget.

Enligt de nuvarande grundfördragen är det inte möjligt att vidta andra åtgärder än sådana som syftar till tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar med stöd av artiklarna 94 och 95 i EG-fördraget, även om det vore fråga om åtgärder som gäller den inre marknaden. I brist på en uttrycklig rättsgrund har man varit tvungen att vidta lagstiftningsåtgärder som gäller immateriella rättigheter och som kompletterar medlemsstaternas nationella system med stöd av artikel 308 i EG-fördraget. Den nya rättsgrunden minskar behovet av att använda artikel 308 i EUF-fördraget som rättsgrund för lagstiftningsåtgärder som gäller europeiska rättigheter som skydd för immateriella rättigheter.

Rymden

I samband med bestämmelserna om forskning och teknisk utveckling i EUF-fördraget

har tagits in bestämmelser om en europeisk rymdpolitik och de åtgärder som behövs för att utveckla den (artikel 172a i EUF-fördraget). Syftet med unionens rymdpolitik är att främja vetenskapliga och tekniska framsteg samt industriell konkurrenskraft i unionen. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör rymden till de områden där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Till skillnad från huvudprincipen för delad befogenhet hindrar dock utövandet av unionens befogenhet inte medlemsstaterna från att utöva sin egen befogenhet. Beslutsförfarandet är det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-254 i det konstitutionella fördraget. Vid regeringskonferensen 2007 fogades till bestämmelsen att åtgärder som antagits med stöd av rättsgrunden för rymdpolitiken inte får leda till en harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar. Tillägget grundar sig på det mandat som getts regeringskonferensen.

Eftersom unionens nuvarande grundfördrag inte innehåller några uttryckliga bestämmelser om rymden, har åtgärder vidtagits å ena sidan med stöd av EG-fördragets bestämmelser om forskning och teknisk utveckling samt å andra sidan med stöd av artikel 308 i EG-fördraget. Med stöd av andra rättsgrunder än den för rymdpolitiken kan även i fortsättningen antas sådana åtgärder som gäller rymden vars mål är att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning. Att en uttrycklig rättsgrund tas in i det konstitutionella fördraget kan dock anses inte bara förbättra unionens verksamhetsbetingelser utan också förtydliga fördraget.

Energi

Artikel 176a i EUF-fördraget innehåller bestämmelser om unionens energipolitik. Genom de åtgärder som vidtas med stöd av bestämmelsen försöker man garantera att energimarknaden fungerar samt garantera energiförsörjningen i unionen. Likaså är strävan att främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av nya och förnybara energikällor. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör energin till de områden där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Bestämmelsen har med undantag för avtalstekniska och vissa tillägg som gjorts vid regeringskonferensen 2007 samma innehåll som artikel III-256 i det konstitutionella fördraget.

Energiförsörjningen och de frågor som hänför sig till den har traditionellt ansetts höra till statens mest centrala uppgifter. Av de nya rättsgrunder som togs in i det konstitutionella fördraget var det också rättsgrunden för energi som väckte klart mest debatt och i vissa medlemsstater direkt motstånd när det konstitutionella fördraget bereddes. I stor utsträckning till följd av detta har unionens befogenhet i artikel 176a i EUF-fördraget avgränsats synnerligen exakt. De åtgärder som vidtas med stöd av bestämmelsen ska hänföra sig till upprättandet av den inre marknaden eller dess funktion och de ska ta hänsyn till kravet på att bevara och förbättra miljön. Målet med energipolitiken är att säkerställa en fungerande energimarknad och garanterad energiförsörjning i unionen samt att främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av förnybara energikällor och sammankopplade energinät. Åtgärderna ska inte påverka en medlemsstats rätt att bestämma villkoren för utnyttjandet av dess energikällor, dess val mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur. Likaså ska åtgärder som främst är av fiskal karaktär föreskrivas genom en förordning som rådet antar med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet i stället för i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Enligt den avgränsning som fogades till artikeln under regeringskonferensen 2004 begränsar den befogenhet som tilldelas unionen genom bestämmelsen ändå inte tillämpningen av andra bestämmelser i grundfördragen. Att t.ex. åtgärder som gäller villkoren för utnyttjandet av energikällor, valet mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur ställs utanför tillämpningsområdet för artikel 176a i EUF-fördraget ska således inte påverka unionens befogenhet att reglera dessa frågor med stöd av andra rättsgrundsbestämmelser, t.ex. med stöd av artikel 175.2 som gäller miljön. Vid regeringskonferensen 2007 fogades till bestämmelsen ett omnämnande av en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna och främjandet av sammankopplade energinät. Tillägget ändrar inte området för unionens befo-

genhet eller nuvarande praxis, eftersom motsvarande åtgärder redan tidigare har antagits med stöd av andra rättsgrunder.

Enligt artikel 3.1 punkt u i det nuvarande EG-fördraget ska gemenskapens verksamhet innefatta bl.a. åtgärder på energiområdet. Unionens nuvarande grundfördrag innehåller ändå inte någon uttrycklig rättsgrund för åtgärderna i fråga, utan hittills har gemenskapens åtgärder på energiområdet grundat sig framför allt på EG-fördragets bestämmelser om den inre marknaden (artikel 95), transeuropeiska nät (artikel 154) och miljön (artikel 175) samt artikel 308.

Dessutom fogades vid regeringskonferensen 2007 till artikel 100.1 i EUF-fördraget som gäller försörjningsproblem i fråga om vissa varor en hänvisning till en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna och ett särskilt omnämnande av energiområdet när det gäller försörjningsproblem i fråga om vissa varor. Genom detta vill man betona att även energin är ett sådant område där det kan förekomma allvarliga försörjningsproblem.

Turism

Artikel 176b i EUF-fördraget ger unionen befogenhet att komplettera medlemsstaternas insatser inom turistsektorn. Syftet med verksamheten är i synnerhet att främja konkurrenskraften hos företag som är belägna inom unionen genom att stimulera skapandet av en miljö som är gynnsam för företagsutvecklingen inom denna sektor och främja samarbetet mellan medlemsstaterna. När det gäller befogenhetens karaktär hör turismen till de områden där unionen kan vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Beslutsförfarandet är det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Bestämmelsen har med undantag för tekniska anpassningar samma innehåll som artikel III-281 i det konstitutionella fördraget.

För närvarande nämns åtgärder inom turistsektorn på samma sätt som energi i artikel 3.1 punkt u i EG-fördraget, men fördraget innehåller inga andra uttryckliga bestämmelser om turism. I avsaknad av en uttrycklig rättsgrund har enskilda åtgärder vidtagits med stöd av andra bestämmelser i fördraget, t.ex. artikel 308 i EG-fördraget. Konventets förslag innehöll inga bestämmelser om turism, utan de tillfogades det konstitutionella fördraget först under regeringskonferensen 2004.

Idrott

Artikel 149 i EUF-fördraget som gäller utbildning, ungdoms- och idrottsfrågor innehåller en uttrycklig rättsgrund som möjliggör åtgärder i anslutning till idrott. På idrottens område är målet för unionens insatser att främja rättvisan och öppenheten i idrottstävlingar och samarbetet mellan idrottsorganisationerna samt att skydda idrottsutövarnas fysiska och moraliska integritet, särskilt när det gäller de yngsta utövarna. I verksamheten bör man beakta idrottens specifika karaktär, dess strukturer som bygger på frivilliga insatser samt dess sociala och pedagogiska funktion. Enligt befogenhetsklassificeringen hör idrotten till de områden där man kan vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Rättsakterna antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Eftersom unionens nuvarande grundfördrag inte innehåller någon uttrycklig rättsgrund för idrott har idrottsliga åtgärder vidtagits med stöd av bestämmelser som gäller andra politikområden i EG-fördraget. Detta har i flera fall varit förenat med tolkningsfrågor och den tänkta rättsgrunden har i vissa fall visat sig otillräcklig. Med en uttrycklig rättsgrundsbestämmelse kan man bidra till att en på samhällsaktivitet baserad idrott utvecklas och främja dess pedagogiska och sociala betydelse samt idrottens europeiska särdrag. Rättsgrunden erbjuder i likhet med övriga rättsgrunder också en grund för finansiering av handlingsprogram som gäller idrott.

Räddningstjänst

EUF-fördraget innehåller uttryckliga bestämmelser om civilskydd (artikel 176c i EUF-fördraget). Syftet med bestämmelserna är att uppmuntra medlemsstaterna till samarbete i syfte att förbättra effektiviteten hos systemen för förebyggande av och skydd mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor. Unionens åtgärder kan gälla

medlemsstaternas insatser (på nationell, regional och lokal nivå), samarbete inom unionen samt internationella åtgärder. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör civilskyddet till de områden där man kan vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Beslutsförfarandet är det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Bestämmelsen har med undantag för tekniska anpassningar samma innehåll som artikel III-284 i det konstitutionella fördraget.

Unionens nuvarande grundfördrag innehåller ingen uttrycklig rättsgrund för civilskyddet, utan åtgärder på detta område nämns endast i artikel 3.1 punkt u i EG-fördraget. Genomförandet och samordningen av den reglering som gäller civilskyddet har försvårats av att grundfördragsbestämmelser om flera olika politikområden har varit tillämpliga. Åtgärder har antagits även med stöd av artikel 308 i EG-fördraget. Uttryckliga bestämmelser om civilskyddet kan anses inte bara förbättra unionens verksamhetsbetingelser utan också klarlägga verksamheten på detta område.

Samarbetet kring civilskyddet påverkas också av artikel 188r i EUF-fördraget, dvs. av solidaritetsklausulen som gäller terrorism samt naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor. Dessutom påverkar reglerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken civilskyddssamarbetet i fråga om insatser som riktar sig till områden utanför unionen.

Administrativt samarbete

Artikel 176d i EUF-fördraget innehåller bestämmelser om administrativt samarbete. Det är fråga om en insats från unionens sida som är avsedd att stödja medlemsstaternas ansträngningar att förbättra sin administrativa förmåga att genomföra unionsrätten. Redan nu använder unionen sig av icke-bindande program vilkas syfte är att främja samarbetet mellan medlemsstaternas förvaltningar vid genomförandet av unionslagstiftningen. Syftet med bestämmelsen om administrativt samarbete är att skapa en behörig rättsgrund för dessa åtgärder, som för närvarande kan vidtas endast via ett gemensamt program.

Artikel 176d i EUF-fördraget är sekundär i förhållande till grundfördragens andra bestämmelser om administrativt samarbete, och den begränsar inte kommissionens rättigheter och skyldigheter som övervakare av genomförandet av unionsrätten. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör det administrativa samarbetet till de områden där stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder kan vidtas. Beslutsförfarandet är det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Bestämmelsen har med undantag för tekniska anpassningar samma innehåll som artikel III-285 i det konstitutionella fördraget.

Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Flera medlemsstater, inklusive Finland, förhöll sig avvaktande till den nya rättsgrunden för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Enligt statsrådets ståndpunkt (SRR 2/2003 rd), som riksdagens utrikesutskott omfattade (UtUB 4/2003 rd), hade det varit möjligt att trygga de offentliga servicemålens ställning också i framtiden när unionens lagstiftning om den inre marknaden utvecklas inom ramen för en bestämmelse av det slag som finns i de nuvarande grundfördragen. Innehållet i de åtgärder som vidtas med stöd av den nya rättsgrunden är svårt att bedöma på förhand redan på grund av skillnaderna i syn på definitionen av de tjänster som bestämmelserna omfattar. De ändringar som företogs i artikeln under regeringskonferensen 2004 undanröjer inte på ett helt tillfredsställande sätt den flertydighet som hänför sig till bestämmelsens tillämpningsområde (EkUU 11/2006 rd). Protokollet preciserar målen för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och medlemsstaternas roll när tjänsterna organiseras. Finland kan godta bestämmelserna (E 55/2007 rd).

Den nya rättsgrunden som gäller skapandet av europeiska rättigheter som skydd för immateriella rättigheter tjänar Finlands mål, enligt vilket flexibilitetsklausulen bör tillämpas endast i undantagsfall (SRR 2/2003 rd och UtUB 4/2003 rd). Bestämmelsen förenklar och förtydligar också grundfördragen (EkUU 11/2006 rd).

Trots att det var Finlands mål att undanta frågorna om energiförsörjningens driftssäkerhet från unionens befogenhet (SRR

2/2003 rd och UtUB 4/2003 rd), kan bestämmelsen om energi i fördraget godkännas av Finland som ett led i fördragsreformen, eftersom dess ordalydelse är noggrant avgränsad. Ekonomiutskottet har dessutom konstaterat att vad gäller frågorna kring leveranssäkerheten för energi har förhållandena förändrats avsevärt jämfört med situationen när frågan senast behandlades. Bestämmelsen skapar ingen rättsgrund med stöd av vilken Finland skulle kunna förpliktas att avstå från den lagstiftning som förbjuder bearbetning, upplagring och permanent deponering i Finland av kärnavfall från utlandet (EkUU 11/2006 rd).

Den uttryckliga rättsgrunden för civilskyddet intogs i konventets förslag på initiativ av Finlands företrädare (SRR 2/2003 rd). Statsrådet understödde också en uttrycklig rättsgrund för det administrativa samarbetet och var berett att godkänna de nya rättsgrunderna för rymden och idrotten (SRR 2/2003 rd). Riksdagens utrikesutskott omfattade statsrådets ståndpunkt till dessa delar (UtUB 4/2003 rd).

3.2.4.2.2. Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa

Enligt Lissabonfördraget ska Europeiska unionen erbjuda sina medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser och som garanterar fri rörlighet för personer. Detta är ett av unionens centrala mål, som nämns i nya artikel 2 i EU-fördraget. Bestämmelser om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa ingår i avdelning IV i EUF-fördragets tredje del.

Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa innebär för det första att personer garanteras fri rörlighet utan kontroll vid unionens inre gränser och att det utarbetas en gemensam politik för asyl, invandring och kontroll av de yttre gränserna. Genom polissamarbete och straffrättsligt samarbete i fråga om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa försöker unionen för det andra säkerställa en hög säkerhetsnivå för sina medborgare. Med hjälp av politiken på området, i synnerhet civilrättsligt samarbete, underlättas för det tredje tillgången till rättsväsendet i gränsöverskridande situationer.

De centrala ändringarna i området med frihet, säkerhet och rättvisa

Revideringarna i Lissabonfördraget i fråga om området med frihet, säkerhet och rättvisa motsvarar i huvudsak bestämmelserna i det konstitutionella fördraget men vid regeringskonferensen 2007 gjordes vissa preciseringar i dem i synnerhet när det gäller beslutsförfarandena. Vid regeringskonferensen 2007 kom man dessutom överens om vissa specialarrangemang för samarbetet inom området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete som gäller den särskilda övergångsperioden på fem år inom dessa områden för rättsakter som antagits före Lissabonfördragets ikraftträdande samt vissa specialarrangemang för Förenade kungariket, Irland och Danmark. Dessa lösningar utreds i ett särskilt avsnitt nedan.

Den centrala reformen avseende ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i Lissabonfördraget innebär att pelarindelningen upplöses. För närvarande lyder visum-, asyl- och invandrarpolitiken, den övriga politiken i anslutning till fri rörlighet för personer samt det civilrättsliga samarbetet under EG-fördraget (unionens första pelare). Polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet utgör åter EU:s tredje pelare, och de principer, förfaranden och rättsliga instrument som ska tillämpas där avviker i många avseenden från dem som ska iakttas på gemenskapsfördragets område. Genom Lissabonfördraget placeras alla bestämmelser som hänför sig till området med frihet, säkerhet och rättvisa som en enda helhet i EUF-fördraget. Detta innebär att polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet flyttas så att det blir en del av unionens allmänna rättsliga referensram när gemenskapsrättens centrala faktorer (t.ex. kommissionens initiativrätt, beslut med kvalificerad majoritet i rådet, Europaparlamentets ställning, EU-domstolens befogenhet) i regel börjar tillämpas även på polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet. Ändringen kan beskrivas som att de aktuella områdena börjar omfattas av gemenskapen. Samtidigt har man ändå velat trygga medlemsstaternas inre suveränitet på polissamarbetets och det straffrättsliga samarbetets område med de medel som beskrivs nedan.

Den största ändringen jämfört med nuläget gäller polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet, som på samma sätt som de andra delområdena av området med frihet, säkerhet och rättvisa i fortsättningen ska omfattas av unionens och medlemsstaternas delade befogenhet. Polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet berörs av de allmänna principerna för unionsrätten samt principerna för unionens befogenheter och utövningen av dem, t.ex. subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen. Flexibilitetsklausulen i artikel 308 i EUF-fördraget samt specialbestämmelserna om ett fördjupat samarbete är likaså tillämpliga på detta område. I stället för de särskilda rättsliga instrument som för närvarande använts i polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet – gemensamma ståndpunkter, rambeslut, beslut och konventioner – används de typer av akter som är gemensamma för unionens alla politikområden.

De allmänna bestämmelserna om unionens verksamhet i anslutning till bl.a. det ordinarie lagstiftningsförfarandets ställning som huvudsakligt beslutsförfarande, kommissionens initiativrätt och dess uppgift som övervakare av att fördraget iakttas samt användningen av det s.k. kommittéförfarandet vid genomförandet av unionsrätten utvidgas även mera allmänt till hela området med frihet, säkerhet och rättvisa i Lissabonfördraget. Likaså ska de allmänna principerna för Europeiska unionens domstols befogenheter, med vissa undantag som gäller polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet, tillämpas på hela området med frihet, säkerhet och rättvisa, vilket kan betraktas som en betydande reform i synnerhet med avseende på skyddet för de grundläggande rättigheterna och annat rättsskydd. När det gäller rättsliga och inrikes frågor försvinner alla de nuvarande särskilda bestämmelserna i EG-fördraget om domstolens befogenheter, och det allmänna systemet ska tillämpas på dem till alla delar. Också de nuvarande särskilda förfarandena i EU-fördraget som gäller polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet försvinner på ett undantag när. Utanför unionsdomstolens befogenheter står fortfarande bedömningen av giltigheten och proportionaliteten hos åtgärder som vidtas av polismyndigheterna och andra myndigheter som övervakar att lagen iakttas samt bedömningen av uppfyllandet av medlemsstatens skyldigheter att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten. Vid regeringskonferensen 2007 kom man dessutom i fråga om kommissionen och Europeiska unionens domstol överens om en övergångsperiod på fem år, under vilken dessa institutioners befogenheter enligt de nuvarande grundfördragen tillämpas på rättsakter som antagits före Lissabonfördragets ikraftträdande.

I EUF-fördragets bestämmelser om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa har man framför allt när det gäller polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet försökt beakta särdragen hos politikområdet i fråga, vilka har att göra med myndigheternas utövning av offentlig makt i medlemsstaterna samt mera allmänt med statens (inre) suveränitet. För det första betonas Europeiska rådets roll som vägvisare för unionens åtgärder: Europeiska rådet ska ange strategiska riktlinjer för lagstiftningsprogrammet och den operativa programplaneringen (artikel 61a i EUF-fördraget). För det andra deltar medlemsstaterna i utvärderingen av genomförandet av politiken på området med frihet, säkerhet och rättvisa (artikel 61c i EUF-fördraget). På området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete deltar de nationella parlamenten direkt i kontrollen av Europol och utvärderingen av Eurojusts verksamhet samt övervakar med större befogenheter än vanligt iakttagandet av subsidiaritetsprincipen (artikel 61b i EUF-fördraget). På området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete samt när det gäller åtgärder som säkerställer ett administrativt samarbete har dessutom en grupp medlemsstater som representerar en fjärdedel av medlemsstaterna initiativrätt vid sidan av kommissionen (artikel 61i i EUF-fördraget). Vid regeringskonferensen 2007 tillfogades fördraget ytterligare en bestämmelse enligt vilken medlemsstaterna fritt får inbördes organisera sådana former för samarbete och samordning som de finner lämpliga mellan de behöriga avdelningarna vid sina administrationer med ansvar för att skydda den nationella säkerheten (artikel 61f i EUF-fördraget). Bestämmelsen ingår som sådan i mandatet till regeringskonferensen.

Särdragen hos området med frihet, säkerhet och rättvisa har beaktats även med de sär-

skilda avgränsningar som gäller unionens befogenheter och utövningen av dem. Utgångspunkten är att unionens åtgärder ska respektera medlemsstaternas olika rättssystem och rättstraditioner (artikel 61 i EUF-fördraget). Ansvaret för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten vilar entydigt på medlemsstaterna och Europeiska unionens domstol har inte befogenhet att undersöka medlemsstaternas myndigheters åtgärder till dessa delar (artiklarna 61e och 240b i EUF-fördraget).

Genom Lissabonfördraget klarläggs också på allmän nivå skillnaden mellan unionens lagstiftningsåtgärder och det praktiska operativa samarbete mellan medlemsstaternas myndigheter som sker inom unionens ram. Det operativa samarbetet är en särskild samarbetsform som används på området med frihet, säkerhet och rättvisa och i synnerhet när det gäller den inre säkerheten, och som hänvisar till samarbetet mellan medlemsstaternas polismyndigheter och andra laglighetsövervakningsmyndigheter samt de juridiska myndigheterna i gränsöverskridande brottsärenden. Genom fördraget inrättas en särskild kommitté för den inre säkerheten som ska se till att det operativa samarbetet främjas och förstärks (artikel 61d i EUF-fördraget).

Att pelarindelningen försvinner och principer som motsvarar det s.k. gemenskapsförfarandet tas i bruk också på området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete betyder inte i sig att befogenheter överförs från medlemsstaterna till unionen. Ändringarna i fråga kan ändå inte undgå att påverka karaktären av unionens befogenheter, deras användningsformer och de rättsliga verkningarna av att dessa befogenheter utövas, t.ex. genom att de allmänna principer för gemenskapsrätten som fastställts genom EG-domstolens rättspraxis kommer att gälla även polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet. Likaså utvidgas t.ex. tillämpningsområdet för flexibilitetsklausulen i artikel 308 i EUF-fördraget jämfört med nuvarande artikel 308 i EG-fördraget till att omfatta också polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Man ska däremot göra skillnad mellan dessa ändringar i befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna och de ändringar som direkt följer av ändringar i de bestämmelser som gäller politiken på området med frihet, säkerhet och rättvisa eller de helt nya rättsgrundsbestämmelser som gäller politiken i fråga. Lissabonfördragets inverkan på befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna när det gäller politiken på området med frihet, säkerhet och rättvisa bedöms nedan.

Politiken på området med frihet, säkerhet och rättvisa

Syftet med unionens gemensamma gränskontrollpolitik är ett område inom vilket personer oavsett medborgarskap kan röra sig fritt utan gränskontroller, samt utvecklandet av ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna. Det sistnämnda betyder ändå inte att det inrättas en gränskontrollmyndighet för Europeiska unionen i stället för den gränskontroll som medlemsstaterna ansvarar för. Målet avseende det integrerade systemet för förvaltning av de yttre gränserna ingår redan i det nuvarande EG-fördraget. När det gäller att genomföra gränskontrollpolitiken innehar myndigheternas operativa samarbete och unionens åtgärder i anslutning därtill samt visumpolitiken en central position.

EU:s nuvarande politik avseende asylfrågor har i huvudsak omfattat antagandet av minimiregler på området. Enligt Lissabonfördraget ska unionen anta bestämmelser om ett gemensamt europeiskt asylsystem. Syftet med unionens gemensamma politik avseende asyl, alternativt skydd och tillfälligt skydd är att erbjuda en lämplig status till alla medborgare i tredjeland som har behov av internationellt skydd och att säkerställa principen om ”non-refoulement”. Denna politik ska överensstämma med kraven i internationella avtal, bl.a. konventionen och protokollet om flyktingars rättsliga ställning (FördrS 77–78/1968).

Med hjälp av den gemensamma invandringspolitiken försöker man säkerställa en effektiv förvaltning av migrationsströmmarna, en rättvis behandling av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i unionen samt förebyggande av och förstärkt bekämpning av olaglig invandring och människohandel. EUF-fördraget innehåller också en ny rättsgrund för åtgärder i syfte att stimulera och stödja integrationen av människor som vistas lagligen på unionens territorium (artikel 63a i

EUF-fördraget). Åtgärderna i syfte att bekämpa människohandel kan kompletteras även med hjälp av straffrättsligt samarbete. Enligt Lissabonfördraget har unionen ändå inte befogenhet att besluta hur många tredjelandsmedborgare, med ursprung i ett tredjeland, som får beviljas inresa till dess medlemsstaters territorium för att där söka sysselsättning som arbetstagare eller egenföretagare.

Jämfört med de nuvarande bestämmelserna om asyl-, gränskontroll- och invandringspolitik i EG-fördraget förenklar Lissabonfördraget rättsgrunderna i fråga och förenhetligar de tillämpliga beslutsförfarandena. Genom fördraget stärks den princip om solidarisk och rättvis ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna, inbegripet även de finansiella konsekvenserna (den s.k. solidaritetsklausulen), som redan nu tillämpas som allmän princip. Lissabonfördragets bestämmelser om politik som gäller kontroll vid gränser, asyl och invandring utvidgar inte unionens befogenhet i någon nämnvärd omfattning jämfört med nuläget, utan ändringarna innebär i första hand att den nuvarande befogenhetsfördelningen förtydligas.

När det gäller det civilrättsliga samarbetet är huvudmålet för unionens verksamhet att säkerställa att principen om ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden iakttas i gränsöverskridande situationer i syfte att förbättra personers rättsskydd. Lissabonfördraget utvidgar inte unionens befogenhet i någon nämnvärd omfattning jämfört med nuläget. Vid regeringskonferensen 2007 fogades till övergångsklausulen för gränsöverskridande familjerättsliga åtgärder (artikel 65.3 i EUF-fördraget) en bestämmelse enligt vilken förslaget till en övergång till det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska översändas till de nationella parlamenten. Om något av dessa meddelar invändning mot förslaget inom sex månader antas inte beslutet. Bestämmelsen ingår som sådan i mandatet till regeringskonferensen 2007.

Också när det gäller det straffrättsliga samarbetet har i Lissabonfördraget som huvudprincip inskrivits principen om ömsesidigt erkännande av avgöranden. I fördraget ges unionen befogenhet att utfärda direktiv om minimiregler för det straffrättsliga förfarandet i den mån det är nödvändigt för att underlätta ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga myndigheters beslut samt polissamarbete och rättsligt samarbete i sådana straffrättsliga frågor som har en gränsöverskridande dimension. De delar av det straffrättsliga förfarandet som omfattas av minimireglerna om ömsesidigt erkännande av avgöranden eller myndigheternas samarbete anges i princip uttömmande i EUF-fördraget. Minimireglerna kan emellertid gälla även andra specifika delar av det straffrättsliga förfarandet, vilka rådet i förväg har reglerat genom ett beslut. Vid antagandet av detta beslut ska rådet besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande. Minimireglerna ska inte hindra medlemsstaterna från att behålla en högre skyddsnivå för personer, t.ex. regler om brottsoffers rättigheter.

Till det processuella straffrättsliga samarbetet hör också att främja samarbetet mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter t.ex. genom att förhindra konflikter mellan medlemsstaterna som gäller domstolens befogenheter. Enligt EUF-fördraget föreskrivs nödvändiga åtgärder genom ordinarie lagstiftningsförfarande.

Den befogenhet som i Lissabonfördraget ges unionen att utfärda direktiv om minimiregler för fastställande av brottsrekvisit och påföljder när det gäller vissa brott innebär en betydande reform av det materiella straffrättsliga samarbetet. De åtgärder som anges i EUF-fördraget kan gälla främst de områden av allvarlig gränsöverskridande brottslighet som uppräknas uttömmande i fördraget. De är terrorism, människohandel och sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn, olaglig narkotikahandel, olaglig handel med vapen, penningtvätt, korruption, förfalskning av betalningsmedel, IT-brottslighet och organiserad brottslighet. Förteckningen kan emellertid också utvidgas genom ett enhälligt beslut av rådet. För det andra kan minimireglerna gälla en tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagar och andra författningar, när detta visar sig nödvändigt för att säkerställa att unionens politik på ett område som omfattas av harmoniseringsåtgärder ska kunna genomföras effektivt, t.ex. miljöpolitiken.

Bestämmelserna i Lissabonfördraget utvidgar unionens befogenheter jämfört med de nuvarande artiklarna 31 och 34 i EU-fördraget trots att dess befogenhet i fråga om

de minimiregler som gäller delar av det straffrättsliga förfarandet, samt definiering av brottsrekvisit och påföljder fortfarande i princip begränsar sig till specifika frågor. EG har visserligen redan nu under vissa förutsättningar ansetts ha befogenheter att ålägga medlemsstaterna att i sin nationella lagstiftning föreskriva om straffrättsliga påföljder för att säkerställa ett effektivt genomförande av gemenskapslagstiftningen. Befogenheten att besluta om nivån på påföljderna och deras karaktär tillkommer i nuläget emellertid medlemsstaterna (domen 13.9.2005 i mål C-176/03 kommissionen mot rådet och domen 23.10.2007 i mål C-440/05 kommissionen mot rådet). Som utvidgningar av unionens befogenheter kan även betraktas de rättsgrunder med stöd av vilka de delar av det straffrättsliga förfarandet som omfattas av minimiregler eller den uttömmande förteckningen över allvarliga, gränsöverskridande brott kan utvidgas genom ett enhälligt beslut av rådet.

I bestämmelserna i EUF-fördraget om både straffrättsligt förfarande och materiell straffrätt möjliggörs undantag från det ordinarie lagstiftningsförfarandet med hjälp av en särskild s.k. nödbromsmekanism. Den nödbromsmekanism som ingår i bestämmelserna om straffrättsligt samarbete (artiklarna 69a och 69b i EUF-fördraget) bearbetades något vid regeringskonferensen 2007 för att underlätta ett fördjupat samarbete inom dessa områden. Enligt bestämmelserna i Lissabonfördraget får en medlemsstat som anser att ett utkast till direktiv skulle inverka på grundläggande aspekter av dess straffrättsliga system begära att utkastet överlämnas till Europeiska rådet. Europeiska rådet kan då inom fyra månader med konsensus hänskjuta utkastet till rådet. Om ingen enighet uppnås i Europeiska rådet kan minst nio medlemsstater upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av utkastet till rättsakt. I detta fall ska bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete anses vara beviljat, och grundfördragens bestämmelser om fördjupat samarbetet tilllämpas. Bestämmelserna ingår som sådana i mandatet till regeringskonferensen 2007 och ersätter nödbromsmekanismen i det konstitutionella fördraget.

Genom Lissabonfördraget skapas dessutom en ny rättsgrund för åtgärder på unionsnivå i syfte att stimulera och stödja bekämpning av brottslighet (artikel 69 c i EUF-fördraget).

Området för det operativa straffrättsliga samarbetet omfattar för det första stöd till samordning och samarbete mellan de nationella myndigheter som har till uppgift att utreda och lagföra allvarlig gränsöverskridande brottslighet. För denna uppgift intas i EUF-fördraget en uttrycklig rättsgrund för inrättandet av Eurojust genom en förordning, vilken ersätter rådets nuvarande beslut om inrättande av Eurojust (rådets beslut 2002/18/RIF, EGT L 63, 6.3.2002 s. 1). Enligt EUF-fördraget ska Eurojusts uppgift vara att bekämpa allvarlig brottslighet och i synnerhet att stärka det rättsliga samarbetet i anslutning därtill. För närvarande samordnar Eurojust undersökningar och åtal som berör flera medlemsstaters territorium. På basis av Eurojusts verksamhet kan med stöd av EUF-fördraget inrättas en europeisk åklagarmyndighet, vars uppgifter i princip begränsas till att bekämpa brott som skadar unionens finansiella intressen. Åklagarmyndighetens befogenheter kan dock genom ett enhälligt beslut av Europeiska rådet utsträckas till att även omfatta grov brottslighet som har ett gränsöverskridande inslag. Ingetdera beslutet förutsätter godkännande av de nationella parlamenten. Till artikel 69e i EUF-fördraget som gäller inrättandet av en åklagarmyndighet fogades vid regeringskonferensen 2007 en särskild bestämmelse om nödbromsmekanismen och om upprättande av ett fördjupat samarbete, enligt vilken en grupp på nio medlemsstater kan begära att ett utkast om saken överlämnas till Europeiska rådet, om enhällighet inte kan nås. Europeiska rådet kan då inom fyra månader med konsensus hänskjuta utkastet till rådet. Om ingen enighet uppnås kan nio medlemsstater meddela att de upprättar ett fördjupat samarbete i saken. I detta fall ska bemyndigande att upprätta ett fördjupat samarbete anses vara beviljat och grundfördragens bestämmelser om fördjupat samarbetet tilllämpas på situationen. Tillägget ingår som sådant i mandatet till regeringskonferensen 2007.

Åklagarmyndighetens befogenheter hänför sig i hög grad till medlemsstaternas myndigheters utövning av offentlig makt och i synnerhet till området för 104 § i Finlands grundlag som gäller åklagarväsendet. Be-

stämmelserna gällande både Eurojust och i synnerhet åklagarmyndigheten utvidgar unionens befogenheter.

Enligt Lissabonfördraget bedrivs i unionen polissamarbete mellan polisen och andra brottsbekämpande organ som är specialiserade när det gäller att förebygga, upptäcka och utreda brott. Åtgärder som hör till området får föreskrivas genom förordning eller direktiv. När det är fråga om operativt samarbete mellan dessa myndigheter ska rådet besluta med enhällighet. Till artikel 69f i EUF-fördraget som gäller polissamarbete fogades vid regeringskonferensen 2007 en särskild bestämmelse om nödbromsmekanismen och om upprättande av ett fördjupat samarbete som motsvarar ovan beskrivna förfarande i fråga om inrättande av en åklagarmyndighet. När det gäller polissamarbete innehåller förfarandet dock en begränsning enligt vilken det inte får tillämpas på akter som innebär en utveckling av Schengenregelverket. Tillägget ingår som sådant i mandatet till regeringskonferensen 2007.

EUF-fördraget innehåller en rättsgrund för Europeiska polisbyrån (Europol) som gör det möjligt att ersätta den konvention som nu ligger till grund för dess verksamhet (FördrS 78−79/1998) med en förordning. Med stöd av gällande unionsfördrag behandlas i rådet dock redan nu ett utkast till ett beslut av rådet genom vilket den nuvarande konventionen ersätts. Målet är att rådet ska godkänna detta beslut före utgången av juni 2008. Medlemsstaternas nationella parlament och Europaparlamentet ges uppgifter i anslutning till kontrollen över Europol. Genom Lissabonfördraget görs det också möjligt att tilldela Europol operativa uppgifter. Europol kan emellertid utföra dessa endast i samverkan och samförstånd med myndigheterna i den medlemsstat vars territorium berörs. Lissabonfördraget innebär inga betydande förändringar i omfattningen av unionens befogenheter vad gäller polissamarbetet, även om unionens befogenheter som komplement till myndigheternas befogenheter i medlemsstaterna när det gäller Europol utvidgas något på området för brottsbekämpande operativt samarbete.

Specialarrangemang inom området med frihet, säkerhet och rättvisa

Ett särdrag hos rättsliga och inrikes frågor är de undantagsarrangemang som hänför sig till vissa medlemsstaters ställning samt att vissa stater utanför unionen är involverade i unionens regelverk. Det konstitutionella fördraget ändrar inte grunderna för de undantagsarrangemang som gäller Förenade kungariket, Irland och Danmark. I mandatet till regeringskonferensen 2007 anges att tillämpningsområdet för 1997 års protokoll om Förenade kungarikets och Irlands ställning förutom de nuvarande rättsliga och inrikes frågorna inom den första pelaren också kommer att på samma villkor utvidgas till straffrättsligt samarbete och polissamarbete, som nu faller inom den tredje pelaren. I mandatet konstateras också att regeringskonferensen kan behandla tillämpningen av protokollet i förhållande till åtgärder för att bygga upp Schengenregelverket och ändringar i befintliga åtgärder. Vid utvidgningen av tillämpningsområdet kommer hänsyn att tas till dessa staters ställning enligt unionens gällande regelverk. När det gäller Danmarks ställning innehåller mandatet inga särskilda bestämmelser.

Vid regeringskonferensen 2007 kom man överens om en allmän övergångsperiod för rättsakter som antagits före ikraftträdandet av Lissabonfördraget samt om vissa undantagsarrangemang för Förenade kungariket, Irland och Danmark. Dessa arrangemang ingår i Schengenprotokollet, i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa och i protokollet om Danmarks ställning enligt hur de ändras genom Lissabonfördraget samt i protokollet om övergångsbestämmelser.

Till det protokoll om övergångsbestämmelser som fogats till det konstitutionella fördraget fogades vid regeringskonferensen 2007 två bestämmelser, varav den första (artikel 9) gäller de akter som inom andra och tredje pelaren i det nuvarande EU-fördraget antagits före ikraftträdandet av Lissabonfördraget. Enligt bestämmelsen består rättsverkan för dessa akter så länge de inte upphävs, ogiltigförklaras eller ändras. Den nya artikel 10 i protokollet gäller uttryckligen akter inom

tredje pelaren (polissamarbete och straffrättsligt samarbete) som antagits före ikraftträdandet av Lissabonfördraget. När de gäller dessa akter tillämpas inte förfarandet enligt artikel 226 i EUF-fördraget när en medlemsstat underlåtit att uppfylla en skyldighet, och Europeiska unionens domstols befogenhet när det gäller dessa akter ska vara oförändrad enligt det nuvarande fördraget tills akterna ändras. På ändrade akter tillämpas bestämmelserna om institutionernas befogenheter enligt Lissabonfördraget för de medlemsstater på vilka den ändrade akten är tillämplig. Begränsningarna av kommissionens och Europeiska unionens domstols befogenheter upphör senast fem år efter dagen för ikraftträdandet av Lissabonfördraget. Övergångsperioden tillämpas lika på alla medlemsstater. Till bestämmelserna om övergångsperioden hänför sig en deklaration (nr 50), enligt vilken regeringskonferensen uppmanar Europaparlamentet, rådet och kommissionen att sträva efter att de nuvarande rättsakterna inom den tredje pelaren ska ersättas eller ändras i lämpliga fall och i den mån det är möjligt inom övergångsperioden. Syftet med övergångsperioden är att göra det möjligt att anpassa rättsakter som antagits inom tredje pelaren till den allmänna referensram för unionsrätten som tillämpas inom områdena i fortsättningen.

I protokollet om övergångsarrangemang ingår också ett specialarrangemang för Förenade kungariket. Förenade kungariket får senast sex månader före utgången av den femåriga övergångsperioden meddela rådet att landet när det gäller de akter inom tredje pelaren som antagits före ikraftträdandet av Lissabonfördraget inte godtar institutionernas befogenheter i den form de ges genom Lissabonfördraget. Om Förenade kungariket har meddelat detta, ska alla sådana fortfarande gällande akter inom tredje pelaren som inte ändrats under övergångsperioden och som är tillämpliga på Förenade kungariket inte längre vara tillämpliga på landet. I detta fall ska rådet på förslag av kommissionen besluta om nödvändiga följd- och övergångsarrangemang. Förenade kungariket ska inte delta i antagandet av detta beslut. Rådet får på förslag av kommissionen också anta ett beslut om att Förenade kungariket ska bära de ekonomiska konsekvenser som landets avbrutna deltagande i nämnda akter har lett till. I detta fall får Förenade kungariket ändå delta i beslutsfattandet i rådet. Förenade kungariket får när som helst i efterhand meddela rådet att landet önskar delta i dessa akter i enlighet med förfarandena i de protokoll som gäller saken. Då ska institutionernas befogenheter enligt Lissabonfördraget tillämpas.

Vid regeringskonferensen 2007 beslöt man tillfoga Schengenprotokollet bestämmelser om sådana förslag och initiativ som utvecklar det redan antagna Schengenregelverket. Förenade kungariket och Irland ges en möjlighet att stanna utanför vidareutvecklingen av sådana rättsakter som de tidigare varit med om att anta. I detta fall fattar rådet ett beslut om att tillämpningen av hela Schengenregelverket ska avbrytas i förhållande till den aktuella medlemsstaten i den utsträckning som rådet anser vara nödvändig. Rådet fattar sitt beslut med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen. I beslutet ska strävan vara att den berörda medlemsstaten även i fortsättningen ska delta i så stor utsträckning som möjligt, utan att detta allvarligt påverkar den praktiska genomförbarheten av Schengenregelverkets olika delar, samtidigt som deras samstämmighet respekteras. Rådet ska fatta beslut inom fyra månader och kan vid behov behandla ärendet vid två på varandra följande möten. Om rådet inte fattar något beslut, får en medlemsstat begära att ärendet överlämnas till Europeiska rådet, som i så fall ska behandla ärendet vid sitt nästa möte. Ifall förfarandet i rådet eller Europeiska rådet inte leder till något beslut, har kommissionen befogenhet att besluta i vilken utsträckning och på vilka villkor de delar av Schengenregelverket som Förenade kungariket eller Irland tidigare deltagit i ska vara tillämpliga för den berörda medlemsstaten i fortsättningen. Förfarandet är komplicerat, men dess mål är att garantera ett beslut i alla situationer. Samtidigt är målet att med hjälp av förfarandet säkerställa att hela Schengenregelverkets funktion inte äventyras av att Förenade kungariket eller Irland inte deltar i utvecklingen av Schengenregelverket. Till det nya förfarandet ansluter sig fyra förklaringar, varav det i den första betonas att de aktuella medlemsstaterna när som helst under förfarandet kan dra tillbaka sin underrättelse om att de inte önskar delta i utvecklingen av Schengenregel-

verket (nr 44). Enligt den andra förklaringen (nr 45) kommer rådet att hålla en ingående diskussion om eventuella följder av att Förenade kungariket eller Irland inte kommer att delta i en ny åtgärd som baserar sig på Schengenregelverket mot bakgrund av en täckande utredning av kommissionen. Avsikten med förklaringen är att betona vikten av att ett eventuellt beslut om att de berörda staterna ska undantas från hela Schengenregelverket, som de fram tills dess deltagit i, ska fattas i medvetenhet om de omfattande följderna av beslutet. I den tredje förklaringen (nr 46) erinrar regeringskonferensen att kommissionen får lägga fram ett nytt förslag efter rådets första behandling, om något beslut inte fattats då. Den fjärde förklaringen (nr 47) hänför sig till de direkta ekonomiska konsekvenserna av att en medlemsstat upphör att tillämpa Schengenregelverket.

Även protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa ändras. Protokollets tillämpningsområde utvidgas till hela avdelning IV i tredje delen i EUF-fördraget. Protokollet gäller andra rättsakter än tidigare antagna rättsakter inom området med frihet, säkerhet och rättvisa som hör till Schengenregelverket. I motsats till i Schengenprotokollet fattar rådet dock ett beslut om Förenade kungarikets eller Irlands deltagande endast i förhållande till den åtgärd som ska antas med stöd av avdelning IV i tredje delen och som det aktuella förslaget gäller. Om rådet anser att dessa medlemsstaters uteblivna deltagande i en åtgärd gör det praktiskt omöjligt att genomföra åtgärden, får rådet uppmana den berörda medlemsstaten att överväga att delta. Om den aktuella medlemsstaten trots detta beslutar att inte delta i åtgärden, upphör åtgärden att vara tillämplig på medlemsstaten efter en tvåmånadersperiod eller från den dag då ändringsåtgärden trädde i kraft. Rådet fattar sitt beslut med kvalificerad majoritet och endast när de medlemsstater som deltar i åtgärden deltar i beslutsfattandet. Rådet får också slå fast att Förenade kungarikets eller Irlands ska bära de eventuella ekonomiska konsekvenser som landets avbrutna deltagande har lett till. Dessutom beslöt man vid regeringskonferensen 2007 att tillfoga protokollet en bestämmelse enligt vilken Förenade kungariket och Irland inte ska vara bundna av de bestämmelser om skydd för personuppgifter som tillämpas inom områdena för straffrättsligt samarbete och polissamarbete i fråga om rättsakter som dessa medlemsstater inte deltar i.

Till protokollet om Danmarks ställning beslöt man vid regeringskonferensen 2007 att foga en bestämmelse enligt vilken åtgärder som antas med stöd av avdelning IV i tredje delen i EUF-fördraget inte heller i fortsättningen ska vara bindande för Danmark. De åtgärder som före Lissabonfördragets ikraftträdande antagits inom tredje pelaren är dock fortfarande bindande för Danmark och tillämpas på landet utan ändringar. Liksom i det protokoll som fogats till det konstitutionella fördraget innehåller även det protokoll som fogats till Lissabonfördraget en bestämmelse om att Danmark när som helst i enlighet med sina konstitutionella krav får meddela övriga medlemsstater att del I i protokollet som gäller dess ställning ska utgöras av bestämmelserna i bilagan till protokollet. I så fall ska det ovan beskrivna förfarandet i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning tillämpas på Danmark.

Regeringskonferensen betonar i sin förklaring (nr 26) att när en medlemsstat väljer att inte delta i en åtgärd som grundar sig på avdelning IV i tredje delen av EUF-fördraget kommer rådet att ingående diskutera tänkbara återverkningar och konsekvenser av detta. Dessutom får varje medlemsstat uppmana kommissionen att undersöka situationen med utgångspunkt i artikel 96 i EUF-fördraget.

Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Finlands långsiktiga mål har varit att effektivisera unionens beslutsfattande och att förenhetliga lagstiftningsförfarandena på området med frihet, säkerhet och rättvisa. Finland har understött en utvidgning av gemenskapsförfarandet och framför allt beslutsfattandet med kvalificerad majoritet till att omfatta i princip hela området med frihet, säkerhet och rättvisa. Detta centrala förhandlingsmål kan anses vara uppnått. Genom Lissabonfördraget effektiviseras politiken på området med frihet, säkerhet och rättvisa samt genomförandet av principerna om öppenhet och demokrati. Också det att domstolens befogen-

het utvidgas på området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete motsvarar Finlands mål att främja tillgodoseendet av de grundläggande rättigheterna i unionen.

Vid regeringskonferensen 2007 ansåg Finland det vara viktig att pelarindelningen avskaffas och att unionens ordinarie lagstiftningsförfarande i regel följs inom området för den nuvarande tredje pelaren när rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet. Samtidigt utvidgas kommissionens i princip exklusiva initiativrätt och befogenhet att övervaka att unionsrätten efterföljs och unionens domstols befogenhet till dessa områden (E 149/2006 rd). Stora utskottet omfattade statsrådets syn och betonade att det värdefulla med att pelarstrukturen avskaffas inom polissamarbete och straffrättsligt samarbete framför allt är att beslutsfattandet blir öppnare, mer genomsebart och effektivare (StoUU 1/2007 rd). Genom Lissabonfördraget genomförs alla centrala reformer gällande rättsliga och inrikes frågor som ingår i det konstitutionella fördraget.

Finlands förhandlingsmål gällde särskilt den materiella straffrätten samt möjligheten att inrätta en europeisk åklagarmyndighet. På området för materiell straffrätt kunde statsrådet godkänna en övergång till beslut med kvalificerad majoritet i rådet förutsatt att unionens straffrättsliga befogenhet fastställs tillräckligt exakt avgränsad och gäller vissa grova brott med gränsöverskridande inslag vilka förtecknas uttömmande (SRR 2/2003 rd). Riksdagen omfattade statsrådets ståndpunkt (UtUB 4/2003 rd). Det förhandlingsresultat som ingår i Lissabonfördraget uppfyller inte Finlands mål när det gäller avgränsningen av befogenheten (SRR 2/2003 rd). Genom de ovan beskrivna processuella garantierna (det s.k. nödbromsförfarandet) ger det ändå Finland en möjlighet att vid behov ställa sig utanför tillämpningen av ett sådant direktiv som kan anses äventyra grundläggande aspekter av vårt straffrättsliga system (LaUU 5/2006 rd, LaUU 16/2006 rd).

Inom det civilrättsliga området har lagutskottet ansett att när det gäller möjligheten för rådet att genom enhällighet övergå till det ordinarie lagstiftningsförfarandet bör man ta hänsyn till att den familjerättsliga lagstiftningen är starkt bunden till gällande värden och familjeuppfattningar i respektive stat. Därför anser utskottet att övergång till beslut med kvalificerad majoritet kan accepteras bara om det finns tungt vägande skäl för det och enbart i klart avgränsade frågor (LaUU 16/2006 rd). Med anledning av de ändringar som gjordes under regeringskonferensen 2007 kan också ett enda nationellt parlament förhindra övergång till beslut med kvalificerad majoritet.

På samma sätt som flera andra medlemsstater har Finland inte ansett det vara nödvändigt att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, eftersom inrättandet av myndigheten inte är i harmoni med tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande av avgöranden, som utgör en allmän princip i det straffrättsliga samarbetet. Finland har betonat att principen i fråga bör utgöra en hörnsten för det rättsliga samarbete som bedrivs inom ramen för unionen (SRR 2/2003 rd). Även riksdagens ståndpunkt till inrättandet av myndigheten har varit negativ (GrUU 7/2003 rd, UtUB 4/2003 rd, LaUU 5/2006 rd). Det uppnådda förhandlingsresultatet, enligt vilket åklagarmyndigheten inte inrättas genom Lissabonfördraget utan det enbart blir möjligt att inrätta myndigheten genom en förordning som rådet antar med enhällighet, kan accepteras av Finland. Med anledning av ändringarna vid regeringskonferensen 2007 tillämpas nödbromsmekanismen och den underlättade möjligheten att upprätta fördjupat samarbete också på inrättandet av en åklagarmyndighet.

Finland ståndpunkt till de specialarrangemang som överenskoms under regeringskonferensen 2007 var att inga särskilda övergångsarrangemang behövs. Ifall man ändå går in för en övergångsperiod, skulle inga bestående undantag genom specialarrangemang skapas för någon enda medlemsstat när det gäller kommissionens eller unionens domstols befogenhet. Det centrala är att institutionernas befogenheter efter en eventuell övergångsperiod är lika i förhållande till alla medlemsstater som binds av lagstiftningen och att inga bestående undantag skapas för någon enda medlemsstat. Finland betonade att de aktuella institutionernas befogenheter ska utvidgas till hela området med frihet, säkerhet och rättvisa så snart som möjligt. Av denna anledning ansåg Finland att en övergångsperiod på fem år är lång, men var berett att godkänna den som en del av helhetslös-

ningen för rättsliga och inrikesfrågor och med hänsyn till att Lissabonfördraget som helhet i annat fall skulle ha äventyrats. Det är viktigt att institutionernas befogenheter enligt förhandlingslösningen är i harmoni med bestämmelserna i Lissabonfördraget, ifall Förenade kungariket eller Irland senare beslutar att delta i samarbetet till någon del.

Finland ansåg tillsammans med en majoritet av medlemsstaterna att förhandlingslösningen bör respektera Schengenregelverkets enhet och integritet samt garantera systemets allmänna funktion. Samtidigt bör man sträva efter att möjliggöra Förenade kungarikets och Irlands deltagande i en så stor del av samarbetet inom området för rättsliga och inrikes frågor som möjligt. Finland betonade vidare att tillämpningen av specialarrangemang inte bör leda till att beslutsprocessen blir långsammare på ett område där reformerna i Lissabonfördraget just avser att effektivisera beslutsfattandet.

När det gäller Schengenprotokollet ansåg Finland att en lösning där rådet och inte kommissionen fattar det slutliga beslutet om Förenade kungarikets och Irlands deltagande skulle vara bättre. I den lösning som nåddes som ett resultat av förhandlingarna fattar kommissionen beslut endast, ifall rådet eller Europeiska rådet inte når enighet i ärendet.

Finland anser att de ändringar som ska göras i protokollet om Danmarks ställning är problematiska därför att lika regler för institutionernas befogenheter inte heller efter övergångsperiodens slut kommer att tillämpas på alla medlemsstater som binds av lagstiftningen på grund av dem. I praktiken kommer ändringarna att möjliggöra ett bestående undantag för Danmarks del. Till denna del måste man dock beakta det förfarande som uttryckligen tagits in i protokollet enligt vilket Danmark kan avstå från sitt specialarrangemang. I så fall blir motsvarande bestämmelser om Förenade kungarikets och Irlands ställning tillämpliga på det.

3.2.4.2.3. Politiken på andra områden

Inre marknaden

De ändringar som gjorts i bestämmelserna om den inre marknaden genom Lissabonfördraget gäller en övergång till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. I Lissabonfördraget börjar det ordinarie lagstiftningsförfarandet gälla för undantagandet av viss verksamhet från tillämpningen av fördragets bestämmelser om etableringsfrihet (artikel 45 andra stycket i EUF-fördraget), samordning av medlemsstaternas bestämmelser i lagar och andra författningar om inledande och utövande av förvärvsverksamhet som egenföretagare (artikel 47.1 i EUF-fördraget), tillämpning av fördragets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster även på medborgare i tredje land som har etablerat sig inom unionen (artikel 49 andra stycket i EUF-fördraget) samt åtgärder för att genomföra liberaliseringen av en särskild tjänst (artikel 52.1 i EUF-fördraget).

Det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska också tillämpas på vissa åtgärder som gäller kapitalrörelser (artikel 57.2 och artikel 61h i EUF-fördraget), åtgärder för att eliminera en snedvridning på den inre marknaden (artikel 96 i EUF-fördraget) samt vissa åtgärder inom den sociala trygghetens område för att genomföra fri rörlighet för arbetstagare (artikel 42 i EUF-fördraget). Till den sistnämnda bestämmelsen fogades dock under regeringskonferensen 2004 en s.k. nödbromsmekanism: om en medlemsstat anser att ett utkast till rättsakt skulle negativt påverka viktiga aspekter av dess sociala trygghetssystem eller påverka den ekonomiska jämvikten i det systemet, får den begära att utkastet överlämnas till Europeiska rådet. Efter diskussion kan Europeiska rådet antingen hänskjuta utkastet till rådet eller begära att kommissionen lägger fram ett nytt förslag. Vid regeringskonferensen 2007 förstärktes nödbromsmekanismen ytterligare så att Europeiska rådet också kan besluta att inte skrida till åtgärder i saken. I det fallet avbryts behandlingen av kommissionens förslag i rådet. Till artikel 42 i EUF-fördraget ansluter sig en förklaring (nr 23) där regeringskonferensen erinrar om att Europeiska rådet i detta fall ska besluta med konsensus.

När det gäller befogenhetsklassificeringen hör den inre marknaden till områdena för delad befogenhet med undantag för fastställandet av de konkurrensregler som behövs för den inre marknadens funktion, vilket omfattas av unionens exklusiva befogenhet. Med undantag för den nya rättsgrunden för imma-

teriella rättigheter som behandlas i avsnitt 3.2.4.2.1 utvidgas inte unionens befogenheter jämfört med nuläget.

Ekonomisk och monetär politik

Avdelning VI i tredje delen av EUF-fördraget innehåller bestämmelser om ekonomisk och monetär politik på motsvarande sätt som avdelning VII i tredje delen av EG-fördraget. Ändringarna jämfört med de nuvarande bestämmelserna gäller framför allt de beslutsförfaranden som ska iakttas. Motsvarande bestämmelser ingår i del III avdelning III kapitel II i det konstitutionella fördraget.

Kommissionens ställning i den multilaterala övervakningen av medlemsstaternas ekonomiska politik (artikel 99 i EUF-fördraget) stärks i EUF-fördraget genom att den får rätt att varna en medlemsstat vars ekonomiska politik inte är förenlig med de allmänna riktlinjer som rådet fastställt för unionens ekonomiska politik eller om det finns risk för att denna politik kan äventyra den ekonomiska och monetära unionens funktion. Behandlingen i rådet avviker från nuläget så att företrädaren för den berörda medlemsstaten inte deltar i omröstningen om saken.

I EUF-fördraget har kommissionen också en starkare ställning än nu i förfarandet gällande underskott i den offentliga sektorns finanser (artikel 104 i EUF-fördraget). Den kan avge ett yttrande som gäller alltför stora underskott inte bara till rådet utan även till den berörda medlemsstaten. Den tvingande beslutsrätten i förfarandet bibehålls dock hos rådet. Kvalificerad majoritet bestäms till skillnad från nuläget i enlighet med de allmänna bestämmelserna om kvalificerad majoritet i EUF-fördraget.

EUF-fördraget innehåller ett särskilt kapitel för de medlemsstater som har euron som valuta (kapitel 3 a i avdelning VI i tredje delen), genom vars bestämmelser särskild uppmärksamhet fästs vid samordningen av den ekonomiska politik som bedrivs av staterna inom euroområdet och deras budgetdisciplin samt vid euroområdets yttre representation. Rådet ska enligt 115a i EUF-fördraget anta åtgärder för de medlemsstater som har euron som valuta för att stärka dessa staters budgetdisciplin och för dessa medlemsstater utarbeta riktlinjer för den ekonomiska politiken. Därvid tillämpas ovan nämnda allmänna förfaranden för samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik och underskott i den offentliga sektorns finanser. I beslutsfattandet i rådet deltar bara staterna inom euroområdet.

I Lissabonfördraget utvecklas också samordningen av den ekonomiska politik som staterna inom euroområdet bedriver genom att betona ställningen för den informella eurogrupp som består av ministrarna från dessa medlemsstater (artikel 115b i EUF-fördraget). I det protokoll som fogats till Lissabonfördraget har inskrivits principer för eurogruppens verksamhet som i huvudsak motsvarar dess nuvarande verksamhet. Protokollet motsvarar protokoll nr 12 i det konstitutionella fördraget. Nytt i protokollet jämfört med nuläget är att eurogruppen med en majoritet av medlemmarna ska välja en ordförande för två och ett halvt år.

När det gäller euroområdets yttre representation ska rådet enligt EUF-fördraget anta gemensamma ståndpunkter avseende frågor som är av särskilt intresse för den ekonomiska och monetära unionen inom de behöriga internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna. Rådet får också anta lämpliga åtgärder för att säkerställa en enad representation inom de berörda internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna (artikel 115c i EUF-fördraget). En ändring jämfört med de nuvarande bestämmelserna är att i omröstningarna i rådet får endast de rådsmedlemmar delta som företräder medlemsstater som har euron som valuta.

Lissabonfördraget innebär vissa ändringar i lagstiftningsförfarandena på området för den ekonomiska och monetära unionen, vilka ändå inte på något väsentligt sätt förändrar maktförhållandena mellan institutionerna. I EUF-fördraget övergår man till det ordinarie lagstiftningsförfarandet i fråga om meddelandet av närmare föreskrifter om det multilaterala övervakningsförfarandet (artikel 99.5 i EUF-fördraget), ändrandet av vissa bestämmelser i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (artikel 107.3 i EUF-fördraget) samt nödvändiga åtgärder när det gäller användningen av euron som gemensam valuta (artikel 111 i EUF-fördraget). Å andra sidan försvagas Europaparlamentets ställning i vissa frågor som

gäller den ekonomiska och monetära unionen, t.ex. när man ska besluta om regler som behövs för att närmare ange hur vissa förbud ska tillämpas (artikel 103.2 i EUF-fördraget), särskilda uppgifter som tilldelas Europeiska centralbanken (artikel 105.6 i EUF-fördraget) samt harmonisering av valörerna och de tekniska specifikationerna för de euromynt som ska sättas i omlopp (artikel 106.2 i EUF-fördraget).

Ändringen innebär också att när rådet beslutar om ändringar i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken ska rådet enligt EUF-fördraget besluta med kvalificerad majoritet även när förslaget kommer från kommissionen. För närvarande tillämpas beslut med kvalificerad majoritet endast när initiativet kommer från Europeiska centralbanken, medan regeln är att beslutet ska vara enhälligt när förslaget kommer från kommissionen.

När det gäller befogenhetsklassificeringen omfattas den monetära politiken av unionens exklusiva befogenhet för de medlemsstater som har euron som valuta, medan det för de andra medlemsstaternas del är fråga om delad befogenhet. Den ekonomiska politiken hör däremot inte till någon av unionens tre huvudsakliga befogenhetskategorier, utan den berörs av bestämmelserna om samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik och sysselsättningspolitik i EUF-fördraget. Befogenheten när det gäller unionens ekonomiska och monetära politik ändras inte jämfört med nuläget.

Sysselsättning

Bestämmelser om sysselsättning ingår i avdelning VIII i tredje delen av EUF-fördraget (artiklarna 125–130 i EUF-fördraget). Med undantag för några mindre tekniska ändringar motsvarar de bestämmelserna i avdelning VIII i det nuvarande EG-fördragets tredje del. Motsvarande bestämmelser ingår i III-203–III-208 i det konstitutionella fördraget.

Sysselsättningen hör inte till någon av unionens tre huvudsakliga befogenhetskategorier utan den berörs av bestämmelserna om samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik och sysselsättningspolitik i EUF-fördraget. Lissabonfördraget medför inte att unionens befogenheter utvidgas jämfört med nuläget.

Socialpolitik

Bestämmelserna i avdelning IX i tredje delen av EUF-fördraget gäller socialpolitik. De motsvarar i huvudsak bestämmelserna i kapitel 1 och 2 i avdelning XI i det nuvarande EG-fördragets tredje del. Motsvarande bestämmelser ingår i avsnitt 2 i del III avdelning III kapitel III i det konstitutionella fördraget.

Socialpolitiken är delvis ett område med delad befogenhet och delvis berörs den av bestämmelserna om samordning av medlemsstaternas ekonomiska, sysselsättnings- och socialpolitik i EUF-fördraget. Trots att det inte entydigt anges i fördraget vilka områden av socialpolitiken som omfattas av delad befogenhet, ska till dem anses höra åtminstone unionens befogenhet enligt artikel 137.2 punkt b i EUF-fördraget att anta minimikrav på de områden som avses i punkt 1 a–i i nämnda bestämmelse samt befogenheten enligt artikel 141.3 i EUF-fördraget att vidta åtgärder enligt bestämmelsen som gäller jämställdheten mellan män och kvinnor, anställning och yrke. I den socialpolitik som hör till unionens befogenhet är det till övriga delar fråga om samordningen av medlemsstaternas socialpolitik enligt artikel 2d.3 i EUF-fördraget. Den grundläggande principen förblir således att det hör till medlemsstaternas nationella befogenhet att bestämma de grundläggande principerna för det sociala trygghetssystemet. Lissabonfördraget utvidgar inte unionens befogenheter på socialpolitikens område.

Bestämmelserna i artikel 42 i EUF-fördraget om åtgärder inom området för social trygghet för att genomföra fri rörlighet för arbetstagare motsvarar i övrigt artikel III-136 i det konstitutionella fördraget, men dess bestämmelser om en nödbroms för antagandet av rättsakter bearbetades vid regeringskonferensen 2007.

Artikel 140 i EUF-fördraget ger kommissionen befogenhet att för att nå målen för unionens socialpolitik främja samarbetet mellan medlemsstaterna och underlätta för dem att samordna sina åtgärder på alla de socialpolitiska områden som omfattas av kapit-

let om socialpolitik i fördraget. I detta syfte ska kommissionen i nära kontakt med medlemsstaterna företa utredningar, avge yttranden och organisera samråd både om problem som uppstår på det nationella planet och problem som berör internationella organisationer, särskilt genom initiativ med syftet att ange riktlinjer och indikationer, organisera utbytet av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Trots att innehållet i de medel som bestämmelsen avser påminner om den s.k. öppna samordningsmetoden, är det – till skillnad från den öppna samordningen – fråga om utövning av unionens befogenheter inom de gränser som bestämmelsen sätter. Den öppna samordningsmetoden behandlas i kapitel 3.2.3.2.2.

Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning

Om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning föreskrivs i avdelning XVI i tredje delen av EUF-fördraget (artiklarna 158–162 i EUF-fördraget). Jämfört med nuvarande bestämmelser i avdelning XVII i EG-fördragets tredje del kan man anse att den viktigaste allmänna reformen är att territoriell sammanhållning fogas till strukturfondernas mål jämsides med ekonomisk och social sammanhållning. Vid fastställandet av strukturfondernas uppgifter och inrättandet av sammanhållningsfonden kommer man dessutom efter en övergångsperiod att börja iaktta det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

För Finlands del kan den viktigaste förändringen ändå anses vara den definition som regeringskonferensen tillfogade artikeln om sammanhållningspolitikens centrala mål (artikel 158 i EUF-fördraget) av de områden till vilka särskild hänsyn ska tas när denna politik bedrivs. Till dem hör bl.a. regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet. Innehållet i bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll de motsvarande bestämmelserna i det konstitutionella fördraget. Dessutom innehåller det konstitutionella fördraget protokoll om anslutningsfördragen. I dessa bestäms om omständigheter som fortfarande kan anses vara i kraft. I artikel 63 i protokollet till det konstitutionella fördraget (nr 8) bestäms om vilka särskilda bestämmelser som inom ramen för strukturfonderna är tillämpliga i Finland och Sverige. I bestämmelsen hänvisas även till bilaga 1 till protokoll 6 till akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning.

Enligt mandatet till regeringskonferensen 2007 kommer de ändringar som 2004 års regeringskonferens antog att införas i de nuvarande grundfördragen såsom anges närmare i mandatet. Därför kommer inte de nuvarande anslutningsfördragen att ingå som protokoll i Lissabonfördraget, utan de förblir i kraft som sådana. Det har dock varit fråga om en lösning som ansluter sig till grundfördragens tekniska struktur. Därför kan man anse att de regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet, vilka nämns i artikeln om sammanhållningspolitikens mål, avser de regioner som nämns i protokoll 6 i 1994 års anslutningsfördrag. Därför kan man anse att artikeln om sammanhållningspolitikens mål skapar bättre förutsättningar än nu att på ett bestående sätt trygga den särställning som tillerkänts ytterst glesbefolkade regioner i Finland och Sverige.

Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning hör vad befogenhetsklassificeringen beträffar till områdena med delad befogenhet. Lissabonfördraget har inga betydande verkningar för befogenheten när det gäller unionens sammanhållningspolitik.

Jordbruk och fiske

Unionens gemensamma jordbruks- och fiskeripolitik berörs av bestämmelserna i avdelning II i tredje delen av EUF-fördraget (artiklarna 32–38 i EUF-fördraget). Jämfört med nuvarande avdelning II i EG-fördragets tredje del gäller de viktigaste ändringarna som följer av Lissabonfördraget beslutsförfarandet, i synnerhet den relativt omfattande övergången till det ordinarie lagstiftningsförfarandet och därigenom en väsentlig utvidgning av Europaparlamentets befogenheter på området för den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken. Motsvarande bestämmelser

ingår i III-225−III-232 i det konstitutionella fördraget.

Vid antagandet av lagstiftning som gäller den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken övergår man enligt Lissabonfördraget i regel till det ordinarie lagstiftningsförfarandet (artikel 37.2 i EUF-fördraget). För att reglera vissa frågor – fastställande av priser, avgifter, stöd och kvantitativa begränsningar samt fastställande och fördelning av fiskerimöjligheter – ska ändå inte lagstiftningsakter användas, utan nödvändiga åtgärder vidtas genom rättsakter, som antas av rådet med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen (artikel 37.3 i EUF-fördraget). Gränsdragningen mellan de frågor som hör till området för det ordinarie lagstiftningsförfarandet och frågor som regleras genom akter av rådet är i någon mål oklar och flertydig och det klarnar först i praktiken hur den fungerar.

Däremot förändras inte unionens mål eller omfattningen av dess befogenhet på jordbruks- och fiskeripolitikens område till följd av Lissabonfördraget. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör jordbruks- och fiskeripolitiken till områdena med delad befogenhet med undantag för åtgärder som syftar till att bevara havets biologiska resurser, som omfattas av unionens exklusiva befogenhet.

Miljö

Bestämmelserna om miljö i avdelning XIX i EG-fördragets tredje del har intagits i nästan oförändrad form i motsvarande avdelning i EUF-fördraget (artiklarna 174–176 i EUF-fördraget). Motsvarande bestämmelser ingår i avsnitt 5 i del III avdelning III kapitel III i det konstitutionella fördraget. Jämfört med det konstitutionella fördraget och nuläget fogas till artikel 174 som gäller målen för unionens miljöpolitik ett uttryckligt omnämnande av bekämpande av klimatförändringen. En hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö beaktas också i unionens mål i artikel 2 i EU-fördraget. Miljöskyddskraven ska enligt artikel 6 i EUF-fördraget på samma sätt som nu integreras i utformningen och genomförandet av unionens politik och verksamhet. Också stadgan om de grundläggande rättigheterna innehåller en bestämmelse om miljöskydd (artikel 37).

Lissabonfördraget förändrar inte unionens befogenhet när det gäller miljöpolitiken. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör miljön till områdena med delad befogenhet.

Konsumentskydd

Bestämmelsen om konsumentskydd i 153 i EUF-fördraget har med undantag för tekniska anpassningar samma innehåll som nuvarande artikel 153 i EG-fördraget. Motsvarande bestämmelser ingår i artikel III-235 i det konstitutionella fördraget. Bestämmelsen om att konsumentskyddskraven ska beaktas även när unionens övriga politik och verksamhet utformas och genomförs överförs genom Lissabonfördraget till de allmänna bestämmelserna i första delen av EUF-fördraget. Också stadgan om de grundläggande rättigheterna innehåller en bestämmelse om konsumentskydd (artikel 38).

Lissabonfördraget förändrar inte unionens befogenhet när det gäller konsumentskyddet. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör konsumentskyddet till områdena med delad befogenhet.

Transporter

Bestämmelserna om transporter i avdelning V i tredje delen av EUF-fördraget motsvarar i sak bestämmelserna i avdelning V i EG-fördragets tredje del. Motsvarande bestämmelser ingår i avsnitt 7 i del III avdelning III kapitel III i i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-236–III-245).

Lissabonfördraget påverkar inte unionens befogenhet när det gäller transporter. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör transporter till områdena med delad befogenhet.

Transeuropeiska nät

Avdelning XV i tredje delen av EUF-fördraget som gäller transeuropeiska nät motsvarar i sak bestämmelserna i avdelning XV i EG-fördragets tredje del. Motsvarande bestämmelser ingår i avsnitt 8 del III avdelning III kapitel III i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-246–III-247). Den nya artikeln 176a i EUF-fördraget som gäller främjande av sammankopplade energinät be-

skrivs ovan i samband med energibestämmelserna.

Lissabonfördraget förändrar inte området för unionens befogenheter när det gäller transeuropeiska nät. När det gäller befogenhetsklassificeringen omfattas området av delad befogenhet.

Forskning och teknisk utveckling

Avdelning XVIII i tredje delen av EUF-fördraget innehåller bestämmelser om forskning och teknisk utveckling samt rymden. Den sistnämnda behandlas separat i avsnitt 3.2.4.2.1. Motsvarande bestämmelser ingår i avsnitt 9 i del III avdelning III kapitel III i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-248–III-255).

Redan under 2004 års regeringskonferens beslöts att unionens målnivå ska lyftas inom området för forskning och teknisk utveckling. Ett europeiskt forskningsområde med fri rörlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik sattes som huvudsakligt mål. För detta togs i fördraget in en ny rättsgrundsbestämmelse (artikel 166.5 i EUF-fördraget) utifrån vilken nödvändiga åtgärder kan vidtas för att målet ska uppnås. Om dessa åtgärder föreskrivs i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Flera medlemsstater, bland dem Finland, ansåg ändå att åtgärderna i syfte att åstadkomma ett europeiskt forskningsområde inte får äventyra medlemsländernas nationella forskningspolitik. Till ovan nämnda ändring hänför sig därför regeringskonferensens förklaring (nr 34) enligt vilken de grundläggande riktlinjerna och valen i medlemsstaternas forskningspolitik vederbörligen kommer att beaktas när unionen vidtar åtgärder inom forskning och teknisk utveckling.

Tryggandet av den nationella forskningspolitikens ställning framhävs också av den specialbestämmelse om forskning och teknisk utveckling samt rymden som ingår i befogenhetsklassificeringen. Enligt bestämmelsen får utövandet av unionens befogenhet inte leda till att medlemsstaterna hindras från att utöva sina befogenheter, trots att det är fråga om delad befogenhet mellan unionen och medlemsstaterna (artikel 2c.3 i EUF-fördraget).

Artikel 165 i EUF-fördraget ger kommissionen befogenhet att i nära samarbete med medlemsstaterna ta initiativ för att främja samordning av medlemsstaternas verksamhet inom forskning och teknisk utveckling, särskilt genom initiativ för att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Trots att innehållet i de metoder som avses i bestämmelsen påminner om det s.k. öppna samordningsförfarandet, är det – till skillnad från den öppna samordningen – fråga om utövning av unionens befogenhet. Den öppna samordningsmetoden behandlas i avsnitt 3.2.3.2.2.

Folkhälsa

Artikel 152 i EUF-fördraget gäller folkhälsa. Trots att bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 152 i EG-fördraget vad den grundläggande strukturen beträffar, innehåller EUF-fördraget flera viktiga ändringar jämfört med det nuvarande grundfördraget. För närvarande omfattar verksamhetsområdet i fråga insatser för att förbättra folkhälsan, förebygga ohälsa och sjukdomar, undanröja faror för hälsan, minska narkotikarelaterade hälsoskador samt samordning av vissa områden som gäller gemensamma säkerhetsfrågor. I EUF-fördraget har unionens befogenhet när det gäller folkhälsan fastställts och utsträckts till att omfatta även övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa. Motsvarande bestämmelser ingår i III-278 i det konstitutionella fördraget.

Utmärkande för folkhälsan som politikområde är att den enligt befogenhetsklassificeringen i EUF-fördraget är uppdelad på två olika befogenhetskategorier. Delvis är det fråga om ett område med delad befogenhet, delvis åter om ett område där unionen har befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Till den delade befogenheten hör unionens befogenhet att vidta åtgärder som avses i artikel 152.4 i EUF-fördraget, genom vilka man kan ingripa i de gemensamma frågorna på säkerhetsområdet. Till dessa åtgärder hör t.ex. kvalitets- och säkerhetsstandarder för organ och ämnen av mänskligt ursprung, blod och blodderivat

samt åtgärder på veterinär- och växtskyddsområdet som direkt syftar till att skydda folkhälsan. Övriga åtgärder på folkhälsoområdet är av stödjande, samordnande eller kompletterande natur, och kan inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar. Uppdelningen i två olika befogenhetskategorier framgår klarare än nu av EUF-fördraget.

Lissabonfördraget utvidgar unionens befogenheter både när det gäller gemensamma åtgärder på säkerhetsområdet och stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Rättsgrunden för säkerhetsområdet utvidgades under 2004 års regeringskonferens till åtgärder för att fastställa höga kvalitets- och säkerhetsstandarder för läkemedel och medicintekniska produkter samt åtgärder för övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa. Under regeringskonferensen 2007 beslöts dock att den senare bestämmelsen ska överföras till artikel 152.5 i EUF-fördraget som gäller åtgärder för främjande av samarbete. Regler som gäller läkemedel och medicintekniska produkter kan fortfarande antas även med stöd av artiklarna om den inre marknaden när målen för regleringen i första hand hänför sig till förverkligandet av den inre marknaden. I anslutning till ärendet beslöt regeringskonferensen 2007 om en separat förklaring (nr 32), som preciserar tillämpningen av dessa två rättsgrunder. Båda preciseringarna ingår i mandatet till regeringskonferensen 2007.

Till området för stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder fogades under 2004 års regeringskonferens åtgärder för att bekämpa de stora gränsöverskridande folksjukdomarna och åtgärder som direkt avser skydd av folkhälsan avseende tobak och missbruk av alkohol. Under regeringskonferensen 2007 kompletterades dessa åtgärder på ovan beskrivet sätt. Beslutsförfarandet är i alla händelser normal lagstiftningsordning.

För Finlands del kan de ändringar som 2004 års regeringskonferens företog i artikel 152.7 i EUF-fördraget betraktas som särskilt betydande. Finlands centrala förhandlingsmål under regeringskonferensen var en lösning som skulle trygga den nationella finansieringen, anordnandet och tillhandahållandet av hälsotjänster. I bestämmelsen i fråga fastställs uttryckligen att när unionen vidtar åtgärder ska den respektera medlemsstaternas ansvar för att besluta om sin hälso- och sjukvårdspolitik samt för att organisera och ge hälso- och sjukvård. I bestämmelsen konstateras uttryckligen att medlemsstaternas ansvarsområden inbegriper hälso- och sjukvårdsförvaltning och fördelning av de resurser som tilldelas denna. Där som tillämpningsområdet för EG-fördragets nuvarande motsvarande klausul omfattar endast unionens verksamhet på folkhälsoområdet är tillämpningsområdet för den ändrade bestämmelsen i EUF-fördraget allmänt och omfattar all unionsverksamhet.

Artikel 152.2 i EUF-fördraget ger kommissionen befogenhet att i nära kontakt med medlemsstaterna ta initiativ för att främja samordning av medlemsstaternas verksamhet på de folkhälsoområden som anges i artikeln. Det gäller särskilt initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Trots att innehållet i de metoder som bestämmelsen avser påminner om den s.k. öppna samordningsmetoden, är det – till skillnad från öppen samordning – fråga om utövning av unionens befogenhet. Det öppna samordningsförfarandet behandlas i avsnitt 3.2.3.2.2.

Industri

Bestämmelsen i artikel 157 i EUF-fördraget som gäller industri motsvarar i sak huvudsakligen nuvarande artikel 157 i EG-fördraget. Motsvarande bestämmelse ingår i artikel III-279 i det konstitutionella fördraget. När det gäller befogenhetsklassificeringen hör industrin till de områden där unionen har befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder.

Artikel 157.2 i EUF-fördraget ger kommissionen befogenhet att ta lämpliga initiativ för att främja en samordning på industrins område och i synnerhet initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Även om innehållet i de metoder som avses i bestämmelsen påminner om det s.k. öppna samordningsförfarandet är det –

till skillnad från öppen samordning – fråga om utövning av unionens befogenhet. Det öppna samordningsförfarandet behandlas i avsnitt 3.2.3.2.2.

Kultur

Bestämmelsen i artikel 151 i EUF-fördraget som gäller kultur motsvarar i sak nuvarande artikel 151 i EG-fördraget. De rättsakter som avses i artikeln utfärdas dock i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, vilket i praktiken innebär att kravet på enhällighet slopas. Motsvarande bestämmelser ingår i artikel III-280 i det konstitutionella fördraget.

När det gäller befogenhetsklassificeringen hör kulturen till de områden där stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder kan vidtas.

Utbildning, ungdomsfrågor och yrkesutbildning

Bestämmelserna om utbildning, ungdomsfrågor och yrkesutbildning i artikel 149 i EUF-fördraget motsvarar nuvarande artikel 149 i EG-fördraget till den del de gäller utbildning. Till artikeln har fogats målet att stimulera ungdomars deltagande i Europas demokratiska liv samt det nya politikområdet idrott, som behandlas separat i avsnitt 3.2.4.2.1. Motsvarande bestämmelse i det konstitutionella fördraget ingår i artikel III-282. Lissabonfördraget har inga betydande verkningar på unionens befogenhet i utbildnings-, ungdoms- och yrkesutbildningsfrågor. De hör till de områden där stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder kan vidtas.

Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) satte statsrådet som mål för Finland en lösning där den nationella finansieringen, organiseringen och tillhandahållandet av hälsovårdstjänster i första hand tryggas i samband med bestämmelserna om fri rörlighet för tjänster. Även riksdagens utrikesutskott förutsatte att statsrådet skulle agera så att fördragsbestämmelserna och tolkningen av dem preciseras för att säkerställa målet i fråga (UtUB 4/2003 rd). Trots att Finlands mål i första hand var att fördragets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster skulle preciseras, kan det anses att de ändringar som regeringskonferensen företog i artikel 152.7 i EUF-fördraget motsvarar Finlands mål.

Under 2004 års regeringskonferens beslöts att till fördragsbestämmelsen om folkhälsa fogas en hänvisning till den mentala hälsan vid sidan av den fysiska hälsan. Denna hänvisning saknades i den akt som låg till grund för förhandlingarna vid regeringskonferensen 2007, men togs åter in i texten i enlighet med Finlands krav. På Finlands yrkande togs också den hänvisning till hälso- och sjukvårdsförvaltning som ingått i det konstitutionella fördraget åter in i texten och ströks en bestämmelse som skulle ha begränsat artikeln till enbart folkhälsoområdet. Med dessa ändringar motsvarar artikeln Finlands mål (E 55/2007 rd).

Artikeln om arbetsmarknadens parter och den självständiga sociala dialogen placerades i Lissabonfördraget i avdelningen om socialpolitik i EUF-fördraget. I det konstitutionella fördraget placerades bestämmelsen i avdelningen om unionens demokratiska liv i del I. Enligt regeringens bedömning begränsar inte placeringen av artikeln i kapitlet om socialpolitik dess tillämpningsområde, eftersom den sociala dialogen även för närvarande genomförs i större omfattning än socialpolitiken även om bestämmelserna om saken ingår i kapitlet om socialpolitik i EG-fördraget.

De ändringar i EUF-fördraget som gäller intensifieringen av medlemsstaternas ekonomiska politik motsvarar Finlands synpunkter. Detta gäller också ändringarna i syfte att effektivisera unionens och euroländernas yttre representation. I fråga om beslutsförfarandena inom den ekonomiska och monetära politiken uppnåddes däremot inte Finlands mål helt och hållet. Statsrådet (SRR 2/2003) och riksdagens utrikesutskott (UtUB 4/2003 rd) ansåg det inte vara lönsamt att övergå till det ordinarie lagstiftningsförfarandet när det gäller fastställandet av detaljerade regler för det multilaterala tillsynsförfarandet och ändring av stadgan för Europeiska centralbanksystemet och Europeiska centralbanken. Å

andra sidan godkände inte 2004 års regeringskonferens att lagstiftningsförfarandet skulle utvidgas till att gälla en överföring av specialuppgifter i anslutning till finansinstitutens tillsyn till Europeiska centralbanken, något som även Finland motsatt sig.

Både statsrådet (SRR 2/2003) och riksdagens utrikesutskott (UtUB 4/2003 rd) betraktade det som ett av Finlands viktigaste förhandlingsmål att en permanent särställning för mycket glesbebyggda områdena i norr erkänns i grundfördragen. Till följd av de ändringar som regeringskonferensen företog i konventets förslag erkänns dessa områdens ställning i den centrala målartikeln gällande unionens sammanhållningspolitik. Däremot uppnåddes inte Finlands mål beträffande en rättsgrund för gränssamarbetet med tredjeländer.

I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) fann statsrådet att konventets förslag om beslutsordning för den gemensamma jordbruks- och fiskepolitiken går i rätt riktning. Riksdagens utrikesutskott omfattade statsrådets ståndpunkt (UtUB 4/2003 rd). Finlands mål att användningsområdet för det ordinarie lagstiftningsförfarandet skulle preciseras nåddes emellertid inte under regeringskonferensen.

Under förberedelserna inför regeringskonferensen 2007 ansåg Finland att de preciseringar som föreslagits i fördraget, såsom dämpandet av klimatförändringen, energi, invandring och den sociala dimensionen är viktiga, men ansåg inte att de är nödvändiga för att säkerställa en effektiv verksamhet inom unionen. Finland var dock berett att godkänna de förtydligande politiska kompletteringarna, ifall de inte ändrar på befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna jämfört med vad som överenskoms vid 2004 års regeringskonferens (E 149/2006 rd). Stora utskottet omfattade regeringens återhållsamhet i fråga om att komplettera det nya fördraget med förklaringar eller protokoll eller att komplettera fördragstexten. Utskottet ansåg att för unionens trovärdighet är det över lag skäl att undvika att belasta rättsliga dokument med skrivningar som saknar verklig betydelse för unionens funktion. Finland bör enligt utskottets mening dock vara inställt på att ta en pragmatisk attityd till förslag som kan bidra till att det tilltänkta fördraget kan antas före 2009 (StoUU 1/2007 rd). Mot denna bakgrund kunde Finland godkänna de ändringar som företogs vid regeringskonferensen 2007.

3.2.4.3. Unionens yttre åtgärder

När det konstitutionella fördraget utarbetades var det centrala målet i fråga om unionens yttre åtgärder förbättrad konsekvens och effektivitet. Detta eftersträvade man i synnerhet genom att klarlägga bestämmelserna om unionens yttre åtgärder och samla dem i en och samma avdelning i det konstitutionella fördraget. I Lissabonfördraget har bestämmelser om unionens yttre åtgärder placerats delvis i EU-fördraget och delvis i EUF-fördraget, men de hör till tillämpningsområdet för de allmänna bestämmelserna om de yttre åtgärderna. Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder samt specialbestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ingår i EU-fördraget. I den nya femte delen av EUF-fördraget som sammanställer övriga bestämmelser om unionens yttre åtgärder ingår avdelning I som hänvisar till de allmänna bestämmelserna i EU-fördraget samt avdelningar som gäller andra yttre åtgärder än den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Avsikten med att placera kapitlet med allmänna bestämmelser i avdelning V i EU-fördraget, i anslutning till kapitlet om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, samt med den hänvisande bestämmelsen i EUF-fördraget är dock att säkerställa att denna lösning inte leder till avvikelser i sak från reformerna i det konstitutionella fördraget. På de yttre åtgärderna tillämpas även andra allmänna bestämmelser i EU-fördraget och EUF-fördraget och genom deras placering och utformning har målet varit att säkerställa en allmän tillämpbarhet.

Ökad enhet, konsekvens och effektivitet i unionens yttre åtgärder eftersträvas även genom institutionella ändringar i unionens yttre representation. Förutsättningarna för unionens yttre åtgärder förbättras också när pelarstrukturen slopas och unionen får status som juridisk person. I och med att pelarstrukturen slopas börjar de yttre åtgärderna vidtas av en union med enhetlig struktur på alla delområ-

den. Sålunda kommer också de allmänna principerna för unionsrätten att gälla alla yttre åtgärder som unionen vidtar.

För närvarande är bestämmelserna om unionens yttre åtgärder utspridda i avdelning V i EU-fördraget som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och i avdelning IX (gemensam handelspolitik), avdelning XX (utvecklingssamarbete) och avdelning XXI (ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredje land) i EG-fördragets tredje del. För unionens andra politikområdens del innehåller grundfördragen dessutom bestämmelser om deras yttre aspekter. Trots att bestämmelserna om unionens yttre förbindelser i Lissabonfördraget ytterligare delas upp på två fördrag, är placeringen enhetligare än i de nuvarande grundfördragen. Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder och särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inklusive den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken utgör avdelning V i EU-fördraget. Bestämmelser om unionens yttre åtgärder utgör den nya femte delen i EUF-fördraget. I den sistnämnda ingår en hänvisning till allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder samt bestämmelser om den gemensamma handelspolitiken, samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd, restriktiva åtgärder, internationella avtal, unionens förbindelser med internationella organisationer och tredjeländer samt unionens delegationer samt om en solidaritetsklausul.

I och med att pelarindelningen slopas bildar unionen en enda enhetlig helhet i Lissabonfördraget utan den nuvarande formella indelningen i första pelaren som utgörs av Europeiska gemenskapen och Euratom, andra pelaren som utgörs av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt tredje pelaren som utgörs av polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Genom Lissabonfördraget får unionen status som en enda juridisk person (exklusive Euratom). Trots den nya placeringen av bestämmelserna om unionens yttre åtgärder motsvarar reformerna i Lissabonfördraget till denna del det konstitutionella fördraget.

Att pelarstrukturen slopas och att unionen får status som en enda juridisk person förändrar dock inte på något väsentligt sätt utrikes- och säkerhetspolitikens karaktär. När det gäller unionens yttre åtgärder kan man trots att pelarstrukturen upplöses och unionen får status som en enda juridisk person i princip anse att indelningen i ”gemenskapens” och ”regeringarnas” yttre åtgärder kvarstår, varvid den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken hör till den senare kategorin. Enligt Lissabonfördraget behåller beslutsfattandet sina nuvarande särdrag i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitikens mellanstatliga karaktär framhävs dessutom i Lissabonfördraget av Europeiska rådets ordförandes roll i unionens yttre representation vid sidan av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. På samma sätt som enligt de nuvarande grundfördragen och det konstitutionella fördraget har Europeiska unionens domstol inte heller enligt Lissabonfördraget, med vissa undantag, någon befogenhet i fråga om bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Genom Lissabonfördraget företas vissa institutionella ändringar i unionens yttre representation som gör unionens yttre åtgärder mera effektiva och konsekventa. Enligt bestämmelserna om den befattning som hög representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik som inrättas för unionen genom fördraget ska den höga representanten leda unionens utrikes- och säkerhetspolitik och företräda unionen i de ärenden som ankommer på den. Genom sina förslag ska den höga representanten bidra till utformningen av denna politik och ska såsom rådets bemyndigade ställföreträdare verkställa den. Den höga representanten ska också säkerställa samstämmigheten i unionens yttre åtgärder. Den höga representanten biträds av den europeiska avdelningen för yttre åtgärder och under honom eller henne lyder också unionens delegationer i tredjeland och vid internationella organisationer. Enligt EU-fördraget hör det till Europeiska rådets ordförandes uppgifter att på sin nivå och i denna egenskap representera unionen utåt i de frågor som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Detta får ändå inte åsidosätta de uppgifter och befogenheter som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik har. Den höga representanten, den eu-

ropeiska avdelningen för yttre åtgärder och Europeiska rådets ordförande behandlas närmare i avsnitt 3.2.3.1 som gäller unionens institutionella system. De institutionella ändringarna i unionens yttre representation motsvarar bestämmelserna i det konstitutionella fördraget med den skillnaden att titeln på unionens utrikesminister är unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

Befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna klarläggs i Lissabonfördraget så att i fördraget inskrivs uttryckligen den nuvarande befogenhetsfördelningen. När det gäller unionens yttre förbindelser innehåller befogenhetsbestämmelserna inga väsentliga förändringar jämfört med dagens rättsläge.

3.2.4.3.1. Målen och de centrala principerna för unionens yttre åtgärder

I Lissabonfördraget anges principerna och målen för unionens yttre åtgärder på ett samlat sätt som täcker alla delområden av de yttre åtgärderna. Genom ett enhetligt tillnärmelsesätt försöker man garantera att dessa principer och mål genomförs på ett konsekvent sätt i unionens yttre åtgärder. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om målen och de centrala principerna för unionens yttre åtgärder i det konstitutionella fördraget. Enligt de allmänna bestämmelserna om hela unionens åtgärder i EU-fördraget ska unionen bekräfta och främja sina värderingar och intressen i sina förbindelser med den övriga världen. Den ska bidra till fred, säkerhet, hållbar utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna, särskilt barnets rättigheter, samt till strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i Förenta Nationernas stadga. I de allmänna bestämmelserna om unionen yttre åtgärder nämns som centrala principer i förbindelserna med den övriga världen demokrati, rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet, respekt för människors värde, jämlikhet och solidaritet samt respekt för principerna i Förenta Nationernas stadga och i folkrätten.

I de allmänna bestämmelserna om yttre åtgärder i EU-fördraget har också inskrivits de mål som även för närvarande kan anses styra unionens yttre åtgärder, men som inte nämns uttryckligen i de nuvarande grundfördragen. I EU-fördraget nämns utrotning av fattigdom som det primära syftet med att främja en hållbar utveckling i utvecklingsländerna. Unionen strävar också allmänt efter att främja en hållbar utveckling genom att bidra till utformningen av internationella åtgärder för att bevara och förbättra miljön och för en hållbar förvaltning av jordens naturresurser. Den främjar integreringen av alla länder i världsekonomin. Unionen bistår också befolkningar, länder och regioner som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor. På ett mera allmänt plan är det enligt EU-fördraget unionens mål att främja ett internationellt system som bygger på fördjupat multilateralt samarbete och ett gott globalt styre.

Europeiska rådet ska på grundval av principerna och målen för unionens yttre åtgärder fastställa unionens strategiska intressen och mål. Dessa beslut kan gälla alla områden som omfattas av unionens yttre åtgärder och de kan gälla förbindelserna med ett land eller en region eller ha ett tematiskt upplägg. Enligt fördraget ska unionen respektera principerna för yttre åtgärder och eftersträva målen för åtgärderna inte bara på de olika områdena som omfattas av de egentliga yttre åtgärderna utan också i fråga om yttre aspekter av dess inre politik. Rådet och kommissionen ska med bistånd av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik sörja för samstämmigheten mellan de olika områden som omfattas av de yttre åtgärderna och mellan dessa och unionens inre politik.

3.2.4.3.2. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Principer och mål

I Lissabonfördragets allmänna bestämmelser som gäller unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik anges de särskilda principerna och målen för åtgärderna på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det fastställs dock att den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

ska överensstämma med unionens övriga verksamhetsområden och i fördraget föreskrivs uttryckligen att unionens åtgärder i utrikes- och säkerhetspolitiken ska utgå från principerna i, eftersträva målen i och genomföras i enlighet med de allmänna bestämmelserna om unionens yttre åtgärder.

Enligt mandatet till regeringskonferensen 2007 konstateras i kapitlet om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i EU-fördraget klart att den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska omfattas av särskilda regler och förfaranden. Dessa s.k. särdrag i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken jämfört med EU:s övriga yttre åtgärder förs fram på så sätt att bestämmelser om detta har tagits in i EU-fördraget och för att föra fram särdragen i Lissabonfördraget har gjorts några ändringar jämfört med nuvarande artikel 11 i EU-fördraget och det konstitutionella fördraget. Fördraget innehåller också en särskild bestämmelse om skydd för personuppgifter inom området för utrikes- och säkerhetspolitik.

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken hör inte till någon av de tre huvudbefogenhetskategorierna i EUF-fördraget, utan den utgör ett eget specialfall på samma sätt som samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken. När det gäller institutionernas uppgifter och beslutsförfaranden skiljer sig den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken klart från unionens övriga yttre åtgärder. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik har en central position vid beredningen och genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Domstolen saknar nästan helt befogenhet och Europaparlamentets samt kommissionens ställning är klart svagare än Europeiska rådets, rådets och medlemsstaternas i beslutsförfarandena inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Principerna och målen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har i väsentliga delar samma innehåll som i det nuvarande EU-fördraget. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska enligt Lissabonfördraget grundas på en utveckling av medlemsstaternas ömsesidiga politiska solidaritet, på en identifiering av frågor av allmänt intresse och på en ständigt ökande grad av samstämmighet i medlemsstaternas åtgärder. Medlemsstaterna är skyldiga att stödja den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i en anda av lojalitet och ömsesidig solidaritet samt respektera unionens åtgärder inom detta område. De ska också avstå från varje handling som strider mot unionens intressen eller kan minska dess effektivitet i de internationella relationerna. Rådet och unionens höga representant för utrikes frågor ska sörja för att dessa principer följs.

Utöver de särskilda regler och förfaranden som ingår i artikel 11 i EU-fördraget gav regeringskonferensen förklaring nr 14 om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken där den framhåller att bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inte kommer att påverka varje enskild medlemsstats nuvarande rättsliga grund, ansvar och befogenheter i fråga om att utforma och genomföra sin utrikespolitik, sin nationella diplomattjänst, sina förbindelser med tredjeländer och sitt deltagande i internationella organisationer, inbegripet en medlemsstats medlemskap i FN:s säkerhetsråd.

De ändringar som företagits i bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken genom Lissabonfördraget påverkar inte Ålands folkrättsliga ställning.

Beslutsfattande

De typer av akter som används inom utrikes- och säkerhetspolitiken har reviderats och förtydligats i Lissabonfördraget. Trots att deras ändamål och innehåll motsvarar nuläget, förändras deras rättsliga form. Europeiska rådet ska identifiera unionens strategiska intressen och ange målen för dess gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik genom sina beslut. De strategiska intressena och målen kan gälla unionens förbindelser med ett land eller en region eller ha ett tematiskt upplägg. De strategiska intressena motsvarar ändå de nuvarande fördragens gemensamma strategier på så sätt att Lissabonfördraget kopplar dem till de övergripande målen för unionens yttre förbindelser. Europeiska rådet ska sålunda bestämma de allmänna riktlinjerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive för frågor som har försvarsmässiga konsekvenser.

Rådet ska anta de beslut som krävs för att genomföra den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken på grundval av de allmänna riktlinjer som Europeiska rådet har bestämt. Genom dessa beslut fastställs åtgärder och ståndpunkter som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och medlemsstaterna genomför åtgärderna och ståndpunkterna med utnyttjande av nationella resurser och unionens resurser.

Rättsakter som antas i lagstiftningsordning kan inte användas på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Enligt Lissabonfördraget förblir huvudregeln för det beslutsfattande som gäller unionens utrikes- och säkerhetspolitik enhällighet. Beslut som gäller unionens strategiska intressen och mål ska antas av Europeiska rådet med enhällighet på rekommendation av rådet. Rådet ska anta beslut som innehåller åtgärder eller ståndpunkter enligt den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken med enhällighet eller i vissa fall med kvalificerad majoritet. I beslutsfattandet som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ingår dock fortfarande s.k. konstruktiv röstnedläggelse, och Lissabonfördragets bestämmelser om den motsvarar i huvudsak bestämmelserna i det nuvarande EU-fördraget. Beslut fattas inte vid konstruktiv röstnedläggelse, om de rådsmedlemmar som lägger ned sina röster företräder minst en tredjedel av medlemsstaterna och unionens befolkning.

Beslutsfattandets effektivitet när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken utvidgas i Lissabonfördraget genom att användningsområdet för rådets beslut med kvalificerad majoritet utsträcks till en situation där rådet antar ett sådant beslut för att fastställa unionens åtgärder eller ståndpunkter på förslag av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Den höga representanten lägger fram sitt förslag på särskild begäran från Europeiska rådet antingen på dess eget eller på den höga representantens uttryckliga initiativ. Dessutom kan Europeiska rådet i enlighet med en s.k. fullmaktsklausul med enhällighet besluta att utvidga rådets möjligheter att besluta med kvalificerad majoritet. Beslut med kvalificerad majoritet och fullmaktsklausulen kan emellertid inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Liksom för närvarande kan en medlem av rådet förklara att den av viktiga och uttalade skäl som rör nationell politik avser att motsätta sig antagandet av ett beslut som ska antas med kvalificerad majoritet, varvid omröstning inte ska ske (s.k. nödbroms). Enligt Lissabonfördraget ska unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik i nära samråd med den berörda medlemsstaten söka en lösning som alla kan godta. Om detta inte lyckas får rådet, på samma sätt som för närvarande, med kvalificerad majoritet begära att frågan ska hänskjutas till Europeiska rådet för ett enhälligt europeiskt beslut.

Bestämmelserna om beslutsfattande motsvarar bestämmelserna i det konstitutionella fördraget med den skillnaden att man i Lissabonfördraget har frångått europabeslut i rättsakternas beteckningar. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken genomförs genom att fastställa de allmänna riktlinjerna, anta beslut samt genom att stärka det systematiska samarbetet mellan medlemsstaterna vid utövandet av deras politik.

Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken

Enligt Lissabonfördraget ska den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken utgöra en integrerande del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Fördraget strävar efter att effektivisera unionens nuvarande säkerhets- och försvarspolitik. Det innehåller också bestämmelser om nya förpliktelser och insatser. Fördragstexten avspeglar den utveckling som under de senaste åren ägt rum i fråga om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken och där utvecklandet av de civila och militära resurserna genom riktlinjer av Europeiska rådet har spelat en central roll. De viktigaste av de reformer som intagits i fördraget hänför sig till krishantering, utveckling av resurserna samt stärkande av unionens säkerhets- och försvarspolitik. De bestämmelser som ändrats genom Lissabonfördraget motsvarar bestämmelserna om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken i det konstitutionella fördraget.

I Lissabonfördraget preciseras och kompletteras unionens krishanteringsuppgifter genom att det särskilt nämns även gemensamma insatser för avrustning, militära rådgivnings- och biståndsinsatser, konfliktförebyggande insatser, stabiliseringsinsatser efter konflikter samt stöd till tredjeländer i syfte att bekämpa terrorism på dess territorium. Unionen har dock kunnat agera på dessa områden redan med stöd av det nuvarande EU-fördraget. Enligt Lissabonfördraget ska rådet anta beslut om krishanteringsuppdrag med enhällighet samt ange deras mål, omfattning och de allmänna villkoren för deras genomförande. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som arbetar under ledning av rådet och i nära och ständig kontakt med kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, ska sörja för samordningen av de civila och militära aspekterna av dessa insatser.

Enligt Lissabonfördraget får rådet anförtro genomförandet av ett krishanteringsuppdrag åt en grupp medlemsstater som så önskar och som förfogar över den kapacitet som krävs för ett sådant uppdrag. Även då ska rådet besluta med enhällighet att operationen ska inledas. De deltagande medlemsstaterna ska i samverkan med unionens höga representant sinsemellan komma överens om hur uppdraget ska genomföras. Motsvarande möjlighet är inte uttryckligen inskriven i det nuvarande EU-fördragets bestämmelser, men i praktiken har i samtliga fall endast en del av medlemsstaterna deltagit i de operationer som genomförts hittills.

Genom Lissabonfördraget förstärks även betydelsen av unionens civila krishanteringsförmåga genom att omnämnanden av saken har fogats till fördragstexten. I fördraget konstateras bl.a. att unionens operativa kapacitet stöder sig på civila och militära resurser.

Enligt Lissabonfördraget ska medlemsstaterna åta sig att förbättra sina militära resurser. I fördraget bestäms också om inrättandet av Byrån för utveckling av försvarskapacitet och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel (Europeiska försvarsbyrån). Alla medlemsstater som önskar det ska kunna delta i försvarsbyråns verksamhet. Den ska ha som uppgift att identifiera unionens operativa behov, främja åtgärder för att tillgodose dessa, bidra till att stärka försvarssektorns industriella och tekniska bas, delta i utformningen av en europeisk politik för kapacitet samt hjälpa rådet att utvärdera om den militära kapaciteten har förbättrats.

Det europeiska försvarsmaterielsamarbetet har hittills varit splittrat och har bedrivits i mindre grupper av länder. När Europeiska försvarsbyrån inrättas är målet att koncentrera samarbetet till unionens strukturer. Europeiska rådet i Thessaloniki gav i juni 2003 rådet i uppdrag att börja förbereda inrättandet av en försvarsbyrå. Rådet beslöt att inrätta byrån i juli 2004 (rådets gemensamma åtgärd 2004/551/GUSP, EGT [1997] L 245, 17.7.2004, s. 17) och byrån inledde sin verksamhet i januari 2005.

Genom Lissabonfördraget skapas en ny mekanism för permanent strukturerat samarbete som gäller samverkan på området för militära resurser. De medlemsstater som uppfyller högre krav på militära resurser, och som har gjort mer bindande åtaganden på området med tanke på de mest krävande uppdragen, kan upprätta ett permanent strukturerat samarbete. Det permanenta strukturerade samarbetet ger de medlemsstater som så önskar möjlighet att avancera snabbare när det gäller utvecklandet av de militära resurserna i syfte att utföra de mest krävande uppdragen.

Kriterierna och åtagandena beträffande militära resurser för de medlemsstater som deltar i det permanenta strukturerade samarbetet anges i protokollet om det permanenta strukturerade samarbete, som bifogats Lissabonfördraget. Kriterierna gäller i första hand allmänna åtaganden i anslutning till resursmålen. Rådet beslutar om upprättande av det permanenta strukturerade samarbetet med kvalificerad majoritet efter att ha hört unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. I beslutet bestäms att permanent strukturerat samarbete ska upprättas mellan vissa medlemsstater och fastställs förteckningen över deltagande medlemsstater. Det permanenta strukturerade samarbetet ska vara öppet för alla medlemsstater som förbinder sig att utveckla de militära resurserna och deltar i Europeiska försvarsbyråns verksamhet samt förbinder sig att senast 2010 tillhandahålla en snabbinsatsförmåga.

Det är fråga om en mekanism som således möjliggör ett sådant utvecklingsarbete gäl-

lande militära resurser där alla medlemsstater inte deltar. Kriterierna för deltagande är ändå formulerade så att i princip alla medlemsstater kan delta i samarbetet.

Enligt Lissabonfördraget antar de medlemsstater som redan deltar i det permanenta strukturerade samarbetet ett beslut i rådet om deltagande för medlemsstater som senare önskar delta i detta samarbete. Beslutet fattas med kvalificerad majoritet efter att unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik har hörts. I Lissabonfördraget ingår också bestämmelser om upphävande av en viss medlemsstats deltagande, om den inte längre uppfyller kriterierna för det permanenta strukturerade samarbetet, samt om en medlemsstats möjlighet att lämna det permanenta strukturerade samarbetet.

Här ska noteras att åtgärder för att upprätta snabbinsatsstyrkor i unionen redan inleddes i juni 2004 i enlighet med det allmänna målet, Headline Goal 2010, som antagits av Europeiska rådet. Unionen har sedan ingången av 2007 haft full beredskap att samtidigt genomföra två snabbinsatsoperationer med de stridstrupper som försatts i hög beredskap för detta ändamål.

Enligt Lissabonfördraget kommer den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken att leda till ett gemensamt försvar, när Europeiska rådet med enhällighet har beslutat detta. Möjligheten att övergå till ett gemensamt försvar finns inskriven redan i Maastrichtfördraget. Att övergången ska ske genom beslut av Europeiska rådet skrevs in i EU-fördraget genom Amsterdamfördraget. I Lissabonfördraget har bestämmelsens ordalydelse i någon mån förstärkts jämfört med de nuvarande grundfördragen. Enligt bestämmelserna i det nuvarande EU-fördraget skulle den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken kunna leda till ett gemensamt försvar, om Europeiska rådet beslutar det. Enligt både bestämmelserna i de nuvarande grundfördragen, det konstitutionella fördraget och Lissabonfördraget förutsätter övergången till ett gemensamt försvar ett enhälligt beslut av Europeiska rådet samt att respektive medlemsstat på Europeiska rådets rekommendation antar ett sådant beslut i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser.

Den biståndsskyldighet mellan medlemsstaterna som tagits in som ny bestämmelse i det konstitutionella fördraget överförs som sådan till artikel 28a.7 i fördraget om Europeiska unionen, som ändrats genom Lissabonfördraget. Bestämmelsen lyder som följer:

"Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den medlemsstaten stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i Förenta nationernas stadga. Detta ska inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik.

Åtagandena och samarbetet på detta område ska vara förenliga med åtagandena inom Nordatlantiska fördragsorganisationen, som för de stater som är medlemmar i denna också i fortsättningen ska utgöra grunden för deras kollektiva försvar och den instans som genomför det."

Texten i biståndsskyldigheten baserar sig nästan ordagrant på texten i Brysselfördraget som ingicks den 17 mars 1948 och utgör grunden för den Västeuropeiska unionen. Avsikten med att den tas in i samband med unionens grundfördrag är att stärka solidariteten mellan medlemsstaterna och deras engagemang i den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. I slutakten från det konvent som berett det konstitutionella fördraget ingick biståndsskyldigheten ännu inte i en förpliktande form för alla medlemsstater utan som en bestämmelse som intresserade medlemsstater kunde ansluta sig till i samband med undertecknandet av fördraget eller senare. Bestämmelsen ändrades dock till en direkt förpliktande form för alla medlemsstater vid regeringskonferensen 2004.

De EU-länder som hör till Nato ansåg vid både konventet och regeringskonferensen att det är viktigt att betona att strukturer som överlappar Nato inte ska byggas upp inom ramen för EU. Målet för Finland och andra militärt icke-allierade EU-länder var att det blivande fördraget ska ta hänsyn till de säkerhets- och försvarspolitiska lösningarna i alla medlemsstater. Finlands mål var att trygga ett enhetligt EU så att alla medlemsstater skulle kunna godkänna den lösning som uppnåtts och att inte en enda medlemsstat skulle ställa sig utanför den. Den slutliga formuleringen av biståndsklausulen uppkom

på framställning av ordförandestaten Italien. Finland tolkade då skyldigheten som en helhet som det förbundit sig till. Artikeln skapar en stark politisk solidaritet mellan de länder som hör till unionen.

Biståndsskyldigheten är till sin karaktär en förbindelse mellan medlemsstaterna som inte leder till någon ny befogenhet för EU. Varken EU eller dess institutioner ges heller uttryckligen någon roll när det gäller ibruktagandet av skyldigheten eller beslutsfattande som gäller dess genomförande, utan fördraget lämnar procedurerna kring dessa detaljer öppna. Det är ändå sannolikt att en sådan försämring av relationerna med tredje land eller något annat allvarligt hot mot säkerhetspolitiken som skulle ge anledning till en begäran om bistånd i enlighet med biståndsskyldigheten skulle ha införlivats med GUSP redan i ett tidigare skede av processen. Det skulle också redan ha kunnat leda till gemensamma ekonomiska eller politiska insatser. Således skulle införandet av biståndsskyldigheten sannolikt behandlas i GUSP:s beredande organ.

Biståndsskyldigheten är lika för alla och berör unionens alla medlemsstater på samma sätt. De hänvisningar till vissa länders särskilda ställning eller till åtagandena inom Nordatlantiska fördragsorganisationen, vilka fogats till skyldigheten, skapar inte något förbehåll för de aktuella medlemsstaterna att avstå från att delta i genomförandet av biståndsskyldigheten.

På basis av rättslig tolkning är EU:s medlemsstater i lika ställning även i egenskap av mottagare av bistånd som ges med stöd av artikel 28a.7 i EU-fördraget. Hänvisningarna till vissa länders särskilda ställning eller till Natos roll fråntar inte någon medlemsstat den rätt till bistånd som skapats genom bestämmelsen. I praktiken har dock de politiska och militära förhållandena bakom ett åberopande av biståndsskyldigheten en avgörande inverkan på hur den tillämpas. I en sådan situation är också den militära beredskapen i EU:s medlemsstater central. Biståndsskyldigheten definierar Natos roll som grunden för dess medlemmars kollektiva försvar, vilket även motsvarar nuläget. EU:s militärt icke-allierade länder omfattas inte av Natos kollektiva försvar.

EU:s biståndsskyldighet lämnar öppet på vilket sätt de övriga fördragsparterna bör stödja en medlemsstat som utsatts för ett angrepp (de övriga medlemsstaterna är skyldiga att ge stöd och bistånd med alla till buds stående medel). Även om skyldigheten uttryckligen hänför sig till väpnade angrepp, kan inte möjligheten att tillämpa den även i samband med något annat allvarligt säkerhetspolitiskt hot mot en eller flera medlemsstater anses vara utesluten. Tillämpningsområdet begränsas dock av solidaritetsklausulen i artikel 188r i EUF-fördraget, enligt vilken den mekanism som skapas genom artikeln tillämpas i samband med terroristattacker eller terroristhot, vid en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människan. Tolkningen av biståndsskyldigheten är dock även i förhållande till de medel som förutsätts av medlemsstaterna beroende av ett exaktare politiskt sammanhang och rådande omständigheter för dess tillämpning.

Biståndsskyldigheten stärker solidariteten mellan medlemsstaterna. Biståndsskyldigheten är förpliktande för medlemsstaterna. För genomförandet av skyldigheten skapas inga sådana ledarskapssystem eller sådan gemensam försvarsplanering som är typiska för militärallianser. Å ena sidan är det hot om väpnat angrepp som biståndsskyldigheten inbegriper för närvarande inte central ur medlemsstaternas synvinkel och hör inte till de centrala hotbilder som anges i den säkerhetsstrategi för Europeiska unionen som godkänts gemensamt av medlemsstaterna. Motsvarande gemensamma system existerar å andra sidan inom ramen för Nato. En eventuell tillämpning av biståndsskyldigheten även i samband med hotbilder som avviker från ett väpnat angrepp kan ändå leda till ett behov av att stärka gemensamma strukturer som stöder sådan verksamhet.

Unionens biståndsskyldighet kan ha återverkningar för utvecklingen av unionens säkerhetspolitiska strategi eller av dess militära resurser eller krishanteringsförmåga. Solidariteten mellan medlemsstaterna har varit ett ledmotiv för integrationen. Biståndsklausulen understryker för sin del denna politiska solidaritet och att EU utvecklas som en säkerhetsgemenskap i första hand via ett intensifierat politiskt samarbete. När biståndsklausulens betydelse utvärderas bör man ta hänsyn

till den möjlighet att övergå till ett gemensamt försvar som finns inskriven i unionsfördraget ända sedan Maastrichtfördraget. EU:s interna solidaritet är omfattande och inbegriper samarbete mellan medlemsstaterna, solidaritetsklausulen och biståndsklausulen och till och med möjligheten att övergå till ett gemensamt försvar.

Finansieringen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Lissabonfördraget ändrar inte i sak de nuvarande fördragens bestämmelser om finansieringen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken annat än i fråga om finansieringen av brådskande insatser. Enligt fördraget ska rådet anta ett beslut om de särskilda förfaranden som ska garantera snabb tillgång till anslag i unionens budget som är avsedda för brådskande finansiering av initiativ inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Rådet ska besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Genom Lissabonfördraget föreskrivs dessutom om upprättandet av en särskild startfond för brådskande insatser. Rådet bemyndigar unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik att utnyttja denna fond, ifall viss förberedande verksamhet inte får belasta unionens budget. Startfonden finansieras med särskilda bidrag från medlemsstaterna. Exempelvis förberedande verksamhet för krishanteringsuppdrag som inbegriper militära åtgärder och beträffande vilka utgifterna inte ska belasta unionens budget kan finansieras ur denna särskilda startfond. Rådet ska på förslag av den höga representanten med kvalificerad majoritet anta beslut om närmare bestämmelser för upprättande och finansiering av startfonden, förvaltning av den samt finansiell kontroll. Bestämmelserna om finansiering i Lissabonfördraget har samma innehåll som motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget.

Europeiska unionens restriktiva åtgärder

Bestämmelserna om restriktiva åtgärder (sanktioner) som beslutats i enlighet med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken förblir i princip oförändrade i Lissabonfördraget. Huvudregeln är fortfarande att genomförandet av sanktioner förutsätter både ett beslut som antagits i enlighet med bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och att beslutet i fråga verkställs genom en skild verkställighetsakt. Ett undantag utgör administrativa åtgärder avseende kapitalrörelser och betalningar som är nödvändiga för att åstadkomma ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. I fråga om dem försvinner kravet på att beslutet ska antas med stöd av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Enligt Lissabonfördraget utvidgas användningsområdet för sanktioner. Till skillnad från de nuvarande grundfördragen kan sanktionerna också riktas mot fysiska eller juridiska personer, mot grupper eller mot enheter som inte är stater, och som inte har förbindelser med tredjeland. Ekonomiska sanktioner har riktats mot privata instanser redan med stöd av unionens nuvarande grundfördrag, men i situationer där de inte har haft förbindelser med tredjeland har man på grund av avsaknaden av en uttrycklig rättslig grund varit tvungen att ty sig till artikel 308 i EG-fördraget. Där som det enligt ordalydelsen i de nuvarande grundfördragen förutsätts att sanktionerna är av ekonomisk natur, definieras sanktioner vidare i Lissabonfördraget och de kan innefatta även andra slags restriktiva åtgärder.

Av Lissabonfördraget följer dessutom vissa förändringar i beslutsförfarandena och institutionernas befogenheter när det gäller sanktioner. I synnerhet framhäver fördraget rättsskyddet för instanser som blir föremål för sanktioner. I detta avseende är den viktigaste reformen i Lissabonfördraget Europeiska unionens domstols nya befogenhet att undersöka lagligheten hos ett sanktionsbeslut som fattats inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken på talan av en enskild instans. Enligt huvudregeln har Europeiska unionens domstol inte heller i fortsättningen någon befogenhet på den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitikens område.

Bestämmelserna i Lissabonfördraget om restriktiva åtgärder har samma innehåll som motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget.

3.2.4.3.3. Den gemensamma handelspolitiken

Den gemensamma handelspolitiken är ett politikområde som omfattats av Europeiska gemenskapens exklusiva befogenhet ända sedan början av 1970-talet. Grunden för den har bestått i enhetliga principer för tariffändringar, tull- och handelsavtal samt import- och exportpolitiken framför allt när det gäller utbyte av varor. Genom Nicefördraget utvidgades gemenskapens befogenhet på området för handel med tjänster samt handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter. Strävan med Lissabonfördraget är att ytterligare utveckla och effektivisera den gemensamma handelspolitiken. De viktigaste av de ändringar som inträffar på området för den gemensamma handelspolitiken som resultat av Lissabonfördraget gäller utländska direktinvesteringar, handel med tjänster och Europaparlamentets ställning i beslutsfattandet gällande åtgärder som hör till det handelspolitiska området. Enligt Lissabonfördraget omfattas handelspolitiken helt och hållet av unionens exklusiva befogenhet.

Bestämmelser om den gemensamma handelspolitiken ingår i artiklarna 188b och 188c i EUF-fördraget. Genom bestämmelserna utvidgas området för unionens handelspolitiska befogenhet genom att utländska direktinvesteringar överförs till området för ifrågavarande befogenhet. I fråga om kulturella och audiovisuella tjänster samt sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård innebär Lissabonfördraget att unionens befogenhet ändrar karaktär från unionens och medlemsstaternas delade befogenhet till unionens exklusiva befogenhet. Enligt fördraget omfattar tillämpningsområdet för den gemensamma handelspolitiken sålunda traditionellt utbyte av varor, handeln med tjänster i dess helhet, utländska direktinvesteringar samt handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter. Det enda undantaget utgör internationella avtal på transportområdet, där man iakttar bestämmelserna om transportpolitik i EUF-fördraget vid förhandlingar och ingående av avtal.

Syftet med utvidgningen av den handelspolitiska befogenheten är att effektivisera unionens yttre funktionsförmåga och förbättra den inre enhetligheten på området för internationell handel. När unionens handelspolitiska verksamhetsområde utvidgas krymper området med delad befogenhet och användningsområdet för de s.k. blandavtal som ska ratificeras av medlemsstaterna, och avtal på det handelspolitiska området träder i kraft enbart genom beslut på unionsnivå.

Lissabonfördraget stärker på ett betydande sätt Europaparlamentets ställning i det handelspolitiska beslutsfattandet. Enligt fördraget ska åtgärder som anger inom vilken ram den gemensamma handelspolitiken ska genomföras föreskrivas genom förordningar, som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Med stöd av det nuvarande EG-fördraget saknar Europaparlamentet formell beslutanderätt på området för den gemensamma handelspolitiken. Europaparlamentets befogenheter har visserligen även i Lissabonfördraget uttryckligen begränsats till att gälla endast antagandet av förordningar som anger inom vilken ram den gemensamma handelspolitiken ska genomföras. Sålunda kommer parlamentet inte att delta i antagandet av beslut i anslutning till genomförandet av den gemensamma handelspolitiken. På detta sätt äventyras inte beslutsfattandets funktion och effektivitet i frågor som kräver snabba beslut, t.ex. beslut om åtgärder vid dumpning.

Europaparlamentets ställning stärks i och med Lissabonfördraget även när handelspolitiska avtal ingås. Enligt Lissabonfördraget beslutar rådet om ingående av avtal på det handelspolitiska området efter att ha fått Europaparlamentets godkännande. För närvarande deltar inte Europaparlamentet formellt i beslutsfattandet gällande handelspolitiska beslut. I Lissabonfördraget bestäms också att kommissionen regelbundet ska rapportera till den särskilda kommittén för handelspolitiska förhandlingar och till Europaparlamentet om hur avtalsförhandlingar framskrider.

Rådet träffar i regel sina avgöranden på det handelspolitiska området med kvalificerad majoritet. I fråga om avtal inom handeln med tjänster, handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter samt utländska direktinvesteringar beslutar rådet dock med enhällighet när dessa avtal innehåller bestämmelser för vilka enhällighet krävs för att unionens motsvarande interna regler ska kunna antas (principen om s.k. parallellism i beslutsfattandet).

När det konstitutionella fördraget bereddes väckte frågan om ställningen för den offentliga basservice som medlemsstaterna erbjuder i förhållande till unionens gemensamma handelspolitik debatt. Under regeringskonferensen år 2004 fogades också till bestämmelserna om den gemensamma handelspolitiken på Finlands och Sveriges initiativ en särskild bestämmelse om handel med sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård. Enligt den ska rådet i stället för med kvalificerad majoritet besluta med enhällighet om avtal som rör handel med sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård, om dessa avtal riskerar att allvarligt störa den nationella organisationen av sådana tjänster och inverka negativt på medlemsstaternas ansvar för att tillhandahålla dessa. Till syftet och uppbyggnaden motsvarar bestämmelsen det undantag gällande handeln med kulturella och audiovisuella tjänster som intogs redan i konventets förslag på Frankrikes yrkande. På området som rör handel med kulturella och audiovisuella tjänster beslutar rådet med enhällighet när avtalen riskerar att negativt påverka unionens kulturella och språkliga mångfald.

Till följd av bestämmelsen ska besluten alltså fattas med enhällighet, om unionens handelspolitik eventuellt allvarligt kan störa grundstrukturen för välfärdstjänsterna. Lissabonfördraget innehåller inga uttryckliga bestämmelser om hur en eventuell störning ska definieras, men det ska i praktiken ske som ett inslag i unionens normala beslutsprocess inom ramen för unionens institutionella system. Om någon lösning inte fås till stånd är det möjligt att hänskjuta frågan om hur bestämmelsen ska tolkas till unionens domstol. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid tillämpningen av bestämmelsen och tolkningspraxis i enlighet med Finlands intressen. Förutom denna särskilda bestämmelse samt den ovan nämnda principen om parallellism i beslutsfattandet tryggas medlemsstaternas nationella intressen även i Lissabonfördraget av det s.k. harmoniseringsförbudet: utövandet av unionens handelspolitiska befogenheter får inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar i den utsträckning som grundfördragen utesluter en sådan harmonisering. Utövandet av de handelspolitiska befogenheterna påverkar inte heller befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna.

Bestämmelserna i Lissabonfördraget inom området för den gemensamma handelspolitiken har samma innehåll som motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget.

3.2.4.3.4. Övriga frågor inom ramen för de yttre åtgärderna

Samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd

Avdelningen om de yttre åtgärderna i EUF-fördraget innehåller också bestämmelser om unionens politik för utvecklingssamarbete. Enligt fördraget ska unionens politik på området för utvecklingssamarbete föras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Strävan efter att säkerställa samstämmighet mellan de olika politikområden som omfattas av de yttre åtgärderna gäller således också politiken för utvecklingssamarbete. På motsvarande sätt ska målen för utvecklingssamarbetet beaktas också inom unionens övriga politikområden som kan påverka utvecklingsländerna.

Som det främsta målet för utvecklingssamarbetet har angetts en minskning och på sikt utrotning av fattigdomen.

En viktig nyhet när det gäller unionens politik på området för utvecklingssamarbete är att en ny rättsgrund har skapats för humanitärt bistånd. Gemenskapen har varit verksam på området för humanitärt bistånd redan på grundval av bestämmelserna i de nuvarande grundfördragen, men Lissabonfördraget innehåller uttryckliga bestämmelser på detta område. De allmänna ramarna för genomförandet av unionens humanitära biståndsåtgärder ska fastställas genom åtgärder som föreskrivs i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Åtgärderna ska syfta till att tillfälligt lämna bistånd och stöd till befolkningar i tredjeländer som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor.

Enligt Lissabonfördraget ska de åtgärder som unionen och medlemsstaterna genomför på området för utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd komplettera och förstärka

varandra. Utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd hör som ett särskilt slags undantagsområden till de områden där unionen har delad befogenhet och således har befogenhet att vidta åtgärder och föra en gemensam politik utan att detta hindrar medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter (artikel 2c.4 i EUF-fördraget). Som en del av unionens utrikes- och säkerhetspolitik förebygger politiken för utvecklingssamarbete konflikter och våld.

Lissabonfördraget innehåller en ny rättsgrund också för inrättande av en frivilligkår för humanitärt bistånd från europeiska ungdomar. Frivilligkårens stadga och arbetsformer ska regleras genom en förordning som ges i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Riksdagens utrikesutskott konstaterar i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) att denna rättsgrund har gett upphov till diskussion bland organisationerna för humanitärt bistånd, som anser att en frivilligkår enligt denna bestämmelse inte är ett lämpligt sätt att lämna humanitärt bistånd. Denna bestämmelse i EUF-fördraget möjliggör dock en smidig användning av frivilligkårer, varför deras lämplighet för en viss uppgift kan avgöras från fall till fall.

I samband med bestämmelserna om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd har den rättsgrund för ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med andra tredjeländer än utvecklingsländerna som inrättades genom Nicefördraget infogats i Lissabonfördraget. Europaparlamentets befogenheter utvidgas till denna del genom Lissabonfördraget, eftersom de åtgärder som behövs för att genomföra samarbetet ska fastställas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Genom Lissabonfördraget inrättas dessutom en särskild rättsgrund för hjälp till tredjeländer som behöver omedelbart finansiellt bistånd.

Med undantag för ovan nämnda revideringar har bestämmelserna i Lissabonfördraget om samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd samma innehåll som i de nuvarande grundfördragen. Bestämmelserna i Lissabonfördraget har samma innehåll som motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget.

Unionens befogenhet att ingå internationella avtal och de internationella avtalens ställning

Bestämmelserna i Lissabonfördraget innehåller flera både principiellt och i praktiken viktiga nyheter när det gäller ingåendet av internationella avtal. Det uttryckliga erkännandet i fördraget av unionen som en juridisk person och vad detta innebär behandlas utförligare i avsnitt 3.2.1.3. Andra centrala nyheter i Lissabonfördraget när det gäller ingåendet av internationella avtal är att de principer om så kallad implicit yttre behörighet som grundar sig på EG-domstolens rättspraxis har skrivits in i grundfördraget, liksom bestämmelser om ett gemensamt förfarande som ska tillämpas som utgångspunkt vid förhandlingar om och ingående av internationella avtal på alla de områden som omfattas av grundfördragen.

Lissabonfördraget innehåller bestämmelser både om när unionen har befogenhet att ingå internationella avtal (artikel 188l.1 i EUF-fördraget) och om när denna befogenhet ska vara exklusiv, och motsvarande befogenhet för medlemsstaterna således är utesluten (artikel 2b.2 i EUF-fördraget). Den sist nämnda bestämmelsen ändrades av 2004 års regeringskonferens för att skrivningen om den så kallade AETR-doktrinen så noggrant som möjligt ska överensstämma med EG-domstolens rättspraxis (t.ex. mål 22/70, kommissionen mot rådet; mål C-469/98, kommissionen mot Finland). Genom denna ändring tydliggörs det att unionen har exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal på grundval av denna bestämmelse endast om avtalet i fråga kan inverka på gemensamma regler eller ändra deras räckvidd. Förändringen i förhållande till nuläget är endast att tillämpningsområdet för de principer som för närvarande endast gäller Europeiska gemenskapens befogenhet att ingå avtal utvidgas till att omfatta också de områden som för närvarande täcks av EU-fördragets andra och tredje pelare, dvs. den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet.

Bestämmelserna om det förfarande som ska tillämpas vid förhandlingar om och ingående av internationella avtal anges i artikel 188n i EUF-fördraget som förenar bestämmelserna i

nuvarande artikel 300 i EG-fördraget och artikel 24 i EU-fördraget. Liksom för närvarande finns det dessutom vissa särskilda bestämmelser om avtal på det handelspolitiska såväl som det penningpolitiska området.

De uppgifter i samband med förhandlingar om avtal inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som enligt nuvarande artikel 24 i EU-fördraget åligger rådets ordförandeland överförs genom Lissabonfördraget på unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. På området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete tillämpas däremot de allmänna bestämmelserna om förhandlingar och ingående av internationella avtal i EUF-fördraget. Avtal som unionen ingår på de ovan nämnda områdena kommer i framtiden att bli bindande för unionens institutioner och medlemsstater genom ett beslut om godkännande som fattas direkt på unionsnivå. Lissabonfördraget innehåller med andra ord inte någon bestämmelse som motsvarar artikel 24 i EU-fördraget, enligt vilken medlemsstaten måste uppfylla vissa krav som följer av dess egna konstitutionella förfaranden för att avtalet ska bli bindande för den. För konventionella blandavtal, som innehåller dels delar som tillhör unionens befogenhetsområde och dels delar som tillhör medlemsstaternas befogenhetsområde, krävs även i fortsättningen att de ratificeras eller godkänns av medlemsstaterna i enlighet med deras konstitutionella bestämmelser.

När det gäller de frågor som omfattas av det nuvarande EG-fördraget är den största ändringen av förfarandena i Lissabonfördraget att Europaparlamentets godkännande kommer att krävas för alla avtal som ingås på de områden där lagstiftningsförfarandet tillämpas. Denna bestämmelse kommer att bli tillämplig också på området för den gemensamma handelspolitiken.

Bestämmelserna i Lissabonfördraget om att ingå internationella avtal har samma innehåll som motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget.

Unionen och dess närmaste omvärld

Enligt den artikel 7a som genom Lissabonfördraget lagts till EU-fördraget ska unionen utveckla särskilda förbindelser med närbelägna länder i syfte att skapa ett område med välstånd och god grannsämja som grundar sig på unionens värderingar och utmärks av nära och fredliga förbindelser som bygger på samarbete. För att uppnå detta mål får unionen ingå särskilda avtal med närbelägna länder som får innebära ömsesidiga rättigheter och skyldigheter samt möjlighet att genomföra åtgärder gemensamt. Motsvarande bestämmelse ingår även i det konstitutionella fördraget.

Internationella organisationer och verksamheten i dem

Unionens yttre åtgärder avser också internationella organisationer. En förutsättning är att unionens deltagande är möjligt på grundval av organisationernas interna bestämmelser och unionsrätten. I enlighet med principerna och målen för utrikes- och säkerhetspolitiken ska unionen eftersträva att effektivisera sin verksamhet som internationell aktör genom att förbättra de yttre åtgärdernas enhetlighet och samordning. Enligt artikel 19 i EU-fördraget ska medlemsstaterna samordna sitt uppträdande inom organisationer och vid internationella konferenser och där hävda unionens ståndpunkter. Ett nytt element är att unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik har anförtrotts ansvaret för samordningen. Inom internationella konferenser och organisationer där inte samtliga medlemsstater deltar eller är företrädda ska de deltagande medlemsstaterna försvara unionens intressen och se till att övriga medlemsstater informeras. De länder som är medlemmar i FN:s säkerhetsråd har dessutom ålagts en särskild skyldighet att hålla de övriga medlemsstaterna och den höga representanten informerade. När unionen har intagit en ståndpunkt till en fråga på dagordningen för FN:s säkerhetsråd, ska de medlemsstater som är medlemmar av säkerhetsrådet begära att den höga representanten inbjuds att lägga fram unionens ståndpunkt. Unionens höga representant och kommissionen har anförtrotts uppgiften att genomföra de åtgärder som rör samarbetet och förbindelserna mellan unionen och internationella organisationer.

Enligt artikel 188q i EUF-fördraget ska unionens delegationer i tredjeländer och vid

internationella organisationer representera unionen. Unionens delegationer ska enligt Lissabonfördraget lyda under unionens höga representant och i nära samarbete med medlemsstaternas diplomatiska och konsulära beskickningar. Kommissionens nuvarande delegationer kommer med tiden att ersättas av unionens delegationer. I framtiden kommer unionens delegationer att kunna erbjuda medlemsstaterna nya medel att sköta de yttre förbindelserna, till exempel när det gäller politisk rapportering och konsulära tjänster.

Bestämmelserna i Lissabonfördraget om unionens förbindelser till internationella organisationer och om verksamheten i dem har samma innehåll som motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget.

Solidaritetsklausul

Lissabonfördraget innehåller en solidaritetsklausul (artikel 188r i EUF-fördraget) som förbinder unionen och dess medlemsstater att handla i en anda av solidaritet om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor. Enligt denna klausul ska unionen i dessa situationer mobilisera alla instrument som står till dess förfogande, även de militära resurser som medlemsstaterna tillhandahåller. Målet för den gemensamma verksamheten kan vara att förhindra terroristhot på medlemsstaternas territorier, att skydda de demokratiska institutionerna och civilbefolkningen från en eventuell terroristattack eller att bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en terroristattack eller en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor.

Enligt punkt 2 i solidaritetsklausulen ska medlemsstaterna bistå en medlemsstat som drabbats av någon av de händelser som omfattas av klausulens tillämpningsområde, om den begär hjälp. Medlemsstaterna ska samordna sina åtgärder i rådet. Rådet ska på gemensamt förslag av kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik anta ett beslut om att genomföra solidaritetsklausulen. Om beslutet har försvarsmässiga konsekvenser, ska rådet anta beslutet med enhällighet. Rådet ska i detta sammanhang biträdas av kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, och av den kommitté för den inre säkerheten som inrättas med stöd av artikel 61d i EUF-fördraget. I artikel 176c i EUF-fördraget fastställs unionens och medlemsstaternas insatser på civilskyddets område vid naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor. I de förklaringar som lagts till Lissabonfördraget ingår en särskild förklaring till artikel 188r (förklaring nr 37). Den stärker medlemsstaternas rätt att välja det lämpligaste sättet att uppfylla solidaritetsklausulen.

Innehållet i solidaritetsklausulen motsvarar för sin del de hotbilder som anges i den europeiska säkerhetsstrategin och effektiviserar unionens beredskap för dem. Klausulen stärker solidariteten mellan medlemsstaterna. För att understryka klausulens betydelse förband sig medlemsstaterna efter terroristattacken i Madrid år 2004 att handla i klausulens anda. I Europeiska rådet antogs den 26 mars 2004 en särskild resolution om bekämpning av terrorism, som även innehöll denna politiska förbindelse. Förbindelsen inbegrep i detta sammanhang endast den terrorismbekämpande dimensionen i klausulens tillämpningsområde.

Bestämmelserna om solidaritetsklausulen och civilskyddet i Lissabonfördraget har samma innehåll som motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget. Syftet med solidaritetsklausulen är att stärka unionens och dess medlemsländers samarbetsmöjligheter vid bekämpningen och kontrollen av icke-statliga hot. Klausulen består i fråga om sina rättsliga verkningar av två separata delar. Punkt 1 skapar en rättslig grund för ibruktagandet av unionens gemensamma instrument – inklusive de militära medel som medlemsstaterna ställer till dess förfogande – vid terroristhot eller terroristattack eller vid en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor på medlemsstaternas territorier. Solidaritetsklausulen skapar således en möjlighet för unionen att använda sina militära krishanteringsresurser i klausulenligt syfte också inom unionens territorium. Den skapar också en möjlighet att bedöma användningen av alla instrument som en helhet. Till dessa räknas även det redan existerande civilskyddssamarbete som stärks i artikel 176c i EUF-fördraget.

Klausulens andra del gäller medlemsstaternas inbördes biståndsskyldighet vid motsvarande hot. Punkt 2 förbinder medlemsländerna att lämna bistånd till varandra på begäran av deras politiska myndigheter och när rådet samordnar sina åtgärder i detta syfte.
Solidaritetsklausulens tillämpningsområde är klart avgränsat till tre icke-statliga hotbilder, och i detta avseende skiljer den sig från biståndsklausulen i artikel 28a.7 i EU-fördraget. Den sistnämnda omfattar med stöd av sin exakta ordalydelse bistånd uttryckligen vid väpnat angrepp. Solidaritetsklausulen ger EU en rättsgrund och förbinder medlemsstaterna att lämna bistånd till varandra, medan åter biståndsskyldigheten innehåller endast den senare dimensionen. Biståndsskyldighetens och solidaritetsklausulens tillämpningsområden kan vara delvis överlappande.

Fokus i den uppsättning instrument som solidaritetsklausulen inbegriper ligger med stöd av de hot som räknas upp i den på annan än militär verksamhet: dess omfattning avspeglas även i klausulens placering i EUF-fördraget, där den finns som en egen avdelning VII i delen om unionens yttre åtgärder.

Vid tillämpningen av solidaritetsklausulen ska dess två olika delar hållas åtskilda. Punkt 1 som berättigar till användning av unionens instrument ger unionen rätt att besluta om att använda de instrument som står till dess förfogande i de situationer som avses i klausulen. Även om man måste anse att medlemsstaterna även i denna situation fortfarande har rörelsefrihet i synnerhet när det är fråga om användning av militära medel, är det ändå i sista hand fråga om åtgärder som omfattas av unionens beslutanderätt. Den biståndsskyldigheten mellan medlemsstaterna som omfattas av punkt 2 i klausulen överlåter åt medlemsländerna att definiera vilket bistånd som ska lämnas.

Närmare bestämmelser för genomförandet av solidaritetsklausulen ska anges i ett beslut som antas av rådet på gemensamt förslag av kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik så snart som möjligt efter Lissabonfördragets ikraftträdande. Genom dessa bestämmelser stärks även procedurerna kring genomförandet.

3.2.4.3.5. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken

De ändringar som gjorts i bestämmelserna om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken motsvarar till stor del Finlands mål. Finland har verkat aktivt i unionen för en utveckling av den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Genom ändringarna i Lissabonfördraget utvecklas säkerhets- och försvarspolitiken som en del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken på ett sätt som stärker unionen som helhet.

I överensstämmelse med Finlands mål har uppdragen i samband med kriser preciserats och kompletterats i Lissabonfördraget. De nya uppdragen är tidsenliga och lämpar sig för unionen. I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) förutspår statsrådet att en komplettering av uppgiftsförteckningen kan innebära att antalet krishanteringsuppdrag och därigenom de gemensamma utgifterna ökar. Detta torde enligt redogörelsen också innebära en revidering av gruppkravsförteckningen och begreppen för krishanteringsverksamheten. Riksdagens försvarskutskott å sin sida konstaterar i sitt utlåtande (FsUU 2/2003 rd) att de nya uppgifterna inte skulle komma att ha betydande verkningar på det finländska försvarets verksamhet. I överensstämmelse med Finlands mål fäster man i fördragets artiklar större uppmärksamhet vid hanteringen av civila kriser än i de nuvarande grundfördragen.

Finland har konsekvent stött ett intensivare samarbete kring försvarsmateriel som en del av utvecklingen av EU:s krishanteringsförmåga, och bestämmelserna om inrättandet av Europeiska försvarsbyrån överensstämmer med Finlands mål. I sin redogörelse konstaterar statsrådet att Finland förhåller sig positivt till utvecklandet av unionens krishanteringsresurser. Enligt redogörelsen är konventets förslag om ett permanent strukturerat samarbete dock problematiskt och kan inte godtas som sådant av Finland. Enligt statsrådet bör utvecklandet av samarbetet kring krishantering och resurser ske i form av samarbete mellan medlemsstaterna och basera sig på

gemensamt överenskomna målsättningar. Riksdagens utrikesutskott omfattade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådets ståndpunkt. Bestämmelserna och protokollet om det permanenta strukturerade samarbetet ändrades vid 2004 års regeringskonferens så att de nu kan godtas av Finland: kriterierna för samarbetet har fastställts så att samarbetet är öppet för alla de medlemsstater som önskar delta. Utgångspunkterna för samarbetet har fastställts gemensamt av medlemsstaterna, och för att delta i samarbetet krävs i överensstämmelse med Finlands mål närmast allmänna åtaganden i fråga om militära resursmålsättningar.

EU:s biståndsskyldighet stärker solidariteten mellan medlemsstaterna och klarlägger dess innehåll. Således motsvarar den även målen för Finlands säkerhetspolitik. Biståndsskyldighetens ikraftträdande har inga omedelbara verkningar för befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna eller för unionens institutionella ram eller procedurer. Således orsakar det inga motsvarande verkningar för Finlands deltagande.

Unionens biståndsskyldighet har ur Finlands synvinkel en stark politisk och principiell betydelse. Den understryker ytterligare EU:s centrala roll i Finlands säkerhetspolitik. Även om samarbetet inom ramen för unionen redan i sin nuvarande form i praktiken kan anses ha lett till ett sådant ömsesidigt beroende mellan medlemsstaterna där ett angrepp mot någon av medlemsstaterna med fog kan anses leda till gemensamma insatser, har en rättslig skyldighet sitt eget mervärde i synnerhet med tanke på utvecklingen av unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

Även utrikesutskottet konstaterar att det ömsesidiga beroendet mellan medlemsstaterna är verkligt och anser att medlemsstaterna även har god samarbetsberedskap för ömsesidiga militära åtgärder (UtUB 13/2006 rd). Även militärt bistånd enligt biståndsskyldigheten mellan dem kan enligt utskottet anses vara möjligt, och utskottet noterar på goda grunder den avskräckande effekt som möjligheten att lämna bistånd erbjuder.

I Finlands lagstiftning ska genomförandet av EU:s biståndsskyldighet jämställas med annat kollektivt försvar utifrån artikel 51 i FN:s stadga. Ett undantag utgörs av de möjliga situationer där biståndsskyldigheten ska tillämpas i någon annan situation än den angreppssituation som avses i artikel 51 på basen av grundfördragens allmänna solidaritet eller om Finland beslutar att delta i genomförandet av biståndsskyldigheten genom att erbjuda annat än militärt bistånd.

Finlands lag om militär krishantering (211/2006) undantar deltagande i åtgärder med stöd av artikel 51 i FN:s stadga från sitt tillämpningsområde. I motiveringen till krishanteringslagen anses att försvarsåtgärder i angreppssituationer naturligt faller utanför lagen (RP 5/2006 rd). Enligt 4 § i lagen om försvarsmakten lämpar sig användningen av militära maktmedel endast för försvar av Finlands territorium, befolkningens livsbetingelser och statsledningens handlingsfrihet samt den lagliga samhällsordningen. I lagen föreskrivs om bistånd som ska lämnas till en annan stat i likhet med EU:s solidaritetsklausul. Användningen av maktmedel vid bistånd ställdes dock utanför lagen (GrUU 51/2006 rd). I motiveringen till krishanteringslagen konstateras att på deltagande i de åtgärder som avses i artikel 51 i FN:s stadga, om Finland kan råka i en väpnad konflikt som kan karaktäriseras som krig, tillämpas det förfarande som enligt 93 § 1 mom. i grundlagen iakttas vid beslut om krig och fred.

Beslutsfattande om Finlands åtgärder vid genomförandet av EU:s biståndsskyldighet omfattas av 93 § i grundlagen. Både bestämmelserna om Finlands utrikespolitik i 93 § 1 mom. i grundlagen och bestämmelserna i 93 § 2 mom. i grundlagen om Finlands åtgärder som hänför sig till beslut som fattas inom Europeiska unionen eller ärenden som kan jämställas med dessa kan bli tillämpliga. Om genomförandet av skyldigheten för Finlands del skulle inbegripa bistånd som innebär användning av militära maktmedel i en situation där Finland kunde råka i krig enligt 93 § 1 mom. i grundlagen, beslutar republikens president om Finlands åtgärder med riksdagens samtycke.

Om biståndsskyldigheten tillämpas i en annan situation än en som överensstämmer med artikel 51 i FN:s stadga eller om Finlands biståndsåtgärder omfattar något annat än bistånd med maktmedel, kan lika väl krishanteringslagen som lagen om försvarsmakten bli tillämplig. I uppföljningen av situationen

och när man närmar sig verksamhet med karaktären av genomförande av solidaritetsklausulen kan t.ex. lagen om civilpersonals deltagande i krishantering (1287/2004) eller bistånd enligt räddningslagen (468/2003) bli tillämpliga.

På grund av att EU:s biståndsskyldighet träder i kraft skulle det emellertid vara skäl att genom lagstiftningen förbereda sig på att finländska soldater kunde skickas utanför Finland på uppdrag som kan innebära användning av militära maktmedel. t.ex. genom att till lagen om försvarsmakten foga nödvändig reglering om saken eller genom att föreskriva om saken i en särskild lag.

Vid genomförandet av biståndsklausulen måste även tas hänsyn till internationella förpliktelser som gäller en demilitarisering och neutralisering av Åland.

Enligt mandatet till regeringskonferensen 2007 ska den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken även i fortsättningen i EU-fördraget avskiljas från de övriga politikområdena till en separat helhet. I en sådan fördragsstruktur ansåg Finland det vara motiverat att koherensbestämmelser om unionens yttre åtgärder tas in i EU-fördraget och EUF-fördraget. Finland underströk i förhandlingarna att man genom att betona särdragen inte bör påverka institutionernas befogenheter eller på annat sätt sakinnehållet i bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken jämfört med det konstitutionella fördraget. Det skulle vara viktigt att säkerställa att reformerna förbättrar enhetligheten i alla unionens yttre åtgärder. Jämfört med det konstitutionella fördraget begränsar sig ändringarna till framställningsmässiga aspekter.

I Finlands förberedelser för regeringskonferensen 2007 fästes uppmärksamhet vid om placeringen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken separat från unionens övriga politikområden har rättsliga verkningar eller någon annan betydelse i sak, t.ex. för bestämmelser som är allmänt tillämpliga på unionens verksamhet (såsom förbud mot diskriminering, öppenhet i unionens verksamhet, arbetsmarknadsparter och social dialog). Finland fick tillfredsställande svar på sina bekymmer (E 55/2007 rd).

EU:s domstols befogenhet inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken avgränsades i Lissabonfördraget så att domstolen inte har några befogenheter med avseende på bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken eller med avseende på akter som antas med stöd av dessa. Undantag från denna regel räknas upp särskilt på samma sätt som i det konstitutionella fördraget. Bestämmelsens ordalydelse avviker från det konstitutionella fördraget, trots att en sådan ändring inte anges i regeringskonferensens mandat. Avgränsningen av befogenheten är inte lika tydlig som i det konstitutionella fördraget, och därför inte heller helt tillfredsställande. Ett missförhållande när det gäller dataskyddet var enligt Finland att de dataskyddsbestämmelser som ska antas inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken kommer att stå utanför domstolens befogenhet. (E 55/2007 vp).

Finland ansåg att placeringen av bestämmelsen om öppenhet kan inverka på dess allmänna tillämpbarhet bl.a. inom området för utrikes- och säkerhetspolitik. I Lissabonfördraget ingår bestämmelsen om öppenhet i den del som innehåller allmänna principer i EUF-fördraget i enlighet med Finlands förhandlingsmål (E 55/2007 rd).

Den gemensamma handelspolitiken

När det gäller den gemensamma handelspolitiken baserade sig Finlands mål i konventet och vid 2004 års regeringskonferens till övervägande del på samma riktlinjer som de som gällde redan vid regeringskonferensen om Nicefördraget. Vid regeringskonferensen 2007 ändrades inte bestämmelserna mera i sak. Finlands allmänna mål var att slutföra den då påbörjade effektiviseringen och reformen av den gemensamma handelspolitiken för att kunna svara mot de utmaningar som den strukturella utvecklingen av den internationella handeln innebär. Att den utvidgade unionen förmår fungera effektivt i förhandlingarna om handelspolitiska avtal med tredjeland är synnerligen viktigt för Finlands ekonomi som är beroende av utrikeshandeln. Finlands allmänna mål att åstadkomma en effektivare handelspolitik har uppnåtts i det konstitutionella fördraget (UtUB 2/2006 rd, EkUU 11/2006 rd).

Effektiviseringen av handelspolitiken åstadkoms framför allt genom en utvidgning av unionens handelspolitiska befogenheter så att den omfattar all tjänstehandel samt utländska direktinvesteringar. I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) konstaterar statsrådet att detta gör det möjligt för EU att bedriva en helhetsinriktad handelspolitik. Också riksdagens stora utskott ansåg att ändringen är betydande med tanke på en effektiv gemensam handelspolitik (StoUU 2/2003 rd). Till de delar som unionens handelspolitiska befogenheter enligt Lissabonfördraget ändras så att de är exklusiva ersätts förfarandet för att ingå så kallade blandavtal med avtal som ingås uteslutande på unionsnivå. Detta inskränker riksdagens befogenheter att formellt godkänna de handelspolitiska avtal som ingås med tredjeländer. Sådana handelspolitiska avtal blir enligt Lissabonfördraget helt och hållet unionsärenden som riksdagen behandlar redan innan de godkänns på unionsnivå och om vilka riksdagen avger en ståndpunkt till regeringen. När det gäller att åstadkomma en effektiv gemensam handelspolitik kan ändringen anses vara betydande. I den utvidgade unionen kan de nationella ratificeringarna, som ofta fördröjs i flera år, avsevärt försvaga unionens yttre handlingsförmåga och trovärdighet.

I Lissabonfördraget övergår utländska direktinvesteringar till unionens exklusiva handelspolitiska behörighet, men när det gäller dem beslutar rådet dock med enhällighet när dessa avtal innehåller bestämmelser för vilka enhällighet krävs för att unionens motsvarande interna regler ska kunna antas. Utländska direktinvesteringar definieras dock inte i fördraget. Enligt nuläget gäller unionens handelspolitiska behörighet enligt Lissabonfördraget endast en del av medlemsstaternas bilaterala avtal om främjande och skydd av investeringar. Under Finlands ordförandeperiod 2006 godkändes riktlinjen att investeringar ska behandlas som en del av de frihandelsavtal som Europeiska unionen förhandlar fram. Enligt den förhandlas som en del av frihandelsavtalen om marknadstillträde för investeringar samtidigt som medlemsstaterna kan förhandla fram bilaterala avtal om främjande och skydd av investeringar.

I sin redogörelse (SRR 2/2003 rd) ansåg statsrådet att det är nödvändigt att fördragets bestämmelser om den gemensamma handelspolitiken tryggar att beslutsfattandet om den offentliga basservicen, såsom social-, utbildnings- och hälsovårdstjänster, hålls kvar på nationell nivå. Också riksdagens utrikesutskott betonade detta i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd). Med avseende på detta var Finlands mål vid 2004 års regeringskonferens att åstadkomma en precisering av konventets utkast så att det blir helt klart att den så kallade principen om parallellism vid beslutsfattandet ska tillämpas också på handelspolitiska avtal och deras genomförandeåtgärder. Detta mål uppnåddes. Dessutom infogades i fördraget den undantagsbestämmelse som Finland krävt tillsammans med Sverige och som gäller beslutsfattandet vid förhandlingar och ingående av avtal om handel med social-, utbildnings- och hälsovårdstjänster. Dessa två ändringar av konventets utkast som gjordes vid regeringskonferensen är avsedda att uppfylla det krav som ställts av statsrådet och riksdagen.

I sin redogörelse konstaterade statsrådet också att fördraget bör göra det möjligt att även i fortsättningen ingå sådana bilaterala avtal som är viktiga med tanke på trafiken mellan Finland och Ryssland. Enligt Lissabonfördraget ska man vid förhandlingar och ingående av internationella trafikavtal fortfarande följa fördragets bestämmelser om trafikpolitiken. Statsrådet ansåg i sin redogörelse att detta uppfyller Finlands mål på ett godtagbart sätt, eftersom det möjliggör att situationen enligt de nuvarande trafikavtalen kan fortgå tills vidare.

När det gäller Europaparlamentets ställning betonade statsrådet att parlamentets befogenheter i det handelspolitiska beslutsfattandet bör begränsas till de breda lagstiftningsfrågor som rör handelspolitikens allmänna ramar och inte omfatta till exempel enskilda tillämpningsfall (SRR 2/2003 rd). Detta skulle enligt statsrådet garantera att funktionaliteten och effektiviteten i det handelspolitiska beslutsfattandet inte äventyras. Detta mål uppfylldes vid regeringskonferensen, och Lissabonfördragets bestämmelser om den gemensamma handelspolitiken kan anses till övervägande del motsvara Finlands mål.

Unionens befogenhet att ingå internationella avtal och de internationella avtalens ställning

Finlands mål vid 2004 års regeringskonferens var att ordalydelsen i den bestämmelse som gäller unionens befogenheter vid ingående av internationella avtal skulle ändras så att bestämmelsens innehåll motsvarar EG-domstolens aktuella rättspraxis (SSR 2/2003 rd och UtUB 4/2003 rd). Efter att regeringskonferensen gjort ändringar i bestämmelsen kan den anses motsvara ifrågavarande rättspraxis och i synnerhet AETR-doktrinen, vilket innebär att Finlands centrala förhandlingsmål har uppfyllts.

Samarbete med tredjeland och humanitärt bistånd

Lissabonfördragets bestämmelser om politiken för utvecklingssamarbete motsvarar Finlands mål. I fördraget fastställs att utrotning av fattigdomen är målet för unionens politik för utvecklingssamarbete och dessutom ett av målen för all verksamhet som unionen genomför, särskilt inom utrikespolitiken, vilket motsvarar riktlinjerna för Finlands nationella utvecklingspolitiska program. Enligt fördraget ska unionens politik för utvecklingssamarbete föras enligt principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Strävan att säkerställa samstämmighet mellan unionens olika politikområden inom ramen för de yttre åtgärderna var både i konventet och vid regeringskonferensen Finlands främsta målsättning när det gäller översynen av bestämmelserna om politiken för utvecklingssamarbetet.

Solidaritetsklausul

Solidaritetsklausulen effektiviserar ett helhetsinriktat genomförande av de instrument som skapats för unionen och överensstämmer på så vis med Finlands mål. Klausulen stöder även unionens andra instrument att bemöta situationer där en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor. Riksdagens utrikesutskott har i sitt betänkande om statsrådets redogörelse om Europeiska unionens konstitutionella fördrag konstaterat att solidaritetsklausulen kan ses som ett betydelsefullt steg mot att förstärka säkerheten för medborgarna i medlemsstaterna (UtUB 2/2006 rd). Finlands beredskap för ett eventuellt genomförande av solidaritetsklausulen har ansetts vara viktig.

Även om detaljerade bestämmelser om genomförandet av solidaritetsklausulen anges först senare, är det uppenbart att medlemsstaterna även i fortsättningen kommer att ha rätt att i detta sammanhang från fall till fall besluta om att ställa militära maktmedel till unionens förfogande liksom om biståndets natur mellan medlemsländerna. Verksamhet enligt punkt 2 i solidaritetsklausulen är till naturen handräckning mellan medlemsstaterna och genomförs av medlemsstaternas olika myndigheter som handlar på begäran av medlemsländerna.

Huvuddelen i verksamhet enligt solidaritetsklausulen utgörs av civilverksamhet såsom polis- och räddningssamarbete. När det gäller det sistnämnda gör gällande lagstiftning det möjligt att lämna internationellt bistånd: räddningslagen (468/2003) i fråga om kortvariga biståndssituationer och lagen om civilpersonals deltagande i krishantering (1287/2004) vid långvarigare bistånd. Även i fråga om internationellt polissamarbete är gällande lagstiftning heltäckande. Gränsöverskridande samarbete bedrivs mot bakgrunden av internationella avtalsförpliktelser, speciellt sådana som är uppgjorda inom Europeiska unionen. Tillämpningsområdet för dessa varierar, men i dem har formerna för det gränsöverskridande samarbetet tydligt avgränsats.

I lagen om förhindrande av vattnens förordning, förorsakad av fartyg (fartygsavfallslagen, 300/1979) föreskrivs om bekämpningen av olja och kemikalieskador som orsakas av fartyg. I de situationer som avses i internationella avtal om bekämpningssamarbete är Finlands miljöcentral behörig att besluta om att begära och lämna bekämpningsbistånd. I samband med en totalreform av fartygsavfallslagen är avsikten att ge en helt ny, separat oljebekämpningslag som innehåller en bestämmelse om internationellt bekämpningssamarbete i likhet med den som ingår i

räddningslagen. Finland har en relativt god nationell oljebekämpningsberedskap, som har planerats och byggts upp kring förhållandena vid Östersjön och Finlands skärgårdskust.

Solidaritetsklausulen påverkar eventuellt tolkningen av olyckor, men den bedöms inte för närvarande föranleda något behov av ändringar i lagstiftningen om den.

Syftet med lagen om tryggande av försörjningsberedskapen (försörjningsberedskapslagen 1390/1992) är att med tanke på undantagsförhållanden och allvarliga störningar som kan jämföras med undantagsförhållanden trygga de ekonomiska funktioner och därtill hörande tekniska system som är nödvändiga för befolkningens utkomst, landets näringsliv och landets försvar. Solidaritetsklausulen i Lissabonfördraget har sannolikt betydelse även för Finlands försörjningsberedskap, även om Finlands försörjningsberedskap inom en överskådlig framtid fortfarande bör basera sig på nationella åtgärder. Beredskap att lämna och ta emot bistånd kan förutsätta en ändring av försörjningsberedskapslagen. Redan nu föreskrivs i den paragraf som gäller säkerhetsupplagring att lager bör hållas även på grundval av Finlands internationella avtalsförpliktelser.

Solidaritetsklausulen orsakar inga omedelbara behov av ändringar i den nationella lagstiftning som reglerar civilmyndigheternas verksamhet till den del det är fråga om lämnande av instrument, personresurser och sakkunnigtjänster. Lagstiftning som gäller myndigheternas befogenheter när Finland är den som lämnar och tar emot bistånd måste eventuellt kompletteras.

Finlands lagstiftningsmässiga förutsättningar att genomföra solidaritetsklausulen på försvarsförvaltningens område utvärderades när både lagen om militär krishantering och den nya lagen om försvarsmakten (551/2007) stiftades. Verksamhet enligt solidaritetsklausulen sågs i egenskap av intern verksamhet inom unionen som sådan verksamhet som i regel faller utanför tillämpningsområdet för lagen om militär krishantering (RP 5/2006 rd, UtUB 1/2006 rd).

När den nya lagen om försvarsmakten stiftades fogades till försvarsmaktens uppgifter internationella biståndsuppgifter av den typ som anges i solidaritetsklausulen (2 § 2 mom.). Samtidigt utvidgades försvarsmaktens befogenhet till bistånd som lämnas till en annan stat i sådana situationer (12 §). Enligt lagen kan försvarsmakten delta i lämnande av bistånd med utrustning, materiel eller sakkunnigtjänster. Maktmedel får dock inte användas när bistånd lämnas. Begränsningen som gäller maktmedel fogades till lagens ordalydelse vid riksdagsbehandlingen och grundlagsutskottet påpekade att det behövs nya bestämmelser i lag för att bistånd som är förenat med användning av maktmedel och som eventuellt bygger på solidaritetsklausulen ska kunna lämnas till en annan stat (GrUU 51/2006 rd).

Användning av maktmedel när bistånd lämnas förutsätter att lagen om försvarsmakten ändras eller att en särskild lag stiftas om genomförandet av solidaritetsklausulen. Samtidigt bör nivån på beslutsfattandet bedömas. För närvarande är det enligt lagen om försvarsmakten försvarsministeriet som beslutar om att lämna bistånd till en annan stat på begäran av ett behörigt ministerium efter det att försvarsministeriet har hört utrikesministeriet. Om det är fråga om ett vittsyftande och principiellt viktigt projekt eller om ärendets betydelse av någon annan anledning kräver det, fattas beslutet om försvarsmaktens deltagande av statsrådets allmänna sammanträde. Lagen om försvarsmakten förutsätter att republikens president beslutar om lämnande av bistånd, om det är betydelsefullt i utrikespolitiskt hänseende.

Personalorganisationerna och försvarsministeriet har kommit överens om att i uppgifter som avses i 12 § i lagen om försvarsmakten bör i första hand användas sådana personer som vid karriär- och personalplaneringen har meddelat att de är intresserade av dessa uppgifter. Genomförandet av solidaritetsklausulen förutsätter ett avtal om personalens anställningsvillkor i enlighet med normalt kollektivavtalsförfarande. Det utreds om bestämmelserna som gäller försvarsmaktens personal behöver revideras.

Bestämmelser som är av betydelse för handräckning till utlandet ingår även i 62 och 78 § i värnpliktslagen. Bestämmelserna ställer begränsningar för anlitandet av värnpliktiga i farliga uppgifter.

3.2.5. Godkännande och ikraftträdande av fördraget

Bestämmelserna i artikel 6 i Lissabonfördraget innebär att fördraget träder i kraft den 1 januari 2009, förutsatt att det har ratificerats av samtliga fördragsslutande parter. Villkoret att det ska ratificeras av samtliga medlemsstater överensstämmer med nuvarande artikel 48 i EU-fördraget. Om samtliga medlemsstaters ratifikationsinstrument inte har deponerats före ingången av 2009, träder fördraget i kraft den första dagen i den månad som följer efter det att det sista ratifikationsinstrumentet har deponerats. Bestämmelserna om ratificering och ikraftträdande av Lissabonfördraget överensstämmer med Finlands mål (SSR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd).

3.2.6. Förfaranden för ändring av fördraget och fullmaktsklausuler

När Lissabonfördraget har trätt i kraft kan grundfördragen ändras och ses över genom flera olika förfaranden. De ordinarie förfarandena för ändring och översyn av fördraget är det ordinarie ändringsförfarandet som avses i de nya punkterna 2–5 i artikel 48 i EU-fördraget samt de förenklade ändringsförfaranden som avses i de nya punkterna 6 och 7 i artikel 48 i EU-fördraget. Dessutom innehåller fördraget så kallade fullmaktsklausuler, som i praktiken innebär att Europeiska rådet eller rådet kan ändra vissa av fördragets bestämmelser utan att använda de ändringsförfaranden som anges i artikel 48 i EU-fördraget och utan att formellt ändra själva fördragstexten. Lissabonfördragets ändringsförfaranden och fullmaktsklausuler motsvarar i huvudsak bestämmelserna i det konstitutionella fördraget.

Ordinarie ändringsförfarande

Det ordinarie ändringsförfarande som avses i punkterna 2–5 i nya artikel 48 i EU-fördraget motsvarar i huvudsak förfarandet för ändring av unionens grundfördrag enligt nuvarande artikel 48 i EU-fördraget. För att ändringar av grundfördragen som görs genom tillämpning av det ordinarie ändringsförfarandet ska träda i kraft krävs liksom i nuvarande artikel 48 i EU-fördraget att de ratificeras av samtliga medlemsstater i överensstämmelse med deras konstitutionella bestämmelser. När det ordinarie ändringsförfarandet används måste också en regeringskonferens sammankallas för att i samförstånd godkänna de ändringar som ska göras i grundfördragen.

Den viktigaste ändringen jämfört med nuvarande artikel 48 i EU-fördraget är att när det ordinarie ändringsförfarandet används för behandling av fördragsändringar tillsätts normalt ett konvent som består av företrädare för de nationella parlamenten, medlemsstaternas stats- eller regeringschefer, Europaparlamentet och kommissionen. Konventets uppgift är att behandla förslag till ändringar av grundfördragen och avge en rekommendation till regeringskonferensen om ändringarna. Detta innebär i praktiken ett officiellt godkännande av den så kallade konventsmetoden för behandling av fördragsändringar och därigenom en starkare ställning för framför allt de nationella parlamenten och Europaparlamentet vid behandlingen. Ett konvent behöver dock inte sammankallas om inte ändringarnas omfattning motiverar det. I detta fall beslutar regeringskonferensen om ändringarna utan ett särskilt behandlingsskede.

Det ordinarie ändringsförfarandet skiljer sig också på vissa andra punkter från ändringsförfarandet enligt nuvarande artikel 48 i EU-fördraget. I och med Lissabonfördraget får också Europaparlamentet, förutom medlemsstaternas regeringar och kommissionen, initiativrätt och kan lämna förslag till rådet om ändring av grundfördragen. Europeiska rådet och dess ordförande får en särskild ställning när det gäller att fatta beslut om att inleda arbetet med att behandla ändringar till fördraget och sammankalla konventet. I nuläget har Europeiska rådet ingen officiell ställning när det gäller att behandla fördragsändringar, utan rådet svarar för anordnandet av regeringskonferensen och sammankallandet. Till skillnad från det nuvarande fördraget får också de nationella parlamenten en ställning i enlighet med det ordinarie ändringsförfarandet direkt baserad på det konstitutionella fördraget, eftersom förslagen till fördragsändringar ska översändas till dem och deras

företrädare ska delta i arbetet i det konvent som behandlar fördragsändringarna.

Förenklade förfaranden för ändring

Genom Lissabonfördraget underlättas ändringar av grundfördragen i vissa fall genom att två nya separata förenklade förfaranden skapas för ändring av fördragsbestämmelserna. Syftet med dessa förfaranden är att möjliggöra ändringar av fördragen i vissa frågor utan att sammankalla till regeringskonferens och konvent genom att ge Europeiska rådet i uppgift att besluta om fördragsändringar. Bestämmelserna om de förenklade ändringsförfarandena ingår i de nya punkterna 6 och 7 i artikel 48 i EU-fördraget.

Genom det förenklade ändringsförfarande som anges i den nya punkt 6 i artikel 48 i EU-fördraget får Europeiska rådet fatta ett enhälligt beslut om att ändra samtliga eller delar av bestämmelserna som rör den inre politiken och de inre åtgärderna i tredje delen i EUF-fördraget. I detta fall föreligger samma initiativrätt som vid det ordinarie ändringsförfarandet, dvs. medlemsstaternas regeringar, Europaparlamentet och kommissionen har initiativrätt. Europeiska rådet ska med enhällighet fatta beslut efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen samt Europeiska centralbanken när det gäller institutionella ändringar på det monetära området. Dessa har dock inte en ovillkorlig rätt att hindra Europeiska rådet från att fatta beslut. Däremot föreskrivs på normalt sätt för förfarandet att ett beslut träder i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Betydelsefullt är att man genom ett sådant här beslut inte kan utöka de befogenheter som unionen tilldelas i fördraget, utan endast ändra bestämmelserna innehållsligt utan att påverka befogenhetsfördelningen eller återföra befogenheter till medlemsstaterna. Detta betyder i praktiken att en utvidgning av unionens befogenheter även i fortsättningen förutsätter att en regeringskonferens sammankallas och att medlemsstaterna således otvetydigt har kvar den s.k. kompetens-kompetensen, dvs. den slutliga makten att besluta om utvidgning av unionens befogenheter.

Enligt det förenklade ändringsförfarande som anges i den nya artikel 48.7 i EU-fördraget får Europeiska rådet med enhällighet anta ett beslut om bemyndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet på sådana områden eller i sådana fall där rådet enligt bestämmelserna i avdelning V i EU-fördraget om yttre åtgärder eller enligt EUF-fördraget ska besluta med enhällighet. Detta förfarande ska dock inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser. På motsvarande sätt får Europeiska rådet anta ett beslut om att övergå till att använda det ordinarie lagstiftningsförfarandet på sådana områden där ett särskilt lagstiftningsförfarande ska tillämpas enligt bestämmelserna i EUF-fördraget. I båda fallen fattas besluten på Europeiska rådets eget initiativ och således har medlemsstaternas regeringar, Europaparlamentet och kommissionen inte den initiativrätt som medges inom ramen för det ordinarie ändringsförfarandet eller det ovan beskrivna förenklade ändringsförfarandet. De beslut som Europeiska rådet antar enligt denna artikel ska antas med enhällighet. Dessutom har både de nationella parlamenten och Europaparlamentet möjlighet att var för sig förhindra att ett beslut antas enligt denna artikel. Det räcker att ett enda nationellt parlament meddelar invändningar mot initiativet inom sex månader efter det att initiativet översänts för att ett beslut inte ska kunna antas. I praktiken har således varje nationellt parlament vetorätt. Europaparlamentet å sin sida ska särskilt godkänna Europeiska rådets beslut med en majoritet av sina ledamöter för att beslutet ska kunna antas. Kommissionens ställning begränsas däremot till att dess ordförande har rätt att delta i Europeiska rådet utan rösträtt. Enligt artikel 308a i EUF-fördraget ska det förenklade ändringsförfarande som avses i artikel 48.7 i EU-fördraget inte tillämpas på förfaranden för antagande av bestämmelser om och fastställande av genomförandebestämmelser för systemet med unionens egna medel, den fleråriga budgetramen, akter som antas med stöd av flexibilitetsklausulen och upphävande av rättigheter som följer av medlemskap i unionen.

De nya förenklade ändringsförfaranden som anges i punkterna 6 och 7 i artikel 48 i EU-fördraget innebär att på de områden som

artiklarna täcker övergår makten att ändra grundfördragen formellt från medlemsstaterna, dvs. regeringskonferensen, till en EU-institution, dvs. Europeiska rådet. Europeiska rådets beslut är inte avtal mellan staterna, utan akter som utfärdas av unionens institutioner och som ändrar ordalydelsen i unionens grundfördrag. Vissa faktorer som beror på Europeiska rådets sammansättning och beslutsförfarande minskar emellertid i viss grad den praktiska betydelsen av denna ändring av förfarandena för ändring av fördragen. För det första består Europeiska rådet liksom regeringskonferensen av medlemsstaterna, som företräds av medlemsstaternas regerings- eller statschefer. Till Europeiska rådet hör visserligen också Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande, men dessa deltar inte i Europeiska rådets omröstningar. Eftersom beslut vid förenklat ändringsförfarande alltid antas med enhällighet, har varje medlemsstats regering också i fortsättningen alltid möjlighet att förhindra att ett sådant europeiskt beslut antas. Också de nationella parlamentens ställning har tryggats i samband med de förenklade ändringsförfarandena på motsvarande sätt, om än något annorlunda, som vid det ratificeringsförfarande som avses i nuvarande artikel 48 i EU-fördraget. Bestämmelserna om ändring av Europeiska rådets befogenheter och de nationella parlamentens roll inom ramen för de förenklade ändringsförfarandena kan i vissa medlemsstater leda till en ny ordning i förbindelserna mellan de statliga organen. De har dock ingen betydande inverkan på möjligheterna för medlemsstaternas regeringar och parlament att påverka beslut som rör ändringar av fördraget.

Trots ovan nämnda begränsningar har de förenklade ändringsförfarandena i Lissabonfördraget dock ett klart bredare tillämpningsområde än de s.k. fullmaktsklausuler som ingår i till exempel Nicefördraget och Lissabonfördraget såsom beskrivs nedan. Å andra sidan tryggas de nationella parlamentens påverkningsmöjligheter bättre på ovan nämnda sätt genom de förenklade ändringsförfarandena än genom konventionella fullmaktsklausuler.

Fullmaktsklausuler

I EU-fördraget och EUF-fördraget ingår fullmaktsklausuler, på grundval av vilka Europeiska rådet eller rådet kan anta beslut som innebär en ändring av grundfördragen utan att fördragstexterna ändras. När det gäller dessa fullmaktsklausuler innehåller bestämmelserna inget ratificeringsförfarande och ingen möjlighet för de nationella parlamenten att delta på liknande sätt som inom ramen för de förenklade ändringsförfarandena. Besluten antas dock i samtliga fall med enhällighet. En del av fullmaktsklausulerna är nya och en del av dem anges redan i det nuvarande EG-fördraget. Lissabonfördragets fullmaktsklausuler motsvarar med vissa undantag fullmaktsklausulerna i det konstitutionella fördraget.

På området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken får Europeiska rådet på grundval av artikel 15b.3 i EU-fördraget anta ett enhälligt beslut om att rådet ska besluta med kvalificerad majoritet också i andra fall än de som avses i artikel 15b.2 i EU-fördraget. I artikel 15b.2 i EU-fördraget räknas upp de fall där det inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken redan på grundfördragsnivå föreskrivs att beslut ska fattas med kvalificerad majoritet. Denna bestämmelse innebär att det potentiellt är möjligt att utvidga tillämpningsområdet för beslut som fattas med kvalificerad majoritet till att omfatta hela den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitikens område, även om bestämmelsen i praktiken sannolikt kan komma att användas närmast i enskilda fall.

När det gäller fördjupat samarbete får rådet på grundval av artikel 280h i EUF-fördraget anta ett beslut om att de medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet ska övergå till att besluta med kvalificerad majoritet på områden där det enligt grundfördragen annars krävs enhällighet i rådet. Ett motsvarande beslut kan antas om att övergå från det särskilda lagstiftningsförfarandet till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. I dessa fall ska rådet anta beslut med enhällighet, men enligt artikel 10.3 i EU-fördraget får endast de rådsmedlemmar som företräder medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet delta i omröstningen. Bestämmelserna i arti-

kel 280h i EUF-fördraget gör det möjligt för de medlemsländer som deltar i ett fördjupat samarbete att övergå till beslutsfattande med kvalificerad majoritet eller det ordinarie lagstiftningsförfarandet på nästan alla de områden där ett fördjupat samarbete kan tillämpas och där beslutsfattande med enhällighet eller det särskilda lagstiftningsförfarandet används. Detta gäller dock inte beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

När det gäller fleråriga finansieringsramar får Europeiska rådet på grundval av artikel 270a i EUF-fördraget med enhällighet anta ett beslut om bemyndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet såsom det föreskrivs i fördraget när det fastställer den fleråriga finansieringsramen genom en förordning av rådet.

Enligt artikel 69e.4 i EUF-fördraget får Europeiska rådet med enhällighet anta ett beslut om att ändra de befogenheter som föreskrivs för den europeiska åklagarmyndigheten i punkterna 1 och 2 i samma artikel.

Enligt artikel 65.3 i EUF-fördraget ska åtgärder som rör familjerätten och som har gränsöverskridande följder föreskrivas av rådet med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet, till skillnad från när det gäller andra åtgärder på det civilrättsliga området. I andra stycket i samma punkt bemyndigas emellertid rådet att på förslag av kommissionen med enhällighet anta ett beslut där det anges vilka aspekter av familjerätten som har gränsöverskridande följder och som kan bli föremål för akter som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Till denna fullmaktsklausul fogades vid regeringskonferensen 2007 en bestämmelse enligt vilken ett nationellt parlament inom sex månader från det att förslaget översänts kan meddela invändning mot förslaget, varvid beslutet inte antas.

Som ett slags fullmaktsklausuler kan man också betrakta de bestämmelser om institutioner och rådgivande organ avseende vilka man i Lissabonfördraget övergår till att använda Europeiska rådets eller rådets beslut när det gäller frågor som rör institutionernas sammansättning och som i de nuvarande fördragen fastställs på grundfördragsnivå. När det gäller platsfördelningen i Europaparlamentet ska Europeiska rådet med enhällighet anta ett beslut på initiativ av Europaparlamentet. Regionkommitténs samt Ekonomiska och sociala kommitténs sammansättning ska fastställas genom ett beslut som rådet antar på förslag av kommissionen.

Genom Lissabonfördraget ändras också vissa av de fullmaktsklausuler avseende unionens institutioner som anges i Nicefördraget, på grundval av vilka rådet i ett senare skede kan besluta om ändringar som påverkar de bestämmelser om institutionerna som anges i Nicefördraget. Enligt Nicefördraget får specialdomstolar inrättas genom ett enhälligt beslut av rådet, men enligt artikel 225a.1 i EUF-fördraget ska detta ske i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Stadgan för unionens domstol får enligt artikel 245 i EUF-fördraget också till vissa delar ändras i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet i stället för genom ett beslut som rådet fattar med enhällighet. Denna ändring innebär att bestämmelser som hör till primärrätten kan ändras genom det ordinarie lagstiftningsförfarandet med kvalificerad majoritet i rådet. Stadgan för Europeiska investeringsbanken kan däremot ändras endast genom ett beslut som rådet antar med enhällighet, varför denna bestämmelse till sitt innehåll överensstämmer med motsvarande bestämmelse i Nicefördraget.

3.2.6.1. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

I sin redogörelse om konventets resultat och förberedelserna inför regeringskonferensen (SRR 2/2003 rd) ansåg statsrådet att en förutsättning för att ändringar av grundfördragen ska träda i kraft också i fortsättningen ska vara att de ratificeras av alla medlemsstater i enlighet med deras konstitutionella bestämmelser. Statsrådet ansåg likväl att man vid behov kan överväga möjligheterna att ta i bruk ett enklare ändringsförfarande, om tillämpningsområdet för detta förfarande avgränsas tillräckligt detaljerat i förväg. Enligt statsrådet måste en förutsättning för att fördragsändringarna ska träda i kraft likväl alltid vara att alla medlemsstater ger sitt samtycke. Statsrådet förhöll sig avvaktande till de nya fullmaktsklausulerna om beslutsfattande, men ansåg att man kan överväga dem som ett led i en helhetslösning som gör fördragen flexiblare. Särskilt avvaktande förhöll sig

statsrådet till den fullmaktsklausul som gäller fördjupat samarbete. Statsrådet var också redo att acceptera att konventsmetoden godkänns officiellt. Utrikesutskottet omfattade i sitt betänkande (UtUB 4/2003 rd) statsrådets ståndpunkt till beslutsförfarandena, men förhöll sig liksom stora utskottet mera restriktivt än statsrådet till de fullmaktsklausuler som Europeiska rådet skulle ges i fråga om beslutsfattandet. Grundlagsutskottet tillstyrkte konventsmetoden vid ändring av fördraget inte minst på grund av konventets breda sammansättning och öppenhet, men betonade samtidigt att reglerna om konventets roll bör vara klara och fastlagda på förhand (GrUU 7/2003 rd).

Den allmänna fullmaktsklausul som konventet hade föreslagit (artikel 24.4 i konventets utkast) flyttades vid regeringskonferensen 2004 till artikel IV-444 i det konstitutionella fördraget som gäller förenklat ändringsförfarande och vid regeringskonferensen 2007 vidare till artikel 48.7 i EU-fördraget. Bestämmelsen ändrades så att ett enskilt nationellt parlament kan förhindra antagandet av ett beslut enligt denna bestämmelse. Innehållet i denna ändring motsvarar Finlands ståndpunkt, särskilt som bestämmelsen i sin ändrade form tryggar riksdagens påverkningsmöjligheter vid ändringar av grundfördragen trots att det ursprungliga förfarandet för godkännande och ikraftträdande inte har tagits med. Det förenklade ändringsförfarandet, enligt vilket Europeiska rådet får ändra delar av bestämmelserna i tredje delen i EUF-fördraget till vissa delar (artikel 48.6 i EU-fördraget) motsvarar också Finlands ståndpunkt, eftersom antagandet av ett beslut förutsätter att det godkänns genom ett nationellt förfarande i samtliga medlemsstater. Av central betydelse är också att båda bestämmelserna förutsätter enhällighet i Europeiska rådet och att befogenheter inte kan överföras från medlemsstaterna till unionen genom något av förfarandena. Dock innehåller fördraget vissa fullmaktsklausuler där förfarandena inte omfattar något ratificeringsförfarande eller motsvarande förfarande som tryggar riksdagens roll. Av dessa fullmaktsklausuler överensstämmer framför allt klausulen om ett fördjupat samarbete inte med Finlands mål.

De nya förenklade ändringsförfarandena i fördraget kommer i Finland att förutsätta vissa ändringar av den normala praxisen när det gäller behandlingen av internationella förpliktelser samt deras godkännande och ikraftträdande enligt 93–95 § i grundlagen. Ärendet behandlas i detalj i kapitlet gällande behandlingsordningen av regeringens proposition mot bakgrunden av grundlagsutskottets utlåtande GrUU 36/2006 rd. Denna ändring kommer dock inte att påverka beredningen av fördragsändringar eller förbindelserna mellan statsrådet och riksdagen när det gäller antagandet av finländska ståndpunkter som fortfarande grundar sig på förfarandena enligt 97 § 1 och 2 mom. i grundlagen.

De nationella parlamentens vetorätt enligt artikel 48.7 i EU-fördraget innebär ett undantag från det normala förfarandet för godkännande och ikraftträdande av internationella förpliktelser. Förfarandena för godkännande av internationella förpliktelser och deras ikraftträdande enligt 94 och 95 § i grundlagen kommer inte att vara tillämpliga på godkännandet av beslut enligt denna bestämmelse, utan riksdagen kommer att anta en ståndpunkt till ändring av grundfördragen utan att det baseras på ett förslag från regeringen. Detta förfarande grundar sig direkt på Lissabonfördraget som i Finland ska sättas i kraft genom lag. Den reglering av riksdagens interna förfaranden som är nödvändig till följd av denna nya uppgift för riksdagen kommer enligt 39 och 52 § i grundlagen att kunna göras i riksdagens arbetsordning.

När det gäller behandlingen av beslut som ska antas på grundval av de förenklade ändringsförfarandena eller på grundval av fullmaktsklausuler bör statsrådet i fortsättningen fästa särskild uppmärksamhet vid att informera både republikens president och riksdagen i god tid.

Ett officiellt godkännande av konventsmetoden kommer inte att medföra några ändringar av lagstiftningen om statsrådets verksamhet. Statsministern kommer liksom tidigare att utse sin företrädare i det konvent som avses i artikel 48.3 i EU-fördraget, och också riksdagen kommer att välja sina egna företrädare.

3.2.7. Protokollen till fördraget

3.2.7.1 Protokollen i Lissabonfördragets struktur

Till Lissabonfördraget fogas sammanlagt 13 protokoll, som är en oskiljaktig del av grundfördragen och som därigenom innehåller bestämmelser som till sina rättsverkningar är likvärdiga med bestämmelserna i själva grundfördragen. Eftersom Lissabonfördraget inte upphäver de nuvarande grundfördragen, har fördraget till skillnad från det konstitutionella fördraget inte tillfogats några protokoll som hört till tidigare grundfördrag. Protokoll nr 1 i Lissabonfördraget innehåller dock ändringar av de gamla protokoll som är fogade till EU-fördraget, EG-fördraget och Euratom-fördraget. I protokoll nr 1 räknas också upp de tio protokoll som upphävs som föråldrade eller för att motsvarande bestämmelser tas in i EU-fördraget eller EUF-fördraget eller i de nya protokoll som fogas till dem. I en bilaga till protokollet räknas upp nya artikelnummer i vissa protokoll. Protokoll nr 2 i Lissabonfördraget innehåller bestämmelser om ändring av Euratom-fördraget.

Eftersom Lissabonfördraget inte upphäver de nuvarande grundfördragen, har också projektet för konsolidering av anslutningsfördragen som tillämpats i fråga om det konstitutionella fördraget slopats. I Lissabonfördraget ingår därför inte heller det protokoll som motsvarar protokollet (nr 8) i det konstitutionella fördraget om de fyra första anslutningsfördragen. Finlands anslutningsfördrag samt protokollen om samer och Åland förblir i kraft oförändrade. Den uttryckliga hänvisning till protokollet om Åland som tidigare ingick i artikel 299.5 i EG-fördraget ingår i artikel 311a.4 i EUF-fördraget.

Av de protokoll som upprättades i samband med Lissabonfördraget fogas 11 till EU-fördraget, EUF-fördraget och till vissa delar till Euratom-fördraget.

– Protokoll om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen
– Protokoll om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna
– Protokoll om eurogruppen
– Protokoll om det permanenta strukturerade samarbete som inrättas genom artikel 28a i fördraget om Europeiska unionen
– Protokoll om artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen angående unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
– Protokoll om den inre marknaden och konkurrens
– Protokoll om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna
– Protokoll om utövandet av delade befogenheter
– Protokoll om tjänster av allmänt intresse
– Protokoll om rådets beslut om genomförande av artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt under tiden 1 november 2014–31 mars 2017 och från och med den 1 april 2017 (förfaranden som iakttas vid ändring eller upphävande av den s.k. Ioannina-kompromissen)
– Protokoll om övergångsbestämmelser

Av dessa protokoll hänför sig de protokoll som i huvudsak motsvarar de fem första och det sista protokollen också till det konstitutionella fördraget (protokoll nr 1, 2, 12, 23, 32 och 34 i det konstitutionella fördraget). De övriga nämnda protokollen är nya.

3.2.7.2. Protokollens huvudsakliga innehåll

Protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen innehåller bestämmelser om information till de nationella parlamenten och bestämmelser om mellanparlamentariskt samarbete. I protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna anges hur unionens institutioner ska tillämpa subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. I detta protokoll anges dessutom ett förfarande som gör det möjligt för de nationella parlamenten att övervaka att subsidiaritetsprincipen följs (se kapitel 3.2.1.8 angående båda protokollen).

Protokollet om eurogruppen innehåller bestämmelser om eurogruppens verksamhet. De motsvarar i stort de nuvarande principerna för eurogruppens verksamhet (se kapitel 3.2.4.2.3).

Protokollet om det permanenta strukturerade samarbete som inrättas genom artikel 28a i fördraget om Europeiska unionen innehåller bestämmelser om kraven på de militära resurserna i medlemsstater som deltar i ett sådant samarbete och anslutande förbindelser (se kapitel 3.2.4.3.2).

Protokollet om artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen innehåller närmare bestämmelser om unionens anslutning till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (se kapitel 3.2.2.4).

Syftet med det nya protokollet om den inre marknaden och konkurrens är att fastställa att undanröjande av snedvridning av konkurrensen hör till unionens mål.

I det nya protokollet om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna avgränsas tillämpningen av unionens stadga i fråga om dessa staters rättsakter och förvaltningsåtgärder samt att den omfattas av domstolarnas befogenhet i dessa medlemsstater (se kapitel 3.2.2.3.2).

I det nya protokollet om utövandet av delade befogenheter betonas att medlemsstaterna fortfarande utövar sina befogenheter på ett visst område till de delar unionen inte utövar sin befogenhet.

I det nya protokollet om tjänster av allmänt intresse framhåller man vikten av sådana tjänster och kommer överens om vissa bestämmelser för hur de ska tolkas (se kapitel 3.2.4.2.1).

Det nya protokollet om rådets beslut om genomförande av artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt hänför sig till den s.k. Ioanninakompromissen. Europeiska rådet ska behandla ändring eller upphävande av ett beslut som gäller Ioannina-kompromissen med konsensus innan utkastet till ändring kan antas av rådet (se kapitel 3.2.3.1.4).

Protokollet om övergångsbestämmelser innehåller övergångsbestämmelser som gäller Europeiska unionens institutioner och organ samt övergångsbestämmelser som gäller akter som baserar sig på avdelning V och VI i EU-fördraget (se kapitlen 3.2.3.1.9 och 3.2.4.2.2).

I protokoll nr 1 i Lissabonfördraget räknas upp de horisontella förändringar som ska göras i alla protokoll som är fogade till de nuvarande grundfördragen. I B-delen i protokollet räknas upp vilka protokoll som upphävs och protokoll i vilka ska göras specifika ändringar. De protokoll som gäller specialarrangemang inom området med frihet, säkerhet och rättvisa beskrivs ovan i kapitel 3.2.4.2.2.

Protokoll nr 2 i Lissabonfördraget om ändring av fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen innehåller de tekniska ändringar som ska göras i Euratomfördraget.

3.2.7.3. Finlands centrala mål i förhandlingarna och verkningarna för Finlands del

I samband med det konstitutionella fördraget ansåg Finland att den rättsliga kontinuiteten för de relevanta bestämmelserna i anslutningsfördragen har, i överensstämmelse med Finlands mål, säkerställts i det konstitutionella fördraget genom protokollet om de fyra första anslutningsfördragen. Uppmärksamhet fästes i synnerhet vid att undantagsställningen för Finlands arbetspensionssystem ska bestå i sin nuvarande form (ShUU 4/2003 rd, UtUB 4/2003 rd, ShUU 5/2006 rd), jordbruksbestämmelsernas rättsliga kontinuitet (UtUB 4/2003 rd, JsUU 1/2006 rd), den rättsliga kontinuiteten för bestämmelser om det samiska folket, beaktandet av särställningen för de ytterst glesbefolkade områdena i norr (SRR 2/2003 rd, UutUB 4/2003 rd), samt Ålands särställning (SRR 2/2003 rd, UtUB 4/2003 rd, UtUB 2/2006 rd). När kodifieringen av anslutningsfördragen slopas i Lissabonfördraget förblir 1994 års anslutningsfördrag i kraft oförändrat och förändrar således inte situationen jämfört med nuläget.

3.2.8. Slutakten och de förklaringar som är fogade till den

I slutakten från regeringskonferensen som undertecknades i samband med undertecknandet av Lissabonfördraget i Lissabon den 13 december 2007 förtecknas alla de akter som hänför sig till förnyandet av unionens grundfördrag. I slutakten fastställs att regeringskonferensen, som samlades i Bryssel den

23 juli 2007, har antagit texterna till Lissabonfördraget och den bilaga samt de protokoll som fogas till fördraget. Vidare fastställs i slutakten att konferensen har antagit de förklaringar som fogas till slutakten. I slutakten förtecknas sammanlagt 65 förklaringar som medlemsstaterna har avgett tillsammans eller enskilt.

Slutakten utgör inte en del av Lissabonfördraget, utan är en särskild akt som fungerar som ett protokoll från undertecknandet. Slutakten och de förklaringar som förtecknas i den utgör således inte en del av det rättsligt bindande Lissabonfördraget. Med förklaringarna vill medlemsstaterna uttrycka en politisk ståndpunkt till någon av bestämmelserna i Lissabonfördraget.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser på unionsnivå

Syftet med Lissabonfördraget är att effektivisera unionens verksamhet och föra unionen närmare medborgarna. Vilka kostnader som föranleds av reformen beror på innehållet i de rättsakter och andra beslut som utfärdas. Av denna anledning kan verkningarna av de direkta och indirekta kostnader som föranleds inte uppskattas exakt.

Fördraget förenklar unionens komplicerade lagstiftningssystem genom att det ordinarie lagstiftningsförfarandet blir huvudsakligt lagstiftningsförfarande och nya lagstiftningsbefogenheter förs över till det. Ändringen av lagstiftningsordningen stärker parlamentets makt. Samtidigt utvidgar den området för beslutsfattande med kvalificerad majoritet i rådet. Utvidgningen av det ordinarie lagstiftningsförfarandet ökar troligen de administrativa kostnaderna. Däremot stärker utvidgningen av beslutsfattandet med kvalificerad majoritet förmodligen unionens beslutsförmåga, vilket torde föra med sig inbesparingar jämfört med nuläget. Det ordinarie lagstiftningsförfarandet omfattar i framtiden 86 olika lagstiftningsområden, medan särskild lagstiftningsordning tillämpas inom 20 områden.

Lissabonfördraget sammanställer och förtydligar unionens finansiella bestämmelser, vilket skapar möjligheter att effektivisera finanserna och budgetförfarandena. Unionens finansiella bestämmelser gäller unionens fleråriga finansieringsram, det årliga budgetförfarandet samt genomförandet av budgeten och kontrollen över den. Bestämmelser om den fleråriga finansieringsramen som för närvarande ingår i särskilda rättsakter på lägre nivå har fogats som en egen ny helhet till fördraget. Syftet med dem är att säkerställa en kontrollerad utveckling av unionens utgifter inom gränserna för dess egna medel. Beslut gällande finansieringsramar fattas i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande så att en flerårig finansieringsram fastställs genom en förordning som rådet med enhällighet antar efter godkännande av Europaparlamentet, som ska besluta med en majoritet av sina ledamöter.

Europaparlamentets ställning i budgetförfarandet blir framträdande i och med beslut gällande den årliga budgeten genom vilka indelningen av anslagen i obligatoriska och icke-obligatoriska utgifter slopas. Enligt Lissabonfördraget kan parlamentet med en majoritet av dess ledamöter och med tre femtedelar av de avgivna rösterna fastställa ett förslag till justering av kommissionens budgetförslag som avviker från rådets ståndpunkt. Utgångspunkten är att reformen ska lindra det nuvarande tunga budgetförfarandet och på så sätt föra med sig administrativa inbesparingar åtminstone i någon mån.

Konsekvenser på nationell nivå

Fördraget kan förväntas ha endast små nationella kostnadsverkningar. Direkta nya konsekvenser kan inte uppskattas på ett tillförlitligt sätt. De indirekta konsekvenserna hänför sig främst till de ovan nämnda administrativa kostnaderna.

4.2 Konsekvenser i fråga om myndigheternas uppgifter och förfaringssätt

De nationella parlamentens ställning har utvecklats genom att man stärkt deras möjligheter att påverka unionens beslutsfattande via sin regering och genom direkta påverkningsmetoder. Till de viktigaste reformerna hör de nationella parlamentens rätt att få vissa centrala dokument och lagstiftningsinitia-

tiv från unionens institutioner samt möjligheten att kontrollera iakttagandet av subsidiaritetsprincipen i unionen. När det gäller området med frihet, säkerhet och rättvisa ska de nationella parlamenten kunna delta i vissa utvärderingssystem samt i den politiska kontrollen av Europol och utvärderingen av verksamheten vid Eurojust. Ett enda nationellt parlament ska i vissa fall kunna hindra ett beslut av Europeiska rådet som innebär förenklad ändring av grundfördragen. Det förenklade förfarandet för ändring kan inte endast anses som ett förfarande som kompletterar de vanliga förfarandena för godkännande och ikraftsättande i fråga om internationella förpliktelser. Riksdagen kommer att fatta sitt beslut om godkännande direkt på grundval av ett initiativ från Europeiska rådet, och inte på grundval av en proposition från regeringen. Också formerna för samarbetet mellan de nationella parlamenten stärks i någon mån. Såväl hur iakttagandet av subsidiaritetsprincipen ska kontrolleras som de andra reformerna som har nämnts ovan kräver att också det nationella systemet och de nationella procedurerna i Finland utvecklas så att det stämmer överens med de nya uppgifterna.

Genom Lissabonfördraget stärks ställningen för Europeiska rådet som består av medlemsstaternas stats- eller regeringschefer. Ändringarnas konsekvenser för finska myndigheter och de högsta statsorganen behandlas ovan i avsnitt 3.2.3.3.

Genom Lissabonfördraget inrättas en post som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik samt en europeisk avdelning för yttre åtgärder som ska biträda den höga representanten. I uppgiften för den höga representanten förenas uppgifterna för den kommissionsmedlem som nu är ansvarig för de yttre förbindelserna samt den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den europeiska avdelningen för yttre åtgärder ska samarbeta med utrikesförvaltningarna i medlemsstaterna och bestå av tjänstemän från rådets generalsekretariat och berörda avdelningar inom kommissionen samt utsänd personal från medlemsstaternas nationella diplomattjänster. Det är fråga om en särskild institution av sui generis-typ som skapas i huvudsak genom en omorganisering av befintliga resurser. En del av personalen inom avdelningen för yttre åtgärder rekryteras från de nationella diplomatiska beskickningarna, vilket öppnar möjligheter för att placera finländare i sådana uppgifter på unionsnivå. Skapandet av den europeiska avdelningen för yttre åtgärder måste beaktas i utrikesministeriets personalpolitik. Den europeiska avdelningen för yttre åtgärder kan erbjuda små medlemsstater nya instrument för skötseln av deras yttre förbindelser, t.ex. när det gäller politisk rapportering och konsulära tjänster. Detaljerna kring skapandet av avdelningen för yttre åtgärder slås fast under processen för genomförandet av Lissabonfördraget.

I Lissabonfördraget ingår en uttrycklig bestämmelse, enligt vilken en europeisk åklagarmyndighet kan inrättas på basis av Eurojusts verksamhet. Åklagarmyndighetens befogenheter kan dessutom utvidgas genom ett enhälligt beslut av Europeiska rådet. För Europols del bereder rådet med stöd av de nuvarande grundfördragen en ändring av rättsgrunden för Europol från konvention till rådets beslut. Med stöd av Lissabonfördraget kan Europols verksamhet framöver utvecklas genom förordningar som ges i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Både medlemsstaternas nationella parlament och Europaparlamentet ges uppgifter i anslutning till kontrollen över Europol. Europol kan även genomföra operativa uppgifter med den berörda medlemsstatens samtycke. Unionens befogenheter som komplement till myndigheternas befogenheter i medlemsstaterna utvidgas förmodligen något på området för brottsbekämpande operativt samarbete.

Syftet med bestämmelserna om civilskydd i Lissabonfördraget är att uppmuntra medlemsstaterna till samarbete i syfte att förstärka effektiviteten hos systemen för förebyggande av och skydd mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor. För närvarande använder unionen sig av ickebindande program vilkas syfte är att främja samarbetet mellan medlemsstaterna vid genomförandet av unionslagstiftningen. Syftet med bestämmelserna om administrativt samarbete i Lissabonfördraget är att skapa en behörig rättsgrund för åtgärder som har vidtagits via ett gemensamt program.

Också andra konsekvenser i fråga om myndigheternas uppgifter eller förfaringssätt är

en direkt eller indirekt följd av Lissabonfördraget. Sådana konsekvenser föranleds bland annat av utvidgningen av Europaparlamentets budgetmakt och av att det ordinarie lagstiftningsförfarandet blir huvudregel i unionen och att parlamentet beslutar om utnämningen av kommissionens ordförande. Rådets ordförandeskapssystem ändrar och mötenas offentlighet ökar. Beslut med dubbel kvalificerad majoritet tas i bruk. Kommissionens ställning stärks i någon mån när pelarindelningen försvinner. I fråga om unionens yttre representation säkerställs kommissionens ställning i förhållande till fördragsändringar gällande unionens yttre åtgärder. Biståndsskyldigheten tillsammans med solidaritetsklausulen stärker solidariteten mellan medlemsstaterna. Öppenheten i unionens verksamhet och stärkandet av skyddet av de grundläggande rättigheterna bedöms närmare i kapitel 4.4.

4.3 Miljökonsekvenser

De egentliga miljöartiklarna i EG-fördraget har intagits nästan som sådana i Lissabonfördraget. Fördraget förändrar inte unionens befogenhet när det gäller miljöpolitiken. Till dessa delar innehåller det sålunda inga betydande ändringar gällande miljöpolitiken. Artikeln som gäller målen och principerna för unionens miljöpolitik stärks genom att ett uttryckligt omnämnande av bekämpande av klimatförändringen tas in i den. Enligt den nya ordalydelsen främjas genom unionens verksamhet bl.a. åtgärder på internationell nivå för att lösa regionala eller globala miljöproblem, särskilt för att bekämpa klimatförändringen. Bestämmelsen kan anses betona klimatutmaningens betydelse och behovet av internationellt samarbete.

Ändringar som genom Lissabonfördraget ska göras i vissa andra bestämmelser samt vissa nya bestämmelser som tas in i fördraget kan anses vara av betydelse för miljön och stödja målen inom miljöpolitiken.

Miljön beaktas särskilt väl i de bestämmelser i Lissabonfördraget som gäller målen för unionens verksamhet. Detta kan tänkas stödja ett ändamålsenligt beaktande av miljöaspekterna i unionens verksamhet.

Hållbar utveckling, och en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö som en av dess tre dimensioner, nämns i EU-fördraget som ett av unionens mål. Även i de nu gällande grundfördragen hänvisas till hållbar utveckling, men i den ifrågavarande bestämmelsen i Lissabonfördraget definieras begreppet tydligt och kan där också anses vara mera framhävt bland unionens mål. I Lissabonfördraget har hållbar utveckling även beaktats i mål som styr unionens yttre åtgärder. Som mål för unionens yttre åtgärder nämns främjande av en hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling i utvecklingsländerna samt åtgärder för att bevara och förbättra miljön och för en hållbar förvaltning av jordens naturresurser i syfte att garantera en hållbar utveckling.

Bestämmelsen om den s.k. mainstreamingprincipen för miljöskyddet, enligt vilken miljöskyddskraven ska integreras i utformningen och genomförandet av unionens politik och verksamhet, särskilt i syfte att främja en hållbar utveckling, har tagits in i avdelning II med allmänna bestämmelser i EUF-fördraget. Även i stadgan om de grundläggande rättigheterna, som har samma rättsliga värde som grundfördragen, anges att en hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet ska integreras i unionens politik och tryggas i enlighet med principen om hållbar utveckling.

I en artikel om unionens energipolitik som tagits in i Lissabonfördraget som en ny rättsgrund nämns skyddandet och förbättrandet av miljön som en aspekt som ska beaktas inom ramen för denna politik. Dessutom är det av betydelse för miljön att ett av målen för denna energipolitik är att främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av energiformer som baserar sig på nya och förnybara energikällor. Tillämpningen av rättsgrunden för energipolitiken inverkar inte på tillämpningen av andra bestämmelser i grundfördragen, inklusive bestämmelserna gällande miljön.

Betydelsefulla för miljöpolitiken är också bestämmelserna om straffrättsligt samarbete i Lissabonfördraget, enligt vilka unionen får meddela minimiregler för fastställande av brottsrekvisit och påföljder när detta är nödvändigt för att säkerställa att unionens politik ska kunna genomföras effektivt på ett område som omfattas av harmoniseringsåtgärder. Bestämmelser om åtgärder för en sådan till-

närmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagar utfärdas genom direktiv som antas enligt samma förfarande som använts för att anta harmoniseringsåtgärderna i fråga. En tillnärmning av de straffrättsliga lagarna är sålunda möjlig t.ex. i syfte att säkerställa ett effektivt genomförande av unionens miljöpolitik, och det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpas då miljölagstiftningen i fråga har godkänts i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Reformen i Lissabonfördraget liksom även det nuvarande rättsläget i saken baserat på EG-domstolens rättspraxis förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen. Det att territoriell sammanhållning jämsides med ekonomisk och social sammanhållning fogas till bestämmelserna om unionens sammanhållningspolitik i EUF-fördraget och därmed också till målen för unionens strukturfonder kan antas bidra till att stärka möjligheterna att fastare än tidigare koppla aspekter gällande regionplanering och miljö till sammanhållningspolitiken samt unionens verksamhet inom andra områden.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

Genom Lissabonfördraget förenas Europeiska gemenskapen och unionen till en enda juridisk person. Centrala mål för totalreformen har varit att precisera hur behörigheten mellan unionen och medlemsstaterna ska fördelas, se över unionens beslutsformer, göra unionen mera demokratisk, öppnare och effektivare samt stärka det skydd för de grundläggande rättigheterna som unionen erbjuder.

Lissabonfördraget stärker Europeiska unionens verksamhets- och beslutsförmåga när det gäller att svara på framtidens utmaningar. I samma riktning verkar unionens juridiska personlighet, en exaktare avgränsning av unionens och medlemsstaternas behörigheter, en reducering av beslutsförfarandena och ökad öppenhet i beslutsfattandet.

Förstärkningen av unionens dimension i fråga om de grundläggande och de mänskliga rättigheterna är en av de viktigaste reformerna i Lissabonfördraget. Stadgan om de grundläggande rättigheterna betonar unionens och medlemsstaternas förbindelse att trygga de grundläggande rättigheterna för unionens medborgare och andra personer som vistas inom unionen i enlighet med stadgan. Unionens förbindelse till de internationella mänskliga rättigheterna syns i det att respekt för de mänskliga rättigheterna har definierats som värden och mål för unionen och att en ny rättsgrund har skapats för unionens anslutning till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Reformerna innebär att unionen är ännu starkare bunden till att respektera och främja de grundläggande och de mänskliga rättigheterna inom både sin interna och externa verksamhet.

Lissabonfördraget har en positiv principiell inverkan på hur jämställdheten mellan kvinnor och män främjas. Enligt stadgan om grundläggande rättigheter ska jämställdheten mellan kvinnor och män säkerställas på alla områden, inbegripet i fråga om anställning, arbete och lön. Genom Lissabonfördraget blir den ursprungligen som en politisk deklaration antagna Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna rättsligt bindande. Lissabonfördraget innehåller en artikel, som motsvarar nuvarande artikel 141 i EU-fördraget, där det föreskrivs om jämställdheten mellan kvinnor och män i arbets- och yrkeslivet. Denna grundfördragsbestämmelse spelar en central roll inom rättspraxisen. Den rättsliga grund som ingår i artikel 13 i gällande EU-fördrag och som handlar om åtgärder för att förhindra bland annat könsdiskriminering, breddas till att omfatta hela området för det nu gällande EU-fördraget. Bestämmelserna som handlar om jämställdheten mellan könen har förtydligats och stärkts genom att lyfta upp jämställdheten mellan könen till ett av Europeiska unionens grundläggande värden. De genom Lissabonfördraget ändrade grundfördragen ger alltså en bra befogenhetsgrund och procedurer för hur jämställdheten mellan kvinnor och män kan främjas. Att stärka könsperspektivet innebär helt konkret att planerade åtgärder ska granskas även avseende könsrelaterade konsekvenser när EU-lagstiftning förnyas och politik utarbetas.

Genom Lissabonfördraget stärks genomförandet av principerna om demokrati i unionens verksamhet. I EU-fördraget tas in en ny avdelning som innehåller allmänna demokratiska principer. Bestämmelsen om möjligheten att framlägga ett medborgarinitiativ som ingår i avdelningen utvidgar medborgarnas

möjlighet att påverka på unionsnivå. Institutionernas skyldighet att föra en öppen, tydlig och regelbunden dialog med de representativa sammanslutningarna och det civila samhället och kommissionens omfattande samrådsskyldighet bidrar till att öka möjligheterna att påverka. Demokratin stärks även av de reformer som ökar öppenhet och insyn när det gäller arbetet inom unionens institutioner, organ och byråer. Den mest framträdande av de sistnämnda förändringarna kan anses vara att lagstiftningsarbetet blir öppnare tack vare den ökande offentligheten i rådets sammanträden samt att tillämpningsområdet för grundfördragets bestämmelser om handlingars offentlighet ska utsträckas till alla unionens institutioner, organ och byråer. Öppenheten i unionens verksamhet lyfts i fördraget upp bredvid andra mål och principer för ett demokratiskt liv.

Genom Lissabonfördraget stärks förutsättningarna för ökad inre säkerhet i EU. Samarbetet i rättsliga och inrikes frågor effektiviseras genom en övergång till det s.k. gemenskapsförfarandet även inom området för straffrättsligt samarbete och polissamarbete, dvs. samma instrument och beslutsförfaranden som inom andra politikområden. I synnerhet övergången till beslutsfattande med kvalificerad majoritet underlättar beslutsfattandet, då besluten inte kan förhindras av en eller några få medlemsstater. Även institutionernas befogenheter utvidgas då samarbetet ändrar karaktär. Kommissionen och EU-domstolen får rätt att utöva kontroll över medlemsstaternas genomförandeåtgärder, vilket bidrar till att främja effektiva insatser av unionen. Dessutom utvidgas samarbetsområdet genom att unionen ges nya befogenheter i synnerhet inom det straffrättsliga området samt genom att betingelserna för myndighetssamarbete förbättras och genom att bestämmelserna om samarbetsorgan på EU-nivå preciseras, såsom bestämmelserna om Eurojust och Europol.

Inom området för den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken är bestämmelserna i Lissabonfördraget till stora delar redan praxis. Det permanenta strukturerade samarbetet ger de medlemsstater som så önskar möjlighet att upprätta ett fördjupat samarbete enligt kriterierna i fördraget och avancera snabbare när det gäller utvecklandet av de militära resurserna i syfte att utföra de mest krävande uppdragen. Europeiska försvarsbyrån grundades 2004. Solidaritetsklausulen har åter kunnat tillämpas i anslutning till terrorism redan på grundval av solidaritetsförklaringen 2004. I Lissabonfördraget preciseras över huvud definitionen av EU:s krishanteringsuppgifter och framhävs att både militära medel och civila krishanteringsmedel kan användas för att genomföra dem. Omnämnandet av ett gemensamt försvar har förstärkts något jämfört med tidigare, även om unionen inte på grundval av Lissabonfördraget är på väg att utvecklas till en militärallians, utan en ännu mer omfattande säkerhetsgemenskap. Biståndsskyldigheten (den s.k. säkerhetsgarantin) stärker solidariteten mellan medlemsländerna.

Lissabonfördraget innehåller i fråga om unionens finanser bestämmelser om de egna medel unionen behöver för att finansiera sin verksamhet, unionens fleråriga finansieringsram och den årliga budget som ska ges inom ramen för den, samt om bekämpning av bedrägeri. Genom de ändringar som gjorts i bestämmelserna om finanserna effektiviseras och klarläggs beslutsförfarandena, varvid balansen i beslutanderätten mellan medlemsstaterna och unionen samt unionens olika institutioner i huvudsak bevaras. I ändringarna betonas även strävan till god förvaltning genom att garantera rationalitet i finanserna och budgetdisciplin.

Lissabonfördraget innehåller en ny allmänt tillämpbar bestämmelse om att unionen vid utformningen och genomförandet av sin politik och verksamhet ska söka bekämpa all diskriminering. I fördraget utvidgas förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet bl.a. till straffrättsligt samarbete.

5 Samband med andra propositioner och internationella fördrag

Riksdagens talmanskonferens tillsatte i november 2003 en kommission med uppgift att undersöka hur det system som skapats för riksdagsbehandlingen av unionsfrågor fungerar, utreda vilka verkningar det konstitutionella fördraget har på riksdagens arbete och förbereda förslag till nödvändiga ändringar i ifrågavarande bestämmelser. Kommissionen

överlämnade sitt betänkande till talmanskonferensen i februari 2005 (Riksdagens kanslis publikation 2/2005).

Av de bestämmelser i det konstitutionella fördraget som gäller de nationella parlamenten förutsätter enligt den nämnda kommissionen kontrollen över att subsidiaritetsprincipen följs och det nationella parlamentets vetorätt i samband med det förenklade förfarandet för ändring av det konstitutionella fördraget att riksdagens arbetsordning kompletteras. Kommissionen föreslår att om stora utskottet anser att EU:s förslag till rättsakt kränker subsidiaritetsprincipen ska det föreslå för riksdagens plenum att det görs en anmärkning om saken. Förslagen om förenklad ändring av det konstitutionella fördraget ska behandlas i plenum.

Den tillsatta kommissionen föreslog vidare att riksdagen, när den utnämner sin representant till det s.k. konvent som förbereder ändringar i grundfördragen, samtidigt ska fastställa en instruktion, i vilken det bestäms om konventets representanters rapporteringsskyldighet samt förhandlingar med riksdagens behöriga organ.

Den nämnda kommissionen för översyn av EU-procedurer har föreslagit att riksdagens arbetsordning ändras så att utkast till rättsakter som lämnats till Europaparlamentet och rådet och som ska antas i lagstiftningsordning ska delges Ålands lagting så att lagtinget kan meddela stora utskottet sin uppfattning om utkastet med avseende på subsidiaritetsprincipen. Om riksdagens arbetsordning ändras enligt förslaget, så kräver bestämmelserna i Lissabonfördraget om subsidiaritetsövervakningen inte nödvändigtvis ändringar i självstyrelselagen för Åland.

Ålands lagting är ett regionalt parlament som har lagstiftande befogenheter. Därför vore det ändamålsenligt att lagstifta om lagtingets ställning i subsidiaritetsövervakningen med en författning på grundlagsnivå och inte endast i riksdagens arbetsordning. På denna punkt har regeringen för avsikt att lämna en separat proposition om en ändring i självstyrelselagen för Åland.

DETALJMOTIVERING

1 Akter som antagits av regeringskonferensen och deras förhållande till lagstiftningen i Finland

Regeringskonferensen antog ett fördrag om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen samt de protokoll och bilagor som fogats till fördraget. I samband med undertecknandet av fördraget undertecknades även konferensens slutakt med de förklaringar gällande vissa bestämmelser och protokoll i Lissabonfördraget som konferensen antagit samt ensidiga förklaringar från vissa medlemsstater. Slutakten är inte en del av det rättsligt bindande fördraget, utan ett separat politiskt dokument som är snarlikt protokollet från konferensens avslutande möte.

I det följande beskrivs bestämmelserna i Lissabonfördraget och de därtill anslutna protokollen i jämförelse med motsvarande bestämmelser i EU:s gällande grundfördrag. Vidare kommenteras bestämmelserna i relation till motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget. Även förklaringarna i slutakten kommenteras. Fördragsbestämmelserna behandlas utifrån artikelnumreringen i Lissabonfördraget. I början av motiveringen till varje artikel nämns det nya nummer som artikeln kommer att få i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) eller i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Den artikelnumreringen framgår också av de jämförelsetabeller som fogats till Lissabonfördraget. Numreringen kommer att användas i de konsoliderade versionerna av fördragen. Om numret på artikeln inte kommer att ändras anges inte heller något artikelnummer inom parentes.

1.1 Ingressen till Lissabonfördraget

Lissabonfördraget innehåller en kort ingress som hänvisar till den process som inleddes genom Amsterdamfördraget och Nicefördraget i syfte att stärka unionens effektivitet och demokratiska legitimitet samt förbättra samstämmigheten i dess åtgärder. Enligt ingressen ändras EU-fördraget, EG-fördraget och Euratomfördraget genom Lissabonfördraget.

1.2 Ändringar i fördraget om Europeiska unionen

Ändringarna av EU-fördraget återfinns i artikel 1 i Lissabonfördraget.

Ingressen. Genom Lissabonfördraget införs ett nytt andra skäl till EU-fördraget. Enligt det skälet har medlemsstaterna inspirerats av Europas kulturella, religiösa och humanistiska arv, ur vilket de universella värden har utvecklats som utgörs av människans okränkbara och oförytterliga rättigheter liksom frihet, demokrati, jämlikhet och rättsstaten. Detta nya skäl har samma innehåll som första skälet i ingressen till det konstitutionella fördraget.

I sjunde och elfte (numera åttonde och tolfte) skälen i ingressen till EU-fördraget ersätts hänvisningen till EU-fördraget med en hänvisning till både EU-fördraget och EUF-fördraget.

EU-fördraget i dess lydelse efter Lissabonfördraget kommer att bestå av sex avdelningar, nämligen Gemensamma bestämmelser (I), Bestämmelser om demokratiska principer (II), Institutionella bestämmelser (III), Bestämmelser om fördjupade samarbeten (IV), Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder och särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (V) och Slutbestämmelser (VI). Avdelningarna I, IV (nuvarande VII), V och VI (nuvarande VIII) i EU-fördraget följer strukturen i det gällande EU-fördraget, inklusive ändringarna från 2004 års regeringskonferens. De övriga avdelningarna (II och III) är nya och innehåller reformer som man kom överens om under regeringskonferensen 2004.

AVDELNING I

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

De gemensamma bestämmelserna i avdelning I i EU-fördraget innehåller bestämmelser om de värden och mål som unionen ska

bygga på. De allmänna bestämmelserna om hur unionens befogenheter avgränsas och utövas finns också i avdelning I i EU-fördraget, medan de mer detaljerade bestämmelserna finns i EUF-fördraget. Avdelning I innefattar också bestämmelser om EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och om unionens anslutning till Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (Europakonventionen).

I *artikel 1* föreskrivs om upprättande av unionen, unionens natur och centrala särdrag.

Enligt artikel 1 första stycket upprättar de höga fördragsslutande parterna mellan sig en europeisk union. Jämfört med det gällande stycket läggs en fras till som framhäver att unionens befogenheter i sin helhet härrör från dess medlemsstater och alltså inte följer av själva fördragen. Motsvarande fras ingår i artikel I-1.1 i det konstitutionella fördraget.

Andra stycket i artikel 1 ändras inte. Enligt stycket skall besluten fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt.

Tredje stycket ersätts med en bestämmelse enligt vilken unionen ska grundas på EU-fördraget och EUF-fördraget. På detta sätt betonar man att unionen är enhetlig och en enda juridisk person trots att den grundar sig på två fördrag. Vidare säger samma stycke att båda fördragen har samma rättsliga värde. I det gällande tredje stycket sägs att unionen ska grundas på Europeiska gemenskaperna samt den politik och de samarbetsformer som införs genom EU-fördraget. Det nya tredje stycket föreskriver däremot att unionen ska ersätta och efterträda Europeiska gemenskapen. Därmed beaktar man att unionen är en enda enhetlig juridisk person och att Europeiska gemenskapens rättigheter och skyldigheter överförs till Europeiska unionen i enlighet med folkrätten. Det konstitutionella fördraget innehåller ingen motsvarande bestämmelse, eftersom tanken var att genom det upphäva de tidigare fördragen, upprätta Europeiska unionen på nytt och införa motsvarande bestämmelser om succession och rättslig kontinuitet (artiklarna IV-437 och IV-438).

Artiel 1a (blivande artikel 2) är ny jämfört med nuläget. Där finns bestämmelser om unionens värden, som ska vara gemensamma för medlemsstaterna. Dessa är människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Av dessa är jämlikhet och omnämnandet av rättigheter för personer som tillhör minoriteter nya i förhållande till artikel 6 i det gällande EU-fördraget. Vidare anger artikel 1a kännetecknen för ett samhälle som respekterar dessa gemensamma värden. Ett sådant samhälle kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män. Kännetecknen nämns redan i detta nu bland unionens mål, som det finns bestämmelser om i artikel 2 i EU-fördraget, artikel 2 i EG-fördraget och vissa rättsliga grunder för specifika politikområden. Men i denna form är bestämmelsen ändå ny. Nytt är också att respekt för de värderingar som ingår i artikel 1a och förbindelse att gemensamt främja dem har ställts som villkor för anslutning till unionen i EU-fördragets artikel 49, som gäller villkor och förfarande för anslutning till unionen. Gemensamma värderingar utgör därmed en grund för hela unionen och medlemskap i den. Bestämmelsen motsvarar artikel I-2 om unionens värden i det konstitutionella fördraget.

Artkel 2 (blivande artikel 3) innehåller allmänna bestämmelser om unionens mål. För närvarande ingår motsvarande bestämmelser i artikel 2 i EG-fördraget, som definierar målen för det fördragets del, och i artikel 2 i EU-fördraget, som i sin tur definierar målen för det fördragets del, samt i vissa mål och rättsliga grunder för olika politikområden. Bestämmelserna motsvaras av artikel I-3 i det konstitutionella fördraget, med undantag av vissa ändringar som beskrivs nedan.

Enligt artikel 2.1 ska unionen ha som mål att främja freden, sina värden och folkens välfärd. Fred och säkerställande av unionens gemensamma värden ingår inte nu bland unionens allmänna mål enligt artikel 2 i EG-fördraget och artikel 2 i EU-fördraget. Däremot uppställs de som ett gemensamt mål i artikel 11 i EU-fördraget, som innehåller bestämmelser om målen för en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Fördragen innehåller däremot inte för närvarande något uttryckligt mål att främja folkens välfärd. Detta kan dock tolkas som en del av bestämmelserna i artikel 2 i de båda nämnda fördragen, där man som mål bl.a. uppställer ekonomiska

och sociala framsteg, en väl avvägd och hållbar utveckling samt en höjning av levnadsstandarden och livskvaliteten.

Enligt artikel 2.2 ska unionen erbjuda sina medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser där den fria rörligheten för personer garanteras samtidigt som lämpliga åtgärder vidtas avseende kontroller vid yttre gränser, asyl, invandring samt förebyggande och bekämpande av brottslighet. Målet ett område med frihet, säkerhet och rättvisa ingår för närvarande i artikel 2 i EU-fördraget.

Punkt 3 består av fyra stycken. Enligt första stycket ska unionen upprätta en inre marknad. Detta mål anges för närvarande i artikel 2 i EG-fördraget, som också anger målet med en hög grad av konkurrenskraft. Jämfört med artikel I-3 i det konstitutionella fördraget sägs det ingenting om att det ska råda fri och icke snedvriden konkurrens på den inre marknaden. I ett nytt protokoll om den inre marknaden och konkurrens beaktar de höga fördragsslutande parterna att den inre marknaden enligt definitionen i artikel 2 innefattar en ordning som säkerställer att konkurrensen inte snedvrids. Dessutom bestäms det i samma protokoll att unionen för detta ändamål, om nödvändigt, ska vidta åtgärder enligt bestämmelserna i fördragen, inbegripet enligt artikel 308 i EUF-fördraget. För närvarande finns bestämmelser om en ordning som garanterar en icke snedvriden konkurrens i artikel 3 i EG-fördraget, som anger åtgärderna för att uppnå gemenskapens mål. Vidare ska unionen enligt punkt 3 första stycket verka för en hållbar utveckling i Europa och främja vetenskapliga och tekniska framsteg. En hållbar utveckling bygger på en välavvägd ekonomisk tillväxt och prisstabilitet, en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas samt en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö. Målen ingår i nästan motsvarande form i artikel 2 i EU-fördraget och artikel 2 i EG-fördraget. När det gäller sysselsättningen har målet dock förstärkts, eftersom målet i motsvarande bestämmelse i artikel 2 i EG-fördraget och också i artikel 136 i EG-fördraget, som anger målen för gemenskapens socialpolitik, för närvarande är en hög och hållbar sysselsättningsnivå, inte full sysselsättning. Nytt bland målen i punkt 3 är också en social marknadsekonomi.

I enlighet med punkt 3 andra stycket ska unionen bekämpa social utestängning och diskriminering samt främja social rättvisa och socialt skydd, jämställdhet mellan kvinnor och män, solidaritet mellan generationerna och skydd av barnets rättigheter. Bland dessa mål är social rättvisa, solidaritet mellan generationerna och skydd av barnets rättigheter helt nya. Bekämpande av social utestängning och diskriminering ingår för sin del inte i det gällande fördraget till unionens allmänna mål, utan i stället ingår de i de sociala bestämmelserna i artikel 137 i EG-fördraget. De är alltså nya som allmänna mål för unionen, även om de tidigare har ingått i EU- och EG-fördragen.

I tredje stycket föreskrivs att unionen ska främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt solidaritet mellan medlemsstaterna. Bestämmelsen motsvarar artikel 2 i EG-fördraget, med undantag för den territoriella sammanhållningen, som är ett helt nytt mål. Att det har lagts till bland unionens mål är en logisk följd av att territoriell sammanhållning också är nytt i tredje delen avdelning XVII om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning i EUF-fördraget. Motsvarande bestämmelse i artikel 158 i EG-fördraget gäller endast social och ekonomisk sammanhållning.

Fjärde stycket i artikel 2.3 föreskriver att unionen ska respektera rikedomen hos sin kulturella och språkliga mångfald och sörja för att det europeiska kulturarvet skyddas och utvecklas. För kulturens del ingår dessa mål för närvarande i artikel 151 i EG-fördraget och i artikel 6 i EU-fördraget, där det föreskrivs att unionen ska respektera den nationella identiteten hos sina medlemsstater. Det rör sig således om nya allmänna mål för unionens verksamhet. Det allmänna mål som gäller språklig mångfald är däremot helt nytt, eftersom artikel 290 i EG-fördraget endast innehåller bestämmelser om språk för gemenskapens institutioner.

Enligt artikel 2.4 ska unionen upprätta en ekonomisk och monetär union som har euron som valuta. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i artikel I-3 i det konstitutionella fördraget. Närmare bestämmelser om hur den ekonomiska och monetära unionen ska upp-

rättas finns för närvarande i avdelning VII (Ekonomisk och monetär politik) i EG-fördraget.

Artikel 2.5 innehåller bestämmelser om de allmänna målen för unionens yttre åtgärder. I enlighet med den ska unionen i sina förbindelser med den övriga världen bekräfta och främja sina värderingar och intressen och dessutom bidra till skydd av sina medborgare. Vidare ska unionen bidra till fred, säkerhet, hållbar utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna, särskilt barnets rättigheter, samt till strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i FN-stadgan. Delvis motsvarande bestämmelser ingår för närvarande i artiklarna 2 och 11 i EU-fördraget och i artikel 2 i EG-fördraget. Att bidra till fred enligt punkt 5 är dock en aktivare formulering än i artikel 11 i EU-fördraget, där det talas om att bevara freden. En hållbar utveckling av jorden är ett nytt mål för unionens yttre åtgärder, eftersom detta i nuvarande artikel 2 i både EU-fördraget och EG-fördraget bara är ett mål för unionens interna utveckling. Solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken är likaså nya mål. Gällande artikel 11 i EU-fördraget har bara främjande av det internationella samarbetet som målsättning.

Att främja rättvis handel har också lyfts fram som ett nytt allmänt mål för unionens verksamhet. För närvarande ingår målen för den gemensamma handelspolitiken i artikel 131 i EG-fördraget, där det endast föreskrivs om en harmonisk utveckling av världshandeln i enlighet med medlemsstaternas gemensamma intresse. Även utrotningen av fattigdomen är ett nytt mål. Respekten för de mänskliga rättigheterna och grundsatserna i FN-stadgan ingår å sin sida redan i gällande artikel 11 i EU-fördraget, men detta har nu kompletterats med nya hänvisningar till respekten för barnets rättigheter och en strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt.

Mera detaljerade mål i fråga om unionens yttre åtgärder anges i artikel 10a i EU-fördraget. Enligt punkt 3 i den artikeln är även dessa mål övergripande, dvs. de berör de yttre aspekterna av alla unionens politikområden. Artikel 2.5 motsvaras i det konstitutionella fördraget av artikel I-3.4.

I artikel 2.6 anges att unionen ska sträva mot sina mål med lämpliga medel, beroende på de befogenheter som den tilldelas i fördragen, dvs. samma sak som i artikel 5 i EG-fördraget och artikel I-3.5 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 3, som gäller den institutionella ramen och samstämmighet, upphör att gälla. Dess sakinnehåll ersätts med artikel 2f i EUF-fördraget och artiklarna 9.1 och 10a.3 andra stycket i EU-fördraget. I sin nuvarande lydelse blir artikel 3 i EU-fördraget överflödig på grund av den fördragsstruktur som valts och placeringen av de institutionella bestämmelserna.

Artikel 3a (blivande artikel 4) gäller principen om tilldelade befogenheter och förbindelserna mellan unionen och medlemsstaterna. Enligt bestämmelsen ska unionen respektera medlemsstaternas likhet inför fördragen, deras nationella identitet, som kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer, och väsentliga statliga funktioner (punkt 2). Dessutom föreskrivs om principen om lojalt samarbete mellan unionen och medlemsstaterna (punkt 3). Bestämmelserna motsvarar artikel I-5 i det konstitutionella fördraget, med undantag av punkt 1.

Artikel 3a.1 anger egentligen samma sak som nya artikel 3b.2, som innehåller en definition av principen om tilldelade befogenheter. Till punkten anknyter också förklaring nr 18 om avgränsningen av befogenheter. Dess innehåll framgår av detaljmotiveringen till förklaringarna till fördraget.

I artikel 3a.2 fastställs huvudprinciperna för förbindelserna mellan unionen och medlemsstaterna, i synnerhet hur unionen ska utöva befogenheter. Dessa principer är en väsentlig del av unionens grundläggande natur. Enligt bestämmelsen ska unionen respektera medlemsstaternas likhet inför fördragen. Medlemsstaternas likhet i detta avseende är en absolut förutsättning för att unionen ska bestå som en särskild gemenskap av medlemsstater och medborgare. En formell granskning visar att medlemsstaternas likhet inför fördragen redan är en del av fördragens karaktär av internationella överenskommelser mellan medlemsstaterna, och t.ex. en till-

lämpning av gemenskapsmetoden är ägnad att främja att denna likhet inför fördragen omsätts i praktiken. Punkt 2 ålägger ändå unionen en uttrycklig skyldighet att respektera medlemsstaternas likhet inför fördragen. Mot bakgrund av unionens ovan beskrivna dubbla natur kan bestämmelsen anses komplettera den nya artikel 8 i EU-fördraget, som gäller jämlikhet mellan medborgarna. Även i detta avseende kvarstår unionens grundläggande natur. Sammantaget innebär bestämmelserna närmast att man tydligare för fram unionens natur.

Enligt samma punkt ska unionen vidare, förutom medlemsstaternas likhet inför fördragen, även respektera medlemsstaternas nationella identitet, som kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer, inbegripet det lokala och regionala självstyret. Denna politiskt betydelsefulla princip anges exaktare och starkare än i artikel 6.3 i det gällande EU-fördraget, enligt vilken unionen ska respektera den nationella identiteten hos sina medlemsstater. Nu ges en mera exakt presentation av tanken att den nationella identiteten eller egenarten har påverkat utformningen av medlemsstatens politiska system och konstitution. Bestämmelsen betonar också hur viktigt det lokala och regionala självstyret är för den nationella identiteten.

Vidare ska unionen enligt punkt 2 respektera medlemsstaternas väsentliga statliga funktioner, särskilt funktioner vars syfte är att hävda deras territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. Bestämmelsen kan anses precisera unionens skyldighet att respektera medlemsstaternas nationella egenart, som även innefattar en statlig identitet, dvs. statens grundläggande uppgifter. Även om artikel 6.3 i det gällande EU-fördraget inte för fram unionens skyldighet att respektera statens grundläggande uppgifter som en del av den nationella egenarten ger både de gällande fördragen och Lissabonfördraget denna politiska princip rättsligt innehåll med stöd av specialbestämmelser som tryggar statens centrala uppgifter. Punkten preciserar också att i synnerhet den nationella säkerheten också i fortsättningen ska vara varje medlemsstats eget ansvar. Något motsvarande omnämnande av den nationella säkerheten finns inte artikel I-5.2 i det konstitutionella fördraget. Särdragen för området med frihet, säkerhet och rättvisa har beaktats närmare genom en bestämmelse enligt vilken medlemsstaterna har ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten (artikel 61e i EUF-fördraget) och genom ett undantag från rätten för Europeiska unionens domstol att utöva sina befogenheter (artikel 240b i EUF-fördraget). De ändringar som dessa bestämmelser medför i de gällande fördragen och bestämmelsernas förhållande till det konstitutionella fördraget tas upp i samband med genomgången av EUF-fördraget nedan.

Artikel 3a.2 är närmast av politisk betydelse, om man ser på dess allmänna formulering. Även om den allmänna principen i bestämmelsen framför allt kan anses styra unionens befogenhetsutövning har den rättslig betydelse även i samband med övriga fördragsbestämmelser.

Artikel 3a.3 tar upp principen om lojalt samarbete. Det är fråga om en central princip i unionens rättsordning som för närvarande baserar sig på artikel 10 i EG-fördraget och på EG-domstolens rättspraxis. Inom rättspraxis är principen också känd som lojalitetsprincipen.

Enligt första stycket i punkt 3 ska unionen och medlemsstaterna respektera och bistå varandra när de fullgör de uppgifter som följer av fördragen. Här betonas ömsesidigheten i skyldigheterna enligt principen om lojalt samarbete. Med andra ord fastställer man att skyldigheten till lojalt samarbete inte är förpliktande endast för medlemsstaterna, utan även för institutionerna i förhållande till medlemsstaterna. Avsikten är att i detta avseende uppdatera principens fördragsgrund så att den motsvarar EG-domstolens rättspraxis. EG-domstolen har genom sin praxis bekräftat att de skyldigheter som följer av principen inte bara förpliktar medlemsstaterna att vidta alla åtgärder som unionsrättens dimension och effektivitet kan tryggas med, utan också på motsvarande sätt förpliktar unionens institutioner att bedriva ett gott samarbete med medlemsstaterna (t.ex. EG-domstolens beslut 13.7.1990 i mål C-2/88, Zwartveld m.fl.).

Andra och tredje stycket i punkt 3 motsvarar till innehållet gällande artikel 10 första och andra stycket i EG-fördraget. De fastställ-

ler att principen om lojalt samarbete för det första inbegriper en skyldighet för medlemsstaterna att vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att unionsrätten följs och en skyldighet att hjälpa unionen att fullgöra sina uppgifter. För det andra förutsätter principen att medlemsstaterna ska avstå från varje åtgärd som kan äventyra fullgörandet av unionens mål.

EG-domstolen har i sin rättspraxis preciserat dels räckvidden för principen om lojalt samarbete, dels de skyldigheter som följer av principen. Enligt rättspraxis förutsätter principen framför allt att fördraget verkligen följs och att begränsningarna i fördraget iakttas oberoende av om unionen har utövat sina befogenheter på ett särskilt område för delad behörighet eller om unionen över huvud taget har befogenheter på detta område (t.ex. mål 208/80, Lord Bruce of Donington). Principen gäller dels förbindelserna mellan medlemsstaterna och unionens institutioner, dels förbindelserna och samarbetet mellan institutionerna. Principen om lojalt samarbete har redan i sig rättsliga verkningar, och EG-domstolen har ansett att gällande artikel 10 i EG-fördraget utgör en separat grund för fördragsöverträdelse, om inga särskilda bestämmelser om saken har antagits. Exempelvis kräver principen att medlemsstaterna idkar ett lojalt samarbete i samband med kommissionens tillsynsförfarande och vidtar alla behövliga åtgärder för att bistå kommissionen i dess uppgifter (t.ex. mål C-375/92, kommissionen mot Spanien). EG-domstolen har också härlett mera exakta skyldigheter ur principen. Syftet med dessa är att se till att man genom nationella bestämmelser och förfaranden hindrar för unionsrättens effektivitet i medlemsstaterna. Nationella bestämmelser får i synnerhet inte försämra de rättigheter som medlemsstaternas medborgare kan åberopa på grundval av unionsrätten (t.ex. mål 68/88, kommissionen mot Grekland).

Som en följd av att pelarstrukturen frångås kommer tillämpningsområdet för fördragsbestämmelserna om principen om lojalt samarbete att utvidgas också till andra politikområden än de som nu omfattas av EG-fördraget. Med andra ord kommer bestämmelserna också att gälla den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och det straffrättsliga samarbetet och polissamarbetet. Principen har emellertid redan i detta nu tolkats gälla även det straffrättsliga samarbetet och polissamarbetet (mål C-105/03, Maria Pupino, och mål C-354/04, Gestoras Pro Amnistia m.fl. mot rådet).

I artikel 3b (blivande artikel 5) finns bestämmelser om de grundläggande principerna för unionens befogenheter. Dessa är enligt punkt 1 principerna om tilldelade befogenheter, subsidiaritet och proportionalitet. Artikeln motsvarar artikel 5 i EG-fördraget, men med preciseringarna nedan. Dessutom sammanfaller den med artikel I-11 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 3b.2 definieras principen om tilldelade befogenheter. I enlighet med principen ska unionen endast handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den i fördragen och för att nå de mål som fastställs där. Bestämmelsen motsvarar i fråga om syfte och innehåll artikel 5 första stycket i EG-fördraget, men jämfört med den har två preciseringar ändå gjorts. För det första preciseras det nu att det uttryckligen är medlemsstaterna som har tilldelat unionen befogenheter i fördragen. För det andra fastställs det uttryckligen att varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i fördragen ska tillhöra medlemsstaterna. Syftet med ändringarna är att betona att unionens befogenheter har karaktären av avgränsade specialbefogenheter och att de generella befogenheterna alltid tillhör medlemsstaterna.

Punkt 3 gäller subsidiaritetsprincipen. Enligt första stycket ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. Innehållet i definitionen motsvarar definitionen av subsidiaritetsprincipen i artikel 5 andra stycket i EG-fördraget. Däremot är det helt nytt när man talar om att uppnå en planerad åtgärd på central nivå eller på regional och lokal nivå i medlemsstaterna.

Andra stycket i punkt 3 innehåller en hänvisning till protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, i enlighet med vilket unionens institutio-

ner tillämpar subsidiaritetsprincipen. Enligt det förfarande som protokollet föreskriver ska medlemsstaternas nationella parlament kontrollera att principen tillämpas. Protokollet behandlas närmare i detaljmotiven om fördragsprotokollen.

Enligt artikel 3b.4 första stycket ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen. Denna definition av proportionalitetsprincipen motsvarar i fråga om innehåll definitionen i artikel 5 tredje stycket i EG-fördraget.

Enligt punkt 4 andra stycket ska unionens institutioner tillämpa proportionalitetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Artikel 4 ska upphöra att gälla. I gällande lydelse innehåller den allmänna bestämmelser om Europeiska rådets uppgifter och sammanträden och om de sammanträdesrapporter och årsrapporter om unionens framsteg som det ska förelägga Europaparlamentet. I detta avseende kommer den artikel 9b som ska införas i EU-fördraget att gälla för Europeiska rådet, som nu blir en EU-institution.

Också artikel 5 ska upphöra att gälla. Där finns bestämmelser om att de nuvarande EU-institutionernas, dvs. Europaparlamentets, rådets, kommissionens, domstolens och revisionsrättens, befogenheter bygger på primärrätten och om de gränser inom vilka befogenheterna ska utövas. Också motsvarande bestämmelser i artikel 7 i EG-fördraget upphävs. Sakinnehållet i dessa artiklar ersätts med den nya artikel 9.2 i EU-fördraget.

Artikel 6 definierar på allmän nivå de utgångspunkter som respekten för de grundläggande och mänskliga rättigheterna i unionen ska basera sig på. Artikeln innehåller tre element: en hänvisning till stadgan om de grundläggande rättigheterna, en rättslig grund för unionens anslutning till Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (Europakonventionen) och en bekräftelse på att de grundläggande rättigheterna, såsom de följer av Europakonventionen och medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, fortsatt ska ingå i unionsrätten som allmänna rättsprinciper. Endast det tredje elementet ingår i gällande artikel 6 i EU-fördraget, som gäller de gemensamma värderingar, inklusive rättsstatsprincipen, som unionen bygger på och som är gemensamma för medlemsstaterna och de grundläggande rättigheter som unionen respekterar som allmänna principer. Den nya artikel 6 i EU-fördraget motsvarar artikel I-9 i det konstitutionella fördraget, bortsett från de anpassningar som följer av att stadgan om de grundläggande rättigheterna inte införlivas i fördragen.

Artikel 6.1 första stycket hänvisar till stadgan om de grundläggande rättigheterna av den 7 december 2000, anpassad den 12 december 2007 av Europaparlamentet, rådet och kommissionen, som fastställer de rättigheter, friheter och principer som unionen erkänner. Enligt det stycket ska stadgan ha samma rättsliga värde som fördragen. Denna hänvisningsbestämmelse innebär att stadgan är rättsligt bindande i enlighet med vad som närmare föreskrivs i stadgan och i protokollet om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av stadgan. Stadgan och de förklaringar avseende stadgan som nämns i den har publicerats i Europeiska unionens officiella tidning (EUT C 303, 14.12.2007, s. 1 och 17). Stycket har i princip samma innehåll som artikel I-9.1 i det konstitutionella fördraget, men hänvisningarna till stadgan om de grundläggande rättigheterna avviker från varandra. I det konstitutionella fördraget sägs nämligen att stadgan utgör del II i det fördraget. Eftersom stadgan nu inte ingår som en del av fördragen har det ansetts nödvändigt att i artikel 6 i EU-fördraget slå fast att stadgan har samma rättsliga värde som fördragen.

Artikel 6.1 har dessutom två stycken som är nya också i förhållande till artikel I-9 i det konstitutionella fördraget. Enligt artikel 6.1 andra stycket ska bestämmelserna i stadgan inte på något sätt utöka unionens befogenheter. En bestämmelse med samma innehåll ingår för närvarande i stadgan om de grundläggande rättigheterna, närmare bestämt i artikel 51 om stadgans tillämpningsområde, och i motsvarande artikel i det konstitutionella fördraget, dvs. artikel II-111. Tredje stycket i punkt 1 hänvisar uttryckligen till vikten av de allmänna bestämmelser i stadgan som gäller dess tolkning och tillämpning. I samma stycke nämns också de förklaringar som

det hänvisas till i stadgan. Enligt det ska vederbörlig hänsyn tas till dessa när stadgebestämmelserna tolkas, och vidare nämns det att källorna till stadgebestämmelserna anges i förklaringarna. Dessa tillägg i förhållande till det konstitutionella fördraget påverkar inte förklaringarnas rättsliga status. De innebär även i övrigt bättre synlighet och stärkt tolkningsvärde för de rättsligt bindande allmänna bestämmelserna och de icke-bindande förklaringarna. I förklaring (nr 1) om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna slås det dessutom också på förklaringsnivå fast att bestämmelserna i stadgan inte utvidgar eller ändrar unionens befogenheter och uppgifter. Och som sagt gäller ett särskilt protokoll för Polens och Förenade kungarikets tillämpning av stadgan. Till artikeln anknyter dessutom Tjeckiens förklaring (nr 53) om stadgan om de grundläggande rättigheterna, Polens förklaring (nr 61) om stadgan och Polens förklaring (nr 62) om protokollet för Polens och Förenade kungarikets tillämpning av stadgan.

Artikel 6.2 innehåller den rättsliga grunden för att unionen ska kunna ansluta sig till Europakonventionen. Om denna rättsliga grund inte hade lagts till, skulle inte unionen enligt det avgörande EG-domstolen kom med 1996 (Yttrande 2/94, Gemenskapens anslutning till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, REG 1996, s. I-1759) ha befogenheter att ansluta sig till Europakonventionen. Den bestämmelse i EU-fördraget enligt vilken unionen är en juridisk person och det faktum att Europeiska gemenskapen upphör att existera gör det möjligt att det är unionen, inte Europeiska gemenskapen, som ansluter sig till Europakonventionen. Det huvudsakliga syftet med den rättsliga grunden är att utsträcka den utomstående övervakningen av de mänskliga rättigheterna även till EU-institutionernas verksamhet och möjliggöra enskilda klagomål om unionsrätten till Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna efter konventionstillträdet.

I praktiken innebär den rättsliga grunden för anslutning till konventionen att unionen efter det att Lissabonfördraget har trätt i kraft kan inleda förhandlingar om unionens anslutning till Europakonventionen. Anslutningen kräver emellertid också att konventionen ändras så, att inte bara stater utan också EU kan ansluta sig till den. Europakonventionen har redan ändrats på detta sätt (artikel 17 i tilläggsprotokoll 14), men för att ändringen ska kunna träda i kraft måste alla konventionsparter godkänna eller ratificera den. Protokollet har godkänts av alla andra parter utom Ryssland. I anslutningsförhandlingarna mellan unionen och Europarådet måste man dessutom fatta beslut om tekniska och rättsliga arrangemang, t.ex. om unionens deltagande i konventionens kontrollmyndigheter och om vilken betydelse unionsrättens särdrag har med tanke på konventionens tillämpning. Genom Lissabonfördraget fogas ett protokoll om artikel 6.2 i EU-fördraget till fördragen. Där fastställs unionens utgångspunkter i anslutningsförhandlingarna. Protokollet kompletteras av en förklaring (nr 2) som fogats till slutakten från regeringskonferensen.

Den rättsliga grunden för anslutningen har skrivits i bjudande form (”Unionen ska ansluta sig...”). Med andra ord innehåller den en aktiv förpliktelse för unionen att vidta åtgärder för att förbereda en anslutning. Anslutningsförfarandet enligt det konstitutionella fördraget ändras i enlighet med vad Europeiska rådet kom överens om i sitt mandat för regeringskonferensen i juni. Själva den rättsliga grunden motsvarar grunden i artikel I-9.2 i det konstitutionella fördraget, men den måste bedömas mot bakgrund av att anslutningsförfarandet i artikel 188n i EUF-fördraget inte är detsamma som i motsvarande bestämmelse i det konstitutionella fördraget. Enligt artikel 188n ska rådet besluta med enhällighet när det gäller avtalet om unionens anslutning till konventionen, efter Europaparlamentets godkännande. Enligt samma artikel träder beslutet om det avtalets ingående i kraft efter det att det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. I Finland kommer riksdagens godkännande att begäras för ingående av anslutningsavtalet utifrån en proposition. Detta krav ingick inte i det konstitutionella fördraget, och det kan antas fördröja processen. Vidare skiljer sig detta förfarande från det konstitutionella fördraget också i det avseendet att rådet enligt artikel III-325 i det fördraget ska besluta om anslutningen med kvalificerad majoritet.

I artikel 6.2 ingår även en bestämmelse enligt vilken anslutningen till konventionen inte ska ändra unionens befogenheter såsom de definieras i fördragen. Bestämmelsen förtydligar den principen att en anslutning inte ska ändra befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna när det gäller de grundläggande rättigheterna och inte heller ge unionen generell behörighet när det gäller dessa rättigheter. Effekterna av en anslutning begränsar sig således till sådana frågor där unionen även i övrigt är behörig på grundval av fördragen.

Artikel 6.3 fastställer att de grundläggande rättigheterna, såsom de följer av Europakonventionen och medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, även i framtiden ska ingå i unionsrätten som allmänna principer. Bestämmelsen motsvarar gällande artikel 6.2 i EU-fördraget, som kodifierat EG-domstolens rättspraxis. Bestämmelsens förhållande till de föregående punkterna i samma artikel förblir i viss mån oklart, men dess syfte är främst att komplettera det skydd som stadgan om de grundläggande rättigheterna ger och samtidigt ge uttryck för att man i unionsrätten kan beakta framtida ändringar av Europakonventionen och medlemsstaternas konstitutioner.

Artikel 7 gäller tillfälligt upphävande av vissa rättigheter som följer av medlemskap i unionen. Motsvarande artikel i det konstitutionella fördraget, artikel I-59, anger också procedurreglerna. I Lissabonfördraget finns bestämmelserna om det förfarande som ska tillämpas på artikeln i en särskild artikel, nämligen artikel 309 i EUF-fördraget. I övrigt motsvarar den ändrade artikel 7 i EU-fördraget och artikel I-59 varandra.

Ur artikel 7.1 utgår den nuvarande bestämmelse som säger att rådet, när en medlemsstat bryter mot sina medlemskapsförpliktelser, får anmoda oberoende personer att inom rimlig tid lägga fram en rapport om situationen i den berörda medlemsstaten.

Artikel 7.5 och 7.6 ersätts med en hänvisning till artikel 309 i EUF-fördraget, som gäller förfarandet vid tillfälligt upphävande av rättigheter.

Artikel 7a (blivande artikel 8) är ny och gäller unionen och dess närmaste omvärld. Den motsvarar artikel I-57 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 7a.1 ska unionen utveckla särskilda förbindelser med närbelägna länder i syfte att skapa ett område med välstånd och god grannsämja som grundar sig på unionens värderingar och utmärks av nära och fredliga förbindelser som bygger på samarbete.

I punkt 2 bestäms att unionen vid tillämpningen av punkt 1 får ingå särskilda avtal med de berörda länderna. Dessa avtal får innebära ömsesidiga rättigheter och skyldigheter samt möjligheten att genomföra åtgärder gemensamt. Genomförandet av dem ska omfattas av regelbundet samråd.

Denna artikel inverkar inte på unionens möjligheter att ingå sådana associeringsavtal som avses i artikel 188m i EUF-fördraget med ett eller flera tredjeländer eller internationella organisationer.

AVDELNING II

BESTÄMMELSER OM DEMOKRATISKA PRINCIPER

Avdelning II innehåller bestämmelser om demokratiska principer. Dessa bestämmelser är till största delen nya sett till nuläget. Motsvarande bestämmelser finns i avdelning VI om unionens demokratiska liv i del I i det konstitutionella fördraget.

I *8 artikel (blivande artikel 9)* föreskrivs att unionen i all sin verksamhet ska respektera principen om demokratisk jämlikhet. Enligt den ska medborgarna få lika uppmärksamhet från unionens institutioner, organ och byråer. Det rör sig om en ny bestämmelse i förhållande till de gällande fördragen, men innehållet är detsamma som i artikel I-45 i det konstitutionella fördraget. Vidare innehåller artikel 8 de allmänna principerna för unionsmedborgarskap, som motsvarar bestämmelserna i artikel 17 i EG-fördraget och artikel I-10.1 i det konstitutionella fördraget. Närmare bestämmelser när det gäller att utöva rättigheterna som hör samman med medborgarskapet och de rättsliga grunderna för att tillgodose dem finns i artiklarna 16d–22 i EUF-fördraget. Dessutom finns en avdelning om medborgarnas rättigheter (avdelning V) i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Förenade konungariket har sett gett en för-

klaring (nr 63) om definitionen på begreppet medborgare. Förklaringen behandlas i detaljmotiveringarna till förklaringarna.

Artikel 8a (blivande artikel 10) innehåller allmänna bestämmelser om att principen om representativ demokrati ska följas i unionen. Den sammanför bestämmelser om detta från flera olika artiklar i EU-fördraget och EG-fördraget enligt redogörelsen nedan. Formuleringarna har dock gjorts klarare. Dessutom har artikeln samma innehåll som artikel I-46 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 8a.1 anges att unionens sätt att fungera ska bygga på representativ demokrati. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen om att unionen bygger på principen om demokrati i artikel 6.1 i EU-fördraget.

Punkt 2 föreskriver om hur unionen medborgare och medlemsstater ska företrädas på unionsnivå. I enlighet med den företräds medborgarna direkt på unionsnivå i Europaparlamentet. Varje medlemsstat ska företrädas i Europeiska rådet av sin stats- eller regeringschef och i rådet av sin regering, vilka själva ska vara demokratiskt ansvariga, antingen inför sitt nationella parlament eller inför sina medborgare. Formulerade på detta sätt är bestämmelserna nya. Bestämmelser om Europaparlamentets ställning finns för närvarande i artikel 189 i EG-fördraget, och bestämmelser om representationen i Europeiska rådet ingår för närvarande i artikel 4 i EU-fördraget. Där förutsätts inte uttryckligen demokratiskt ansvar av stats- eller regeringscheferna.

I artikel 8a.3 föreskrivs om medborgarnas rätt att delta i unionens demokratiska liv. Bestämmelser om unionsmedborgarnas rösträtt och valbarhet ingår för närvarande i artikel 19 i EG-fördraget. Punkt 3 anger också att besluten ska fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt. En bestämmelse om detta ingår för närvarande i artikel 1 i EU-fördraget.

Artikel 8b (blivande artikel 11) innehåller bestämmelser om genomförandet av principen om deltagandedemokrati i unionen. Här finns de centrala bestämmelserna om informering av medborgarna och deras representativa sammanslutningar och om dessas möjligheter att påverka. Det rör sig om nya bestämmelser i förhållande till nuläget. Innehållet är detsamma som i artikel I-47 i det konstitutionella fördraget, men med följande undantag.

I artikel 8b.1 föreskrivs att institutionerna på lämpligt sätt ska ge medborgarna och de representativa sammanslutningarna möjlighet att ge uttryck för och offentligt diskutera sina åsikter på alla unionens åtgärdsområden. Bestämmelsen är ny.

Enligt punkt 2 ska institutionerna föra en öppen, tydlig och regelbunden dialog med de representativa sammanslutningarna och det civila samhället. Det rör sig om en ny bestämmelse. I de gällande fördragen nämns dialogen mellan arbetsmarknadens parter visserligen som mål för de grundläggande sociala rättigheterna i artikel 136 i EG-fördraget. Dessutom får rådet enligt artikel 259 i EG-fördraget inhämta synpunkter från europeiska organisationer, som representerar de olika ekonomiska och sociala sektorer som berörs av gemenskapens verksamhet. Genom Lissabonfördraget utvidgas skyldigheten att föra en dialog till alla institutioner och hela det civila samhället. Dessutom ska dialogen vara regelbunden och öppen.

Enligt punkt 3 ska Europeiska kommissionen ha ett omfattande samråd med alla berörda parter i syfte att säkerställa att unionens åtgärder blir enhetliga och öppna. Bestämmelsen är ny. Enligt gällande artikel 138 i EG-fördraget gäller kommissionens samrådsskyldighet endast arbetsmarknadens parter när det är fråga om socialpolitisk reglering. Genom Lissabonfördraget utvidgas samrådsskyldigheten till alla berörda parter.

Artikel 8b.4 innehåller bestämmelser om medborgarinitiativ. Ett antal unionsmedborgare, som uppgår till minst en miljon personer och kommer från ett betydande antal medlemsstater, får ta initiativ till att uppmana Europeiska kommissionen att, inom ramen för sina befogenheter, lägga fram ett lämpligt förslag i frågor där dessa medborgare anser att det krävs en unionsrättsakt för att tillämpa fördragen. De förfaranden och villkor som krävs för att lägga fram ett sådant initiativ ska fastställas i enlighet med artikel 21 första stycket i EUF-fördraget. Enligt det stycket ska Europaparlamentet och rådet genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet anta bestämmelser om de förfaranden och villkor som krävs för framläggande av ett medborgarinitiativ enligt

artikel 8b i EU-fördraget, däribland det minsta antal medlemsstater som de medborgare som lägger fram förslaget måste komma ifrån.

Artikel 8c (blivande artikel 12) gäller de nationella parlamenten. Dessa ska bidra aktivt till en väl fungerande union på det sätt som anges i artikeln. Denna artikel är ny. Mandatet för regeringskonferensen 2007 inbegrep Europeiska rådets beslut om att till EU-fördraget foga en ny allmän artikel om de nationella parlamentens roll. Vissa av bestämmelserna ingår i det konstitutionella fördraget i enlighet med vad som anges nedan. Dessutom anknyter två protokoll till artikeln: protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna och protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen. Artikeln och protokollen utgör en helhet genom vilken de nationella parlamentens roll i EU generellt sett stärks när det gäller behandlingen av ärenden under beredning.

Enligt led a bidrar de nationella parlamenten genom att bli informerade av unionens institutioner och få sig tillsända utkast till unionens lagstiftningsakter i enlighet med protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen.

Enligt led b bidrar de genom att se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med de förfaranden som anges i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Motsvarande bestämmelse finns i artikel I-11.3 i det konstitutionella fördraget.

I led c föreskrivs, genom en hänvisning, om de nationella parlamentens möjlighet att delta i de mekanismer för utvärdering som avses i artikel 61c i EUF-fördraget och som avser genomförandet av unionen politik när det gäller området med frihet, säkerhet och rättvisa. Led c avser också de nationella parlamentens deltagande i den politiska övervakningen av Europol och utvärderingen av Eurojusts verksamhet i enlighet med artiklarna 69g och 69d i EUF-fördraget. Unionens gällande fördrag innehåller inga motsvarande bestämmelser, men motsvarande bestämmelse återfinns i artikel I-42.2 i det konstitutionella fördraget.

Enligt led d i artikel 8c bidrar de nationella parlamenten genom att delta i förfarandena för ändring av fördragen i enlighet med artikel 48 i EU-fördraget.

Enligt led e bidrar de nationella parlamenten genom att bli informerade om ansökningar om anslutning till unionen i enlighet med artikel 49 i EU-fördraget.

Enligt led f bidrar de nationella parlamenten genom att delta i det interparlamentariska samarbetet mellan de nationella parlamenten och med Europaparlamentet i enlighet med protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen.

AVDELNING III

INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

De institutionella bestämmelserna finns dels i avdelning III i EU-fördraget, dels i sjätte delen avdelning I kapitel 1 i EUF-fördraget. De bestämmelser om den institutionella ramen som är av allmän karaktär har placerats i avdelning III i EU-fördraget, medan de kompletterande och mer detaljerade bestämmelserna finns i EUF-fördraget. Syftet med en sådan struktur är att ha samma uppdelning som följdes i det konstitutionella fördraget. I det fördraget fanns de allmänna bestämmelserna i del I och de närmare bestämmelserna i del III.

Artikel 9 (blivande artikel 13) gäller unionens institutionella ram. Bestämmelserna om denna ingår nu i artikel 7 i EG-fördraget och artikel 3 i EU-fördraget, men inte i lika omfattande form. Här anges de nuvarande institutionerna plus Europeiska rådet som ny institution. Det rör sig om samma artikel som artikel I-19 i det konstitutionella fördraget, dock med vissa skillnader, som anges nedan.

Artikel 9.1 anger syftet med den institutionella ramen och räknar upp unionens institutioner. Syftet är – utöver att säkerställa konsekvens i unionens politik och verksamhet – att främja dess värderingar, sträva efter att förverkliga dess mål och tjäna dess egna, dess medborgares och medlemsstaternas intressen. För närvarande ingår bestämmelser om syftet med den institutionella ramen i artikel 3 i EU-fördraget.

Den institutionella ramen består av Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska kommissionen, Europeiska unionens domstol, Europeiska centralbanken och

revisionsrätten. Av dessa är Europeiska rådet nytt som institution. För närvarande anges institutionerna i artikel 7 i EG-fördraget. Utöver Europeiska rådet har jämfört med det gällande fördraget också Europeiska centralbanken och jämfört med det konstitutionella fördraget också revisionsrätten lagts till i artikeln.

I artikel 9.2 föreskrivs om institutionernas ställning och samarbete, dvs. de bestämmelser som för närvarande finns i artikel 7 i EG-fördraget. Nytt är dock institutionernas skyldighet att samarbeta lojalt med varandra. I sin nuvarande form gäller skyldigheten i artikel 3 i EU-fördraget endast samarbetet mellan rådet och kommissionen för att säkerställa samstämmighet i relationerna med omvärlden.

Enligt punkt 3 återfinns bestämmelserna om Europeiska centralbanken och revisionsrätten samt närmare bestämmelser om övriga institutioner i EUF-fördraget. Detta är en ny bestämmelse och den har samband med uppdelningen av bestämmelserna om den institutionella ramen mellan EU-fördraget och EUF-fördraget.

Punkt 4 tar upp Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén, som ska bistå Europaparlamentet, rådet och kommissionen och ha rådgivande funktion. För närvarande finns bestämmelser om de rådgivande organen i artikel 7.2 i EG-fördraget. Det konstitutionella fördraget har en separat artikel om unionens rådgivande organ, nämligen artikel I-32 där deras sammansättning och uppgifter fastställs på allmän nivå. Närmare bestämmelser om Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén finns i artiklarna 256 a–265 i EUF-fördraget. I det konstitutionella fördraget finns de närmare bestämmelserna i artiklarna III-386–III-392.

Artikel 9a (blivande artikel 14) innehåller bestämmelser om Europaparlamentet. Artikeln innefattar på samma sätt som artikel I-20 i det konstitutionella fördraget alla de centrala bestämmelser om Europaparlamentets ställning och uppgifter som för närvarande finns i flera olika artiklar. De centrala delarna i bestämmelserna i artikel 9a motsvarar artiklarna 189, 190, 192, 197 och 214 i EG-fördraget.

Artikel 9a.1 anger Europaparlamentets uppgifter. Enligt en ny bestämmelse ska Europaparlamentet vara lagstiftare parallellt med rådet. I praktiken är parlamentet det redan nu i fråga om ärendena inom medbeslutandeförfarandet. Detta överensstämmer med att Europaparlamentet och rådet enligt artiklarna 249 och 251 i EUF-fördraget gemensamt ska utfärda förordningar, direktiv eller beslut på förslag från kommissionen. Parlamentet ska även utöva politisk kontroll och ha rådgivande funktion i enlighet med de villkor som fastställs i fördragen. Dessutom ska det välja kommissionens ordförande. Bestämmelser om detta ingår för närvarande i artiklarna 192 och 214 i EG-fördraget. Enligt bestämmelsen väljer parlamentet kommissionens ordförande, medan enligt det gällande EG-fördragets ordalydelser utser rådet kommissionens ordförande och ledamöterna av kommissionen efter Europaparlamentets godkännande.

I punkt 2 föreskrivs om parlamentets sammansättning. Motsvarande bestämmelse ingår nu i artikel 190 i EG-fördraget. Till skillnad från gällande fördrag innehåller fördraget emellertid inte längre någon förteckning över hur många företrädare varje medlemsstat har i parlamentet. I artikel 9a.2 i EU-fördraget föreskrivs således endast att parlamentet ska vara sammansatt av företrädare för unionens medborgare och att deras antal inte får överstiga 750 plus ordföranden. Medborgarna ska företrädas i degressiv proportionalitet, med minst 6 ledamöter och högst 96 ledamöter per medlemsstat. Detta är en ny bestämmelse, som motsvarar samma bestämmelse i det konstitutionella fördraget, med undantag av att antalet ledamöter nu fastställs till 751. I det konstitutionella fördraget är detta antal 750. Innehållet i de förklaringar som avser Europaparlamentets sammansättning (dvs. förklaringarna 4, 5 och 57) framgår närmare av motiven som gäller förklaringarna till fördraget.

I artikel 9a.2 andra stycket sägs sedan att Europeiska rådet på Europaparlamentets initiativ med enhällighet ska anta ett beslut om platsfördelningen i Europaparlamentet enligt principen om degressiv proportionalitet. Närmare bestämmelser om detta ingår i protokollet om övergångsbestämmelser.

I punkt 3 föreskrivs om mandatperioden och valsätt för Europaparlamentets medlemmar. Bestämmelserna motsvarar artikel 190 i

EG-fördraget. Valsättet preciseras dock ytterligare i artikel 9a genom att det slås fast att valen förutom allmänna och direkta även ska vara fria och hemliga. Förenade konungariket har gett förklaring (nr 64) om rösträtten vid val till Europaparlamentet. Förklaringen behandlas i detaljmotiveringarna till förklaringarna.

Punkt 4 innehåller bestämmelser om valet av parlamentets ordförande och presidium. Bestämmelserna motsvarar artikel 197 i EG-fördraget.

I artikel 9b (blivande artikel 15) finns bestämmelser om Europeiska rådet och dess ordförande. I det gällande EU-fördraget finns bestämmelserna om Europeiska rådet i artiklarna 4 och 13, men nu skrivs texten om för att återspegla att Europeiska rådet blir en institution. Genom Lissabonfördraget införs också uppdraget som Europeiska rådets ordförande, medan man tidigare haft ett roterande ordförandeskap i enlighet med artikel 4 i EU-fördraget. Artikel 9b motsvaras av artiklarna I-21 och I-22 i det konstitutionella fördraget

Enligt artikel 9b.1 ska Europeiska rådet ge unionen de impulser som behövs för dess utveckling och bestämma dess allmänna politiska riktlinjer och prioriteringar. Motsvarande bestämmelser finns redan nu i artikel 4 i EU-fördraget. Till artikel 9b har dock fogats en bestämmelse om att Europeiska rådet inte ska ha någon lagstiftande funktion. Detta var en precisering som behövdes för att skydda rådets och Europaparlamentets ställning som unionens lagstiftare.

I punkt 2 föreskrivs om Europeiska rådets medlemmar. Motsvarande bestämmelser ingår också i detta fall i nuvarande artikel 4 i EU-fördraget. De har dock ändrats i enlighet med den nya ordningen med en ordförande för Europeiska rådet så att även ordföranden nämns särskilt som medlem av Europeiska rådet. Likaså föreskrivs att unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska delta i Europeiska rådets arbete.

Artikel 9b.3 innehåller bestämmelser om att sammankalla Europeiska rådet och om biträde för dess medlemmar. Motsvarande bestämmelser finns i gällande artikel 4 i EU-fördraget. Antalet möten i Europeiska rådet har dock utökats: det ska sammanträda två gånger per halvår efter kallelse av sin ordförande, medan det i det gällande fördraget står minst två gånger om året. Dessutom föreskrivs det att ordföranden ska sammankalla ett extra möte i Europeiska rådet, om situationen kräver det. Detta är redan rådande praxis. Liksom för närvarande kan var och en av Europeiska rådets medlemmar besluta att den ska biträdas av en minister, om dagordningen kräver det. I framtiden ska det emellertid inte längre krävas att den biträdande ministern är utrikesminister.

Punkt 4 innehåller bestämmelser om beslutsfattande i Europeiska rådet. Enligt den ska Europeiska rådet besluta med konsensus om inte annat föreskrivs i fördragen. Gällande fördrag innehåller inga bestämmelser om beslutsfattandet i Europeiska rådet. För närvarande fattar Europeiska rådet, som inte är en EU-institution, alla beslut i samförstånd, dvs. enligt konsensusprincipen. Den väsentliga ändringen är att Europeiska rådet i vissa fall som nämns i fördragen ska kunna fatta beslut med kvalificerad majoritet. I artikel 201b i EUF-fördraget föreskrivs det att Europeiska rådet med kvalificerad majoritet ska anta beslut om fastställande av förteckningen över andra rådskonstellationer än allmänna frågor och utrikes frågor och om ordförandeskapet för andra rådskonstellationer än utrikes frågor.

Enligt punkt 5 ska Europeiska rådet välja sin ordförande med kvalificerad majoritet för en mandatperiod av två och ett halvt år, som kan förnyas en gång. I händelse av förhinder eller allvarlig försummelse från ordförandens sida får Europeiska rådet avbryta ordförandens mandat enligt samma förfarande.

Punkt 6 första stycket innehåller bestämmelser om vilka uppgifter Europeiska rådets ordförande har. Ordföranden ska leda Europeiska rådets arbete och driva det framåt samt i samarbete med kommissionens ordförande och på grundval av arbetet i rådet i konstellationen allmänna frågor säkerställa förberedelserna av och kontinuiteten i Europeiska rådets arbete. Vidare ska ordföranden verka för att underlätta sammanhållning och konsensus inom Europeiska rådet och lägga fram en rapport för Europaparlamentet efter varje möte i Europeiska rådet.

Enligt andra stycket ska Europeiska rådets ordförande på sin nivå och i denna egenskap representera unionen utåt i de frågor som

omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, utan att de befogenheter åsidosätts som har tilldelats unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

I artikel 9b.6 tredje stycket föreskrivs det att Europeiska rådets ordförande inte får inneha ett nationellt mandat. Däremot utesluts inte ett annat EU-uppdrag. En förklaring (nr 6) anknyter till valet av Europeiska rådets ordförande. Dess innehåll framgår närmare i den del av motiveringen som gäller förklaringarna.

Artikel 9c (blivande artikel 16) innehåller bestämmelser om rådets uppgifter och sammansättning, om offentligheten i dess möten, om ordförandeskapet i rådet och om kvalificerad majoritet.

Bestämmelserna motsvarar delvis nuvarande artikel 202, artikel 203 första stycket och artikel 205 i EG-fördraget. Bestämmelser om arbetets organisering och ordförandeskapet i rådet finns i artikel 203 andra stycket och artikel 207 i EG-fördraget. De gällande fördragen säger inget om att rådet sammanträder i olika konstellationer. De nu föreslagna bestämmelserna motsvaras av artiklarna I-23–I-25 i det konstitutionella fördraget, men med vissa skillnader som presenteras nedan. Bestämmelser om mötenas offentlighet finns för närvarande i artikel 207.3 i EG-fördraget.

Enligt artikel 9c.1 ska rådet tillsammans med Europaparlamentet lagstifta och utöva budgetfunktionen. Det ska fastställa politik och fungera samordnande i enlighet med de villkor som fastställs i fördragen. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak gällande artikel 202 i EG-fördraget. Bestämmelserna om rådet som verkställande organ och om delegering av befogenhet till kommissionen ingår i artikel 249b i EUF-fördraget som gäller delegering av lagstiftningsbefogenhet och i artikel 249c i EUF-fördraget, som gäller genomförandeakter.

Enligt punkt 2 ska rådet bestå av en företrädare på ministernivå för varje medlemsstat med befogenhet att fatta bindande beslut för regeringen i den medlemsstat som han eller hon företräder och att utöva dess rösträtt. Bestämmelsen motsvarar i sak artikel 203 första stycket i EG-fördraget. Nytt är omnämnandet av rösträtt.

Enligt punkt 3 ska rådet besluta med kvalificerad majoritet om inte annat föreskrivs i fördragen. Enligt gällande artikel 205.1 i EG-fördraget är huvudregeln att beslut ska fattas med enkel majoritet av medlemmarna. De gällande fördragen föreskriver dock kvalificerad majoritet eller enhällighet för största delen av frågorna. Den största effekten av att huvudregeln ändras är således att fördragstexten blir klarare då hänvisningarna till beslut med kvalificerad majoritet försvinner ur de enskilda artiklarna.

I artikel 9c.4 första stycket anges hur kvalificerad majoritet ska definieras inom rådet. Enligt första stycket ska kvalificerad majoritet från och med den 1 november 2014 definieras som minst 55 % av rådets medlemmar, vilka ska företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av unionens befolkning. Dessutom krävs det att minst 15 medlemsstater ingår i dessa 55 % av medlemsstaterna. I praktiken saknar detta kriterium betydelse, eftersom 55 % redan i dagens union med 27 medlemsstater alltid är minst 15 medlemsstater. Det rör sig om nya bestämmelser, som ingick i det konstitutionella fördraget med undantag av startdatum för tillämpningen av kvalificerad majoritet. För närvarande finns bestämmelser om beslut med kvalificerad majoritet i artikel 205 i EG-fördraget. Artikel 9c.4 innebär en övergång från en ordning med viktade röstetal för medlemsstaterna till ett nytt system baserat på s.k. dubbel majoritet. Enligt det konstitutionella fördraget skulle ett omröstningssystem med dubbel majoritet införas 2009. Regeringskonferensen 2007 beslutade skjuta upp detta till 2014.

Enligt andra stycket ska en blockerande minoritet alltid omfatta minst fyra medlemsstater. Detta innebär i praktiken att tre stora medlemsstater alltid behöver minst en fjärde medlemsstat för att blockera ett beslut, fast de representerar mer än 35 procent av unionens befolkning.

Enligt tredje stycket fastställs övriga bestämmelser som gäller för omröstning med kvalificerad majoritet i artikel 205.2 i EUF-fördraget. Detta skiljer sig från bestämmelsen i det konstitutionella fördraget, där man i motsvarande lagrum fastställde kvalificerad majoritet för de fall där rådet inte beslutar på förslag av kommissionen eller unionens höga

representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

Artikel 9c.5 anger att de övergångsbestämmelser som avser definitionen av kvalificerad majoritet och som ska tillämpas till och med den 31 oktober 2014 liksom de övergångsbestämmelser som ska tillämpas under perioden den 1 november 2014–31 mars 2017 fastställs i protokollet om övergångsbestämmelser. Bestämmelserna om övergångsperioder är nya, eftersom det konstitutionella fördraget inte angav särskilda perioder för övergång till beslut med kvalificerad majoritet. Det finns också ett protokoll om omröstningsförfarandet (protokoll om rådets beslut om genomförande av artikel 9c.4 i EU-fördraget och artikel 205.2 i EUF-fördraget under tiden 1 november 2014–31 mars 2017 och från och med den 1 april 2017), och dess innehåll framgår närmare av motiven om protokollen. Vidare finns en förklaring (nr 7) som gäller omröstningsförfarandet och vars innehåll förklaras närmare i den delen av motiven.

Enligt punkt 6 ska rådet sammanträda i olika konstellationer, över vilka en förteckning ska antas i enlighet med artikel 201b i EUF-fördraget. Detta motsvarar rådande praxis, som ändå inte framgår av de gällande fördragen. Rådskonstellationerna räknas nu upp i en bilaga till rådets arbetsordning. Också förfarandebestämmelsen i artikel 201b i EUF-fördraget är ny. Enligt det förfarandet ska Europeiska rådet med kvalificerad majoritet anta ett beslut om fastställande av förteckningen över andra rådskonstellationer än allmänna frågor och utrikes frågor. Motsvarande bestämmelse finns i artikel I-24 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 9c.6 andra stycket ska rådet i konstellationen allmänna frågor säkerställa samstämmigheten i de olika rådskonstellationernas arbete. Det ska tillsammans med Europeiska rådets ordförande och kommissionen förbereda och säkerställa uppföljningen av Europeiska rådets möten. Detta är en ny bestämmelse jämfört med nuläget, men den motsvarar en bestämmelse i artikel I-24 i det konstitutionella fördraget. När det gäller uppgifterna för rådet i konstellationen allmänna frågor motsvarar bestämmelsen nuvarande praxis. Det innebär dock att det nuvarande rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser delas upp i två skilda konstellationer. För närvarande behandlas allmänna frågor och yttre förbindelser i en och samma rådskonstellation, men dock vid separata möten.

Enligt tredje stycket ska rådet i konstellationen utrikes frågor utforma unionens yttre åtgärder enligt strategiska riktlinjer som Europeiska rådet fastställer och säkerställa samstämmigheten i unionens åtgärder. Bestämmelsen är ny i förhållande till gällande fördrag, men en motsvarande bestämmelse finns i artikel I-24 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 9c.7 ska en kommitté med ständiga representanter för medlemsstaternas regeringar ansvara för att förbereda rådets arbete. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak gällande artikel 207.1 i EG-fördraget. Det som har utgått är att kommittén utför de uppdrag som rådet ger den och att den får fatta beslut i procedurfrågor i de fall som föreskrivs i rådets arbetsordning. Punkten motsvaras av en bestämmelse i artikel 1-24 i det konstitutionella fördraget.

I punkt 8 föreskrivs att rådets möten ska vara offentliga när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt. Varje rådsmöte ska därför delas upp i en del som ägnas åt överläggningar om unionens lagstiftningsakter och en del åt icke lagstiftande verksamhet. Närmare bestämmelser om öppenhet i unionens verksamhet finns i artikel 16b i EUF-fördraget. Artikel 9c.8 är ny, men en bestämmelse med samma innehåll finns i artikel I-24 i det konstitutionella fördraget. Punkt 8 innebär mera öppenhet i rådets arbete. I gällande artikel 207.3 i EG-fördraget föreskrivs endast att omröstningsresultaten och röstmotiveringarna samt uttalandena till protokollet alltid ska offentliggöras när rådet handlar i sin egenskap av lagstiftare. I övrigt finns bestämmelserna om öppenhet i rådets arbetsordning.

Enligt punkt 9 ska ordförandeskapet för andra rådskonstellationer än utrikes frågor innehas av medlemsstaternas företrädare i rådet på grundval av ett system med lika rotation på de villkor som ska fastställas i enlighet med artikel 201b i EUF-fördraget. Enligt den bestämmelsen ska Europeiska rådet med kvalificerad majoritet anta ett beslut om ordförandeskapet för dessa andra rådskonstellationer. Ett utkast till ett sådant beslut ingår i den förklaring (nr 9) om utövande av

rådets ordförandeskap som fogats till slutakten för regeringskonferensen. Förklaringens innehåll beskrivs mera ingående nedan i den del som gäller förklaringarna. Bestämmelsen är ny i förhållande till nuläget, men motsvarar i sak bestämmelser i artikel I-24 i det konstitutionella fördraget. För närvarande föreskrivs det om ordförandeskapet i artikel 203 andra stycket i EG-fördraget. Enligt det ska ordförandeskapet i rådet utövas av varje medlemsstat i sex månader åt gången enligt den turordning som bestäms genom enhälligt beslut av rådet. Den största förändringen jämfört med nuläget är att ordförandeskapet i rådet i konstellationen utrikes frågor med stöd av artikel 9e.3 överförs till unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Till fördraget har också fogats en förklaring (nr 8) som gäller ordförandeskapet i Europeiska rådet och i rådet i konstellationen utrikes frågor; dess innehåll framgår närmare i den del av motiven som gäller förklaringarna.

Artikel 9d (blivande artikel 17) innehåller bestämmelser om Europeiska kommissionen och om kommissionsordförandens uppgifter och utnämning. De väsentligaste delarna av dessa bestämmelser finns för närvarande i artiklarna 211, 213, 214 och 251 i EG-fördraget, men de har omformulerats i synnerhet med tanke på att uppdraget som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska införas. När det gäller kommissionens ordförande motsvaras bestämmelserna av artiklarna 214 och 217 i EG-fördraget. Till innehållet motsvaras bestämmelserna i fråga av artiklarna I-26 och I-27 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 9d.1 innehåller bestämmelser om kommissionens uppgifter. De motsvarar artikel 211 i EG-fördraget. I artikel 9d anges dock uttryckligen också att kommissionen ska representera unionen utåt med undantag av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt övriga i fördragen angivna fall. I artikeln ingår också en ny bestämmelse om att kommissionen ska ta initiativ till unionens årliga och fleråriga programplanering för att få till stånd interinstitutionella avtal.

I punkt 2 föreskrivs om kommissionens initiativrätt när det gäller att anta unionslagstiftningsakter. Motsvarande bestämmelser finns i artikel 251 i EG-fördraget.

I artikel 9d.3 första stycket anges att kommissionens mandattid ska vara fem år. Detta motsvarar artikel 214 i EG-fördraget.

Punkt 3 andra stycket anger urvalskriterierna för kommissionens ledamöter. Motsvarande bestämmelser ingår i artikel 213 i EG-fördraget. I artikel 9d i EU-fördraget kommer det emellertid nu att krävas att kommissionens ledamöter förutom allmän duglighet också ska ha engagemang för Europa, vilket är ett nytt kriterium.

Tredje stycket gäller ledamöternas allmänna oavhängighet. Dessa bestämmelser motsvaras av artikel 213 i EG-fördraget, men man har nu lagt till en bestämmelse om att förbudet att ta emot instruktioner inte får begränsa möjligheterna för unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik att fullgöra sina uppgifter, också uppgifterna i rådet enligt artikel 9e.2 i EU-fördraget.

Enligt punkt 4 ska den kommission som tillsätts för tiden mellan dagen för ikraftträdandet av Lissabonfördraget och den 31 oktober 2014 bestå av en medborgare från varje medlemsstat. Till dessa räknas också kommissionens ordförande och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som ska vara en av kommissionens vice ordförande. I fråga om kommissionens sammansättning motsvarar detta artikel 213.1 andra stycket i EG-fördraget.

Artikel 9d.5 innehåller nya bestämmelser om kommissionens sammansättning. Enligt den ska antalet ledamöter i kommissionen den 1 november 2014 minskas så att det motsvarar två tredjedelar av antalet medlemsstater. Europeiska rådet kan dock med enhällighet besluta att ändra detta antal. Kommissionens ledamöter ska väljas genom ett system med lika rotation. Europeiska rådet godkänner detta rotationssystem med enhällighet i enlighet med artikel 211a i EUF-fördraget. I enlighet med gällande fördragsbestämmelser ska rådet fatta beslut om godkännande av antalet ledamöter i kommissionen. I fråga om rotation börjar man nu följa de principer som ingick i det protokoll om utvidgningen av Europeiska unionen som fogats till Niceförfördraget. Det rör sig om ett system med absolut lika rotation som gör det möjligt att återspegla samtliga medlemsstaters demografiska och geografiska spridning. Till fördraget har ock-

så fogats en förklaring (nr 10) om rotationen, och dess innehåll förklaras närmare i motivdelen om de förklaringar som fogats till fördraget.

Punkt 6 föreskriver om ordförandens uppgifter: kommissionens ordförande ska ange riktlinjerna, besluta om kommissionens interna organisation för att se till att det råder samstämmighet i dess arbete och att den arbetar effektivt och som ett kollegialt organ, och utse vice ordförande bland kommissionens ledamöter, med undantag av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Detta motsvarar artikel 217 i EG-fördraget, med undantag av begränsningen i fråga om den höga representanten, som är en bestämmelse som fanns i artikel I-27 i det konstitutionella fördraget. I andra stycket i punkt 6 sägs det att en kommissionsledamot ska avgå om ordföranden begär detta. Motsvarande bestämmelse finns redan i artikel 217 i EG-fördraget, men då krävs det också att kollegiet ska stödja denna lösning. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska i enlighet med förfarandet i artikel 9e.1 i EU-fördraget avgå om ordföranden begär detta.

I punkt 7 finns bestämmelser om förfarandet vid utnämningen av kommissionens ordförande. Enligt punkten ska Europeiska rådet med kvalificerad majoritet och efter lämpligt samråd föreslå Europaparlamentet en kandidat till befattningen som kommissionens ordförande. Europaparlamentet ska besluta om valet av kandidaten med en majoritet av dess ledamöter. I artikeln har tagits in en i förhållande till artikel 214 i EG-fördraget ny bestämmelse enligt vilken Europeiska rådet ska ta hänsyn till resultatet i valen till Europaparlamentet när det väljer kandidat. Dessutom ska Europeiska rådet enligt artikeln i fortsättningen också inom en månad föreslå en ny ordförandekandidat för parlamentet, om inte den tidigare kandidaten får majoritet. Vidare finns det två förklaringar (nr 6 och 11) som gäller valet av kommissionens ordförande. Innehållet i dessa förklaringar framgår närmare av motiveringen till de förklaringar som fogats till fördraget.

I punkt 7 andra stycket finns bestämmelser om utnämningen av kommissionens ledamöter. Dessa ska i samförstånd med den valda ordföranden väljas på grundval av förslag från medlemsstaterna och i enlighet med kriterierna i punkt 3 andra stycket och punkt 5 andra stycket i samma artikel. Bestämmelserna motsvarar artikel 214 i EG-fördraget. I punkt 7 tredje stycket föreskrivs emellertid att Europeiska rådet ska utse kommissionen med kvalificerad majoritet på grundval av Europaparlamentets godkännande. Enligt gällande fördrag är det rådet som utser kommissionen.

Artikel 9d.8 innehåller bestämmelser om misstroendevotum mot kommissionen. Närmare bestämmelser finns i artikel 201 i EUF-fördraget. När det gäller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik sägs det att också representanten i egenskap av kollegiemedlem ska avgå från kommissionen samtidigt som de övriga kommissionärerna om parlamentet antar ett misstroendevotum. Detta gäller dock bara den höga representantens uppgifter inom kommissionen.

Artikel 9e (blivande artikel 18) är ny och gäller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Bestämmelserna motsvaras av artikel I-28 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 9e.1 ska Europeiska rådet med kvalificerad majoritet och med godkännande av kommissionens ordförande utnämna unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Europeiska rådet kan också avbryta den höga representantens mandatperiod i enlighet med samma förfarande. Två förklaringar (nr 6 och 12) anknyter till valet av den höga representanten. Innehållet i dessa framgår närmare av motiveringen till de förklaringar som fogats till fördraget.

I punkt 2 bestäms det att den höga representanten ska leda unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Han eller hon ska genom sina förslag bidra till utformningen av denna politik och ska såsom rådets bemyndigade ställföreträdare verkställa den. Den höga representanten ska handla på samma sätt i fråga om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.

Enligt punkt 3 ska den höga representanten vara ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor.

Den höga representanten ska enligt artikel 9e.4 vara en av kommissionens vice ordfö-

rande och säkerställa samstämmigheten i unionens yttre åtgärder. Inom kommissionen ska han eller hon ha det ansvar som vilar på kommissionen för de yttre förbindelserna och för samordningen av övriga delar av unionens yttre åtgärder. Vid utövandet av detta ansvar inom kommissionen ska den höga representanten omfattas av de förfaranden som reglerar kommissionens arbete så långt som det är förenligt med att leda den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och med ordförandeskapet i rådet i konstellationen utrikes frågor.

I *artikel 9f (blivande artikel 19)* finns allmänna bestämmelser om hur Europeiska unionens domstol ska vara uppbyggd, om dess uppgifter och om de grundläggande kraven på domare och generaladvokater. Enligt artikeln ska medlemsstaterna dessutom fastställa effektiva rättsmedel. En del av bestämmelserna ingår redan i EG-fördragets artiklar om EG-domstolen och en del är nya. Innehållet i artikel 9f är detsamma som i artikel I-29 i det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 1 första stycket ska Europeiska unionens domstol bestå av domstolen, tribunalen och specialdomstolar. Benämningarna är nya. Av dem avser Europeiska unionens domstol domstolen som institution. Domstolen däremot motsvarar nuvarande Europeiska gemenskapernas domstol (EG-domstolen), som också är namnet på hela institutionen. Tribunalen motsvarar för sin del nuvarande Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (förstainstansrätten). Specialdomstolarna motsvarar de nuvarande särskilda rättsinstanserna.

Enligt punkt 1 andra stycket ska medlemsstaterna fastställa de möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten. Bestämmelsen är ny. Den hänger ihop med artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, som gäller bl.a. rätten till ett effektivt rättsmedel.

Artikel 9f.2 gäller domstolens medlemmar, och där har samlats bestämmelser ur artiklarna 221–224 i EG-fördraget. I första och andra stycket föreskrivs att domstolen ska bestå av en domare per medlemsstat och att tribunalen ska ha minst en domare per medlemsstat. Domstolen ska biträdas av generaladvokater. Enligt punkt 2 tredje stycket ska domarna och generaladvokaterna utses av medlemsstaterna i samförstånd, och avgående domare och generaladvokater kan utnämnas på nytt. I tredje stycket ingår även en bestämmelse om domarnas och generaladvokaternas oavhängighet, men i fråga om närmare villkor hänvisas det till artiklarna 223 och 224 i EUF-fördraget. I denna form är bestämmelsen ny.

I punkt 3 föreskrivs det om EU-domstolens befogenhet. Enligt den ska Europeiska unionens domstol avgöra ärenden där talan väcks av en medlemsstat, en institution eller fysiska eller juridiska personer och meddela förhandsavgöranden till nationella domstolar. Dessutom ska EU-domstolen besluta i de övriga fall som föreskrivs i fördragen. Det rör sig om en ny bestämmelse, som ändå inte ger Europeiska unionens domstol nya befogenheter.

AVDELNING IV

BESTÄMMELSER OM FÖRDJUPADE SAMARBETEN

Enda artikeln i avdelning IV i EU-fördraget innehåller allmänna bestämmelser om fördjupat samarbete mellan medlemsstaterna. Det rör sig i stort sett om samma bestämmelser som i de gällande fördragen och det konstitutionella fördraget. Den största skillnaden är det lägsta antal medlemsstater som kan inleda ett fördjupat samarbete.

Artikel 10 (blivande artikel 20) innehåller grundläggande bestämmelser om ett fördjupat samarbete mellan medlemsstater. Artikeln motsvarar i huvuddrag de gällande artiklarna 43, 43a, 43b och 44 i EU-fördraget, men vissa tekniska och mera detaljerade bestämmelser i de artiklarna återfinns nu i avdelning III (artiklarna 280a–280i) om fördjupade samarbeten i sjätte delen i EUF-fördraget. I stora drag motsvaras artikel 10 av artikel I-44 i det konstitutionella fördraget. Skillnaderna framgår av det nedanstående.

Enligt punkt 1 kan medlemsstater upprätta ett fördjupat samarbete sinsemellan på alla områden där unionen har befogenheter, utom de områden som hör till unionens exklusiva befogenhet.

I punkt 2 fastställs det lägsta antalet medlemsstater som får upprätta ett fördjupat samarbete till nio i stället för nuvarande åtta. Enligt det konstitutionella fördraget skulle det ha krävts en tredjedel av medlemsstaterna för ett fördjupat samarbete. Man vill nu se till att det inte blir svårare att starta ett sådant samarbete om unionen utvidgas.

Enligt artikel 10.3 får alla rådsmedlemmar delta i rådets överläggningar om frågor som gäller ett fördjupat samarbete, men endast de medlemsstater som deltar samarbetet får delta i omröstningen. Omröstningsbestämmelserna anges i artikel 280e i EUF-fördraget, och bestämmelser om hur kvalificerad majoritet definieras inom området för fördjupat samarbete finns i artikel 205.3 i EUF-fördraget. I det konstitutionella fördraget fanns bestämmelserna om kvalificerad majoritet i artikel I-44.

Enligt punkt 4 ska akter som antas inom ramen för ett fördjupat samarbete vara bindande endast för de medlemsstater som deltar i detta. Men bestämmelsen har preciserats i förhållande till de gällande fördragen så att kandidatstater inte behöver godta dessa akter som en del av unionens bindande regelverk (acquis).

AVDELNING V

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER OCH SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN

Avdelning V i EU-fördraget, Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder och särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, består av två kapitel: 1) Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder och 2) Särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den nya femte delen om unionens yttre åtgärder i EUF-fördraget innehåller å sin sida dels avdelning I artikel 188a som hänvisar till bestämmelserna i avdelning V kapitel 1 i EU-fördraget, dels de avdelningar som gäller andra yttre åtgärder än den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive målsättningen, finns för närvarande i EU-fördraget och bestämmelserna om unionens övriga yttre åtgärder i EG-fördraget. Genom Lissabonfördraget kommer alla principer och mål för EU:s yttre åtgärder att finnas i ett och samma kapitel, där de allmänna bestämmelserna om unionens yttre åtgärder gäller såväl den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken enligt EU-fördraget som övriga yttre åtgärderna enligt EUF-fördraget.

Placeringen av avdelning V i EU-fördraget skiljer sig från upplägget i det konstitutionella fördraget där alla bestämmelser om unionens yttre åtgärder finns i en och samma avdelning i del III om unionens politik och funktion. Det är ändå meningen att genom den hänvisande bestämmelsen i EUF-fördraget (artikel 188a) och genom placeringen av kapitlet med de allmänna bestämmelserna i avdelning V i anslutning till kapitlet om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken se till att man inte sett till sakinnehållet avviker från de reformer som det konstitutionella fördraget innehöll. Med avdelning V i EU-fördraget framhävs den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitikens särdrag. I syfte att stärka dessa innehåller Lissabonfördraget vissa ändringar i förhållande till nuvarande artikel 11 i EU-fördraget och till det konstitutionella fördraget. Regeringskonferensen antog en förklaring (nr 13) om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, och i den framhävs dessa särdrag.

I fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken gäller dessutom ett protokoll om ett permanent strukturerat samarbete och förklaringarna om inledande av det förberedande arbetet med den europeiska avdelningen för yttre åtgärder (nr 15) och om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (nr 13 och 14).

KAPITEL 1

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER

Genom att kapitel 1 finns i EU-fördraget och genom att det hänvisas till det i artikel 188a i EUF-fördraget ser man till att unionens verksamhet i internationella samman-

hang i dess helhet, inklusive den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, omfattas av samma generellt tillämpliga bestämmelser.

Artikel 10a (blivande artikel 21) är en ny artikel om målen och principerna för unionens yttre åtgärder. Den grundar sig i huvudsak på artiklarna 3, 6 och 11 i EU-fördraget, men sammanfattar samtidigt målen för de yttre åtgärderna inom den nuvarande gemenskapens inre politikområden. Den motsvarar artikel III-292 i det konstitutionella fördraget, med undantag av anpassningar som beror på dess placering i fördraget.

I punkt 1 första stycket slås det fast att unionens åtgärder i internationella sammanhang ska utgå från de principer som har legat till grund för dess egen tillblivelse, utveckling och utvidgning och som den strävar efter att föra fram också i resten av världen. Dessa är demokrati, rättsstaten, de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet, respekt för människors värde, jämlikhet och solidaritet. De principer som nämns i artikeln skiljer sig i vissa avseenden från principerna enligt gällande artikel 6 i EU-fördraget. I den nya artikel 10a betonas det att de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna är universella och odelbara, och dessutom nämns inte respekten för människors värde i nuvarande artikel 6. Solidaritet och jämlikhet är nya principer när det gäller unionens yttre åtgärder, men inom gemenskapen har de gällt med stöd av artiklarna 2 och 3 i EG-fördraget. Artikel 10a hänvisar dessutom också till respekt för principerna i FN-stadgan och i folkrätten.

Punkt 1 andra stycket är nytt, och där sägs att unionen ska sträva efter att utveckla förbindelser och bygga partnerskap med tredjeländer och internationella organisationer, regionala eller globala, som delar de principer som avses i första stycket. Bestämmelsen avspeglar unionens praxis sedan 1995, dvs. att respekt för demokrati, rättsstaten och de mänskliga rättigheterna ingår som ett särskilt villkor i avtal mellan unionen och tredjeländer. Enligt andra stycket ska unionen också främja multilaterala lösningar på gemensamma problem, särskilt inom ramen för Förenta nationerna.

I artikel 10a.2 anges målen för unionens yttre åtgärder när den utformar och för en gemensam politik och vidtar åtgärder samt verkar för att säkerställa en hög grad av samarbete inom alla områden för internationella förbindelser. Punkten innehåller åtta led, som med undantag för led g i sak motsvarar de mål som räknas upp i gällande artikel 11 i EU-fördraget och artiklarna 174 och 177 i EG-fördraget. Det nya målet för unionen är att bistå befolkningar, länder och regioner som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor.

Enligt punkt 3 första stycket ska unionen respektera de principer och eftersträva de mål som anges i punkterna 1 och 2 när den utarbetar och genomför yttre åtgärder. Samma principer gäller också för de av unionen inre politikområden vars genomförande är förknippat med yttre aspekter. Motsvarande bestämmelse i nuvarande artikel 11 i EU-fördraget begränsas till enbart den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Jämfört med artikel III-292.3 första stycket beaktas nu också att de områden för yttre åtgärder som bestämmelsen omfattar ingår både i avdelning V i EU-fördraget och i femte delen i EUF-fördraget.

Punkt 3 andra stycket motsvarar i stora drag gällande artikel 3 andra stycket i EU-fördraget. Det som är nytt är att rådet och kommissionen när de säkerställer samstämmigheten mellan de yttre åtgärderna ska bistås av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

Artikel 10b (blivande artikel 22), som gäller fastställande av unionens strategiska intressen och mål, baserar sig på gällande artikel 13 i EU-fördraget och motsvarar artikel III-293 i det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 1 första stycket ska Europeiska rådet fastställa unionens strategiska intressen och mål. En nyhet i förhållande till artikel 13 i EU-fördraget är att fastställandet ska ske på grundval av de principer och mål som anges i artikel 10a, medan det för närvarande hänvisas mera allmänt till områden där medlemsstaterna har viktiga gemensamma intressen. Nytt är också att artikeln gäller unionens yttre åtgärder generellt, dvs. den är inte begränsad enbart till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

I punkt 1 andra stycket sägs att Europeiska rådets beslut om unionens strategiska intressen och mål ska gälla den gemensamma utri-

kes- och säkerhetspolitiken och andra områden som omfattas av unionens yttre åtgärder. Det som är nytt jämfört med gällande artikel 13 i EU-fördraget är att besluten också kan gälla andra områden som omfattas av unionens yttre åtgärder. Dessutom sägs det nu också att besluten kan gälla unionens förbindelser med ett land eller en region eller ha ett tematiskt upplägg.

Tredje stycket är nytt. Enligt det ska Europeiska rådet besluta med enhällighet på en rekommendation från rådet. Rådet ska anta rekommendationen i enlighet med de närmare bestämmelser som anges för respektive område, och Europeiska rådets beslut ska genomföras i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i fördragen.

Punkt 2 är helt ny. Enligt den får unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, liksom kommissionen i fråga om övriga områden för yttre åtgärder, lägga fram gemensamma förslag för rådet.

KAPITEL 2

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN

Avsnitt 1

Gemensamma bestämmelser

Artikel 10c (blivande artikel 23) är helt ny. Enligt den ska unionens yttre åtgärder enligt kapitel 2 omfattas av principerna, målen och de allmänna bestämmelserna i kapitel 1. Detta följer i och för sig redan av artikel 10a, men genom att placera den här artikeln i kapitel 2 framhäver man att den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken omfattas av de allmänna bestämmelser som gäller alla unionens yttre åtgärder. Motsvarande bestämmelse om de yttre åtgärderna enligt femte delen i EUF-fördraget finns i artikel 188a i det fördraget. Det konstitutionella fördraget innehåller inte sådana bestämmelser, eftersom deras syfte är att nu klargöra att det inte är meningen att försvaga den samstämmighet som eftersträvas med Lissabonfördraget fast de olika områdena för unionens yttre åtgärder placeras i olika fördrag.

Artikel 11 (blivande artikel 24) gäller unionens befogenhet i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, särdragen för detta politikområde och de generella grundläggande bestämmelserna om mål och principer. Den gällande artikeln ändras genom att ersätta punkt 1 med två nya punkter och genom att ändra punkt 2, som blir punkt 3. Syftet med artikeln är detsamma som med artikel III-294.1 och III-294.2 i det konstitutionella fördraget. De ändringar som görs motsvarar artiklarna I-16.1, I-16.2 och I-40.1. Endast artikel 11.1 andra stycket är helt nytt också i förhållande till det konstitutionella fördraget.

I det nya första stycket i artikel 11.1 föreskrivs om unionens befogenhet i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Denna befogenhet hör till sin natur inte till någon av de tre huvudsakliga befogenhetskategorierna i artikel 2a i EUF-fördraget. Enligt stycket ska unionens befogenhet i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken omfatta alla utrikespolitiska områden och alla frågor som rör unionens säkerhet, inbegripet den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik som kan leda till ett gemensamt försvar. Bestämmelsen motsvarar till innehållet nuvarande artikel 11.1 i EU-fördraget. Av Lissabonfördraget framgår dock klarare att det i den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är fråga om ett politikområde som hör till unionens befogenhet och inte om samarbete mellan medlemsstaterna inom ramen för unionen. Den nya artikel 11.1 innehåller inte heller någon förteckning över målen för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik som nuvarande artikel 11.1 gör, utan för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken gäller de mål för unionens yttre åtgärder som anges i den nya artikel 2.5 och den nya artikel 10a i EU-fördraget. Punkt 1 första stycket motsvarar till innehållet artikel I-16.1 i det konstitutionella fördraget, som däremot finns i det fördragets del I avdelning III om unionens befogenheter.

Punkt 1 andra stycket är helt nytt. Här sägs att den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska omfattas av särskilda regler och förfaranden. Stycket för också fram de sär-

drag som den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har som unionens politikområde. Som huvudregel för beslutsfattandet inom denna politik fastställs enhällighet, och antagandet av lagstiftningsakter ska enligt andra stycket undantas. Bestämmelser om detta finns i nya artikel 15b i EU-fördraget. Vidare ska den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken enligt artikel 11.1 andra stycket genomföras av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och medlemsstaterna, och om detta föreskrivs särskilt i artikel 13 i EU-fördraget. Enligt andra stycket fastställs Europaparlamentets och kommissionens särskilda roller på området i fördragen. Avsikten är att på detta sätt föra fram att parlamentets och kommissionens befogenheter på detta område avviker från de befogenheter de i regel har på andra av unionens politikområden. Exempelvis saknar dessa institutioner de befogenheter de skulle ha om lagstiftningsförfarandet tillämpades. Bestämmelser om Europaparlamentets särställning, dvs. i praktiken om att höra och informera parlamentet om hur politikområdet utvecklas, finns i artikel 21 i EU-fördraget. Kommissionen å sin sida har varken initiativrätt eller ansvar för verkställandet. Enligt den nya artikel 15a i EU-fördraget får varje medlemsstat eller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik eller den höga representanten med stöd av kommissionen lägga fram initiativ eller förslag för rådet. I artikel 11.1 andra stycket nämns också den huvudregel som fastställs i artikel 240a i EUF-fördraget. Enligt den regeln ska Europeiska unionens domstol inte vara behörig med avseende på dessa bestämmelser, dock med de undantag som nämns i detta stycke och i artikel 240a i EUF-fördraget. I en av förklaringarna (nr 14) om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken hänvisas det till detta stycke. Genom den förklaringen framhåller regeringskonferensen att utöver de särskilda regler och förfaranden som avses i artikeln kommer bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inte att påverka varje enskild medlemsstats nuvarande rättsliga grund, ansvar och befogenheter bl.a. i fråga om att utforma och genomföra sin utrikespolitik eller den särskilda karaktären hos medlemsstaternas säkerhets- och försvarspolitik. Dessutom sägs det i förklaringen att bestämmelserna varken ger kommissionen några nya befogenheter eller ger Europaparlamentet en utökad roll.

De principer och mål för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken som nämns i artikel 11.2 har till väsentliga delar samma innehåll som nuvarande artikel 11 i EU-fördraget: att utveckla den ömsesidiga politiska solidariteten, att identifiera frågor av allmänt intresse och att ständigt öka samstämmigheten i medlemsstaternas åtgärder. Innehållet motsvarar artikel I-40.1 i det konstitutionella fördraget.

Däremot har beslutsformerna inom utrikes- och säkerhetspolitiken setts över och gjorts klarare jämfört med gällande artikel 13 i EU-fördraget. Målet har varit att deras syfte och innehåll ska motsvara nuläget, men deras juridiska form ändras.

Punkt 3 motsvarar nuvarande artikel 11.2 och har därmed tre stycken. Av dessa ändras det första och ersätts det tredje med ett nytt stycke.

Enligt punkt 3 första stycket ska medlemsstaterna aktivt och förbehållslöst stödja unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik i en anda av lojalitet och ömsesidig solidaritet och respektera unionens åtgärder på detta område. De ska enligt andra stycket fortsatt avstå från varje handling som strider mot unionens intressen eller kan minska dess effektivitet. Den uttryckliga skyldigheten att respektera unionens åtgärder på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är emellertid ny och avser medlemsstaternas skyldighet att iaktta de rättsakter som unionen antar på området. I denna lydelse motsvarar första och andra stycket artikel I-16.2 i det konstitutionella fördraget, men den artikeln är å andra sidan placerad i del I avdelning III om unionens befogenheter.

Det nya tredje stycket i punkt 3 motsvarar nuvarande artikel 11.2 tredje stycket i EU-fördraget, men med det tillägget att till den har fogats att unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik vid sidan av rådet ska sörja för att principerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken följs. Detta stycke motsvarar artikel III-294.2 tredje stycket i det konstitutionella fördraget.

Artikel 12 (blivande artikel 25) gäller beslutsformerna inom den gemensamma utri-

kes- och säkerhetspolitiken. Trots att artikeln ersätter nuvarande artikel 12, motsvarar beslutsformerna i väsentliga delar de som uppräknas i den artikeln, dock med den skillnaden att EU-fördragets gemensamma åtgärder och gemensamma ståndpunkter ersätts med rådets beslut. Dessutom har de gemensamma strategierna flyttats till artikel 10b i EU-fördraget. Vidare föreskrivs det att de närmare bestämmelserna för genomförandet av besluten också antas genom beslut av rådet. Denna artikel motsvaras av artikel III-294.3 i det konstitutionella fördraget, men med den skillnaden att det konstitutionella fördraget använder termen "europeiskt beslut" i stället för "beslut".

Artikel 13 (blivande artikel 26) gäller Europeiska rådets och rådets uppgifter på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, rådets och den höga representantens ansvar när det gäller att säkerställa enhetlighet, konsekvens och effektivitet i unionens handlande och genomförandet av politiken.

Enligt punkt 1 ska Europeiska rådet identifiera unionens strategiska intressen och ange målen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken genom att anta nödvändiga beslut. De strategiska intressena och målen motsvarar de gemensamma strategierna i de gällande fördragen, men dock så att Lissabonfördraget fogar dem till de generella målen för unionens yttre förbindelser. Europeiska rådets uppgift blir därmed att fastställa de allmänna riktlinjerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken även för frågor som har försvarsmässiga konsekvenser. Motsvarande bestämmelser om Europeiska rådets uppgifter finns i artikel I-40.2 och I-40.3 och, i fråga om de allmänna riktlinjerna, artikel III-295.1 första stycket i det konstitutionella fördraget.

I artikel 13.1 läggs ett nytt stycke till. Enligt det ska Europeiska rådets ordförande sammankalla ett extra möte i Europeiska rådet för att fastställa den strategiska inriktningen av unionens politik om den internationella utvecklingen kräver det. Detta motsvarar artikel III-295.1 andra stycket i det konstitutionella fördraget.

Punkt 2 motsvarar nuvarande artikel 13.3, där andra stycket utgår. I första stycket sägs det att rådet ska genomföra den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken genom egna beslut på grundval av de allmänna och strategiska riktlinjer som Europeiska rådet har fastställt. Rådets beslut ersätter här de gemensamma åtgärderna och ståndpunkterna som rättsaktsform i enlighet med nya artikel 12 i EU-fördraget. Nya artikel 15b i EU-fördraget utesluter lagstiftningsakter från Europeiska rådets och rådets beslutsfattande inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Bestämmelser som motsvarar artikel 13.2 första stycket finns i artikel I-40.2 i det konstitutionella fördraget. Enligt andra stycket ska rådet och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik säkerställa enhetlighet, konsekvens och effektivitet i unionens handlande. Nytt i förhållande till gällande artikel 13.3 tredje stycket är att den höga representanten får ansvar för dessa frågor. Detta motsvarar de uppgifter som Lissabonfördraget i andra bestämmelser och det konstitutionella fördraget tilldelar den höga representanten (unionens utrikesminister).

Enligt nya artikel 13.3 ska den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken genomföras av den höga representanten och medlemsstaterna med utnyttjande av nationella resurser och unionens resurser. Nytt är att den höga representanten ska delta i genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Detta motsvarar artikel I-40.4 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 13a (blivande artikel 27) är ny och innehåller bestämmelser om uppgifterna för unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. För närvarande finns bestämmelser om hur de yttre förbindelserna sköts i artiklarna 18 och 26 i EU-fördraget. Enligt dem företräds unionen i frågor som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken av rådets ordförandeland, som rådets generalsekreterare biträder, och av kommissionens ordförande och medlemmar och den höge representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Artikel 13a motsvarar artikel III-296 i det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 1 ska den höga representanten vara ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor, genom sina förslag bidra till utformningen av den gemensamma utrikes-

och säkerhetspolitiken och se till att de beslut som antas av Europeiska rådet och rådet genomförs.

Enligt punkt 2 ska unionen företrädas av den höga representanten i frågor som rör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Han eller hon ska på unionens vägnar föra den politiska dialogen med tredje part och framföra unionens ståndpunkt i internationella organisationer och vid internationella konferenser. Såsom bestäms i den nya artikel 9b i EU-fördraget har även Europeiska rådets ordförande uppgifter i anslutning till unionens representation utåt i de frågor som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. De har dock ingen inverkan på den höga representantens befogenheter.

I punkt 3 sägs det att den höga representanten ska stödja sig på en europeisk avdelning för yttre åtgärder när han eller hon uppfyller sitt mandat. Denna avdelning ska samarbeta med medlemsstaternas diplomattjänster och bestå av tjänstemän från berörda avdelningar inom rådets generalsekretariat och kommissionen samt utsänd personal från medlemsstaternas nationella diplomattjänster. Hur den europeiska avdelningen för yttre åtgärder ska organiseras och arbeta ska enligt artikeln anges i ett beslut som antas av rådet. Rådet ska besluta på förslag av den höga representanten efter att ha hört Europaparlamentet och efter kommissionens godkännande.

Det finns bestämmelser om den höga representantens ställning och uppgifter även i flera andra artiklar i Lissabonfördraget. Bland annat gäller artikel 9e i avdelning III med institutionella bestämmelser för den höga representanten. Andra viktiga bestämmelser i EU-fördraget är till exempel bestämmelserna om den höga representantens ansvar när det gäller att säkerställa samstämmighet i de yttre åtgärderna och sörja för att principerna för dessa åtgärder följs (artiklarna 10a och 11), initiativrätt (artiklarna 10b, 15a, 15b, 18 och 25), uppgifter som förhandlare och samordnare vid divergerande ståndpunkter (artiklarna 15b, 16 och 19) och kontakter med Europaparlamentet (artikel 21) och bestämmelserna om hans eller hennes roll som unionens företrädare (artikel 19), i kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik (artiklarna 25 och 28b), inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken (artiklarna 28b, 28c och 28e) och i anknytning till unionens finansförvaltning (artikel 28).

I artikel 14 (blivande artikel 28) finns bestämmelser om unionens operativa insatser inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den motsvarar i sak nuvarande artikel 14 i EU-fördraget, med undantag för punkt 4, som utgår till följd av att uppdraget som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik inrättas. Beslutsformen gemensam åtgärd ersätts med beslut. Denna artikel motsvaras av artikel III-297 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 15 (blivande artikel 29), som innehåller bestämmelser om unionens ståndpunkt i en särskild fråga av geografisk eller tematisk karaktär, motsvarar i sak nuvarande artikel 15. Den motsvarar också artikel III-298 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 15a (blivande artikel 30) innehåller bestämmelser om framläggande av initiativ som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken för rådet. I sak motsvarar den gällande artikel 22 i EU-fördraget. I det konstitutionella fördraget motsvaras den av artikel III-299.

Punkt 1 har ändå ändrats i förhållande till nuläget så att medan initiativrätt nu tillkommer medlemsstaterna och kommissionen, är det medlemsstaterna och den höga representanten, den senare också med stöd av kommissionen, som har initiativrätt.

Enligt punkt 2 ska den höga representanten i sådana fall som kräver ett snabbt beslut kalla till ett extra rådssammanträde på eget initiativ eller på begäran av en medlemsstat, medan sammankallare enligt de nuvarande bestämmelserna är ordförandelandet antingen på eget initiativ eller på begäran av kommissionen eller en medlemsstat.

Artikel 15b (blivande artikel 31) gäller beslutsförfarandet inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Till sakinnehållet motsvaras den av artikel III-300 i det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 1 första stycket fattar Europeiska rådet och rådet beslut som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken med enhällighet. Denna bestämmelse och bestämmelsen om s.k. konstruktiv röstnedläggning i andra stycket motsvarar i huvudsak gällande artikel 23.1 i EU-fördraget. Första

stycket föreskriver dessutom att antagandet av lagstiftningsakter ska undantas, vilket är ett av de särdrag för området som avses i artikel 11 i EU-fördraget. Motsvarande bestämmelse finns i sak i artikel I-40.6 i det konstitutionella fördraget. Enligt andra stycket ska beslutet emellertid inte antas i en situation där de rådsmedlemmar som avstår från att rösta företräder minst en tredjedel av både medlemsstaterna och unionens befolkning.

I punkt 2 första stycket anges vilka beslut som med avvikelse från kravet på enhällighet i punkt 1 ska antas med kvalificerad majoritet. Den motsvarar gällande artikel 23.2 i EU-fördraget, men i första strecksatsen är det ett beslut av Europeiska rådet enligt artikel 10b.1 i stället för en gemensam strategi som ligger till grund för beslutet med kvalificerad majoritet. Vidare har användningsområdet för beslut med kvalificerad majoritet utvidgats med ett nytt fall: rådet får anta beslut med kvalificerad majoritet när det fastställer åtgärder eller ståndpunkter på ett förslag från unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik som har lagts fram på särskild begäran av Europeiska rådet på dess eget eller den höga representantens initiativ.

Enligt punkt 2 andra stycket kan en medlemsstat förklara att den av skäl av vital betydelse som rör nationell politik motsätter sig antagandet av ett beslut som ska antas med kvalificerad majoritet, och då ska omröstning inte ske. Innehållet i detta stycke motsvarar i sak nuvarande artikel 23.2 andra stycket. Nytt är emellertid tillägget om att unionens höga representant i samråd med den berörda medlemsstaten ska söka en lösning som denna kan godta.

Punkt 3 innehåller en s.k. fullmaktsklausul, som är en ny bestämmelse. Enligt den får Europeiska rådet med enhällighet besluta om att utvidga rådets möjligheter att fatta beslut med kvalificerad majoritet.

I punkt 4 slås det fast att punkterna 2 och 3 inte ska tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser. Detta motsvarar gällande artikel 23.2 fjärde stycket i EU-fördraget.

Slutligen blir artikel 23.3 om beslutsfattande i procedurfrågor nu artikel 15b.5.

Enligt artikel 16 (blivande artikel 32) ska medlemsstaterna samråda med varandra inom Europeiska rådet och rådet om alla utrikes- och säkerhetspolitiska frågor av allmänt intresse för att fastställa en gemensam inställning. Vidare ska varje medlemsstat samråda med de övriga i Europeiska rådet eller rådet innan någon åtgärd får vidtas i internationella sammanhang eller något åtagande som skulle kunna påverka unionens intressen får göras. Medlemsstaterna ska också genom ett konvergent uppträdande säkerställa att unionen kan hävda sina intressen och värderingar i internationella sammanhang, och de ska vara solidariska sinsemellan. I det gällande EU-fördraget motsvaras denna bestämmelse av artikel 11.2 och artikel 16, och motsvarande bestämmelse finns också i artikel I-40.5 i det konstitutionella fördraget.

Två nya stycken läggs till i artikeln. De innehåller bestämmelser om en gemensam inställning i frågor som gäller unionens utrikes- och säkerhetspolitik. Styckena motsvaras av artikel III-301.1 och III-301.2 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 16 andra stycket ska unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och medlemsstaternas utrikesministrar samordna sin verksamhet i rådet när Europeiska rådet eller rådet har fastställt unionens gemensamma inställning i en utrikes- och säkerhetspolitisk fråga enligt första stycket. Detta motsvaras av artikel III-301.1 i det konstitutionella fördraget.

Enligt tredje stycket ska även medlemsstaternas diplomatiska beskickningar och unionens delegationer i tredjeländer och vid internationella organisationer samarbeta sinsemellan och bidra till utformningen och genomförandet av den gemensamma inställningen. I nuvarande artikel 19.1 första stycket i EU-fördraget sägs det däremot att medlemsstaterna ska samordna sitt uppträdande inom internationella organisationer och vid internationella konferenser och där hävda de gemensamma ståndpunkterna. Genom Lissabonfördraget ändras artikel 19 bland annat så att den höga representanten får i uppgift att svara för denna samordning.

Innehållet i *artikel 17* överförs till den nya artikel 28a i EU-fördraget, med de ändringar som anges nedan.

Artikel 18 (blivande artikel 33), som innehåller bestämmelser om utseende av en särskild representant, motsvarar i sak nuvarande

artikel 18.5. Det som har ändrats är att enligt de nya bestämmelserna får rådet på förslag av unionens höga representant utse en särskild representant som ska ha mandat för särskilda politiska frågor, medan rådet enligt de nuvarande bestämmelserna får utse en representant när det anser det nödvändigt. I det konstitutionella fördraget motsvaras artikeln av artikel III-302.

Av EU-fördragets nuvarande artikel 18 utgår punkterna 1–4. De gäller vilka uppgifter ordförandelandet, vid behov ordförandelandet efter det och den höge representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har när det gäller att företräda unionen utåt och att genomföra relevanta beslut. Dessa bestämmelser behövs inte längre till följd av de uppgifter som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik får genom Lissabonfördraget. Punkt 4 innehåller dessutom en bestämmelse enligt vilken kommissionen fullt ut ska medverka i dessa uppgifter. Även denna punkt är nu onödig eftersom den höga representanten samtidigt är ordförande för rådet i konstellationen utrikes frågor och en av kommissionens vice ordförande.

Artikel 19 (blivande artikel 34) gäller medlemsstaternas skyldighet att samordna sitt uppträdande inom internationella organisationer och vid internationella konferenser och att hävda unionens ståndpunkter. Vidare gäller artikeln den höga representantens samordningsuppgifter och uppgift att lägga fram unionens ståndpunkter.

Artikel 19.1, som gäller medlemsstaternas skyldighet att samordna sitt uppträdande inom internationella organisationer och vid internationella konferenser, motsvarar till sakinnehållet gällande artikel 19.1. Det enda tillägget är att unionens höga representant enligt första stycket ska svara för denna samordning.

Punkt 2 första stycket motsvaras i sak av gällande artikel 19.2 första stycket. Ett tillägg är att den höga representanten nämns vid sidan av medlemsstaterna bland dem som ska hållas informerade när det gäller de internationella organisationer och internationella konferenser där inte samtliga medlemsstater deltar. Ett annat tillägg är hänvisningen till principen om lojalitet och ömsesidig solidaritet och till skyldigheten att avstå från varje handling som strider mot unionens intressen eller kan minska dess effektivitet i artikel 11.3 i EU-fördraget.

Andra stycket har samma innehåll som nuvarande artikel 19.2 andra stycket, men med det tillägget att den höga representanten nämns vid sidan av medlemsstaterna bland dem som ska hållas fullt informerade.

Tredje stycket är däremot helt nytt, och enligt det ska de medlemsstater som är medlemmar av FN:s säkerhetsråd begära att unionens höga representant inbjuds att lägga fram unionens ståndpunkt, om en sådan har intagits till en fråga på säkerhetsrådets dagordning.

Till artikeln hänför sig också förklaring 14 om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. I förklaringen framhåller regeringskonferensen att bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inte kommer att påverka varje enskild medlemsstats nuvarande rättsliga grund, ansvar och befogenheter när det gäller bland annat förbindelserna med tredjeländer och deltagande i internationella organisationer, inbegripet en medlemsstats medlemskap i FN:s säkerhetsråd.

Artikel 20 (blivande artikel 35) gäller samarbetet mellan medlemsstaternas diplomatiska och konsulära myndigheter och unionens representationer och delegationer. I sak motsvarar den nuvarande artikel 20 i EU-fördraget. Enligt det nya tredje stycket ska medlemsstaterna bidra till att genomföra unionsmedborgares rätt till skydd inom tredjelands territorium, men i den finska versionen används för ”bidra” i nuvarande artikel 20 andra stycket ”tukea” och i den ändrade artikeln ”edistää”. Artikeln motsvaras i det konstitutionella fördraget av artikel III-306.

I *artikel 21 (blivande artikel 36)* finns bestämmelser om att Europaparlamentet ska höras på områdena för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Huvudsakligen motsvarar detta gällande artikel 21. I det konstitutionella fördraget finns motsvarande bestämmelser i artikel III-304.

Första stycket har ändå ändrats så att unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska höra Europaparlamentet regelbundet om de viktigaste aspekterna och de grundläggande valmöjligheterna när det

gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken, medan det enligt gällande artikel 21 är ordförandelandet som ska höra parlamentet. Dessutom får nu också de särskilda representanterna medverka när Europaparlamentet informeras.

I andra stycket har det gjorts ett tillägg i förhållande till nuvarande artikel 21 andra stycket. Det innebär att nu kommer Europaparlamentet att få ställa frågor eller avge rekommendationer inte bara till rådet, utan också till den höga representanten. Vidare kommer parlamentet nu också att hålla en debatt om de framsteg som har gjorts för att genomföra den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken två gånger om året i stället för den tidigare årliga debatten, och den debatten kommer nu också att inbegripa den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.

Artikel 22 blir nu ny artikel 15a i EU-fördraget, och den ska ändras enligt vad som beskrevs ovan i samband med den artikeln.

Artikel 23 ska i sin tur betecknas artikel 15b, men med ovan beskrivna ändringar.

Artikel 24 (blivande artikel 37) ersätter gällande artikel 24 och föreskriver att unionen får ingå avtal med en eller flera stater eller internationella organisationer på områden som omfattas av kapitlet om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Denna möjlighet framgår redan av gällande artikel 24, som också gäller förfarandet när ett sådant avtal ska ingås. Bestämmelserna i femte delen avdelningen V i EUF-fördraget om internationella avtal, också på den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitikens område, presenteras på annat ställe i denna proposition. Artikel 24 motsvaras av artikel III-303 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 25 (blivande artikel 38), där det bestäms om kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, motsvarar i sak gällande artikel 25 i EU-fördraget. Den har emellertid anpassats på det sätt som inrättandet av uppdraget som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik kräver. Till första stycket har fogats att kommittén kan avge yttranden till rådet även på begäran av den höga representanten. Enligt Lissabonfördraget ska kommittén övervaka genomförandet av den beslutade politiken, dock utan att det påverkar den höga representantens befogenheter, medan detta enligt gällande artikel 25 inte ska påverka ordförandelandets eller kommissionens befogenheter. Enligt andra stycket ska kommittén nu både på rådets och på den höga representantens ansvar utöva politisk kontroll och strategisk ledning av krishanteringsinsatser.

Artikeln innehåller inte längre någon hänvisning till artikel 47 i EU-fördraget, eftersom samma bestämmelse sakligt sett ingår i nya artikel 25b i EU-fördraget.

Artikel 25a (blivande artikel 39) är ny både i förhållande till de gällande fördragen och till det konstitutionella fördraget. Den gäller skyddet av personuppgifter inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Artikel I-51 i det konstitutionella fördraget innehåller en generell bestämmelse om skyddet av personuppgifter, men i Lissabonfördraget har man beslutat att regleringen av denna fråga på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska finnas i en separat bestämmelse.

I denna artikel finns en ny rättslig grund för beslut av rådet där bestämmelser om skydd för enskilda personer fastslås när det gäller behandlingen av personuppgifter i medlemsstaternas myndigheter när dessa utövar verksamhet som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Artikeln innehåller också en rättslig grund för beslut om den fria rörligheten för sådana uppgifter. Besluten ska stämma överens med artikel 16b i EUF-fördraget. Artikel 16b.2 i det fördraget innehåller den rättsliga grunden för fastställande av motsvarande bestämmelser enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet på andra områden. I artikel 25a sägs det vidare att oberoende myndigheter ska kontrollera att bestämmelserna följs; det som avses är de nationella myndigheter som behandlar personuppgifter. Artikeln ingriper inte i medlemsstaternas behörighet att ordna laglighetskontroll när det gäller att iaktta bestämmelserna.

Enligt *artikel 25b (blivande artikel 40)* första stycket ska genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inte påverka utövandet av unionens övriga befogenheter. Detta motsvarar innehållet i nuvarande artikel 47 i EU-fördraget. Ordalydelsen i andra stycket är ny, men i praktiken mot-

svarar den det nuvarande rättsläget. Enligt bestämmelsen ska utövandet av unionens övriga befogenheter inte påverka tillämpningen av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och inte heller respektive omfattning av institutionernas befogenheter på området i fråga. Enligt artikel 240a i EUF-fördraget är Europeiska unionens domstol behörig att kontrollera att artikel 25b följs, vilket motsvarar bestämmelsen i nuvarande artikel 46 led f i EU-fördraget. Syftet är att se till att Europeiska unionens domstol är behörig att övervaka den indelning som gjorts mellan utrikes- och säkerhetspolitiken och övriga verksamhetsområden som unionens befogenheter omfattar. Artikel 25b motsvaras av artikel III-308 i det konstitutionella fördraget.

Artiklarna 26 och 27 upphör att gälla. De gäller den nuvarande höge representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. De kommer att ersättas av bestämmelserna i EU-fördragets nya artikel 9e om den höga representanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

A*rtiklarna 27a–27e,* som gäller närmare samarbeten, ersätts med artikel 10. Dess innehåll beskrivs ovan.

Artikel 28 (blivande artikel 41) gäller finansieringen av utgifterna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive de begränsningar artikeln anger. I sak har artikeln samma innehåll som gällande artikel 28.2 och 28.3 i EU-fördraget.

Punkt 3 är emellertid ny. Den gäller brådskande finansiering av initiativ och förberedande verksamhet. Enligt första stycket ska rådet anta ett beslut om de särskilda förfaranden som ska garantera snabb tillgång till anslag i unionens budget som är avsedda för brådskande finansiering av initiativ inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Enligt andra stycket ska förberedande verksamhet som inte ska belasta unionens budget finansieras genom en särskild startfond.

I tredje och fjärde styckena finns bestämmelser om upprättandet och finansieringen av startfonden och om dess förvaltning, utnyttjande och kontroll.

Gällande artikel 28.1 och 28.4 utgår i och med att pelarstrukturen försvinner.

AVSNITT 2

BESTÄMMELSEROM DEN GEMENSAMMA SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITIKEN

I *artikel 28a (blivande artikel 42)* finns särskilda bestämmelser om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Den nya artikel 28a i EU-fördraget bygger på de nuvarande bestämmelserna i artiklarna 11, 17 och 22 i det fördraget enligt följande. Innehållet i artikel 28a är detsamma som i artikel I-41 i det konstitutionella fördraget, med undantag av benämningarna på de olika rättsaktstyperna och den höga representanten. Dessutom innehåller artikel 28a inte den bestämmelse i artikel I-41.8 som anger att Europaparlamentet regelbundet ska höras om de viktigaste aspekterna när det gäller den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Motsvarande bestämmelse om att parlamentet ska höras finns emellertid i den ändrade artikel 21 i EU-fördraget.

Enligt punkt 1 ska den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken utgöra en integrerande del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Detta sägs redan i sak i artiklarna 11 och 17 i det gällande EU-fördraget, även om det uttrycks mera direkt i Lissabonfördraget. Vidare sägs det i artikel 28a.1 att den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken ska tillförsäkra unionen en operativ kapacitet som stöder sig på civila och militära resurser. Unionen kan enligt den punkten använda dessa resurser vid uppdrag utanför unionen för att bevara freden, förebygga konflikter och stärka den internationella säkerheten i enlighet med principerna i FN-stadgan. Dessa uppgifter ska genomföras med kapacitet som tillhandahålls av medlemsstaterna. I det gällande EU-fördraget sägs det inget uttryckligen om unionens operativa kapacitet, utan dess civila och militära resurser har utvecklats med stöd av Europeiska rådets beslut. Bestämmelser om unionens krishanteringsuppgifter finns i gällande artikel 17.2.

Enligt punkt 2 första stycket ska den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken omfatta den gradvisa utformningen av unionens gemensamma försvarspolitik. Enligt bestämmelsen kommer den att leda till ett

gemensamt försvar, när Europeiska rådet med enhällighet har beslutat detta. Bestämmelsens ordalydelse har i detta avseende stärkts något jämfört med nuvarande artikel 17.1 i EU-fördraget. Enligt den skulle en gemensam försvarspolitik kunna leda till ett gemensamt försvar, om Europeiska rådet beslutar det. Både enligt det gällande EU-fördraget och enligt detta fördrag kräver en övergång till ett gemensamt försvar dessutom att medlemsstaterna på rekommendation av Europeiska rådet antar ett sådant nationellt beslut i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser. Andra stycket i punkt 2 motsvarar nuvarande artikel 17.1 andra stycket.

I punkt 3 första stycket sägs det att medlemsstaterna i syfte att genomföra den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken ska ställa civil och militär kapacitet till unionens förfogande för att bidra till de mål som fastställs av rådet. Enligt samma stycke får de medlemsstater som tillsammans upprättar multinationella styrkor även ställa dem till förfogande för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Även om det gällande EU-fördraget inte innehåller någon sådan bestämmelse är det fråga om en kodifiering av rådande läge.

Enligt punkt 3 andra stycket förbinder sig medlemsstaterna att gradvis förbättra sin militära kapacitet. Byrån för utveckling av försvarskapacitet och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel (Europeiska försvarsbyrån) ska identifiera de operativa behoven, främja åtgärder för att tillgodose dessa, bidra till att stärka försvarssektorns industriella och tekniska bas, delta i utformningen av en europeisk politik för kapacitet och försvarsmateriel samt hjälpa rådet att utvärdera om den militära kapaciteten har förbättrats. Enligt nuvarande artikel 17.1 i EU-fördraget kan medlemsstaterna samarbeta på krigsmaterielområdet på det sätt som de anser lämpligt. Europeiska försvarsbyrån har redan inrättats med stöd av det gällande EU-fördraget (Rådets gemensamma åtgärd 2004/551/GUSP av den 12 juli 2004 om inrättande av en europeisk försvarsbyrå). Bestämmelsen i Lissabonfördraget för alltså detta samarbete längre än bestämmelsen i EU-fördraget.

I punkt 4 föreskrivs det att beslut om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken ska antas av rådet med enhällighet på förslag av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik eller på initiativ av en medlemsstat. Detta gäller även beslut som rör inledandet av ett sådant uppdrag som bestämmelsen avser. Vidare får den höga representanten, vid behov tillsammans med kommissionen, föreslå att såväl nationella resurser som unionens instrument används. När det gäller kravet på enhällighet motsvarar bestämmelsen nuvarande artikel 23.1 i EU-fördraget. Och enligt gällande artikel 22 får varje medlemsstat eller kommissionen lägga fram förslag om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken för rådet. Nytt i artikel 28a.4 är alltså den höga representantens initiativrätt.

Rådet får enligt punkt 5 åt en grupp medlemsstater anförtro att genomföra ett uppdrag inom unionens ram för att värna om unionens värden och tjäna dess intressen. Genomförandet av ett sådant uppdrag ska omfattas av EU-fördragets artikel 28c, som innehåller bestämmelser om de närmare villkoren. Någon motsvarande bestämmelse finns inte uttryckligen i det gällande EU-fördraget, men inte heller hittills har alla medlemsstater deltagit i alla de operationer som unionen genomfört.

Artikel 28a.6 är ny. Där föreskrivs att de medlemsstater som uppfyller högre krav på militär kapacitet och som har gjort mer bindande åtaganden med tanke på de mest krävande uppdragen ska upprätta ett permanent strukturerat samarbete inom ramen för unionen. Detta samarbete ska omfattas av EU-fördragets artikel 28e, som innehåller bestämmelser om hur ett permanent strukturerat samarbete inleds, hur medlemsstater som i ett senare skede önskar delta i samarbetet kan göra det, hur en viss medlemsstats deltagande kan upphävas och hur en medlemsstat som önskar lämna samarbetet kan göra det. Samarbetet ska inte påverka bestämmelserna i artikel 28b, dvs. en medlemsstat som deltar i det permanenta strukturerade samarbetet är inte skyldig att delta i genomförandet av unionens krishanteringsuppgifter.

I punkt 7 finns bestämmelser om medlemsstaternas skyldighet att ge varandra stöd och bistånd. Det rör sig om en ny bestämmelse i förhållande till nuläget. Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna en-

ligt bestämmelsen skyldiga att ge den stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i FN-stadgan. Detta ska enligt punkten inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik. Enligt punkt 7 andra stycket ska åtagandena och samarbetet på detta område vara förenliga med åtagandena inom Nordatlantiska fördragsorganisationen, som för de stater som är medlemmar i denna också i fortsättningen ska utgöra grunden för deras kollektiva försvar och den instans som genomför det. Denna skyldighet är till sin natur ett åtagande mellan medlemsstaterna, och det skapar inga nya befogenheter för unionen. Skyldigheten gäller alla medlemsstater på samma sätt, och alla medlemsstater har lika rätt till stöd och bistånd.

Dessutom har EU-fördragets artikel 17 om säkerhetspolitik ändrats så att punkterna 3–5 har utgått eftersom de inte längre är relevanta. Enligt punkt 3 ska sådana beslut som har försvarsmässiga konsekvenser och som behandlas i artikel 17 fattas utan att det påverkar tillämpningen av politiken och förpliktelserna inom Nato. Denna bestämmelse ingår dock i sak i artikel 28a.2 andra stycket och 28a.7 andra stycket. I den strukna artikel 17.4 föreskrivs för sin del att bestämmelserna i den artikeln inte ska hindra utvecklingen av ett närmare samarbete mellan två eller flera medlemsstater på bilateral nivå inom ramen för Västeuropeiska unionen (VEU) och Nato, förutsatt att ett sådant samarbete inte strider mot eller hindrar samarbetet inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Enligt punkt 5, som också utgår, kommer bestämmelserna i artikeln att ses över i enlighet med artikel 48, dvs. i samband med en regeringskonferens, för att främja målen i artikel 17.

I *artikel 28b (blivande artikel 43)* anges unionens krishanteringsuppdrag. Där finns också bestämmelser om beslutsfattandet i fråga om dessa. Artikeln motsvarar delvis de gällande bestämmelserna i artiklarna 17 och 23 i EU-fördraget. Den nya artikel 28b har samma innehåll som artikel III-309 i det konstitutionella fördraget, med undantag av benämningarna på rättsaktstyperna och den höga representanten.

Punkt 1 innehåller unionens krishanteringsuppdrag enligt nuvarande artikel 17.2 i EU-fördraget, men kompletterade så att man vid sidan av de nuvarande krishanteringsuppdragen särskilt nämner gemensamma insatser för avrustning, militära rådgivnings- och biståndsinsatser, konfliktförebyggande och stabiliseringsinsatser efter konflikter. Dessutom har krishanteringsuppdragen kompletterats med konstaterandet att alla de uppdrag som nämns i bestämmelsen kan bidra till kampen mot terrorism, inklusive genom stöd till tredjeländer i syfte att bekämpa terrorism på dess territorium.

Enligt punkt 2 ska rådet anta beslut om krishanteringsuppdragen och ange deras mål, omfattning och de allmänna villkoren för deras genomförande. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som arbetar under ledning av rådet och i nära och ständig kontakt med kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, ska sörja för samordningen av de civila och militära aspekterna av dessa insatser. Enligt den nya artikel 15b i EU-fördraget ska rådet anta beslut som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken med enhällighet. Motsvarande bestämmelse finns i gällande artikel 23 i EU-fördraget. Till övriga delar är punkten ny.

Artikel 28c (blivande artikel 44) innehåller bestämmelser om hur en grupp medlemsstater kan anförtros att genomföra krishanteringsuppdrag. Det rör sig om en ny bestämmelse jämfört med nuläget. Innehållet i artikeln är detsamma som i artikel III-310 i det konstitutionella fördraget, med undantag av benämningarna på rättsaktstyperna och den höga representanten.

Enligt punkt 1 får rådet inom ramen för de beslut om krishanteringsuppdrag som antas i enlighet artikel 28b anförtro genomförandet av ett uppdrag åt en grupp medlemsstater som så önskar och som förfogar över den kapacitet som krävs för ett sådant uppdrag. Dessa medlemsstater ska i samverkan med unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik sinsemellan komma överens om hur uppdraget ska genomföras. Någon motsvarande möjlighet finns inte uttryckligen inskriven i det nuvarande EU-fördraget, men inte heller hittills har alla medlemsstater deltagit i alla operationer som unionen genomfört.

I punkt 2 finns bestämmelser om hur rådet ska informeras och hur utförandet av uppdra-

get ska behandlas i rådet. Det gällande EU-fördraget innehåller inga motsvarande bestämmelser. Enligt punkt 2 ska de medlemsstater som deltar i utförandet, på eget initiativ eller på begäran av en annan medlemsstat, regelbundet informera rådet om hur uppdraget fortskrider. Dessutom ska de omedelbart underrätta rådet om genomförandet av uppdraget får betydande följder eller innebär att det mål, den omfattning eller de närmare villkor för uppdraget som anges i beslutet i fråga måste ändras. Rådet ska i sådana fall anta de beslut som är nödvändiga.

I artikel 28d (blivande artikel 45) finns närmare bestämmelser om Europeiska försvarsbyrån, som nämns i artikel 28a.3 och som lyder under rådet. I praktiken inrättades byrån som sagt redan 2004. Artikeln är ny i förhållande till nuläget, men den har samma innehåll som artikel III-311 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 28d.1 ska byrån ha till uppgift att

a) bidra till att identifiera medlemsstaternas militära kapacitetsmål och utvärdera hur medlemsstaterna fullgör sina kapacitetsåtaganden,

b) främja att de operativa behoven harmoniseras och att effektiva och kompatibla anskaffningsmetoder antas,

c) lägga fram multilaterala projekt för att de militära kapacitetsmålen ska uppnås och sörja för samordning av de program som genomförs av medlemsstaterna och förvaltning av särskilda samarbetsprogram,

d) stödja försvarsteknikforskning, samordna och planera gemensam forskningsverksamhet och utredningar om tekniska lösningar som motsvarar de framtida operativa behoven,

e) bidra till att identifiera och i förekommande fall genomföra varje åtgärd som behövs för att stärka försvarssektorns industriella och tekniska bas och göra försvarsutgifterna mer effektiva.

Enligt punkt 2 ska försvarsbyrån vara öppen för alla medlemsstater som önskar delta i den. Vid byrån ska särskilda grupper bildas av medlemsstater som genomför gemensamma projekt. Byrån ska vid behov fullgöra sina uppgifter i samråd med kommissionen.

Artikel 28e (blivande artikel 46) innehåller bestämmelser om att inleda ett permanent strukturerat samarbete, att ta med medlemsstater som i ett senare skede önskar delta i samarbetet, att tillfälligt upphäva en viss medlemsstats deltagande och att dra sig ur samarbetet. Artikeln är ny sett till nuläget, men dess innehåll motsvaras av artikel III-312 i det konstitutionella fördraget, med undantag av benämningarna på rättsaktstyperna och den höga representanten.

Enligt punkt 1 ska de medlemsstater som önskar delta i det permanenta strukturerade samarbete som avses i artikel 28a.6 och som uppfyller de kriterier och gör de militära kapacitetsåtaganden som anges i det protokoll som avser samarbetet, underrätta rådet och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik om sin avsikt.

I punkt 2 bestäms det att rådet inom tre månader från den underrättelsen ska anta ett beslut om upprättande av det permanenta strukturerade samarbetet och fastställa förteckningen över deltagande medlemsstater. Rådet ska besluta med kvalificerad majoritet efter att ha hört den höga representanten.

Punkt 3 första stycket föreskriver att varje medlemsstat som i ett senare skede önskar delta i det permanenta strukturerade samarbetet ska underrätta rådet och den höga representanten om sin avsikt. Enligt andra stycket ska rådet anta ett beslut som bekräftar deltagandet av den berörda medlemsstat som uppfyller kriterierna och gör de åtaganden som avses i det protokoll som gäller samarbetet. Rådet ska besluta med kvalificerad majoritet efter att ha hört den höga representanten. Endast de rådsmedlemmar som företräder deltagande medlemsstater ska delta i omröstningen.

Enligt punkt 3 tredje stycket ska den avsedda kvalificerade majoriteten definieras som minst 55 % av de rådsmedlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater. En blockerande minoritet ska minst omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall ska kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

I punkt 4 föreskrivs det att om en deltagande medlemsstat inte längre uppfyller kriterierna eller inte längre kan uppfylla de åtaganden som hänför sig till samarbetet, får rådet

anta ett beslut om tillfälligt upphävande av den medlemsstatens deltagande. Rådet ska då besluta med kvalificerad majoritet, och endast de rådsmedlemmar som företräder deltagande medlemsstater, med undantag av den berörda medlemsstaten, ska delta i omröstningen.

Enligt punkt 4 tredje stycket ska kvalificerad majoritet definieras på samma sätt som i punkt 3.

I enlighet med punkt 5 ska en medlemsstat som önskar lämna samarbetet underrätta rådet om sitt beslut, och rådet ska då notera att den berörda medlemsstatens deltagande upphör.

Punkt 6 föreskriver att rådets beslut och rekommendationer inom ramen för samarbetet, med undantag för dem som anges i punkterna 2–5, ska antas med enhällighet. Vid tillämpningen av denna bestämmelse ska endast rösterna från de deltagande medlemsstaternas företrädare krävas för enhällighet.

Artiklarna 29–39, som gäller straffrättsligt samarbete och polissamarbete, ska ersättas med bestämmelser i avdelning IV i tredje delen i EUF-fördraget. De tas upp senare i denna text.

Artiklarna 40–40b och 43–45, som gäller närmare samarbete, ersätts med bestämmelserna i artikel 10 i EU-fördraget.

Artiklarna 41 och *42* upphör att gälla. Nuvarande artikel 41 räknar upp de bestämmelser i EG-fördraget som ska tillämpas på bestämmelserna om polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet. Dessutom innehåller artikel 41 bestämmelser om när institutionernas utgifter till följd av bestämmelserna på dessa områden ska finansieras genom gemenskapens budget. I nuvarande artikel 42 i EU-fördraget finns bestämmelser om möjligheten att inom polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet övergå till att följa EG-fördragets bestämmelser om visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer. I och med att pelarstrukturen försvinner kommer dessa bestämmelser inte längre att behövas.

AVDELNING VI

SLUTBESTÄMMELSER

Avdelning VIII om slutbestämmelser i EU-fördraget ska betecknas avdelning VI. För närvarande finns där bestämmelser om vilken behörighet EG-domstolen har när det gäller EU-fördraget, hur EU-fördraget förhåller sig till EG-, EKSG- ja Euratomfördragen, hur fördragen kan ändras och hur medlemskap i unionen kan sökas samt vidare om att vissa fördragsändringar upphör att gälla och om fördragets giltighet, ratificering, ikraftträdande och om de giltiga språkversionerna. Avdelningen och artiklarna 48, 49 och 53 i EU-fördraget ändras på det sätt som anges nedan. Artikel 47 ersätts med artikel 25b enligt vad som sagts ovan. Vidare ska artiklarna 46 och 50 upphöra att gälla. I avdelningen införs nya artikel 46a, 49a, 49b och 49c.

Artikel 46 gäller EG-domstolens behörighet inom ramen för EU-fördraget, och den ska upphöra att gälla. Bestämmelserna om domstolens behörighet finns i EUF-fördraget.

Enligt *artikel 46a (blivande artikel 47)* är unionen en juridisk person. Till sitt syfte motsvarar detta gällande artikel 281 i EG-fördraget där det sägs att gemenskapen ska vara en juridisk person. Vidare har artikel 46a samma innehåll som artikel I-7 i det konstitutionella fördraget.

Gällande artikel 281 i EG-fördraget har av hävd ansetts utgöra en grund för Europeiska gemenskapens ställning som folkrättsligt subjekt enligt EG-fördraget och för gemenskapens allmänna behörighet att uppträda som part i folkrättsliga rättsförhållanden på de politikområden som EG-fördraget gäller (mål 22/70 kommissionen mot rådet, AETR). Gemenskapens ställning som folkrättslig juridisk person erkänns också allmänt av tredjeländer, internationella organisationer och andra folkrättsliga subjekt. Detsamma gäller även Europeiska atomenergigemenskapen: artikel 184 i Euratomfördraget motsvarar artikel 281 i EG-fördraget och den gemenskapens ställning som folkrättsligt subjekt är likaså allmänt erkänd.

När det gäller Europeiska unionens ställning som juridisk person finns det däremot ingen uttrycklig bestämmelse i unionens gällande fördrag. Eftersom unionen ändå har in-

gått flera folkrättsliga avtal med stöd av de nuvarande artiklarna 24 och 38 i EU-fördraget, kan unionen genom denna praxis anses ha fått en ställning som självständigt subjekt i internationell rätt. Europeiska gemenskapen, Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) och Europeiska unionen utgör således för närvarande var för sig en egen separat juridisk person i internationell rätt.

Den nya artikel 46a innebär i sak att Europeiska gemenskapen och den europeiska union som upprättas genom EU-fördraget slås ihop till en enda juridisk person, Europeiska unionen. Enligt artikel 1 tredje stycket i EU-fördraget ska Europeiska unionen efterträda Europeiska gemenskapen. I förhållande till övriga folkrättsliga subjekt gäller givetvis reglerna och principerna inom allmän internationell rätt för sammanslagningen av gemenskapen och unionen till en enda juridisk person och den tillhörande successionen. När det gäller dessa regler och principer ges dock t.ex. en internationell organisations regler en central betydelse och alltså i detta fall Lissabonfördragets relevanta bestämmelser. Däremot kommer artikel 184 i Euratomfördraget att kvarstå, och Euratom utgör även sedan Lissabonfördraget har trätt i kraft ett från EU separat folkrättsligt subjekt.

Artikel 46a är allmänt formulerad, och den kan anses gälla dels unionens ställning som folkrättsligt subjekt, dels också dess status som subjekt enligt både unionsrätten och medlemsstaternas nationella rättsordningar. När det gäller unionsrätten kan man t.ex. hänvisa till artikel 288 i EG-fördraget, som gäller gemenskapens skadeståndsansvar, och till EG-domstolens rättspraxis när det gäller denna bestämmelse. I ljuset av denna praxis är det klart att gemenskapen nu kan vara subjekt för vissa gemenskapsrättsliga rättigheter och skyldigheter (t.ex. förenade målen C-104/89 och C-37/90, Mulder m.fl. mot rådet och kommissionen). Europeiska unionen får i och med Lissabonfördraget motsvarande ställning även om området för unionens ställning som juridisk person till följd av att pelarstrukturen frångås utvidgas till det straffrättsliga samarbetet och polissamarbetet och till den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Euratom kvarstår även i detta avseende som en från unionen separat juridisk person.

Unionens ställning som juridisk person enligt medlemsstaternas nationella rättsordningar följer inte bara av artikel 46a i EU-fördraget, utan också av artikel 282 i EUF-fördraget, som innehåller bestämmelser om unionens rättskapacitet. Innehållet i artikel 282 beskrivs i detaljmotiveringen till den bestämmelsen till den del den ändras genom Lissabonfördraget. Också i medlemsstaternas nationella rättsordningar kvarstår Euratom som en från unionen separat juridisk person vars rättskapacitet framgår av artikel 185 i Euratomfördraget.

Till regeringskonferensens slutakt fogades en förklaring (nr 24) om Europeiska unionens ställning som juridisk person. Förklaringen tas upp senare i denna text.

Enligt artikel 47 inverkar bestämmelserna i EU-fördraget inte på EG-, EKSG- eller Euratomfördraget. Den bestämmelsen ska ersättas med nya artikel 25b i EU-fördraget. Den artikeln togs upp ovan.

I *artikel 48* finns bestämmelser om det ordinarie och de förenklade förfarandena för ändring av fördragen. Det ordinarie ändringsförfarandet motsvarar förfarandet enligt nuvarande artikel 48 i EU-fördraget, men med följande preciseringar. De förenklade ändringsförfarandena är nya. Artikeln har samma innehåll som artiklarna IV-443–IV-445 i det konstitutionella fördraget, men med följande preciseringar.

I regel ska det ordinarie ändringsförfarandet enligt artikel 48.2–48.5 tillämpas när fördragen ändras efter det att Lissabonfördraget har trätt i kraft. Undantag får göras i de fall som avses i punkterna 6 och 7.

Ordinarie ändringsförfarande

Ordinarie ändringsförfarande ska alltid tillämpas när ändringar görs i fördragsbestämmelserna till den del ändringarna innebär att unionens befogenheter utvidgas. Förfarandet motsvarar i stora drag det förfarande enligt nuvarande artikel 48 i EU-fördraget som gäller för ändring av de fördrag som unionen bygger på, men man har gjort vissa ändringar som särskilt gäller hur förslag till fördragsändringar ska göras och hur ändringarna ska beredas. I synnerhet Europaparlamentets och

Europeiska rådets ställning stärks i frågor som gäller fördragsändringar. Dessutom knyts de nationella parlamenten mera direkt till arbetet med att förbereda fördragsändringar.

Enligt artikel 48.2 får varje medlemsstats regering, Europaparlamentet eller kommissionen lägga fram förslag till ändringar av fördragen. Europaparlamentet får således nu initiativrätt: enligt gällande artikel 48 första stycket får endast medlemsstaterna och kommissionen lägga fram sådana förslag. Också tredje meningen i punkt 2 är ny. Enligt den ska Europeiska rådet av rådet få de förslag till ändringar som rådet fått, och de ska samtidigt tillställas de nationella parlamenten direkt. Vidare har regeringskonferensen 2007 förtydligat det ordinarie ändringsförfarandet så att förslagen bland annat kan syfte till att utöka eller minska de befogenheter som unionen tilldelas i fördragen. Det rör sig om ett exempel, och likadana ändringar enligt ordinarie ändringsförfarande är redan nu möjliga enligt fördragen. På motsvarande sätt sägs det uttryckligen i artikel 48.6 om förenklade ändringsförfaranden att beslut enligt den punkten inte får utöka de befogenheter som unionen tilldelas i fördragen.

Punkt 3 innehåller bestämmelser om sammankallande av ett konvent som ska förbereda fördragsändringar och om dess uppgifter. Bestämmelserna är helt nya, men konventet har samma sammansättning och uppgifter som det konvent som tillsattes för beredningen av det konstitutionella fördraget. De innebär att konventet och det s.k. konventsförfarandet blir officiellt på EU-fördragets nivå.

Konventet ska sammankallas av Europeiska rådets ordförande, om Europeiska rådet med enkel majoritet antar ett beslut om att granska de föreslagna ändringarna. Konventet består av företrädare för de nationella parlamenten, medlemsstaternas stats- eller regeringschefer, Europaparlamentet och kommissionen. Detta motsvarar sammansättningen både på det konvent som beredde det konstitutionella fördraget och det konvent som beredde stadgan om de grundläggande rättigheterna. Konventets storlek och antalet företrädare för de grupper som det består av fastställs inte i EU-fördraget. Med andra ord kan dessa frågor beslutas särskilt i samband med sammankallandet av respektive konvent. Fördraget innehåller inte heller några bestämmelser om konventets ordförande eller om reglerna för dess arbete, så också i detta fall fattas besluten särskilt i samband med att respektive konvent sammankallas eller inleder sitt arbete. Fördraget innehåller inte heller några bestämmelser om konventets s.k. observatörsmedlemmar. I punkt 3 finns endast en särskild bestämmelse i fråga om att höra Europeiska centralbanken när det är fråga om institutionella ändringar på det monetära området. Den bestämmelsen motsvarar sista meningen i gällande artikel 48 andra stycket i EU-fördraget.

Konventet ska behandla förslagen till ändringar och med konsensus anta en rekommendation till en regeringskonferens. Detta motsvarar i huvuddrag arbetsmetoden för det konvent som beredde det konstitutionella fördraget, och fördraget lämnar det alltså den frågan relativt öppen hur en rekommendation som konventet tagit fram ska godkännas.

I punkt 3 andra stycket finns en bestämmelse som ger en möjlighet att i vissa fall frångå konventsförfarandet. När Europeiska rådet anser att ändringarnas omfattning inte motiverar att ett konvent sammankallas får det med enkel majoritet bemyndiga en regeringskonferens att besluta om fördragsändringarna. Eftersom ett sådant beslut ändå kräver Europaparlamentets godkännande är det inte sannolikt att konventsförfarandet frångås i andra fall än när det är fråga om rent tekniska ändringsförslag.

Punkt 4 innehåller bestämmelser om regeringskonferenser och ikraftträdandet av fördragsändringar. Enligt första stycket ska regeringskonferenser sammankallas av rådets ordförande i syfte att i samförstånd komma överens om de ändringar som ska göras i fördragen. Motsvarande bestämmelse finns i gällande artikel 48 andra stycket i EU-fördraget. Det bör emellertid påpekas att när konventsförfarandet tillämpas kommer regeringskonferensen att sammanträda för att behandla rekommendationen från det konvent som tagit fram ändringarna. Detta innebär att det förfarande som tillämpades i fråga om det konstitutionella fördraget blir officiellt även för regeringskonferensens del.

Enligt punkt 4 andra stycket ska fördragsändringar som gjorts i enlighet med det ordinarie ändringsförfarandet träda i kraft först

när de har ratificerats av alla medlemsstater i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Detta motsvarar nuvarande artikel 48 tredje stycket i EU-fördraget.

Punkt 5 föreskriver att Europeiska rådet ska ta upp frågan, om fyra femtedelar av medlemsstaterna inom två år efter undertecknandet av ett fördrag om ändring av fördragen har ratificerat det och en eller flera medlemsstater har stött på problem med ratifikationen. Eventuella ratifikationsproblem lyfts alltså fram på hög politisk nivå, eftersom det rättsligt sett räcker med att ratificeringen i en enda medlemsstat förhindras för att fördragsändringarna inte ska träda i kraft för de andras del heller. Däremot säger bestämmelsen inget om hur ratifikationsproblemen bör lösas.

Förenklade ändringsförfaranden

I punkt 6 finns bestämmelser om ett förenklat ändringsförfarande som kan tillämpas när det gäller att ändra fördragsbestämmelser som rör unionens inre politik och inre åtgärder. Det förenklade ändringsförfarandet innebär då att Europeiska rådet övertar arbetet med att förbereda fördragsändringarna och också godkänner dem i stället för en regeringskonferens. Det rör sig om en helt ny bestämmelse.

Punkt 6 första stycket innehåller bestämmelser om initiativrätt och ändringsförfarandets tillämpningsområde. Förslag till ändring av fördraget enligt detta förfarande får läggas fram av varje medlemsstats regering, Europaparlamentet eller kommissionen, med andra ord samma aktörer som har initiativrätt när det gäller det ordinarie ändringsförfarandet. Förslag till beslut av Europeiska rådet inom ramen för detta förfarande får läggas fram till den del de gäller ändringar av bestämmelserna i tredje delen i EUF-fördraget. Den delen innehåller alla bestämmelser om unionens inre politik och inre åtgärder (den inre marknaden, ekonomisk och monetär politik, andra politikområden, rättsliga och inrikes frågor och de områden där unionen får genomföra stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder). Tillämpningsområdet för det förenklade ändringsförfarandet enligt denna punkt har alltså begränsats till artiklarna 22a–176d i EUF-fördraget.

I andra stycket finns bestämmelser om vad Europeiska rådets beslut kan gälla, hur beslutet ska antas och hur medlemsstaterna ska godkänna beslutet. Genom ett sådant beslut kan samtliga eller delar av bestämmelserna i tredje delen i EUF-fördraget ändras. Beslutet kräver medlemsstaternas enhälliga understöd i Europeiska rådet. När Europeiska rådet beslutar ska det höra Europaparlamentet och kommissionen samt Europeiska centralbanken när det är fråga om institutionella ändringar på det monetära området. Dessa kan ändå inte förhindra beslutet.

Europeiska rådets beslut träder i kraft först sedan det har godkänts av alla medlemsstater i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Detta motsvarar det normala förfarandet för godkännande av internationella avtal. I Finland är det riksdagen som utifrån en regeringsproposition beslutar om godkännande och ikraftsättande av ett dylikt beslut.

Enligt tredje stycket får Europeiska rådets beslut inte utöka de befogenheter som unionen tilldelas i fördragen. Detta begränsar beslutets räckvidd innehållsmässigt även när det gäller ändringar av tredje delen i EUF-fördraget. I praktiken kan ett sådant beslut alltså bara genomföra åtgärder som inte leder till att unionens befogenheter utökas. Beslutet kan gälla exempelvis beslutsförfarandena, andra anpassningar av fördragsbestämmelser eller återförande av befogenheter till medlemsstaterna. Det betyder också att beslut om utökning av unionens befogenheter kan fattas endast på en regeringskonferens. Detta framhäver principen om tilldelade befogenheter i artiklarna 3a och 3b i EU-fördraget, som innebär att unionen endast ska handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den i fördragen.

Punkt 7 innehåller bestämmelser om ett förenklat ändringsförfarande i de fall där det är fråga om ändringar som gäller övergång från kravet på enhällighet till beslut med kvalificerat majoritet när rådet fattar beslut på områden som omfattas av avdelning V i EU-fördraget eller av EUF-fördraget eller övergång från särskilt lagstiftningsförfarande till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Detta förenklade ändringsförfarande innebär att både arbetet med att förbereda fördragsändringar och godkännandet av ändringarna i

dessa frågor överförs från en regeringskonferens till Europeiska rådet. Punkt 7 är helt ny.

Första stycket i punkt 7 gäller Europeiska rådets rätt att anta beslut som innebär att rådet börjar besluta med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet. Europeiska rådets beslut kan antas antingen på ett visst politikområde eller i ett visst fall. Denna formulering beror på att kravet på enhällighet på vissa områden endast gäller vissa frågor, medan huvudregeln för beslutsfattandet på det området är kvalificerad majoritet. Eftersom detta förenklade ändringsförfarande kan tillämpas bara i fråga om EUF-fördraget och avdelning V i EU-fördraget, utesluts dess tillämpning i frågor där kravet på enhälligt beslut av rådet ingår i bestämmelser i andra delar av EU-fördraget. Enligt detta stycke ska det förenklade ändringsförfarandet inte heller tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Bestämmelsen i andra stycket ger Europeiska rådet rätt att anta beslut som innebär att det ordinarie lagstiftningsförfarandet kan börja tillämpas på sådana områden av EUF-fördraget där man enligt det fördraget ska anta lagstiftningsakter i enlighet med något av fördragets särskilda lagstiftningsförfaranden.

I tredje stycket finns bestämmelser om de nationella parlamentens ställning när förenklat ändringsförfarande enligt denna punkt tillämpas. Europeiska rådets initiativ till beslut enligt punkt 7 ska översändas till de nationella parlamenten, som inom sex månader ska meddela invändning mot initiativet, om de vill förhindra att beslutet antas. Det räcker med att ett nationellt parlament meddelar invändning för att Europeiska rådet inte ska kunna anta beslutet. Om ingen invändning kommer inom tidsfristen på sex månader, får Europeiska rådet anta beslutet i överensstämmelse med initiativet. Det bör påpekas att det är Europeiska rådet självt som har initiativrätten när det gäller att föreslå beslut enligt punkt 7. Detta skiljer sig både från den initiativrätt som gäller ordinarie ändringsförfarande och från den som gäller förenklat ändringsförfarande enligt punkt 6, där det är medlemsstaternas regeringar, Europaparlamentet och kommissionen som har den rätten.

Punkt 7 tredje stycket innebär att vår riksdag fattar beslut om att godkänna eller invända mot ett beslut direkt med stöd av EU-fördraget utan någon regeringsproposition om saken. Avsikten är att bestämmelserna om riksdagens förfarande när det gäller denna punkt ska ingå i riksdagens arbetsordning.

Enligt fjärde stycket ska Europeiska rådet vid antagandet av de beslut som avses i punkt 7 besluta med enhällighet. Dessutom krävs Europaparlamentets godkännande för att beslutet ska kunna träda i kraft.

Det ordinarie ändringsförfarande som avses i artikel 48.2–48.5 motsvarar samma förfarande enligt artikel IV-443 i det konstitutionella fördraget, med undantag av att det nu sägs att de föreslagna fördragsändringarna bland annat kan syfta till att utöka eller minska de befogenheter som unionen tilldelas i fördragen. Det förenklade ändringsförfarande som avses i artikel 48.6 motsvarar förfarandet enligt artikel IV-445 i det konstitutionella fördraget och förfarandet enligt punkt 7 förfarandet i artikel IV-444, med undantag av skillnader som beror på benämningarna på olika rättsakter. Till följd av den fördragsstruktur som Lissabonfördraget inför innehåller EUF-fördraget en ny artikel 308a, där de rättsliga grunder utesluts från räckvidden för artikel 48.7 i EU-fördraget som inte heller omfattas av det förenklade ändringsförfarandet i det konstitutionella fördraget.

Artikel 49 gäller krav och förfaranden för anslutning till unionen. Sakinnehållet motsvarar gällande artikel 49 i EU-fördraget. Bestämmelsen nämner unionens värden, och i fråga om dessa finns nya artikel 1a. Den artikelns innehåll refereras ovan.

Artikel 49 har ändå ändrats i det avseendet att medlemskap nu ska få sökas av varje europeisk stat som respekterar de värden som avses i artikel 1a och som förbinder sig att främja dem. Enligt nuvarande artikel 49 kräver en ansökan om medlemskap att den ansökande staten respekterar de principer som anges i artikel 6.1 i EU-fördraget. I artikel I-58 i det konstitutionella fördraget används följande formulering: "Unionen skall vara öppen för alla europeiska stater " i stället för "Varje europeisk stat (…) får ansöka om att bli medlem av unionen". Enligt ordalydelsen i artikel I-58 förbinder sig de stater som blir medlemmar att gemensamt främja unionens

värden, medan artikel 49 enligt Lissabonfördraget inte kommer att innehålla ordet "gemensamt".

Nytt i förhållande till gällande artikel 49 är också tillägget om att Europaparlamentet och de nationella parlamenten ska underrättas om en ansökan om medlemskap. Dessutom ersätts "... efter samtycke av Europaparlamentet, som skall fatta sitt beslut med absolut majoritet av sina ledamöter" med "... efter godkännande av Europaparlamentet, som ska fatta sitt beslut med [en] majoritet av sina ledamöter". Dessa ändringar motsvarar formuleringarna i det konstitutionella fördraget.

Dessutom läggs en mening till enligt vilken de villkor för medlemskap som Europeiska rådet har enats om ska beaktas.

I förhållande till nuläget är artikel *49a (blivande artikel 50)* ny, och den innehåller bestämmelser om frivilligt utträde ur unionen. Artikeln har samma innehåll som artikel I-60 i det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 1 får varje medlemsstat i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser besluta att utträda ur unionen.

I punkt 2 sägs det att den medlemsstat som beslutar att utträda ska anmäla sin avsikt till Europeiska rådet. Unionen ska då med anledning av anmälan inleda förhandlingar med den medlemsstaten och mot bakgrund av Europeiska rådets riktlinjer ingå ett avtal med staten där villkoren för dess utträde fastställs. Enligt punkten ska ett sådant avtal i synnerhet beakta den statens framtida förbindelser med unionen. Avtalet ska förhandlas fram med tillämpning av normalförfarandet för unionens internationella avtal i enlighet med artikel 188n.3 i EUF-fördraget. Det ska ingås på unionens vägnar av rådet som ska besluta med kvalificerad majoritet efter Europaparlamentets godkännande.

Enligt punkt 3 ska fördragen upphöra att vara tillämpliga på den berörda medlemsstaten från och med den dag då avtalet om utträde träder i kraft eller, om det inte finns något sådant avtal, två år efter medlemsstatens anmälan om utträde. Europeiska rådet kan emellertid i samförstånd med den berörda medlemsstaten med enhällighet besluta att förlänga denna tidsfrist.

I punkt 4 första stycket bestäms det att den medlem i Europeiska rådet och rådet som företräder den medlemsstat som utträder inte får delta i vare sig de överläggningar eller de beslut i Europeiska rådet eller rådet som rör den medlemsstaten. Enligt andra stycket krävs för kvalificerad majoritet minst 72 % av de rådsmedlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och som samtidigt ska omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.

Enligt punkt 5 ska det normala ansökningsförfarandet tillämpas om den stat som har utträtt ur unionen begär att på nytt få ansluta sig.

Artikel 49b (blivande artikel 51), enligt vilken protokollen och bilagorna till fördragen ska utgöra en integrerande del av de fördragen, motsvarar gällande artikel 311 i EG-fördraget och artikel IV-442 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 49c (blivande artikel 52) gäller fördragens territoriella tillämpningsområde. Punkt 1 motsvarar artikel 299.1 i EG-fördraget, i dess lydelse enligt artikel 19 i 2003 års anslutningsakt och artikel 17 i 2005 års anslutningsakt. Dessa anslutningsakter utvidgade EG-fördragets territoriella tillämpningsområde till nya medlemsstater.

Enligt punkt 2 anges fördragens territoriella tillämpningsområde närmare i artikel 311a i EUF-fördraget.

Artikel 50 ska upphöra att gälla. Den gäller upphävande av vissa bestämmelser i 1965 års fördrag om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission och i Europeiska enhetsakten från 1986. Detta är en teknikalitet.

I *artikel 51 (blivande artikel 53)* säger att fördraget har ingåtts på obegränsad tid. Den kommer att kvarstå oförändrad. Innehållet motsvaras av artikel IV-446 i det konstitutionella fördraget.

Inte heller *artikel 52 (blivande artikel 54)* ändras. Där finns bestämmelser om EU-fördragets ratificering och ikraftträdande. Enligt dem trädde EU-fördraget i kraft den 1 november 1993.

Artikel 53 (blivande artikel 55) gäller de giltiga språkversionerna av EU-fördraget. I det gällande EU-fördraget fogas till de giltiga versionerna enligt artikel 53 första stycket genom andra stycket de språk som blivit giltiga genom anslutningsfördragen från 1994, 2003 och 2005. Samma innehåll finns i artikel IV-448 i det konstitutionella fördraget.

Fördraget har upprättats på tjugotre olika språk som alla är lika giltiga. De senaste tillskotten bland de officiella språken är bulgariska och rumänska, som blev officiella genom 2005 års anslutningsfördrag, och iriska, som blev ett officiellt språk den 1 januari 2007 genom en ändring av EU:s språkförordning, dvs. förordning nr 1/58. Dessutom lade Spanien 2004 fram en begäran om att basiska, galiciska, katalanska och valencianska ska bli officiella språk i unionen. Med anledning av den antog rådet i juni 2005 slutsatser om officiell användning av ytterligare språk inom rådet och eventuellt andra av EU:s institutioner och organ. Slutsatserna gäller andra språk än de nämnda officiella språken, vars ställning är erkänd i en medlemsstats författning inom hela eller en del av dess territorium eller som enligt lag får användas som nationellt språk. Officiell användning av sådana språk kommer att tillåtas i rådet på grundval av ett administrativt arrangemang som överenskommits mellan rådet och den ansökande medlemsstaten. De direkta eller indirekta kostnaderna i samband med genomförandet av dessa administrativa arrangemang i unionens institutioner och organ ska den ansökande medlemsstaten stå för.

Enligt artikel 53.2 får fördraget även översättas till varje annat språk som bestäms av medlemsstaterna bland de språk som i enlighet med deras konstitutionella ordning har officiell ställning i hela eller delar av deras territorium. Den eller de berörda medlemsstaterna ska då själva sörja för översättningen till det eller de berörda språken och lämna en bestyrkt kopia av sådana översättningar till rådet, som ska deponera den i sitt arkiv. Fördragstexter översatta till dessa språk är inte giltiga. I en förklaring (nr 16) som fogats till regeringskonferensens slutakt rekommenderar konferensen de medlemsstater som vill utnyttja den möjlighet som medges i artikel 53.2 i EU-fördraget att inom sex månader efter undertecknandet av Lissabonfördraget meddela rådet till vilket eller vilka språk som fördragen kommer att översättas. När det gällde det konstitutionella fördraget lämnades ett sådant meddelande av Spanien (basiska, galiciska, katalanska och valencianska) och Nederländerna (frisiska).

1.3 Ändringar i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen

Artikel 2. I artikel 2 i Lissabonfördraget finns bestämmelserna om ändring av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget). Fördragets titel ersätts med "Fördrag om Europeiska unionens funktionssätt" (nedan EUF-fördraget).

Ändringarna av fördragsartiklarna är indelade i två delar. Av dessa gäller del A övergripande ändringar och del B specifika ändringar, presenterade per artikel. I del A finns således de (övergripande) ändringar som gäller hela fördraget. Dessa är till sin natur tekniska anpassningar av terminologin där exempelvis "gemenskapen" blir "unionen", "ecu" ersätts med "euro", "domstolen" blir i förekommande fall "Europeiska unionens domstol" och uttrycket "förfarandet i artikel 251" ersätts med "det ordinarie lagstiftningsförfarandet".

I regel upprepas inte de övergripande ändringarna i del B, om det inte är fråga om en artikel som ändras helt eller delvis också av någon annan orsak.

Denna genomgång tar inte heller i de artikelspecifika motiven upp de övergripande ändringarna som nu inledningsvis presenteras, med undantag av de artiklar som endast berörs av sådana ändringar. Då kommer dessa ändringar att beröras med ett allmänt omnämnande av att artikeln omfattas av övergripande tekniska ändringar.

A. Övergripande ändringar

Artikel 2 del A i Lissabonfördraget innehåller en förteckning över de ord och fraser i EG-fördraget som ska ändras till följd av Lissabonfördraget. Dessa övergripande ändringar kommer inte att tas upp särskilt i motiveringen till de specifika artiklarna i EUF-fördraget, såvida detta inte behövs just i den kontexten.

Orden "gemenskapen" och "Europeiska gemenskapen" ska ersättas med "unionen", och orden "Europeiska gemenskaperna" ska ersättas med "Europeiska unionen". Ett undantag utgörs av artikel 299.6 c, som gäller fördragens territoriella tillämpningsområde och som numera är artikel 311a.5 c. Där hänvisas det nämligen till 1972 års anslutnings-

fördrag. Vidare ska bl.a. nämnda ändring i fråga om artikel 136 första stycket endast göras på "Gemenskapens" och inte "gemenskapsstadga". I femte skälet i ingressen till den svenska versionen ska orden "den ekonomiska gemenskapen" kvarstå.

Vidare sägs det att när ordet eller orden "[detta] fördrag[et]" hänför sig till det föreliggande fördraget ska det ersättas med "fördragen", som avser alla fördrag som Europeiska unionen bygger på. I den svenska fördragsversionen utgörs undantag av artikel 121.1 första stycket, och vidare av artikel 182 tredje stycket i EUF-fördraget och artiklarna 312 och 313. De två sistnämnda artiklarna gäller fördragets giltighetstid, ratificering och ikraftträdande. Under regeringskonferensen behandlades ett förslag som innebar att ikraftträdandebestämmelserna skulle ha slagits samman för EU-fördragets och EUF-fördragets del. Tanken om gemensamma ikraftträdandebestämmelser frångicks dock eftersom det är fråga om de bestämmelser som fördragen i fråga en gång i tiden trädde i kraft genom. Därför ersätts inte heller singularformerna i dessa bestämmelser med pluralformen "fördragen".

Fördragsfrasen "[enligt/i enlighet med] förfarandet i artikel 251" ska ersättas med "[i enlighet med] det ordinarie lagstiftningsförfarandet" och i kombination med den ska "rådet" ersättas med "Europaparlamentet och rådet ".

Vidare ska också fördragsfrasen "med kvalificerad majoritet" utgå.

Orden ”rådet i dess sammansättning på stats- eller/och regeringschefsnivå”, ”rådet(,) som ska sammanträda på stats- eller regeringschefsnivå” eller ”rådet i dess sammansättning på stats- eller regeringschefsnivå” ska ersättas med ”Europeiska rådet”.

Orden "institutioner eller organ" och "institutioner och organ" ska ersättas med "institutioner, organ och byråer", utom i artikel 193 första stycket, som gäller tillsättandet av undersökningskommittéer.

Vidare kommer "gemensamma marknaden" att bli "inre marknaden".

Och ordet "ecu" ska ersättas med "euro".

Frasen "medlemsstater med undantag" kommer att ersättas med "de medlemsstater som har euron som valuta".

Förkortningen "ECB" ska skrivas ut, dvs. bli "Europeiska centralbanken", och dessutom ska "ECBS-stadgan" ersättas med "stadgan för ECBS och ECB ".

Fraserna "den kommitté som upprätta[t]s enligt artikel 114” och ”den kommitté som avses i artikel 114” ska ersättas med ”ekonomiska och finansiella kommittén".

Orden "domstolens stadga" ska ersättas med "stadgan för Europeiska unionens domstol" och ordet "förstainstansrätten" med "tribunalen". De olika böjningsformerna av orden "särskild rättsinstans" ska ersättas med motsvarande böjningsform av ordet "specialdomstol".

Sedan följer en uppräkning av artiklar där följande fraser i förekommande fall införs plus eventuella andra anpassningar: "i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande", "med enkel majoritet ", "efter Europaparlamentets godkännande", "institutionen, organet eller byrån" och "Europeiska unionens domstol".

Till uppräkningen hör också bl.a. en anpassning av namnet på EG-domstolen som inte berör den svenska versionen och artiklar där hänvisningen till EG-fördraget (dvs. inom fördraget) i stället blir en hänvisning till EU-fördraget.

B. Specifika ändringar

I artikel 2 del B i Lissabonfördraget finns bestämmelser om ändring av rubrikerna på de olika delarna av EG-fördraget och om ändring av artiklarna.

EG-fördraget blir nu alltså EUF-fördraget och indelas i ingressen plus sju delar. Första delen gäller unionens principer och där finns bestämmelser om unionens befogenhetskategorier och befogenhetsområden (avdelning I) och allmänna bestämmelser (avdelning II). Rubriken för andra delen i EUF-fördraget får den längre formen "Icke-diskriminering och unionsmedborgarskap" i syfte att beskriva det utvidgade innehållet. Tredje delen i fördraget gäller unionens politik och inre åtgärder: den inre marknaden (avdelning I), fri rörlighet för varor (avdelning Ia), jordbruk och fiskeri (avdelning II), fri rörlighet för personer, tjänster och kapital (avdelning III), ett område med frihet, säkerhet och rättvisa (avdelning IV), transporter (avdelning V),

gemensamma regler om konkurrens, beskattning och tillnärmning av lagstiftning (avdelning VI), ekonomisk och monetär politik (avdelning VII), sysselsättning (avdelning VIII), socialpolitik (avdelning IX), Europeiska socialfonden (avdelning X), utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott (avdelning XI), kultur (avdelning XII), folkhälsa (avdelning XIII), konsumentskydd (avdelning XIV), transeuropeiska nät (avdelning XV), industri (avdelning XVI), ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (avdelning XVII), forskning och teknisk utveckling samt rymden (avdelning XVIII), miljö (avdelning XIX), energi (avdelning XX), turism (avdelning XXI), civilskydd (avdelning XXII) och administrativt samarbete (avdelning XXIII). Fjärde delen i fördraget kommer liksom nu att gälla associering av utomeuropeiska länder och territorier. I den nya femte delen i EUF-fördraget finns bestämmelser om unionens yttre åtgärder. Den är indelad i följande sju avdelningar: allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder (avdelning I), den gemensamma handelspolitiken (avdelning II), samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd (avdelning III), restriktiva åtgärder (avdelning IV), internationella avtal (avdelning V), unionens förbindelser med internationella organisationer och tredjeländer samt unionens delegationer (avdelning VI) och solidaritetsklausul (avdelning VII). Sjätte delen innehåller institutionella och finansiella bestämmelser. Och slutligen ingår de allmänna bestämmelserna och slutbestämmelserna i fördragets sjunde del. EUF-fördraget är i stort sett uppbyggt på samma sätt som det nuvarande EG-fördraget, och det innehåller huvudsakligen bestämmelser som också ingår i del III i det konstitutionella fördraget.

INGRESSEN

I ingressen till EG-fördraget, som döps om till EUF-fördraget, ändras andra skälet och sista ledet. I andra skälet ersätts "länder" med "stater", som är det ord som används på andra ställen i fördragen. I sista ledet ska "har beslutet att skapa en europeisk gemenskap och" utgå. Eftersom Europeiska unionen kommer i stället för Europeiska gemenskapen i de ändrade fördragen och bestämmelser om att upprätta unionen finns i EU-fördraget stryks omnämnandet av att gemenskapen skapas i sista ledet av ingressen till EUF-fördraget.

FÖRSTA DELEN

PRINCIPERNA

Artiklarna 1 och *2* ska upphöra att gälla. Nuvarande artikel 1 innehåller bestämmelser om upprättandet av Europeiska gemenskapen och nuvarande artikel 2 om gemenskapens uppgifter. Artikel 1 utgår eftersom den inte längre behövs och artikel 2 eftersom dess sakinnehåll ersätts med artikel 2 i EU-fördraget.

Av *artikel 1a (blivande artikel 1)* framgår EUF-fördragets karaktär och dess förhållande till EU-fördraget. Det finns inga sådana bestämmelser i EG-fördraget eller i det konstitutionella fördraget. Syftet med artikeln är att se till att EU-fördraget och EUF-fördraget utgör en integrerad helhet där båda delarna har jämlik juridisk status, trots att 2007 års regeringskonferens beslutade att frångå tanken om ett enda fördrag av den typ som det konstitutionella fördraget representerar.

Enligt artikel 1a.1 reglerar EUF-fördraget unionens funktionssätt. Dessutom fastställer det områdena för, avgränsningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter. Denna punkt kompletterar delvis artikel 3b i EU-fördraget.

Enligt punkt 2 är EUF-fördraget och EU-fördraget de fördrag som unionen grundar sig på. De ska benämnas "fördragen", och de har enligt denna bestämmelse uttryckligen samma rättsliga värde. Motsvarande bestämmelse finns i artikel 1 tredje stycket i EU-fördraget.

AVDELNING I

UNIONENS BEFOGENHETS-KATEGORIER OCH BEFOGENHETS-OMRÅDEN

I *artikel 2a (blivande artikel 2)* finns bestämmelser om unionens befogenhetskategorier, dvs. unionens exklusiva befogenhet, delad befogenhet mellan unionen och medlemsstaterna och unionens befogenhet att

vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. I bestämmelsen preciseras de viktigaste reglerna för förhållandet mellan unionens och medlemsstaternas befogenheter i fråga om de tre centrala befogenhetskategorierna. Vidare innehåller artikeln specialbestämmelser om samordningen av medlemsstaternas ekonomiska politik och sysselsättningspolitik och om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Dessa hör nämligen inte till någon av de tre centrala befogenhetskategorierna. Unionens gällande grundfördrag innehåller inga motsvarande allmänna bestämmelser om unionens eller gemenskapens befogenhetskategorier, men de principer som finns i denna artikel motsvarar ändå i ljuset av EG-domstolens praxis huvudsakligen rådande rättsläge. I det konstitutionella fördraget finns motsvarande bestämmelse i artikel I-12.

Enligt punkt 1 får endast unionen lagstifta och anta rättsligt bindande akter på områden där unionen har exklusiv befogenhet. Medlemsstaterna får däremot göra detta själva endast efter bemyndigande från unionen eller för att genomföra unionens akter. Bestämmelsen motsvarar EG-domstolens rättspraxis (t.ex. mål 804/79, kommissionen mot Förenade kungariket, REG svensk specialutgåva VI, s. 79, punkterna 17–20 och 30, och mål 174/84, Bulk Oil mot Sun International Limited och Sun Oil Trading Company, REG svensk specialutgåva VIII, s. 433, punkt 31).

Enligt punkt 2 får både unionen och medlemsstaterna lagstifta och anta rättsligt bindande akter på ett område där unionen och medlemsstaterna delar befogenhet. Medlemsstaterna ska emellertid utöva sin befogenhet endast i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet. Dessutom ska medlemsstaterna på nytt utöva sin befogenhet i den mån som unionen har beslutat att inte längre utöva sin befogenhet. Enligt EG-domstolens rättspraxis kan inte medlemsstaterna heller nu självständigt vidta sådana åtgärder inom området för delade befogenheter som strider mot den gällande EG-sekundärrätten (t.ex. mål C-154/00, kommissionen mot Grekland, REG 2002, s. I-3879, punkt 12). En annan sak är att man även i fortsättningen i vissa fall kan tillåta en medlemsstat att avvika från en unionsrättsakt antingen direkt med stöd av en fördragsbestämmelse eller med stöd av ett normgivningsbemyndigande i den aktuella rättsakten. Till punkten hänför sig ett protokoll om utövandet av den delade befogenheten och en förklaring (nr 18) om avgränsning av befogenheten.

I punkt 3 sägs det att medlemsstaterna ska samordna sin ekonomiska politik och sysselsättningspolitik i enlighet med de närmare bestämmelserna i EUF-fördraget, vilka unionen har befogenhet att fastställa. Bestämmelsen anger dock inte närmare vilken karaktär unionens befogenheter har på detta område. Att samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken ingår som en särskild punkt i artikel 2a visar dock att det inte är fråga om sådana delade befogenheter som avses i punkt 2 eller ett sådant område enligt punkt 5 där unionen får vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. Detsamma gäller unionens befogenhet i punkt 4 att i enlighet med EU-fördraget fastställa och genomföra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, inbegripet den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik.

Enligt punkt 5 första stycket ska unionen på vissa områden och på de villkor som fastställs i fördragen ha befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. Denna befogenhet skiljer sig från unionens och medlemsstaternas delade befogenhet först och främst i det avseendet att unionens befogenhet på dessa s.k. stödområden aldrig undanträngер medlemsstaternas befogenhet. Att unionen utövar befogenhet leder med andra ord inte till att medlemsstaterna skulle mista rätten att utöva sin egen befogenhet i de frågor där unionen vidtar åtgärder.

Principen är den att det helt klart är medlemsstaterna som huvudsakligen har lagstiftningsmakten och också i övrigt huvudsakligen svarar för den politik som bedrivs på stödområdena, och detta framgår också av det harmoniseringsförbud i punkt 5 andra stycket som gäller alla stödområden. Enligt det får unionens rättsligt bindande akter som antas på grundval av bestämmelserna i fördragen för dessa områden inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar. Även om förordningar, direktiv och beslut kan används som rättsaktstyper på stödområdena begränsar harmo-

niseringsförbudet innehållet i de åtgärder som unionens institutioner får vidta på grundval av bestämmelserna om dessa områden. Ett motsvarande harmoniseringsförbud gäller för närvarande utbildning, yrkesutbildning och ungdomsfrågor (artiklarna 149.4 och 150.4 i EG-fördraget), kultur (artikel 151.5 i EG-fördraget) och folkhälsa (artikel 152.4 c i EG-fördraget). I EG-domstolens rättspraxis har dessa områden dock inte karakteriserats som delar av en särskild befogenhetskategori för stödområden som står utanför den delade befogenheten. I stället kan man anse att befogenhetskategorin för stödområden enligt EUF-fördraget bygger på en systematisering grundad på rättslitteraturen där vissa, närmast de nämnda politikområdena kategoriseras till något som kallas gemenskapens kompletterande befogenhet.

I de fall som omfattas av harmoniseringsförbudet enligt andra stycket är det inte heller möjligt att harmonisera medlemsstaternas lagar och andra författningar med stöd av flexibilitetsklausulen i artikel 308 i EUF-fördraget eller artikel 188c om den gemensamma handelspolitiken i EUF-fördraget mot bakgrund av de uttryckliga förbud som ingår i dessa bestämmelser.

Av punkt 6 framgår det att omfattningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter fastställs i bestämmelserna i fördragen för varje område. Till skillnad från de övriga bestämmelserna i artikel 2a gäller punkt 6 egentligen inte klassificeringen av befogenheterna, utan dess syfte är att fastställa principen enligt vilken omfattningen av unionens befogenheter liksom även förfarandena för utövandet av befogenheterna i sista hand fastställs utifrån bestämmelserna för varje enskilt politikområde i fördragen.

Artikel 2b (blivande artikel 3) innehåller en förteckning över de områden där unionen har exklusiv befogenhet och bestämmelser om de situationer där unionens befogenhet att ingå internationella avtal är exklusiv till sin natur även på andra områden än de som ingår i förteckningen. Det rör sig om en ny artikel som till sitt innehåll motsvaras av artikel I-13 i det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 1 ska unionen ha exklusiv befogenhet på följande områden:

– Tullunionen.

– Fastställandet av de konkurrensregler som är nödvändiga för den inre marknadens funktion.

– Den monetära politiken för de medlemsstater som har euron som valuta.

– Bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken.

– Den gemensamma handelspolitiken.

Bestämmelsen bygger på EG-domstolens rättspraxis när det gäller tullunionen och handelspolitiken (mål 8/73, Hauptzollamt Bremerhaven mot Massey-Ferguson, REG svensk specialutgåva II, s. 139, yttrande 1/75, REG svensk specialutgåva II, s. 511, och yttrande 1/78, REG svensk specialutgåva IV, s. 527) och bevarandet av havets biologiska resurser (mål 804/79, kommissionen mot Förenade kungariket, REG svensk specialutgåva VI, s. 79). EG-domstolen har ingen uttrycklig rättspraxis för hurdan Europeiska gemenskapens nuvarande befogenhet är för den monetära politiken i de medlemsstater som infört euron, men den exklusiva karaktären hos denna gemenskapsbefogenhet kan anses följa av sakens natur. Däremot hör det enligt EG-domstolens rättspraxis för närvarande inte till gemenskapens exklusiva befogenhet att fastställa de konkurrensregler som är nödvändiga för den inre marknadens funktion, utan medlemsstaternas skyldighet att avhålla sig från att vidta åtgärder som strider mot gemenskapens konkurrenslagstiftning har ansetts följa av principen om lojalt samarbete enligt artikel 10 i EG-fördraget (mål 14/68, Walt Wilhelm m.fl. mot Bundeskartellamt, REG svensk specialutgåva I, s. 379).

I punkt 2 finns bestämmelser om de situationer där unionen har exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal också på andra områden än de som avses i punkt 1. Med andra ord ger punkt 2 inte unionen exklusiv befogenhet på vissa politikområden eller i en viss sakfråga, utan den exklusiva karaktären på unionens befogenhet är kopplad till att de allmänna krav som anges i bestämmelsen uppfylls i varje enskilt fall i fråga om ett avtal. Punkt 2 gäller endast hurdan befogenhet unionen har i fråga om avtal, medan bestämmelserna om när unionen har befogenhet att ingå ett internationellt avtal däremot ingår i artikel 188l.1 i EUF-fördraget.

Bestämmelserna i punkt 2 om unionens exklusiva avtalsbefogenhet baserar sig på EG-domstolens rättspraxis i fråga om Europeiska gemenskapens externa behörighet. Enligt den punkten ska unionen ha exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal, om ingåendet av avtalet föreskrivs i en unionslagstiftningsakt (yttrande 1/94, REG svensk specialutgåva XVI, s. 233, punkt 95, och mål C-469/98, kommissionen mot Finland, REG 2002, s I-9627, punkt 83) eller om ingåendet är nödvändigt för att unionen ska kunna utöva sin befogenhet internt (yttrande 1/94, punkterna 85–86, och mål C-469/98, kommissionen mot Finland, punkt 58) eller i den mån ingåendet kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa (mål 22/70, kommissionen mot rådet, det s.k. AETR-fallet, REG svensk specialutgåva I, s. 551, punkterna 17 och 22, och mål C-469/98, kommissionen mot Finland, punkt 77).

Bland de nämnda grunderna för unionens exklusiva avtalsbefogenhet kan man anse att den med störst praktisk betydelse är den bestämmelse som motsvarar EG-domstolens AETR-rättspraxis. Enligt den har unionen exklusiv befogenhet om det planerade internationella avtalet kan påverka gemensamma regler eller ändra deras räckvidd. Däremot kan den grund som kräver att ingåendet av avtalet föreskrivs i en unionslagstiftningsakt mot bakgrund av rättspraxis närmast betraktas som ett särfall inom området för AETR-rättspraxis (mål C-469/98, kommissionen mot Finland, punkterna 80–83). Den grund där det krävs att ingåendet av avtalet är nödvändigt för att unionen ska kunna utöva sin befogenhet internt kan å sin sida anses ha ett relativt snävt tillämpningsområde (mål C-469/98, kommissionen mot Finland, punkt 58).

När det gäller den grund för exklusiv befogenhet som motsvarar AETR-doktrinen preciserar punkt 2 uttryckligen den princip som ingår i EG-domstolens gällande rättspraxis att unionens befogenhet är exklusiv till sin natur bara i den mån som det avtal som ska ingås kan påverka gemensamma regler eller ändra deras räckvidd. Således kommer medlemsstaterna fortfarande att ha rätt att vara avtalsparter parallellt med unionen, om unionen inte med stöd av de övriga bestämmelserna i artikeln har exklusiv befogenhet i fråga om hela avtalet. Också i detta avseende följer punkt 2 noggrant EG-domstolens rättspraxis.

I *artikel 2c (blivande artikel 4)* föreskrivs det om de områden där unionen och medlemsstaterna ska ha delad befogenhet. Det rör sig om en ny artikel vars innehåll motsvarar artikel I-14 i det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 1 ska unionen ha delad befogenhet med medlemsstaterna om den tilldelas en befogenhet som inte omfattas av de områden som avses i artikel 2b, som gäller områden för unionens exklusiva befogenhet, eller artikel 2e, som gäller områden där unionen kan vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Denna systematik, dvs. att unionens befogenhet enligt huvudregeln är delad, motsvarar nuvarande rättsläge. EG-domstolen har i sin rättspraxis konsekvent följt principen att Europeiska gemenskapens befogenhet i princip är delad, om den inte på någon särskild grund kan anses vara exklusiv (t.ex. yttrande 1/94, REG svensk specialutgåva XVI, s. 233, yttrande 2/92, REG 1995, s. I-521, och yttrande 2/00, REG 2001, s. I-9713). Med andra ord är gemenskapens och medlemsstaternas delade befogenhet redan i den nuvarande befogenhetskategoriseringen, som baserar sig på EG-domstolens rättspraxis, som befogenhetskategori "residual" i förhållande till gemenskapens exklusiva befogenhet. Såsom framgår av detaljmotiveringen till artikel 2a.5 har däremot inte befogenhetskategorin för de s.k. stödområdena, vilken inte hör till kategorin delad befogenhet, någon etablerad ställning i EG-domstolens rättspraxis.

I punkt 2 finns en förteckning över områden där unionen och medlemsstaterna har delade befogenheter, men som är formulerad så att den inte är uttömmande. Delad befogenhet gäller på följande områden:

– Inre marknaden; däremot hör fastställandet av nödvändiga konkurrensregler för den inre marknadens funktion med stöd av artikel 2b.1 till unionens exklusiva behörighet.

– Socialpolitik, i fråga om aspekter som anges i EUF-fördraget; till dessa hör åtminstone unionens befogenhet enligt artikel 137.2 b i EUF-fördraget att anta minimikraven på de områden som avses i punkt 1 leden a–i i den bestämmelsen och befogenheten enligt artikel 141.3 i EUF-fördraget att besluta

om åtgärder enligt den bestämmelsen som gäller jämställdhet i frågor som rör anställning och yrke. Artikel 2d.3 gäller andra frågor som hör till unionens befogenhet inom socialpolitiken.

– Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.

– Jordbruk och fiskeri, med undantag av bevarandet av havets biologiska resurser, som med stöd av artikel 2b.1 hör till unionens exklusiva befogenhet.

– Miljö.

– Konsumentskydd.

– Transport.

– Transeuropeiska nät.

– Energi.

– Området med frihet, säkerhet och rättvisa.

– Gemensamma angelägenheter i fråga om säkerhet när det gäller de aspekter på folkhälsa som anges i EUF-fördraget. Denna bestämmelse avser unionens befogenhet att vidta åtgärder enligt artikel 152.4 i EUF-fördraget för att klara av de gemensamma frågorna på säkerhetsområdet. När det gäller unionens övriga åtgärder på folkhälsoområdet är det fråga om de åtgärder för skydd och förbättring av människors hälsa som avses i artikel 2e i EUF-fördraget.

Eftersom förteckningen i punkt 2 således inte är uttömmande är också all annan befogenhet som unionen tilldelas i fördraget delad, om den inte gäller områden där unionen är ensam behörig eller de områden där unionen får vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Undantag utgörs dock av samordningen av den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken och av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, där de särskilda bestämmelserna i artikel 11 i EU-fördraget och 2d i EUF-fördraget gäller och som inte kan anses höra till någon av de tre huvudsakliga befogenhetskategorierna.

Förteckningen i punkt 2 motsvarar i huvudsak EG-domstolens rättspraxis. I likhet med vad som konstateras i detaljmotiveringen till artikel 2b i EUF-fördraget hör fastställandet av nödvändiga konkurrensregler för den inre marknadens funktion inte för närvarande till gemenskapens exklusiva befogenhet. Å andra sidan berörs industrin, som i artikel 2e i EUF-fördraget klassas som s.k. stödområde, för närvarande i EUF-fördraget inte av ett förbud som motsvarar harmoniseringsförbudet i artikel 2a.5 andra stycket i det fördraget. Därför kan industrin för närvarande närmast anses höra till områdena där gemenskapen och medlemsstaterna delar befogenhet. Av de områden som räknas upp i artikel 2c.2 är energi ett nytt politikområde. Enligt gällande artikel 3.1 u i EG-fördraget innefattar gemenskapens verksamhet visserligen bland annat åtgärder på området energi, men några andra uttryckliga bestämmelser om detta finns inte i fördraget.

En annan ändring jämfört med det nuvarande rättsläget följer av att polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet som en del av området med frihet, säkerhet och rättvisa hör till unionens och medlemsstaternas delade befogenhet. För närvarande finns bestämmelserna om dessa områden i avdelning VI (tredje pelaren) i EU-fördraget, och den befogenhet som unionen har på grundval av de bestämmelserna kan inte till alla delar jämställas med delad befogenhet enligt EG-fördraget (artikel 47 i EU-fördraget och mål C-170/96, kommissionen mot rådet, REG 1998, s. I-2763). Dessutom bör det noteras att EG-domstolen i vissa fall ansett att reglering som antagits inom tredje pelaren som en del av det straffrättsliga samarbetet till vissa delar är sådana att de ska antas inom första pelaren som en del av EG-lagstiftningen och att den därmed hör till området för delad befogenhet (mål C-176/03, kommissionen mot rådet, och mål C-440/05, kommissionen mot rådet; dessa mål tas upp närmare i detaljmotiven till artikel 69b i EUF-fördraget).

Enligt punkt 3 ska unionen när det gäller forskning, teknisk utveckling och rymden ha befogenhet att besluta om och genomföra program och även vidta andra åtgärder, men utövandet av denna befogenhet får inte leda till att medlemsstaterna hindras från att utöva sina befogenheter. I punkt 4 finns motsvarande bestämmelse i fråga om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Av dessa utgör rymden och humanitärt bistånd nya politikområden. EUF-fördragets artikel 172a om rymdpolitik preciserades av regeringskonferensen 2007: åtgärder som beslutas på grundval av den rättsliga grunden får inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

Punkterna 3 och 4 innebär att den grundprincip som enligt artikel 2a.2 i EUF-fördraget gäller områden med delad befogenhet inte är tillämplig på de områden som nämns i artikel 2c.3 och 2c.4. Enligt den grundprincipen ska medlemsstaterna utöva sin befogenhet på dessa områden endast i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet eller har beslutat att inte längre utöva den. Till dessa delar motsvarar unionens befogenhet på dessa områden i sak den befogenhet som unionen har på de s.k. stödområden som avses i artikel 2e i EUF-fördraget. EG-fördraget innehåller för närvarande inga motsvarande bestämmelser, även om det i EG-domstolens rättspraxis kan påvisas ett visst stöd för den beskrivna specialnaturen på unionens befogenhet på områdena för utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (mål C-316/91, parlamentet mot rådet, REG svensk specialutgåva XV, s. I-47, och förenade målen C-181/91 och C-248/91, parlamentet mot rådet och kommissionen, REG svensk specialutgåva XIV, s. I-255).

Artikel 2d (blivande artikel 5) är ny i förhållande till nuläget och den innehåller bestämmelser om samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik, sysselsättningspolitik och socialpolitik. De grundläggande principerna för dessa områden finns nu spridda över EG-fördraget enligt beskrivningen nedan. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel I-15 i det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 1 ska medlemsstaterna samordna sin ekonomiska politik inom unionen, och rådet ska besluta om åtgärder i detta syfte, särskilt de allmänna riktlinjerna för denna politik. På de medlemsstater som har infört euron ska särskilda bestämmelser tillämpas. Bestämmelsen motsvarar de grundprinciper som för närvarande ingår i tredje delen avdelning VII i EG-fördraget och bestämmelserna om allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken i artikel 99 i EG-fördraget. Även bestämmelsen om de medlemsstater som har euron som valuta motsvarar rådande rättsläge.

I punkt 2 sägs att unionen ska vidta åtgärder för att säkerställa samordningen av medlemsstaternas sysselsättningspolitik. I fråga om dessa åtgärder nämns särskilt att ange riktlinjerna för denna politik. För närvarande finns det bestämmelser om sådana riktlinjer för sysselsättningen som medlemsstaterna ska beakta i sin sysselsättningspolitik i artikel 128 i EG-fördraget.

Enligt punkt 3 får unionen ta initiativ för att säkerställa samordningen av medlemsstaternas socialpolitik. Här avses andra socialpolitiska aspekter inom unionens befogenhet än de som enligt artikel 2c.2 hör till unionens och medlemsstaternas delade befogenhet.

Artikel 2e (blivande artikel 6) förtecknar de områden där unionen ska ha befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. Detta är en ny bestämmelse i förhållande till nuläget, och den motsvarar artikel I-17 i det konstitutionella fördraget, med undantag av att det nu framhävs att det är medlemsstaternas åtgärder som unionen stöder, samordnar eller kompletterar. I det konstitutionella fördraget sägs det bara att unionen ska ha befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. De områden som avses är

– skydd för och förbättring av människors hälsa,
– industri,
– kultur,
– turism,
– utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott,
– civilskydd, och
– administrativt samarbete.

AVDELNING II

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

I *artikel 2f (blivande artikel 7)* anges att unionen ska säkerställa samstämmigheten mellan all sin politik och verksamhet, med beaktande av samtliga sina mål och i enlighet med principen om tilldelade befogenheter. Bestämmelsen är ny men motsvarar i fråga om syfte nuvarande artikel 3 första stycket i EU-fördraget, enligt vilket unionens gemensamma institutionella ram bl.a. ska säkerställa konsekvens i verksamheten för att nå dess mål. Bestämmelsen motsvarar artikel III-115 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 3 (blivande artikel 8) motsvarar i huvuddrag nuvarande artikel 3.2 i EG-fördraget och artikel III-116 i det konstitutio-

nella fördraget där det föreskrivs om undanröjande av bristande jämställdhet mellan kvinnor och män och främjande av jämställdhet mellan dem. Bestämmelsen har dock bearbetats så att orden ”verksamhet som avses i denna artikel" ska ersättas med ”sin verksamhet”, vilket innebär att bestämmelsen är mera täckande än tidigare. Nuvarande artikel 3.1 i EG-fördraget upphävs och ska i fråga om sitt sakinnehåll ersättas med artiklarna 2b–2e i EUF-fördraget

Artikel 4, som gäller den ekonomiska och monetära politiken, överförs i anpassad form till artikel 97b i EUF-fördraget.

Artikel 5, som gäller de befogenheter som har tilldelats gemenskapen och subsidiaritets- och proprtionalitetsprincipen, upphävs. Den ska ersättas med artikel 3b i EU-fördraget.

Artikel 5a (blivande artikel 9) är ny jämfört med nuläget och har samma innehåll som artikel III-117 i det konstitutionella fördraget. Bestämmelsen om främjandet av hög sysselsättning ingår delvis redan i nuvarande artikel 127.2 i EG-fördraget och bestämmelsen om kraven på en hög hälsoskyddsnivå för människor i nuvarande artikel 152.1 första stycket i EG-fördraget. Bestämmelserna om beaktandet av kraven på garantier för ett fullgott socialt skydd, kampen mot social utestängning samt en hög utbildningsnivå vid fastställandet och genomförandet av unionens politik och verksamhet är nya.

Artikel 5b (blivande artikel 10) är ny jämfört med nuläget. Enligt artikeln ska unionen vid utformningen och genomförandet av sin politik och verksamhet söka bekämpa all diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-118 i det konstitutionella fördraget. Även om nuvarande artikel 13 i EG-fördraget, som i EUF-fördraget motsvaras av artikel 16e, gör det möjligt att vidta nödvändiga åtgärder för att bekämpa ovan nämnda former av diskriminering inom ramen för gemenskapens befogenheter, innehåller inte unionens nuvarande grundfördrag någon allmänt tillämplig bestämmelse som skulle motsvara artikel 5b i EUF-fördraget.

Enligt artikel 6 (blivande artikel 11) ska miljöskyddskraven integreras i utformningen och genomförandet av unionens politik och verksamhet, särskilt i syfte att främja en hållbar utveckling. Artikeln har samma innehåll som nuvarande artikel 6 i EG-fördraget och artikel III-119 i det konstitutionella fördraget.

Genom artikel 6a (blivande artikel 12) ersätts den horisontella bestämmelsen i artikel 153.2 i EG-fördraget om att konsumentskyddskraven ska beaktas i unionens övriga politik och verksamhet. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-120 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 6b (blivande artikel 13) är ny. Den gäller djurskydd och djurens välfärd. Artikeln motsvarar med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsens ordalydelse protokollet om djurskydd och djurens välfärd som fogades till EG-fördraget genom Amsterdamfördraget. Artikeln motsvarar artikel III-121 i det konstitutionella fördraget.

Artiklarna 7–9, som gäller gemenskapens institutioner, upphävs. Deras sakinnehåll ersätts med bestämmelserna i artikel 9 i EU-fördraget och i fråga om artikel 8 dessutom med artikel 245a.1 i EUF-fördraget.

Artikel 10, som gäller medlemsstaternas skyldighet att fullgöra de skyldigheter som följer av EG-fördraget eller av åtgärder som vidtagits av institutionerna, upphävs. Dess sakinnehåll ersätts med artikel 4a.3 i EU-fördraget.

Artiklarna 11 och 11a, som gäller närmare samarbete, ersätts med artikel 10 i EU-fördraget samt artiklarna 280a–280i enligt vad som anges närmare i samband med behandlingen av dessa artiklar.

Artikel 12, som gäller diskriminering på grund av nationalitet, blir artikel 16d i EUF-fördraget, som förklaras nedan.

Artikel 13, som gäller åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning, blir artikel 16e i EUF-fördraget ändrad på det sätt som anges nedan.

Artikel 14, som gäller definitionen på den inre marknaden och målet att upprätta den inre marknaden, blir artikel 22a i EUF-fördraget anpassad på det sätt som anges nedan.

Artikel 15, som gäller beaktandet av de påfrestningar som vissa ekonomier på olika utvecklingsnivåer kommer att utsättas för, blir

artikel 22b i EUF-fördraget med tekniska anpassningar.

I artikel 16 (blivande artikel 14) ingår en förpliktelse för unionen och medlemsstater att sörja för att tjänster av allmänt ekonomiskt intresse utförs på grundval av principer och villkor, särskilt ekonomiska och finansiella, som gör det möjligt för dem att fullgöra sina uppgifter, motsvarar till centrala delar nuvarande artikel 16 i EG-fördraget. En ändring jämfört med sistnämnda bestämmelse är att i den ändrade artikel 16 betonas uttryckligen tryggandet av ekonomiska och finansiella villkor för utförandet av de tjänster som avses i bestämmelsen. Dessutom fogas artikel 3b i EU-fördraget till förteckningen i artikel 16 över särskilda bestämmelser vilkas tillämpning inte begränsas genom artikel 16.

Utöver de bestämmelser som motsvarar nuvarande artikel 16 i EG-fördraget ger den ändrade artikel 16 unionen befogenheter att genom förordningar som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa principer som reglerar utförandet av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse samt ekonomiska och finansiella villkor för dem. De befogenheter som tilldelas unionen genom bestämmelsen begränsar ändå inte medlemsstaternas befogenheter att tillhandahålla, beställa och finansiera sådana tjänster som bestämmelsen avser i överensstämmelse med fördragen. Eftersom artikel 16 enligt bestämmelsens uttryckliga ordalydelse inte begränsar tillämpningen av artikel 3a i EU-fördraget och artiklarna 73, 86 och 87 i EUF-fördraget, begränsar de befogenheter som grundar sig på artikel 16 inte heller unionens möjligheter att vidta åtgärder som hänför sig till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse med stöd av ovan nämnda bestämmelser. Speciellt central i detta avseende är artikel 86 i EUF-fördraget, enligt vilken bestämmelserna i fördragen tillämpas endast i den mån de inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse fullgörs. Med stöd av nuvarande artikel 86 i EG-fördraget samt EG-fördragets andra bestämmelser om den inre marknaden har gemenskapen också antagit akter som gäller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse inom bl.a. post-, telekommunikations- och energisektorerna. Till Lissabonfördraget fogas också ett nytt protokoll om tjänster av allmänt intresse, där man kommer närmare överens om deras tolkning.

I artikel 16a (blivande artikel 15) föreskrivs om öppenhet och insyn när det gäller arbetet inom unionens institutioner, organ och byråer samt när det gäller handlingar. I de nuvarande fördragen motsvaras bestämmelsen närmast av artikel 255 i EG-fördraget, som gäller tillgång till handlingar. Jämfört med nuvarande artikel 255 i EG-fördraget utvidgas tillämpningsområdet för tillgången till handlingar. I artikel 16a i EUF-fördraget placeras dessutom en allmän princip för en öppen förvaltning samt en bestämmelse om att Europaparlamentets och rådets sammanträden ska vara offentliga. Bestämmelsen om att rådets möten ska vara offentliga ingår också i artikel 9c.8 i EU-fördraget. Artikel 16a i EUF-fördraget motsvarar bortsett från de ändringar som gäller namn på rättsakter artikel I-50 i det konstitutionella fördraget som gäller öppenhet och insyn i unionens arbete samt artikel III-399 som innehåller närmare bestämmelser om förverkligandet av allmänhetens tillgång till handlingar.

I artikel 1 andra stycket i EU-fördraget ingår fortfarande en hänvisning till en allt fastare sammanslutning mellan de europeiska folken, där besluten ska fattas så öppet som möjligt och enligt närhetsprincipen. I artikel 8a.3 i avdelning II i EU-fördraget som gäller demokratiska principer tas dessutom in en hänvisning till att besluten ska fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt.

Artikel 16a.1 i EUF-fördraget är jämfört med nuläget ny och innehåller en allmän öppenhetsprincip. I artikeln föreskrivs att unionens institutioner, organ och byråer ska utföra sitt arbete så öppet som möjligt för att främja en god förvaltning och se till att det civila samhället kan delta. Hänvisningen kompletterar de ovan beskrivna hänvisningarna till att principen om öppenhet ska iakttas i unionens arbete i artikel 1 andra stycket i EU-fördraget och artikel 8a.3 i EU-fördraget.

Artikel 16a.2 är ny jämfört med nuläget och innehåller en bestämmelse om att Europaparlamentets och rådets sammanträden ska vara offentliga. Europaparlamentets sammanträden ska alltid vara offentliga, vilket motsvarar nuvarande praxis. Rådets sammanträ-

den ska vara offentliga när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt. Artikeln hänför sig för rådets del till artikel 9c.8 i EU-fördraget, enligt vilken varje rådsmöte ska delas upp i två delar, varav en del ägnas åt överläggningar om unionens lagstiftningsakter och en del åt icke lagstiftande verksamhet.

I artikel 207.3 i EG-fördraget åläggs rådet för närvarande ändå att i sin arbetsordning fastställa de fall då det ska anses handla i egenskap av lagstiftare, i syfte att medge större tillgång till handlingar i dessa fall samtidigt som effektiviteten i beslutsprocessen bevaras. När rådet handlar i sin egenskap av lagstiftare ska omröstningsresultaten och röstmotiveringarna samt uttalandena till protokollet med stöd av artikel 207.3 i EG-fördraget alltid offentliggöras. Enligt rådets nuvarande arbetsordning (rådets beslut 2006/683/EG, Euratom, EUT L 285 2006, s. 47) gäller regeln att rådets sammanträden ska vara offentliga i princip endast rättsakter enligt medbeslutandeförfarandet. Lissabonfördraget innebär när det gäller rådets sammanträden att öppenheten blir huvudregel i alla lagstiftningsförfaranden.

Artikel 16a.3 första stycket innehåller huvudprincipen för offentlighet för handlingar, enligt vilken varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat ska ha rätt till tillgång till unionens handlingar. Artikeln motsvarar artikel 255.1 i EG-fördraget, men dess tillämpningsområde utvidgas förutom till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar även till alla andra unionens institutioners, organs och byråers handlingar. Till bestämmelsen fogas dessutom att rätten gäller alla handlingar oberoende av medium. För närvarande ingår definitionen på handlingar i sekundärlagstiftningen om allmänhetens tillgång till handlingar (Europaparlamentets och rådets förordning 1049/2001/EG, EGT L 145 2001, s. 43) som antagits med stöd av artikel 255 i EG-fördraget. Allmänheten har tillgång till handlingar på grundval av de principer och förutsättningar som definieras i enlighet med artikel 16a.3 i EUF-fördraget.

Enligt artikel 16a.3 andra stycket ska Europaparlamentet och rådet, under hänsynstagande till allmänna eller enskilda intressen, genom förordningar som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa allmänna principer och gränser för rätten till tillgång till handlingar. Stycket skiljer sig från artikel 255.2 i EG-fördraget genom individualiseringen av rättsaktsinstrumentet. Visserligen har rättsaktsinstrumentet i praktiken redan nu varit just en förordning när man föreskrivit om allmänna principer och gränser för allmänhetens tillgång till handlingar.

Artikel 16a.3 tredje stycket motsvarar i huvudsak artikel 255.3 i EG-fördraget. Enligt stycket ska unionens institutioner, organ och byråer säkerställa öppenhet i sitt arbete och ska i sina arbetsordningar utarbeta särskilda bestämmelser om tillgång till institutionens, organets eller byråns handlingar i enlighet med de förordningar som avses i andra stycket. Nytt jämfört med artikel 255.3 i EG-fördraget är att stycket innehåller en uttrycklig skyldighet för institutioner, organ och byråer att säkerställa öppenhet. Skyldigheten att i sin arbetsordning utarbeta särskilda bestämmelser om tillgång till handlingar begränsar sig inte heller längre enbart till Europaparlamentet, rådet och kommissionen. I praktiken har de övriga unionens institutioner, organ och byråer dock i regel redan tidigare antagit bestämmelser om tillgång till handlingar utan en direkt skyldighet baserad på grundfördragen.

Artikel 16a.3 fjärde stycket begränsar tillgången till handlingar enligt punkt 3 för Europeiska unionens domstol, Europeiska centralbanken och Europeiska investeringsbanken. Det material som man får ta del av är begränsat till handlingar som uppkommer endast när de utövar sina administrativa funktioner.

Artikel 16a.3 femte stycket är nytt och innehåller en särskild skyldighet i fråga om handlingar som gäller lagstiftningsförfaranden. Enligt stycket ska Europaparlamentet och rådet säkerställa att handlingar som gäller lagstiftningsförfaranden offentliggörs på de villkor som fastställs i de förordningar som avses i andra stycket. Artikel 255 i EG-fördraget innehåller ingen motsvarande bestämmelse. I artikel 207.3 i EG-fördraget åläggs rådet ändå att i sin arbetsordning fastställa de fall då det ska anses handla i sin egenskap av lagstiftare, i syfte att medge större tillgång till handlingar i dessa fall.

Artikel 16b (blivande artikel 16) innehåller en bestämmelse om skydd av personuppgifter. Bestämmelsen motsvarar i sak i huvuddrag nuvarande artikel 286 i EG-fördraget. Bestämmelsen motsvarar artikel I-51 i det konstitutionella fördraget med undantag för namn på rättsakter och de övriga undantag som anges nedan.

Artikel 16b.1 är ny och innehåller en bestämmelse, enligt vilken var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. En motsvarande bestämmelse ingår i artikel 8.1 i unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Artikel 16b.2 första stycket innehåller en bestämmelse om rättslig grund. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa bestämmelser om skydd för enskilda personer när det gäller behandling av personuppgifter hos unionens institutioner, organ och byråer. Den rättsliga grunden gäller även behandling av personuppgifter i medlemsstaterna, när dessa utövar verksamhet som omfattas av unionsrättens tillämpningsområde. Även bestämmelser som gäller den fria rörligheten för de personuppgifter som avses i artikeln blir aktuella.

Det s.k. dataskyddsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG, EGT L 281 1995, s. 31) som utfärdades om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter i gällande gemenskapslagstiftning reglerar behandlingen av personuppgifter i medlemsstaterna. Dataskyddsdirektivet har utfärdats med stöd av artikel 95 (f.d. 100a) i EG-fördraget. Motsvarande reglering för gemenskapernas institutioner och organ baserar sig på dataskyddsförordningen som utfärdats med stöd av nuvarande artikel 286 i EG-fördraget (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001, EGT L 8 2001, s. 1). Inom unionens tredje pelare är den nuvarande regleringen av dataskyddet splittrad. Bestämmelser har inskrivits i flera olika instrument, t.ex. i instrument som gäller alleuropeiska datasystem. Artikel 16b.2 första stycket i EUF-fördraget utgör sålunda när det träder i kraft för första gången en täckande rättslig grund för reglering med avseende på personuppgifter i unionen.

Enligt artikel 16b.2 första stycket ska oberoende myndigheter kontrollera att bestämmelserna följs. Artikeln upprepar till dessa delar bestämmelsen i artikel 8.3 i stadgan om de grundläggande rättigheterna.

Inom den gällande gemenskapslagstiftningen övervakas efterlevnaden av dataskyddsförordningen av den oberoende tillsynsmyndighet som avses i artikel 41 i samma förordning, dvs. Europeiska datatillsynsmannen. I fråga om medlemsstaterna övervakas efterlevnaden av dataskyddsbestämmelserna av den nationella myndighet som avses i artikel 28 i dataskyddsdirektivet och som fullgör sina uppgifter fullständigt oberoende. De oberoende myndigheter som avses i artikel 16b.2 första stycket i EUF-fördraget kommer att anges närmare i rättsakter som antas med stöd av artikeln.

I artikel 16b.2 andra stycket har tagits in en bestämmelse om att de bestämmelser som antas på grundval av denna artikel inte ska påverka tillämpningen av de särskilda bestämmelser som anges i artikel 25a i EU-fördraget. I artikel 25a i EU-fördraget ingår en särskild rättsgrund för dataskyddsbestämmelser inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. De dataskyddsbestämmelser som ska antas inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken kommer att stå utanför Europeiska unionens domstoles befogenhet. Varken artikel 286 i EG-fördraget eller artikel I-51 i det konstitutionella fördraget innehåller någon undantagsbestämmelse som skulle motsvara artikel 16b.2 andra stycket i EUF-fördraget.

En förklaring (nr 20) har getts till artikeln, enligt vilken varje gång sådana regler om skydd av personuppgifter som kan få direkta konsekvenser för den nationella säkerheten ska antas på grundval av artikeln, måste vederbörlig hänsyn till detta. Dessutom har getts en förklaring om skydd av personuppgifter på området för straffrättsligt samarbete och polissamarbete (nr 21), där de särskilda förhållandena på dessa områden betonas. Förklaringarna behandlas närmare i detaljmotiveringen till dem.

I *artikel 16c (blivande artikel 17)* föreskrivs om kyrkors och konfessionslösa organisationers ställning. Artikeln är ny jämfört med nuläget men i punkterna 1 och 2 uppre-

pas i sin helhet den förklaring (nr 11) om kyrkors och konfessionslösa organisationers ställning som fogats till Amsterdamfördraget. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel I-52 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 16c.1 föreskrivs att unionen ska respektera och inte påverka den ställning som kyrkor och religiösa sammanslutningar och samfund har i medlemsstaterna enligt den nationella lagstiftningen.

I artikel 16c.2 föreskrivs att unionen även ska respektera den ställning som filosofiska och konfessionslösa organisationer har enligt den nationella lagstiftningen.

I artikel 16c.3 föreskrivs att unionen ska upprätthålla en öppen, tydlig och regelbunden dialog med dessa kyrkor och organisationer, varvid deras identitet och specifika bidrag ska erkännas.

ANDRA DELEN

ICKE-DISKRIMINERING OCH UNIONSMEDBORGARSKAP

I *artikel 16d (blivande artikel 18)* bekräftas principen enligt vilken all diskriminering på grund av nationalitet ska vara förbjuden inom tillämpningsområdet för grundfördragen utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i fördragen. Bestämmelsen har samma innehåll som nuvarande artikel 12 i EG-fördraget med undantag för en horisontell förändring (”detta fördrag” ersätts med ”grundfördragen”). Regleringen om genomförande av förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet kan genomföras i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Artikeln motsvarar artiklarna I-4.2 och III-123 i det konstitutionella fördraget. En ändring i sak jämfört med nuläget är att tillämpningsområdet för förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet utvidgas till frågor som för närvarande täcks av avdelning V och VI i EU-fördraget, dvs. den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Artikel 16e (blivande artikel 19) erbjuder en rättsgrund med stöd av vilken unionen kan vidta lämpliga åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning. Artikeln motsvarar nuvarande artikel 13 i EG-fördraget samt artikel III-124 i det konstitutionella fördraget med följande ändringar. Dess tillämpningsområde utvidgas så att det omfattar även området för det nuvarande unionsfördraget.

Förfarandet i artikel 16e.1 har jämfört med artikel 13 i EG-fördraget ändrats så att rådet vidtar sina åtgärder i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. I det konstitutionella fördraget förutsätter förfarandet enligt punkt 1 Europaparlamentets godkännande, enligt artikel 16e.1 i EUF-fördraget räcker dock att Europaparlamentet hörs.

Artikel 16e.2 ändras jämfört med artikel 13 i EG-fördraget vad gäller benämningen på beslutsförfarandet. Jämfört med artikel III-124 i det konstitutionella fördraget specificeras inga rättsaktsinstrument i artikel 16e i EUF-fördraget.

Artikel 17 (blivande artikel 20) innehåller allmänna principer för unionsmedborgarskap och en förteckning över rättigheter i anslutning till medborgarskapet. En definition på unionsmedborgare ingår i artikel 8 i nya avdelning II i det nya EU-fördraget som gäller demokratiska principer.

I artikel 17.1 som gäller unionsmedborgarskap föreskrivs om att unionsmedborgarskap ska införas. De allmänna principerna i artikel 17.1 motsvarar bestämmelserna i nuvarande artikel 17.1 i EG-fördraget. Unionsmedborgares rättigheter och skyldigheter räknas i punkt 2 upp i komprimerad form. Rättigheterna motsvarar bestämmelserna i nuvarande artiklar 18–21 i EG-fördraget med undantag för den rätt att vända sig till unionens rådgivande organ som har lagts till artikel 17 i EUF-fördraget. Bestämmelsen motsvarar artikel I-10 i det konstitutionella fördraget. I stadgan om de grundläggande rättigheterna ingår också en avdelning om medborgarnas rättigheter (avdelning V).

Artikel 18 (blivande artikel 21) gäller varje unionsmedborgares rätt till fri rörlighet och fri vistelse. Bestämmelsen kompletterar artikel 17.2 punkt a i EUF-fördraget som gäller unionsmedborgarskap. Artikel erbjuder en rättsgrund för åtgärder som underlättar unionsmedborgarnas möjligheter att utöva rätten till fri rörlighet och fri vistelse. Artikel 18.2 och 18.3 ändras i fråga om beslutsfattande

och genom en ny rättsgrund för åtgärder om social trygghet eller socialt skydd. Till de delar nuvarande artikel 18.3 i EG-fördraget ställde bestämmelser om pass, identitetskort, bevis om uppehållstillstånd eller andra jämförbara dokument utanför gemenskapens befogenhet, förskrivs i artikel 62.3 i EUF-fördraget om saken. De ändrade 18.2 och 18.3 motsvarar artikel III-125.1 och III-125.2 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 18.1, som gäller varje unionsmedborgares rätt att fritt röra sig och uppehålla sig, ändras inte bortsett från horisontella förändringar.

Enligt artikel 18.2 får Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet anta bestämmelser i syfte att underlätta utövandet av varje unionsmedborgares rätt att fritt röra sig och uppehålla sig enligt punkt 1.

Artikel 18.3 ändras genom en bestämmelse om att rådet för att trygga utövandet av den rätt som varje unionsmedborgare enligt punkt 1 har att fritt röra sig och uppehålla sig och om inte befogenheter för detta ändamål föreskrivs i fördragen, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande får besluta om åtgärder om social trygghet eller socialt skydd. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 19 (blivande artikel 22) ändras inte med undantag av de horisontella ändringar gällande procedurerna för beslutsfattande. Artikeln innehåller bestämmelser om varje unionsmedborgares rösträtt och valbarhet vid kommunala val och val till Europaparlamentet samt en rättsgrund för antagandet av närmare bestämmelser om dessa. Bestämmelserna kompletterar artikel 17.2 punkt b i EUF-fördraget. De motsvarar det konstitutionella fördragets artikel I-10.2 punkt b och artikel III-126 med untdantag av ändingar gällande namn på rättsakter.

Artikel 20 (blivande artikel 23), som gäller skydd av diplomatiska eller konsulära myndigheter inom ett tredje lands territorium, ändras så att uttrycket i artikel 20 i EG-fördraget ”komma överens om de inbördes regler som behövs och” ersätts med ”vidta nödvändiga åtgärder och”. Artikeln kompletteras också så att rådet får, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet, anta direktiv som föreskriver de samordnings- och samarbetsåtgärder som behövs för att främja detta skydd. Den ändrade artikeln motsvarar artiklarna I-10.2 punkt c och III-127 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 21 (blivande artikel 24) innehåller bestämmelser om unionsmedborgares möjlighet att framlägga ett medborgarinitiativ samt rätt att göra framställningar till Europaparlamentet, vända sig till den europeiska ombudsmannen och vända sig till unionens institutioner eller organ. Artikeln motsvarar i fråga om sitt sakinnehåll nuvarande artikel 21 i EG-fördraget med undantag för att en ny första punkt som gäller medborgarinitiativ har tagits in i artikeln. Artikel 21 första stycket motsvarar tillsammans med artikel 8b.4 i EU-fördraget, till vilken det hänvisas i stycket, artikel I-47.4 i det konstitutionella fördraget med undantag för en ändring som gäller rättsaktsnamnet, och andra, tredje och fjärde stycket motsvarar artikel I-10.2 punkt d i det konstitutionella fördraget.

I artikelns nya första stycke föreskrivs att Europaparlamentet och rådet genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska anta bestämmelser om de förfaranden och villkor som krävs för framläggandet av ett medborgarinitiativ enligt artikel 8b i EU-fördraget. Bestämmelser meddelas bl.a. om minsta antal medlemsstater som de medborgare som lägger fram förslaget måste komma ifrån.

I *artikel 22 (blivande artikel 25)* första stycket föreskrivs att kommissionen vart tredje år ska rapportera till de institutioner som nämns i artikeln om tillämpningen av den del som gäller förbud mot diskriminering och medborgarskap. Bestämmelsen motsvarar i sak artikel III-129 i det konstitutionella fördraget. Ordalydelsen i artikel 22 första stycket ändras inte, men jämfört med de nuvarande fördragen täcker rapporten dessutom det medborgarinitiativ samt det förbud mot diskriminering på grund av nationalitet, kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning som ska nämnas i delen efter ändringen av artiklarna.

I andra stycket föreskrivs att rådet genom enhälligt beslut och efter Europaparlamentets godkännande får anta bestämmelser för att komplettera de rättigheter som anges i artikel

17.2 i EUF-fördraget. Innehållet i bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 22 andra stycket i EG-fördraget. Enligt artikel III-129 i det konstitutionella fördraget förutsätter ett beslut Europaparlamentets godkännande.

TREDJE DELEN

UNIONENS POLITIK OCH INRE ÅTGÄRDER

AVDELNING I

DEN INRE MARKNADEN

Bestämmelserna gäller definitionen av den inre marknaden, huvudprinciperna för den inre marknadens upprättande och funktion samt vissa specialsituationer i anslutning till den inre marknadens funktion. Med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse och placering motsvarar de bestämmelserna i det nuvarande EG-fördraget.

Artikel 22a (blivande artikel 26), som motsvarar artikel 14 i EG-fördraget, innehåller en definition på den inre marknaden och målet att en inre marknad ska upprättas. Artikeln motsvarar artikel III-130.1–130.3 i det konstitutionella fördraget. Hänvisningen i artikel 14.1 i EG-fördraget till att den inre marknaden ska upprättas under tiden fram till och med den 31 december 1992 har strukits som föråldrad.

I *artikel 22b (blivande artikel 27)* föreskrivs om möjligheten att ta hänsyn till de påfrestningar som vissa ekonomier på olika utvecklingsnivåer kommer att utsättas för vid upprättandet av den inre marknaden. Artikeln har samma innehåll som nuvarande artikel 15 i EG-fördraget och motsvarar artikel III-130.4 i det konstitutionella fördraget.

AVDELNING Ia

FRI RÖRLIGHET FÖR VAROR

Bestämmelserna gäller definitionen av tullunionen och de grundläggande principer som ska tillämpas på den, tullsamarbete, huvudprinciperna för fri rörlighet för varor samt de uppgifter som ålagts institutionerna för att genomföra fri rörlighet. Med undantag för vissa ändringar som gäller beslutsförfarandet samt vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse motsvarar bestämmelserna avdelning I i det nuvarande EG-fördragets tredje del och artiklarna III-151–III-155 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 23 (blivande artikel 28), där tullunionen definieras, motsvarar i huvudsak artikel III-151.1 och III-151.2 i det konstitutionella fördraget och nuvarande artikel 23 i EG-fördraget. I artikel 23.1 föreskrivs att unionen ska innefatta en tullunion medan det i gällande text föreskrivs att gemenskapen ska grunda sig på en tullunion. Artikel 23.2 ändras inte.

Artikel 24 (blivande artikel 29), där det anges när varor ska anses vara i fri omsättning efter importformaliteterna, ändras inte.

KAPITEL 1

TULLUNION

Artikel 25 (blivande artikel 30), enligt vilken tullar på import och export samt avgifter med motsvarande verkan ska vara förbjudna mellan medlemsstaterna, ändras inte.

Artikel 26 (blivande artikel 31), enligt vilken rådet med kvalificerad majoritet fastställer tullsatserna i den gemensamma tulltaxan, ändras inte.

Artikel 27 (blivande artikel 32), där kommissionens utgångspunkter anges när den ska fullgöra sina uppgifter i samband med tullunionen, ändras inte.

KAPITEL 1a

TULLSAMARBETE

Artikel 27a (blivande artikel 33) innehåller bestämmelser om tullsamarbete. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-152 i det konstitutionella fördraget och motsvarar i huvudsak nuvarande artikel 135 i EG-fördraget. I artikeln utgår bestämmelsen i artikel 135 i EG-fördraget enligt vilken åtgärderna inte ska gälla tillämpningen av nationell straffrätt eller den nationella rättsskipningen. I och med att pelarindelningen slopas blir det onödigt med en separat bestämmelse om straffrätt och rättsskipning, eftersom

EUF-fördraget också innehåller bestämmelser om straffrättsligt samarbete.

KAPITEL 2

FÖRBUD MOT KVANTITATIVA RESTRIKTIONER MELLAN MEDLEMSSTATERNA

Artiklarna 28–31 (blivande artiklar 34–37), som innehåller förbud mot kvantitativa import- och exportrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan mellan medlemsstaterna, vilket utgör grunden för den fria rörligheten för varor, samt bestämmelser om anpassning av nationella monopol, ändras inte.

AVDELNING II

JORDBRUK OCH FISKERI

Bestämmelser om unionens politik som gäller jordbruk och fiskeri ingår i avdelning II i EG-fördragets tredje del. En central förändring i Lissabonfördraget, liksom även i det konstitutionella fördraget, är att man i huvudsak övergår till det ordinarie lagstiftningsförfarandet även inom området för jordbruk och fiskeri. Dessutom har det företagits vissa tekniska ändringar i artiklarna om jordbruk och fiskeri som gäller i synnerhet ordalydelsen och bestämmelsernas placering. Förutom jordbruk gäller artiklarna även fiskeri som nämns särskilt.

Den första ändringen i bestämmelserna om jordbruk i EG-fördraget är att orden ”och fiskeri” läggs till rubriken för avdelning II som gäller jordbruk.

Artikel 32 (blivande artikel 38), där det konstateras att den inre marknaden även ska omfatta jordbruksprodukter och handel med jordbruksprodukter, ändras så att till artikel 32.1 fogas ett nytt första stycke, där det konstateras att unionen ska fastställa och genomföra en gemensam jordbruks- och fiskeripolitik. Nuvarande punkt 1 blir punkt 2 och även till denna punkt fogas en hänvisning till fiskeri. Till stycket fogas dessutom ett omnämnande av att hänvisningarna till den gemensamma jordbrukspolitiken eller jordbruket ska anses omfatta även fiskerisektorn med beaktande av de särskilda kännetecknen för denna sektor. I EG-fördraget ingår en hänvisning till den gemensamma jordbrukspolitiken och fiskeripolitiken i artikel 3 i EG-fördraget, på grundval av vilken jordbruket och fiskeriet hittills har behandlats på samma sätt i grundfördraget. I punkt 2 ska orden ”reglerna för upprättandet av den gemensamma marknaden” ersättas med ”reglerna för den inre marknadens upprättande och funktion”. Det är endast fråga om ett förtydligande som hänför sig till upprättandet av en gemensam organisation av marknaden. I artikel 32.3 ska orden ”till detta fördrag” utgå. Det är fråga om en teknisk ändring i anslutning till bilagan om jordbruksprodukter som fogats till fördraget. Artikeln motsvarar till innehållet artikel III-225 och artikel III-226 i det konstitutionella fördraget.

Artiklarna 33−35 (blivande artiklarna 39–41) ändras inte. Artikel 33 i EG-fördraget anger målen för den gemensamma jordbrukspolitiken samt aspekter som hänsyn ska tas till vid utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Artikel 34 i EG-fördraget definierar mycket allmänt innehållet i den s.k. gemensamma organisationen av jordbruksmarknaden. Enligt artikel 35 i EG-fördraget kan man för att målen för den gemensamma jordbrukspolitiken ska kunna uppnås även samordna insatser i fråga om yrkesutbildning, forskning och kunskapsöverföring på jordbruksområdet samt främja konsumtionen av jordbruksprodukter. Artiklarna motsvarar artiklarna III-227–III-229 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 36 (blivande artikel 42) gäller tillämpningen av konkurrensregler inom området för jordbruk. Artikeln motsvarar artikel III-230 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar av namn på rättsakter. Artikeln ändras så att både rådet och Europaparlamentet nämns i första stycket och hänvisningen till artikel 37.3 ska utgå. Enligt ändringen ska det ordinarie lagstiftningsförfarandet även tillämpas när det bestäms i vilken mån kapitlet om konkurrensregler i EUF-fördraget ska tillämpas på produktion av och handel med jordbruksprodukter. I nuvarande artikel 36 första stycket i EG-fördraget bestäms att det ska tillämpas ett förfarande där Europaparlamentet endast hörs. Dessutom ändras artikel 36 så att rådets tillstånd att bevilja stöd enligt artikel 36 andra stycket ges

på förslag av kommissionen, medan det i artikel 36 andra stycket i EG-fördraget inte förutsätts att kommissionen lägger fram något förslag i saken.

Artikel 37 (blivande artikel 43) gäller beslutsförfarandet inom området för jordbruk och fiskeri. Artikeln motsvarar artikel III-231 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar av namn på rättsakter. Artikeln ändras så, att den föråldrade hänvisningen i artikel 37.1 till sammankallande av en konferens när EG-fördraget har trätt i kraft, slopas. Artikel 37.2 i EG-fördraget blir således artikel 37.1 och i början av artikeln stryks även hänvisningen till ovan nämnda jordbrukskonferens och till att kommissionen inom två år ska lägga fram förslag om genomförandet av jordbrukspolitiken. Däremot föreskrivs endast att kommissionen ska lägga fram förslag om genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken.

Till artikel 37 fogas även nya punkter 2 och 3. I den nya punkt 2 föreskrivs om huvudregeln som gäller det ordinarie lagstiftningsförfarandet samt om obligatoriskt hörande av Ekonomiska och sociala kommittén. Detta förfarande ska iakttas när det föreskrivs om den gemensamma organisationen av jordbruksmarknaderna samt om övriga bestämmelser som behövs för att uppnå målen för den gemensamma politiken för jordbruk och fiskeri. Enligt nuvarande artikel 37.2 i EG-fördraget ska rådet med kvalificerad majoritet på förslag från kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet utfärda förordningar eller direktiv eller fatta beslut. I nuvarande artikel 37.2 i EG-fördraget ingår även ett undantag för beslutsförfarandets del som gäller utfärdandet av rekommendationer. I den nya artikel 37.3 föreskrivs ändå att rådet på förslag av kommissionen ska besluta om åtgärder om fastställande av priser, avgifter, stöd och kvantitativa begränsningar samt om fastställande och fördelning av fiskerimöjligheter. Europaparlamentet deltar således inte i beslut som fattas om dessa frågor.

I början av artikel 37.3 stryks hänvisningen till att rådet med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen får ersätta de nationella marknadsorganisationerna med den gemensamma organisationen. Däremot föreskrivs i nya artikel 37.4 endast att de nationella marknadsorganisationerna i enlighet med artikel 37.2 i EUF-fördraget får ersättas med den gemensamma marknadsorganisationen.

Lissabonfördraget innebär att man även på veterinär- och växtskyddsområdet övergår helt och hållet till det ordinarie lagstiftningsförfarandet i enlighet med artikel 37.2 i EUF-fördraget, medan medbeslutandeförfarandet för närvarande iakttas bara när rättsakter antas med stöd av artikel 152.4 punkt b i EG-fördraget, som gäller folkhälsan. Rättsgrunden förblir dock tudelad på veterinär- och växtskyddsområdet, för om det direkta syftet med åtgärderna är att skydda folkhälsan antas rättsakterna med stöd av artikel 152.4 punkt b, som gäller folkhälsan. Artikeln motsvarar artikel III-278.4 punkt b i det konstitutionella fördraget.

Artikel 38 (blivande artikel 44), som gäller förhållandet mellan en nationell marknadsorganisation eller någon annan form av intern reglering och den inre marknaden, ändras inte. Artikeln motsvarar artikel III-232 i det konstitutionella fördraget.

AVDELNING III

FRI RÖRLIGHET FÖR PERSONER, TJÄNSTER OCH KAPITAL

KAPITEL 1

ARBETSTAGARE

Artiklarna 39−42 i EUF-fördraget innehåller bestämmelser om fri rörlighet för arbetstagare i unionen.

Artiklarna 39–41 (blivande artiklarna 45–47) ändras inte. Artiklarna motsvarar i huvudsak artiklarna III-133–135 i det konstitutionella fördraget, men i artikel III-133 i det konstitutionella fördraget används uttrycket ”arbetstagare ska ha rätt att röra sig fritt” och konstateras att diskriminering på grund av nationalitet ska vara förbjuden, medan det i EUF- och EG-fördragen används uttrycket ”fri rörlighet för arbetstagare ska säkerställas” och all diskriminering på grund av nationalitet ska avskaffas. I de artiklar i det konstitutionella fördraget som motsvarar artiklarna 39 och 40 finns dessutom skillnader som gäller horisontella namn på rättsaktsinstrument och namn på beslutsförfaranden.

Texten i artikel i III-135 i det konstitutionella fördraget är identisk med artikel 41.

Artikel 42 (blivande artikel 48) gäller sådana åtgärder inom den sociala trygghetens område som ska antas för att genomföra fri rörlighet för arbetstagare. Bestämmelsen motsvarar i övrigt artikel III-136 i det konstitutionella fördraget, men dess bestämmelser om en s.k. nödbromsmekanism för antagandet av rättsakter har bearbetats. Ändringen ingår som sådan i mandatet till regeringskonferensen 2007.

Jämfört med nuvarande artikel 42 i EG-fördraget ersätts hänvisningen till migrerande arbetstagare med en hänvisning till migrerande arbetstagare och egenföretagare. I fråga om de åtgärder som antas med stöd av artikel 42 i EUF-fördraget övergår man i enlighet med det konstitutionella fördraget från enhälligt beslut av rådet till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. I bestämmelsen ingår emellertid ovan nämnda nödbromsmekanism. Enligt den får en rådsmedlem som anser att ett utkast till lagstiftningsakt enligt bestämmelsen skulle negativt påverka viktiga aspekter av dennes sociala trygghetssystem, särskilt dess omfattning, kostnader eller ekonomiska struktur, eller påverka den ekonomiska jämvikten i systemet, begära att utkastet överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska lagstiftningsförfarandet tillfälligt upphävas. Efter diskussion ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet antingen hänskjuta utkastet till rådet, varvid det tillfälliga upphävandet av lagstiftningsförfarandet avbryts, eller begära att kommissionen lägger fram ett nytt förslag. I det sistnämnda fallet ska den akt som ursprungligen föreslogs anses som icke antagen. Jämfört med det konstitutionella fördraget har Europeiska rådets möjlighet att underlåta att vidta en åtgärd inom en period av fyra månader lagts till förfarandet. Även i det fallet ska den akt som ursprungligen föreslogs anses som icke antagen.

KAPITEL 2

ETABLERINGSRÄTT

Bestämmelserna gäller rätt för medborgare och bolag i medlemsstaterna att etablera sig på en annan medlemsstats territorium, huvudprinciperna för etableringsrätten samt de uppgifter som ålagts institutionerna för att genomföra etableringsfrihet. Med undantag för vissa ändringar som gäller beslutsförfarandet samt vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse motsvarar bestämmelserna avdelning III kapitel 2 i EG-fördragets tredje del.

Artiklarna 43 och 44 (blivande artiklarna 49 och 50), där det föreskrivs om etableringsrätt, ändras inte. I början av artikel 44 i EUF-fördraget tas dock in ordet "Europaparlamentet". Motsvarande tekniska ändring görs också på annat håll i punkter som gäller det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Artikel 45 (blivande artikel 51) motsvarar nuvarande artikel 45 i EG-fördraget med följande ändringar. De åtgärder som avses i artikel 45 i EUF-fördraget och genom vilka viss verksamhet undantas från tillämpningsområdet för bestämmelserna om etableringsfrihet börjar omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Med stöd av artikel 45 i EG-fördraget vidtar rådet dessa åtgärder med kvalificerad majoritet. Artikeln motsvarar artikel III-139 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar av namn på rättsakter.

Artikel 46 (blivande artikel 52), där det föreskrivs om den nationella regleringen av den etableringsrätt som tillämpas på utlänningar, ändras inte.

Artikel 47 (blivande artikel 53) gäller åtgärder som ska underlätta för personer att starta och utöva förvärvsverksamhet som egenföretagare. Bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 47 i EG-fördraget, dock så att när de åtgärder som avses i artikel 47 i EUF-fördraget vidtas övergår man till alla delar till det ordinarie lagstiftningsförfarandet och beslut med kvalificerad majoritet i rådet. För närvarande beslutar rådet om direktiv enligt artikel 47.2 i EG-fördraget med enhällighet i alla förfaranden enligt artikel 251 i EG-fördraget, om genomförandet av direktiven i åtminstone någon medlemsstat medför ändring av gällande principer inom yrkeslagstiftningen såvitt de avser utbildning och tillträdesvillkor för fysiska personer. Artikel 47.2 i EG-fördraget som nämns i den nya artikel 47 ska utgå och nuvarande punkt 3 ska betecknas punkt 2. Bestämmelsen har samma

innehåll som artikel III-141 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 48 (blivande artikel 54), där det föreskrivs om etableringsrätt för bolag, ändras inte.

Artikel 48a (blivande artikel 55), där det föreskrivs om kapitalplacering i bolag, ändras inte. Artikeln ersätter artikel 294 i EG-fördraget.

KAPITEL 3

TJÄNSTER

Bestämmelserna gäller huvudprinciperna för friheten att tillhandahålla tjänster samt unionens och medlemsstaternas åtgärder för att liberalisera tillhandahållandet av tjänster. Med undantag för vissa ändringar som gäller beslutsförfarandet samt vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse motsvarar bestämmelserna avdelning III kapitel 3 i det nuvarande EG-fördragets tredje del.

I *artikel 49 (blivande artikel 56)* föreskrivs om friheten att tillhandahålla tjänster. Artikeln motsvarar artikel 49 i EG-fördraget med följande ändringar. Genom de åtgärder som avses i artikel 49 andra stycket i EUF-fördraget kan kapitlet om frihet att tillhandahålla tjänster utsträckas även till medborgare i tredje land som tillhandahåller tjänster och som har etablerat sig inom unionen. I fråga om dessa åtgärder övergår man till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Med stöd av artikel 49 i EG-fördraget vidtar rådet dessa åtgärder med kvalificerad majoritet. Artikeln motsvarar artikel III-144 andra stycket i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar av namn på rättsakter.

I *artiklarna 50 och 51 (blivande artiklarna 57 och 58)*, där det föreskrivs om en definition av tjänster och tillfälligt tillhandahållande av tjänster samt bestämmelser som ska tillämpas på transportområdet samt bank- och försäkringstjänster, ändras inte.

Artikel 52 (blivande artikel 59) motsvarar artikel 52 i EG-fördraget med följande ändringar. Beträffande åtgärder enligt artikel 52 i EUF-fördraget för att genomföra liberaliseringen av en särskild tjänst övergår man till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Med stöd av artikel 52 i EG-fördraget beslutar rådet om åtgärderna efter att ha hört Europaparlamentet. Artikeln motsvarar artikel III-147 i det konstitutionella fördraget.

I *artiklarna 53–55 (blivande artiklarna 60–62),* där det föreskrivs om att tillhandahållandet av tjänster ytterligare ska liberaliseras, ändras inte.

KAPITEL 4

KAPITAL OCH BETALNINGAR

Bestämmelserna gäller huvudprinciperna för fri rörlighet för kapital, begränsning av medlemsstaternas befogenheter samt unionens befogenheter i fråga om kapitalrörelser och betalning å ena sidan inom unionen och å andra sidan mellan medlemsstater och tredje land. Med undantag för vissa ändringar som gäller beslutsförfarandet och åtgärder som begränsar kapitalrörelser samt vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse motsvarar bestämmelsernas innehåll bestämmelserna i avdelning III kapitel 4 i EG-fördragets tredje del samt i avdelning III kapitel I avsnitt 4 i det konstitutionella fördraget, med undantag för artikel 60 i EG-fördraget, som i det konstitutionella fördraget motsvaras av artikel III-160 och vars innehåll med vissa nedan beskrivna ändringar överförs som artikel 61h till avdelning IV i EUF-fördraget.

Artikel 56 (blivande artikel 63), som föreskriver att restriktioner för kapitalrörelser och betalningar inom unionen och mellan medlemsstater och tredje land ska vara förbjudna, ändras inte.

Artikel 57 (blivande artikel 64), som gäller begränsningar för kapitalrörelser till eller från tredje land, ändras som följer. Beträffande de åtgärder i artikel 57.2, som gäller kapitalrörelser till eller från tredje land, övergår man till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. De åtgärder som avses i bestämmelsen vidtas för närvarande av rådet som då beslutar med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen. Innehållsmässigt motsvarar artikeln artikel III-157.2 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar av namn på rättsakter. Sista meningen i artikel 57.2 i EUF-fördraget, enligt vilken rådet ska besluta med enhällighet om åtgärder som utgör ett steg tillbaka inom uni-

onsrätten när det gäller liberaliseringen av kapitalrörelser till eller från ett tredjeland, upphävs. Den ersätts genom att det till artikel 57 fogas en ny punkt 3, enligt vilken rådet beslutar med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet om åtgärder som utgör ett steg tillbaka inom unionsrätten när det gäller liberaliseringen av kapitalrörelser till eller från ett tredjeland. Bestämmelsen motsvarar artikel III-157.3 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar av namn på rättsakter.

Till *artikel 58 (blivande artikel 65),* som gäller medlemsstaternas rätt att tillämpa skattelagstiftningen så att de skattskyldiga behandlas på olika sätt beroende på bostadsort eller ort där en kapitalinvestering gjorts samt nödvändiga åtgärder för att förhindra överträdelser av nationella lagar och förordningar om beskattning och tillsyn över finansinstitut, fogas en ny punkt 4. Den ger medlemsstaterna en möjlighet att under vissa förutsättningar ansöka om att kommissionen antar ett beslut där det anges att restriktiva skatteåtgärder som en medlemsstat vidtar med avseende på ett eller flera tredjeländer ska anses förenliga med grundfördragen. En medlemsstat kan ansöka om att kommissionen antar ett beslut när rådet inte har fastställt åtgärder med stöd av artikel 57.3, om medlemsstatens åtgärder är berättigade med hänsyn till något av unionens mål och förenliga med en väl fungerande inre marknad. Om kommissionen inte har antagit ett beslut inom tre månader efter den berörda medlemsstatens ansökan, får rådet anta ett beslut med enhällighet på ansökan av medlemsstaten. Bestämmelsen motsvarar artikel III-158.4 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 59 (blivande artikel 66), som innehåller bestämmelser om när kapitalrörelser mellan unionen och tredje land under exceptionella förhållanden hotar den ekonomiska och monetära unionens funktion, ändras inte.

Artikel 60, som gäller restriktiva administrativa åtgärder på unionsnivå avseende kapitalrörelser och betalningar, överförs till avdelning IV kapitel 1. Den blir nya artikel 61h i EUF-fördraget. De ändringar som gjorts i förhållande till nuvarande artikel 60 behandlas nedan i samband med artikel 61h. Nya artikel 61h motsvarar i sak artikel III-160 i det konstitutionella fördraget.

AVDELNING IV

ETT OMRÅDE MED FRIHET, SÄKERHET OCH RÄTTVISA

Avdelningen om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa innehåller följande kapitel: 1) allmänna bestämmelser, 2) politik som gäller gränskontroll, asyl och invandring, 3) civilrättsligt samarbete, 4) straffrättsligt samarbete samt 5) polissamarbete.

Den centrala ändringen jämfört med nuläget innebär att pelarindelningen upphöses till följd av Lissabonfördraget. Jämfört med det konstitutionella fördraget innehåller Lissabonfördraget vissa ändringar och preciseringar. Medlemsstaterna ges en möjlighet att inbördes organisera sådana former för samarbete och samordning som de finner lämpliga mellan de behöriga avdelningarna vid sina administrationer med ansvar för att skydda den nationella säkerheten. Inom området för civilrättsligt samarbete kan ett enda nationellt parlament förhindra en övergång till det ordinarie lagstiftningsförfarandet när det gäller gränsöverskridande familjerättsliga åtgärder. Inom området för straffrättsligt samarbete preciseras detta åter med ett s.k. nödbromsförfarande och en möjlighet att upprätta fördjupat samarbete med hjälp av ett förenklat förfarande. Även i de artiklar som gäller europeiska åklagarmyndigheten och polissamarbete har tagits in förfaranden av motsvarande typ. Dessutom har en bestämmelse, som gäller begränsning av kapitalrörelser och betalningar för att bekämpa terrorism, överförts till denna avdelning.

Bestämmelser som hänför sig till området ingår i protokollet om övergångsbestämmelser samt i protokollet om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen. De protokoll som ändras genom Lissabonfördraget är protokollet om införlivande av Schengenregelverket inom Europeiska unionens ramar, protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa och protokollet om Danmarks ställning. I protokollen som gäller Förenade kungariket, Irland och Danmark föreskrivs om dessa staters möjlighet att avstå från att genomföra någon åtgärd som gäller området med frihet, säkerhet och rättvisa som antas med stöd av

avdelning IV i EUF-fördragets tredje del (opt out). Dessa stater har dessutom med stöd av protokollen möjlighet att meddela att de deltar i ovan nämnda åtgärder. Genom Lissabonfördraget görs dessutom de tekniska ändringar som följer av detta i protokollet om tillämpning av artikel 22a på Förenade kungariket och Irland samt i protokollet om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater.

Förklaringar som hänför sig till området är åter förklaringen om skydd av personuppgifter på området för straffrättsligt samarbete och polissamarbete (nr 21), förklaringen till artiklarna 42 och 63a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, förklaringen till artiklarna 61h och 188k i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nr 25), förklaringen om en medlemsstats ickedeltagande i en åtgärd som grundar sig på avdelning IV i tredje delen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nr 26), förklaringen till artikel 69d.1 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nr 27), förklaringen till artikel 188n i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt om medlemsstaternas förhandlingar om och ingående av internationella avtal avseende området med frihet, säkerhet och rättvisa (nr 36), förklaring till artikel 188r i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nr 37), förklaring till artikel 5 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar (nr 44), förklaringen till artikel 5.2 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar (nr 45), förklaringen till artikel 5.3 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar (nr 46), förklaringen till artikel 5.3, 5.4 och 5.5 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar (nr 47), förklaringen om protokollet om Danmarks ställning (nr 48) samt förklaringen till artikel 10 i protokollet om övergångsbestämmelser (nr 50).

Dessutom har enskilda medlemsstater gett följande förklaringar i anslutning till området: förklaring från Irland om artikel 3 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa (nr 56) samt förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om artikel 61h i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nr 65).

Protokollen och förklaringarna behandlas närmare i detaljmotiveringen till dem.

KAPITEL 1

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

I *artikel 61 (blivande artikel 67)* anges på allmän nivå vilka av unionens verksamhetsområden som utgör unionens politik avseende ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, samt de grundläggande målen för denna verksamhet. Artikeln baserar sig på nuvarande artikel 29 i EU-fördraget och artikel 61 i EG-fördraget, vilkas innehåll sammanställs ändrat på det sätt som förklaras nedan. Att områdena och målen för unionens verksamhet skrivs in i en artikel återspeglar det slopande av pelarindelning som följer av Lissabonfördraget, dvs. att de politikområden som för närvarande omfattas av å ena sidan avdelning VI i EU-fördraget och å andra sidan avdelning IV i EG-fördragets tredje del sammanställs till avdelning IV om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i tredje delen av EUF-fördraget. Artikel 61 i EUF-fördraget har samma innehåll som artikel III-257 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 61.1 ska unionen utgöra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa med respekt för de grundläggande rättigheterna och de olika rättssystemen och rättsliga traditionerna i medlemsstaterna. Ett slags förändrad betoning jämfört med nuvarande artikel 29 i EU-fördraget och artikel 61 i EG-fördraget innebär det att området med frihet, säkerhet och rättvisa i artikel 61 i EUF-fördraget inte definieras som ett eftersträvat tillstånd som ska uppnås gradvis, utan det hänvisas direkt till området med frihet, säkerhet och rättvisa som ett tillstånd som följer av EUF-fördraget. Att rättsliga och inrikes frågor blir en normal del av unionens arbete syns också däri att EUF-fördraget, till skillnad från de nuvarande EU- och EG-fördragen, inte innehåller några uttryckliga tidsfrister för vidtagandet av vissa åtgärder.

Under dessa omständigheter inskrivs på grundfördragsnivå principen om att de grundläggande rättigheterna och de olika

rättssystemen och rättsliga traditionerna i medlemsstaterna ska respekteras inom området med frihet, säkerhet och rättvisa. Den bakomliggande utgångspunkten är att det rättsliga samarbetet på området med frihet, säkerhet och rättvisa i första hand ska utvecklas via principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra avgöranden och först i andra hand genom tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning. Verksamheten på området med frihet, säkerhet och rättvisa förutsätter regelbundet ingrepp i individens rättsliga ställning och därför är det nödvändigt att fästa särskild uppmärksamhet vid vikten av att respektera de grundläggande rättigheterna.

Enligt artikel 61.2 ska unionen säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer vid de inre gränserna. Syftet med bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 61 punkt a i EG-fördraget. Till skillnad från artikel 61 punkt a i EG-fördraget innehåller artikel 61.2 ändå ingen hänvisning till åtgärder som vidtas på den inre marknaden för att garantera fri rörlighet för personer (artikel 14 i EG-fördraget, som i EUF-fördraget motsvaras av artikel 22a.1-3). I artikel 2.2 och 2.3 i EU-fördraget betonas emellertid att området med frihet, säkerhet och rättvisa är ett område utan inre gränser, och det hänvisas också till att en inre marknad ska upprättas. På samma sätt som för närvarande ska det föreskrivas genom lagstiftning om återinförande av kontroller vid de inre gränserna.

Enligt artikel 61.2 ska unionen vidare utarbeta en gemensam politik för asyl, invandring och kontroll av de yttre gränserna som grundar sig på solidaritet mellan medlemsstaterna och som är rättvis för medborgare i tredjeländer. Jämfört med nuvarande artikel 61 punkt b i EG-fördraget preciseras unionens gemensamma politik för asyl, invandring och kontroll av de yttre gränserna i artikel 61.2 så att det förutsätts att den gemensamma politiken grundar sig på solidaritet mellan medlemsstaterna och att den är rättvis för medborgare i tredjeländer. I nya artikel 61.2 bestäms också uttryckligen att statslösa personer likställs med medborgare i tredjeländer vid tillämpningen av avdelningen som gäller ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Unionens nuvarande grundfördrag innehåller ingen motsvarande bestämmelse, även om tolkningspraxis när det gäller dem i detta avseende motsvarar EUF-fördraget.

I artikel 61.3 anges som mål för unionens verksamhet att säkerställa en hög säkerhetsnivå och bestäms om vissa nödvändiga åtgärder för att uppnå målet vilka i första hand hör till området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Till dem hör för det första åtgärder för förebyggande och bekämpning av brottslighet, rasism och främlingsfientlighet, vilka alla föreskrivs även i nuvarande artikel 29 i EU-fördraget. Artikel 61.3 i EUF-fördraget innehåller däremot till skillnad från artikel 29 i EU-fördraget ingen exempelförteckning över de typer av brottslighet som bestämmelsen avser. För det andra bestäms i artikel 61.3 om åtgärder för samordning och samarbete mellan polismyndigheter och straffrättsliga myndigheter och andra behöriga myndigheter. Bestämmelsen är något allmännare än motsvarande bestämmelse i nuvarande artikel 29 i EU-fördraget. Som tredje metod för att säkerställa en högre säkerhetsnivå bestäms i artikel 61.3 om ömsesidigt erkännande av domar och beslut i brottmål, som det inte finns några uttryckliga bestämmelser om i artikel 29 i EU-fördraget. Innehållet i bestämmelsen om tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagstiftning motsvarar däremot bestämmelser i nuvarande artikel 29 i EU-fördraget.

Artikel 61.4 gäller rättsligt samarbete på det civila området. Enligt den ska unionen underlätta tillgången till rättsväsendet. Unionen strävar efter detta bl.a. genom principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga och utomrättsliga avgöranden på det civila området. Bestämmelsens syfte motsvarar artikel 61 punkt c i EG-fördraget, som ändå inte innehåller några bestämmelser om målen för unionens verksamhet eller metoderna.

Enligt *artikel 61a (blivande artikel 68)* ska Europeiska rådet fastställa strategiska riktlinjer för lagstiftningsprogrammet och den operativa programplaneringen på området med frihet, säkerhet och rättvisa. På grundfördragsnivå är det fråga om nya befogenheter för Europeiska rådet vilka gäller området med frihet, säkerhet och rättvisa. Visserligen har Europeiska rådets roll som den som bestämmer de allmänna riktlinjerna för unionens verksamhet redan för närvarande framhävts just på området för rättsliga och inrikes

frågor (Tammerfors- och Haagprogrammen). Eftersom de riktlinjer som avses i artikel 61a inte antas genom en unionsakt, är det fråga om åtgärder beträffande vilka Europeiska rådet beslutar med konsensus enligt artikel 9b.4 i EU-fördraget. När man bedömer omfattningen och arten av Europeiska rådets uppgift enligt artikel 61a måste man också beakta bestämmelsen i artikel 9b.1 i EU-fördraget, enligt vilken Europeiska rådet inte ska ha någon lagstiftande funktion. Artikel 61a i EUF-fördraget har samma innehåll som artikel III-258 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 61b (blivande artikel 69), som innehåller en hänvisning till protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, är ny i förhållande till nuläget. Artikeln har samma innehåll som artikel III-259 i det konstitutionella fördraget. Protokollet behandlas mera ingående i samband med detaljmotiveringen till protokollen.

Enligt huvudregeln ska ett förslag till lagstiftningsakt som ska antas enligt lagstiftningsförfarandet omprövas om minst en tredjedel av det totala antal röster som tilldelats de nationella parlamenten eller deras kammare i enlighet med protokollet lämnar motiverade yttranden om att utkastet inte respekterar subsidiaritetsprincipen. Enligt sista meningen i artikel 7.2 första stycket i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna behövs minst en fjärdedel av rösterna för ett utkast till lagstiftningsakt som läggs fram i fråga om straffrättsligt samarbete eller polissamarbete.

I artikel 61c (blivande artikel 70) bestäms om möjligheten att anta detaljerade regler som fastställer formerna för hur medlemsstaterna i samarbete med kommissionen ska genomföra en objektiv och opartisk utvärdering av hur politiken på området med frihet, säkerhet och rättvisa ska genomföras. På grundfördragsnivå är det fråga om ett nytt förfarande vars syfte är att göra det möjligt att utvärdera hur medlemsstaternas myndigheter genomför unionens politik i detta avseende. Strävan är i synnerhet att främja en fullvärdig tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande. Även om unionens nuvarande grundfördrag inte innehåller någon bestämmelse som skulle motsvara artikel 61c, genomförs även för närvarande utvärdering med motsvarande syfte i fråga om vissa rättsliga och inrikes frågor. Artikeln motsvarar artikel III-260 i det konstitutionella fördraget med undantag för en ändring av namn på rättsakter.

Rådet antar detaljerade regler för utvärderingen på förslag av kommissionen. Enligt en uttrycklig bestämmelse i artikeln ska detta ändå inte påverka tillämpningen av de allmänna förfarandena för konstaterande av försummelse av medlemsskyldigheterna enligt artiklarna 226, 227 och 228 i EUF-fördraget.

Enligt artikeln ska Europaparlamentet och medlemsstaternas nationella parlament informeras om innehållet i och resultatet av den objektiva och opartiska utvärderingen. I artikel 8c punkt c i EU-fördraget förutsätts också att medlemsstaternas nationella parlament får delta i de utvärderingssystem som avses i artikel 61c.

Med stöd av *artikel 61d (blivande artikel 71)* ska en ständig kommitté inrättas i rådet för att se till att det operativa samarbetet inom unionen främjas och förstärks i frågor som rör den inre säkerheten. Den nya operativa kommittén för den inre säkerheten ska främja samordningen av de åtgärder som vidtas av medlemsstaternas behöriga myndigheter. I artikeln nämns särskilt att den nya kommittén inte begränsar befogenheterna för den kommitté (Coreper) enligt artikel 207 i EUF-fördraget som består av ständiga representanter för medlemsstaternas regeringar. Artikeln har samma innehåll som artikel III-261 i det konstitutionella fördraget.

Verksamhetsområdet för den kommitté som inrättas med stöd av artikeln, vilket enligt bestämmelsens ordalydelse omfattar alla frågor som rör den inre säkerheten, är vidare än verksamhetsområdet för den kommitté som avses i nuvarande artikel 36 i EU-fördraget, vilket omfattar endast de områden som avses i artikel 29 i EU-fördraget. Kommittén enligt artikel 61d i EUF-fördraget är alltså behörig att behandla även frågor som hör till området för t.ex. den politik som gäller kontroll vid gränserna, asyl och invandring. I praktiken behandlas även dessa frågor för närvarande på kommitténivå i Strategiska kommittén för invandring, gränser och asyl (SCIFA) som sorterar under COREPER. Enligt artikeln får företrädare för unionens berörda organ och byråer medverka i kommitténs arbete. Bestämmelsen gäller företrädare

för Europol, Eurojust, gränskontrollbyrån samt den europeiska åklagarmyndighet som eventuellt kommer att inrättas i framtiden. Enligt artikel 61d i EUF-fördraget ska också Europaparlamentet och de nationella parlamenten informeras om arbetet.

Enligt *artikel 61e (blivande artikel 72)* ska avdelningen om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa inte påverka medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten. Innehållet i bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 33 i EU-fördraget och artikel 64.1 i EG-fördraget samt artikel III-262 i det konstitutionella fördraget.

Enligt *artikel 61f (blivande artikel 73)* får medlemsstaterna fritt inbördes och på eget ansvar organisera sådana former för samarbete och samordning som de finner lämpliga mellan de behöriga avdelningarna vid sina administrationer med ansvar för att skydda den nationella säkerheten. Någon motsvarande artikel ingår inte i de nuvarande grundfördragen och inte heller i det konstitutionella fördraget, men den lades i Europeiska rådet till mandatet för regeringskonferensen 2007.

Genom bestämmelsen har medlemsstaterna tryggats en möjlighet till samarbete mellan de myndigheter som svarar för den nationella säkerheten. Artikeln kan anses stärka den nya artikeln 3a.2 i EU-fördraget där det föreskrivs att den nationella säkerheten också i fortsättningen ska vara varje medlemsstats eget ansvar.

Artikel 61g (blivande artikel 74) ger unionen befogenheter att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa ett administrativt samarbete mellan de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna på de områden som avses i avdelningen om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa och även mellan dessa myndigheter och kommissionen.

Bestämmelsen motsvarar artikel 66 i EG-fördraget, men dess tillämpningsområde är mera omfattande, eftersom artikel 61g i EUF-fördraget även gäller straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Bestämmelsens tillämpningsområde är uttryckligen begränsat till endast administrativt samarbete mellan de myndigheter som avses i artikeln och den omfattar sålunda inte operativt samarbete.

Artikeln motsvarar artikel III-263 i det konstitutionella fördraget med undantag för en ändring som gäller individualiseringen av rättsaktsinstrument. Beslutsförfarandet motsvarar förfarandet enligt protokollet om artikel 67 i EG-fördraget, som ingår i Nicefördraget. Protokollet upphävs.

Enligt artikeln ska rådet besluta på förslag av kommissionen, om inte annat följer av artikel 61 i EUF-fördraget, och efter att ha hört Europaparlamentet. I de situationer som avses i artikel 61 i EUF-fördraget tillkommer initiativrätten inte bara kommissionen utan också en grupp som representerar en fjärdedel av medlemsstaterna. I bakgrunden är utvidgningen av bestämmelsens tillämpningsområde till området för straffrättsligt samarbete och polissamarbete.

Artikel 61h (blivande artikel 75) gäller administrativa åtgärder på unionsnivå avseende kapitalrörelser och betalningar, såsom frysning av tillgångar, finansiella medel eller ekonomiska vinster som tillhör, ägs eller innehas av fysiska eller juridiska personer, av grupper eller av enheter som inte är stater. Åtgärderna ska vidtas om det är nödvändigt för att uppnå målen för ett område med frihet, säkerhet och rätt i artikel 61, när det gäller att förebygga och bekämpa terrorism och därmed sammanhängande verksamhet. Syftet i artikel 61h i EUF-fördraget motsvarar nuvarande artikel 60 i EG-fördraget. Eftersom artikel 60 i EG-fördraget finns i kapitel 4 som gäller kapital och betalningar i EG-fördraget, har artikel 61h ändå placerats i avdelning IV om rättsliga och inrikes frågor i EUF-fördraget. Artikeln motsvarar artikel III-160 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar av namn på rättsakter och individualiseringen av rättsaktsinstrument, men i det konstitutionella fördraget ingår artikeln i avsnitt 4 om kapital och betalningar.

Enligt artikel 61h första stycket ska Europaparlamentet och rådet genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa en ram för de administrativa åtgärder som avses i artikeln.

Med stöd av artikel 61h andra stycket ska rådet på förslag av kommissionen besluta om åtgärder för att genomföra den ram som avses i första stycket.

De akter som antas med stöd av artikeln ska med stöd av artikel 61h tredje stycket innehålla nödvändiga bestämmelser om rättsli-

ga garantier. Det har getts en förklaring (nr 25) till artiklarna 61h och 188k i EUF-fördraget där konferensen erinrar om att respekt för de grundläggande rättigheterna och friheterna i synnerhet innebär att tillbörlig uppmärksamhet ägnas åt skydd och efterlevnad av den rätt att utnyttja de garantier som föreskrivs i lagar som tillkommer berörda fysiska personer eller berörda enheter. I förklaringen förutsätts att sådana beslut måste grunda sig på klara och tydliga kriterier, som bör vara anpassade till det specifika innehållet i varje restriktiv åtgärd. Förklaringen behandlas närmare i detaljmotiveringen till den.

Den ordning som avses i artikeln ersätter systemet i artikel 60 i EG-fördraget. För närvarande möjliggör artikel 60 i EG-fördraget att kapitalrörelser begränsas när den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken förutsätter det, medan åter artikel 61h inte förutsätter något beslut med stöd av bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Med stöd av nya artikel 61h kan vidtas både åtgärder inom unionen och åtgärder som riktas mot tredje länder. Artikel 60 i EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande exempelförteckning över åtgärder som artikeln avser som den som ingår i artikel 61h. Med stöd av artikel 60 i EG-fördraget har en medlemsstat möjlighet att på allvarliga politiska grunder av brådskande karaktär vidta ensidiga åtgärder mot ett tredje land beträffande kapitalrörelser och betalning så länge rådet inte har vidtagit åtgärder. Någon motsvarande bestämmelse om ensidiga åtgärder från medlemsstaternas sida ingår inte i artikel 61h.

Till följd av att artikeln överförs lämpar sig de s.k. opt out-arrangemangen för Förenade kungariket, Irland och Danmark i fortsättningen för åtgärder som antagits med stöd av den. Protokollen som gäller saken behandlas närmare i detaljmotiveringen till dem. Förenade kungariket har ändå gett en förklaring om artikel 61h i EUF-fördraget (nr 65) där Förenade kungariket konstaterar att det har för avsikt att utöva sin rätt att delta i antagandet av alla förslag som läggs fram enligt den aktuella artikeln. Förklaringen behandlas närmare i detaljmotiveringen till den.

Artikel 61i (blivande artikel 76) innehåller ett undantag från huvudregeln i artikel 9d.2 i EU-fördraget, enligt vilken unionslagstiftningsakter endast får antas på förslag av kommissionen. Alla unionslagstiftningsakter på områdena för straffrättsligt samarbete och polissamarbete samt de åtgärder som avses i artikel 61g och som säkerställer administrativt samarbete på områdena för straffrättsligt samarbete och polissamarbete antas enligt artikel 61i antingen på förslag av kommissionen eller på initiativ av en fjärdedel av medlemsstaterna. T.ex. i en situation då antalet medlemsstater är 28, innebär kravet på minst en fjärdedel sju medlemsstater. Med stöd av nuvarande artikel 34.2 i EU-fördraget tillkommer initiativrätt på områdena för straffrättsligt samarbete och polissamarbete varje medlemsstat självständigt vid sidan av kommissionen. Nya artikel 61i motsvarar artikel III-264 i det konstitutionella fördraget.

I de frågor som avses i avdelning IV i EG-fördragets tredje del har kommissionen redan för närvarande exklusiv initiativrätt i samtliga fall, även om kommissionen med stöd av artikel 67.2 första strecksatsen i EG-fördraget har uttrycklig skyldighet att pröva varje begäran från en medlemsstat om att kommissionen ska lägga fram ett förslag för rådet. Bestämmelsen gäller åtgärder som avses i artikel 63.3 punkt a och 63.4 i EG-fördraget samt familjerättsliga frågor som avses i artikel 67.5 andra strecksatsen i EG-fördraget. Någon motsvarande specialbestämmelse ingår inte i EUF-fördraget.

KAPITEL 2

POLITIK SOM GÄLLER GRÄNSKONTROLL, ASYL OCH INVANDRING

I bestämmelserna definieras unionens befogenheter och målen för den gemensamma politiken i frågor som gäller kontroll vid gränserna, asyl och invandring.

Artikel 62 (blivande artikel 77) innehåller bestämmelser om unionens gränskontrollpolitik. Artikel 62.1, 62.2. och 62.4 motsvarar annars artikel III-265 i det konstitutionella fördraget, men där individualiseras inte vilka lagstiftningsinstrument som används utan föreskrivs att Europaparlamentet och rådet ska besluta om åtgärder i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Dessutom har som artikel 62.3 överförts en bestämmelse ur artikel III-125.2 i det konstitutionella fördra-

get som skapar en rättsgrund för åtgärder som underlättar unionsmedborgarnas möjligheter att utöva rätten att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

I artikel 62.1 fastställs målen för den gränskontrollpolitik som unionen utvecklat. Syftet med unionens politik är enligt artikel 62.1 punkt a att säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer, oavsett deras medborgarskap, när de passerar de inre gränserna. Avsikten är också enligt punkt b att säkerställa kontroll av personer och en effektiv övervakning i fråga om passage av de yttre gränserna samt enligt punkt c att stegvis införa ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna. Definitionen av syftena med unionens politik i artikel 62 i EUF-fördraget motsvarar i sak omfattningen av de åtgärder som rådet kan vidta redan för närvarande med stöd av artikel 62 i EG-fördraget. Artikel 62 i EG-fördraget innehåller emellertid ingen bestämmelse som skulle motsvara artikel 62.1 i EUF-fördraget om utarbetande av en gemensam politik, utan där endast räknas upp de åtgärder som rådet kan vidta inom fem år efter Amsterdamfördragets ikraftträdande.

I artikel 62.2 bestäms om de åtgärder som kan vidtas för uppnåendet av de mål som uppräknas i artikel 62.1. Med stöd av artikel 62.2 punkt a kan det beslutas om åtgärder om den gemensamma politiken för viseringar och andra uppehållstillstånd för kortare tid. Bestämmelsens syfte motsvarar den nuvarande artikel 62.2 punkt b i EG-fördraget, med stöd av vilken det kan fastställas regler om visering för vistelser som inte är avsedda att vara längre än tre månader.

Med stöd av artikel 62.2 punkt b kan det beslutas om åtgärder om kontroll av personer som passerar de yttre gränserna. Bestämmelsens syfte motsvarar artikel 62.2 punkt a i EG-fördraget, som gäller normer och förfaranden som medlemsstaterna ska följa när de utför personkontroller vid de yttre gränserna.

Med stöd av artikel 62.2 punkt c kan det beslutas om villkoren för att medborgare i tredjeländer ska få resa fritt inom unionen under en kortare tid. Bestämmelsens syfte motsvarar artikel 62.3 i EG-fördraget med stöd av vilken åtgärder vidtas som anger villkoren för att medborgare i tredje land ska ha frihet att resa inom medlemsstaternas territorium under en tid av högst tre månader. Bestämmelsen om en tidsfrist på tre månader har strukits.

Med stöd av artikel 62.2 punkt d kan det beslutas om alla nödvändiga åtgärder för att stegvis upprätta ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna. EG-fördraget innehåller inte någon bestämmelse som skulle motsvara punkt d, men innehållet i begreppet ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna har utvecklats av Europeiska rådet i Sevilla 2002 och därefter av flera andra Europeiska råd. Det integrerade systemet för förvaltning av gränserna kan beskrivas som en politik som baserar sig på gemensam lagstiftning, gemensam utbildning och stärkande av det operativa samarbetet. Syftet med det integrerade systemet för förvaltning av gränserna är att stärka samarbetet på lagstiftningsnivå samt i fråga om den operativa verksamheten. Genom bestämmelsen klarläggs de befogenheter som gemenskapen har redan för närvarande.

Artikel 62.2 punkt e, som gäller åtgärder för slopad kontroll av personer när de passerar de inre gränserna, motsvarar artikel 62.1 i EG-fördraget.

I de frågor som avses i artikel 62.2 övergår man till alla delar till det ordinarie lagstiftningsförfarandet, enligt vilket Europaparlamentet och rådet beslutar om åtgärder för att uppnå målen i punkt 1. För närvarande tillämpas på dem förfarandet enligt artikel 251 i EG-fördraget utom i fråga om viseringsfrågor enligt artikel 62.2 punkt b i och iii i EG-fördraget, där rådet med stöd av artikel 67.3 i EG-fördraget beslutar med kvalificerad majoritet efter att ha hört Europaparlamentet. I viseringsfrågor som avses i artikel 62.2 punkt b ii och iv i EG-fördraget iakttas förfarandet enligt artikel 251 i EG-fördraget med stöd av artikel 67.4 i EG-fördraget sedan den 1 maj 2004. Med stöd av artikel 67.2 i EG-fördraget har antagits rådets beslut 2004/927/EG (EUT L 396 2004, s. 45) och enligt artikel 1 i beslutet ska förfarandet i artikel 251 i EG-fördraget tillämpas när beslut fattas om åtgärder som gäller gränskontroll enligt artikel 62.1, 62.2 punkt a och 62.3 i EG-fördraget från och med den 1 januari 2005.

I artikel 62.3 i EUF-fördraget föreskrivs om en situation där det har visat sig att möjligheten att utöva den rätt som unionsmedborgare enligt artikel 17.2 punkt a i EUF-fördraget har att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier behövs för att underlätta unionens verksamhet och befogenheter för detta ändamål inte ingår i grundfördragen. Då kan rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande anta bestämmelser om pass, identitetskort, uppehållstillstånd eller andra jämförbara dokument. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 62.3 kompletterar artikel 17.2 punkt a i EUF-fördraget om unionsmedborgares rätt att fritt röra sig och uppehålla sig. Artikeln erbjuder en rättsgrund för åtgärder som underlättar unionsmedborgarnas möjligheter att utöva rätten till fri rörlighet och fri vistelse.

Enligt nuvarande artikel 18.3 i EG-fördraget står dessa frågor utanför gemenskapens befogenheter, men med stöd av t.ex. artikel 62.2 punkt a i EG-fördraget har man kunnat förenhetliga säkerhetsdetaljerna, inklusive biometriska kännetecken, i pass som utfärdas av medlemsstaterna (rådets förordning (EG) nr 2252/2004 av den 13 december 2004 om standarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken i pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna (EUT L 385, 2004, s. 1).

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak artikel III-125.2 i det konstitutionella fördraget. Med undantag från artikel 62.3 i EUF-fördraget innehåller artikel III-125.2 en rättsgrund även för åtgärder om social trygghet eller socialt skydd. Denna rättsgrund ingår i artikel 18.3 i EUF-fördraget. Rättsgrunden för åtgärder som gäller pass, identitetskort, uppehållstillstånd eller andra jämförbara dokument har i EUF-fördraget placerats i artikeln som gäller gränskontroller i avdelning IV om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.

I artikel 62.4 inskrivs på grundfördragsnivå principen att artikel 62 i EUF-fördraget inte ska påverka medlemsstaternas befogenheter att fastställa sina geografiska gränser i enlighet med internationell rätt.

Artikel 63 (blivande artikel 78) gäller asylpolitiken. Artikeln motsvarar artikel III-266 i det konstitutionella fördraget med undantag för individualiseringen av lagstiftningsinstrument.

I artikel 63.1 definieras unionens mål i asylfrågor samt frågor om subsidiärt skydd och tillfälligt skydd. Syftet med den gemensamma politiken är att erbjuda en lämplig status till alla tredjelandsmedborgare som har behov av internationellt skydd och att säkerställa principen om ”non-refoulement”. I artikel 63 i EG-fördraget definieras inte den gemensamma politiken och dess mål på motsvarande sätt, utan där endast uppräknas de åtgärder som rådet ska vidta inom fem år efter Amsterdamfördragets ikraftträdande. Med stöd av bestämmelserna om en gemensam asylpolitik i artikel 63 i EUF-fördraget har unionen befogenhet att anta lagstiftningsakter som syftar till att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning, medan åter bestämmelserna i EG-fördraget möjliggör endast antagandet av minimiregler. Hänvisningen till internationella avtal i artikel 63.1 i EG-fördraget motsvarar hänvisningen i artikel 63.1 i EG-fördraget.

I artikel 63.2 bestäms om åtgärder som det kan föreskrivas om för att uppnå de mål som nämns i artikel 63.1.

Med stöd av artikel 63.2 punkt a kan det föreskrivas en enhetlig asylstatus för tredjelandsmedborgare som ska gälla i hela unionen. Med stöd av artikel 63.1 punkt c i EG-fördraget, som motsvarar bestämmelsen, kan det föreskrivas miniminormer för när tredjelandsmedborgare ska betraktas som flyktingar.

Med stöd av artikel 63.2 punkt b kan det föreskrivas om en enhetlig status för subsidiärt skydd för de tredjelandsmedborgare som, utan att beviljas europeisk asyl, har behov av internationellt skydd. I EG-fördraget finns inte för närvarande någon bestämmelse om subsidiärt skydd. Akter om alternativt skydd har emellertid antagits med stöd av artikel 63.1 punkt c i EG-fördraget (rådets direktiv 2004/83/EG om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller om personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet, EUT L 304 2004, s. 12).

Med stöd av artikel 63.2 punkt c kan det föreskrivas om ett gemensamt system, i händelse av en massiv tillströmning, för tillfälligt skydd för fördrivna personer. Bestämmelsen motsvarar artikel 63.2 punkterna a och b i EG-fördraget.

Med stöd av artikel 63.2 punkt d kan det föreskrivas om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla enhetlig asylstatus eller subsidiärt skydd. Punkten motsvarar artikel 63.1 punkt d i EG-fördraget, dock så att subsidiärt skydd inte nämns i EG-fördraget.

Med stöd av artikel 63.2 punkt e kan det föreskrivas om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en ansökan om asyl eller subsidiärt skydd. Bestämmelsen motsvarar artikel 63.1 punkt a i EG-fördraget.

Med stöd av artikel 63.2 punkt f kan det föreskrivas om normer för mottagande av personer som söker asyl eller subsidiärt skydd. Bestämmelsen motsvarar artikel 63.1 punkt b i EG-fördraget.

Med stöd av artikel 63.2 punkt g kan det föreskrivas om partnerskap och samarbete med tredjeländer för att hantera flöden av personer som söker asyl eller subsidiärt eller tillfälligt skydd. EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Haagprogrammet, som antogs i november 2004, innehåller emellertid mål och åtgärder om sådant partnerskap med tredjeland som nämns i det konstitutionella fördraget. I programmet utsträcks partnerskap och samarbete till frågor om både asyl och invandring och där uppräknas åtgärder för att främja partnerskap och samarbete.

När det gäller artikel 63.2 i EUF-fördraget övergår man till alla delar till det ordinarie lagstiftningsförfarandet, enligt vilket Europaparlamentet och rådet beslutar om åtgärder som gäller ett gemensamt europeiskt asylsystem. Om det förfarande som ska iakttas när åtgärder som gäller asylpolitik enligt artikel 63.1 och 63.2 i EG-fördraget vidtas bestäms för närvarande i artikel 67 i EG-fördraget. Med stöd av artikel 63.2 har antagits rådets beslut (2004/927/EG, EUT L 396 2004, s. 45) och enligt artikel 1 i beslutet ska förfarandet i artikel 251 i EG-fördraget tillämpas när åtgärder som avses i artikel 63.2 punkt b i EG-fördraget vidtas från och med den 1 januari 2005. När åtgärder som avses i artikel 63.1 och 63.2 punkt a i EG-fördraget vidtas ska artikel 67.5 i EG-fördraget tillämpas, med stöd av vilken på dessa åtgärder har tillämpats förfarandet enligt artikel 251 i EG-fördraget efter att de akter som nämns i artikel 67.5 första strecksatsen har antagits. I artikel 63.2 i EUF-fördraget individualiseras inte vilka lagstiftningsinstrument som används såsom i artikel III-266 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 63.3 gäller rådets möjlighet att besluta om provisoriska åtgärder till förmån för en eller flera medlemsstater, om den eller de försätts i en nödsituation med plötslig tillströmning av medborgare från tredjeländer. Rådet ska besluta efter att ha hört Europaparlamentet. De lagstiftningsinstrument som används av rådet individualiseras inte så som i artikel III-266.3 i det kosntitutionella fördraget.. Punkten motsvarar artikel 64.2 i EG-fördraget bortsett från att med stöd av EG-fördraget kan rådet med kvalificerad majoritet besluta om provisoriska åtgärder för en tid av högst sex månader.

Artikel 63a (blivande artikel 79) innehåller bestämmelser om unionens invandringspolitik. Artikeln motsvarar artikel III-267 i det konstitutionella fördraget med undantag för individualiseringen av tillgängliga lagstiftningsinstrument.

I artikel 63a.1 definieras målen för den gemensamma invandringspolitiken. Syftet med unionens gemensamma invandringspolitik är att i alla lägen säkerställa en effektiv förvaltning av migrationsströmmarna, en rättvis behandling av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i medlemsstaterna samt förebyggande av och förstärkt bekämpning av olaglig invandring och människohandel. Artikel 63 i EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse om utvecklande av en gemensam invandringspolitik, utan där endast räknas upp de åtgärder som rådet ska vidta inom fem år efter Amsterdamfördragets ikraftträdande. Definitionen av den gemensamma politiken i artikel 63a.1 i EUF-fördraget motsvarar ändå i sak omfattningen av de åtgärder som rådet ska vidta med stöd av artikel 63 i EG-fördraget. Att befogenheterna när det gäller unionens invandringspolitik och målen för den definieras mera exakt än för närvarande innebär ingen förändring i det nuvarande rättsläget.

I artikel 62.2 bestäms om de åtgärder som kan vidtas för uppnåendet av de mål som uppräknas i artikel 62.1.

Artikel 63a.2 punkt a motsvarar artikel 63.3 punkt a i EG-fördraget.

Artikel 63a.2 punkt b motsvarar artikel 63.4 i EG-fördraget med vissa preciseringar som gäller bestämmelsens ordalydelse.

Artikel 63a.2 punkt c motsvarar artikel 63.3 punkt b i EG-fördraget med följande preciseringar. Med stöd av artikel 63a.2 punkt c i EUF-fördraget är det möjligt att vidta åtgärder som gäller avvisning och utvisning och som inte uttryckligen nämns i artikel 63.3 punkt b i EG-fördraget. Med stöd av denna bestämmelse har det dock antagits akter om avvisning och utvisning (t.ex. rådets direktiv 2001/40/EG om ömsesidigt erkännande av beslut om avvisning eller utvisning av medborgare i tredje land, EGT L 149 2001 s. 34, och rådets direktiv 2003/110/EG om bistånd vid transitering i samband med återsändande med flyg, EGT L 321 2003, s. 26).

Artikel 63a.2 punkt d är ny. Med stöd av den kan det föreskrivas åtgärder för bekämpning av människohandel, särskilt handel med kvinnor och barn. Bestämmelsen framhäver vikten av aspekter som gäller bekämpning av människohandel i unionens politik.

I de frågor som avses i artikel 63a.2 övergår man till alla delar till det ordinarie lagstiftningsförfarandet, enligt vilket Europaparlamentet och rådet beslutar om åtgärder för att uppnå målen i punkt 1. Om det förfarande som ska iakttas när åtgärder som gäller invandringspolitik enligt artikel 63.3 och 63.4 i EG-fördraget vidtas bestäms för närvarande i artikel 67 i EG-fördraget. Med stöd av artikel 63a.2 har antagits rådets beslut 2004/927/EG (EUT L 396 2004, s. 45) och enligt artikel 1 i beslutet ska förfarandet i artikel 251 i EG-fördraget tillämpas när åtgärder enligt artikel 63.3 punkt b i EG-fördraget vidtas från och med den 1 januari 2005. Nämnda beslut av rådet gäller inte artikel 63.3 punkt a eller 63.4 i EG-fördraget, så i fråga om dem vidtar rådet medan det nuvarande grundfördraget är i kraft åtgärderna med stöd av artikel 67.1 och 67.2 i EG-fördraget genom enhälligt beslut efter att ha hört Europaparlamentet. I artikel 63a.2 i EUF-fördraget individualiseras inte vilka lagstiftningsinstrument som används i motsats till i artikel III-267.2 i det konstitutionella fördraget.

Med stöd av artikel 63a.3 får unionen med tredjeländer ingå avtal med syftet att de tredjelandsmedborgare som inte uppfyller eller som inte längre uppfyller villkoren för inresa, närvaro eller vistelse på en medlemsstats territorium ska återtas i sina ursprungsländer eller de länder de kommer från. Unionens nuvarande grundfördrag innehåller inga uttryckliga bestämmelser om saken. Rådet har dock med stöd av artikel 63.3 punkt b i EG-fördraget bemyndigat kommissionen att förhandla om avtal om återtagning mellan EG och tredjeland. Artikel 63a.3 i EUF-fördraget innebär således ingen förändring i befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna.

Med stöd av artikel 63a.4 får det föreskrivas åtgärder för att stimulera och stödja medlemsstaternas verksamhet för att främja integrationen av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen på deras territorium; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar. Redan det nuvarande EG-fördraget möjliggör antagande av lagstiftning med miniminormer för mottagande av asylsökande i medlemsstaterna (artikel 63.1 punkt b) samt åtgärder som avser främjande av en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot flyktingar och fördrivna personer och bära följderna av detta (artikel 63.2 punkt b). Beslut om sådana åtgärder som avses i artikel 63a.4 i EUF-fördraget antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, men tillgängliga instrument individualiseras inte såsom i artikel III-267.4 i det konstitutionella fördraget.

Någon bestämmelse som skulle motsvara artikel 63a.5 ingår inte i de nuvarande grundfördragen. Enligt den ska artikel 63a inte inverka på medlemsstaternas rätt att bestämma hur många tredjelandsmedborgare som får beviljas inresa från ett tredjeland till deras territorium för att där söka sysselsättning som arbetstagare eller egenföretagare.

Enligt *artikel 63b (blivande artikel 80)* ska den unionspolitik som gäller gränskontroll, asyl och invandring och dess genomförande styras av principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning, även i finansiellt avseende, mellan medlemsstaterna. Artikeln har

samma innehåll som artikel III-268 i det konstitutionella fördraget.

Varje gång det är nödvändigt ska de unionsakter som antas enligt avdelning IV kapitel 2 innehålla lämpliga åtgärder för tillämpningen av denna solidaritetsprincip. EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse, men principen tillämpas allmänt inom unionens politik som gäller asyl, invandring och gränskontroll. I artikel 63.2 punkt b i EG-fördraget nämns främjande av en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot flyktingar och fördrivna personer och bära följderna av detta. Principen om gemenskapens solidaritet och en rättvis ansvarsfördelning nämns också i gemenskapsakter (bl.a. rådets direktiv 2001/55/EG om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta, EGT L 212 2001, s. 12).

Bestämmelsen i *artikel 64.1* har i EUF-fördraget ersatts med artikel 61e och bestämmelsen i artikel 64.2 har överförts till artikel 63.3 i EUF-fördraget. Artiklarna förklaras ovan.

KAPITEL 3

CIVILRÄTTSLIGT SAMARBETE

I *artikel 65 (blivande artikel 81)* föreskrivs om att unionen ska utveckla ett rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor. Artikeln motsvarar artiklarna 65 och 67 i EG-fördraget samt artikel III-269 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar som gäller individualisering av rättsaktsinstrument och andra ändringar som nämns nedan.

Enligt artikel 65.1 ska unionen utveckla ett rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder. Samarbetet ska bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden och det får inbegripa beslut om åtgärder om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar. Även om unionens befogenheter i civilrättsliga frågor definieras mera exakt i artikel 65.1 än tidigare, betyder punkt 1 ändå inte någon ändring jämfört med det nuvarande rättsläget. Samarbete som bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra beslut utgör redan nu en hörnsten i det rättsliga samarbetet på civilrättens område (slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors 1999 och Haagprogrammet 2004). Trots att möjligheten att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning på civilrättens område inte nämns uttryckligen i EG-fördraget, har artiklarna 65 och 67 i EG-fördraget tolkats så att de har ansetts möjliggöra även vidtagandet av åtgärder i syfte att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning i fråga om lagstiftning som avser civilrättsligt samarbete mellan medlemsstaterna.

I artikel 65.2 definieras det område som samarbetet omfattar i form av en uttömmande förteckning, medan åter förteckningen i artikel 65 i EG-fördraget är en exempelförteckning. Genom unionens åtgärder försöker man säkerställa att de mål som uppräknas i artikel 65.2 i EUF-fördraget uppnås i synnerhet när det är nödvändigt för att den inre marknaden ska fungera väl. Medan åtgärder med stöd av artikel 65 i EG-fördraget kan vidtas endast i den mån de behövs för att den inre marknaden ska fungera väl, är det i ljuset av ordalydelsen i artikel 65 i EUF-fördraget (”särskilt”) inte ett absolut villkor att åtgärderna är nödvändiga för att den inre marknaden ska fungera väl. Kravet på koppling till den inre marknaden har således lättats upp jämfört med nuläget. Enligt artikel 65 i EUF-fördraget ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder för att målen ska uppnås. Artikel 65.2 punkterna a, b, c, d och f motsvarar artikel 65 punkterna a, b och c i EG-fördraget. Artikel 65.2 punkterna e, g och h är nya. Med stöd av den nya punkt e försöker man säkerställa faktiskt tillgång till rättslig prövning, varmed avses bl.a. gemensamma minimikrav som garanterar en adekvat nivå på rättslig hjälp i gränsöverskridande fall inom hela unionen. Med stöd av den nya punkt g försöker man utveckla alternativa metoder för lösning av tvister. Dessa är nödvändiga för att man ska kunna förenkla och påskynda lösningen av tvister bl.a. i fråga om krav som lyder under konsumentlagstiftningen samt skapa gemensamma miniminormer för flerspråkiga standardblanketter och dokument vid gränsöverskridande förfa-

randen. Med stöd av den nya punkt h kan man vidta åtgärder som gäller stöd till utbildning av domare och övrig personal inom rättsväsendet. En motsvarande bestämmelse ingår i artikel 69a.1 punkt c i EUF-fördraget, som gäller straffrättsligt samarbete. De nya punkterna innebär inte att befogenheten utvidgas på det civilrättsliga området, eftersom förteckningen i artikel 65 i EG-fördraget är en exempelförteckning och artikel 65 möjliggör samarbete även i fråga om andra åtgärder än de som nämns i förteckningen.

Artikel 65.3 gäller unionens befogenheter i fråga om sådana familjerättsliga åtgärder som har gränsöverskridande följder. Förfarandet i artikel 65.3 första stycket motsvarar det förfarande som nu tillämpas på familjerättsliga åtgärder. Rådet ska med stöd av det första stycket i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande föreskriva om sådana åtgärder så att rådet beslutar med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 65.3 andra stycket innehåller en fullmaktsklausul, med stöd av vilken rådet på förslag av kommissionen får anta ett beslut där det anges vilka aspekter av familjerätten som har gränsöverskridande följder och som kan bli föremål för akter som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet. Någon motsvarande fullmaktsklausul ingår inte i EG-fördraget.

Enligt artikel 65.3 tredje stycket ska det förslag om en övergång till det ordinarie lagstiftningsförfarandet som avses i andra stycket översändas till de nationella parlamenten. Om en invändning från ett nationellt parlament har meddelats inom sex månader från detta översändande, ska beslutet inte antas. I avsaknad av invändningar får rådet anta beslutet. Någon sådan bestämmelse enligt vilken ett enda nationellt parlament kan förhindra en övergång till det ordinarie lagstiftningsförfarandet genom att använda sin vetorätt ingår varken i EG-fördraget eller det konstitutionella fördraget.

Artikel 66 blir med vissa ändringar artikel 61g i EUF-fördraget, som förklaras nedan.

Artikel 67, som gäller övergångsbestämmelser på grund av Amsterdamfördragets ikraftträdande, upphävs.

Artikel 68 upphävs. Artikeln gäller i synnerhet tillämpningen av artikel 234 i EG-fördraget (EG-domstolens behörighet att meddela förhandsavgöranden) på bestämmelserna i avdelningen.

Artikel 69, som gäller tillämpningen av bestämmelserna i avdelningen med hänsyn till protokollen om Förenade kungarikets och Irlands ställning och Danmarks ställning, upphävs.

KAPITEL 4

STRAFFRÄTTSLIGT SAMARBETE

Artikel 69a (blivande artikel 82) innehåller bestämmelser om straffrättsligt samarbete mellan rättsliga eller likvärdiga myndigheter i medlemsstaterna. Med de ändringar som förklaras nedan motsvarar artikeln nuvarande artikel 31.1 punkterna a-d i EU-fördraget. Bestämmelserna om vilka akter som kan användas och vilka beslutsförfaranden som ska iakttas ingår för närvarande i artikel 34 i EU-fördraget. Artikel 69a i EUF-fördraget motsvarar artikel III-270 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar som gäller individualisering av rättsaktsinstrument och andra ändringar av namn på rättsakter som nämns nedan.

Enligt artikel 69a.1 första stycket ska det straffrättsliga samarbetet inom unionen bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden. Genom bestämmelsen inskrivs principen i grundfördraget. Principens ställning som en hörnsten i det straffrättsliga samarbetet erkändes dock redan av Europeiska rådet i Tammerfors 1999. Till det rättsliga samarbetet hör också antagandet av minimiregler om specifika delar av medlemsstaternas straffrättsliga förfaranden i de fall som avses i artikel 69a.2 samt antagandet av minimiregler om brottsrekvisit och påföljder i enlighet med artikel 69b.

I artikel 69a.1 andra stycket preciseras målen för det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaternas myndigheter, som är att

– fastställa regler och förfaranden för att säkerställa att alla former av domar och rättsliga avgöranden erkänns i hela unionen (punkt a),

– förebygga och lösa behörighetskonflikter mellan medlemsstaterna (punkt b),

– stödja utbildningen av domare och övrig personal inom rättsväsendet (punkt c),

– underlätta samarbetet mellan rättsliga eller likvärdiga myndigheter i medlemsstaterna inom ramen för lagföring och verkställighet av beslut (punkt d).

Av dessa bestämmelser motsvarar punkt b nuvarande artikel 31.1 punkt d i EU-fördraget och punkt d nuvarande artikel 31.1. punkt a i EU-fördraget, medan punkterna a och c är nya.

Beslut om de åtgärder som avses i artikel 69a.1 andra stycket antas av Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Initiativrätt tillkommer enligt artikel 61i kommissionen eller en fjärdedel av medlemsstaterna. Detta innebär en ändring jämfört med nuvarande artikel 34 i EU-fördraget, där de gemensamma ståndpunkterna, rambesluten, besluten och konventionerna antas av rådet med enhällighet på förslag av kommissionen eller en medlemsstat. De åtgärder som avses i artikel 69a.1 andra stycket kan också ha direkt rättsverkan, något som är uttryckligen uteslutet i nuvarande artikel 34 i EU-fördraget för rambeslutens och beslutens del.

Artikel 69a.2 första stycket ger unionen befogenheter att meddela minimiregler för det straffrättsliga förfarandet i den mån detta är nödvändigt för att underlätta det ömsesidiga erkännandet av domar och rättsliga avgöranden samt polissamarbete och rättsligt samarbete i sådana straffrättsliga frågor som har en gränsöverskridande dimension. I dessa minimiregler ska skillnaderna mellan medlemsstaternas rättsliga traditioner och rättssystem beaktas.

Enligt artikel 69a.2 andra stycket kan minimireglerna omfatta

– ömsesidig tillåtlighet av bevis mellan medlemsstaterna (punkt a),

– personers rättigheter vid det straffrättsliga förfarandet (punkt b),

– brottsoffers rättigheter (punkt c),

– andra specifika delar av det straffrättsliga förfarandet, vilka rådet i förväg har reglerat genom ett beslut. Rådet antar ett sådant beslut med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande (punkt d).

EU-fördraget innehåller inte i nulägetet någon detaljerad rättsgrund för meddelandet av minimiregler om medlemsstaternas straffrättsliga förfaranden, utan i nuvarande artikel 31.1 punkt c i EU-fördraget bestäms på allmän nivå om säkerställande av förenlighet mellan tillämpliga regler i medlemsstaterna, när detta är nödvändigt för att förbättra samarbetet.

Enligt artikel 69a.2 tredje stycket ska antagandet av minimiregler inte hindra medlemsstaterna från att behålla eller införa en högre skyddsnivå för personer.

Beslut om de minimiregler som avses i artikel 69a.2 kan antas av Europaparlamentet och rådet genom ett direktiv som utfärdas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. De ändringar som följer av bestämmelsen jämfört med systemet enligt nuvarande artikel 34 i EU-fördraget motsvarar i tillämpliga delar de som förklaras i samband med artikel 69a1. Av de akttyper som avses i nuvarande artikel 34 i EU-fördraget kommer numera i praktiken endast rambeslut enligt nämnda artikel 34.2 punkt b i fråga.

När det gäller beslutsförfarandet för direktiv enligt artikel 69a.2 kompletteras det ordinarie lagstiftningsförfarandet emellertid av en särskild, s.k. nödbromsmekanism samt i anslutning till den av en möjlighet till fördjupat samarbete. De erbjuder medlemsstaterna ett sätt att i sista hand stanna utanför tillämpningen av en aktuell rättsakt.

Enligt artikel 69a.3 första stycket får en rådsmedlem som anser att ett utkast till direktiv enligt bestämmelsen skulle påverka grundläggande aspekter av dess straffrättsliga system begära att utkastet överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillfälligt upphävas. Efter diskussion, och om konsensus uppnås, ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet hänskjuta utkastet till rådet, varvid det tillfälliga upphävandet avbryts. Eftersom artikel 69a inte innehåller några uttryckliga bestämmelser om formen för Europeiska rådets avgörande och inte om det beslutsförfarande som ska iakttas, beslutar Europeiska rådet med konsensus enligt artikel 9b.4 i EU-fördraget. Ovan granskade förfarande enligt artikel 69a.3 första stycket skiljer sig delvis från det förfarande som är inskrivet i artikel III-270.3 i det konstitutionella fördraget. I det konstitutionella fördragets artikel III-270.3 föreskrivs att Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet antingen ska hänskjuta utkastat till rådet, vilket avbryter det tillfälliga

upphävandet av lagstiftningsförfarandet, eller begära att kommissionen, eller den grupp av medlemsstater som lade fram utkastet till ramlag, lägger fram ett nytt utkast. I det sistnämnda fallet i punkten ska den akt som ursprungligen föreslogs anses som icke antagen.

Enligt artikel 69a.3 andra stycket i EUF-fördraget om ingen enighet uppnås och om minst nio medlemsstater önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av utkastet till direktiv, ska de inom samma tidsfrist underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om detta. I detta fall ska det bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete enligt artikel 10.2 i EU-fördraget och artikel 280d.1 i EUF-fördraget anses vara beviljat och bestämmelserna om fördjupat samarbete ska tillämpas. Även detta förfarande skiljer sig från det förfarande som är inskrivet i artikel III-270.4 i det konstitutionella fördraget. I sistnämnda punkt i det konstitutionella fördraget föreskrivs nämligen om rätt för minst en tredjedel av medlemsstaterna att upprätta ett fördjupat samarbete enligt artiklarna I-44.2 och III-419.1 i en situation där ingen åtgärd har vidtagits av Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet av lagstiftningsförfarandet eller om den europeiska ramlagen inom har antagits inom tolv månader från det att ett nytt utkast har lagts fram. Då ska minst en tredjedel av medlemsstaterna underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om att de önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av det berörda utkastet till ramlag, och bemyndigande att inleda samarbete ska anses vara beviljat och bestämmelserna om fördjupat samarbete ska tillämpas.

Artikel 69b (blivande artikel 83) gäller materiell straffrätt och ger unionen befogenheter att fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom områden med särskilt allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag samt inom områden som påverkar ett allmänt intresse som är föremål för unionens politik och där straffrättsliga påföljder visar sig nödvändiga för att säkerställa att unionens politik på det berörda området ska kunna genomföras effektivt. Med de ändringar som förklaras nedan motsvarar artikeln nuvarande artikel 31.1 punkt e i EU-fördraget. När det gäller bestämmelserna om akter och beslutsförfarande ingår motsvarande bestämmelser för närvarande i artikel 34 i EU-fördraget. Artikel 69b i EUF-fördraget motsvarar artikel III-271 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar som gäller namn på rättsakter och andra ändringar som nämns nedan.

Artikel 69b.1 första stycket gör det möjligt att meddela minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom områden av särskilt allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag till följd av brottets karaktär eller effekter eller av ett särskilt behov av att bekämpa dem på gemensamma grunder.

Enligt den uttömmande förteckningen i artikel 69b.1 andra stycket är dessa områden av brottslighet: terrorism, människohandel och sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn, olaglig narkotikahandel, olaglig handel med vapen, penningtvätt, korruption, förfalskning av betalningsmedel, IT-brottslighet och organiserad brottslighet. Bestämmelsens tillämpningsområde är vidare än för nuvarande artikel 31.1 punkt e i EU-fördraget, med stöd av vilken unionen har befogenheter att fastställa minimiregler avseende brottsrekvisit och påföljder på områdena organiserad brottslighet, terrorism och olaglig narkotikahandel. Å andra sidan bestäms i artikel 29 andra stycket i EU-fördraget allmänt om förebyggande och bekämpning av organiserad eller annan brottslighet, även om den egentliga rättsgrunden ingår i artikel 31.1 punkt e i EU-fördraget.

Artikel 69b.1 tredje stycket innehåller en fullmaktsklausul, med stöd av vilken rådet med hänsyn till brottslighetens utveckling får anta ett beslut där andra områden av brottslighet anges som uppfyller de kriterier som avses i denna punkt. Rådet ska besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande. Nuvarande EU-fördrag innehåller inte någon motsvarande bestämmelse.

Artikel 69b.2 gör det möjligt att meddela minimiregler för fastställande av brottsrekvisit och påföljder på vissa av unionens politikområden när en tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagar och andra författningar visar sig nödvändig för att säkerställa att unionens politik i fråga ska kunna genomföras effektivt och när området i fråga redan omfattas av harmoniseringsåtgärder. I

artikel 69b.2 i EUF-fördraget specificeras till skillnad från artikel 69b.1 inte vilka mot unionens s.k. gemensamma intresse riktade brott som bestämmelsen avser, utan det är fråga om en horisontell rättslig grund, som i princip kan tillämpas på unionens alla politikområden, bara villkoret att åtgärderna är nödvändiga för att unionens politik i fråga ska kunna genomföras effektivt uppfylls. Enbart det att de straffrättsliga åtgärderna är ändamålsenliga eller nödvändiga för genomförandet av unionens politik räcker alltså inte till för att ge unionen de befogenheter som bestämmelsen avser.

EG-domstolen gav den 13 september 2005 en dom (saml. 2005-8/9 (A), s. I-7907) i mål C-176/03, kommissionen mot rådet, där den ansåg att då vissa villkor är uppfyllda ger EG-fördragets bestämmelser om miljön gemenskapen befogenhet att förplikta medlemsstaterna att i sina nationella lagstiftningar reglera kriminalisering i fråga om handlingar som skadar miljön och som anges i gemenskapslagstiftningen. I domen av den 23 oktober 2007 i mål C-440/05 (har inte ännu publicerats i rättsfallssamlingen), kommissionen mot rådet, där det även var fråga om miljöskydd, bekräftade EG-domstolen att straffrättsliga bestämmelser under vissa förutsättningar också kan meddelas med stöd av den rättsliga grunden för transportpolitiken, men fastslog att fastställandet av arten och nivån på de straffrättsliga påföljderna inte omfattas av gemenskapens befogenhet.

Artikel 69b.2 i EUF-fördraget gäller sådana situationer som var aktuella i EG-domstolens ovan nämnda rättspraxis. Enligt artikel 69b.2 är befogenheten dock öppnare och vidare än gemenskapens straffrättsliga befogenhet baserad på EG-domstolens rättspraxis. Med stöd av punkten får meddelas bestämmelser om minimiregler för fastställande av påföljder, medan fastställandet av arten och nivån på påföljderna i nuläget inte enligt domstolens uttryckliga ståndpunkt hör till gemenskapens befogenhet. I punkten begränsas inte heller de politikområden där de aktuella straffrättsliga bestämmelserna kan meddelas. För närvarande är frågan om den aktuella gemenskapspolitiken oklar, eftersom det utifrån ovan nämnda domar förblir öppet hur långt gemenskapens straffrättsliga befogenheter sträcker sig i andra frågor än sådana som gäller miljöskydd. Trots att den befogenhet som ges i EUF-fördraget således skiljer sig i fråga om omfattning från de principer som etablerats i domstolens rättspraxis, balanseras de av de särskilda bestämmelser som tagits in i fördraget, i synnerhet den s.k. nödbromsmekanism som ingår i artikel 69b.3.

Som sådana typer av brott som bestämmelsen i artikel 69b.2 avser kan komma i fråga t.ex. bedrägeri som skadar i synnerhet unionens ekonomiska intressen, förfalskning av euron, ordnande av olaglig inresa och vistelse, miljöbrottslighet samt rasism och främlingshat. En förutsättning är emellertid att det redan har vidtagits åtgärder för att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning på politikområdet i fråga.

Genom direktiv i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet får Europaparlamentet och rådet fastställa de minimiregler som avses i artikel 69b.1 och de direktiv som avses i punkt 2 ska antas enligt samma ordinarie eller särskilda lagstiftningsförfarande som använts för beslutet om de harmoniseringsåtgärder som det hänvisas till i punkten. De ändringar som gäller vilka rättsaktstyper och beslutsförfaranden som kan användas motsvarar jämfört med nuvarande artikel 34 i EU-fördraget i tillämpliga delar de ändringar som det hänvisas till i detaljmotiveringen till artikel 69a.2 i EUF-fördraget. I nya artikel 69b.2 föreskrivs också att det beslutsförfarande som avses i punkten inte får begränsa tillämpningen av artikel 61i i EUF-fördraget. Initiativrätt tillkommer enligt sistnämnda artikel förutom kommissionen även en fjärdedel av medlemsstaterna.

Artikel 69b.3 första och andra stycket innehåller bestämmelser som motsvarar artikel 69a.3 om den s.k. nödbromsmekanismen och om möjlighet att upprätta ett fördjupat samarbete. Innehållet i dessa bestämmelser förklaras ovan i detaljmotiveringen till artikel 69a.3 i EUF-fördraget. Även skillnaderna mellan de nu aktuella styckena och artikel III-271.3 och 271.4 i det konstitutionella fördraget motsvarar det som anförts i det sammanhanget.

I artikel 69c (blivande artikel 84) bestäms om unionens befogenheter att föreskriva åtgärder för att stödja medlemsstaternas åtgär-

der inom området för förebyggande av brottslighet. Enligt en uttrycklig begränsning i bestämmelsen får dessa åtgärder inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar. De befogenheter som bestämmelsen ger unionen är således av samma karaktär som unionens befogenheter på de områden som avses i artikel 2e i EUF-fördraget, där unionen har befogenheter att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Europaparlamentet och rådet ska besluta om åtgärder i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Nuvarande EU-fördrag innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Om förebyggande och bekämpning av brottslighet bestäms i nuvarande artikel 29 i EU-fördraget, men de nuvarande artiklarna 30 och 31 i EU-fördraget innehåller inte någon uttrycklig rättsgrund för saken. Artikel 69c i EUF-fördraget skiljer sig från artikel III-272 i det konstitutionella fördraget så till vida att det i artikel 69c lämnas öppet vilket rättsaktsinstrument som ska användas.

Artikel 69d (blivande artikel 85) innehåller allmänna bestämmelser om Eurojusts uppgifter samt en rättsgrund för att reglera Eurojusts struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter. Eurojust har redan inrättats genom rådets beslut med stöd av artiklarna 31 och 34.2 punkt c i EU-fördraget (rådets beslut 2002/187/RIF av den 28 februari 2002 om inrättande av Eurojust för att stärka kampen mot grov brottslighet, EGT L 63 2002, s. 1, beslutet trädde i kraft den 6 mars 2002), men artikel 69d gör det möjligt för Europaparlamentet och rådet att fastställa Eurojusts struktur och uppgifter genom förordningar som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Artikeln motsvarar artikel III-273 i det konstitutionella fördraget med undantag för en ändring av namnet på rättsakter.

Enligt artikel 69d.1 första stycket ska Eurojusts uppgift vara att stödja och stärka samordning och samarbete mellan de nationella myndigheter som har till uppgift att utreda och lagföra allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater eller som det krävs lagföring för på gemensamma grunder, på grundval av operationer som genomförs och information som lämnas av myndigheterna i medlemsstaterna och av Europol.

Artikel 69d.1 andra stycket gäller reglerandet av Eurojusts struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter genom förordningar, samt de uppgifter som i detta sammanhang ges Eurojust och som får omfatta

– inledande av brottsutredningar och förslag till inledande av lagföringsförfaranden som genomförs av de behöriga nationella myndigheterna, särskilt de som gäller brott som skadar unionens ekonomiska intressen (punkt a),

– samordning av de utredningar och lagföringsförfaranden som avses i punkt a (punkt b), samt

– stärkande av det rättsliga samarbetet, bland annat genom lösning av behörighetskonflikter och nära samarbete med det europeiska rättsliga nätverket (punkt c).

Förutom att det beslutsförfarande som ska tillämpas avviker från nuvarande artikel 34 i EU-fördraget, är ordalydelsen i artikel 69d.1 första och andra stycket allmännare än nuvarande artikel 31.2 i EU-fördraget, vilket ger unionens institutioner större rörelsefrihet än nu när det gäller att utveckla Eurojusts uppgifter och befogenheter. Möjligheten att ge Eurojust befogenheter att inleda brottsutredningar är den största förändringen jämfört med nuläget. Eurojusts uppgifter kan ändå inte omfatta beslut om inledande av lagföringsförfaranden, utan Eurojusts eventuella befogenheter har i detta avseende begränsats till inledande av brottsutredningar och förslag till inledande av lagföringsförfaranden som genomförs av de behöriga nationella myndigheterna. En ändring jämfört med nuläget är också Eurojusts eventuella roll vid lösandet av frågor om domstolsbehörighet. När det gäller artikel 69d.1 andra stycket i EUF-fördraget bör man också lägga märke till den förklaring (nr 27) som fogats till regeringskonferensens slutakt och där konferensen anser att nationella bestämmelser och förfaranden för inledande av brottsutredningar bör beaktas i en sådan förordning som avses i bestämmelsen. Förklaringen behandlas närmare i detaljmotiveringen till den.

Enligt artikel 69d.1 tredje stycket ska förordningar även fastställa villkoren för deltagande av Europaparlamentet och de nationella parlamenten i utvärderingen av Eurojusts verksamhet. Jämfört med nuläget är det fråga om ett nytt förfarande vars syfte är att säker-

ställa den parlamentariska tillsynen över Eurojust.

I artikel 69d.2 undantas de formella processrättsliga åtgärder som hör till nationellt domstolsförfarande uttryckligen från Eurojusts befogenheter. Dessa ska vidtas av de nationella myndigheterna, dock utan att det påverkar tillämpningen av artikel 69e i EUF-fördraget, som gäller inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet.

I artikel 69e (blivande artikel 86) ges unionen befogenhet att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, vars uppgift ska vara att utreda brott som skadar unionens ekonomiska intressen, i enlighet med den förordning som gäller inrättandet av myndigheten, och att föra talan för dessa brott vid medlemsstaternas behöriga domstolar. Nuvarande EU-fördrag innehåller inte någon motsvarande rättsgrund. Bestämmelsen motsvarar artikel III-274 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar som gäller namn på rättsakter och andra ändringar som nämns nedan.

Enligt artikel 69e.1 första stycket kan åklagarmyndigheten baseras på Eurojust för att bekämpa brott som skadar unionens ekonomiska intressen. Myndigheten inrättas genom en förordning som rådet antar med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande. Syftet med uttrycket ”baseras på Eurojust” är att klarlägga att myndigheten inte är fristående från Eurojust utan ska baseras på Eurojust och utveckla Eurojust.

I artikel 69e.1 andra och tredje stycket har tagits in bestämmelser om en s.k. nödbromsmekanism och om möjligheten att upprätta ett fördjupat samarbete. Om enhällighet inte kan nås, får en grupp om minst nio medlemsstater enligt artikel 69.1 andra stycket begära att utkastet till förordning överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska förfarandet i rådet tillfälligt upphävas. Efter diskussion, och om konsensus uppnås, ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet hänskjuta utkastet till rådet för antagande. Bestämmelsen om fördjupat samarbete i artikel 69e.1 tredje stycket motsvarar ovan granskade artikel 69a.3 andra stycket i EUF-fördraget och artikel 69b.3 andra stycket i EUF-fördraget, visserligen med skillnader i fråga om tillämpningssituation och namn på rättsakt. Motsvarande bestämmelser ingår inte i III-274 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 69e.2 bestäms i den förordning som avses i punkt 1 om inrättandet av åklagarmyndigheten vilka brott som skadar unionens ekonomiska intressen och som myndigheten är behörig att utreda och där den är behörig att utreda och lagföra gärningsmän och andra medverkande. I den aktuella förordningen kan rådet också fastställa åklagarmyndighetens ställning i förhållande till Europol. I artikel 69e.2 bestäms uttryckligen att myndigheten för talan för brott som hör till dess befogenheter vid medlemsstaternas behöriga domstolar.

Enligt artikel 69e.3 ska de förordningar som avses i punkt 1 också innehålla stadgan för den europeiska åklagarmyndigheten, villkoren för dess verksamhet, de processrättsliga reglerna för denna verksamhet, liksom regler om tillåtligheten av bevisning och regler för domstolskontroll av de processuella åtgärder som myndigheten beslutar när den utövar sin verksamhet.

Artikel 69e.4 innehåller en fullmaktsklausul med stöd av vilken Europeiska rådet genom ett beslut får ändra punkt 1 i syfte att utsträcka den europeiska åklagarmyndighetens befogenheter till att även omfatta kampen mot den grova brottslighet som har ett gränsöverskridande inslag och, som en följd av detta, om ändring av punkt 2 när det gäller gärningsmän och andra medverkande som begått grova brott som påverkar mer än en medlemsstat. Det beslut som avses i bestämmelsen kan fattas antingen samtidigt som den förordning som avses i artikel punkt 1 om inrättande av myndigheten antas, eller senare. Om det beslutet om utvidgning av myndighetens befogenheter fattas och den förordning om inrättande av myndigheten antas samtidigt, kan det alltså redan från början bestämmas att myndighetens befogenheter ska omfatta inte bara brott som skadar unionens ekonomiska intressen utan också gränsöverskridande grov brottslighet. Europeiska rådet beslutar om det beslut som avses i bestämmelsen med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande och efter att ha hört kommissionen.

KAPITEL 5

POLISSAMARBETE

I *artikel 69f (blivande artikel 87)* bestäms om polissamarbete mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter. Med de ändringar som förklaras nedan motsvarar artikeln artikel 30.1 i EU-fördraget, där det bestäms om gemensamma insatser på polissamarbetets område. Bestämmelser om akter och beslutsförfarande ingår i nuvarande artikel 34 i EU-fördraget. Jämfört med EU-fördragets bestämmelser särskiljs i artikel 69f i EUF-fördraget klarare från varandra de åtgärder av lagstiftningsnatur som gäller samarbetet mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter och de åtgärder som gäller det operativa samarbetet mellan myndigheterna i fråga. De förstnämnda berörs av artikel 69f.2 och de sistnämnda av artikel 69f.3. Innehållet i artikeln motsvarar artikel III-275 i det konstitutionella fördraget, men där anges inte särskilt vilka lagstiftningsinstrument som används. I artikeln har jämfört med de nuvarande grundfördragen och det konstitutionella fördraget dessutom tagits in nya bestämmelser om en s.k. nödbromsmekanism och ett förenklat fördjupat samarbete.

Artikel 69f.1 innehåller en allmän bestämmelse om polissamarbete mellan medlemsstaternas behöriga myndigheter. Enligt den är det fråga om ett samarbete mellan alla behöriga myndigheter i medlemsstaterna, inbegripet polisen, tullen och andra brottsbekämpande organ som är specialiserade på att förebygga, upptäcka och utreda brott. Definitionen av de myndighetsinstanser som omfattas av artikelns tillämpningsområde motsvarar innehållet i nuvarande artikel 30.1 i EU-fördraget.

Artikel 69f.2 inrättar en befogenhet för unionen att föreskriva åtgärder om insamling, lagring, behandling, analys och utbyte av relevant information (punkt a), stöd till utbildning av personal samt samarbete om personalutbyte, utrustning och kriminalteknisk forskning (punkt b) samt gemensam utredningsteknik i samband med upptäckt av allvarliga former av organiserad brottslighet (punkt c).

Av dessa bestämmelser motsvarar punkt a i huvudsak artikel 30.1 punkt b i EU-fördraget, punkt b motsvarar artikel 30.1 punkt c i EU-fördraget och punkt c motsvarar i huvudsak artikel 30.1 punkt d i EU-fördraget.

De åtgärder som avses i bestämmelsen vidtas genom åtgärder som antas av Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Det anges inte vilka lagstiftningsinstrument som används, i motsats till i artikel III-275 i det konstitutionella fördraget. Initiativrätt tillkommer enligt artikel 61i i EUF-fördraget kommissionen eller en fjärdedel av medlemsstaterna. Detta innebär en ändring jämfört med artikel 34 i EU-fördraget, där de gemensamma ståndpunkterna, rambesluten, besluten och konventionerna genomförs av rådet med enhällighet på initiativ av kommissionen eller en medlemsstat. De åtgärder som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet kan också ha direkt rättsverkan, något som är uttryckligen uteslutet i artikel 34 i EU-fördraget för rambeslutens och beslutens del.

Med stöd av artikel 69f.3 har unionen befogenheter att föreskriva åtgärder om operativt samarbete mellan de myndigheter i medlemsstaterna som avses i artikeln. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet. Bestämmelsen motsvarar artikel 30.1 punkt a i EU-fördraget. I punkten anges inte vilka lagstiftningsinstrument som används av rådet i motsats till i artikel III-275.3 i det konstitutionella fördraget.

Med undantag för beslutsförfarandet motsvarar ändringarna jämfört med artikel 34 i EU-fördraget dem som förklaras i samband med artikel 69f.2.

I artikel 69f.3 andra och tredje stycket har tagits in bestämmelser om en s.k. nödbromsmekanism och om möjligheten att upprätta ett fördjupat samarbete i fråga om ett operativt samarbete mellan de myndigheter som avses i artikeln. Om enhällighet inte kan nås i rådet, får en grupp om minst nio medlemsstater enligt artikel 69f.3 andra stycket begära att utkastet till åtgärder överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska förfarandet i rådet tillfälligt upphävas. Om konsensus uppnås i Europeiska rådet, ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet hänskjuta utkastet till rådet för antagande. Europeiska rådet beslutar med konsensus enligt artikel 9b.4 i EU-fördraget. Om ingen enighet uppnås i Europeiska rådet,

kan minst nio medlemsstater upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av utkastet till direktiv. Artikel 69f.3 andra stycket motsvarar ovan granskade artikel 69e.1 andra stycket.

Bestämmelsen om fördjupat samarbete i artikel 69f.3 tredje stycket motsvarar ovan granskade artikel 69a.3 andra stycket i EUF-fördraget och artikel 69b.3 andra stycket i EUF-fördraget och artikel 69e.1 tredje stycket i EUF-fördraget, visserligen med undantag i fråga om namn på rättsakter.

I artikel 69f.3 fjärde stycket ska inte det särskilda förfarande som anges i andra och tredje styckena och upprättandet av fördjupat samarbete tillämpas på akter som innebär en utveckling av Schengenregelverket. Bestämmelsen garanterar ett enhetligt Schengenregelverk även i fortsättningen.

Ett förfarande enligt artikel 69f i EUF-fördraget underlättar upprättandet av fördjupat samarbete inom området för polissamarbete. Eftersom grundfördragen fortfarande med stöd av artikel 61i i EUF-fördraget innehåller en möjlighet till gemensamma initiativ inom området för kapitel 5, kan en mindre grupp av medlemsstater lättare än för närvarande fördjupa operativt polissamarbete utan att alla medlemsstater deltar i samarbetet.

Artikel 69g (blivande artikel 88) innehåller allmänna bestämmelser om Eurojusts uppgifter samt en rättsgrund för att reglera Eurojusts struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter genom en förordning som Europaparlamentet och rådet antar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Artikeln innehåller således inga sådana detaljerade bestämmelser om de uppgifter som kan ges Europol som nuvarande artikel 30.2 i EU-fördraget, utan de regleras genom en förordning som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet bereder med stöd av gällande unionsfördrag en ändring av rättsgrunden för Europol från konvention till rådets beslut, på samma sätt som i fråga om Eurojust. Målet är att rådet ska godkänna detta beslut före utgången av juni 2008. Artikeln motsvarar artikel III-276 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar av namn på rättsakter.

Artikel 69g.1 innehåller bestämmelser om Europols primära uppgift. Enligt den ska Europols uppgift vara att stödja och stärka medlemsstaternas polismyndigheters och andra brottsbekämpande organs insatser samt deras ömsesidiga samarbete för att förebygga och bekämpa allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater, terrorism och sådana former av brottslighet som skadar ett gemensamt intresse som omfattas av unionens politik.

Artikel 69g.2 första stycket säger att Europols struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter ska regleras i en förordning i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Enligt bestämmelsen får Europols uppgifter omfatta

– insamling, lagring, behandling, analys och utbyte av information, särskilt från medlemsstaternas myndigheter eller från ett tredjelands myndigheter eller från utomstående organ (punkt a), och

– samordning, organisering och genomförande av utredningar och operativa insatser tillsammans med medlemsstaternas behöriga myndigheter eller inom gemensamma utredningsgrupper, i förekommande fall i samverkan med Eurojust (punkt b).

Både rättsaktstypen och beslutsförfarandet avviker från nuvarande artikel 34 i EU-fördraget. De uppgifter som avses i artikel 69g.2 punkt a hör redan nu till Europols uppgifter med stöd av den gällande Europolkonventionen. Däremot är möjligheten enligt punkt b att ge Europol operativa befogenheter ny och gör det i viss mån möjligt att utvidga Europols befogenheter jämfört med nuläget.

Enligt artikel 69g.2 andra stycket fastställs genom förordningar också förfaranden för Europaparlamentet att tillsammans med medlemsstaternas nationella parlament kontrollera Europols verksamhet. Det är fråga om en ny bestämmelse som utvidgar Europaparlamentets och de nationella parlamentens befogenheter vid tillsynen över Europol.

Artikel 69g.3 innehåller en uttrycklig begränsning av Europols eventuella operativa befogenheter som man inte kan avvika från i en förordning enligt punkt 2. Enligt bestämmelsen ska alla Europols operativa insatser genomföras i samverkan och samförstånd med myndigheterna i den eller de medlemsstater vars territorium berörs. Tvångsåtgärder får genomföras endast av de behöriga nationella myndigheterna.

Artikel 69h (blivande artikel 89) gäller fastställande av på vilka villkor och inom vilka gränser som de behöriga myndigheterna i de medlemsstater som avses i artiklarna 69a och 69f i EUF-fördraget får agera på en annan medlemsstats territorium. Artikeln motsvarar artikel III-277 i det konstitutionella fördraget med undantag för en ändring som gäller individualiseringen av rättsaktsinstrument.

Enligt artikeln är det tillåtet att agera på en annan medlemsstats territorium endast i samverkan och i samförstånd med myndigheterna i denna medlemsstat. Innehållet i bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 32 i EU-fördraget.

Beslutsförfarandet avviker emellertid från nuvarande artikel 34 i EU-fördraget. Rådet fastställer de aktuella villkoren och gränserna i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

AVDELNING V

TRANSPORTER

Med de ändringar som förklaras nedan motsvarar bestämmelserna om unionens transportpolitik i Lissabonfördraget de bestämmelser som ingår i avdelning V i EG-fördragets tredje del. Det har likaså företagits vissa tekniska ändringar i bestämmelsernas ordalydelse och placering.

I *artikel 70 (blivande artikel 90),* som gäller uppnåendet av målen för en gemensam transportpolitik, slopas hänvisningen till att medlemsstaterna på det område som behandlas i transportavdelningen ska uppnå fördragets mål. I bestämmelsen i Lissabonfördraget konstateras bara mera allmänt att målen ska uppnås inom ramen för en gemensam transportpolitik. Hänvisningen till EG-fördraget ersätts med en hänvisning till grundfördragen. Artikel 70 i EUF-fördraget har samma innehåll som artikel III-236.1 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 71.2 (blivande artikel 91), som gäller undantag från principerna för transportregleringen, ändras så att när bestämmelser utfärdas inom transportområdet ska sådana fall beaktas där tillämpningen av åtgärderna skulle kunna få allvarliga återverkningar på levnadsstandarden och sysselsättningen i vissa regioner samt på utnyttjandet av transportmedel. I artikel 71.2 i EG-fördraget ingår en i sak motsvarande begränsningsklausul där det emellertid i fråga om situationer som hör till tillämpningsområdet för punkten i fråga bestäms att rådet beslutar med enhällighet och att Europaparlamentets deltagande begränsar sig till att det hörs. I artikeln görs också de tekniska anpassningar som nämns i ändringar som gäller hela fördraget och som handlar om att uttrycket "den gemensamma marknaden” ersätts med ”den inre marknaden” och uttrycket som används i hänvisningar till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Artikel 71 i EUF-fördraget har samma innehåll som artikel III-236.2 och 236.3 i det konstitutionella fördraget med undantag för namn på rättsakter som ska antas vid ett lagstiftningsförfarande.

Artikel 72 (blivande artikel 92) gäller ändring av bestämmelser som gällde vid anslutningen till gemenskapen så att de blir ogynnsammare för andra medlemsstaters transportföretag. Artikelns ordalydelse ändras så att uttrycket ”utan rådets enhälliga samtycke” ersätts med ”utan att rådet med enhällighet har beslutat om en åtgärd genom vilken undantag beviljas”. Artikel 72 i EUF-fördraget har samma innehåll som artikel III-237 i det konstitutionella fördraget med undantag för individualiseringen av de rättsaktsinstrument som ska användas.

Artiklarna 73 och 74 (blivande artiklar 93 och 94), som gäller stödens förenlighet med grundfördragen och åtgärder med avseende på fraktsatser och befordringsvillkor, ändras inte. I båda artiklarna görs ändå de tekniska anpassningar som nämns i ändringar som gäller hela fördraget och som handlar om att uttrycket "detta fördrag” ska ersättas med ”grundfördragen” i dess olika böjningsformer. Artiklarna 73 och 74 i EUF-fördraget har samma innehåll som artiklarna III-238 och III-239 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 75 (blivande artikel 95), som gäller diskriminering vid transporter inom gemenskapen på grund av godsets ursprungs- eller bestämmelseland, ändras så att man i stället för avskaffandet av diskriminering använder ”vid transporter inom unionen ska all sådan diskriminering vara förbjuden".

Artikel 75 i EUF-fördraget motsvarar i huvudsak artikel III-240 i det konstitutionella

fördraget. I artikel III-240.1 i det konstitutionella fördraget används dock uttrycket "godsets ursprungs- eller bestämmelsemedlemsstat" i stället för "godsets ursprungs- eller bestämmelseland". I artikel III-240.2 och III-240.3 i det konstitutionella fördraget specificeras de rättsaktsinstrument som ska användas.

Artiklarna 76 och 77 (blivande artiklar 96 och 97), som gäller fraktsatser och villkor som används i transporter inom unionen, ändras inte med undantag för de tekniska anpassningar som nämns i ändringar som gäller hela fördraget och som gäller att "gemenskapen" ska ersättas med "unionen". Artiklarna 76 och 77 i EUF-fördraget motsvarar artiklarna III-241 och III-242 i det konstitutionella fördraget. Det konstitutionella fördraget skiljer sig ändå från artiklarna 76 och 77 i EUF-fördraget så att i artikel III-241 individualiseras rättsaktsinstrumentet som ett europabeslut och i artikel III-242 bestäms att medlemsstaterna ska sträva efter att sänka de kostnader som beror på pålagor eller avgifter som transportföretag tar ut vid gränspassage, medan man enligt motsvarande artikel 77 i EG-fördraget och artikel 77 i EUF-fördraget ska sträva efter att gradvis sänka dessa kostnader.

Till *artikel 78 (blivande artikel 98),* som gäller undantag i fråga om de åtgärder som är nödvändiga för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom Tysklands delning fogas en ny mening, enligt vilken rådet inom fem år efter ikraftträdandet av Lissabonfördraget på förslag av kommissionen får anta ett beslut om upphävande av denna artikel. Artikel 78 i EUF-fördraget har samma innehåll som artikel III-243 i det konstitutionella fördraget med undantag för skillnaden som gäller namnet på europabeslutet.

Till regeringskonferensens slutakt har fogats en förklaring (nr 28) till artikel 78 i EG-fördraget. Förklaringen handlar om att artikelns bestämmelser ska tillämpas och tolkas i enlighet med gällande praxis och befintlig rättspraxis. Förklaringen förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till förklaringarna.

I *artikel 79 (blivande artikel 99),* som gäller en rådgivande kommitté i transportfrågor, stryks "detta ska dock inte inskränka de befogenheter som tillkommer Ekonomiska och sociala kommittén". Artikel 79 i EUF-fördraget har samma innehåll som artikel III-244 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 80.2 (blivande artikel 100), som gäller bestämmelser för sjöfart och luftfart ändras så att parlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet får fastställa lämpliga bestämmelser för sjöfart och luftfart efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén. I nuvarande artikel 80.2 i EG-fördraget bestäms att rådet får med kvalificerad majoritet besluta huruvida, i vilken omfattning och på vilket sätt lämpliga bestämmelser ska kunna meddelas för sjöfart och luftfart och att procedurreglerna i artikel 71 ska tillämpas. Det förfarande som avses i artikel 71 i EG-fördraget motsvarar det förfarande som nu skrivs in i artikel 80.2 i EUF-fördraget. Artikel 80 i EUF-fördraget motsvarar artikel III-245 i det konstitutionella fördraget med undantag för att rättsaktsinstrumentet individualiseras som europalag eller ramlag.

AVDELNING VI

GEMENSAMMA REGLER OM KONKURRENS, BESKATTNING OCH TILLNÄRMNING AV LAGSTIFTNING

KAPITEL 1

KONKURRENSREGLER

AVSNITT 1

REGLER TILLÄMPLIGA PÅ FÖRETAG

Bestämmelserna gäller huvudprinciperna för de konkurrensregler som ska tillämpas på företag samt unionens institutioners och medlemsstaternas myndigheters befogenheter i konkurrensärenden. Innehållet i bestämmelserna motsvarar i stora drag bestämmelserna i avdelning VI kapitel 1 avsnitt 1 i EG-fördragets tredje del. I bestämmelserna har företagits vissa ändringar i fråga om beslutsförfarandena samt vissa tekniska ändringar som gäller ordalydelsen.

Artikel 81 (blivande artikel 101), som gäller förbjudet samarbete mellan företag, ändras inte.

Artikel 82 (blivande artikel 102), som gäller missbruk av en dominerade ställning på marknaden, ändras inte.

Artikel 83 (blivande artikel 103), där det föreskrivs om fastställandet av de förordningar och direktiv som gäller de principer som anges i artiklarna 81 och 82, ändras inte.

Artikel 84 (blivande artikel 104), som gäller genomförandet av förordningar och direktiv som antagits med stöd av artikel 83, ändras inte.

Till *artikel 85 (blivande artikel 105)* fogas en ny punkt 3, med stöd av vilken kommissionen får anta förordningar avseende de avtalskategorier för vilka rådet har antagit en förordning eller ett direktiv i enlighet med artikel 83.2 punkt b i EUF-fördraget. De förordningar som antagits av kommissionen är s.k. gruppundantagsförordningar som gäller tillämpningen av artikel 81.3 i EUF-fördraget. I EG-fördraget ingår inte någon motsvarande bestämmelse där det uttryckligen skulle konstateras att kommissionen har befogenheter att anta förordningar avseende tillämpningen av artikel 81.3 i EG-fördraget på avtalskategorier. Kommissionen har emellertid redan nu möjlighet att anta förordningar om gruppundantag som gäller tillämpningen av artikel 81.3 i EG-fördraget, om rådet genom förordning har gett kommissionen befogenheter att göra det. Att kommissionens befogenheter skrivs in i grundfördraget innebär således ingen ändring i det rådande rättsläget. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-165 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 86 (blivande artikel 106), som reglerar offentliga företags verksamhet, ändras inte.

AVSNITT 2

STATLIGT STÖD

Bestämmelserna gäller vilka stöd som medlemsstaterna beviljar som är förenliga med den inre marknaden samt kommissionens och rådets befogenheter i stödfrågor. I bestämmelserna har företagits vissa ändringar som gäller specialområden och beslutsförfaranden samt vissa tekniska ändringar som gäller ordalydelsen.

Artikel 87.2 (blivande artikel 107) gäller stöd som är förenliga med den inre marknaden. Förenligt med den inre marknaden är enligt artikel 87.2 punkt c i EUF-fördraget stöd som ges till vissa av de områden i Förbundsrepubliken Tyskland som påverkats genom Tysklands delning i den utsträckning stödet är nödvändigt för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom denna delning. Fem år efter ikraftträdandet av Lissabonfördraget får rådet på förslag av kommissionen anta ett beslut genom vilket artikel 87.2 punkt c upphävs. Någon motsvarande fullmaktsklausul ingår inte i det nuvarande EG-fördraget. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-167.2 punkt c i det konstitutionella fördraget.

I artikel 87.3 i EUF-fördraget anges de stöd som kan anses förenliga med den inre marknaden. Till artikel 87.3 punkt a har fogats en ny bestämmelse enligt vilken stöd för att främja den ekonomiska utvecklingen i de regioner som avses i artikel 299 i EUF-fördraget, med hänsyn till deras strukturella, ekonomiska och sociala situation, kan anses förenligt med den inre marknaden. De regioner som nämns i artikel 299 i EUF-fördraget är Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique, Réunion, Saint Barthélemy, Saint-Martin, Azorerna, Madeira och Kanarieöarna. I Lissabonfördraget fastställs att dessa regioner omfattas av stöd enligt artikel 87.3 punkt a i EUF-fördraget. Dessa regioner nämns inte i artikel 87.3 punkt a i EG-fördraget, men i praktiken har dessa regioner för närvarande ansetts omfattas av stödet enligt artikel 87.3 punkt a. Att dessa regioner skrivs in i artikel 87.3 punkt a i EUF-fördraget gör det möjligt att fortsätta med nuvarande praxis för alla berörda regioners del även i framtiden. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-167.3 punkt a i det konstitutionella fördraget.

Till *artikel 88 (blivande artikel 108)* fogas en ny punkt 4, med stöd av vilken kommissionen får anta förordningar avseende de kategorier av statligt stöd som rådet i enlighet med artikel 89 i EUF-fördraget har fastställt som möjliga att undanta från informationsskyldigheten i artikel 88.3 i EUF-fördraget. Det nuvarande EG-fördraget innehåller ingen motsvarande bestämmelse där kommissionen uttryckligen skulle tilldelas befogenheter att anta dylika förordningar. För närvarande kan rådet genom förordning ge kommissionen

befogenheter att anta liknande förordningar. Genom förordning nr 659/1999 har rådet gett kommissionen befogenheter att anta förordningar om gruppundantag beträffande vissa kategorier av statligt stöd. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-168 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 89 (blivande artikel 109), där det föreskrivs om att rådet får anta de förordningar som behövs för tillämpningen av artiklarna 87 och 88, ändras inte.

KAPITEL 2

BESTÄMMELSER OM SKATTER OCH AVGIFTER

Bestämmelserna gäller de huvudprinciper som ska tillämpas på skatter och avgifter samt rådets befogenheter i fråga om dem och de motsvarar de tekniska anpassningarna av bestämmelsernas ordalydelse med undantag i huvudsak för bestämmelserna i avdelning VI kapitel 2 i det nuvarande EG-fördragets tredje del liksom även bestämmelserna i artiklarna III-171 och III-172 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 90 (blivande artikel 110), som förbjuder medlemsstaterna att direkt eller indirekt på varor från andra medlemsstater lägga interna skatter eller avgifter som är högre än de skatter eller avgifter som direkt eller indirekt läggs på liknande inhemska varor, ändras inte.

Artikel 91 (blivande artikel 111), enligt vilken återbetalning av interna avgifter för varor som exporteras till någon annan medlemsstats territorium inte får ske med belopp som överstiger de interna avgifterna, ändras inte.

Artikel 92 (blivande artikel 112), enligt vilken befrielse och återbetalning i fråga om indirekta skatter vid export till andra medlemsstater inte får medges utan att rådet beslutar om åtgärder för en begränsad tid, ändras inte.

Artikel 93 (blivande artikel 113), som gäller rådets befogenheter att anta bestämmelser om harmonisering av lagstiftningen om indirekta skatter, motsvarar artikel 93 i EG-fördraget och artikel III-171 i det konstitutionella fördraget. Den enda ändringen jämfört med nuläget är att tidsfristen enligt artikel 14 i EG-fördraget stryks och att till satsen, enligt vilken bestämmelser vid behov kan antas för att säkerställa att den inre marknaden fungerar, fogas som tilläggsvillkor även för att undvika snedvridning av konkurrensen.

KAPITEL 3

TILLNÄRMNING AV LAGSTIFTNING

Kapitlet innehåller bestämmelser om unionens befogenheter när den inre marknaden upprättas samt om det beslutsförfarande som ska tillämpas på harmoniseringsåtgärder. I kapitlet anges också medlemsstaternas befogenheter efter vidtagandet av harmoniseringsåtgärder. Bestämmelserna motsvarar i stora drag avdelning VI kapitel 3 i det nuvarande EG-fördragets tredje del. I bestämmelserna har företagits vissa ändringar i fråga om beslutsförfarandena samt vissa tekniska ändringar som gäller ordalydelser.

I *artikel 94 (blivande artikel 114)* bestäms om åtgärder för upprättande av den inre marknaden och för dess funktion för att harmonisera lagstiftningen i medlemsstaterna. Artikeln motsvarar med undantag av individualiseringen av rättsaktsinstrumenten artikel III-172 i det konstitutionella fördraget och ersätter artikel 95 i EG-fördraget med följande ändringar. Till artikel 94.4 och 94.5 i EUF-fördraget fogas hänvisningar till Europaparlamentet som en lagstiftare.

I artikel 95 *(blivande artikel 115)* föreskrivs om rådets möjlighet att på förslag av kommissionen enhälligt och efter att ha hört Europaparlamentet utfärda direktiv om tillnärmning av sådan lagstiftning i medlemsstaterna som krävs för den inre marknaden. Artikeln motsvarar artikel III-173 i det konstitutionella fördraget och ersätter artikel 94 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel 95 i EUF-fördraget ingår en ny bestämmelse enligt vilken artikel 95 i EUF-fördraget inte begränsar tillämpningen av artikel 94 i EUF-fördraget. Detta betyder att artikel 94 i EUF-fördraget är primär i förhållande till artikel 95 i EUF-fördraget. Någon motsvarande bestämmelse ingår inte i nuvarande artikel 94 i EG-fördraget, men bestämmelsen motsvarar rådande rättsläge. I praktiken har artiklarna 95 och 94 i EG-

fördraget tolkats så att artikel 95 är primär i förhållande till artikel 94.

I *artikel 96 (blivande artikel 116)* bestäms om det förfarande som ska iakttas om kommissionen finner att en skillnad mellan bestämmelserna i medlemsstaternas lagar eller andra författningar framkallar en snedvridning av konkurrensvillkoren på den inre marknaden som behöver elimineras. Om man inte når något avtal mellan de berörda medlemsstaterna om eliminering av snedvridningen ska nödvändiga åtgärder föreskrivas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Med stöd av artikel 96 i EG-fördraget vidtar rådet åtgärderna ensamt genom att anta direktiv. Innehållet i bestämmelsen motsvarar artikel III-174 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 97 (blivande artikel 117), där det föreskrivs om medlemsstaternas befogenheter efter det att harmoniseringsåtgärder vidtagits, ändras inte.

I *artikel 97a (blivande artikel 118)* bestäms om unionens befogenheter i fråga om skyddet för immateriella rättigheter i unionen och i fråga om vilka åtgärder om skydd kan antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Innehållet i bestämmelsen motsvarar artikel III-176 i det konstitutionella fördraget.

Med stöd av artikel 97a första stycket ska det föreskrivas åtgärder för att skapa europeiska rättigheter som säkerställer ett enhetligt skydd för immateriella rättigheter i unionen och för att upprätta centraliserade system för beviljande av tillstånd, samordning och kontroll på unionsnivå. Nuvarande EG-fördrag innehåller ingen motsvarande rättsgrund, men åtgärderna i fråga har vidtagits med stöd av artikel 308 i EG-fördraget. Artikel 97a gäller inte åtgärder som avser en tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om immateriella rättigheter och som även i fortsättningen kan antas med stöd av artiklarna 94 och 95 i EUF-fördraget och som motsvarar de nuvarande artiklarna 95 och 94 i EG-fördraget.

I artikel 97a andra stycket bestäms om språkanvändningen i samband med detta europeiska skydd, och förordningar som gäller den kan antas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. Rådet ska besluta om språkanvändningen med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

AVDELNING VII

EKONOMISK OCH MONETÄR POLITIK

KAPITEL 1

EKONOMISK POLITIK

Inga nämnvärda ändringar har företagits i artiklarna som gäller en samordning av den ekonomiska politiken och den ekonomiska och monetära unionen. Till följd av de ändringar som gjorts i artikel 99 i EG-fördraget får kommissionen ge medlemsstater som orsakar störningar en särskild politikvarning utan rådets beslutsfattande. Annars är de ändringar som gjorts i artiklarna i huvudsak sådana som förtydligar och strukturerar texten. Även övergångsbestämmelserna om upprättandet av en ekonomisk och monetär union som ingått i Maastrichtfördraget har blivit obehövliga. I EUF-fördraget erkänns eurogruppens existens (kapital 3a) trots att gruppen fortfarande kommer att vara inofficiell. Rättigheter och skyldigheter i anslutning till medlemskapet i euroområdet synliggörs dock klarare än tidigare. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna i artikel 4 och avdelning VII kapitel 1 i EG-fördraget samt artiklarna III-177–III-184 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 97b (blivande artikel 119), där målen för unionens ekonomiska och monetära politik definieras, motsvarar artikel III-177 i det konstitutionella fördraget och artikel 4 i EG-fördraget.

Artikel 98 (blivande artikel 120), där medlemsstaterna åläggs att föra sin ekonomiska politik så att de bidrar till att förverkliga unionens mål, ändras inte.

Artikel 99 (blivande artikel 121), där det bestäms om utarbetandet av allmänna riktlinjer för unionens och medlemsstaternas ekonomiska politik samt om övervakningen av den ekonomiska utvecklingen, har samma innehåll som artikel III-179 i det konstitutionella fördraget och motsvarar i huvuddrag artikel 99 EG-fördraget.

Enligt artikel 99.4 får rådet lämna en medlemsstat rekommendationer, om dess ekonomiska politik inte är förenlig med unionens allmänna riktlinjer. Nytt är att kommissionen

ensam har fått befogenheter att varna medlemsstaterna. Även bestämmelserna om rådets beslutsförfarande i dessa frågor är nya. När rådet beslutar om rekommendationer får en företrädare för den berörda medlemsstaten delta i diskussionen, men har inte rösträtt. Trots att kommissionen får möjlighet att ge en enskild medlemsstat en ”förhandsvarning”, är ändringen inte så stor i praktiken, eftersom planer på att ge förhandsvarning på grund av kommissionens öppna informationspraxis har blivit offentliga senast när ärendet kommit till kollegiet. Av samma orsak har inte heller rådets möjlighet att offentliggöra sina rekommendationer genom ett särskilt beslut någon nämnvärd betydelse.

Till *artikel 100 (blivande artikel 122),* som ger rådet undantagsbefogenheter i ekonomiska specialsituationer, har i en anda av ”solidaritet” i beslutsfattandet vid regeringskonferensen 2007 och om det uppstår allvarliga försörjningsproblem i fråga om vissa varor fogats ”särskilt på energiområdet” . I övrigt motsvarar bestämmelsen artikel III-180 i det konstitutionella fördraget och artikel 100 i EG-fördraget.

Artikel 101 (blivande artikel 123), som gäller Europeiska centralbankens och medlemsstaternas centralbankers rätt att övertrassera sina konton och andra kreditarrangemang, ändras inte.

Artikel 102 (blivande artikel 124), som förbjuder en positiv särbehandling av unionens och medlemsstaternas institutioner, organ eller myndigheter hos finansinstitut, motsvarar artikel 102 i EG-fördraget med undantag för att rättsgrunden för artikeln i fråga, med stöd av vilken bestämmelser får antas som anger hur förbuden i artikeln ska tillämpas, har överförts till artikel 103.

Artikel 103 (blivande artikel 125), enligt vilken unionen inte ska ansvara för medlemsstaternas skulder eller andra ekonomiska förpliktelser, motsvarar i sak artikel III-183 i det konstitutionella fördraget och artikel 103 i EG-fördraget.

Artikel 103.2 har utvidgats så att med stöd av den får antas även närmare bestämmelser som behövs för tillämpningen av artiklarna 101 och 102.

Artikel 104 (blivande artikel 126), som ålägger medlemsstaterna att undvika alltför stora underskott i den offentliga sektorns finanser, motsvarar artikel 104 i EG-fördraget. De ändringar som gjorts i artikeln har ingen praktisk betydelse för tillämpningen av förfarandet för alltför stora underskott.

Artikel 104.6 och 104.7 innehåller bestämmelser om rådets förfarande när det avgör om underskottet är alltför stort samt om påföljderna därav. Bestämmelserna om beslutsförfarandet i dessa frågor är nya. När rådet avgör om underskottet är alltför stort får företrädaren för den berörda medlemsstaten delta i diskussionen, men saknar rösträtt.

KAPITEL 2

MONETÄR POLITIK

Bestämmelserna gäller de primära uppgifterna för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, förfaranden för ändring av deras stadga och vissa delar i stadgan, Europeiska centralbankens och de nationella centralbankernas oavhängighet samt beslut som Europeiska centralbanken fattar för att utföra sina uppgifter. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna i avdelning VII kapitel 2 i EG-fördraget, med undantag för vissa bestämmelser om beslutsförfaranden, bestämmelser om Europeiska centralbankssystemets sammansättning och Europeiska centralbankens status som juridisk person som överförts till ny artikel 245a och beslut om euroområdets yttre representation som överförts som ny artikel 188o. Till slutet av kapitlet har dessutom från nuvarande kapitel 4 överförts vissa bestämmelser om nödvändiga åtgärder när euron tas i bruk som gemensam valuta. Motsvarande bestämmelser ingår i kapitel II avsnitt 2 i artikel III-185–III-190 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 105 (blivande artikel 127),* definieras målen och uppgifterna för Europeiska centralbankssystemet. Artikel 105.6 preciseras så att den rättsaktstyp som rådet kan använda vid beslut om att tilldela Europeiska centralbanken särskilda uppgifter i samband med tillsynen över kreditinstitut och andra finansinstitut individualiseras som förordning. Bestämmelsen ändras dessutom så att i stället för ett samtycke från Europaparlamentet räcker det med att parlamentet hörs före beslutsfattandet. Bestämmelsen motsvarar artikel III-185 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 106 (blivande artikel 128) innehåller bestämmelser om utgivning av eurosedlar och euromynt. Punkt 1 i artikeln precisera så att Europeiska centralbanken har ensamrätt att ge ut just eurosedlar i gemenskapen. Till artikel 106.2 fogas ett tillägg, enligt vilket rådet även ska höra Europaparlamentet innan det beslutar om harmonisering av valörerna och de tekniska specifikationerna för mynt. Bestämmelsen motsvarar artikel III-186 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 107 (blivande artikel 129),* bestäms om Europeiska centralbankens ledning samt om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken och om ändring av den. Artikeln motsvarar nuvarande bestämmelse med följande ändringar. Artikel 107.1 och 107.2 ska utgå. Motsvarande bestämmelser ingår i nya artikel 245a i EUF-fördraget.

Artikel 107.4, som blir nya 107.2, preciseras med ett tillägg i enlighet med vilket stadgan för Europeiska centralbankssystemet även ska omfatta Europeiska centralbankens stadga. I artikel 107.5, som blir ny 107.3, bestäms att Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet får ändra vissa artiklar i stadgan på förslag av kommissionen eller på rekommendation av Europeiska centralbanken. För närvarande fattar rådet sitt beslut med kvalificerad majoritet på rekommendation av Europeiska centralbanken eller enhälligt på förslag av kommissionen. Bestämmelserna motsvarar artikel III-187 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 108 (blivande artikel 130), där det bestäms om oberoende för medlemmarna av Europeiska centralbankens och de nationella centralbankernas beslutande organ, ändras inte.

I *artikel 109 (blivande artikel 131),* där det bestäms om medlemsstaternas skyldighet att säkerställa att den nationella lagstiftningen är förenlig med EUF-fördraget samt med stadgan för Europeiska centralbankssystemet, motsvarar i sak nuvarande artikel 109 i EG-fördraget och artikel III-189 i det konstitutionella fördraget. Meningen i gällande artikel som gäller upprättandet av Europeiska centralbankssystemet stryks sedan centralbanken blivit en institution.

Artikel 110 (blivande artikel 132) innehåller bestämmelser om Europeiska centralbankens befogenheter. I artikel 110.2 stryks de fyra första styckena som gäller rättsliga författningar. Definitionerna har strukits som obehövliga, eftersom Europeiska centralbanken efter att den blivit en institution omfattas av de allmänna bestämmelserna om institutioner i grundfördragen. I de allmänna bestämmelserna ingår definitioner av unionens rättsakter och bestämmelser om deras rättsverkningar samt om rättsverkningarna av olika typer av rättsakter. Artikeln motsvarar med ovan nämnda anpassningar artikel 110 i EG-fördraget och artikel III-190 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 111.1–3 och 111.5 flyttas som ny artikel 188o i EUF-fördraget från kapitlet om monetär politik till avdelningen om internationella avtal anpassad på det sätt som förklaras i samband med den. Artikel 111.4 överförs ändrad som artikel 115c.1 i EUF-fördraget.

Artikel 111a (blivande artikel 133) är ny. Enligt den ska Europaparlamentet och rådet efter att Europeiska centralbanken har hörts föreskriva nödvändiga åtgärder när det gäller användningen av euron som gemensam valuta. Artikeln motsvarar artikel 123.4 i EG-fördraget. Syftet med gällande bestämmelse är att ge unionen endast tillfälliga befogenheter, medan artikeln i sin nya form ger permanenta befogenheter. Motsvarande bestämmelse ingår i artikel III-191 i det konstitutionella fördraget.

KAPITEL 3

INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

Artiklarna 112 och 113, som gäller Europeiska centralbankens råd överförs som nya artiklar 245b och 245c i EUF-fördraget till delen som gäller institutionerna.

Artikel 114 (blivande artikel 134), där det bestäms om ekonomiska och finansiella kommittén och dess uppgifter, motsvarar i sak artikel 114 i EG-fördraget och artikel III-192 i det konstitutionella fördraget. Uttrycket ”monetär kommitté med rådgivande ställning” i artikel 114.1 första stycket ska ersättas med ”ekonomisk och finansiell kommitté”. Artikel 114.2 första stycket, som gäller

upprättandet av en ekonomisk och finansiell kommitté och upplösandet av den rådgivande monetära kommittén stryks som obehövligt, eftersom den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen redan inletts. I övrigt görs tekniska anpassningar i anslutning till artikelhänvisningarna i artikel 114.

Artikel 115 (blivande artikel 135), där det räknas upp i vilka frågor rådet eller en medlemsstat kan anmoda kommissionen att lägga fram en rekommendation eller ett förslag, ändras inte.

KAPITEL 3A

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR DE MEDLEMSSTATER SOM HAR EURON SOM VALUTA

Till fördraget fogas ett nytt kapitel 3a, där särskilda bestämmelser för de medlemsstater som har euron som valuta har samlats. EUF-fördraget anger vissa rättigheter för länder som infört euron som valuta. Dessa rättigheter gäller främst deltagande i beslutsfattande om euron och innebär att det i omröstningssituationer kan uppstå många olika slag av kvalificerad majoritet. Dessutom innehåller fördraget även förpliktelser för euroländer som delvis hänför sig till genomförandet av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken, men de största förpliktelserna gäller att överstora underskott ska undvikas. För sådana kan föreskrivas kännbara ekonomiska sanktioner. Det är närmast fråga om förebyggande inverkan och en trovärdig samordning av den ekonomiska politiken.

Artikel 115a (blivande artikel 136) är en ny hänvisningsnorm som gäller säkerställande av den ekonomiska och monetära unionens smidiga funktion. Den motsvarar artikel III-194 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 115a.1 kan i enlighet med de förfaranden som anges i artiklarna 99 och 104 i EUF-fördraget antas åtgärder för de stater som har euron som valuta. Rådet kan besluta om rekommendationer genom vilka medlemsstaterna åläggs att korrigera sin ekonomiska politik, om den avviker från de gemensamt antagna riktlinjerna eller äventyrar den ekonomiska och monetära unionens funktion. Kommissionen får nu en möjlighet att utfärda anknytande politikanvisningar även utan rådets beslut. Rådet kan också på initiativ av kommissionen inleda ett särskilt förfarande, om det framgår att medlemsstaten har ett alltför stort underskott i den offentliga ekonomin eller löper risk för ett alltför stort underskott. På länder som har euron som valuta kan även tillämpas ekonomiska sanktioner. När det besluts om riktlinjer för den ekonomiska politiken i de medlemsstater som har euron som valuta ska det ses till att dessa överensstämmer med de riktlinjer som antagits för hela unionen.

Enligt artikel 115a.2 besluts det om dessa frågor med kvalificerad majoritet och i omröstningen deltar endast företrädare för de medlemsstater som har euron som valuta. Vid beslutsfattandet tillämpas definitionen av kvalificerad majoritet i enlighet med artikel 205.3 punkt a i EUF-fördraget.

Artikel 115b (blivande artikel 137), som gäller arrangemang för möten mellan ministrar i de medlemsstater som har euron som valuta, är ny. Enligt artikeln ska mötesarrangemangen regleras i ett protokoll om eurogruppen. Artikeln motsvarar artikel III-195 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 115c (blivande artikel 138), som gäller åtgärder i syfte att säkerställa eurons plats i det internationella valutasystemet, är ny. Artikeln har med undantag för ändringar som gäller namn på rättsakter och beslut med kvalificerad majoritet samma innehåll som artikel III-196 i det konstitutionella fördraget. Artikeln är i det avseende föregripande att den stöder möjligheterna att stärka yttre representation och påverkan i anslutning till den gemensamma valutan.

Enligt artikel 115c.1 fastställer rådet på förslag av kommissionen gemensamma ståndpunkter avseende frågor som är av särskilt intresse för den ekonomiska och monetära unionen inom de behöriga internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna. Enligt artikel 115c.2 får rådet på förslag av kommissionen också besluta om lämpliga åtgärder för att säkerställa en enad representation inom de berörda internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna. Rådet ska besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Enligt artikel 115c.3 fattas beslut om dessa frågor med kvalificerad majoritet och i om-

röstningen deltar endast företrädare för de medlemsstater som har euron som valuta. Vid beslutsfattandet tillämpas den definition av kvalificerad majoritet som förklaras i samband med artikel 205.3 i EUF-fördraget.

KAPITEL 4

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Kapitlet med övergångsbestämmelser har förkortats jämfört med det tidigare EG-fördraget. Detta beror på att en del av övergångsbestämmelserna i EG-fördraget gällde befogenheter att vidta vissa åtgärder, t.ex. att upprätta Europeiska centralbanken. Eftersom dessa åtgärder redan har vidtagits har motsvarande befogenhetsbestämmelser strukits såsom obehövliga. Alla återstående övergångsbestämmelser gäller sådana länder som ännu inte har infört euron som valuta men som ändå förbereder sig för det. I princip omfattas alla medlemsstater – med undantag av Förenade kungariket och Danmark – av skyldigheten att införa den gemensamma valutan.

Artikel 116 upphävs.

Artikel 116a (blivande artikel 139) ersätter artikel 116 i EG-fördraget, som upphävs. I den bestäms vilka artiklar som inte ska tillämpas på de medlemsstater som inte har uppfyllt de nödvändiga villkoren för införandet av euron. Artikeln motsvarar artikel 122.1, 122.3 och 122.5 i EG-fördraget och artikel III-197 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 116a.2 tillämpas förutom de tidigare begränsningarna inte heller bl.a. de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken som rör euroområdet generellt eller tvingande medel för att avhjälpa alltför stora underskott på de aktuella medlemsstaterna.

I artikel 116a.4 har röstningsbestämmelserna ändrats så att medlemsstaterna i fråga inte har rösträtt vid beslutsfattande enligt artikel 99.4, som gäller de allmänna riktlinjerna för unionens ekonomi och inte heller enligt artikel 104.6, 104.7, 104.8, 104.12 och 104.13 som gäller alltför stora underskott.

Artikel 117, som gäller ett europeiska monetärt institut, upphävs med undantag för de fem första strecksatserna i punkt 2 vilka överförs tekniskt anpassade till nya artikel 118a.

Artikel 117a (blivande artikel 140), som gäller godkännandet av nya medlemsstater som kan införa euron som valuta, motsvarar artikel 121.1 i EG-fördraget, artikel 122.2 i EG-fördraget och artikel 123.4 första satsen i EG-fördraget och artikel III-198 i det konstitutionella fördraget.

Bestämmelserna om beslutsförfarandet i artikel 117a.2 har emellertid reviderats. Enligt den nya bestämmelsen ska rådet, innan det i normal sammansättning slutgiltigt beslutar att godkänna en ny medlemsstat som kan införa euron som valuta, få rekommendation från företrädarna för medlemsstater som har euron som valuta. Denna rekommendation ges med kvalificerad majoritet, som definieras i artikel 205.3 a i EUF-fördraget.

Artikel 118, som gäller valutasammansättningen i ecu-korgen, upphävs.

Artikel 118a (blivande artikel 141) motsvarar i sak artikel 123.3 i EG-fördraget samt artikel 117.2 i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar. Artikel III-118a i EUF-fördraget gäller det allmänna rådet för Europeiska centralbanken samt Europeiska centralbankens uppgifter när det gäller de stater som ännu inte har infört euron som valuta. Artikeln motsvarar artikel III-199 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 118b (blivande artikel 142), som gäller valutapolitiken i de länder som inte har infört euron som valuta, motsvarar artikel 124 i EG-fördraget. Artikeln motsvarar artikel III-200 i det konstitutionella fördraget. Enligt denna artikel ska varje medlemsstat med undantag behandla sin valutapolitik som en fråga av gemensamt intresse. Detta har tolkats innebära att utomstående länder inte kan göra s.k. konkurrerande devalveringar och på så vis skada den monetära unionens funktion och dess medlemmars ställning.

Artikel 119 (blivande artikel 143), som gäller åtgärder och bistånd till följd av svårigheter i fråga om betalningsbalansen, motsvarar med undantag för tekniska ändringar artikel 119 i EG-fördraget och artikel III-201 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 120 (blivande artikel 144), som gäller skyddsåtgärder om en plötslig kris inträffar i fråga om betalningsbalansen, motsvarar med undantag för tekniska ändringar

artikel 120 i EG-fördraget och artikel III-202 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 121.1, som gäller rapporter från kommissionen och Europeiska monetära institutet, blir artikel 117a.1. Artikelns övriga delar upphävs.

Artikel 122.2 andra meningen, som gäller rådets behandling av medlemsstaternas undantag, blir artikel 117a.2 första stycket. Artikelns övriga delar upphävs.

Artikel 123.3, som gäller beslutsfattandet i det allmänna rådet för Europeiska centralbanken, blir artikel 117a.3, och 117a.5, som gäller upphävande av rådets beslut om undantag, blir artikel 117.3. Artikelns övriga delar upphävs.

Artikel 124.1, som gäller medlemsstaternas valutapolitik fram till dess att den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen inleds, blir nya artikel 118c.1. Artikelns övriga delar upphävs.

AVDELNING VIII

SYSSELSÄTTNING

Bestämmelser om unionens sysselsättningspolitik ingår i avdelning VIII i tredje delen av EUF-fördraget. Bestämmelserna i avsnittet i fråga motsvarar med de ändringar som förklaras nedan bestämmelserna i avdelning VIII i EG-fördragets tredje del och bestämmelserna i del III avdelning III kapitel III avsnitt 1 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 125 (blivande artikel 145), som gäller samordnad sysselsättningsstrategi samt utveckling av arbetskraften och arbetsmarknaden, motsvarar artikel 125 i EG-fördraget. I artikeln hänvisas till arbetet för att uppnå unionens mål enligt artikel 2 i EU-fördraget som den målsättning som ska styra verksamheten. Förnyelsen av dessa mål jämfört med den tidigare artikel 2 i EU-fördraget granskas närmare ovan. Jämfört med artikel 125 i EG-fördraget har i artikel 125 i EUF-fördraget strukits hänvisningen till artikel 2 i EG-fördraget, vars sakinnehåll nu ingår i artikel 2 i EU-fördraget.

Artiklarna 126 och 127 (blivande artiklarna 146 och 147), som gäller medlemsstaternas och gemenskapens arbete för att främja sysselsättningen, ändras inte. De har samma innehåll som artiklarna III-204 och III-205 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 128 (blivande artikel 148), som gäller riktlinjerna för sysselsättningen, ändras inte. Bestämmelsen motsvarar också III-206 i det konstitutionella fördraget, där hänvisningen till granskningen av om det är lämpligt att avge rekommendationerna dock i fråga om de rekommendationer som avses i punkt 4 har slopats.

Artiklarna 129 och 130 (blivande artiklarna 149 och 150), som gäller rådets insatser på sysselsättningsområdet, och sysselsättningskommittén, ändras inte. De motsvarar artiklarna III-207 och 208 i det konstitutionella fördraget med undantag för horisontella ändringar av namn på lagstiftningsförfaranden och rättsakter.

Artikel 131, som gäller upprättandet av en tullunion, blir artikel 188b i EUF-fördraget med de ändringar som beskrivs nedan.

Artikel 132, som gäller en gradvis harmonisering av exportstödet till tredjeländer, upphävs.

Artikel 133, som gäller bl.a. ingående av tull- och handelsavtal, blir artikel 188c i EUF-fördraget, som förklaras nedan.

Artikel 134, som gäller skyddsåtgärder som säkerställer genomförandet av handelspolitiska åtgärder, upphävs.

Artikel 135, som gäller åtgärder för att förstärka tullsamarbetet, blir artikel 27a i EUF-fördraget, som förklaras nedan.

AVDELNING IX

SOCIALPOLITIK

Rubriken för avdelning XI i EG-fördraget ”Socialpolitik, utbildning, yrkesutbildning och ungdomsfrågor” ska ersättas med rubriken ”Socialpolitik” och numreras som avdelning IX. Rubriken ”Kapitel 1 – Sociala bestämmelser” ska utgå.

Artikel 136 (blivande artikel 151), som gäller främjande av sysselsättningen, förbättrandet av levnads- och arbetsvillkor, ett fullgott socialt skydd, en dialog mellan arbetsmarknadens parter och en utveckling av de mänskliga resurserna, ändras inte. Artikeln

motsvarar artikel III-209 i det konstitutionella fördraget med undantag för små ändringar av ordalydelser.

Artikel 136a (blivande artikel 152), som innehåller bestämmelser om arbetsmarknadsparterna och en självständig social dialog, är ny. Bestämmelser om främjande av den sociala dialogen och hörande av arbetsmarknadsorganisationerna ingår för närvarande i artiklarna 136 och 138 i EG-fördraget. Artikeln motsvarar artikel I-48 i det konstitutionella fördraget. I det konstitutionella fördraget har artikeln dock placerats i del I i fördraget. I samband med förberedelserna för Lissabonfördraget diskuterades huruvida artikeln skulle placeras bland de allmänna bestämmelserna, men eftersom placeringen i kapitlet om socialpolitik hade avtalats i mandatet till regeringskonferensen 2007, gick man in för en placering i enlighet med mandatet.

I enlighet med artikel 136a första stycket ska unionen erkänna och främja arbetsmarknadsparternas betydelse på unionsnivå och därvid ta hänsyn till skillnaderna i de nationella systemen. Den ska underlätta dialogen mellan arbetsmarknadens parter med respekt för deras självständighet. Bestämmelsen om arbetsmarknadsparternas ställning och hänsynen till skillnaderna i de nationella systemen är ny. Skyldigheten att underlätta dialogen gäller i enlighet med artikel 138 i EG-fördraget nu endast kommissionen, och utvidgas alltså i och med Lissabonfördraget till alla institutioner. Även skyldigheten att respektera arbetsmarknadsorganisationernas självständighet är ny.

I artikel 136a andra stycket föreskrivs att det sociala trepartstoppmötet för tillväxt och sysselsättning ska bidra till den sociala dialogen. Bestämmelsen är ny. De trepartstoppmöten kring tillväxt och sysselsättning som under de senaste åren ordnats före Europeiska rådets möten har hittills agerat på basis av rådets beslut, utan att deras ställning skulle ha skrivits in i grundfördragen. (Rådets beslut (2003/174/EG) om inrättande av ett socialt trepartstoppmöte för tillväxt och sysselsättning.)

Artikel 137 (blivande artikel 153), som gäller gemenskapens kompletterande insatser bl.a. inom området för arbetstagarnas hälsa och säkerhet, arbetsvillkor, social trygghet och socialt skydd för arbetstagarna, motsvarar i sak artikel 137 i EG-fördraget med undantag för horisontella ändringar. Bestämmelsen motsvarar även artikel III-210 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar av namn på rättsakter.

I artikel 137.3 i EUF-fördraget, som motsvarar artikel 137.3 i EG-fördraget, har antalet instrument som medlemsstaterna vid behov kan överlåta åt arbetsmarknadens parter att genomföra på deras gemensamma begäran utökats jämfört med EG-fördragets bestämmelse. Tillägget motsvarar artikel III-210.4 i det konstitutionella fördraget. Enligt artikel 137.3 kan en medlemsstat överlåta åt arbetsmarknadens parter att genomföra de direktiv eller beslut som det hänvisas till i denna punkt, medan möjligheten enligt artikel 137.3 i EG-fördraget gäller endast de direktiv som avses där.

Artikel 138 (blivande artikel 154), som gäller hörande av arbetsmarknadens parter, motsvarar med undantag för tekniska ändringar artikel 138 i EG-fördraget och artikel III-211 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 139 (blivande artikel 155), som gäller dialogen mellan arbetsmarknadens parter, motsvarar i huvudsak artikel 139 i EG-fördraget. I artikel 139.2 bestäms dessutom utöver artikel 139.2 i EG-fördraget att Europaparlamentet ska underrättas om de frågor som avses i bestämmelsen. Bestämmelsen motsvarar artikel III-212 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 140 (blivande artikel 156), som gäller kommissionens åtgärder för att främja samarbetet mellan medlemsstaterna bl.a. i fråga om sysselsättning, arbetsrätt och arbetsvillkor, motsvarar artikel 140 i EG-fördraget. I artikel 140 andra stycket bestäms dock som en komplettering jämfört med artikel 140.2 i EG-fördraget att i syfte att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och underlätta för dem att samordna sina åtgärder på de socialpolitiska områdena ska kommissionen, särskilt genom initiativ för att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. När det gäller artikel 140 i EUF-fördraget är det ändå fråga om utövande av unionens befogenheter. I artikel 140 andra stycket i EUF-fördraget bestäms dessutom

som ett tillägg jämfört med artikel 140 i EG-fördraget att Europaparlamentet ska informeras fullt ut. Ändringarna motsvarar artikel III-213 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 140 i EUF-fördraget gäller den förklaring till artikel 140 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nr 31) som fogats till regeringskonferensens slutakt. Förklaringen gäller befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna. Den förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till förklaringarna.

Artikel 141 (blivande artikel 157) innehåller en bestämmelse om jämställdheten mellan kvinnor och män i arbete och yrke, i synnerhet om lika lön för lika eller likvärdigt arbete samt en särskild bestämmelse enligt vilken principen om jämställdhet i arbetslivet inte utgör ett hinder för s.k. positiv särbehandling. I artikeln har gjorts en horisontell ändring som gäller beslutsförfarande. Artikeln motsvarar artikel III-214 i det konstitutionella fördraget med ändringar som gäller rättsaktsinstrument.

Artikel 142 (blivande artikel 158), enligt vilken medlemsstaterna ska sträva efter att bibehålla den likvärdighet som finns mellan deras system för betald ledighet, ändras inte. Artikeln har samma innehåll som artikel III-215 i det konstitutionella fördraget i den svenska versionen.

Artikel 143 (blivande artikel 159) gäller den rapport som kommissionen årligen ska överlämna till Europaparlamentet om förverkligandet av de mål som anges i artikel 136 i EUF-fördraget. Artikeln motsvarar artikel III-216 i det konstitutionella fördraget.
Artikel 143 andra stycket, enligt vilket Europaparlamentet får begära av kommissionen att den lägger fram rapporter om särskilda problem som gäller sociala förhållanden, ska utgå. Ändringen är teknisk, eftersom artikel 145 i EUF-fördraget innehåller en nästan exakt likadan bestämmelse. Visserligen kan bestämmelsen i samband med artikel 143 i EUF-fördraget förstås så att den handlar om vilka sociala problem som helst och att den är mycket omfattande till sin natur. Bestämmelsen i artikel 145 i EUF-fördraget hänvisar till ett särskilt kapitel i kommissionens årsberättelse om de sociala förhållandena, men i praktiken inskränker inte begränsningen i hänvisningen parlamentets möjlighet att begära särskilda utredningar från kommissionen. Mellan artikel 143 i EG-fördraget och artikel 145 i EUF-fördraget förekommer en liten skillnad i ordval. Enligt artikel 143 ”ska kommissionen årligen utarbeta”, medan Europaparlamentet enligt artikel 145 ”får anmoda kommissionen att avge”.

Artikel 144 (blivande artikel 160), som gäller samarbetet mellan medlemsstaterna i fråga om socialt skydd, ändras inte. Artikeln motsvarar artikel III-217 i det konstitutionella fördraget.

Enligt *artikel 145 (blivande artikel 161)* ägnas ett särskilt kapitel i kommissionens årsrapport till Europaparlamentet åt den sociala utvecklingen inom gemenskapen. Enligt artikel 145 andra stycket får Europaparlamentet anmoda kommissionen att avge rapporter om särskilda problem som gäller sociala förhållanden. Artikeln ändras inte. Artiklarna motsvarar artikel III-218 i det konstitutionella fördraget.

AVDELNING X

EUROPEISKA SOCIALFONDEN

Artiklarna 146 och 147 (blivande artiklarna 162 och 163) ändras inte. Artiklarna motsvarar i huvudsak artikel III-219 i det konstitutionella fördraget med undantag för individualisering av rättsaktsinstrumenten.

I artikel 148 (blivande artikel 164) ska orden ”besluta om genomförandebestämmelser” ersättas med ”anta tillämpningsförordningar”.

AVDELNING XI

UTBILDNING, YRKESUTBILDNING, UNGDOMSFRÅGOR OCH IDROTT

Avdelning XI kapitel 3 i EG-fördragets tredje del blir avdelning XI i EUF-fördraget. Till denna avdelning har lagts bestämmelser om idrott, och motsvarande tillägg har också gjorts till rubriken för avdelningen. De ändringar som ska göras beror i huvudsak på horisontella anpassningar.

Artikel 149 (blivande artikel 165) motsvarar artikel 149 i EG-fördraget med följande ändringar samt med undantag för vissa tek-

niska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse.

Artikel 149.1 ger unionen befogenheter att bidra till att främja idrottsfrågor och den ska då beakta idrottens specifika karaktär, dess strukturer som bygger på frivilliga insatser samt dess sociala och pedagogiska funktion.

Enligt en sista strecksats som ska läggas till artikel 149.2 ska målen för unionens insatser på idrottsområdet vara att utveckla idrottens europeiska dimension genom att främja rättvisa och öppenhet i idrottstävlingar och samarbetet mellan organisationer och myndigheter med ansvar för idrott samt genom att skydda idrottsutövarnas fysiska och moraliska integritet. Unionens mål har också preciserats genom den nya bestämmelsen i artikel 149.1 punkt e enligt vilken unionen ska ha som mål att stimulera ungdomars deltagande i unionens demokratiska liv.

Artikel 149.3, som gäller samarbetet med tredjeland och internationella organisationer och särskilt Europarådet, motsvarar artikel 149.3 i EG-fördraget med undantag för en precisering genom vilken orden "på utbildningsområdet" ska ersättas med "på utbildnings- och idrottsområdena". Innehållet i bestämmelsen motsvarar således artikel III-282.3 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 149.4, som gäller beslutsfattande för att bidra till att de mål som anges i artikeln uppnås, motsvarar artikel 149.4 i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse. I artikel 149.4 individualiseras det ordinarie lagstiftningsförfarandet som beslutsordning i anslutning till hörandet av Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. Rådet kan också anta rekommendationer med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen. Innehhållet i artikeln motsvarar artikel III-282 i det konstitutionella fördraget, i vilken har införts anpassningar som gäller systemet med rättsaktsinstrument.

Artikel 150 (blivande artikel 166), som gäller yrkesutbildning, motsvarar nuvarande artikel 150 i EG-fördraget med undantag för tillägget till slutet av punkt 4, enligt vilket "och rådet ska på förslag av kommissionen anta rekommendationer". Enligt samma punkt ska beslut om åtgärder antas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet efter det att Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén har hörts. Innehållet i bestämmelsen motsvarar artikel III-283 i det konstitutionella fördraget.

AVDELNING XII

KULTUR

Artikel 151 (blivande artikel 167) innehåller bestämmelser om unionens insatser för att utveckla kulturen i medlemsstaterna. Artikeln motsvarar i sak nuvarande artikel 151 i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsens ordalydelse. När det gäller beslutsförfarandet används dock det ordinarie lagstiftningsförfarandet efter att Regionkommittén har hörts. Rådet kan också anta rekommendationer på förslag av kommissionen. Kravet på enhällighet enligt nuvarande artikel 151.5 i EG-fördraget har slopats. Innehållet i bestämmelsen motsvarar artikel III-280 i det konstitutionella fördraget.

AVDELNING XIII

FOLKHÄLSA

Artikel 152 (blivande artikel 168) innehåller bestämmelser om folkhälsa. Med de ändringar som förklaras nedan samt med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse baserar sig bestämmelserna i artikeln på artikel 152 i EG-fördraget. Artikeln motsvarar med undantag för det undantag som förklaras nedan artikel III-278 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 152.1 bestäms att unionens insatser, utöver de åtgärder som nämns i artikel 152.1 i EG-fördraget, ska innefatta även övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa. Det preciseras att människors hälsa innefattar både fysisk och mental hälsa.

I artikel 152.2 preciseras bestämmelserna i artikel 152.2 i EG-fördraget så att unionen särskilt ska främja sådant samarbete med-

lemsstaterna emellan som syftar till att förbättra komplementariteten hos deras hälso- och sjukvård i gränsregionerna. Vidare preciseras vilka initiativ kommissionen kan ta i nära kontakt med medlemsstaterna för att främja en samordning av deras politik och program. Till dessa metoder hör särskilt initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Enligt artikel 152.2 ska dessutom Europaparlamentet informeras fullt ut.

Artikel 152.3, som gäller samarbetet med tredje land och internationella organisationer, motsvarar artikel 152.3 i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse.

Enligt nya artikel 152.4 punkt c kan unionen föreskriva åtgärder för att fastställa höga kvalitets- och säkerhetsstandarder för läkemedel och medicintekniska produkter. Bestämmelsens förhållande till bestämmelserna om den inre marknaden preciseras genom förklaring nr 32 som fogats till Lissabonfördraget. Punkt d i artikel III-278 i det konstitutionella fördraget om åtgärder för övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa har strukits och ingår i artikel 152.5 i EUF-fördraget. Beträffande åtgärder på veterinär- och växtskyddsområdet motsvarar artikel 152.4 punkt b i EUF-fördraget i övrigt artikel 152.4 punkt b i EG-fördraget, men den innehåller ingen motsvarande hänvisning till möjligheten av avvika från artikel 37 i EG-fördraget, som gäller jordbruket. Med avvikelse från de andra bestämmelserna i artikel 152 i EUF-fördraget omfattas de åtgärder som nämns i punkt 4, genom vilka man kan ingripa i de gemensamma frågorna på säkerhetsområdet, i enlighet med artikel 2c.2 punkt k i EUF-fördraget av delad befogenhet.

Innehållet i artikel 152.5 motsvarar artikel 152.4 punkt c i EG-fördraget, men det har gjorts ett preciserande tillägg i fråga om föremålen för stimulansåtgärderna. Dessa kan t.ex. vara bekämpning av de stora gränsöverskridande folksjukdomarna, åtgärder för övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa, samt åtgärder som direkt avser skydd av folkhälsan när det gäller tobak och missbruk av alkohol. Med stöd av artikel 152.5 föreskrivs om dessa åtgärder i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Åtgärderna får inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar. I den finska versionen av artikel 152.5 finns ett översättningsfel. Men har bett att felet rättas till.

Artikel 152.6, som gäller rekommendationer som antas på förslag av kommissionen, motsvarar artikel 152.4 sista stycket i EG-fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller ordalydelsen i det sista stycket.

Artikel 152.7 motsvarar bestämmelsen i artikel 152.5 i EG-fördraget. Artikel 152.7 har preciserats så att enligt den ska unionen när den vidtar åtgärder respektera medlemsstaternas ansvar för att besluta om sin hälso- och sjukvårdspolitik samt för att organisera och ge hälso- och sjukvård. Bestämmelsen innehåller inte någon sådan begränsning som artikel 152.5 i EG-fördraget att medlemsstaternas ansvar ska respekteras fullt ut endast när unionen handlar på folkhälsoområdet, utan artikel 152.7 i EUF-fördraget är i princip tillämplig på all unionsverksamhet. Dessutom bestäms i artikel 152.7 att hälso- och sjukvårdsförvaltning och fördelning av de resurser som tilldelas denna hör till medlemsstaternas uppgifter.

.

AVDELNING XIV

KONSUMENTSKYDD

Artikel 153 (blivande artikel 169) är den enda artikeln i avdelning XIV i EUF-fördragets tredje del som gäller unionens konsumentskyddspolitik. Artikeln motsvarar artikel III-235 i det konstitutionella fördraget med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas placering samt rättsakternas individualisering. Den horisontella bestämmelsen i artikel 153.2 om att konsumentskyddskraven ska beaktas i gemenskapens övriga politik och verksamhet har överförts till artikel 6a i EUF-fördraget, där den utgör en del av de bestämmelser i EUF-fördraget som allmänt ska tillämpas på

unionens politik och verksamhet. I artikeln har gjorts en horisontell ändring gällande beslutsfattande.

AVDELNING XV

TRANSEUROPEISKA NÄT

Artiklarna 154–156 (blivande artiklar 170−172), som gäller transeuropeiska nät, ändras inte med undantag för de tekniska anpassningar som nämns i ändringar som gäller hela fördraget och som handlar om att ”gemenskapen” ska ersättas med ”unionen”, och det uttryck som används för att hänvisa till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Artiklarna 154–156 i EUF-fördraget har samma innehåll som artiklarna III-246 och III-247 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar som gäller individualiseringen av rättsaktsinstrument.

AVDELNING XVI

INDUSTRI

Artikel 157 (blivande artikel 173) innehåller bestämmelser om tryggande av förutsättningar som är viktiga för industrins konkurrensförmåga. Artikeln motsvarar artikel III-279 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar som gäller rättsaktsinstrument.

I artikel 157.2 bestäms att för att främja en samordning av medlemsstaternas insatser tar kommissionen särskilt initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Innehållet i dessa metoder påminner om det s.k. öppna samordningsförfarandet. Artikel 157.2 innehåller också en bestämmelse om att Europaparlamentet ska informeras fullt ut.

I artikel 157.3 bestäms att de särskilda åtgärder som föreskrivs i enlighet med denna artikel inte får omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar. Jämfört med det konstitutionella fördraget specificeras inga rättsaktsinstrument i artikel 157.3.

AVDELNING XVII

EKONOMISK, SOCIAL OCH TERRITORIELL SAMMANHÅLLNING

Bestämmelser om unionens politik som gäller ekonomisk, social och territoriell sammanhållning ingår i avdelning XVII. Rubriken för motsvarande del i EG-fördraget är ekonomisk och social sammanhållning. Som en ändring jämfört med EG-fördraget har till rubriken för avdelningen fogats aspekten territoriell sammanhållning vid sidan av den ekonomiska och sociala aspekten.

Denna avdelning omfattas av protokollet om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Ändringarna i protokollet förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till protokollen.

Artikel 158 (blivande artikel 174) motsvarar artikel 158 i EG-fördraget med följande ändringar. I artikel 158 första stycket ersätts "ekonomisk och social sammanhållning" med "ekonomisk, social och territoriell sammanhållning". Artikel 158 andra stycket har ändrats så att orden ”eller öarna, inbegripet landsbygdsområden” ska utgå. Till nya artikel 158 har även fogats ett nytt stycke. I artikel 158 tredje stycket bestäms som en komplettering jämfört med artikel 158 i EG-fördraget att när man strävar efter att minska skillnaderna i utvecklingsnivå mellan de olika regionerna och eftersläpningen i de minst gynnade regionerna ska bland de berörda regionerna särskild hänsyn tas till dels landsbygdsområden, dels områden som påverkas av strukturomvandlingar och dels regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet, öregioner, gränsregioner och bergsregioner. Hänvisningen till de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet gäller i synnerhet Finland.

Till regeringskonferensens slutakt har dessutom fogats en förklaring (nr 17) till artikel 158. I förklaringen konstateras att öregioner även kan inbegripa hela östater. Förklaringen förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till förklaringarna.

Artikel 159 (blivande artikel 175) ändras så att i andra stycket ska orden ”ekonomisk och social” ersättas med ”ekonomisk, social och

territoriell". I övrigt motsvarar artikeln med undantag för tekniska anpassningar artikel 159 i EG-fördraget. Artikeln motsvarar artikel III-221 i det konstitutionella fördraget.

Innehållet i *artikel 160* (blivande artikel 176) motsvarar artikel 160 i EG-fördraget.

Enligt artikel 161 (blivande artikel 177) första stycket ska Europaparlamentet och rådet genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, fastställa strukturfondernas uppgifter, huvudmål och organisation som avses i första stycket. Som en ändring jämfört med artikel 161 i EG-fördraget föreskrivs i första stycket om det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Enligt artikel 161 första och andra stycket i EG-fördraget beslutar rådet med enhällighet på förslag av kommissionen, med Europaparlamentets samtycke och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. Artikel 161 tredje stycket i EG-fördraget ska utgå såsom obehövligt. Stycket har i fråga om beslutsregeln innehållit en övergångsbestämmelse, enligt vilken rådet från och med den 1 januari 2007 ska besluta med kvalificerad majoritet.

Artikel 162 (blivande artikel 178) motsvarar artikel 162 i EG-fördraget. I artikel 162 första stycket i EUF-fördraget specificeras att instrumentet är en tillämpningsföreskriter, som används för att fastställa verkställighetsåtgärder för Europeiska regionala utvecklingsfonden.

AVDELNING XVIII

FORSKNING OCH TEKNISK UTVECKLING SAMT RYMDEN

Bestämmelser som gäller forskning och teknisk utveckling samt rymden ingår i avdelning XVIII i EUF-fördraget. Med de ändringar som förklaras nedan samt med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsernas ordalydelse och placering motsvarar de bestämmelserna i avdelning XVIII, som gäller forskning och teknisk utveckling, i EG-fördragets tredje del. Jämfört med EG-fördraget innehåller avsnittet emellertid också nya bestämmelser, som gäller t.ex. åstadkommandet av ett europeiskt forskningsområde och rymden och som med samma innehåll ingick i artiklarna III-248 och III-254 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 163 (blivande artikel 179), där målen för unionens forskning och tekniska utveckling definieras, motsvarar artikel III-248 i det konstitutionella fördraget. I artikel 163.1 ingår en ny bestämmelse om åstadkommandet av ett europeiskt forskningsområde. Det är fråga om ett område med fri rörlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik. I artikel 163.1 i EUF-fördraget bestäms dessutom över huvud om stärkande av den vetenskapliga och tekniska grunden, medan det i motsvarande artikel 163.1 i EG-fördraget bestäms mera begränsat om stärkande av den vetenskapliga och tekniska grunden för uttryckligen industrin. Dessutom bestäms i artikel 163.1 om främjande av unionens konkurrensförmåga, varvid det preciseras att det också är fråga om främjande av konkurrensförmågan inom unionens industri. I artikel 163.2 i EUF-fördraget preciseras dessutom jämfört med artikel 163.2 i EG-fördraget att unionen strävar särskilt efter att forskare kan samarbeta fritt över gränserna.

Till regeringskonferensens slutakt har fogats en förklaring (nr 34) till artikel 163 i EUF-fördraget. Förklaringen handlag om att de grundläggande riktlinjerna och valen i medlemsstaternas forskningspolitik ska beaktas i unionens verksamhet. Förklaringen förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till förklaringarna.

Artikel 164 (blivande artikel 180), där målen för unionens forskning och tekniska utveckling definieras, ändras inte. Artikeln har samma innehåll som artikel III-249 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 165 (blivande artikel 181), där det föreskrivs om samordning av verksamheten mellan unionen och medlemsstaterna, motsvarar artikel III-250 i det konstitutionella fördraget. Artikel 165.2 preciseras jämfört med artikel 165 i EG-fördraget så att när kommissionen tar initiativ inom forskning och teknisk utveckling får den särskilt ta initiativ för att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Innehållet i dessa metoder påminner om det s.k. öppna

samordningsförfarandet. När det gäller artikel 165.2 i EUF-fördraget är det ändå fråga om utövande av unionens befogenheter. I artikel 165.2 i EUF-fördraget bestäms också att Europaparlamentet ska informeras fullt ut.

Artikel 166 (blivande artikel 182), där det föreskrivs om antagandet av nödvändiga åtgärder för att genomföra ett ramprogram, särskilda program inom det samt det europeiska forskningsområdet, motsvarar artikel III-251 i det konstitutionella fördraget. Europaparlamentet och rådet ska besluta om det fleråriga ramprogrammet, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén. Till artikeln läggs en ny punkt 5, enligt vilken Europaparlamentet och rådet som komplement till de i det fleråriga ramprogrammet angivna verksamheterna, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén, ska föreskriva nödvändiga åtgärder för att genomföra det europeiska forskningsområdet.

Artikel 167 (blivande artikel 183), där det föreskrivs om regler för deltagande i ramprogrammet och spridning av forskningsresultaten, ändras inte. Artikeln har samma innehåll som artikel III-252.1 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 168 (blivande artikel 184), där det föreskrivs om program som genomför ramprogrammet, ändras inte. Artikeln har samma innehåll som artikel III-252.2 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 169 (blivande artikel 185), där det föreskrivs om gemenskapens deltagande i sådana program för forskning och utveckling som har inletts av flera medlemsstater, ändras inte. Artikeln har samma innehåll som artikel III-252.3 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 170 (blivande artikel 186), där det föreskrivs om samarbete på unionsnivå med tredje land eller internationella organisationer inom forskning, teknisk utveckling och demonstration, motsvarar artikel 170 i EG-fördraget med undantag för att de sista orden ”som ska förhandlas fram och ingås enligt artikel 300” ska utgå. Artikeln har samma innehåll som artikel III-252.4 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 171 (blivande artikel 187), där det föreskrivs om att gemensamma företag eller andra organisationer kan bildas för att genomföra unionens program för forskning, teknisk utveckling och demonstration, ändras inte. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-253 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 172 (blivande artikel 188) motsvarar artikel 172 i EG-fördraget. Enligt artikel 172 första stycket ska rådet anta de bestämmelser som avses i artikel 171 efter att ha hört Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-253 i det konstitutionella fördraget. Enligt artikel 172 andra stycket ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén anta de bestämmelser som avses i artiklarna 167, 168 169 i EUF-fördraget. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-252 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 172a (blivande artikel 189) innehåller nya bestämmelser om en europeisk rymdpolitik och nödvändiga insatser för att utveckla den. Artikel 172a i EUF-fördraget har ingen motsvarighet i EG-fördraget. Med stöd av artikel 172a i EUF-fördraget ska unionen utarbeta en europeisk rymdpolitik för att främja vetenskapliga och tekniska framsteg, industriell konkurrenskraft och genomförandet av unionens politik. I detta syfte får unionen främja gemensamma initiativ, stödja forskning och teknisk utveckling samt samordna de nödvändiga insatserna för att utforska och utnyttja rymden. För att bidra till att förverkliga dessa mål ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva de åtgärder som behövs och som kan få formen av ett europeiskt rymdprogram; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar. I artikeln bestäms dessutom att unionen ska upprätta alla lämpliga kontakter med Europeiska rymdorganisationen. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-254 i det konstitutionella fördraget, med undantag för preciseringen att antagna åtgärder inte får omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar samt nya punkt 4, enligt vilken artikeln inte ska påverka tillämpningen av övriga bestämmelser i denna avdelning.

Artikel 173 (blivande artikel 190), där det föreskrivs om en årlig rapport om forskning och teknisk utveckling definieras, ändras inte. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-255 i det konstitutionella fördraget.

AVDELNING XIX

MILJÖ

Bestämmelser om unionens miljöpolitik ingår i avdelning XIX i tredje delen av EUF-fördraget. Artiklarna motsvarar med de ändringar som förklaras nedan samt med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller ordalydelsen och placeringen bestämmelserna i nuvarande EG-fördrag och bestämmelserna i del III avdelning III kapitel III avsnitt 5 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 174 (blivande artikel 191) innehåller målen och principerna för unionens miljöpolitik. Artikeln motsvarar artikel 174 i EG-fördraget och artikel III-233 i det konstitutionella fördraget med följande ändringar. Till artikel 174.1 fjärde strecksatsen läggs ett uttryckligt omnämnande av bekämpande av klimatförändringen. Enligt den nya ordalydelsen främjas genom unionens verksamhet bl.a. åtgärder på internationell nivå för att lösa regionala eller globala miljöproblem, särskilt för att bekämpa klimatförändringen. Bestämmelsen ändrar inte befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna, utan kan anses betona klimatutmaningens betydelse och behovet av internationellt samarbete.

Artikel 175 (blivande artikel 192) innehåller en befogenhetsgrund för unionens miljöpolitik. Artikeln motsvarar artikel 175 i EG-fördraget med följande ändringar. När det gäller beslutsreglerna innehåller artikel 175.2 andra stycket ett bemyndigande, med stöd av vilket rådet med enhällighet, på förslag av kommissionen, får besluta att göra det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpligt på de områden som avses i första stycket och som omfattas av rådets enhälliga beslutsfattande. I artikel 175.2 andra stycket i EG-fördraget ingår en möjlighet som i sak motsvarar detta. I artikel 175.3 i EUF-fördraget har jämfört med artikel 175.3 i EG-fördraget slopats begränsningen enligt vilken rådet och parlamentet antar allmänna handlingsprogram ”på andra områden”. Med undantag för namnen på rättsaktsinstrument motsvarar bestämmelserna i artikel 175 i sak artikel III-234.1–5 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 176 (blivande artikel 193) ändras inte. Enligt den får medlemsstaterna behålla eller införa strängare skyddsåtgärder än de skyddsåtgärder som antas enligt artikel 175. Artikeln har samma innehåll som artikel III-234.6 i det konstitutionella fördraget.

AVDELNING XX

ENERGI

Nuvarande avdelning XX i EG-fördraget ”Utvecklingssamarbete” ska betecknas kapitel 1 i avdelning III i femte delen om unionens yttre åtgärder och nya avdelning XX ska kallas "Energi”.

Artikel 176a (blivande artikel 194) är den enda artikeln i avdelning XX i EUF-fördraget som gäller energi. I artikel 176a i EUF-fördraget bestäms om unionens energipolitik. Det är en ny bestämmelse och den har ingen motsvarighet i EG-fördraget. Bestämmelsen har med undantag för avtalstekniska anpassningar och vissa tillägg som gjorts till punkt 1 samma innehåll som artikel III-256 i det konstitutionella fördraget. Enligt nuvarande artikel 3.1 punkt u i EG-fördraget innefattar gemenskapens verksamhet bl.a. åtgärder på energiområdet, men de nuvarande grundfördragen innehåller ingen uttrycklig rättsgrund för vidtagandet av dylika åtgärder.

Enligt artikel 176a.1 ska inom ramen för upprättandet av den inre marknaden och dess funktion och med hänsyn till kravet på att skydda och förbättra miljön målet för unionens politik på energiområdet vara att i en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna garantera att energimarknaden fungerar, garantera energiförsörjningen i unionen, främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av nya och förnybara energikällor samt främja sammankopplade energinät. Jämfört med det konstitutionella fördraget har till artikel 176a.1 fogats ett omnämnande av en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna och en punkt d som gäller främjandet av sammankopplade energinät. När det gäller energinät är det i sak ändå inte fråga om en ny befogenhet, eftersom skapandet av ener-

ginät har kunnat främjas redan på grundval av de nuvarande artiklarna 154–156 i EG-fördraget som gäller transeuropeiska nät.

Enligt artikel 176a2 ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva nödvändiga åtgärder för att uppnå målen för unionens energipolitik, utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i grundfördragen. Åtgärderna ska inte påverka en medlemsstats rätt att bestämma villkoren för utnyttjandet av dess energikällor, dess val mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 175.2 c. Denna punkt i miljöavdelningen gäller åtgärder som väsentligt påverkar en medlemsstats val mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur. Åtgärderna förutsätter även i fortsättningen enhällighet i rådet.

I artikel 176a.3 bestäms om en avvikelse, enligt vilken rådet, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet, ska föreskriva sådana åtgärder som avses i punkt 2 när de är av främst fiskal karaktär.

Till regeringskonferensens slutakt har fogats en förklaring (nr 35) till artikel 176a. Förklaringen gäller medlemsstaternas rätt att införa de bestämmelser som behövs för att säkerställa sin energiförsörjning. Förklaringen förklaras närmare i samband med detaljmotiveringen till förklaringarna.

.

AVDELNING XXI

TURISM

Artikel 176b (blivande artikel 195) är den enda artikeln i avdelning XXI i EUF-fördraget som gäller turism. Artikel 176b i EUF-fördraget innehåller nya bestämmelser om unionens kompletterande insatser inom turistsektorn. Bestämmelsen har med undantag för ändringar som gäller beslutsförfarandet samma innehåll som artikel III-281 i det konstitutionella fördraget. Enligt artikel 3.1 punkt u i EG-fördraget innefattar gemenskapens verksamhet bl.a. åtgärder på området turism, men EG-fördraget innehåller ingen uttrycklig rättsgrund för dessa åtgärder. Nödvändiga åtgärder har tidigare vidtagits med stöd av andra bestämmelser i EG-fördraget.

Enligt artikel 176b.1 ska unionen komplettera medlemsstaternas insatser inom turistsektorn, särskilt genom att främja konkurrenskraften hos unionens företag inom denna sektor. För detta ändamål ska unionens insatser särskilt syfta till att stimulera skapandet av en miljö som är gynnsam för företagsutvecklingen inom denna sektor samt främja samarbetet mellan medlemsstaterna, särskilt genom utbyte av god praxis.

Enligt artikel 176b.2 ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva särskilda åtgärder för att komplettera de insatser som görs av medlemsstaterna för att förverkliga de mål som avses ovan. Dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

AVDELNING XXII

CIVILSKYDD

Artikel 176 c (blivande artikel 196) innehåller en ny bestämmelse om unionens stödinsatser vid naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor. Enligt artikel 3.1 punkt u i EG-fördraget innefattar gemenskapens verksamhet bl.a. åtgärder på området räddningstjänst, men EG-fördraget innehåller ingen uttrycklig rättsgrund för dessa åtgärder. Nödvändiga åtgärder har tidigare vidtagits med stöd av andra bestämmelser i EG-fördraget. Artikeln motsvarar artikel III-284 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar som gäller rättsaktsinstrument.

Enligt artikel 176c.1 ska unionen främja samarbetet mellan medlemsstaterna i syfte att förbättra effektiviteten hos systemen för förebyggande av och skydd mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor. Målen för unionens insatser ska vara att stödja och komplettera medlemsstaternas insatser på nationell, regional och lokal nivå när det gäller förebyggande av risker, beredskapen hos medlemsstaternas aktörer inom området civilskydd samt insatser vid naturkatastrofer eller av människor orsakade katastrofer inom unionen, främja operativt samarbete inom unionen mellan de nationella civilskyddsorganen samt främja samstämmigheten mellan internationella åtgärder på området.

Enligt artikel 176a2 ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva de åtgärder som är nödvändiga för att bidra till att förverkliga målen i artikeln. De åtgärder som vidtas med stöd av artikeln får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

AVDELNING XXIII

ADMINISTRATIVT SAMARBETE

Avdelningen om administrativt samarbete är ny jämfört med de nuvarande fördragen. I del III avdelning III kapitel V i det konstitutionella fördraget ingår avsnitt 7 som gäller administrativt samarbete.

Artikel 176d (blivande artikel 197) innehåller en ny bestämmelse om administrativt samarbete mellan unionen och medlemsstaterna. Innehållet i bestämmelsen motsvarar artikel III-285 i det konstitutionella fördraget med undantag för en ändring som gäller rättsaktsinstrument.

Enligt artikel 176d.1 ska medlemsstaternas faktiska genomförande av unionsrätten betraktas som en fråga av gemensamt intresse. Dessutom är genomförandet väsentligt för att unionen ska fungera väl.

Med stöd av artikel 176d.2 får unionen stödja medlemsstaternas ansträngningar att förbättra sin administrativa förmåga att genomföra unionsrätten, t.ex. underlätta utbyte av information och av offentliga tjänstemän och att främja utbildningsprogram. Ingen medlemsstat ska dock vara skyldig att utnyttja sådant stöd. Med stöd av artikel 176d.2 ska Europaparlamentet och rådet genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva de åtgärder som är nödvändiga för stödet, men som dock inte får omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

Artikel 176d.3 innehåller en förtydligande bestämmelse enligt vilken artikel 176d i EUF-fördraget inte ska påverka medlemsstaternas skyldigheter att genomföra unionsrätten eller kommissionens rättigheter och skyldigheter. Artikelns bestämmelser ska inte heller påverka tillämpningen av andra bestämmelser i grundfördragen som föreskriver ett administrativt samarbete mellan medlemsstaterna och mellan dessa och unionen.

Artikel 177, som gäller mål för utvecklingssamarbete, blir artikel 188d i EUF-fördraget, som förklaras nedan. Den nya numreringen av artiklarna 177–181 i EG-fördraget hänför sig till att EG-fördragets avdelning XX ”Utvecklingssamarbete” överförs som kapitel 1 i avdelning III i EUF-fördragets femte del om unionens yttre åtgärder.

Artikel 178, enligt vilken målen för utvecklingssamarbetspolitiken ska beaktas i sådan politik som kan beröra utvecklingsländerna, har upphävts.

Artikel 179, som gäller beslutsförfarandet inom utvecklingssamarbetspolitiken, Europeiska investeringsbanken och AVS-samarbete, blir artikel 188e i EUF-fördraget, som förklaras nedan.

Artikel 180, som gäller samordning och biståndsprogram, blir artikel 188f i EUF-fördraget, som förklaras nedan.

Artikel 181, som gäller samarbete med tredje land och med internationella organisationer, blir artikel 188g i EUF-fördraget, som förklaras nedan.

Artikel 181a, som gäller ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredje land, blir artikel 188h i EUF-fördraget, som förklaras nedan. Ändringen hänför sig till att avdelning XXI ”Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredje land” i EG-fördraget överförs som kapitel 2 i avdelning III i EUF-fördragets femte del om unionens yttre åtgärder.

FJÄRDE DELEN

ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER

Bestämmelser om associering av utomeuropeiska länder och territorier ingår i EUF-fördragets fjärde del. De enda ändringarna jämfört med EG-fördraget gäller lagstiftningsordningen. Motsvarande bestämmelser ingår i avdelning IV i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 182 (blivande artikel 198)* anges vilka utomeuropeiska länder och territorier som enligt bestämmelsen ska associeras med unionen samt målen för denna associering. I

och med ändringen ska orden ”till detta fördrag” utgå i slutet av första stycket. Den ändrade artikeln motsvarar i sak artikel III-286 i det konstitutionella fördraget i övrigt förutom att ingen hänvisning till Grönland tas in i artikeln.

Artiklarna 183–185 (blivande artikel 199–201) ändras inte med undantag för de horisontella ändringar som gäller hela fördraget och som ska göras i artikel 183. Artiklarna gäller målen för associeringen samt tullar. Artiklarna motsvarar artiklarna III-287─289 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 186 (blivande artikel 202) gäller fri rörlighet för arbetstagare från utomeuropeiska länder och territorier. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-290 i det konstitutionella fördraget. Artikeln ändras så att orden ”regleras av avtal, som ska ingås senare och som ska kräva medlemsstaternas enhälliga godkännande” i slutet av artikel 186 i EU-fördraget ska ersättas med ”regleras genom akter som antas i enlighet med artikel 187”. I och med ändringen ska den fria rörligheten inom medlemsstaterna för arbetstagare från dessa länder och territorier samt inom dessa länder och territorier för arbetstagare från medlemsstaterna regleras genom akter som antas i enlighet med artikel 187 i EUF-fördraget, dvs. med enhällighet, om inte annat följer av bestämmelserna om folkhälsa, allmän säkerhet och allmän ordning. Godkännandet av dessa akter förutsätter att Europaparlamentet hörs. Enligt bestämmelserna i artikel 186 i EG-fördraget regleras den fria rörligheten av avtal som kräver medlemsstaternas enhälliga godkännande.

Artikel 187 (blivande artikel 203) innehåller bestämmelser om förfaranden för antagande av regler för associering av utomeuropeiska länder och territorier. Motsvarande bestämmelse ingår i artikel III-291 i det konstitutionella fördraget. Skillnaderna mellan bestämmelserna beror på olika namn på rättsakter. I artikeln ska ordet ”enhälligt" ersättas med ”enhälligt och på förslag av kommissionen” och följande mening ska läggas till i slutet av artikeln: ”Om bestämmelserna antas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, ska rådet besluta med enhällighet, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 188 (blivande artikel 204), som gäller de bestämmelser som ska tillämpas på Grönland, ändras inte.

FEMTE DELEN

UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER

I och med ändringen tillfogas en ny femte del med rubriken ”Unionens yttre åtgärder”. Den nya femte delen motsvarar kapitelindelningen i avdelning VI i det konstitutionella fördraget, men med avvikelse från det konstitutionella fördraget har bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken tagits in i EU-fördraget, separat från de övriga bestämmelserna om de yttre åtgärderna. I enlighet med hänvisningsbestämmelsen i avdelning I i den nya femte delen omfattas alla yttre åtgärder ändå av tillämpningsområdet för avdelning V kapitel 1 i EU-fördraget. Den nya femte delen innehåller följande avdelningar och kapitel:

Avdelning I:	Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder
Avdelning II:	Den gemensamma handelspolitiken
Avdelning III:	Samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd
Kapitel 1:	Utvecklingssamarbete
Kapitel 2:	Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer
Kapitel 3:	Humanitärt bistånd
Avdelning IV:	Restriktiva åtgärder
Avdelning V	Internationella avtal
Avdelning VI	Unionens förbindelser med internationella organisationer och tredjeländer samt unionens delegationer
Avdelning VII:	Solidaritetsklausul

AVDELNING I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER

Artikel 188a (blivande artikel 205) innehåller en hänvisning till målen och de allmänna bestämmelserna i avdelning V kapitel 1 i

EU-fördraget, vilka styr unionens verksamhet i internationella sammanhang. Artikelns betydelse förklaras bl.a. i samband med artikel 10c i EU-fördraget.

AVDELNING II

DEN GEMENSAMMA HANDELSPOLITIKEN

Bestämmelser om unionens gemensamma handelspolitik finns i avdelning II i femte delen om unionens yttre åtgärder.

Artikel 188b (blivande artikel 206), där målen för unionens gemensamma handelspolitik anges, motsvarar i huvudsak artikel 131 i EG-fördraget. Artikeln har dock utvidgats med en bestämmelse i syfte att bidra till en gradvis avveckling av restriktionerna i utländska direktinvesteringar. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-314 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 188c (blivande artikel 207)* anges området för den gemensamma handelspolitiken och vilka beslutsförfaranden som ska tilllämpas på området. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-315 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 188c.1 motsvarar artikel 133.1 i EG-fördraget med följande ändringar: Området för unionens handelspolitiska befogenheter utvidgas till att omfatta även utländska direktinvesteringar. Till artikel 188c.1 har också överförts bestämmelserna i artikel 133.5 i EG-fördraget om befogenhet att ingå avtal som rör handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter samt handeln med tjänster. För de typer av handel med tjänster som för närvarande uppräknas i artikel 133.6 i EG-fördraget betyder detta att arten av unionens befogenhet ändras från delad befogenhet till exklusiv befogenhet. Dessutom har till artikeln också fogats en bestämmelse om befogenhet att ingå avtal som rör handel med varor. Detta tillägg innebär en kodifiering av nuläget. Enligt artikel 188c.1 förs den gemensamma handelspolitiken inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder enligt artikel 10a i EU-fördraget, vilket är nytt jämfört med artikel 133 i EG-fördraget.

Enligt artikel 188c.2 ska åtgärder för att fastställa inom vilken ram den gemensamma handelspolitiken ska genomföras föreskrivas genom förordningar, som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Ändringen ger Europaparlamentet en stark ställning när beslut fattas om den allmänna ramen för unionens handelspolitik, eftersom rådet och Europaparlamentet i enlighet med lagstiftningsförfarandet antar förordningar tillsammans. Begränsningen som innebär att Europaparlamentet deltar i beslutsfattandet endast när beslut fattas om den gemensamma ramen betyder att det inte deltar i genomförandet av den gemensamma handelspolitiken och i beslutsfattandet i anslutning till den. Enligt nuvarande artikel 133 i EG-fördraget har Europaparlamentet ingen roll när beslut fattas om handelspolitiken, utan rådet godkänner handelspolitiska avtal och beslut på förslag av kommissionen utan att parlamentet hörs.

Artikel 188c.3, som innehåller procedurregler om förhandlingar om och ingående av internationella avtal, motsvarar i huvudsak artikel 133.3 i EG-fördraget. Enligt artikel 188c.3 tredje stycket åläggs kommissionen ändå att regelbundet rapportera till den särskilda kommitté som utses av rådet och dessutom till Europaparlamentet. När det gäller ingåendet av internationella avtal bör man dessutom lägga märke till att enligt artikel 188n.6 andra stycket punkt a led v får rådet anta ett beslut om ingående av avtal först efter Europaparlamentets godkännande.

Enligt artikel 188c.4 ska rådet vid förhandlingar om och ingående av de avtal som avses i punkt 3 besluta med kvalificerad majoritet. Bestämmelsen motsvarar artikel 133.4 och 133.5 första stycket i EG-fördraget.

I artikel 188c.4 andra stycket bestäms att vid förhandlingar om och ingående av avtal inom handeln med tjänster och handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter samt utländska direktinvesteringar ska rådet besluta med enhällighet om avtalet omfattar bestämmelser för vilka enhällighet krävs för att interna regler ska kunna antas. Innehållet i bestämmelsen motsvarar i sak artikel 133.5 andra stycket i EG-fördraget. Den innehåller emellertid inte längre någon bestämmelse om att rådet beslutar enhälligt om avtalet avser ett område där gemenskapen ännu inte har

utövat sina befogenheter. Bestämmelsen har blivit obehövlig därför att befogenheten blir exklusiv på det sätt som förklaras ovan.

Artikeln innehåller inte längre de särskilda bestämmelserna i artikel 133.5 andra och fjärde stycket och 133.6 andra stycket i EG-fördraget, eftersom unionens befogenhet på de områden som avses i dessa punkter har ändrats från delad till exklusiv.

Artikel 188c.4 tredje stycket är nytt jämfört med artikel 133 i EG-fördraget och enligt stycket ska rådet ändå undantagsvis besluta med enhällighet när det gäller förhandlingar om och ingående av avtal

a) på områden som rör handel med kulturella och audiovisuella tjänster, om avtalen riskerar att negativt påverka unionens kulturella och språkliga mångfald,

b) på områden som rör handel med sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård, om avtalen riskerar att allvarligt störa den nationella organisationen av sådana tjänster och negativt påverka medlemsstaternas ansvar för att tillhandahålla dessa.

Artikel 188c.5, enligt vilken artikeln inte ska tillämpas på förhandlingar om och ingående av internationella avtal på transportområdet, motsvarar artikel 133.6 tredje stycket i EG-fördraget. På dessa avtal tillämpas bestämmelserna om transportpolitik i EUF-fördraget.

Enligt artikel 188c.6 ska utövandet av de befogenheter som tilldelas genom denna artikel inom den gemensamma handelspolitiken inte påverka fördelningen av befogenheterna mellan unionen och medlemsstaterna. Bestämmelsen är ny jämfört med artikel 133 i EG-fördraget och dess syfte är att säkerställa att den rättsgrund som hänför sig till den gemensamma handelspolitiken inte utnyttjas, om grundfördragen innehåller någon annan uttrycklig rättsgrund som möjliggör den planerade åtgärden. Innehållet i bestämmelsen som säger att utövandet av befogenheterna i fråga inte ska medföra någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar i den utsträckning som grundfördragen utesluter en sådan harmonisering motsvarar däremot i sak artikel 133.6 första stycket i EG-fördraget.

AVDELNING III

SAMARBETE MED TREDJELÄNDER OCH HUMANITÄRT BISTÅND

Bestämmelserna om samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd ingå i avdelning III i femte delen. Rubriken motsvarar rubriken för avdelning V kapitel IV i det konstitutionella fördraget.

KAPITEL 1

UTVECKLINGSSAMARBETE

Bestämmelserna om utvecklingssamarbete ingår i avdelning III kapitel I i femte delen av EUF-fördraget. I EG-fördraget finns de i avdelning XX. Rubriken motsvarar rubriken för avdelning XX i tredje delen av EG-fördraget samt avdelning V kapitel IV avsnitt 1 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 188d (blivande artikel 208) anges principerna och målen för unionens politik för utvecklingssamarbete. Artikeln har samma innehåll som artikel III-316 i det konstitutionella fördraget. Den motsvarar artikel 177 i EG-fördraget ändrad så att punkterna 1 och 2 ersätts med en ny punkt 1, enligt vilken unionens politik på området för utvecklingssamarbete ska föras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Förhållandet mellan unionens och medlemsstaternas politik för utvecklingssamarbete har preciserats genom tillägget att de inte bara ska komplettera utan också förstärka varandra. Minskning och på sikt utrotning av fattigdom lyfts upp som det främsta målet för unionens utvecklingssamarbetspolitik. Till artikeln har också fogats en bestämmelse som motsvarar artikel 178 i EG-fördraget om att unionen ska ta hänsyn till målen för utvecklingssamarbetet vid genomförande av politik som kan påverka utvecklingsländerna. Artikel 177.3 i EG-fördraget ska betecknas 177.2. Minskning av fattigdom och de övriga målen för unionens politik för utvecklingssamarbete som anges i artikel 177.1 och 177.2 i EG-fördraget ingår i enlighet med artikel 188a i EUF-fördraget i de allmänna principer och mål för unionens yttre åtgärder som avses i artikel 10a i avdelning V kapitel I i EU-fördraget.

Artikel 188e (blivande artikel 209) motsvarar i sak artikel 179 och delvis artikel 181 i EG-fördraget och har i sak samma innehåll som artikel III-317 i det konstitutionella fördraget. Artikel 179.1 ersätts med en ny punkt 1, enligt vilken Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska besluta om de åtgärder som krävs för att genomföra politiken för utvecklingssamarbete och som kan gälla fleråriga program för samarbete med utvecklingsländer eller program med tematisk inriktning. I artikeln införs en ny punkt 2, enligt vilken unionen får med tredjeländer och internationella organisationer ingå alla avtal som behövs för att förverkliga de mål som anges i artikel 10a i EU-fördraget och i artikel 188d i EUF-fördraget. Med avvikelse från artikel 181 i EG-fördraget innehåller artikeln ingen hänvisning till bestämmelserna i artikel 188n (f.d. artikel 300 i EG-fördraget) om det förfarande som ska tillämpas på förhandlingar om avtal mellan unionen och tredjeländer eller internationella organisationer. Hänvisningen i fråga har slopats eftersom den är rättsligt irrelevant. Artikeln innehåller inte heller någon bestämmelse som skulle motsvara artikel 179.3 i EG-fördraget, enligt vilken de avsedda åtgärderna inte ska påverka samarbetet med länderna i Afrika, Västindien och Stilla Havet inom ramen för AVS-EG-konventionen.

Artikel 188f (blivande artikel 210) motsvarar i sak artikel 180 i EG-fördraget, dock så att början av punkt 1 ersätts med ”Unionen och medlemsstaterna ska, i syfte att främja att unionens och medlemsstaternas åtgärder kompletterar varandra och är effektiva”. Artikel 188f i EUF-fördraget har också samma innehåll som artikel III-318 i det konstitutionella fördraget. Enligt den ändrade artikeln ska unionen och medlemsstaterna samordna sin politik inom området för utvecklingssamarbete och inom ramen för sina respektive behörighetsområden samarbeta med tredjeland och behöriga internationella organisationer samt samordna sina utvecklingspolitiska åtgärder i syfte att främja att åtgärderna kompletterar varandra och är effektiva. På detta sätt avspeglar artikeln utvecklingspolitiken som ett område där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Såsom föreskrivs i artikel 2c.4 i EUF-fördraget hindrar unionens åtgärder på området för utvecklingssamarbete med avvikelse från den grundläggande principen för utövande av delad befogenhet inte medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter. Eftersom unionen och medlemsstater även arbetar sida vid sida inom området för utvecklingssamarbetspolitik är det viktigt att säkerställa att deras åtgärder samordnas.

I *artikel 188g (blivande artikel 211)* bestäms att unionen och medlemsstaterna inom sina respektive kompetensområden ska samarbeta med tredje land och med behöriga internationella organisationer. Artikeln motsvarar artikel 181 i EG-fördraget, dock så, att första stycket andra meningen ska utgå. Den strukna meningen, där det hänvisas till nuvarande artikel 300 i EG-fördraget som gäller ingående av internationella avtal, ingår delvis i artikel 188e i EUF-fördraget. Även andra stycket, där det föreskrivs att första stycket inte ska inverka på medlemsstaternas behörighet att förhandla i internationella organ och att ingå internationella avtal, ska utgå. Den ändrade artikeln motsvarar artikel III-318.3 i det konstitutionella fördraget.

KAPITEL 2

EKONOMISKT, FINANSIELLT OCH TEKNISKT SAMARBETE MED TREDJELÄNDER

Bestämmelser om ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer ingår i avdelning III kapitel 2 i femte delen. Bestämmelser om dessa saker ingår i avdelning XXI i tredje delen i EG-fördraget. Rubriken motsvarar rubriken för avdelning XXI i EG-fördragets tredje del samt för avdelning V kapitel IV avsnitt 2 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 188h (blivande artikel 212),* som med undantag för namn på rättsaktsinstrument i sak motsvarar artikel III-319 i det konstitutionella fördraget, bestäms om samarbete i ekonomiskt, finansiellt och tekniskt hänseende mellan unionen och andra tredjeländer än utvecklingsländerna och om föreskrivandet av de åtgärder som behövs för att genomföra det. Bestämmelsen motsvarar artikel 181a i EG-fördraget med undantag för några få ändringar. Artikel 181a.1 i EG-

fördraget ersätts med en ny punkt 1, där det betonas att de åtgärder som vidtas med stöd av bestämmelsen inte bara ska vara förenliga med unionens utvecklingspolitik utan de ska också genomföras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. I bestämmelsen anges till skillnad från artikel 181a i EG-fördraget inte särskilt vilka mål som hänför sig till det samarbete som avses här. De mål som avses i artikel 181a i EG-fördraget ingår dock enligt artikel 188a i EUF-fördraget i de allmänna principerna och målen för unionens yttre åtgärder som avses i artikel 10a i avdelning V kapitel I i EU-fördraget.

Artikel 181a.2 i EG-fördraget ersätts med en ny punkt 2, enligt vilken Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska besluta om de åtgärder som krävs för att genomföra punkt 1, medan rådet enligt artikel 181a i EG-fördraget beslutar om nödvändiga åtgärder efter att ha hört Europaparlamentet. I bestämmelsen hänvisas inte längre särskilt till de associeringsavtal som avses i artikel 188m i EUF-fördraget och de avtal som ska ingås med unionens kandidatstater samt de omröstningsregler som gäller dem, eftersom reglerna i fråga ingår i artikel 188n i EUF-fördraget.

I artikel 181a.3 bestäms om samarbete mellan unionen och tredje parter. Till skillnad från artikel 181a i EG-fördraget hänvisas där ändå inte till artikel 188n i EUF-fördraget (artikel 300 i EG-fördraget), som innehåller bestämmelser om det förfarande som ska tillämpas på förhandlingar om avtal mellan unionen och tredjeländer eller internationella organisationer. Hänvisningen i fråga har slopats eftersom den är rättsligt irrelevant.

I *artikel 188i (blivande artikel 213)* bestäms om omedelbart finansiellt bistånd till tredjeland. Bestämmelsen är ny jämfört med EG-fördraget. Bestämmelsen är den samma som artikel III-320 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar som gäller namn på rättsaktsinstrument. Enligt artikeln ska rådet på förslag av kommissionen anta de beslut som krävs om situationen i ett tredjeland kräver att unionen lämnar omedelbart finansiellt bistånd.

KAPITEL 3

HUMANITÄRT BISTÅND

Bestämmelser om humanitärt bistånd ingår i avdelning III kapitel 3 i femte delen. Genom bestämmelserna om humanitärt bistånd skapas en ny rättsgrund jämfört med nuläget. Rubriken för kapitlet motsvarar rubriken för avdelning V kapitel IV avsnitt 3 i det konstitutionella fördraget.

Genom *artikel 188j (blivande artikel 214)* skapas en ny rättsgrund för humanitärt bistånd. För närvarande handlar EU på området för humanitärt bistånd i första hand med stöd av artikel 308 i EG-fördraget. För att fastställa en fördragsgrund för genomförandet av humanitära åtgärder skapas en egen, uttrycklig rättsgrund. Artikeln har samma innehåll som artikel III-321 i det konstitutionella fördraget med undantag för ändringar av namn på rättsakter.

I artikel 188j.1 förutsätts att unionens åtgärder på området humanitärt bistånd ska genomföras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. De åtgärder som vidtas med stöd av bestämmelsen ska syfta till att tillfälligt lämna bistånd och stöd till befolkningar i tredjeländer som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor, samt till att skydda dessa befolkningar, för att uppfylla de humanitära behov som uppstår till följd av dessa olika situationer. Unionens och medlemsstaternas åtgärder ska komplettera och förstärka varandra.

Enligt artikel 188j.2 ska humanitära biståndsåtgärder ges i enlighet med principerna i internationell rätt och principerna om opartiskhet, neutralitet och icke-diskriminering.

Enligt artikel 188j.3 ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva åtgärder för att fastställa inom vilken ram unionens humanitära biståndsåtgärder ska genomföras. Om de åtgärder som vidtas med stöd av nuvarande artikel 308 i EG-fördraget beslutar rådet åter med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Enligt artikel 188j.4 får unionen med tredjeländer och behöriga internationella organisationer ingå alla avtal som behövs för att förverkliga de mål som avses i denna be-

stämmelse och de mål för unionens yttre åtgärder som räknas upp i artikel 10a i EU-fördraget. Detta ska inte påverka medlemsstaternas behörighet att förhandla i internationella organ och ingå avtal.

Med stöd av artikel 188j.5 ska en europeisk frivilligkår för humanitärt bistånd inrättas för att europeiska ungdomar ska kunna bidra till unionens gemensamma humanitära biståndsinsatser. Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa kårens stadga och arbetsformer.

Enligt artikel 188j.6 får kommissionen ta alla lämpliga initiativ för att främja samordningen mellan unionens och medlemsstaternas åtgärder i syfte att bidra till att unionens och medlemsstaternas humanitära biståndsåtgärder blir effektivare och kompletterar varandra i högre grad.

Artikel 188j.7 ålägger unionen att se till att dess humanitära biståndsinsatser är samordnade och överensstämmer med de åtgärder som genomförs av internationella organisationer och organ, särskilt de som ingår i Förenta nationernas system.

AVDELNING IV

RESTRIKTIVA ÅTGÄRDER

Bestämmelser om restriktiva åtgärder ingår i avdelning IV i femte delen. Bestämmelser om restriktiva åtgärder ingår i nuläget i artiklarna 60 och 301 i EG-fördraget. Rubriken motsvarar rubriken för avdelning V kapitel V i det konstitutionella fördraget.

Artikel 188k (blivande artikel 215), där det bestäms om genomförandet av beslut som gäller ekonomiska sanktioner och som antas inom ramen för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, motsvarar i fråga om huvudsakligt innehåll artiklarna 60 och 301 i EG-fördraget. Artikeln har också med undantag för namnet på den höga representanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik samma innehåll som artikel III-322 i det konstitutionella fördraget.

Bestämmelserna i artikel 188k.1 om beslutsfattandet avviker från artikel 301 i EG-fördraget på så sätt att rådet vidtar de åtgärder som avses i bestämmelsen på gemensamt förslag av kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Enligt artikel 301 i EG-fördraget deltar inte Europaparlamentet i beslutsförfarande som gäller sanktionsåtgärder, medan åter EUF-fördraget förutsätter att rådet alltid underrättar Europaparlamentet om antagandet av en sanktionsakt.

Artikel 188k.2 är ny. Till skillnad från nuläget kan sanktionerna också riktas mot fysiska eller juridiska personer, mot grupper eller mot enheter som inte är stater, och som inte har förbindelser med tredjeländer. Redan med stöd av unionens nuvarande grundfördrag har ekonomiska sanktioner riktats mot privata instanser, men i situationer där de inte har haft någon koppling till tredjeland har man i avsaknad av en uttrycklig rättsgrund varit tvungen att ty sig till artikel 308 i EG-fördraget (se t.ex. rådets förordning (EG) 2580/2001, EGT L 344, 28.12.2001, s. 70). I artikel 188k.2 specificeras inte arten av de avsedda åtgärderna, utan bestämmelsen möjliggör även andra restriktiva åtgärder än sådana som är av ekonomisk natur.

Artikel 188k.3 är också ny och den innehåller en bestämmelse om att dessa sanktionsakter alltid ska innehålla nödvändiga bestämmelser om rättsliga garantier. Härmed avses i första hand medlemsstaternas nationella rättsmedel, med beaktande av att lagligheten av både en sanktionsakt och ett tidigare beslut som antagits inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (artikel 240a i EUF-fördraget) i vart fall kan underkastas Europeiska unionens domstols prövning med stöd av artikel 230.4 i EUF-fördraget.

Till artikeln hänför sig även förklaring 25, som förklaras i detaljmotiveringen till förklaringen.

AVDELNING V

INTERNATIONELLA AVTAL

Bestämmelser om internationella avtal ingår i avdelning V i femte delen i EUF-fördraget. Bestämmelser om internationella avtal ingår i nuläget i artikel 300 i EG-fördraget och artikel 24 i EU-fördraget. Rubriken motsvarar rubriken för avdelning V kapitel VI i det konstitutionella fördraget. Avdelningen motsvarar i huvudsak nämnda

kapitel i det konstitutionella fördraget, men i artikel 188n.8 i EUF-fördraget har intagits ett krav på att rådet ska besluta med enhällighet, om avtalet gäller unionens anslutning till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Enligt det konstitutionella fördraget kan beslutet om anslutning fattas med kvalificerad majoritet. Skillnaden jämfört med det konstitutionella fördraget är också att förutsättningen enligt artikel 188n.8 i EUF-fördraget för att beslutet om unionens anslutning till människorättskonventionen ska träda i kraft är att det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Rättsgrunden för unionens anslutning till människorättskonventionen ingår i nya artikel 6.2 i EU-fördraget. Finland deltar i beslutsfattandet som gäller en anslutning till människorättskonventionen å ena sidan som medlem av unionen och å andra sidan som avtalspart i människorättskonventionen.

Artikel 188l (blivande artikel 216) innehåller bestämmelser om situationer där unionen har befogenhet att ingå internationella avtal med tredjeländer eller internationella organisationer, samt om rättsverkningarna av avtal som ingås av unionen för unionens institutioner och medlemsstaterna. Artikeln har samma innehåll som artikel III-323 i det konstitutionella fördraget och motsvarar artikel 300 i EG-fördraget och artikel 24 i EU-fördraget på det sätt som förklaras nedan.

I 188l.1 anges när unionen har befogenheter att ingå internationella avtal. Enligt bestämmelsen har unionen dessa befogenheter för det första när grundfördragen föreskriver det. De bestämmelser som avses i hänvisningsbestämmelsen och som uttryckligen ger unionen rätt att ingå avtal gäller miljön (artikel 174.4 i EUF-fördraget), forskning och teknisk utveckling (artikel 170 i EUF-fördraget), återtagande av tredjelandsmedborgare till sina ursprungsländer eller de länder de kommer från (artikel 63a.3 i EUF-fördraget, en ny bestämmelse), den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (artikel 24 i EU-fördraget), den gemensamma handelspolitiken (artikel 188c i EUF-fördraget, som motsvarar artikel 133 i EG-fördraget), utvecklingssamarbete (artikel 188e.2 i EUF-fördraget, som delvis motsvarar artikel 181 i EG-fördraget), ekonomiskt, tekniskt och finansiellt samarbete med andra tredjeländer än utvecklingsländerna (artikel 188h.3 i EUF-fördraget, som motsvarar artikel 181a.3 i EG-fördraget), humanitärt bistånd (artikel 188j.4 i EUF-fördraget, en ny bestämmelse) samt växelkurs- och monetär politik (artikel 188o i EUF-fördraget, som motsvarar artikel 111 i EG-fördraget). Även om unionens nuvarande grundfördrag inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse om avtal som gäller återtagande av medborgare i tredjeländer som skulle motsvara artikel 63a.3 i EUF-fördraget, har dylika avtal ingåtts med stöd av artikel 63.3 i EG-fördraget (t.ex. avtalet mellan Europeiska gemenskapen och regeringen i Folkrepubliken Kinas särskilda administrativa region Hongkong om återtagande av personer utan uppehållstillstånd, EUT L 17 2004 s. 25). Detsamma gäller sådana avtal om humanitärt bistånd som avses i artikel 188j.4 i EUF-fördraget, vilka avtal har ingåtts i synnerhet med stöd av artikel 181 i EG-fördraget om utvecklingssamarbete (Konventionen mellan Europeiska gemenskapen och Förenta nationernas hjälporganisation för palestinska flyktingar (UNRWA) om bistånd till flyktingar i länderna i Mellanöstern under perioden 2002–2005, EGT L 281 2002 12 s.).

Andra situationer beträffande vilka det uttryckligen bestäms om ingående av avtal i grundfördragen gäller unionens anslutning till Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (artikel 6.2 i EU-fördraget), avtal mellan unionen och dess grannländer (artikel 7a.2 i EU-fördraget), associeringsavtal med tredjeländer eller internationella organisationer (artikel 188m i EUF-fördraget, som motsvarar artikel 310 i EG-fördraget) samt avtal med länder som utträder ur unionen och som gäller detaljerade bestämmelser som ska tillämpas på utträdet (artikel 49a.2 i EU-fördraget).

Utöver de ovan nämnda situationerna som uttryckligen föreskrivs i grundfördragen kan unionen enligt artikel 188l.1 i EUF-fördraget ha befogenheter att ingå avtal även i vissa andra situationer. Det är fråga om s.k. implicit rätt att ingå avtal, och principerna för den grundar sig på EG-domstolens rättspraxis när det gäller Europeiska gemenskapens yttre be-

fogenheter. Syftet med artikel 188l.1 i EUF-fördraget är att skriva in dessa principer i EUF-fördraget. Det ska betonas att bestämmelsen gäller förekomsten av unionens implicita befogenhet att ingå avtal och där bestäms alltså inget om arten av denna befogenhet. Bestämmelser om den sistnämnda frågan ingår i artikel 2b.2 i EUF-fördraget.

Enligt artikel 188l.1 har unionen implicit befogenhet att ingå avtal för det första när ingåendet av ett avtal är nödvändigt för att inom ramen för unionens politik förverkliga något av de mål som avses i fördragen. Bestämmelsen motsvarar EG-domstolens rättspraxis. Enligt den har gemenskapen alltid befogenhet att ingå nödvändiga internationella förbindelser för att uppnå ett visst mål som gemenskapen har getts befogenhet att uppnå, även om det inte skulle finnas någon uttrycklig bestämmelse om detta i gemenskapens grundfördrag (t.ex. yttrande 2/94, REG 1996, I-1759, punkt 26). För det andra har unionen befogenhet att ingå ett internationellt avtal när det föreskrivs om ingåendet av avtal i en rättsakt som är rättsligt bindande för unionen (yttrande 1/94, REG svensk specialutgåva XVI s. 237, punkt 95). Den tredje grunden för implicit befogenhet att ingå avtal gäller en situation där ingåendet av ett avtal kan påverka gemensamma regler eller ändra tillämpningsområdet för dem (den s.k. ERTA-principen, mål 22/70 kommissionen mot rådet, REG svensk specialutgåva I, s. 533, punkterna 17 och 22 och mål C-469/98 kommissionen mot Finland, REG 2002, I-9627, punkt 77).

Artikel 188l.2, enligt vilken avtal som ingås av unionen ska vara bindande för unionens institutioner och medlemsstaterna, motsvarar i sak artikel 300.7 i EG-fördraget och artikel 24.6 i EU-fördraget.

Artikel 188m (blivande artikel 217) gäller associeringsavtal. Artikeln motsvarar artikel 310 i EG-fördraget, dock så, att orden ”en eller flera stater eller” ska ersättas med ”ett eller flera tredjeländer eller en eller flera”. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-324 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 188n (blivande artikel 218) innehåller bestämmelser om förfarandet när avtal mellan unionen och tredjeländer eller internationella organisationer förhandlas fram, ingås och tillämpas. Artikeln har med undantag för namnet på den höga representanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik samma innehåll som artikel III-325 i det konstitutionella fördraget. Syftet med bestämmelsen motsvarar artikel 300 i EG-fördraget, som gäller gemenskapsavtal, samt nuvarande artikel 24 i EU-fördraget, som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den sistnämnda bestämmelsen ska med stöd av artikel 38 i EU-fördraget också tillämpas på avtal som ingås på områdena polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Genom artikel 188n i EUF-fördraget sammanslås artikel 300 i EG-fördraget och nuvarande artikel 24 i EU-fördraget till en enda allmän bestämmelse om förhandlingar om samt ingående och tillämpning av internationella avtal och bestämmelsernas innehåll ändras på det sätt som förklaras närmare nedan. Särskilda bestämmelser om ingåendet av internationella avtal ingår dessutom i artikel 188c i EUF-fördraget, som gäller handelspolitiken, samt artikel 188o i EUF-fördraget, som gäller avtal på området för växelkurs- och monetär politik. Dessa bestämmelser behandlas närmare i detaljmotiveringen till dem.

Enligt artikel 188n.1 ska avtal mellan unionen och tredjeländer eller internationella organisationer förhandlas fram och ingås enligt nedanstående förfarande, dock utan att det påverkar tillämpningen av de särskilda bestämmelserna i artikel 188c i EUF-fördraget, som gäller handelspolitik.

Enligt artikel 188n.2 ska rådet ge bemyndigande att inleda förhandlingar, utfärda förhandlingsdirektiv, bemyndiga undertecknande och ingå avtal. Dessa uppgifter ankommer på rådet även med stöd av artikel 300 i EG-fördraget och nuvarande artikel 24 i EU-fördraget.

Enligt artikel 188n.3 ska kommissionen lägga fram rekommendationer för rådet som ska anta ett beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar. Bestämmelsen motsvarar artikel 300.1 i EG-fördraget. Om det planerade avtalet uteslutande eller huvudsakligen gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, ska unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik lägga fram rekommendationer för rådet. Den nuvarande artikel 24 i EU-fördraget innehåller inga bestämmelser om på vems initiativ beslutet om bemyndigande att inleda förhand-

lingar ska antas och t.ex. befogenheter att förhandla om avtal om överlåtande av passageraruppgifter (PNR) har beviljats på initiativ av kommissionen. Enligt artikel 188n.3 i EUF-fördraget ska i ett beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar, med hänsyn till vad det planerade avtalet gäller, unionens förhandlare eller chefen för unionens förhandlingsdelegation utses. Avtal som avses i artikel 300 i EG-fördraget förhandlas fram av kommissionen och avtal som avses i nuvarande artikel 24 i EU-fördraget av rådets ordförandeland, vid behov med bistånd av kommissionen.

Enligt artikel 188n.4 får rådet ge förhandlaren direktiv och utse en särskild kommitté, med vilken samråd ska ske under förhandlingarna. Enligt artikel 300 i EG-fördraget ska kommissionen föra de förhandlingar som avses i bestämmelsen i samråd med de särskilda kommittéer som rådet har tillsatt för att biträda kommissionen i dess uppgift och inom ramen för de direktiv som rådet kan komma att utfärda för kommissionen. Artikel 24 i EU-fördraget innehåller inga bestämmelser om dessa frågor.

Enligt artikel 188n.5 ska rådet på förslag av förhandlaren anta ett beslut om bemyndigande att underteckna avtalet och, i förekommande fall, att tillämpa det provisoriskt före ikraftträdandet. Bestämmelsen motsvarar artikel 300.2 första stycket i EG-fördraget, dock så att artikel 188n.5 i EUF-fördraget inte innehåller någon hänvisning till kommissionens befogenheter i dessa frågor. Nuvarande rtikel 24 i EU-fördraget innehåller inga bestämmelser om dessa frågor.

Enligt artikel 188n.6 första stycket ska rådet på förslag av förhandlaren anta ett beslut om ingående av avtalet. För närvarande beslutar rådet om ingående av avtalet enligt artikel 300.2 första stycket i EG-fördraget på förslag av kommissionen och enligt nuvarande artikel 24.1 i EU-fördraget på rekommendation av rådets ordförandeland.

Enligt artikel 188n.6 andra stycket punkt b ska rådet enligt huvudregeln anta ett beslut om ingående av avtalet efter att ha hört Europaparlamentet. Europaparlamentet ska avge sitt yttrande inom en tid som rådet får bestämma med hänsyn till hur brådskande ärendet är. Om parlamentet inte avger något yttrande inom denna tid får rådet besluta. Bestämmelsen motsvarar artikel 300.3 första stycket i EG-fördraget.

Enligt artikel 188n.6 andra stycket punkt a får rådet ändå anta beslutet om ingående av avtalet endast efter Europaparlamentets godkännande i följande fall:

– associeringsavtal (se artikel 188m i EUF-fördraget),

– unionens anslutning till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (se artikel 6.2 i EU-fördraget),

– avtal som skapar en särskild institutionell ram genom att samarbetsförfaranden inrättas,

– avtal som har betydande budgetmässiga följder för unionen,

– avtal som gäller områden som omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet eller det särskilda lagstiftningsförfarandet om Europaparlamentets godkännande krävs.

Unionens nuvarande grundfördrag innehåller inga bestämmelser om gemenskapens eller unionens anslutning till den europeiska människorättskonventionen, så villkoret att Europaparlamentet ska godkänna ett avtal som avser anslutning till den konventionen är nytt. Ändringen innebär också att parlamentets godkännande ska krävas när man ingår avtal på områden där antingen det ordinarie lagstiftningsförfarandet eller det särskilda lagstiftningsförfarandet där Europaparlamentets godkännande krävs ska tillämpas. Enligt artikel 300.3 tredje stycket i EG-fördraget krävs parlamentets godkännande, om avtalet medför ändring av en rättsakt som antagits enligt förfarandet i artikel 251 i EG-fördraget (det s.k. medbeslutandeförfarandet). Den sistnämnda ändringen utvidgar väsentligt Europaparlamentets befogenheter när internationella avtal ingås. De andra situationer där det enligt artikel 188n.6 andra stycket punkt a i EUF-fördraget förutsätts godkännande av parlamentet motsvarar artikel 300.3 tredje stycket i EG-fördraget.

Europaparlamentet och rådet får i brådskande fall komma överens om den tid inom vilken godkännande ska ges. Bestämmelsen motsvarar artikel 300.3 tredje stycket i EG-fördraget.

Enligt artikel 188n.6 andra stycket kräver sådana avtal som uteslutande gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inte hörande av Europaparlamentet eller par-

lamentets godkännande. Till denna del motsvarar bestämmelsen nuvarande artikel 24 i EU-fördraget. Artikel 188n i EUF-fördraget innehåller däremot inga bestämmelser om förfarandet enligt artikel 24.5 i EU-fördraget, där en rådsmedlem har rätt att förklara att medlemsstaten måste följa sina egna konstitutionella förfaranden när avtalet godkänns, och där de övriga rådsmedlemmarna efter en sådan förklaring kan enas om att avtalet ska gälla provisoriskt.

Enligt artikel 188n.7 får rådet bemyndiga förhandlaren att på unionens vägnar godkänna ändringar i avtalet om dessa ändringar enligt avtalet ska antas genom ett förenklat förfarande eller av ett organ som inrättas genom avtalet. Bestämmelsen, som innebär en avvikelse från artikel 188n.5, 188n.6 och 188n.9 i EUF-fördraget, motsvarar artikel 300.4 i EG-fördraget. Artikel 24 i EU-fördraget innehåller ingen motsvarande bestämmelse.

Enligt artikel 188n.8 ska rådet besluta med kvalificerad majoritet under hela förfarandet. Det ska emellertid besluta med enhällighet om avtalet avser en fråga där enhällighet krävs för att anta en unionsakt samt för associeringsavtal och avtal som avses i artikel 188h i EUF-fördraget med kandidatländerna. Bestämmelsen motsvarar artikel 181a.2 i EG-fördraget, artikel 300.2 första stycket i EG-fördraget och artikel 24.2-4 i EU-fördraget. När det gäller avtal om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ändras beslutsfattandet i rådet ändå så till vida att det s.k. nödbromsförfarandet enligt artikel 15b.2 i EU-fördraget inte tillämpas. Nuvarande artikel 24.3 i EU-fördraget innehåller en uttrycklig hänvisning till artikel 23.2 i EU-fördraget, som gäller nödbromsförfarandet, men artikel 188n i EUF-fördraget innehåller inte någon motsvarande hänvisning till artikel 15b.2 i EU-fördraget. I artikel 188n.8 har med avvikelse från artikel III-325 i det konstitutionella fördraget tagits in i en bestämmelse om att rådet även ska besluta med enhällighet när det gäller avtalet om unionens anslutning till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Beslutet om ingåendet av detta avtal träder i kraft efter det att det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Artikel 188n.9, som gäller tillfälligt upphävande av tillämpningen av ett avtal och fastställande av vilka ståndpunkter som på unionens vägnar ska intas i ett organ som inrättats genom ett avtal, motsvarar artikel 300.2 andra stycket i EG-fördraget. Artikel 24 i EU-fördraget innehåller inga motsvarande bestämmelser.

Enligt artikel 188n.10 ska Europaparlamentet omedelbart och fullständigt informeras i alla skeden av förfarandena enligt artikel 188n i EUF-fördraget. Det är fråga om en ny allmän bestämmelse om Europaparlamentets deltagande i förhandlingarna om samt ingåendet och tillämpningen av avtal, som kompletterar de bestämmelser i artikel 188n i EUF-fördraget som gäller hörande av parlamentet och det godkännande av parlamentet som krävs innan avtalet ingås i de fall som förklaras ovan. Enligt artikel 300.2 tredje stycket i EG-fördraget ska Europaparlamentet omedelbart och fullständigt informeras om alla beslut av rådet som gäller provisorisk tillämpning eller tillfälligt upphävande av avtal, eller intagandet av gemenskapens ståndpunkt i ett organ som inrättats genom ett avtal. Bestämmelsen i artikel 188n.10 gäller allmänt alla de skeden av förfarandet som avses i artikel 188n i EUF-fördraget och även de avtal som för närvarande hör till tillämpningsområdet för artikel 24 i EU-fördraget.

Artikel 188n.11, som gäller möjligheten att inhämta domstolens yttrande om huruvida ett planerat internationellt avtal är förenligt med grundfördragen, motsvarar artikel 300.6 i EG-fördraget.

Till artikeln hänför sig även förklaring 23, som förklaras i detaljmotiveringen till förklaringarna.

Artikel 188o (blivande artikel 219) innehåller särskilda bestämmelser om de förfaranden som ska följas när internationella avtal ingås och andra åtgärder vidtas på området för växelkurs- och monetär politik. Enligt artikel 116a tillämpas dessa bestämmelser inte på medlemsstater som omfattas av undantaget i artikel 122, dvs. de har inte ännu infört den gemensamma valutan. Artikeln motsvarar artikel III-326 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 188o.1, som gäller formella avtal om ett växelkurssystem samt antagande, ändring och upphävande av centralkurser för euron inom systemet i fråga, motsvarar med

undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsens ordalydelse artikel 111.1 i EG-fördraget.

Artikel 188o.2, som gäller utarbetande av riktlinjer för valutapolitiken i förhållande till de valutor som avses i bestämmelsen, motsvarar med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsens ordalydelse artikel 111.2 i EG-fördraget.

Artikel 188o.3 motsvarar med undantag för vissa tekniska ändringar som gäller bestämmelsens ordalydelse artikel 111.3 första stycket i EG-fördraget. Andra stycket i den sistnämnda bestämmelsen motsvaras av artikel 188l.2 i EUF-fördraget och artikel III-323.2 i det konstitutionella fördraget, enligt vilken avtal som ingås av unionen ska vara bindande för unionens institutioner och medlemsstaterna. Bestämmelsen gäller också Europeiska centralbanken.

AVDELNING VI

UNIONENS FÖRBINDELSER MED INTERNATIONELLA ORGANISATIONER OCH TREDJELÄNDER SAMT UNIONENS DELEGATIONER

Bestämmelser om unionens förbindelser med internationella organisationer och tredjeländer samt unionens delegationer ingår i avdelning VI i femte delen. Rubriken motsvarar rubriken för avdelning V kapitel VII i det konstitutionella fördraget.

Artikel 188p (blivande artikel 220), där det bestäms om unionens kontakter med internationella organisationer, motsvarar i stora drag artiklarna 302, 303 och 304 i EG-fördraget. Den har dock anpassats på det sätt som följer av inrättandet av befattningen som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik samt unionens status som juridisk person. Artikeln har också med undantag för namnet på den höga representanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik samma innehåll som artikel III-327 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 188p.1 ska unionen upprätta samarbete i alla lämpliga former med Förenta nationernas organ och dess fackorgan, medan det enligt nuvarande artikel 302 i EG-fördraget är kommissionen som ska säkerställa att förbindelser upprätthålls med det aktuella organet och dess fackorgan. Vidare har till artikeln fogats samarbete med Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling.

Enligt artikel 188p.2 ska unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och kommissionen se till att denna artikel genomförs.

Artikel 188q (blivande artikel 221), där det bestäms om unionens delegationer, är ny jämfört med EG-fördraget. Artikeln har med undantag för namnet på den höga representanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik samma innehåll som artikel III-328 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 188q.1 ska unionens delegationer i tredjeländer och vid internationella organisationer representera unionen.

Enligt artikel 188q.2 ska unionens delegationer lyda under unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. De ska verka i nära samarbete med medlemsstaternas diplomatiska och konsulära beskickningar.

AVDELNING VII

SOLIDARITETSKLAUSUL

Artikel 188r (blivande artikel 222) gäller den s.k. solidaritetsklausulen, enligt vilken unionen och dess medlemsstater ska handla gemensamt i en anda av solidaritet om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor. Artikeln är ny jämfört med de nuvarande grundfördragen. Artikel 188r.1 har samma innehåll som artikel I-43.1 i det konstitutionella fördraget och artikel 188r.2–4 har samma innehåll som III-329 i det konstitutionella fördraget med undantag för anpassningar som gjorts i namnet på rättsakter och den höga representanten. I EUF-fördraget har alla bestämmelser om solidaritetsklausulen placerats i en artikel, medan en generalklausul om solidaritetsklausulen i det konstitutionella fördraget ingår i del I i fördraget och bestämmelser om dess genomförande i del III i fördraget.

Enligt artikel 188r.1 ska unionen på grundval av solidaritetsklausulen mobilisera alla instrument som står till dess förfogande, även

de militära resurser som medlemsstaterna tillhandahåller. Enligt artikel 188r.1 punkt a ska unionen vidta åtgärder för att förhindra terroristhot på medlemsstaternas territorier, skydda de demokratiska institutionerna och civilbefolkningen från en eventuell terroristattack eller för att bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en terroristattack. Vidare ska unionen enligt artikel 188r.1 punkt b bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor.

I artikel 188r.2 sägs att om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor, ska de andra medlemsstaterna lämna bistånd på begäran av den drabbade medlemsstatens politiska myndigheter. Medlemsstaterna ska i detta syfte samordna sina åtgärder inom rådet.

I artikel 188r.3 första stycket bestäms att närmare bestämmelser för hur unionen ska genomföra denna solidaritetsklausul ska anges i ett beslut som antas av rådet på gemensamt förslag av kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Om detta beslut har försvarsmässiga konsekvenser, ska rådet besluta med enhällighet i enlighet med artikel 15b.1 i EU-fördraget. Likaså blir bestämmelserna om s.k. konstruktivt avstående tillämpliga. Europaparlamentet ska underrättas om genomförande av solidaritetsklausulen.

Enligt artikel 188r.3 andra stycket ska rådet vid genomförandet av solidaritetsklausulen biträdas av kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, med stöd av de strukturer som utvecklats inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken, och av den kommitté för den inre säkerheten som inrättas med stöd av artikel 61d i EUF-fördraget. Dessa ska i förekommande fall lägga fram gemensamma yttranden för rådet. Detta ska ändå inte påverka tillämpningen av artikel 207 i EUF-fördraget, dvs. uppgiften för den kommitté som består av ständiga representanter för medlemsstaternas regeringar (Coreper) att förbereda rådets arbete och att utföra de uppdrag som rådet ger den samt uppgiften för rådets generalsekretariat att biträda rådet.

Enligt artikel 188r.4 ska Europeiska rådet, för att unionen och dess medlemsstater ska kunna handla effektivt, regelbundet utvärdera de hot som unionen utsätts för.

SJÄTTE DELEN

INSTITUTIONELLA OCH FINANSIELLA BESTÄMMELSER

AVDELNING I

INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

KAPITEL 1

INSTITUTIONERNA

Avsnitt 1

Europaparlamentet

Artikel 189, som gäller Europaparlamentets sammansättning, upphävs. Bestämmelserna överförs till artikel 9a.2 i EU-fördraget.

Artikel 190 (blivande artikel 223) innehåller bestämmelser om ordnandet av val till Europaparlamentet samt om regler för parlamentsledamöterna. Bestämmelserna motsvarar artikel III-330 i det konstitutionella fördraget. De nuvarande punkterna 1, 2, och 3 överförs till artikel 9a.2 och 9a.3 i EU-fördraget. Innehållet i artikel 190.1 motsvarar artikel 190.4 i EG-fördraget. Europaparlamentet ska utarbeta ett utkast till nödvändiga bestämmelser för val av dess ledamöter genom allmänna direkta val. Enligt andra stycket ska rådet med avvikelse från nuvarande artikel 190.4 i EG-fördraget fastställa bestämmelserna i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och inte enhälligt.

Artikel 190.2 motsvarar artikel 190.5 i EG-fördraget. Reglerna för Europaparlamentets ledamöter ska i fortsättningen fastställas av Europaparlamentet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande.

Artikel 191 (blivande artikel 224) innehåller en bestämmelse om fastställande av regler för politiska partier på europeisk nivå, särskilt bestämmelser om deras finansiering. Bestämmelsen motsvarar artikel 191 andra stycket i EG-fördraget med preciseringar gällande procedurer för bestlusfattande och gäl-

lande individualisering av rättsakter. Bestämmelsen i artikel 191 första stycket i EG-fördraget om att politiska partier på europeisk nivå är viktiga för att skapa ett europeiskt medvetande och att uttrycka medborgarnas vilja har intagits i artikel 8a.4 i EU-fördraget. Bestämmelserna motsvarar artikel III-331 i det konstitutionella fördraget med undantag av ändring gällande namn på rättsakter.

I artikel 192 (blivande artikel 225) bestäms om Europaparlamentets rätt att med en majoritet av sina ledamöter begära att kommissionen lägger fram lämpliga förslag för att fördragen ska kunna genomföras. En motsvarande bestämmelse ingår i artikel 192 andra stycket i EG-fördraget. En ny sak är emellertid att om kommissionen inte lägger fram Europaparlamentets förslag, ska den underrätta parlamentet om skälen till detta. Bestämmelsen motsvarar artikel III-332 i det konstitutionella fördraget. Bestämmelsen i artikel 192 första stycket i EG-fördraget om Europaparlamentets befogenheter i samband med antagandet av akter har intagits i den nya artikel 9a i EU-fördraget.

I *artikel 193 (blivande artikel 226)* bestäms om tillsättandet av en tillfällig undersökningskommitté. Bestämmelserna motsvarar nuvarande artikel 193 i EG-fördraget bortsett från beslutsförfarandena. Beslutsförfarandet när det gäller närmare bestämmelser om utövandet av undersökningsrätten har ändrats så att de ska fastställas av Europaparlamentet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. Europaparlamentet ska på eget initiativ besluta efter rådets och kommissionens godkännande. Enligt artikel 193 i EG-fördraget ska beslutet fastställas av rådet, Europaparlamentet och kommissionen i samförstånd. Bestämmelsen motsvarar artikel III-333 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 194 (blivande artikel 227)* bestäms om rätten för varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte inom unionen att göra en framställning till Europaparlamentet. Bestämmelsen ändras inte, och den motsvarar också artikel III-334 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 195 (blivande artikel 228) innehåller bestämmelser om val av och uppgifter för Europeiska ombudsmannen. Bestämmelserna motsvarar artikel III-335 i det konstitutionella fördraget. Reglerna för ombudsmannen meddelas i fortsättningen av Europaparlamentet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande.

Artikel 196 (blivande artikel 229) innehåller bestämmelser om Europaparlamentets sammanträdesperiod. Innehållet i bestämmelsernas har inte ändrats och de motsvarar artikel III-336 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 197 (blivande artikel 230) innehåller bestämmelser om rätt för Europeiska rådet, rådet och kommissionen att uttala sig och närvara i Europaparlamentet. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak artikel III-337 i det konstitutionella fördraget. Bestämmelserna i artikel 197 första stycket i EG-fördraget om val av ordförande ingår i den nya artikel 9a.4 i EU-fördraget.

De nya första och andra styckena om rätt för kommissionen att närvara och uttala sig motsvarar artikel 197 andra och tredje styckena i EG-fördraget.

Artikel 197 tredje stycket motsvarar artikel 197 fjärde stycket i EG-fördraget. Bestämmelsen har emellertid kompletterats så att vid sidan av rådet nämns Europeiska rådet, som blir en unionsinstitution. En bestämmelse om Europeiska rådets rätt att uttala sig i Europaparlamentet intas i Europeiska rådets arbetsordning.

I *artikel 198 (blivande artikel 231)* bestäms om beslutsfattandet i Europaparlamentet och parlamentets beslutförhet. Enligt bestämmelsen ska Europaparlamentet, om inte annat föreskrivs, besluta med majoritet av de avgivna rösterna, medan det för närvarande beslutar med absolut majoritet. Bestämmelsen motsvarar artikel III-338 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 199 (blivande artikel 232) innehåller bestämmelser om antagande av Europaparlamentets arbetsordning och offentliggörande av dess protokoll. Bestämmelserna motsvarar i sak artikel 199 i EG-fördraget och artikel III-339 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 200 (blivande artikel 233) innehåller en bestämmelse om att Europaparlamentet ska diskutera den allmänna årsrapport som kommissionen förelägger parlamentet vid offentligt sammanträde. Bestämmelsen ändras inte och den ingår i artikel III-337 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 201 (blivande artikel 234)* bestäms om det förfarande som ska iakttas i Europaparlamentet när ett misstroendevotum mot kommissionen läggs fram. Bestämmelserna har kompletterats med ett omnämnande av att även unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik då avgår från kommissionen. Misstroendevotum som Europaparlamentet lägger fram mot hela kommissionen påverkar alltså inte direkt den höga representantens uppgifter i rådet. Bestämmelserna motsvarar artikel III-340 i det konstitutionella fördraget.

Avsnitt 1 a

Europeiska rådet

Avsnittet är nytt och de ändringar i de nuvarande fördragen som ingår i det avspeglar Europeiska rådets ställning som en unionsinstitution.

Artikel 201a (blivande artikel 235) är ny och innehåller närmare bestämmelser om Europeiska rådet. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak artikel III-341 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 201a.1 bestäms att ingen medlem av Europeiska rådet får vid omröstning företräda mer än en annan medlem. Artikeln innehåller de bestämmelser om omröstningar i Europeiska rådet som ingått i artikel I-25 i det konstitutionella fördraget. När Europeiska rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet ska på beslutsfattandet tillämpas bestämmelserna i artikel 9c.4 i EU-fördraget samt artikel 205.2 i EUF-fördraget. När Europeiska rådet beslutar genom omröstning, får dess ordförande och kommissionens ordförande inte delta i omröstningen. För närvarande fattar Europeiska rådet alla beslut enligt samförståndsprincipen. Saken behandlas närmare i motiveringen till artikel 9b.4, som gäller Europeiska rådet. Att personligen närvarande eller företrädda medlemmar avstår från att rösta hindrar inte att beslut som kräver enhälligt antas av Europeiska rådet. Till denna del gäller samma regler för Europeiska rådet som för rådet.

I artikel 201a.2 bestäms att Europaparlamentets ordförande kan av Europeiska rådet inbjudas att höras.

I artikel 201a.3 bestäms att Europeiska rådet ska besluta med enkel majoritet i procedurfrågor. Europeiska rådet antar också sin arbetsordning med enkel majoritet. För närvarande har Europeiska rådet inte någon arbetsordning.

I artikel 201a.4 konstateras att Europeiska rådet ska biträdas av rådets generalsekretariat.

Artikel 201b (blivande artikel 236) är ny och innehåller bestämmelser om beslut som Europeiska rådet ska anta med kvalificerad majoritet. Till dem hör förteckningen över rådskonstellationer i enlighet med artikel 9c.6 i EU-fördraget samt ordförandeskapet för andra rådskonstellationer än utrikes frågor i enlighet med artikel 9c.9 i EU-fördraget. Motsvarande bestämmelser ingår i artikel I-24 i det konstitutionella fördraget.

Avsnitt 2

Rådet

Artiklarna 202 och 203 upphävs. Bestämmelserna gäller rådets uppgifter, rådets medlemmar och systemet med roterande ordförandeskap i rådets medlemsstater och de ingår i artikel 9c i EU-fördraget.

Artikel 204 (blivande artikel 237) innehåller en bestämmelse om sammankallande av rådet. Bestämmelserna ändras inte och de motsvarar artikel III-342 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 205 (blivande artikel 238) innehåller bestämmelser om rådets omröstningsförfarande. Artikeln innehåller på samma sätt som artikel 205 i EG-fördraget bestämmelser om omröstningsförfarandena, men bestämmelserna gäller situationer där beslut inte fattas på kommissionens initiativ eller där alla medlemmar inte deltar i omröstningen, varom åter bestäms i artikel 44 i EU-fördraget. Grundläggande bestämmelser om omröstningsförfarandet ingår i artikel 9c i EU-fördraget. Bestämmelserna motsvarar artiklarna I-25, I-44 och III-343 i det konstitutionella fördraget, men i dem beaktas att införandet av det omröstningssystem som grundar sig på dubbel majoritet framskjuts till 2014.

Enligt artikel 205.1 ska rådet besluta med en majoritet av sina medlemmar när besluten kräver enkel majoritet. Bestämmelsen motsvarar artikel III-343.2 i det konstitutionella fördraget. För närvarande har ändå enkel majoritet fastställts som huvudregel så att rådet fattar sina beslut med en majoritet av medlemmarna, om inte annat föreskrivs i EG-fördraget. Ändringen av ordalydelsen är en följd av att i den nya artikel 9c.3 i EU-fördraget fastställs det på motsvarande sätt att beslut med kvalificerad majoritet ska vara huvudregel.

I artikel 205.2 sägs att när rådet inte beslutar på förslag av kommissionen eller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, ska kvalificerad majoritet definieras som minst 72 % av rådets medlemmar, vilka ska företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av unionens befolkning, med avvikelse från det beslutsfattande med dubbel majoritet som tas i bruk den 1 november 2014 och om inte något annat följer av övergångsbestämmelserna. Bestämmelsens syfte motsvarar den nuvarande bestämmelsen, enligt vilken för kvalificerad majoritet krävs minst två tredjedelar av medlemsstaterna när beslutet inte fattas på förslag från kommissionen. Tröskeln har höjts från två tredjedelar till 72 %, för även det antal medlemsstater som utgör huvudregeln har höjts från nuvarande en majoritet av medlemsstaterna till 55 % enligt artikel 9c.4 i EU-fördraget. Bestämmelsen motsvarar artikel I-25 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 205.3 bestäms om undantag från de förfaranden som fastställts i fördragen. I de fall då inte samtliga rådsmedlemmar deltar i omröstningen ska för kvalificerad majoritet behövas minst 55 % av de deltagande medlemsstaterna och dessa bör samtidigt företräda minst 65 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna. För kvalificerad minoritet behövs åter så många medlemsstater att de företräder minst 35 % av den sammanlagda befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem. I annat fall ska kvalificerad majoritet anses vara uppnådd. Man avviker dock från detta räknesätt när rådet inte ska besluta på förslag av kommissionen eller den höga representanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik. För kvalificerad majoritet krävs då minst 72 % av de deltagande medlemsstaterna som samtidigt företräder de medlemsstater vars sammanlagda befolkning utgör minst 65 % av befolkningen i dessa stater. Bestämmelserna motsvarar artikel I-44 i det konstitutionella fördraget samt innehållet i nuvarande artikel 44 i EU-fördraget om fördjupade samarbeten.

I artikel 205.4 bestäms att det att personligen närvarande eller företrädda medlemmar avstår från att rösta hindrar inte att rådet fattar beslut som kräver enhällighet. Bestämmelsen motsvarar den nuvarande bestämmelsen i artikel 205.3 i EG-fördraget och artikel III-343.3 i den konstitutionella fördraget.

Till fastställandet av omröstningsförfarandena hänför sig ett protokoll (protokoll om rådets beslut om genomförande av artikel 9c.4 i EU-fördraget och artikel 205.2 i EUF-fördraget under tiden 1 november 2014 – 31 mars 2017 och från och med den 1 april 2017), vars innehåll förklaras närmare i motiveringen till protokollen. Till fastställandet av omröstningsförfarandet hänför sig också en förklaring (nr 7), vars innehåll utreds närmare i motiveringen till förklaringarna.

I *artikel 206 (blivande artikel 239)* bestäms att ingen rådsmedlem får vid omröstning företräda mer än en annan medlem. Artikeln ändras inte.

Artikel 207 (blivande artikel 240) innehåller bestämmelser om den kommitté som består av ständiga representanter för medlemsstaterna (Coreper), rådets generalsekretariat och rådets beslutsfattande i procedurfrågor och frågor som gäller rådets arbetsordning. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak nuvarande artikel 207 i EG-fördraget och artikel III-344 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 207.1 ändras inte.

I artikel 207.2 bestäms att rådets generalsekretariat ska lyda under en generalsekreterare som utses av rådet. Enligt nuvarande artikel 207 i EG-fördraget leds generalsekretariatet av en generalsekreterare, som är den höge representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, och som biträds av en ställföreträdande generalsekreterare, som ansvarar för verksamheten vid generalsekretariatet. Ändringen beror på att den nuvarande höge representantens uppgifter sammanslås med uppgifterna för unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. En hög representant som är

verksam vid både rådet och kommissionen kan inte längre formellt vara generalsekreterare för rådet. I praktiken kommer tjänsten som rådets generalsekreterare att omfatta den nuvarande ställföreträdande generalsekreterarens uppgifter.

Enligt artikel 207.3 ska rådet anta sin arbetsordning med enkel majoritet i enlighet med huvudregeln. Dessutom bekräftas i artikel 207.3 nuvarande praxis, enligt vilken rådet också ska besluta med enkel majoritet i procedurfrågor. För närvarande anger artikeln inte vilket förfarande som ska användas för att fastställa arbetsordningen.

I artikel 208 (blivande artikel 241) bestäms om rätt för rådet att begära att kommissionen ska företa de utredningar som rådet finner nödvändiga för att förverkliga de gemensamma målen. Rådet kan också begära att kommissionen ska förelägga det lämpliga förslag. Bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 208 i EG-fördraget, men till den har i enlighet med bestämmelserna i artikel III-345 i det konstitutionella fördraget fogats en för kommissionen förpliktande bestämmelse, enligt vilken kommissionen ska meddela skälen, om det inte lägger fram något sådant förslag som rådet begärt. Till befogenhetsfördelningen hänför sig en förklaring (nr 18), vars innehåll utreds närmare i motiveringen till förklaringarna.

I artikel 209 (blivande artikel 242) bestäms om rådets uppgift att fastställa stadgar för de kommittéer som föreskrivs i Lissabonfördraget. Enligt bestämmelsen ska rådet fastställa stadgarna efter att ha hört kommissionen, medan de nu fastställs efter yttrande från kommissionen. Bestämmelsen motsvarar i sak artikel III-346 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 210 (blivande artikel 243) bestäms om de löner, arvoden och pensioner som ska betalas till Europeiska rådets ordförande, kommissionens ordförande, unionens höga representant, kommissionens ledamöter, ordförande, ledamöter och justitiesekreterare vid Europeiska unionens domstol samt rådets generalsekreterare. Den nuvarande bestämmelsen har utökats med nya tjänstebeteckningar. Bestämmelsen motsvarar artikel III-400 i det konstitutionella fördraget.

Avsnitt 3

Kommissionen

Artikel 211 upphävs och dess bestämmelser om kommissionens uppgifter överförs till artikel 9d i EU-fördraget.

Artikel 211 a (blivande artikel 244) är ny och i den anges principerna för det i artikel 9 d.5 i EU-fördraget nämnda systemet med rotation som ska fastställas med enhällighet av Europeiska rådet. Vid rotationen ska iakttas de principer som för närvarande ingår i protokollet om utvidgningen av Europeiska unionen som fogats till Nicefördraget. Medlemsstaterna ska behandlas fullständigt jämlikt, skillnaden mellan det totala antalet mandatperioder för medborgare från två givna medlemsstater får aldrig överstiga ett. Inom denna ram ska var och en av de på varandra följande kommissionerna ha en sådan sammansättning att det på ett tillfredsställande sätt speglar samtliga medlemsstaters demografiska och geografiska spridning. Artikeln motsvarar artikel I-26.6 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 212 gäller den allmänna rapport om gemenskapens verksamhet som kommissionen offentliggör årligen och den blir ny artikel 218.2 i EUF-fördraget.

I *artikel 213 (blivande artikel 245)* bestäms om oavhängighet för Europeiska kommissionens ledamöter. Artikeln kompletterar bestämmelserna i artikel 9d.1 och 9d.3. i EU-fördraget och motsvarar artikel III-347 i det konstitutionella fördraget. Bestämmelserna i artikeln motsvarar i stora drag bestämmelserna i nuvarande artikel 213.2 i EG-fördraget. Det omnämnande som för närvarande ingår i artikel 213.2 av kommissionens oavhängighet och det allmänna intresset samt bestämmelsen om att ledamöterna av kommissionen inte får begära eller ta emot instruktioner från någon regering eller något annat organ när de sköter sina uppgifter har emellertid intagits i artikel 9d i EU-fördraget.

Artikel 214 upphävs och dess bestämmelser om ledamöterna av kommissionen och hur de utses ingår i artikel 9d.3 och 9d.7 i EU-fördraget.

Artikel 215 (blivande artikel 246) innehåller bestämmelser om kommissionsledamöternas entledigande och avsättande samt om

dödsfall och om utseende av en ny kommissionär i stället för en entledigad, avsatt eller avliden kommissionsledamot för den återstående mandattiden. Bestämmelserna motsvarar i stora drag nuvarande artikel 215 i EG-fördraget och fullständigt artikel III-348 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 215 första stycket ändras inte.

Artikel 215 andra stycket motsvarar nuvarande artikel 215 andra stycket i EG-fördraget, dock med den ändringen att rådet ska utse en ny ledamot för den återstående mandattiden i samförstånd med kommissionens ordförande. Detta motsvarar bestämmelserna i den nya artikel 9d.7 i EU-fördraget om samförstånd med kommissionens ordförande när kommissionens nya kollegium bildas. I praktiken har man gått till väga på detta sätt redan under det nuvarande fördragets tid när kommissionärer utsetts mitt under perioden. Dessutom innehåller andra stycket en ny bestämmelse om att Europaparlamentet ska höras innan den nya ledamoten utses. I praktiken har man också gått till väga på detta sätt redan för närvarande. I andra stycket preciseras dessutom att den nya ledamoten ska vara av samma nationalitet som den entledigade, avsatte eller avlidne kommissionsledamoten.

I det nya tredje stycket preciseras vidare att rådet får med enhällighet på förslag av kommissionens ordförande besluta att en ny ledamot inte behöver utses, särskilt om återstoden av ledamotens mandattid är kort. I nuvarande artikel 215 i EG-fördraget behövs det inte något förslag av kommissionens ordförande för detta beslut, utan rådet kan fatta det på eget initiativ och utan att det har något att göra med den återstående mandattidens längd.

Fjärde stycket gäller utseende av en ordförande för kommissionens återstående mandattid. Valet ska ske i enlighet med artikel 9d.7 i EU-fördraget. Bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 215 tredje stycket i EG-fördraget.

Femte stycket är en ny bestämmelse som gäller utseende av en ny unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik i stället för en entledigad, avsatt eller avliden hög representant. I fråga om utseende av en ersättare för den höga representanten iakttas samma förfarande enligt artikel 9e.1 som när den ordinarie utses.

Det nya sjätte stycket gäller en situation där samtliga kommissionsledamöter begär sitt entledigande. Ledamöterna ska kvarstå i ämbetet och fortsätta att handlägga löpande ärenden till dess att ersättare har utsetts för återstoden av mandatperioden i enlighet med artikel 9 d. I nuvarande artikel 215 fjärde stycket i EG-fördraget föreskrivs inget om samtliga kommissionsledamöters entledigande.

I *artikel 216 (blivande artikel 247)* bestäms om möjlighet att avsätta en kommissionsledamot, om han inte längre uppfyller de krav som ställs för att utföra uppgifterna eller om han har gjort sig skyldig till allvarlig försummelse. Bestämmelsen har inte ändrats och den motsvarar artikel III-349 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 217(blivande artikel 248)* bestäms om rätt för kommissionens ordförande att strukturera och fördela kommissionens olika ansvarsområden mellan ledamöterna. Bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 217.2 i EG-fördraget. Till artikeln har fogats en hänvisning till artikel 9d.6 i EU-fördraget, enligt vilken kommissionens ordförande ska utse vice ordförande bland kommissionens ledamöter, med undantag av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Hänvisningen till artikel 9e.4 i EU-fördraget innebär att unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik automatiskt är en av kommissionens vice ordförande. Bestämmelsen motsvarar artikel III-350 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 218 (blivande artikel 249)* bestäms om kommissionens arbetsordning och offentliggörandet av en allmän rapport om dess verksamhet. Bestämmelserna i artikel motsvarar nuvarande artiklarna 212 och 218 i EG-fördraget och artikel III-352 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 219 (blivande artikel 250)* bestäms om kommissionens beslutsfattande och beslutförhet. Bestämmelserna i artikeln motsvarar innehållsmässigt nuvarande artikel 219 i EG-fördraget och artikel III-351 i det konstitutionella fördraget.

AVSNITT 4

EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

Artikel 220 upphävs. En bestämmelse som motsvarar artikel 220 första stycket i EG-fördraget om Europeiska unionens domstols uppgifter ingår i artikel 9f.1 i EU-fördraget. Bestämmelsen i andra stycket om inrättande av särskilda rättsinstanser i anslutning till förstainstansrätten motsvarar bestämmelsen i artikel 225a i EUF-fördraget första stycket om inrättande av specialdomstolar som är knutna till tribunalen.

Artikel 221 (blivande artikel 251) första stycket upphävs. En motsvarande bestämmelse om antalet domare i unionens domstol i förhållande till antalet domare från medlemsstaterna ingår i artikel 9f.2 första stycket i EU-fördraget.

Artikel 222 (blivande artikel 252) ändras inte. I artikeln bestäms om antalet generaladvokater i unionens domstol och om förfarandet när detta antal utökas, samt om generaladvokaternas uppgifter. Utökandet av antalet generaladvokater samt Polens ständiga generaladvokat i en sådan situation berörs av förklaring nr 38. Förklaringens innehåll behandlas i detaljmotiveringen till den.

I *artikel 223 (blivande artikel 253)* första stycket bestäms om de grundläggande kraven på Europeiska unionens domstols domare och generaladvokater samt om det förfarande som ska iakttas när de utses. Till slutet av stycket fogas en hänvisning till att den kommitté som föreskrivs i artikel 224a ska höras i samband med att domstolens domare och generaladvokater utses. Efter ändringen motsvarar artikel 223 första stycket artikel III-355 första stycket i det konstitutionella fördraget med den skillnaden att i artikeln ingår motsvarande bestämmelse om att domarna och generaladvokaterna ska utses för en tid av sex år som i artikel I-29.2 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 224 (blivande artikel 254)* första stycket upphävs första meningen. En motsvarande bestämmelse om antalet domare vid tribunalen i förhållande till antalet medlemsstater ingår i artikel 9f.2 andra stycket i EU-fördraget.

Artikel 224a (blivande artikel 255) är en ny bestämmelse jämfört med EG-fördraget, och gäller inrättandet av en kommitté som deltar i valet av domstolsledamöter. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-357 i det konstitutionella fördraget.

Kommittén ska avge yttrande om kandidaternas lämplighet att utöva ämbetena som domare och generaladvokat innan medlemsstaternas regeringar ombesörjer utnämningarna. Kommittén ska bestå av sju personer utsedda bland före detta ledamöter av domstolen och tribunalen, ledamöter av nationella högsta domstolar och jurister med allmänt erkända kvalifikationer, varav en ska föreslås av Europaparlamentet. Reglerna för kommitténs arbetssätt fastställs och dess ledamöter utses i ett beslut som antas av rådet på initiativ av domstolens ordförande.

I *artikel 225.1 och 225.2 (blivande artikel 256)* bestäms om tribunalens behörighet. I ordalydelsen i artikel 225.1 första stycket och artikel 225.2 första stycket företas vissa tekniska ändringar som inte inverkar på dessa bestämmelsers innehåll. Innehållet i de ändrade bestämmelserna är detsamma som i artikel III-358.1 första stycket och artikel III-358.2 första stycket i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 225a (blivande artikel 257)* bestäms om inrättandet av specialdomstolar. Bestämmelsen motsvarar artikel III-359 i det konstitutionella fördraget med undantag av de ändringar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna. Specialdomstolarna motsvarar de särskilda rättsinstanserna enligt de nuvarande fördragsbestämmelserna. Den enda ändringen av innehållsmässig betydelse i artikel 225a i EG-fördraget har att göra med det förfarande som ska iakttas när specialdomstolarna inrättas. Särskilda rättsinstanser inrättas för närvarande genom enhälligt beslut av rådet. Enligt den ändrade bestämmelsen inrättas specialdomstolar genom förordningar som antas av Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Detta innebär således att Europaparlamentet beslut om inrättandet av specialdomstolar vid sidan av rådet.

Artiklarna 226 och 227 (blivande artiklarna 258 och 259) ändras inte. I artikel 226 i EUF-fördraget bestäms om det förfarande som kommissionen inleder mot en medlemsstat för brott mot unionsrätten. I artikel 227 i EUF-fördraget bestäms om det förfarande

som en medlemsstat ska iaktta när den anhängiggör ett ärende vid domstolen om den anser att en annan medlemsstat har brutit mot unionsrätten.

I *artikel 228 (blivande artikel 260)* bestäms om förfarandet för påförande av påföljder för underlåtenhet att uppfylla medlemsskyldigheterna. Punkt 2 ändras och en ny punkt 3 tillfogas. Syftet med ändringarna är att effektivera de tillsynsförfaranden som kommissionen inlett mot medlemsstaterna. Den ändrade bestämmelsen i punkt 2 har samma innehåll som artikel III-362.2 första stycket i det konstitutionella fördraget. Den nya punkt 3 motsvarar artikel III-362.3 i det konstitutionella fördraget med undantag av de ändringar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna. Artikel 228.2 i EUF-fördraget gäller en situation där Europeiska unionens domstol har funnit att en medlemsstat inte har uppfyllt sina medlemsskyldigheter. Om kommissionen anser att den berörda medlemsstaten inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa nämnda dom får kommissionen väcka talan vid Europeiska unionens domstol för föreläggande av vite eller ett standardbelopp. För närvarande ska kommissionen innan talan väcks först ge medlemsstaten tillfälle att inkomma med sina synpunkter och sedan avge ett motiverat yttrande där den preciserar på vilka punkten medlemsstaten har underlåtit att följa domen. Den aktuella artikel 228.2 ändras så att det motiverade yttrandet utelämnas. Kommissionen kan sålunda föra ärendet till domstolen genast efter att den har gett den berörda medlemsstaten tillfälle att framföra sina synpunkter.

En helt ny bestämmelse är artikel 228.3, där det bestäms om påskyndat förfarande i situationer där en medlemsstat inte har uppfyllt sin skyldighet att underrätta om åtgärder för nationellt införlivande av ett direktiv som antagits i enlighet med ett lagstiftningsförfarande. I en sådan situation får kommissionen redan i talan om fördröjt införlivande begära att domstolen förelägger den berörda staten ett standardbelopp eller ett vite.

Artikel 229 (blivande artikel 261) ändras inte. Enligt artikeln får domstolen i förordningar ges en obegränsad behörighet i fråga om de påföljder som föreskrivs i förordningarna.

I *artikel 229a (blivande artikel 262)* bestäms att rådet får, med enhällighet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet, anta bestämmelser för att i den omfattning som det beslutar ge domstolen behörighet att avgöra tvister som rör tillämpningen av de akter genom vilka europeiska immateriella rättigheter skapas. Nuvarande artikel 229a i EG-fördraget, som gäller industriellt rättsskydd, har utvidgats till att omfatta immateriella rättigheter, vilket motsvarar formuleringen i den nya artikel 97a i EUF-fördraget. I slutet av artikel konstateras att bestämmelserna ska träda i kraft efter att ha godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser, vilket är ett förtydligande jämfört med den nuvarande formuleringen i artikel 229a i EG-fördraget, enligt vilken rådet ska rekommendera medlemsstaterna att anta bestämmelserna i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser. Artikeln avviker till denna del från artikel III-364 i det konstitutionella fördraget, där det inte nämndes något om medlemsstaternas ratificering.

Artikel 230 (blivande artikel 263) gäller talan som väcks för att ogiltigförklara unionens lagstiftningsakter. I artikeln företas ändringar genom vilka Europeiska unionens domstols behörighet utvidgas i vissa avseenden jämfört med gemenskapens domstols behörighet enligt de nuvarande bestämmelserna. Den ändrade bestämmelsen motsvarar bestämmelserna i artikel III-365 i det konstitutionella fördraget med undantag av de ändringar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna. I artikel 230 första stycket i EUF-fördraget bestäms om föremålet för ogiltighetstalan. Bestämmelsen ändras så att ogiltighetstalan i vissa fall kan väckas även mot unionens organ och byråer, vilket inte är möjligt för närvarande. Föremål för ogiltighetstalan kan i vissa fall också vara en rättsakt som antagits av Europeiska rådet. Till de institutioner som har rätt att väcka ogiltighetstalan har fogats Regionkommittén. Fysiska och juridiska personers rätt att väcka talan utvidgas i fråga om ogiltighetstalan. För närvarande är en förutsättning för att en fysisk person ska ha rätt att väcka talan att det är fråga om ett beslut som här riktat mot honom eller om en akt som direkt och personli-

gen berör honom. Enligt ändringen av artikel 230 fjärde stycket får en person dessutom väcka talan mot en regleringsakt som direkt berör honom och som inte medför genomförandeåtgärder. Till artikeln fogas också ett nytt femte stycke enligt vilket i de akter genom vilka unionens organ och byråer inrättas kan särskilda villkor och former föreskrivas gällande akter som antas av dessa organ och som ska ha rättsverkan. Artikelns nuvarande femte stycke skall bli sjätte stycket.

I *artikel 231 (blivande artikel 264)* bestäms om domar med anledning av ogiltighetstalan. Andra stycket ändras så att domstolens makt att ange vilka verkningar av den ogiltigförklarade akten som ska betraktas som bestående gäller alla akter. För närvarande gäller bestämmelsen förordningar. Den ändrade artikeln motsvarar artikel III-366 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 232 (blivande artikel 265) gäller underlåtenhetstalan. I artikeln företas ändringar genom vilka Europeiska unionens domstols behörighet utvidgas i vissa avseenden jämfört med gemenskapens domstols behörighet enligt de nuvarande bestämmelserna. Den ändrade artikeln motsvarar artikel III-367 i det konstitutionella fördraget. I artikel 232 första stycket i EUF-fördraget bestäms om föremålet för underlåtenhetstalan. Bestämmelsen ändras så att underlåtenhetstalan i vissa fall kan väckas även mot unionens organ och byråer, vilket inte är möjligt för närvarande. Föremål för underlåtenhetstalan kan i vissa fall också vara en situation där Europeiska rådet har underlåtit att vidta åtgärder. Föremål för underlåtenhetstalan kan till skillnad från nuläget också vara Europeiska centralbanken.

I *artikel 233 (blivande artikel 266)* bestäms om skyldigheterna för unionens institutioner, organ och byråer till följd av en dom som gäller ogiltighets- eller underlåtenhetstalan. Första stycket ändras i överensstämmelse med ändringarna i artiklarna 230 och 232 i EUF-fördraget så att utöver de institutioner som nämns där nu ska bestämmelsen också gälla unionens organ och byråer. I artikel 233 tredje stycket i EG-fördraget bestäms för närvarande att artikeln gäller även Europeiska centralbanken. Till följd av ändringen av första stycket blir tredje stycket onödigt och upphävs. Den ändrade artikeln motsvarar artikel III-368 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 234 (blivande artikel 267)* bestäms om förfarandet med förhandsavgörande. Till artikeln fogas ett nytt fjärde stycke, enligt vilket Europeiska unionens domstol ska meddela sitt avgörande så snart som möjligt om förhandsavgörande har begärts i ett ärende vid en domstol i en medlemsstat i fråga om en frihetsberövad person. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel III-369 fjärde stycket i det konstitutionella fördraget. Bestämmelsen har samband med utvidgningen av domstolens behörighet på området för rättsliga och inrikes frågor.

I *artikel 235 (blivande artikel 268)* bestäms om Europeiska unionens domstols behörighet i tvister om unionens och Europeiska centralbankens utomobligatoriska skadeståndsansvar. Artikeln ändras så att till den fogas en hänvisning till artikel 288 tredje stycket i EUF-fördraget som gäller Europeiska centralbankens utomobligatoriska ansvar. Artikeln har samma innehåll som artikel III-370 i det konstitutionella fördraget. Enligt den nuvarande bestämmelsen i artikel 235 i EG-fördraget ska domstolen vara behörig att avgöra tvister som gäller gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar som avses i artikel 288 andra stycket. Till artikeln fogas en hänvisning enligt vilken domstolens behörighet också omfattar Europeiska centralbankens utomobligatoriska skadeståndsansvar som avses i artikel 288 tredje stycket i EUF-fördraget, som ändras genom Lissabonfördraget.

Artikel 235a (blivande artikel 269) är en helt ny bestämmelse som gäller ett särskilt förfarande för beslut om lagligheten av de akter som Europeiska rådet och rådet antar i ett förfarande i enlighet med artikel 7 i EU-fördraget som eventuellt leder till tillfälligt upphävande av vissa rättigheter som följer av medlemskap i unionen. Innehållet i bestämmelsen är detsamma som i artikel III-371 i det konstitutionella fördraget. Enligt bestämmelsen kan lagenligheten av dessa akter prövas av Europeiska unionens domstol endast på begäran av den medlemsstat som är föremål för ett fastslående och endast när det gäller iakttagandet av de regler som avser förfarandet i artikel 7 i EU-fördraget. Ärendet behandlas enligt ett särskilt, påskyndat

förfarande. De nuvarande grundfördragen innehåller inga bestämmelser om domstolens behörighet i en dylik situation.

I *artikel 236 (blivande artikel 270)* bestäms om Europeiska unionens domstols behörighet i tvister mellan Europeiska unionen och dess anställda. I artikelns ordalydelse företas en teknisk ändring, som inte inverkar på bestämmelsens innehåll. Innehållet i artikeln är detsamma innehåll som i artikel III-372 i det konstitutionella fördraget.

Artiklarna 237—240 (blivande artiklarna 271—274) ändras inte. I artikel 237 i EUF-fördraget bestäms om Europeiska unionens domstols behörighet att avgöra tvister i anslutning till Europeiska investeringsbanken, samt å andra sidan tvister som gäller de nationella centralbankernas förpliktelser inom ramen för Europeiska centralbankssystemet. Enligt artikel 238 i EUF-fördraget ska Europeiska unionens domstol vara behörig att träffa avgöranden med stöd av en skiljedomsklausul i ett avtal som ingåtts av unionen eller för dess räkning. Enligt artikel 239 i EUF-fördraget ska Europeiska unionens domstol vara behörig att avgöra varje tvist mellan medlemsstater som berör ämnesområden som regleras i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, om tvisten hänskjuts till domstolen enligt ett särskilt avtal mellan parterna. Enligt artikel 240 i EUF-fördraget ska tvister i vilka unionen är part inte på denna grund vara undantagna från de nationella domstolarnas behörighet utom i de fall där Europeiska unionens domstol är behörig enligt EUF-fördraget.

Artikel 240a (blivande artikel 275) är en ny bestämmelse jämfört med EG-fördraget som gäller Europeiska unionens domstols behörighet på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Specialbestämmelser om domstolens behörighet på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ingår också i artikel 11.1 andra stycket i EU-fördraget.

Enligt huvudregeln hör bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inte till domstolens behörighet, vilket motsvarar nuläget. Bestämmelsen motsvarar artikel III-376 i det konstitutionella fördraget, men till skillnad från det konstitutionella fördraget specificeras inte i denna bestämmelse kapitel- och artikelvis de bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken beträffande vilka domstolen saknar behörighet. Domstolen ska dock med stöd av artikel 240a andra stycket vara behörig att pröva talan som väckts i enlighet med de allmänna villkoren för enskildas rätt att väcka talan och som gäller kontroll av lagligheten av beslut om sådana restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer som rådet har antagit på grundval av EU-fördragets särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Domstolen är också behörig att övervaka att den nya artikel 25b i EU-fördraget iakttas. I den finska fördragstexten hänvisas felaktigt till artikel 25 i stället för artikel 25b i EU-fördraget. Det är nödvändigt att rätta till den felaktiga hänvisningen innan fördraget träder i kraft. Motsvarande behörighet ingår också i nuvarande artikel 46 punkt f i EU-fördraget. Enligt artikel 25b i EU-fördraget ska genomförandet av unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik inte påverka tillämpningen av de förfaranden för eller respektive omfattning av institutionernas befogenheter som anges i fördragen för utövandet av unionsbefogenheterna enligt artiklarna 2b–2e i EUF-fördraget. Å andra sidan ska genomförandet av de politikområden som avses i artikel 2b–2e i EUF-fördraget på samma sätt inte påverka tillämpningen av de förfaranden för eller respektive omfattning av institutionernas befogenheter som anges i fördragen för utövandet av unionsbefogenheterna enligt avdelning V kapitel 2 i EU-fördraget, som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

I *artikel 240b (blivande artikel 276)* bestäms om begränsning av Europeiska unionens domstols behörighet när domstolen utövar sina befogenheter med avseende på bestämmelserna i tredje delen avdelning IV kapitlen 4 och 5 i EUF-fördraget om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Artikeln motsvarar till sitt syfte nuvarande artikel 35 i EU-fördraget och har samma innehåll som artikel III-377 i det konstitutionella fördraget. Enligt artikel 240b i EUF-fördraget ska Europeiska unionens domstol när den utövar sina befogenheter inte vara behörig att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat eller av medlems-

staternas utövning av sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten. En motsvarande bestämmelse ingår för närvarande i artikel 35.5 i EU-fördraget.

I och med Lissabonfördraget överförs bestämmelserna i nuvarande avdelning VI i EU-fördraget om polissamarbete och straffrättsligt samarbete till avdelning IV om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. På dessa frågor kommer sålunda de allmänna bestämmelserna om Europeiska unionens domstols behörighet att tillämpas förutom det undantag som nämns i artikel 240b. I och med Lissabonfördraget åläggs de högsta rättsinstanserna skyldighet enligt artikel 234 tredje stycket i EUF-fördraget att begära förhandsavgörande av unionens domstol när en fråga om tolkningen uppkommer vid en nationell domstol. För närvarande är det med stöd av artikel 35 i EU-fördraget frivilligt för de högsta rättsinstanserna att begära förhandsavgörande. Finland har utfärdat en förklaring gällande artikel 35.2 och 35.3 punkt b enligt vilken alla landets domstolar har i artikeln avsedd rätt att begära förhandsavgörande. De lägre rättsinstansernas rätt att begära förhandsavgörande i dessa frågor ändras inte. I och med Lissabonfördraget utvidgas Europeiska unionens domstols rätt att besluta om lagenligheten av akter som antas i frågor som gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete till att omfatta alla antagna akter. För närvarande kan EG-domstolen av de akter som hör till avdelning VI i EU-fördraget endast pröva lagligheten av rambeslut och beslut med stöd av artikel 35.6 i EU-fördraget. Genom Lissabonfördraget ges dessutom förutom kommissionen och medlemsstaterna även rådet och andra instanser som enligt artikel 230 i EUF-fördraget har rätt att väcka talan rätt att väcka ogiltighetstalan. I fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ingår inte något sådant särskilt förfarande för lösande av tvister mellan medlemsstaterna eller mellan kommissionen och medlemsstaterna varom bestäms i artikel 35.7 i EU-fördraget när det gäller frågor som hör till avdelning VI i EU-fördraget. På dessa tvister tillämpas de allmänna förfarandena enligt artiklarna 226 och 227 i EUF-fördraget.

Av Lissabonfördraget följer också vissa ändringar även i bestämmelserna om visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer i nuvarande avdelning IV i EG-fördraget som är av betydelse för Europeiska unionens domstols behörighet. I och med Lissabonfördraget utvidgas tillämpningsområdet för de allmänna bestämmelserna om Europeiska unionens domstols behörighet till att gälla alla frågor på områdena för gränskontroll, invandring och asyl samt civilrättsligt samarbete som hör till nuvarande avdelning IV i EG-fördraget, och i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt intas inga särskilda bestämmelser som skulle motsvara artikel 68 i EG-fördraget om domstolens behörighet i dessa frågor. De högsta rättsinstansernas skyldighet enligt artikel 68.1 i EG-fördraget att begära förhandsavgörande ändras inte i och med Lissabonfördraget, men de lägre rättsinstanserna får rätt att begära förhandsavgörande även i frågor som omfattas av nuvarande avdelning IV i EG-fördraget. Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt innehåller inte någon motsvarande begränsning av gemenskapens domstols behörighet som artikel 68.2 i EG-fördraget, enligt vilken gemenskapens domstol under inga omständigheter ska vara behörig att döma i frågor som rör sådana åtgärder eller beslut enligt artikel 62.1 i EG-fördraget som gäller upprätthållande av lag och ordning och skydd av den inre säkerheten. Man bör ändå lägga märke till att enligt artikel 61e i EUF-fördraget ska inte avdelning IV i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt påverka medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten. Bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 33 i EU-fördraget. Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt innehåller inte heller någon bestämmelse som skulle motsvara artikel 68.3 i EG-fördraget och enligt vilken rådet, kommissionen eller en medlemsstat får begära ett förhandsavgörande om tolkningen av avdelning IV i EG-fördraget eller av akter som beslutats på grundval av den även när någon konkret fråga inte är anhängig i en nationell domstol.

Bestämmelser om de övergångsarrangemang i fråga om institutionernas behörighet som ska tillämpas på området för polissam-

arbete och straffrättsligt samarbete ingår i artikel 10 i protokollet om övergångsbestämmelser. Bestämmelserna gäller också Europeiska unionens domstols behörighet. Förutom allmänna bestämmelser bestäms i artikel 10.4 och 10.5 i protokollet om särskilda arrangemang som gäller Förenade kungariket. Dessa bestämmelser behandlas närmare i detaljmotiveringen till protokollet i fråga.

I *artikel 241 (blivande artikel 277)* bestäms om parternas rätt att i en tvist om en akt med allmän giltighet som antagits av någon av unionens institutioner eller byråer eller något av dess organ inför Europeiska unionens domstol göra gällande att akten inte ska tilllämpas, även om den frist som anges för ogiltighetstalan i artikel 230 har löpt ut. Artikeln ändras så att där beaktas de ändringar som företagits i artikel 230 första stycket. Artikeln har samma innehåll som artikel III-378 i det konstitutionella fördraget. I bestämmelsen har en tekniskt felaktig hänvisning blivit kvar, som behöver rättas till innan fördraget träder i kraft. I artikeln bör det hänvisas till artikel 230 sjätte stycket i EUF-fördraget, eftersom ett nytt femte stycke har fogats till artikeln genom Lissabonfördraget, varvid det nuvarande femte stycket om fristen för ogiltighetstalan blir sjätte stycket.

Artiklarna 242─244 (blivande artiklarna 278─280) ändras inte. Enligt artikel 242 i EUF-fördraget ska talan som förs vid Europeiska unionens domstol inte hindra verkställighet, om domstolen inte förordnar om annat. Artikel 243 i EUF-fördraget gäller interimistiska åtgärder som domstolen föreskriver. Artikel 244 i EUF-fördraget gäller verkställigheten av domstolens domar.

I *artikel 245 (blivande artikel 281)* andra stycket bestäms om det förfarande som ska iakttas när Europeiska unionens domstols stadga ändras. Bestämmelsen motsvarar artikel III-381 andra stycket i det konstitutionella fördraget med undantag av de ändringar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna. Till skillnad från nuläget beslutar Europaparlamentet och rådet om ändringar av bestämmelserna i stadgan i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Europaparlamentet och rådet ska besluta antingen på begäran av domstolen och efter att ha hört kommissionen, eller på förslag av kommissionen och efter att ha hört domstolen. Enligt artikel 245 i EUF-fördraget är det möjligt att ändra avdelning I i stadgan, som gäller domare och generaladvokater, samt artikel 64 i stadgan som gäller språkanvändningen vid domstolen, endast enligt förfarandet för ändring av grundfördragen. Enligt den nuvarande bestämmelsen får rådet genom enhälligt beslut, på begäran av domstolen och efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen, eller på begäran av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet och domstolen, ändra stadgan. För närvarande är det möjligt att ändra artikel 64 i stadgan enligt förfarandet i artikel 245 i EG-fördraget.

Avsnitt 4a

Europeiska centralbanken

Avsnittet innehåller bestämmelser om Europeiska centralbanken och Europeiska centralbankssystemets uppgifter. De motsvarar avdelning VII kapitel 2 i EG-fördraget och artiklarna I-30 och III-382 – III-383 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 245a (blivande artikel 282) innehåller ett sammandrag över bestämmelserna om Europeiska centralbanken. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 8, 105─108 och 110 i EG-fördraget och de har samma innehåll som artikel I-30 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 245a.1 innehåller bestämmelser om Europeiska centralbankssystemet och dess uppgifter. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 106 och 107 i EG-fördraget.

I artikel 245a.2 föreskrivs om Europeiska centralbankssystemets uppgifter. Bestämmelserna motsvarar artikel 105 i EG-fördraget.

I artikel 245a.3 föreskrivs om Europeiska centralbankens ställning och oavhängighet. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 106, 107 och 108 i EG-fördraget. I det nuvarande fördraget finns bestämmelserna om Europeiska centralbanken i avdelningen med finansiella bestämmelser.

I artikel 245a.4 föreskrivs om Europeiska centralbankens beslutsfattande. Europeiska centralbanken ska anta de åtgärder som behövs för att utföra sina uppgifter i enlighet med artiklarna 105─111a och 115c i EUF-fördraget och på de villkor som fastställs i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken. Motsvarande

bestämmelser ingår i artiklarna 105 - 110 och i artikel 123.4 i EG-fördraget. Som komplettering till dessa föreskrivs dock ytterligare i artikeln att de medlemsstater som inte har infört euron som valuta ska, liksom deras centralbanker, behålla sina befogenheter på det monetära området. Dessa artikelbestämmelser motsvarar till innehållet artikel 42.2 i stadgan för Europeiska centralbanken.

I artikel 245a.5 föreskrivs om hörande av Europeiska centralbanken och dess rätt att avge yttrande. Bestämmelserna motsvarar artikel 105 i EG-fördraget.

Artikel 245b (blivande artikel 283) innehåller bestämmelser om sammansättningen och utseendet av Europeiska centralbankens råd och direktion. Bestämmelserna motsvarar artikel 112 i EG-fördraget. Sättet att utse direktionsledamöterna har dock ändrats så att ordföranden, vice ordföranden och de övriga direktionsledamöterna utses av Europeiska rådet med kvalificerad majoritet i stället för genom överenskommelse som tidigare. Bestämmelserna motsvarar artikel III-382 i det konstitutionella fördraget.

Bestämmelserna i *artikel 245c (blivande artikel 284)* motsvarar artikel 113 i EG-fördraget. De gäller rätt för rådets ordförande och en ledamot av kommissionen att delta i sammanträdena med Europeiska centralbankens råd, rätt för Europeiska centralbankens ordförande att delta i rådets sammanträden, Europeiska centralbankens årsrapport om verksamheten inom Europeiska centralbankssystemet samt om hörande av Europeiska centralbankens ordförande och övriga direktionsledamöter i Europaparlamentet. Bestämmelserna motsvarar artikel III-383 i det konstitutionella fördraget.

Avsnitt 5

Revisionsrätten

Bestämmelserna om revisionsrätten har i det konstitutionella fördraget sammanförts i artikel I-31, som motsvarar artiklarna 246, 247 och 248 i EG-fördraget. Bestämmelserna återinförs i EUF-fördraget i separata bestämmelser genom att de gällande bestämmelserna ändras på det sätt som beskrivs nedan.

I *artikel 246 (blivande artikel 285)* konstateras att revisionsrätten ska revidera unionens räkenskaper. Den motsvarar artikel 246 i EG-fördraget och den enda ändringen är att ordet ”unionens” läggs till.

Till artikeln fogas ett nytt andra stycke, till vilken överförs innehållet i artikel 247.1 i EG-fördraget och som gäller revisionsrättens sammansättning. Till punkten fogas och en mening om ledamöternas oavhängighet och skyldighet att arbeta i unionens allmänna intresse.

Artikel 247 (blivande artikel 286), innehåller bestämmelser som gäller utseende av, behörighet för, entledigande och avsättande av samt anställningsvillkoren för revisionsrättens ledamöter. Med undantag av numreringen och vissa ändringar i ordalydelsen motsvarar bestämmelserna artikel 247 i EG-fördraget.

I *artikel 248 (blivande artikel 287)* bestäms om revisionsrättens uppgifter. Med undantag av vissa ändringar av ordalydelsen motsvarar bestämmelserna artikel 248 i EG-fördraget.

KAPITEL 2

UNIONENS RÄTTSAKTER, FÖRFARANDEN FÖR ANTAGANDE OCH ANDRA BESTÄMMELSER

AVSNITT 1

UNIONENS RÄTTSAKTER

Under 2007 års regeringskonferens beslöt man att behålla de gällande benämningarna på rättsakterna, dvs. förordning, direktiv och beslut samt rekommendation och yttrande. Således avstår man från de nya benämningar på rättsakterna som ingick i det konstitutionella fördraget (europeisk lag, europeisk ramlag, europeisk förordning och europeiskt beslut). I det konstitutionella fördraget motsvarar europeiska lagar nuvarande förordningar och europeiska ramlagar direktiv vad rättsverkningarna beträffar, medan åter europeiska beslut motsvarar nuvarande beslut med vissa preciseringar med den skillnaden att de i det konstitutionella fördraget definieras som akter som ska antas på annat sätt än i enlighet med lagstiftningsförfarande. Enligt

mandatet för 2007 års regeringskonferens anpassas definitionen av beslut till den som 2004 års regeringskonferens enades om, dock begränsas inte förfarandet för antagande av beslut på samma sätt som under 2004 års regeringskonferens.

I Lissabonfördraget avstår man från utgångspunkten i det konstitutionella fördraget, dvs. att typerna av akter kopplas till förfarandena för att anta dem så att aktens benämning alltid utvisar på vilken nivå förfarandet för antagande bör ligga eller har legat. I enlighet med mandatet för 2007 års regeringskonferens strävar man genom Lissabonfördraget ändå efter att behålla åtskillnaden mellan akter som antas i enlighet med lagstiftningsförfarande och andra akter.

Till följd av att pelarindelningen slopats tillämpas samma typer av akter i fortsättningen även på områdena för polissamarbete och straffrättsligt samarbete samt i princip även på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, dock med de begränsningar som ingår i bestämmelserna om de olika områdena. Enligt EU-fördragets bestämmelser om utrikes- och säkerhetspolitiken antas ändå inte lagstiftningsakter på det området (den nya artikel 11.1 andra stycket i EU-fördraget).

I EUF-fördragets bestämmelser om akter föreskrivs om antagande av lagstiftningsakter, antagande av delegerade akter och om antagande av genomförandeakter. Den grundläggande systematiken i bestämmelserna motsvarar den lösning gällande en lagstiftningshierarki med tre steg som anammats i det konstitutionella fördraget. I EUF-fördraget strävar man efter att genomföra hierarkin så att i rubriken till akter som antas med stöd av delegerad befogenhet införs adjektivet ”delegerad” och i rubriken till genomförandeakterna införs ordet ”genomförande”.

Artikel 249 (blivande artikel 288) innehåller bestämmelser om unionens rättsakter och deras rättsverkningar. Artikeln motsvarar nuvarande artikel 249 i EG-fördraget med de undantag som anges nedan. Dessutom motsvarar artikeln artikel I-33 i det konstitutionella fördraget med undantag av de avvikelser som förorsakas av beslutet under 2007 års regeringskonferens att behålla rättsakternas nuvarande benämningar.

I artikel 249 första stycket räknas upp vilka olika rättsaktstyper som används av unionens institutioner. I stycket sägs att när institutionerna utövar unionens befogenheter ska de anta förordningar, direktiv, beslut, rekommendationer och yttranden. Rättsaktstyperna är desamma som i nuvarande artikel 249 i EG-fördraget. Jämför med nuvarande artikel 249 första stycket i EG-fördraget har i artikel 249 första stycket i EUF-fördraget slopats omnämnandet av vilka institutioner som antar rättsakter. Motsvarande bestämmelse ingår emellertid i den nya artikel 249a i EUF-fördraget.

I artikel 249 andra stycket bestäms om förordningarnas rättsverkningar och i artikel 249 tredje stycket om direktivens rättsverkningar. Dessa stycken förblir oförändrade jämfört med nuläget.

Enligt artikel 249 fjärde stycket är ett beslut till alla delar bindande. Om ett beslut anger till vem eller vilka det riktar sig, är det bindande endast för dessa. Ett beslut kan således antas antingen som en allmän rättsakt som är bindande för alla eller så kan det särskilt ange vem eller vilka det riktar sig till. Ändringen hänför sig till mandatet för 2007 års regeringskonferens enligt vilket definitionen av beslut anpassas så att den blir samma som i det konstitutionella fördraget (artikel I-33). Jämfört med nuvarande artikel 249 fjärde stycket i EG-fördraget beaktas i den nya formuleringen att ett beslut också kan vara allmänt tillämpligt. Utvidgningen av beslutens tillämpningsområde beror på att de i fortsättningen även används inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Definitionen på beslut täcker dessutom de s.k. atypiska beslut som för närvarande används och som inte har någon särskild inriktning.

Artikel 249 femte stycket, där det bestäms om rekommendationernas och yttrandenas rättsverkningar, ändras inte jämfört med nuläget.

Bestämmelserna i *artikel 249a (blivande artikel 289)* gäller antagande av rättsakter i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. Jämfört med nuläget är artikeln ny i det avseendet att EG-fördraget inte innehåller någon separat artikel med samma innehåll. Artikeln motsvarar artikel I-34 i det

konstitutionella fördraget med undantag av de lösningar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna.

I artikel 249a.1 anges som huvudregel i fråga om antagningsförfarande för rättsakter det s.k. ordinarie lagstiftningsförfarandet, som i stor utsträckning motsvarar det nuvarande medbeslutandet. Enligt punkten består det ordinarie lagstiftningsförfarandet i att Europaparlamentet och rådet på förslag av kommissionen gemensamt antar en förordning, ett direktiv eller ett beslut. Det ordinarie lagstiftningsförfarandet definieras närmare i artikel 251 i EUF-fördraget.

Enligt artikel 249a.2 ska i de särskilda fall som anges i fördragen ett särskilt lagstiftningsförfarande tillämpas för antagande av rättsakter. Då antas rättsakten av antingen Europaparlamentet eller rådet. Den av dessa institutioner som inte antar rättsakten deltar i förfarandet på något annat sätt (hörande eller antagande). I samband med de rättsliga grunderna nämns alltid särskilt lagstiftningsförfarande när det kommer i fråga.

I artikel 249a.3 bestäms att de rättsakter som antas i enlighet med ett lagstiftningsförfarande utgör lagstiftningsakter. Genom bestämmelsen definieras vilka rättsakter som är lagstiftningsakter. Denna definition har betydelse bl.a. vid tillämpningen av bestämmelser som gäller tillsynen över subsidiaritetsprincipen och offentlighet för rådets sammanträden.

Enligt artikel 249a.4 kan i de särskilda fall som anges i fördragen lagstiftningsakter antas på annat sätt än enligt huvudregeln, dvs. på förslag av kommissionen. I de särskilda fall som anges kan lagstiftningsakter antas på initiativ av en grupp medlemsstater eller Europaparlamentet, på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på begäran av domstolen eller Europeiska investeringsbanken.

Artikel 249b (blivande artikel 290) innehåller bestämmelser som hänför sig till rättsakter som antas med stöd av delegerad befogenhet. Artikeln är ny jämfört med nuläget. Den motsvarar artikel I-36 i det konstitutionella fördraget med undantag av de lösningar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna.

I artikel 249b.1 föreskrivs om mål, användningsområde och dess begränsningar, samt om innehållet i rättsakter som delegerar lagstiftningen. Lagstiftningen kan delegeras endast om detta föreskrivs i en rättsakt som antas i enlighet med lagstiftningsförfarande. Lagstiftningen kan delegeras till kommissionen så att kommissionen får befogenheter att anta akter med allmän räckvidd som inte är lagstiftningsakter och som kompletterar eller ändrar vissa icke väsentliga delar av lagstiftningsakten. Bestämmelser om de väsentliga delarna av ett visst område får endast antas genom en lagstiftningsakt. Vad som avses med ”de väsentliga delarna av ett område” definieras dock inte närmare. Detta överlåts åt en senare lagstiftnings- och domstolspraxis. Mål, innehåll, omfattning och varaktighet för delegeringen av lagstiftning ska dock avgränsas i varje akt som innehåller delegering av lagstiftning.

I artikel 249 b.2 ingår bestämmelser om villkoren för delegeringen av lagstiftning, dvs. om en s.k. återkallanderätt, genom vilken man kan trygga lagstiftarens (Europaparlamentet och rådet) ställning i förhållande till utövaren av den delegerade lagstiftningen (kommissionen). I en lagstiftningsakt som innehåller delegering av lagstiftning fastställs villkoren för delegeringen, med stöd av vilka Europaparlamentet och rådet självständigt får övervaka utövandet av den delegerade lagstiftningen. Lagstiftaren får bestämma om villkoren för delegeringen på två olika sätt. Europaparlamentet och rådet får antingen förbehålla sig rätt att oberoende av varandra helt återkalla delegeringen, eller bestämma att en delegerad akt får träda i kraft endast om parlamentet eller rådet inte gör några invändningar inom den tidsfrist som anges i lagstiftningsakten. Europaparlamentet fattar sitt beslut om återkallande i samband med återkallande av delegering eller invändningar mot en akt med en majoritet av sina ledamöter och rådet med kvalificerad majoritet.

Enligt artikel 249b.3 ska adjektivet ”delegerad” införas i rubriken till delegerade akter. Härigenom försöker man genomföra rättsaktshierarkin så att det redan av rättsaktens rubrik framgår vilken slags akt det är fråga om. Till artikeln ansluter sig regeringskonferensens förklaring (nr 39), där det noteras att kommissionen avser att fortsätta att samråda med av medlemsstaterna utsedda experter vid utarbetandet av akter på området

finansiella tjänster, vilka antas med stöd av delegerad lagstiftning. Det är fråga om erkännande av det s.k. Lamfalussy-förfarandets kontinuitet. En motsvarande förklaring ingår i det konstitutionella fördraget (nr 8). Förklaringen behandlas mera ingående i detaljmotiveringen till förklaringarna.

I *artikel 249c (blivande artikel 291)* föreskrivs om genomförande av unionens rättsligt bindande akter. Artikeln motsvarar i fråga om syfte och grundprinciper gällande artikel 202 tredje stycket i EG-fördraget, som gäller rådets rätt att ge kommissionen befogenhet att genomföra de regler som rådet beslutar (s.k. kommittéförfarande). Den största skillnaden jämfört med nuläget gäller de ändringar som hänför sig till Europaparlamentets jämbördiga ställning som lagstiftare vid sidan av rådet. I fråga om kommittéförfarandet har antagits rådets beslut 1999/468/EG (EGT L 184 1999, s. 23), som efter att förhandlingarna om det konstitutionella fördraget avslutats har ändrats genom rådets beslut 2006/512/EG (EUT L 200 2006, s. 11). De ändringar som gjordes 2006, genom vilka man skapar ett nytt föreskrivande förfarande med kontroll, gäller uttryckligen grundläggande rättsakter som antagits i enlighet med medbeslutandeförfarandet. Tillämpningsområdet för det föreskrivande förfarandet med kontroll påminner mycket om tillämpningsområdet för den delegering av lagstiftningen som beskrivs i artikel 249b i EUF-fördraget. Artikel 249c i EUF-fördraget har samma innehåll som artikel I-37 i det konstitutionella fördraget med undantag av de lösningar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna.

I artikel 249c.1 uppges huvudprincipen, dvs. att det i första hand är medlemsstaterna som svarar för genomförandet av unionens akter och som är skyldiga att vidta alla nationella lagstiftningsåtgärder som är nödvändiga för att genomföra unionens rättsligt bindande akter. Bestämmelsen kompletterar artikel 3a.3 i EU-fördraget, som innehåller en allmän lojalitetsförpliktelse.

I artikel 249c.2 finns bestämmelser får sådana händelser då unionens rättsligt bindande akter kräver enhetligt genomförande på unionsnivå. Huvudregeln är då att genomförandebefogenheten i en rättsakt överförs på kommissionen (kommittéförfarande). I fall som anges i artiklarna 11 och 13 i EU-fördraget och som gäller området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är det dock alltid rådet som ansvarar för att genomförandeakter antas. På rådet kan dessutom överföras genomförandebefogenhet även i andra behörigt motiverade specialfall. Artikel 249c.2 motsvarar bestämmelserna om rådets rätt att delegera genomförandebefogenheten i artikel 202 tredje strecksatsen i EG-fördraget. I artikel 249c.2 i EUF-fördraget begränsas dock inte rätten att delegera genomförandebefogenheten enbart till rådet. Bakom den nya bestämmelsen ligger nuvarande praxis där akterna oftast antas av Europaparlamentet och rådet tillsammans.

Enligt artikel 249c.3 ska det genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet i förväg fastställas allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter. Med avvikelse från förfarandet i nuvarande artikel 202 tredje strecksatsen i EG-fördraget antas en rättsakt med kommittébestämmelser genom Europaparlamentets och rådets gemensamma rättsakt som antas vid ordinarie lagstiftningsförfarande. Det gällande s.k. kommittologibeslutet har antagits enhälligt av rådet efter utlåtande från Europaparlamentet. I Lissabonfördraget förstärks på så vis väsentligt Europaparlamentets möjligheter att påverka innehållet i den grundläggande rättsakten om kommittésystemet. I praktiken har Europaparlamentet deltagit centralt redan i beredningen av nuvarande kommittologibeslut och dess ändringar. Artikel 249c.3 i EUF-fördraget avviker från artikel 202 tredje strecksatsen i EG-fördraget också på den punkten att det i stället för rådet är medlemsstaterna som definieras som utövare av kontrollbefogenheten avseende kommissionen. I praktiken är det i första hand fråga om att förtydliga bestämmelsen så att den motsvarar nuläget.

I artikel 249 c.4 föreskrivs att ordet ”genomförande” ska införas i rubriken till genomförandeakterna. Syftet med bestämmelsen är att genomföra rättsaktshierarkin så att det redan av rättsaktens rubrik framgår vilken slags akt det är fråga om.

Enligt *artikel 249d (blivande artikel 292)* ska rådet och kommissionen anta rekom-

mendationer samt i de särskilda fall som anges i fördragen även Europeiska centralbanken. Artikeln innehåller bestämmelser om det förfarande som ska iakttas när rådet antar rekommendationer. Rådet kan anta rekommendationer endast på förslag av kommissionen, om fördragen föreskriver att rådet ska anta akter inom det aktuella området på förslag av kommissionen. Rådet ska besluta med enhällighet på de områden där enhällighet krävs för antagandet av en unionsakt. Bestämmelser om kommissionens allmänna befogenhet att ge rekommendationer ingår för närvarande i artikel 211 i EG-fördraget. Genom Lissabonfördraget utvidgas den allmänna befogenheten att anta rekommendationer till rådet. Artikel 249d i EUF-fördraget motsvarar artikel I-35.3 i det konstitutionella fördraget.

Avsnitt 2

Förfaranden för antagande av akter och andra bestämmelser

I sjätte delen avdelning I kapitel 2 i EUF-fördraget införs ett avsnitt 2 med rubriken ”förfarande för antagande av akter och andra bestämmelser”. I avsnittet ingår bestämmelser om rätt för rådet att ändra kommissionens förslag, kommissionens rätt att ändra sitt förslag, ordinarie lagstiftningsförfarande, interinstitutionella avtal, samt antagande, val, offentliggörande, ikraftträdande av rättsakter och om verkställbarheten för akter som medför betalningsskyldighet. De ändringar i bestämmelserna som företas i förhållande till det nuvarande EG-fördraget beror i synnerhet på att Lissabonfördraget på samma sätt som det konstitutionella fördraget minskat antalet beslutsförfaranden och huvudregeln blir ordinarie lagstiftningsförfarande, som motsvarar det nuvarande medbeslutandeförfarandet.

I *artikel 250 (blivande artikel 293)* bestäms om rätt för rådet att ändra kommissionens förslag, och om rätt för kommissionen att ändra sitt förslag Bestämmelserna motsvarar artikel III-395 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 250.1 bestäms att rådet har rätt att ändra kommissionens förslag endast med enhällighet, förutom i vissa undantagsfall. Dessa undantagsfall gäller artiklarna 251.10, 251.13, 268, 270 a och 272 samt 273 andra stycket i EUF-fördraget. Bestämmelserna motsvarar nuvarande artikel 250 i EG-fördraget, men antalet undantagsfall har utökats i enlighet med artikel III-395 i det konstitutionella fördraget. Helt nya är hänvisningarna till artiklarna 268, 270a, 272 samt 273 i EUF-fördraget.

I artikel 250.2 sägs att så länge rådet inte har fattat något beslut, får kommissionen ändra sitt förslag när som helst under de förfaranden som leder fram till att en unionsakt antas. Bestämmelsen har inte ändrats.

Artikel 251 (blivande artikel 294) innehåller bestämmelser om det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Artikelns innehåll motsvarar i huvudsak nuvarande artikel 251 i EG-fördraget, där det bestäms om medbeslutandeförfarandet. Medbeslutandeförfarandet som benämning ändras i och med Lissabonfördraget till ordinarie lagstiftningsförfarande, men förfarandet i sig förblir nästan oförändrat. Uppbyggnaden av artikeln har emellertid gjorts klarare så att första, andra och tredje behandlingen samt förlikningsförfarandet har skilts åt till klarare helheter. Även artikelns språkdräkt har förtydligats så att ordalydelsen bättre uttrycker rådets och Europaparlamentets jämbördiga ställning som lagstiftare. Bestämmelserna motsvarar artikel III-396 i det konstitutionella fördraget.

Det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska i regel följas när lagstiftningsakter antas. Detta innebär också att om det i rättsgrundsbestämmelsen inte uttryckligen nämns att ett särskilt lagstiftningsförfarande ska tillämpas när lagstiftningsakter antas, ska det ordinarie lagstiftningsförfarandet enligt artikel 251 i EUF-fördraget tillämpas. Dessutom nämns särskilt i respektive rättsgrundsbestämmelse om antagandet av akten enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet är förenat med hörande av unionens rådgivande organ (Regionkommittén och/eller Ekonomiska och sociala kommittén).

I artikel 251.1 bestäms om tillämpning av förfarandet i denna artikel när akter antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Till innehållet motsvarar bestämmelsen nuvarande artikel 251.1 i EG-fördraget. Med avvikelse från det nuvarande EG-fördraget hänvisas det i EUF-fördragets rättsgrundsbestämmelser till tillämpning av ordinarie lagstiftningsförfarande i stället för

iakttagande av förfarandet i artikel 251 i EG-fördraget.

I artikel 251.2 bestäms att kommissionen ska lägga fram ett förslag för Europaparlamentet och rådet. Bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 251.2 första stycket i EG-fördraget.

Artikel 251.3–6 innehåller bestämmelser om första behandlingen. Innehållet i bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om första behandlingen i nuvarande artikel 251 i EG-fördraget.

Artikel 251.7–9 innehåller bestämmelser om andra behandlingen. Innehållet i bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om andra behandlingen i nuvarande artikel 251 i EG-fördraget.

I artikel 251.10–12 bestäms om förlikning. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om förlikning i nuvarande artikel 251 i EG-fördraget.

Artikel 251.13–14 innehåller bestämmelser om tredje behandlingen. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om tredje behandlingen i nuvarande artikel 251 i EG-fördraget.

Artikel 251.15 innehåller nya särskilda bestämmelser som ska iakttas om en akt är föremål för det ordinarie lagstiftningsförfarandet på initiativ av en grupp av medlemsstater, på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på begäran av domstolen. Då ska vissa bestämmelser som gäller kommissionen i artikel 251 enligt första stycket inte tillämpas på förfarandet. De är artikel 251.2 (kommissionens rätt att lägga fram förslag), artikel 251.6 andra meningen (kommissionens redogörelse till Europaparlamentet för sin ståndpunkt) och artikel 251.9 (rådet får besluta endast med enhällighet om kommissionen har avstyrkt ändringarna).

I artikel 251.15 andra stycket bestäms om möjlighet för kommissionen att delta i förfarandet i de fall där en akt antas på annat sätt än på förslag av kommissionen. I dessa fall ska Europaparlamentet och rådet alltid översända utkastat till akt tillsammans med sina ståndpunkter vid första och andra behandlingen till kommissionen. Dessutom kan Europaparlamentet eller rådet inhämta kommissionens yttrande när som helst under förfarandet. Kommissionen kan också avge yttrande på eget initiativ. Kommissionen får också i dessa fall, om den bedömer att det är nödvändigt, delta i förlikningskommitténs arbete och i enlighet med punkt 11 ta alla nödvändiga initiativ för att närma Europaparlamentets och rådets ståndpunkter till varandra.

Artikel 252, som gäller medbeslutandeförfarandet, upphävs.

I *artikel 252a (blivande artikel 295)* bestäms om de förfaranden som ska tillämpas på institutionernas samarbete. Artikel 252 i EG-fördraget, som innehåller bestämmelser om medbeslutandeförfarandet, upphävs. I den nya artikel 252a första meningen i EUF-fördragat bestäms att Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska samråda och i samförstånd reglera formerna för sitt samarbete. Detta motsvarar nuvarande artikel 218.1 i EG-fördraget med det tillägget att också Europaparlamentet nämns som deltagande när avtal ingås, vilket motsvarar nuvarande praxis. I det finska fördraget hänvisas i artikel 252a i EUF-fördraget till ”yhteistyö” i stället för ”yhteistoiminta”. På svenska används ”samarbete” i bägge fallen. Som ett tillägg jämfört med nuvarande artikel 218.1 i EG-fördraget bestäms i artikel 252a andra meningen i EUF-fördraget i fråga om ovan avsedda reglering att i detta syfte får de med beaktande av fördragen ingå interinstitutionella avtal som kan vara bindande. I EG-fördraget ingår artikel 218 i det avsnitt som gäller kommissionen i kapitlet om institutionerna i avdelningen med institutionella bestämmelser. Bestämmelsen motsvarar artikel III-397 i det konstitutionella fördraget.

Interinstitutionella avtal nämns dessutom i den nya artikel 9d.1 i EU-fördraget, där det bestäms att kommissionen ska ta initiativ till unionens årliga och fleråriga programplanering för att få till stånd interinstitutionella avtal.

Artikel 253 (blivande artikel 296) innehåller gemensamma principer för antagandet av alla unionens rättsakter och valet av typ av akt. Nuvarande artikel 253 i EG-fördraget, som innehåller bestämmelser om skyldighet att motivera rättsakter och i dem hänvisa till de förslag eller yttranden som ska inhämtas enligt EG-fördraget, utvidgas till att omfatta även andra gemensamma principer som gäller saken.

I enlighet med artikel 253 första stycket ska förfaranden enligt bestämmelserna i fördragen beaktas vid valet av typ av akt och proportionalitetsprincipen följas i fall där typen av akt inte anges särskilt i fördragen. Detta innebär indirekt också att institutionerna inte kan använda andra typer av akter än de som uttryckligen anges, om de anges i de politikområdesvisa bestämmelserna. Någon motsvarande bestämmelse ingår inte i gällande grundfördrag. Bestämmelsen motsvarar artikel I-38 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 253 andra stycket ska rättsakter motiveras och innehålla en hänvisning till de förslag, initiativ, rekommendationer, framställningar eller yttranden som föreskrivs i fördragen. Bestämmelsen motsvarar i sak nuvarande artikel 253 i EG-fördraget och artikel I-38 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 253 tredje stycket sägs att när ett utkast till lagstiftningsakt läggs fram för Europaparlamentet och rådet, ska dessa avstå från att anta akter som inte anges i det lagstiftningsförfarande som är tillämpligt på det berörda området. Bestämmelsen är ny på grundfördragsnivå, men motsvarande bestämmelse ingår för närvarande i artikel 7 i rådets arbetsordning. Bestämmelsen motsvarar artikel I-33 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 254 (blivande artikel 297) innehåller bestämmelser om undertecknande, offentliggörande och ikraftträdande av unionens rättsakter. Artikeln motsvarar nuvarande artikel 254 i EG-fördraget, men nödvändiga anpassningar har gjorts i den på grund av de ändrade förfarandena för antagandet av akter. Bestämmelsen motsvarar artikel I-39 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 254 a (blivande artikel 298) är helt ny och innehåller en rättslig grund med stöd av vilken bestämmelser kan meddelas om en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration. Artikeln motsvarar artikel III-398 i det konstitutionella fördraget med undantag av från den ändring som gäller rättsaktens benämning.

Artikel 254a.1 innehåller målet för unionens förvaltning och principen för god förvaltning. Enligt den ska unionens institutioner, organ och byråer när de fullgör sina uppgifter stödja sig på en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration.

Artikel 254a.2 innehåller en rättslig grund med stöd av vilken de bestämmelser om god förvaltning som avses i artikel 254a.1 fastställs av Europaparlamentet och rådet genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. I bestämmelserna beaktas de tjänsteföreskrifter och anställningsvillkor som har antagits på grundval av artikel 283 i EUF-fördraget.

Artikel 255, som gäller öppenhet i unionens verksamhet, överförs så att den blir artikel 16a i EUF-fördraget med de ändringar som redogörs för i samband med artikeln.

I *artikel 256 (blivande artikel 299)* bestäms om skyldighet att verkställa akter som har antagits av rådet, kommissionen eller Europeiska centralbanken och som medför betalningsskyldighet för andra än medlemsstater. Bestämmelsen motsvarar gällande artikel 256 i EG-fördraget, som ändå gäller endast beslut av rådet och kommissionen. Bestämmelsen motsvarar artikel III-401 i det konstitutionella fördraget.

KAPITEL 3

UNIONENS RÅDGIVANDE ORGAN

Artikel 256a (blivande artikel 300) innehåller bestämmelser på allmän nivå om sammansättningen av unionens rådgivande organ. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 257–258 och 263 i EG-fördraget. Innehållet i bestämmelserna motsvarar artikel I-32 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 256a.1 föreskrivs att unionens rådgivande organ är en regionkommitté och en ekonomisk och social kommitté, vilka ska bistå Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 257 och 263 i EG-fördraget.

Artikel 256a.2 innehåller bestämmelser om Ekonomiska och sociala kommitténs ledamöter. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak artikel 257 i EG-fördraget. Med avvikelse från gällande fördrag har inte någon förteckning över hur platserna i Ekonomiska och sociala kommittén fördelas mellan de olika medlemsstaterna tagits med här utan bestämmelser om detta ingår i artikel 258 i EUF-fördraget samt i protokollet om övergångsbestämmelser. Kommittén sammansättning kommer i fortsättningen att regleras i

ett beslut som antas av rådet med enhällighet i enlighet med artikel 258 i EUF-fördraget.

Artikel 256a.3 innehåller bestämmelser om Regionkommitténs ledamöter. Bestämmelserna motsvarar artikel 263 i EG-fördraget. Med avvikelse från gällande fördrag har inte heller någon förteckning över de olika medlemsstaternas platser i Regionkommittén tagits med här, utan bestämmelser om detta ingår i artikel 263 i EUF-fördraget samt protokollet om övergångsbestämmelser. Kommitténs sammansättning kommer i fortsättningen att regleras i ett beslut som antas av rådet med enhällighet i enlighet med artikel 263 i EUF-fördraget.

I artikel 256a.4 föreskrivs om oavhängigheten för ledamöterna i Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén. Bestämmelserna motsvarar artiklarna 258 och 263 i EG-fördraget.

I enlighet med artikel 256a.5 ska rådet regelbundet se över reglerna i punkterna 2 och 3 för hur de ska vara sammansatta för att ta hänsyn till den ekonomiska, sociala och demografiska utvecklingen inom unionen. Rådet ska på förslag av kommissionen anta beslut för detta ändamål. Detta är en ny bestämmelse, vars syfte är att göra det möjligt att vid behov göra ändringar i kommittéernas medlemskår på ett enklare sätt än tidigare. Ett sådant beslut kan dock gälla endast definitionen av kraven på medlemskap, inte ledamöternas antal eller platsfördelningen mellan medlemsstaterna. I punkt 5 i artikeln i det konstitutionella fördraget bestäms att reglerna för Regionkommitténs samt Ekonomiska och sociala kommitténs sammansättning, för hur deras ledamöter ska utses, för deras befogenheter och arbetssätt anges i artiklarna III-386–392. Bestämmelserna i fråga ingår i 258–260 och 262–265 i EUF-fördraget.

Avsnitt 1

Ekonomiska och sociala kommittén

Artikel 257 upphävs och dess bestämmelser om ledamöterna i Ekonomiska och sociala kommittén överförs till artikel 256a.

I *artikel 258 (blivande artikel 301)* bestäms om Ekonomiska och sociala kommitténs sammansättning. Bestämmelsen motsvarar artikel III-389 i det konstitutionella fördraget. Det maximala antalet ledamöter i kommittén förblir 350. En nyhet är emellertid att fördelningen av ledamöter mellan de enskilda medlemsstaterna inte längre ingår i fördraget i detta sammanhang, utan den ingår i nuvarande form i protokollet om övergångsbestämmelser som bifogas fördraget. Fördelningen av ledamöter mellan medlemsstaterna följer artikel 8 i protokollet tills kommitténs sammansättning regleras på nytt i ett beslut som antas av rådet med enhällighet på förslag av kommissionen. En bestämmelse om ledamöternas oavhängighet ingår i den nya artikel 256a i EU-fördraget.

I *artikel 259 (blivande artikel 302)* bestäms om utseendet av Ekonomiska och sociala kommitténs ledamöter. Bestämmelserna motsvarar artikel 259 i EG-fördraget. Ekonomiska och sociala kommitténs mandattid har dock förlängts från fyra till fem år. Bestämmelsernas innehåll motsvarar artikel III-390 i det konstitutionella fördraget.

I *artikel 260 (blivande artikel 303)* bestäms om valet av Ekonomiska och sociala kommitténs ordförande och presidium. Bestämmelserna motsvarar artikel 260 i EG-fördraget. Ordförandens och presidiets mandattid har emellertid ändrats från två år till två och ett halvt år, för att motsvara förlängningen av kommitténs mandattid till fem år. I artikeln bestäms att kommittén ska sammankallas av ordföranden på begäran av Europaparlamentet, rådet eller kommissionen. Europaparlamentet ingår inte i artikel 260 i EG-fördraget. Innehållet i bestämmelserna motsvarar artikel III-391 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 261 innehåller bestämmelser om kommitténs särskilda sektioner och underkommittéer. Artikeln upphävs.

Artikel 262 (blivande artikel 304) innehåller bestämmelser om hörande av Ekonomiska och sociala kommittén. Bestämmelserna i artikeln motsvarar artikel 262 i EG-fördraget. För konsekvensens skull har Europaparlamentet tillfogats vid sidan av rådet och kommissionen som en instans som har skyldighet och rätt att höra kommittén. Därför har artikel 262 fjärde stycket i EG-fördraget, enligt vilket Europaparlamentet kan höra Ekonomiska och sociala kommittén, slopats. Innehållet i bestämmelserna motsvarar artikel III-392 i det konstitutionella fördraget.

Avsnitt 2

Regionkommittén

Artikel 263 (blivande artikel 305) innehåller närmare bestämmelser om Regionkommitténs sammansättning. Bestämmelserna i artikeln motsvarar artikel 263 i EG-fördraget. Den bestämmelse om ledamöterna som ingått i artikel 263 första stycket i EG-fördraget överförs till den nya artikel 256a. Innehållet i bestämmelserna motsvarar artikel III-386 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 263 första och andra stycket bestäms om antalet ledamöter i Regionkommittén och kommitténs sammansättning. Maximiantalet ledamöter i Regionkommittén förblir 350. En nyhet jämfört med de gällande fördragen är emellertid att fördelningen av ledamöter mellan de enskilda medlemsstaterna inte längre ingår i fördraget i detta sammanhang, utan den ingår i nuvarande form i protokollet om övergångsbestämmelser som bifogas fördraget. Fördelningen av ledamöter mellan medlemsstaterna följer artikel 7 i protokollet tills kommitténs sammansättning regleras på nytt i ett beslut som antas av rådet med enhällighet på förslag av kommissionen.

I artikel 263 tredje stycket bestäms om utseendet av och mandattiden för kommitténs ledamöter och deras mandattid. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om saken i artikel 263 fjärde stycket i EG-fördraget. Mandattiden har emellertid förlängts från fyra till fem år. I artikel 263 tredje stycket bestäms också att mandatet för en ledamot i Regionkommittén ska upphöra när ett sådant mandat som ligger till grund för att ledamoten har utsetts till Regionkommittén upphör. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om saken i artikel 263 fjärde stycket i EG-fördraget. En bestämmelse om ledamöternas oavhängighet ingår i den nya artikel 256a i EU-fördraget.

I artikel 264 (blivande artikel 306) bestäms om val av Regionkommitténs ordförande och presidium, dess sammankallande samt antagande av dess arbetsordning. Bestämmelserna motsvarar artikel 264 i EG-fördraget. Ordförandens och presidiets mandattid har dock ändrats från två år till två och ett halvt år, för att motsvara förlängningen av kommitténs mandattid till fem år. I artikeln bestäms att kommittén ska sammankallas av ordföranden på begäran av Europaparlamentet, rådet eller kommissionen. Europaparlamentet ingår inte i artikel 264 i EG-fördraget. Innehållet i bestämmelserna motsvarar artikel III-387 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 265 (blivande artikel 307) innehåller bestämmelser om hörande av Regionkommittén. Bestämmelserna i artikeln motsvarar artikel 265 i EG-fördraget. För konsekvensens skull har Europaparlamentet tillfogats vid sidan av rådet och kommissionen som en instans som har skyldighet och rätt att höra kommittén. Därför har artikel 265 fjärde stycket i EG-fördraget, enligt vilket Europaparlamentet kan höra Regionkommittén, slopats. Innehållet i bestämmelserna motsvarar artikel III-388 i det konstitutionella fördraget.

Kapitel 4

Europeiska investeringsbanken

Artikel 266 blivande artikel 308) innehåller bestämmelser om Europeiska investeringsbanken.

I artikel 266 tredje stycket har bestämmelserna om ändring av Europeiska investeringsbankens stadga ändrats så att rådet får ändra Europeiska investeringsbankens hela stadga med enhällighet, medan det i den nuvarande artikeln tillåts att endast vissa punkter i stadgan ändras. Bestämmelserna har också ändrats så att rådet beslutar om ändring av stadgan på förslag av kommissionen, inte på begäran av kommissionen, som fallet är för närvarande. Bestämmelserna motsvarar artikel III-393 i det konstitutionella fördraget med undantag av de ändringar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna.

Artikel 267 (blivande artikel 309), som innehåller bestämmelser om Europeiska investeringsbankens uppgifter, ändras inte.

AVDELNING II

FINANSIELLA BESTÄMMELSER

Inga väsentliga ändringar företas i innehållet i bestämmelserna om unionens budget och finanser jämfört med nuläget. Ändringarna samlar och preciserar i första hand den nuvarande regleringen. Bestämmelserna gäller de viktigaste principerna som ska tillämpas på

unionens budget och finanser, beredningen, godkännandet och genomförandet av unionens årliga budget samt beviljande av ansvarsfrihet i anslutning därtill. Dessutom ingår bestämmelser om unionens egna medel och fleråriga budgetram. I bestämmelserna har samlats de gällande föreskrifterna i såväl avdelning II i EG-fördraget som i vissa andra rättsakter, t.ex. Europaparlamentets och rådets beslut om unionens fleråriga budgetram. Bestämmelserna är på det sätt som presenteras nedan artikel för artikel en kodifikation av artiklarna I-53–55 och III-402–414 i det konstitutionella fördraget med vissa ändringar. De benämningar på rättsakter som för dessa artiklars del ingår i det konstitutionella fördraget och som hänför sig till lagstiftningsförfarandet har ändrats så att de i huvudsak motsvarar nuläget, eftersom de bestämmelser om unionens rättsakter som ingår i det konstitutionella fördraget inte ingår i EUF-fördraget. Samtidigt har till vissa bestämmelser i EG-fördraget, som saknar föreskrift om den rättsakt som ska användas, fogats en hänvisning som motsvarar nuläget till den typ av rättsakt som ska användas.

Artikel 268 (blivande artikel 310) innehåller bestämmelser om de viktigaste principerna för unionens budget och finanser. Artikeln motsvarar artikel I-53 i det konstitutionella fördraget.

Den nya artikel 268.1 motsvarar i huvudsak nuvarande artikel 268 i EG-fördraget med de ändringar som beskrivs nedan. I punkt 1 har slopats hänvisningen till att inkomster och utgifter som hänför sig till Europeiska socialfonden ska tas upp i unionens budget. Till punkt 1 har fogats en bestämmelse som ersätter nuvarande artikel 268 andra stycket i EG-fördraget om fastställande av budgeten där det sägs att unionens årliga budget ska fastställas av Europaparlamentet och rådet i enlighet med den nya artikel 272.

Den nya artikel 268.2 motsvarar nuvarande artikel 271 första stycket i EG-fördraget om att i budgeten upptas endast utgifterna för ett budgetår i enlighet med den förordning som avses i artikel 279. Artikel 268.2 motsvarar med undantag av de ändringar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna artikel I-53.3 i det konstitutionella fördraget.

Till artikel 268.3 har gjorts ett helt nytt tillägg, enligt vilket det för verkställigheten av de utgifter som tas upp i budgeten krävs att en rättsligt bindande unionsakt först antas som ger en rättslig grund för unionens åtgärd och för verkställigheten av motsvarande utgift i enlighet med den förordning som avses i artikel 279. Genom tillägget befästs den tolkning som etablerats i EG-domstolens rättspraxis samt den praxis som förutsätts i ett interinstitutionellt avtal mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Artikel 268.3 motsvarar artikel 1-53.4 i det konstitutionella fördraget.

Den nya artikel 268.4 innehåller bestämmelsen om budgetdisciplin i nuvarande artikel 270 i EG-fördraget kompletterad med en ny bestämmelser om budgetramens bindande karaktär i förhållande till unionens akter och funktion som lagstiftare. Enligt artikel 268.4 får unionen för att budgetdisciplinen ska kunna upprätthållas inte anta akter som kan medföra betydande konsekvenser för budgeten, utan att avge en försäkran om att de utgifter som blir en följd av dessa akter kan finansieras inom ramen för unionens egna medel och med iakttagande av den fleråriga budgetram som avses i artikel 270a. Artikel 268.4 motsvarar artikel I-53.4 i det konstitutionella fördraget.

I den nya artikel 268.5 föreskrivs om att budgeten ska genomföras i överensstämmelse med principen om en sund ekonomisk förvaltning. Enligt nuvarande artikel 274 i EG-fördraget ska kommissionen genomföra budgeten i överensstämmelse med principerna för en sund ekonomisk förvaltning och medlemsstaterna ska samarbeta med kommissionen för att säkerställa att anslagen används i överensstämmelse med principerna för en sund ekonomisk förvaltning. I den nya artikel 268.5 föreskrivs allmänt om att budgeten ska genomföras i överensstämmelse med principen om en sund ekonomisk förvaltning utan att skyldigheten särskilt anvisas kommissionen och i punkten föreskrivs dessutom om medlemsstaternas och kommissionens samarbete för att säkerställa att anslagen används i överensstämmelse med principerna för en sund ekonomisk förvaltning. Artikel 268.5 motsvarar artikel 1-53.6 i det konstitutionella fördraget.

I den nya artikel 268.6 föreskrivs att unionen och medlemsstaterna, i enlighet med artikel 280, ska bekämpa bedrägerier och alla

annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen. Punkten motsvarar första meningen i artikel 280.1 i EG-fördraget. Artikel 268.6 motsvarar artikel I-53.7 i det konstitutionella fördraget.

Kapitel 1

Unionens egna medel

Artikel 269 (blivande artikel 311) innehåller bestämmelser om unionens egna medel. Artikeln motsvarar nuvarande artikel 6.4 i EU-fördraget, artikel 269 i EG-fördraget och artikel I-54 i det konstitutionella fördraget.

Enligt den nya artikel 269 första stycket ska unionen se till att den har nödvändiga medel för att nå sina mål och genomföra sin politik. Punkten motsvarar gällande artikel 6.4 i EU-fördraget och har samma innehåll som artikel I-54.1 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 269 andra stycket, enligt vilket unionens budget helt ska finansieras av egna medel, utan att det inverkar på andra inkomster, har samma innehåll som artikel 269 första stycket i EG-fördraget och artikel I-54.2 i det konstitutionella fördraget.

I den nya artikel 269 tredje och fjärde stycket föreskrivs om akter som gäller systemet för unionens egna medel. Enligt tredje stycket ska rådet, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet, anta ett beslut med bestämmelser om systemet för unionens egna medel. Bestämmelsen motsvarar i sak gällande artikel 269 andra stycket i EG-fördraget, som handlar om rådets bestämmelser om unionens system för egna medel, vilka i praktiken ingår i rådets beslut, men i det nya tredje stycket nämns dessutom att rådet inom ramen för detta kan inrätta nya kategorier av egna medel eller upphäva en befintlig kategori. På samma sätt som i enlighet med lagstiftningsförfarandet för rådets beslut om systemet för egna medel enligt nuvarande artikel 269 i EG-fördraget träder beslutet i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. En rättsakt som gäller systemet för egna medel ska således fortfarande i enlighet med bestämmelserna i gällande EG-fördrag ratificeras i medlemsstaterna. Artikel 269 tredje stycket motsvarar artikel I-54.3 i det konstitutionella fördraget med undantag av de ändringar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna.

Enligt den nya artikel 269 fjärde stycket ska rådet genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande fastställa genomförandebestämmelser för systemet med unionens egna medel i den mån som detta föreskrivs i det beslut som antagits om systemet med egna medel. Rådet ska fatta beslut enligt fjärde stycket efter Europaparlamentets godkännande. Artikel 269 fjärde stycket motsvarar artikel I-54.4 i det konstitutionella fördraget med undantag av de ändringar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna.

Artikel 270, som gäller kommissionens förpliktelser för upprätthållande av budgetdisciplinen, upphävs.

Kapitel 2

Flerårig budgetram

Artikel 270a (blivande artikel 312) är helt ny och innehåller bestämmelser om unionens fleråriga budgetram. Den motsvarar artiklarna I-55 och III-402 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 270a.1 föreskrivs om den fleråriga budgetramens betydelse för unionens finanser. Enligt artikel 270a.1 syftar den fleråriga budgetramen till att säkerställa en regelbunden utveckling av unionens utgifter inom gränserna för dess egna medel. Ramen ska fastställas för en period på minst fem år och unionens årliga budget ska respektera den fleråriga budgetramen. Artikel 270a.1 motsvarar artikel I-55.1 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 270a.2 föreskrivs om det lagstiftningsförfarande som ska iakttas när den fleråriga budgetramen fastställs. Enligt den ska rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande anta en förordning om fastställande av den fleråriga budgetramen. Rådet ska besluta med enhällighet efter godkännande av Europaparlamentet, som ska besluta med en majoritet av sina ledamöter. Europeiska rådet får med enhällighet anta ett beslut om bemyndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet när det antar förordningen

om den fleråriga budgetramen. Artikel 270a.2 motsvarar med undantag av benämningarna på rättsaktstyperna artikel I-55.2 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 270a.3 specificeras den fleråriga budgetramens uppbyggnad. Enligt den ska den fleråriga budgetramen fastställa beloppen för de årliga taken för anslag för åtaganden för varje utgiftskategori och det årliga taket för anslag för betalningar. Utgiftskategorierna, som ska vara få till antalet, ska motsvara unionens huvudsakliga verksamhetsområden. Enligt artikel 270a.3 ska budgetramen innehålla alla övriga bestämmelser som behövs för att det årliga budgetförfarandet ska fungera väl. Artikel 270a.3 motsvarar artikel III-402.2 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 270a.4 innehåller bestämmelser om förlängning av giltighetstiden för budgetramen i vissa situationer efter utgången av budgetramens giltighetstid. I den sägs att om rådets förordning om fastställande av en ny budgetram inte har antagits vid utgången av den period som omfattas av den föregående budgetramen, ska giltighetstiden för taken och de övriga bestämmelserna som gäller den föregående periodens sista år förlängas tills den nya akten har antagits. Artikel 270a.4 motsvarar artikel III-402.4 i det konstitutionella fördraget med undantag av de ändringar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna.

Enligt artikel 270a.5 ska Europaparlamentet, rådet och kommissionen under hela det förfarande som leder till antagandet av budgetramen vidta alla nödvändiga åtgärder för att underlätta antagandet. Artikel 270a.5 motsvarar artikel III-402.5 i det konstitutionella fördraget.

Kapitel 3

Unionens årliga budget

Artikel 270b (blivande artikel 313), som anger när budgetåret börjar och slutar, har samma innehåll som artikel 272.1 i EG-fördraget och artikel III-403 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 271, som gäller de anslag som ska tas upp i budgeten, blir ny artikel 273a med de ändringar som presenteras nedan.

Artikel 272 (blivande artikel 314) innehåller bestämmelser om förfarandet för fastställande av unionens budget. De nuvarande bestämmelserna ingår i artikel 272.2-10 i EG-fördraget. Förfarandet har reviderats så att enligt de nya bestämmelserna fastställs budgeten av Europaparlamentet och rådet i enlighet med ett särskilt budgetförfarande. Förfarandet består av två behandlingar i Europaparlamentet och rådet liksom för närvarande, men nytt är att budgetförslaget ska behandlas i en förlikningskommitté för parlamentet och rådet om de inte når samförstånd vid första behandlingen.

Enligt artikel 272.1 ska varje institution, med undantag av Europeiska centralbanken, före den 1 juli upprätta en beräkning över sina utgifter för följande budgetår. Kommissionen ska sammanställa dessa beräkningar i ett budgetförslag som får innehålla avvikande beräkningar. Budgetförslaget ska innehålla en beräkning över inkomster och en beräkning över utgifter. Artikel 272.1 motsvarar i sak nuvarande artikel 272.2 i EG-fördraget, men kommissionens nuvarande möjlighet att bifoga ett yttrande, som får innehålla avvikande beräkningar, till det preliminära budgetförslag som den sammanställt av beräkningarna har utvidgats eftersom kommissionens budgetförslag får med stöd av artikel 272.1 innehålla avvikelser från institutionernas beräkningar. Artikel 272.1 har samma innehåll som artikel III-404.1 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 272.2 innehåller bestämmelser om kommissions rätt att förelägga Europaparlamentet och rådet budgetförslaget inom en föreskriven tid. Bestämmelserna om tidsfristen motsvarar innehållet i den gällande artikel 272.3 i EG-fördraget, men förfarandet har ändrats så att enligt de nya bestämmelserna förelägger kommissionen ett budgetförslag, medan kommissionen för närvarande förelägger rådet ett preliminärt budgetförslag. Enligt artikel 272.2 får kommissionen ändra budgetförslaget under förfarandet till dess att den förlikningskommitté som avses i artikel 272.5 sammankallas. Artikel 272.2 har samma innehåll som artikel III-404.2 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 272.3 ska rådet anta sin ståndpunkt om budgetförslaget, vilken ska översändas till Europaparlamentet senast den

1 oktober året före det budgetår som förslaget avser och samtidigt ska rådet lämna Europaparlamentet en fullständig redogörelse för de skäl som ledde till att rådet antog sin ståndpunkt. Artikel 272.3 har samma innehåll som artikel III-404.3 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 272.4-10 föreskrivs om faserna i det särskilda budgetförfarande som ska iakttas när budgeten antas.

I artikel 272.4 föreskrivs att om Europaparlamentet inom sex veckor efter att rådet översänt sin ståndpunkt i enlighet med artikel 272.3

a) godkänner rådets ståndpunkt, är budgeten antagen,

b) inte har fattat något beslut, ska budgeten anses som antagen,

c) med en majoritet av sina ledamöter antar ändringar, ska det ändrade förslaget översändas till rådet och kommissionen. Europaparlamentets ordförande ska i samförstånd med rådets ordförande omedelbart sammankalla förlikningskommittén. Förlikningskommittén ska dock inte sammankallas om rådet inom tio dagar efter detta översändande meddelar Europaparlamentet att det godkänner samtliga ändringar.

Artikel 272.4 har samma innehåll som artikel III-404.4 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 272.5 ska förlikningskommittén bestå av rådets medlemmar eller företrädare för dessa och lika många företrädare för Europaparlamentet. Kommitténs uppgift ska vara att med en kvalificerad majoritet av rådets medlemmar eller företrädarna för dessa och en majoritet av Europaparlamentets företrädare uppnå enighet om ett gemensamt förslag inom tre veckor efter det att den sammankallats. Kommissionen ska delta i förlikningskommitténs arbete och ta alla nödvändiga initiativ för att närma Europaparlamentets och rådet ståndpunkter till varandra. Artikel 272.5 har samma innehåll som artikel III-404.5 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 272.6 sägs att om förlikningskommittén inom de tre veckor som avses i punkt 5 uppnår enighet om ett gemensamt förslag, ska Europaparlamentet och rådet var för sig ha två veckor på sig efter det att denna enighet har uppnåtts för att godkänna det gemensamma förslaget. Artikel 272.6 har samma innehåll som artikel III-403.6 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 272.7 föreskrivs att om inom de två veckor som avses i punkt 6

a) både Europaparlamentet och rådet godkänner det gemensamma förslaget eller inte fattar något beslut, eller om en av dessa institutioner godkänner det gemensamma förslaget medan den andra inte fattar något beslut, ska budgeten anses som slutgiltigt antagen i enlighet med det gemensamma förslaget, eller

b) Europaparlamentet med en majoritet av sina ledamöter och rådet båda avvisar det gemensamma förslaget, eller om en av dessa institutioner avvisar det gemensamma förslaget medan den andra inte fattar något beslut, ska ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen, eller

c) Europaparlamentet med en majoritet av sina ledamöter avvisar det gemensamma förslaget medan rådet godkänner det, ska ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen, eller

d) Europaparlamentet godkänner det gemensamma förslaget medan rådet avvisar det, får Europaparlamentet, inom två veckor efter det att rådet har avvisat förslaget, med en majoritet av sina ledamöter och tre femtedelar av de avgivna rösterna besluta att bekräfta samtliga eller några av sina tidigare ändringar. Om någon av Europaparlamentets ändringar inte bekräftas, ska den i förlikningskommittén överenskomna ståndpunkten avseende den budgetpost som är föremål för denna ändring anses godkänd. Budgeten ska anses slutgiltigt antagen på grundval av detta.

Artikel 272.7 har samma innehåll som artikel III-403.7 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 272.8 ska ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen, om förlikningskommittén inom de tre veckor som avses i punkt 5 inte uppnår enighet om ett gemensamt förslag. Artikel 272.8 har samma innehåll som artikel III-403.8 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 272.9 sägs att det när det särskilda budgetförfarandet för fastställande av budgeten har avslutats, ska Europaparlamentets ordförande förklara att budgeten är slutgiltigt antagen. Artikel 272.9 har samma innehåll som artikel III-403.9 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 272.10 föreskrivs om sambandet mellan befogenheterna för de unionsinstitu-

tioner som deltar i fastställandet av budgeten och fördragen och de akter som antagits i enlighet med dem. Enligt artikel 272.10 ska varje institution utöva de befogenheter som den tilldelats genom artikel 272 med beaktande av fördragen och de akter som antagits i enlighet med dessa, särskilt om unionens egna medel och balansen mellan inkomster och utgifter. Artikel 272.10 har samma innehåll som artikel III-403.10 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 273 (blivande artikel 315) innehåller bestämmelser för en sådan situation att budgeten ännu inte har blivit slutgiltigt antagen i början av ett budgetår. Artikelns innehåll motsvarar med vissa ändringar nuvarande artikel 273 i EG-fördraget. Till de centrala ändringarna hör den bestämmelse som fogats till artikel 273 andra stycket om att rådet, under förutsättning att övriga villkor i första stycket iakttas, får ge sitt tillstånd till utgifter som överstiger en tolftedel på förslag av kommissionen och i enlighet med den budgetförordning som utfärdats enligt artikel 279 samt omedelbart ska överlämna beslutet till Europaparlamentet. Det bestäms att beslutat ska träda i kraft trettio dagar efter antagandet, om Europaparlamentet inom denna tidsfrist med en majoritet av sina ledamöter inte beslutar att minska dessa utgifter. Dessutom har de bestämmelser i nuvarande artikel 273 tredje stycket som gäller indelningen i obligatoriska och icke obligatoriska utgifter slopats i den nya artikeln. Artikeln motsvarar artikel III-405 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 273a (blivande artikel 316), som gäller indelningen av anslagen i avdelningar, motsvarar i stora drag artikel 271 i EG-fördraget. Artikeln motsvarar artikel III-406 i det konstitutionella fördraget.

Den bestämmelse i den nuvarande artikel 271 första stycket i EG-fördraget som säger att utgifter för endast ett budgetår tas upp i budgeten, om inte något annat föreskrivs i den förordning som utfärdats enligt artikel 279, har blivit ny artikel 268.2, som en del av budgetprinciperna. I artikel 273a fjärde stycket har gjorts ett tillägg som gäller Europeiska rådet vid upptagandet av unionsinstitutionernas utgifter i särskilda delar av budgeten.

Kapitel 4

Genomförande av budgeten och ansvarsfrihet

Artiklarna 274–276 innehåller bestämmelser om genomförande av budgeten i överensstämmelse med principerna för en sund ekonomisk förvaltning samt om förfarandet för beviljande av ansvarsfrihet i anslutning till genomförandet av budgeten.

Artikel 274 (blivande artikel 317), som innehåller bestämmelser om genomförande av budgeten i överensstämmelse med principerna för en sund ekonomisk förvaltning, motsvarar i stora drag gällande artikel 274 i EG-fördraget och artikel III-407 i det konstitutionella fördraget.

Till artikel 274 första stycket har gjorts ett tillägg om att kommissionen genomför budgeten i samarbete med medlemsstaterna. Till artikel 274 andra stycket har gjorts ett tillägg enligt vilket budgetförordningen ska ange medlemsstaternas kontroll- och revisionsskyldigheter vid genomförandet av budgeten samt deras ansvar i samband med detta. Den ska också ange det ansvar och de närmare särskilda bestämmelser som ska gälla för hur varje institution ska medverka när dess egna utgifter effektueras. Det tillägg som gjorts till artikel 274 andra stycket motsvarar artikel III-407 andra stycket i det konstitutionella fördraget.

Artikel 275 (blivande artikel 318), som innehåller bestämmelser om överlämnandet av räkenskaper och redovisningar till Europaparlamentet och rådet, motsvarar i stora drag gällande artikel 275 i EG-fördraget och artikel III-408 i det konstitutionella fördraget.

Till artikeln har fogats ett nytt andra stycke, enligt vilket kommissionen ska till Europaparlamentet och rådet överlämna en rapport med utvärdering av unionens finanser på grundval av de resultat som uppnåtts, särskilt i förhållande till de uppgifter i anslutning till ansvarsfrihet som Europaparlamentet och rådet lämnat enligt artikel 276 i EG-fördraget. Andra stycket har samma innehåll som artikel III-408 andra stycket i det konstitutionella fördraget med undantag av den ändring som företagits i rättsaktshänvisningen.

Artikel 276 (blivande artikel 319), som innehåller bestämmelser om beviljande av ansvarsfrihet för budgetens genomförande åt kommissionen, motsvarar i stora drag gällande artikel 276 i EG-fördraget och artikel III-409 i det konstitutionella fördraget.

Till artikel 276.1 har gjorts ett tillägg som motsvarar det nya andra stycket i artikel 275 enligt vilket Europaparlamentet förutom räkenskaperna och redovisningarna även granskar kommissionens utvärderingsrapport enligt artikel 275.

Kapitel 5

Gemensamma bestämmelser

Artiklarna 277–279b innehåller bestämmelser om den valuta som ska användas vid upprättandet av unionens fleråriga budgetram och den årliga budgeten, Europeiska kommissionens överföringar mellan medlemsstaternas valutor, meddelandet av budgetregler samt institutionernas gemensamma åtgärder för genomförandet av budgeten och tillämpningen av budgetreglerna.

Artikel 277 (blivande artikel 320) innehåller en bestämmelse om att den fleråriga budgetramen och den årliga budgeten ska upprättas i euro. Artikeln motsvarar i stora drag nuvarande artikel 277 i EG-fördraget med undantag av tillägget om budgetramen och att beräkningsenheten ersätts med euro. Artikeln har samma innehåll som artikel III-410 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 278 (blivande artikel 321), som innehåller bestämmelser om kommissionens överföringar mellan medlemsstaternas valutor, ändras inte.

Artikel 279 (blivande artikel 322) gäller meddelandet av budgetregler och motsvarar med vissa ändringar nuvarande artikel 279 i EG-fördraget samt artikel III-412 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 279.1 har rådets nuvarande befogenhet att enhälligt utfärda budgetförordningar enligt artikel 279 ändrats till Europaparlamentets och rådets gemensamma, ordinarie lagstiftningsförfarande. Enligt artikel 279.1 ska Europaparlamentet och rådet genom förordningar, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört revisionsrätten, anta

a) finansiella regler som särskilt ska ange närmare bestämmelser om budgetens uppställning och genomförande och om redovisning och revision,

b) regler om ordningen för kontrollen av finansiella aktörers, särskilt utanordnares och räkenskapsförares, ansvar.

Artikel 279.1 motsvarar med undantag av de ändringar som gäller benämningarna på rättsaktstyperna artikel III-412.1 i det konstitutionella fördraget.

I artikel 279.2 har slopats den bestämmelse, enligt vilken rådet ska fatta det beslut genom vilket det fastställer de sätt och det förfarande enligt vilka de budgetinkomster som fastställs i den ordning som gäller för gemenskapens egna medel ska ställas till kommissionens förfogande samt bestämma nödvändiga åtgärder för att möta ett eventuellt likviditetsbehov med enhällighet. Artikel 279.2 motsvarar med undantag av de ändringar som gäller benämningarna på rättsakterna artikel III-412.2 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 279a (blivande artikel 323) är helt ny och innehåller en bestämmelse enligt vilken Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska se till att det finns finansiella medel tillgängliga för att unionen ska kunna fullgöra sina rättsliga förpliktelser gentemot tredje man. Artikeln har samma innehåll som artikel III-413 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 279b (blivande artikel 324) är helt ny och innehåller bestämmelser om att regelbundna möten mellan Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande ska sammankallas på kommissionens initiativ inom ramen för de budgetförfaranden som avses i kapitlet om finansiella bestämmelser. Ordförandena ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att främja samråd och närma sina institutioners ståndpunkter till varandra i syfte att göra det lättare att genomföra kapitlet om finansiella bestämmelser. Artikeln har samma innehåll som artikel III-414 i det konstitutionella fördraget.

Kapitel 6

Bekämpning av bedrägeri

Artikel 280 (blivande artikel 325), som gäller unionens och medlemsstaternas åtgärder för att skydda unionens ekonomiska in-

tressen från bedrägerier och annan olaglig verksamhet ändras genom att till artikel 280.1 och 280.4 läggs uttryck enligt vilka det skydd som åtgärderna erbjuder ska omfatta inte bara medlemsstaterna utan också unionens institutioner, organ och byråer. I artikel 280.4 slopas också begränsningen och till följd av detta ska unionens åtgärder för att bekämpa bedrägerier också omfatta nationell straffrätt och den nationella rättsskipningen. Artikel 280.2, 280.3 och 280.5 ändras inte. Ändringarna motsvarar de ändringar som företogs i artikel 280 i EG-fördraget genom artikel III-145 i det konstitutionella fördraget.

AVDELNING III

FÖRDJUPADE SAMARBETEN

Avdelning III i EUF-fördraget innehåller närmare bestämmelser om fördjupade samarbeten mellan medlemsstaterna. Allmänna bestämmelser om fördjupade samarbeten ingår i avdelning IV i EU-fördraget. Dessutom innehåller avdelning IV om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa i EUF-fördragets tredje del särskilda bestämmelser om tillämpning av fördjupade samarbeten på området rättsliga och inrikes frågor. Till detta hänför sig en förklaring (nr 26), vars innehåll utreds närmare i de motiveringar som gäller förklaringarna. Bestämmelserna i avdelning III i EUF-fördraget motsvarar i stora drag bestämmelserna i de gällande fördragen och det konstitutionella fördraget.

Artikel 280a (blivande artikel 326) innehåller bestämmelser om de grundprinciper som ska tillämpas i de fördjupade samarbetena. Artikeln motsvarar i stora drag nuvarande artikel 43 punkterna b, e och f i EU-fördraget. Till artikeln har emellertid fogats en bestämmelse enligt vilken de fördjupade samarbetena ska respektera inte bara fördragen utan också unionsrätten. Nytt är också att de fördjupade samarbetena inte heller får påverka den territoriella sammanhållningen vid sidan av den ekonomiska och sociala. Bestämmelsen motsvarar artikel III-416 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 280b (blivande artikel 327), som innehåller bestämmelser om respekt för andra medlemsstaters befogenheter, motsvarar i stora drag de nuvarande artiklarna 43 punkt h samt 44.2 i EU-fördraget. Bestämmelserna motsvarar artikel III-417 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 280c.1 (blivande artikel 328) innehåller bestämmelser om anslutning till de fördjupade samarbetena. Artikel 280c.1 motsvarar i stora drag nuvarande artikel 43b i EU-fördraget. Bestämmelserna motsvarar artikel III-418 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 280c.2 ska kommissionen och vid behov unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik regelbundet informera Europaparlamentet och rådet om utvecklingen av de fördjupade samarbetena. Jämfört med nuvarande artikel 27d i EU-fördraget utvidgas informationsskyldigheten till att omfatta även kommissionen. I artikel 27d i EU-fördraget gäller skyldigheten endast tillämpning av fördjupat samarbete på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Artikel 280d (blivande artikel 329), som innehåller bestämmelser om upprättande av ett fördjupat samarbete, motsvarar i stora drag nuvarande artikel 11 i EG-fördraget samt artiklarna 27c och 40 i EU-fördraget. Bestämmelserna motsvarar artikel III-419 i det konstitutionella fördraget. Till upprättandet av fördjupat samarbete hänför sig en förklaring (nr 40), vars innehåll utreds närmare i de motiveringar som gäller förklaringarna.

Enligt artikel 280d.1 förutsätter rätt att upprätta ett fördjupat samarbete på andra områden än den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken att kommissionen lägger fram ett förslag på begäran av medlemsstaterna. Specialbestämmelserna gällande polissammarbete och straffrättsligt samarbete behandlas i de motiveringar som gäller dem. För närvarande kan medlemsstaterna enligt artikel 40a i EU-fördraget vända sig direkt till rådet när det gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete om inte kommissionen har lagt fram ett förslag om upprättande av ett fördjupat samarbete på begäran av medlemsstaterna.

Enligt artikel 280d.1 andra stycket beslutar rådet på andra områden än den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken efter Europaparlamentets godkännande. De nuvarande bestämmelserna förutsätter endast att Euro-

paparlamentet hörs utom när det gäller gemenskapsfrågor som omfattas av medbeslutandeförfarandet.

Artikel 280d.2 gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och en medlem av rådet som motsätter sig bemyndigande på det området har inte längre möjlighet att hänskjuta frågan till Europeiska rådet för ett enhälligt beslut.

Artikel 280e (blivande artikel 330) gäller beslutsfattandet på området för fördjupade samarbeten. Där bestäms på samma sätt som i artikel 10.3 i EU-fördraget att trots att alla rådsmedlemmar får delta i rådets överläggningar, får endast de rådsmedlemmar som företräder medlemsstater som deltar i ett fördjupat samarbete delta i omröstningen. En definition av kvalificerad majoritet vid fördjupat samarbete ingår i artikel 205.3 i EUF-fördraget. Artikeln motsvarar i stora drag gällande artikel 44.1 i EU-fördraget. Definitionen av kvalificerad majoritet ingår i artikel I-44.3 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 280f (blivande artikel 331), som innehåller bestämmelser om anslutning till pågående fördjupat samarbete, motsvarar i stora drag nuvarande artiklarna 27e och 40b i EU-fördraget samt artikel 11a i EG-fördraget. I artikel 280f i EUF-fördraget har förfarandet emellertid ändrats något och i artikeln nämns inte längre tidsfristen tre månader för kommissionens yttrande till rådet eller en eventuell rekommendation om särskilda bestämmelser som anses nödvändiga för en medlemsstats deltagande. I artikeln nämns inte heller längre möjlighet för rådet att lämna beslutet om en medlemsstats deltagande i ett fördjupat samarbete vilande. Bestämmelserna motsvarar artikel III-420 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 280f.1 ska varje medlemsstat som önskar delta i ett pågående fördjupat samarbete inom något annat område än den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken anmäla sin avsikt till rådet och till kommissionen liksom tidigare. Kommissionen ska bekräfta deltagandet inom fyra månader efter det att anmälan mottagits, detta i stället för rådets beslut som för närvarande. Kommissionen ska, i förekommande fall, konstatera att villkoren för deltagande är uppfyllda och anta de övergångsåtgärder som är nödvändiga för tillämpningen av de akter som redan antagits inom ramen för det fördjupade samarbetet.

Artikel 280f.1 andra stycket är nytt och i det sägs att om kommissionen anser att villkoren för deltagande inte är uppfyllda, ska den ange vilka åtgärder som ska vidtas för att dessa villkor ska uppfyllas och fastställa en tidsfrist för en ny behandling av begäran. När tidsfristen har löpt ut, ska kommissionen behandla begäran på nytt. Om kommissionen anser att villkoren för deltagande fortfarande inte är uppfyllda, får medlemsstaten hänskjuta frågan till rådet. Rådet ska besluta i enlighet med omröstningsbestämmelserna i artikel 280e i EUF-fördraget. Det får också på kommissionens förslag anta sådana övergångsåtgärder som avses i andra stycket.

Enligt artikel 280f.2 ska varje medlemsstat som önskar delta i ett pågående fördjupat samarbete inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken anmäla sin avsikt till rådet och kommissionen och dessutom till unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

Enligt artikel 280f.2 andra stycket ska rådet bekräfta den berörda medlemsstatens deltagande efter samråd med unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och efter att i förekommande fall ha fastställt att villkoren för deltagande är uppfyllda. Rådet får på förslag av unionens höga representant även besluta om nödvändiga övergångsåtgärder för tillämpningen av akter som redan antagits inom ramen för det fördjupade samarbetet. Om rådet emellertid anser att villkoren för deltagande inte är uppfyllda, ska det ange vilka åtgärder som ska vidtas för att dessa villkor ska uppfyllas och bestämma en tidsfrist för ny behandling av begäran om deltagande.

Enligt artikel 280f.2 tredje stycket ska vid tillämpning av denna punkt rådet besluta med enhällighet och i enlighet med artikel 280e i EUF-fördraget.

Artikel 280g (blivande artikel 332), som innehåller en bestämmelse om utgifterna för ett fördjupat samarbete, motsvarar nuvarande artikel 44a i EU-fördraget. Bestämmelsen motsvarar artikel III-421 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 280h (blivande artikel 333) är helt ny och innehåller fullmaktsklausuler om hur rådet får ändra beslutsförfarandet inom ra-

men för ett fördjupat samarbete. Bestämmelsen motsvarar artikel III-422 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 280h.1 får rådet med enhällighet anta ett beslut som föreskriver att det ska besluta med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet. I enlighet med artikel 280e i EUF-fördraget krävs för enhällighet endast de deltagande medlemsstaternas röster.

Enligt artikel 280h.2 får rådet med enhällighet anta ett beslut som föreskriver att det ska besluta i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet i stället för att anta akter i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. I enlighet med artikel 280e i EUF-fördraget krävs för enhällighet endast de deltagande medlemsstaternas röster. Rådet ska besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Enligt artikel 280h.3 ska ovan nämnda bemyndiganden inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Artikel 280i (blivande artikel 334), som innehåller en bestämmelse om att de åtgärder som vidtas inom ramen för ett fördjupat samarbete ska vara samstämmiga såväl inbördes som med unionens politik, motsvarar nuvarande artikel 45 i EU-fördraget samt artikel III-423 i det konstitutionella fördraget.

SJUNDE DELEN

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER

Sjunde delen i EUF-fördraget innehåller allmänna bestämmelser och slutbestämmelser.

Artikel 281, som gäller gemenskapens status som juridisk person, upphävs. Om unionens status som juridisk person bestäms i den nya artikel 46a i EU-fördraget. Den nya artikel 46a i EU-fördraget innebär i sak att Europeiska gemenskapen och Europeiska unionen, som inrättats genom fördraget om Europeiska unionen, sammanslås till en enda juridisk person, Europeiska unionen på motsvarande sätt som i artikel I-7 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 282 (blivande artikel 335) gäller unionens status som juridisk person i förhållande till medlemsstaterna. Artikeln har ändrats så att statusen som juridisk person gäller hela unionen och inte bara den del av unionen som för närvarande utgör Europeiska gemenskapen. Artikeln har dessutom ändrats så att unionen i frågor som rör en viss institutions funktion företräds av den institutionen i enlighet med dess administrativa självständighet. Till övriga delar motsvarar innehållet i artikeln i sak artikel 282 i EG-fördraget. Artikeln har samma innehåll som artikel III-426 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 283 (blivande artikel 336), som gäller tjänsteföreskrifter för tjänstemännen vid unionen, motsvara i sak artikel III-427 i det konstitutionella fördraget. Uttrycket ”Rådet skall på förslag från kommissionen och efter att ha hört” i artikel 283 i EG-fördraget ersätts med uttrycket ”Europaparlamentet och rådet ska, genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört ". I artikeln företas också de horisontella ändringar som berör hela fördraget. I nuvarande artikel 283 i EG-fördraget specificeras inte genom vilka slags rättsakter tjänsteföreskrifterna fastställs. Den hänvisning till förordningar som fogats till artikel 283 i EU-fördraget motsvarar den praxis enligt vilken gemenskapens nuvarande tjänsteföreskrifter har fastställts genom förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 259/68,

Artikel 284 (blivande artikel 337) gäller kommissionens rätt att inhämta den information som behövs för att fullgöra de uppgifter som anförtrotts kommissionen. I artikeln görs endast de horisontella ändringar som berör hela fördraget. Innehållet i den sålunda ändrade artikel 284 i EUF-fördraget motsvarar i sak artikel III-428 i det konstitutionella fördraget med undantag av att de rättsaktstyper som används i det konstitutionella fördraget är europeiska förordningar och beslut.

Artikel 285 (blivande artikel 338), som gäller framställandet av sådan statistik som behövs för unionens verksamhet, ändras inte med undantag av de horisontella ändringar som berör hela fördraget. Innehållet i artikeln motsvarar i sak artikel III-429 i det konstitutionella fördraget med undantag av de terminologiska skillnaderna.

Bestämmelserna i *artikel 286*, som gäller tillämpningen av gemenskapsrättsakter om skydd för enskilda när det gäller behandling av och fri rörlighet för personuppgifter på de institutioner och organ som inrättats genom eller på grundval av EG-fördraget samt inrättandet av ett övervakningsorgan som ska ansvara för att övervaka denna tillämpning, ersätts preciserat med artikel 16b i EUF-fördraget, som behandlas ovan.

Artikel 287 (blivande artikel 339), som gäller tystnadsplikt för anställda vid unionen, ändras inte med undantag av de horisontella ändringar som berör hela fördraget. Innehållet i artikeln är detsamma som i artikel III-430 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 288 (blivande artikel 340) gäller unionens skadeersättningsansvar. Artikelns tredje stycke har förtydligats så att Europeiska centralbanken ska själv ersätta skada som orsakats av banken själv eller av dess anställda under tjänsteutövning. I övrigt motsvarar innehållet i artikeln i sak artikel 288 i EG-fördraget. Innehållet i artikel 288 i EUF-fördraget är detsamma som i artikel III-431 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 289 (blivande artikel 341), som gäller säte för unionens institutioner, ändras inte med undantag av de horisontella ändringar som berör hela fördraget. Innehållet i artikeln är detsamma som i artikel III-432 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 290 (blivande artikel 342), som gäller regler för språkanvändningen vid unionens institutioner, motsvarar med undantag av benämningarna på rättsaktstyperna i sak artikel III-433 i det konstitutionella fördraget. Artikel 290 i EG-fördraget preciseras så att rådet fastställer reglerna i fråga genom förordningar. Även de nuvarande reglerna för språkanvändningen vid institutionerna har fastställts genom förordningar (Rådets förordning om vilka språk som skall användas i Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) nr 1/1958 och motsvarande förordning om vilka språk som skall användas i Europeiska atomenergigemenskapen).

Artikel 291 (blivande artikel 343) gäller unionens privilegier och immunitet i medlemsstaterna. Innehållet i artikeln motsvarar i sak artikel III-434 i det konstitutionella fördraget. Innehållet i artikeln är detsamma som i artikel 291 i EG-fördraget, dock så att orden "Europeiska monetära institutet" slopas i artikeln. Europeiska monetära institutet indrogs i och med valutaunionen, när Europeiska centralbanken inledde sin verksamhet 1998.

Artikel 292 (blivande artikel 344) ändras inte med undantag av de horisontella ändringar som berör hela fördraget. Enligt artikeln förbinder sig medlemsstaterna att inte lösa tvister om tolkningen eller tillämpningen av fördraget på annat sätt än som bestämts genom fördragen. Innehållet i artikeln är detsamma som i artikel III-375.2 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 293 upphävs delvis för att den är föråldrad och även i övrigt onödig. Artikeln gäller skyldighet för medlemsstaterna att i den utsträckning det är nödvändigt inleda förhandlingar med varandra i syfte att till förmån för sina medborgare säkerställa skydd till person samt åtnjutande och skydd av rättigheter på de villkor som varje stat tillerkänner sina egna medborgare, avskaffandet av dubbelbeskattning, ömsesidigt erkännande av bolag samt ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden och skiljedomar. Upphävandet av artikel 293 i EG-fördraget motsvarar det konstitutionella fördraget, som inte innehåller någon sådan bestämmelse.

Det är redan för närvarande möjligt att vidta de åtgärder som avses i artikeln med stöd av olika rättsliga grunder i EG-fördraget. Sådana rättsliga grunder ingår i bl.a. artiklarna 65, 94 och 95 i EG-fördraget. Medlemsstaterna har ingått bilaterala avtal med andra medlemsstater om undanröjande av dubbelbeskattning. Exempelvis Finland har sådana avtal med alla medlemsstater förutom Cypern.

Bestämmelsen i artikel 294 överförs till artikel 48a i EUF-fördraget. Artikeln gäller rätt för medborgare i andra medlemsstater att delta i kapitalplacering i bolag.

Artikel 295 (blivande artikel 345), enligt vilken fördragen inte ska ingripa i medlemsstaternas egendomsordning, ändras inte med undantag av de horisontella ändringar som berör hela fördraget. Innehållet i artikeln är detsamma som i artikel III-425 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 296 (blivande artikel 346), som gäller medlemsstaternas åtgärder för att skydda sina väsentliga intressen, ändras inte

med undantag av de horisontella ändringar som berör hela fördraget. Innehållet i artikeln motsvarar i sak artikel III-436 i det konstitutionella fördraget med undantag av att där används uttrycket "europeiskt beslut".

Artiklarna 297 och 298 (blivande artiklarna 347 och 348), som gäller särskilda åtgärder för upprätthållande av lag och ordning samt åtgärder i de fall där åtgärder som avses i artikel 296 eller 297 hotar att snedvrida konkurrensvillkoren, ändras inte i sak. I artiklarna företas emellertid de horisontella ändringar som berör hela fördraget. Artiklarna har samma innehåll som artiklarna III-131 och III-132 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 299 (blivande artikel 349) gäller bestämmelser i syfte att förbättra ställningen för vissa avlägsna ögrupper som hör till unionen. Innehållet i artikeln motsvarar i sak artikel III-424 i det konstitutionella fördraget, dock så att i artikel 299 i EUF-fördraget bibehålls orden "specifika åtgärder" i stället för ordet "akter" som användes i det konstitutionella fördraget. Innehållet i artikeln är också detsamma som i artikel 299.2 andra, tredje och fjärde stycket i EG-fördraget, dock så att orden ”de franska utomeuropeiska departementen” i artikel 299.2 andra stycket i EG-fördraget ersätts med orden "Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique, Réunion, Saint Barthélemy och Saint Martin". I stycket ska ordet "dock" utgå och i slutet av stycket läggs till meningen "Om de specifika åtgärderna i fråga beslutas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, ska det också besluta på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet ". Artikel 299.2 tredje stycket i EG-fördraget ändras så att de områden som åtgärderna särskilt gäller anges. I artikel 299.2 fjärde stycket företas de nödvändiga ändringar som följer av den ändrade styckesnumreringen. Övriga punkter och stycken i artikel 299 i EG-fördraget överförs till artikel 311a i EUF-fördraget.

Artikel 300, som innehåller bestämmelser om förhandlingar om samt ingående och tillämpning av internationella avtal, ersätts av artikel 188n i EUF-fördraget.

Artikel 301, som gäller ekonomiska sanktioner, ersätts av artikel 188k i EUF-fördraget.

Artiklarna 302–304, som gäller gemenskapens förbindelser med internationella organisationer, ersätts av artikel 188p i EUF-fördraget.

Artikel 305 upphävs. Artikeln gäller bestämmelserna i Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen och Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen. Artikel 305.1 i EG-fördraget, som gäller Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen, har blivit onödigt sedan fördraget i fråga upphörde att gälla 2002. En bestämmelse som motsvarar artikel 305.2 blir ny artikel 106a.3 i Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen på det sätt som bestäms i artikel 3 i protokollet om ändring av Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (nr 2). I sak motsvarar lösningen den lösning som ingick i det konstitutionella fördraget.

Artikel 306 (blivande artikel 350), som gäller regionala unioner, ändras inte med undantag av de horisontella ändringar som berör hela fördraget. Innehållet i artikeln är detsamma som i artikel IV-441 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 307 (blivande artikel 351), som gäller internationella avtal som medlemsstaterna ingått före anslutningen till unionen, ändras inte med undantag av de horisontella ändringar som berör hela fördraget. Innehållet i artikeln är detsamma som i artikel III-435 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 308 (blivande artikel 352), som innehåller en s.k. flexibilitetsklausul, motsvarar i fråga om syfte och grundprinciper den nuvarande artikel 308 i EG-fördraget, i vilken det dock har gjorts vissa ändringar av tillämpningsförutsättningar och tillämpningssätt. Artikeln motsvarar också artikel I-18 i det konstitutionella fördraget med de ändringar som förklaras nedan. En allmännare ändring är att flexibilitetsklausulens tillämpningsområde har utvidgats så att det gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

I artikel 308.1 sägs att om en åtgärd från unionens sida skulle visa sig nödvändig för att, inom ramen för den politik som fastställs i fördragen, nå något av de mål som avses i fördragen, och dessa inte föreskriver de nödvändiga befogenheterna för detta, ska rådet med enhällighet, på förslag av kommissionen

och efter Europaparlamentets godkännande, anta lämpliga bestämmelser. Jämfört med artikel 308 i EG-fördraget har förutsättningen för att koppla gemenskapens mål till den gemensamma marknaden slopats, vilket motsvarar tillämpningspraxis för artikel 308 i EG-fördraget. Med stöd av bestämmelsen har vidtagits åtgärder genom vilka man har eftersträvat även många andra mål än de som hör ihop med den gemensamma marknadens funktion (t.ex. rådets beslut (2004/100/EG) om upprättande av gemenskapens åtgärdsprogram för att främja ett aktivt europeiskt medborgarskap (medborgardeltagande), EGT L 30 2004, s. 6). Å andra sidan har till flexibilitetsklausulen lagts till ett krav på att de bestämmelser som antas ska vara nödvändiga för att nå unionens mål inom ramen för den politik som fastställs i fördragen. Även beslutsförfarandet gällande flexibilitetsklausulen har setts över. Medan rådet enligt artikel 308 i EG-fördraget fattar sitt beslut efter att ha hört Europaparlamentet förutsätts parlamentets godkännande i artikel 308 i EUF-fördraget. Ett tillägg jämfört med artikel 308 i EG-fördraget och artikel 1-18 i det konstitutionella fördraget är att om bestämmelserna i fråga antas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, ska det också besluta med enhällighet, på förslag av kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande.

I artikel 308.2 åläggs kommissionen en ny förpliktelse jämfört med artikel 308 i EG-fördraget att uppmärksamma nationella parlament på de förslag som grundar sig på klausulen vid det förfarande för kontroll av subsidiaritetsprincipen som ingår i artikel 3b.3 i EU-fördraget.

Artikel 308.3 innehåller en ny bestämmelse jämfört med artikel 308 i EG-fördraget och enligt den får de åtgärder som grundar sig på flexibilitetsklausulen inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar i de fall där fördragen utesluter en sådan harmonisering. Bestämmelsen hänvisar till det harmoniseringsförbud som med stöd av artikel 2a.5 i EUF-fördraget gäller de stödområden som avses i artikel 2e i EUF-fördraget samt med stöd av specialbestämmelserna i fördraget vissa andra åtgärder på områdena för kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning (artikel 16e.2), sysselsättning (artikel 129 i EUF-fördraget), socialpolitik (artikel 137.2a i EUF-fördraget), invandrarpolitik (artikel 63a.4 i EUF-fördraget) samt straffrättsligt samarbete (artikel 69c i EUF-fördraget). I dessa frågor är det med andra ord inte möjligt att samordna medlemsstaternas lagar eller andra författningar heller med stöd av flexibilitetsklausulen i artikel 308 i EUF-fördraget.

Artikel 308.4 innehåller en ny bestämmelse jämfört med både artikel 308 i EG-fördraget och artikel I-18 i det konstitutionella fördraget. Enligt bestämmelsen får denna artikel inte ligga till grund för att uppnå mål som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och varje akt som antas i enlighet med denna artikel ska respektera de begränsningar som fastställs i artikel 25b andra stycket i EU-fördraget. Enligt begränsningen ska genomförandet av unionens andra politikområden inte påverka tillämpningen av de förfaranden för och respektive omfattning av institutionernas befogenheter som anges i fördragen för utövandet av befogenheter som gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Till denna artikel hänför sig två förklaringar, förklaringarna nr 36 och 37, som utreds närmare i detaljmotiveringen till förklaringarna.

Artikel 308a (blivande artikel 353) innehåller en ny bestämmelse. Enligt mandatet för 2007 års regeringskonferens införs i EUF-fördraget en separat artikel, enligt vilken de rättsliga grunder som inte omfattades av det förenklade förfarandet för ändring av texter som 2004 års regeringskonferens enades om undantas från tillämpningsområdet för detta förfarande även i Lissabonfördraget. Enligt bestämmelsen ska artikel 48.7 i EU-fördraget, som gäller ändringsförfaranden, inte tillämpas på följande artiklar: artikel 269 tredje och fjärde styckena, artikel 270 a första stycket, artikel 308 och artikel 309 i EUF-fördraget. Det förenklade ändringsförfarandet enligt artikel 48.7 i EU-fördraget kan således inte tillämpas på förfarandet för antagande av bestämmelser som gäller systemet med unionens egna medel och genomförandebestämmelser som gäller dem, förfarandet för fastställande av den fleråriga budgetramen, EUF-fördragets flexibilitetsklausul eller förfaranden som ska iakttas vid tillfälligt upphävande

av vissa rättigheter som följer av medlemskap i unionen. På dessa områden har medlemsstaterna inte haft beredskap att övergå till förenklat förfarande. Eftersom de nuvarande fördragen inte innehåller något förenklat ändringsförfarande, ingår i dem inte heller den begränsning som avses i denna artikel.

Artikel 309 (blivande artikel 354) ersätts med en ny text där det bestäms om det omröstningsförfarande och den kvalificerade majoritet som ska iakttas vid tillfälligt upphävande av vissa rättigheter som följer av medlemskapet. Innehållet i artikeln är detsamma som i artikel I-59.5 första och andra stycket i det konstitutionella fördraget. I artikeln sägs att vid tillämpning av artikel 7 i EU-fördraget om tillfälligt upphävande av vissa rättigheter som följer av medlemskap i unionen, får den medlem av Europeiska rådet eller rådet som företräder den berörda medlemsstaten inte delta i omröstningen, och den berörda medlemsstaten ska inte tas med i beräkningen av den tredjedel eller de fyra femtedelar av medlemsstaterna som anges i artikel 7.1 och 7.2 i EU-fördraget. Att något eller några medlemsstater avstår från att rösta hindrar inte beslut. Vid antagande av de beslut som avses i artikel 7.3 och 7.4 i EU-fördraget ska kvalificerad majoritet definieras i enlighet med artikel 205.3 b i EUF-fördraget. Kvalificerad majoritet ska enligt den definieras som minst 72 % av de rådsmedlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater. I nuvarande artikel 309 i EG-fördraget upprepas de bestämmelser som ingår i artikel 7 i EU-fördraget till den del det är fråga om tillfälligt upphävande av vissa rättigheter som följer av medlemskapet för EG-fördragets del. Genom Lissabonfördraget ändras artikel 7 i EU-fördraget så att tillämpningen av den utsträcks till att omfatta fördragen och bestämmelser om det omröstningsförfarande och den kvalificerade majoritet som ska iakttas vid tillfälligt upphävande av vissa rättigheter som följer av medlemskapet intas i artikel 309 i EUF-fördraget.

Bestämmelserna i *artikel 310* överförs till artikel 188 i EUF-fördraget. Bestämmelserna i artikel gäller associeringsavtal.

Artikel 311, enligt vilken de protokoll som fogats till EG-fördraget ska utgöra en integrerad del av fördraget, upphävs. Innehållet i artikeln ersätts i sak av artikel 49b i EU-fördraget, som förklaras ovan.

Till *artikel 311a (blivande artikel 355)* överförs i förändrad form en del av bestämmelserna i den nuvarande artikel 299, som gäller fördragets territoriella tillämpningsområde. Innehållet i artikeln är med undantag av vissa tekniska ändringar detsamma som i artikel IV-440.2-7 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikelns inledningsfras ska utöver bestämmelserna i artikel 49c i EU-fördraget angående fördragens territoriella tillämpningsområde bestämmelserna i denna artikel tillämpas.

Enligt artikel 311a.1 ska bestämmelserna i fördraget gälla för Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique, Réunion, Saint Barthélemy, Saint Martin, Azorerna, Madeira och Kanarieöarna i enlighet med artikel 299 i EUF-fördraget. Skillnaden jämfört med nuvarande artikel 299 i EG-fördraget är att de franska utomeuropeiska departementen specificeras med namn. Områdena specificeras på samma sätt i artikel IV-440.2 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 311a.2 om den särskilda associeringsordningen har med undantag av vissa tekniska anpassningar samma innehåll som gällande artikel 299.3 i EG-fördraget och artikel IV-440.3 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 311a.3 ska bestämmelserna i detta fördrag tillämpas på de europeiska territorier vilkas utrikes angelägenheter omhändertas av en medlemsstat. Innehållet i bestämmelsen är detsamma som i nuvarande artikel 299.4 i EG-fördraget och artikel IV-440.4 i det konstitutionella fördraget.

Enligt artikel 311a.4 ska bestämmelserna i detta fördrag omfatta Åland i enlighet med bestämmelserna i protokoll nr 2 i akten om villkoren för Österrikes, Finlands och Sveriges anslutning. Innehållet i bestämmelsen är detsamma som i nuvarande artikel 299.5 i EG-fördraget och artikel IV-440.5 i det konstitutionella fördraget. Eftersom bestämmelserna i anslutningsakterna genom det konstitutionella fördraget intogs i fördraget och protokollet till dem, hänvisas det i det konstitutionella fördraget här till de behöriga bestämmelserna.

Artikel 311a.5, genom vilken Färöarna, Storbritanniens suveräna basområden i Cypern och Kanalöarna samt Isle of Man undantas från fördragens tillämpningsområde har med undantag av vissa tekniska anpassningar samma innehåll som artikel 299.6 i EG-fördraget och artikel IV-440.6 i det konstitutionella fördraget.

Innehållet i artikel 311a.6 är detsamma som i artikel IV-440.7 i det konstitutionella fördraget. EG-fördraget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Enligt den får Europeiska rådet på initiativ av den berörda medlemsstaten anta ett beslut om ändring av ställningen i förhållande till unionen för ett danskt, franskt eller nederländskt land eller territorium som avses punkterna 1 och 2. Europeiska rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört kommissionen. Till artikel 311.6 i EUF-fördraget hänför sig en förklaring av Nederländerna, som det redogörs för nedan.

Till fördragets territoriella tillämpningsområde hänför sig också förklaring nr 54 av Spanien och Storbritannien om tillämpning av fördragen på Gibraltar i dess egenskap av ett europeiskt territorium. Förklaringen hänför sig dock inte till någon särskild bestämmelse i EU- eller EUF-fördraget. Dess innehåll förklaras nedan.

Bestämmelser om protokoll och bilagor till fördragen vilka motsvarar nuvarande artikel 311 i EG-fördraget överförs till den nya artikel 49b i EU-fördraget.

Till artikeln hänför sig förklaring 25, som utreds närmare i detaljmotiveringen till förklaringen.

Artikel 312 (blivande artikel 356) ändras inte. Enligt artikeln har fördraget ingåtts på obegränsad tid. Artikeln motsvarar artikel IV-446 i det konstitutionella fördraget.

Artikel 313 (blivande artikel 357) ändras inte. Artikeln gäller ratificering och ikraftträdande av fördraget, vilket har skett den 1 januari 1958 när det ursprungliga EEG-fördraget trädde i kraft.

Enligt *artikel 313a (blivande artikel 358)* tillämpas på EUF-fördraget bestämmelserna i artikel 53 i EU-fördraget om fördragens giltiga språkversioner. Till skillnad från de gällande fördragen uppräknas inte de giltiga språkversionerna i EUF-fördraget.

Artikel 314, som gäller de som språk som fördraget är upprättat på och fördragets giltiga språkversioner, upphävs. Dess innehåll i sak ersätts av artikel 53 i EU-fördraget.

1.4 Lissabonfördragets slutbestämmelser

Enligt *artikel 3* har Lissabonfördraget ingåtts på obegränsad tid. Motsvarande bestämmelse ingår i nuvarande artikel 312 i EG-fördraget och i artikel 51 i EU-fördraget.

Enligt artikel 4 fogas till fördraget protokoll nr 1 som innehåller ändringarna i de protokoll som är fogade till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen. Enligt artikel 4.2 fogas till fördraget protokoll nr 2 som innehåller ändringarna i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen. Innehållet i protokollen behandlas nedan.

I *artikel 5* sägs att artiklarna, avsnitten, kapitlen, avdelningarna och delarna i EU-fördraget och EG-fördraget ska omnumreras i enlighet med jämförelsetabellerna i bilagan till fördraget. I den inofficiella konsoliderade version av fördraget som publiceras senare används dessa ändrade nummer.

Enligt artikel 5.2 i Lissabonfördraget anpassas också korshänvisningar till artiklar, avsnitt, kapitel, avdelningar och delar liksom mellan fördragen. Likaså anpassas också hänvisningar som finns i övriga fördrag och primärrättsakter som ligger till grund för unionen så att de motsvarar det reviderade EU-fördraget och det nya EUF-fördraget.

De hänvisningar som finns i andra instrument och akter anpassas inte särskilt, men de ska läsas som hänvisningar till omnumrerade artiklar och punkter samt till delar, avdelningar, kapitel och avsnitt.

Artikel 6 innehåller bestämmelser om ratificering av fördraget i medlemsstaterna, deponering av ratifikationsinstrumenten och ikraftträdande av fördraget.

Enligt artikel 6.1 ska fördraget ratificeras av de fördragsslutande parterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser och ratifikationsinstrumenten ska deponeras hos Republiken Italiens regering.

Bestämmelsen motsvarar nuvarande artikel 48 i EU-fördraget, där det bestäms om ikraftträdande av de fördrag som ligger till grund för unionen.

Enligt artikel 6.2 träder Lissabonfördraget i kraft den 1 januari 2009, förutsatt att samtliga ratifikationsinstrument har deponerats före det. I annat fall träder fördraget i kraft den första dagen i andra månad som följer efter det att det sista ratifikationsinstrumentet har deponerats.

Artikel 7 innehåller en bestämmelse om fördragets olika språkversioner. Fördraget har upprättas på tjugotre olika språk som alla är lika giltiga.

1.5 Protokoll som är fogade till Lissabonfördraget

A. Protokoll som fogas till fördraget om europeiska unionen, fördraget om europeiska unionens funktionssätt och, i förekommande fall, fördraget om upprättandet av europeiska atomenergigemenskapen

Protokoll

om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen

Protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen baserar sig delvis på protokoll nr 9 om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen som är fogat till Europeiska unionens och gemenskapernas grundfördrag. Protokollet gäller översändande av information om vissa av unionens dokument till medlemsstaternas nationella parlament. Enligt det nuvarande protokollet ska endast kommissionens s.k. grönböcker och vitböcker samt meddelanden översändas direkt till de nationella parlamenten. I det nya protokollet har rätten att få information däremot utvidgats betydligt. I protokollet behandlas dessutom verksamheten för konferensen mellan parlamentariska organ för EU-frågor. Innehållet i protokollet vidareutvecklades betydligt i samband med förhandlingarna kring det konstitutionella fördraget och protokollet blev protokoll nr 1 av de protokoll som var fogade till fördraget. Den enda ändringen jämfört med det protokoll som fogats till det konstitutionella fördraget gäller tidsfristen för när ett utkast till lagstiftningsakt tidigast kan föras upp på rådets preliminära dagordning för antagande av detta eller för antagande av en ståndpunkt inom ramen för ett lagstiftningsförfarande. I det protokoll om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna som behandlas längre fram förlängs den tid som de nationella parlamenten ges för att granska utkast till lagstiftningsakter från sex till åtta veckor, varvid också tidsfristen för upptagning på rådets dagordning på motsvarande sätt förlängs till åtta veckor.

Avdelning I gäller information till de nationella parlamenten.

I *artikel 1* föreskrivs att kommissionen ska översända sina samrådsdokument (grönböcker, vitböcker och meddelanden) direkt till de nationella parlamenten vid offentliggörandet. Bestämmelsen motsvarar punkt 1 i det nuvarande protokollet bortsett från att enligt det nuvarande protokollet ska de nämnda dokumenten översändas skyndsamt. Enligt den nya artikeln ska kommissionen dessutom också översända det årliga lagstiftningsprogrammet samt alla andra instrument för lagstiftningsprogram eller politisk strategi till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till Europaparlamentet och rådet.

Artikel 2 är till största delen ny, och enligt första stycket ska utkast till lagstiftningsakter som lämnas till Europaparlamentet och rådet översändas till de nationella parlamenten.

I andra stycket sägs att i detta protokoll avses med ”utkast till lagstiftningsakt” sådana förslag från kommissionen, initiativ från en grupp medlemsstater, initiativ från Europa-

parlamentet, framställningar från domstolen, rekommendationer från Europeiska centralbanken och framställningar från Europeiska investeringsbanken som syftar till antagande av en lagstiftningsakt (nedan utkast till lagstiftningsakt).

Enligt tredje stycket ska kommissionen översända sina utkast till lagstiftningsakter direkt till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till unionslagstiftaren. Enligt punkt 2 i det nuvarande protokollet ska rådet i enlighet med artikel 207.3 i EG-fördraget definiera vilka av kommissionens förslag till lagstiftning som ska göras tillgängliga i så god tid att varje medlemsstats regering kan säkerställa att dess eget nationella parlament erhåller dem på lämpligt sätt.

Enligt fjärde stycket ska Europaparlamentet översända sina utkast till lagstiftningsakter direkt till de nationella parlamenten.

Enligt femte stycket ska rådet till de nationella parlamenten översända de utkast till lagstiftningsakter som kommer från en grupp medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken.

Artikel 3 är ny jämfört med de nuvarande fördragen, och enligt första stycket kan de nationella parlamenten, i enlighet med förfarandet enligt artikel 6 i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande lämna ett motiverat yttrande om huruvida ett utkast till lagstiftningsakt är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Enligt andra stycket gäller att om utkastet till lagstiftningsakt kommer från en grupp medlemsstater, ska rådets ordförande översända de motiverade yttrandena till dessa medlemsstaters regeringar.

Enligt tredje stycket gäller att om utkastet till lagstiftningsakt kommer från domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken, ska rådets ordförande översända de motiverade yttrandena till institutionen eller organet i fråga.

I *artikel 4* föreskrivs om hur ett utkast till lagstiftningsakt ska göras tillgängligt för medlemsstaterna. Artikeln motsvarar i huvuddrag punkt 3 i det nuvarande protokollet. Enligt den nya artikeln ska en tidsfrist om åtta veckor iakttas från det att ett utkast förs upp på rådets dagordning. Tidsfristen räknas dock från det att utkastet har gjorts tillgängligt för de nationella parlamenten på unionens officiella språk. Enligt den nuvarande punkt 3 räknas tidsfristen från det att kommissionen har gjort sitt förslag tillgängligt för unionslagstiftaren på gemenskapens alla språk. Enligt den nya artikeln gäller dessutom att utom i vederbörligen motiverade, brådskande fall får inga överenskommelser komma till stånd om ett utkast till lagstiftningsakt under dessa åtta veckor. Utom i vederbörligen motiverade, brådskande fall kan en ståndpunkt antas tidigast inom tio dagar efter det att ett utkast till lagstiftningsakt har förts upp på rådets preliminära dagordning. Också enligt punkt 3 i det nuvarande protokollet kan den ovan nämnda tidsfristen frångås i brådskande fall, varvid skälen till beslutet ska anges i rättsakten eller den gemensamma ståndpunkten. Jämfört med det nuvarande protokollet och det protokoll som är fogat till det konstitutionella fördraget har tidsfristen förlängts från sex till åtta veckor.

Artikel 5 är ny jämfört med de nuvarande fördragen, och enligt den ska dagordningarna för och resultaten av rådets möten, inklusive protokollen från de möten då rådet diskuterar utkast till lagstiftningsakter, översändas direkt till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till medlemsstaternas regeringar.

Artikel 6 är ny jämfört med de nuvarande fördragen, och enligt den gäller att när Europeiska rådet avser att tillämpa artikel 48.7 första eller andra stycket i EU-fördraget, vilka gäller övergång till ett förenklat ändringsförfarande, ska de nationella parlamenten underrättas om Europeiska rådets initiativ minst sex månader innan ett beslut antas.

Artikel 7 är ny jämfört med de nuvarande fördragen, och enligt den ska revisionsrätten för kännedom översända sin årsrapport till de nationella parlamenten samtidigt som den översänds till Europaparlamentet och rådet.

Artikel 8 är ny jämfört med de nuvarande fördragen, och enligt den gäller att om det nationella parlamentariska systemet inte är ett enkammarsystem, ska artiklarna 1–7 i protokollet gälla systemets samtliga kammare.

I det nya protokollet har rubriceringen av avdelning II ändrats. Rubriken i det nya pro-

tokollet lyder ”Interparlamentariskt samarbete”, medan rubriken i det nuvarande protokollet lyder ”Konferensen mellan organ för EG-frågor”.

Artikel 9 är ny jämfört med de nuvarande fördragen, och enligt den ska Europaparlamentet och de nationella parlamenten tillsammans bestämma hur ett effektivt och regelbundet interparlamentariskt samarbete ska organiseras och främjas inom unionen.

Enligt *artikel 10* får en konferens mellan parlamentariska organ för EU-frågor (COSAC) till Europaparlamentet, rådet och kommissionen överlämna alla bidrag som den finner lämpliga. Innehållet i bestämmelsen motsvarar i sak punkt 4 i det nuvarande protokollet. Enligt artikel 10 ska konferensen dessutom främja utbyte av information och bästa praxis mellan de nationella parlamenten och Europaparlamentet, och även mellan deras fackutskott. Den kan också anordna interparlamentariska konferenser om särskilda teman, särskilt för att diskutera frågor om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Den sista meningen, enligt vilken konferensens bidrag inte ska vara bindande för de nationella parlamenten eller föregripa deras ståndpunkter, motsvarar punkt 7 i det nuvarande protokollet.

Protokoll

om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

I protokollet behandlas tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna inom unionens lagberedningsprocess. I protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna ingår reviderade element ur det nuvarande protokoll nr 30 med samma namn som är fogat till EG-fördraget. Protokollet vidareutvecklades betydligt i samband med förhandlingarna kring det konstitutionella fördraget och utgjorde protokoll nr 2 till det fördraget. Jämfört med det protokoll som är fogat till det konstitutionella fördraget har mekanismen för kontroll av subsidiaritetsprincipen stärkts ytterligare. Jämfört med det protokoll som fogats till det konstitutionella fördraget förlängs den tid som de nationella parlamenten ges för att granska utkast till lagstiftningsakter och avge ett motiverat yttrande om subsidiariteten från sex till åtta veckor. Jämfört med det konstitutionella fördraget har protokollet genomgått en horisontell ändring när det gäller rättsaktsinstrumenten.

Enligt *artikel 1* ska varje institution fortlöpande se till att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna följs. Innehållet i artikeln motsvarar i sak punkt 1 i det nuvarande protokollet.

I *artikel 2* åläggs kommissionen att hålla omfattande samråd innan den föreslår en lagstiftningsakt. Artikeln motsvarar i huvuddrag punkt 9 första strecksatsen i det nuvarande protokollet. En nyhet är dock omnämnandet av att vid samråd ska den lokala dimensionen av de planerade åtgärderna beaktas och att ett beslut om att inte hålla samråd med åberopande av mycket brådskande fall ska motiveras i förslaget. Däremot har möjligheten enligt det nuvarande protokollet att låta bli att hålla samråd med åberopande av förtroliga omständigheter slopats.

I *artikel 3* definieras begreppet ”utkast till lagstiftningsakt”. Med begreppet avses sådana förslag från kommissionen, initiativ från en grupp medlemsstater, initiativ från Europaparlamentet, framställningar från domstolen, rekommendationer från Europeiska centralbanken och framställningar från Europeiska investeringsbanken som syftar till antagande av en lagstiftningsakt (nedan utkast till lagstiftningsakt).

Artikel 4 gäller utkast till lagstiftningsakter som ska översändas till de nationella parlamenten. Enligt första stycket ska kommissionen översända sina utkast till lagstiftningsakter till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till unionslagstiftaren.

Enligt andra stycket ska Europaparlamentet översända sina utkast till lagstiftningsakter och ändrade utkast till de nationella parlamenten.

Enligt tredje stycket ska rådet till de nationella parlamenten översända de utkast till lagstiftningsakter som kommer från en grupp

medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken liksom ändrade utkast.

I fjärde stycket sägs att efter antagandet ska Europaparlamentet översända sina lagstiftningsresolutioner och rådet sina ståndpunkter till de nationella parlamenten.

Artikel 5 gäller skyldigheten att motivera utkasten till lagstiftningsakter med avseende på subsidiaritetsprincipen. Artikeln motsvarar i huvuddrag punkt 4 och punkt 9 andra strecksatsen i det nuvarande protokollet. Skyldigheten att motivera har dock preciserats så att närmare uppgifter alltid ska lämnas, inte bara enligt prövning. Det formulär med uppgifter om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna som ska fogas till varje utkast bör också innehålla underlag som gör det möjligt att bedöma dess finansiella konsekvenser. Om det är fråga om ett direktiv bör formuläret dessutom innehålla underlag som gör det möjligt att bedöma dess konsekvenser för de bestämmelser som medlemsstaterna ska genomföra och i förekommande fall även konsekvenserna för den regionala lagstiftningen.

Enligt *artikel 6* första stycket får de nationella parlamenten eller kamrarna i dem inom åtta veckor från det att ett utkast till lagstiftningsakt har översänts till dem lämna ett motiverat yttrande med skälen till att de anser att utkastet inte överensstämmer med subsidiaritetsprincipen. Yttrandet översänds till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. De nationella parlamenten ska i förekommande fall samråda med de regionala parlamenten. De regionala parlamenten har således inte någon självständig möjlighet att lämna unionen ett yttrande. Tidsfristen har förlängts från sex till åtta veckor jämfört med det konstitutionella fördraget.

Andra stycket gäller situationer där ett utkast till lagstiftningsakt kommer från en grupp medlemsstater. I sådana fall ska rådets ordförande översända yttrandet till dessa medlemsstaters regeringar.

Tredje stycket gäller situationer där ett utkast till lagstiftningsakt kommer från domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken. I sådana fall ska rådets ordförande översända yttrandet till den berörda institutionen eller det berörda organet.

Enligt *artikel 7*.1 ska den från vilken ett utkast till lagstiftningsakt kommer ta hänsyn till motiverade yttranden från de nationella parlamenten.

Enligt punkt 1 andra stycket ska varje nationellt parlament ha två röster, fördelade med hänsyn till det nationella parlamentariska systemet. I ett nationellt parlamentariskt tvåkammarsystem ska var och en av de båda kamrarna ha en röst.

Enligt punkt 2 ska ett utkast till lagstiftningsakt omprövas, om tillräckligt många nationella parlament har utövat sin rösträtt och lämnat ett motiverat yttrande om att subsidiaritetsprincipen inte har respekterats. För detta förutsätts enligt huvudregeln att minst en tredjedel av det totala antal röster som tilldelats i enlighet med punkt 1 andra stycket företräder uppfattningen att subsidiaritetsprincipen inte har respekterats. Tröskeln ska dock vara bara en fjärdedel, om det gäller ett utkast till lagstiftningsakt som läggs fram på grundval av artikel 61 i EUF-fördraget och som avser området med frihet, säkerhet och rättvisa.

Enligt punkt 2 andra stycket kan den från vilken ett utkast till lagstiftningsakt kommer efter omprövningen av utkastet besluta att antingen vidhålla utkastet, ändra det eller dra tillbaka det. Detta beslut ska vara motiverat.

I punkt 3 sägs att dessutom ska, inom ramen för det ordinarie lagstiftningsförfarandet, ett förslag till lagstiftningsakt omprövas, om minst en enkel majoritet av rösterna enligt punkt 1 andra stycket företräder uppfattningen om att subsidiaritetsprincipen inte har respekterats. Kommissionen kan besluta att vidhålla förslaget, ändra det eller dra tillbaka det. Bestämmelsen är helt ny och ingick inte i det protokoll som fogats till det konstitutionella fördraget. På grundval av bestämmelsen kan en majoritet av de nationella parlamenten fortsätta processen för att granska om förslaget är förenligt med principen.

Enligt punkt 3 andra stycket gäller att om kommissionen väljer att vidhålla förslaget ska den i ett motiverat yttrande ange skälen till varför den anser att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Det motiverade yttrandet ska, liksom de nationella parlamentens motiverade yttranden, översändas till unionslagstiftaren för att beaktas inom ramen för förfarandet. Före den första behandling-

ens slut ska lagstiftaren ta ställning till huruvida lagstiftningsförslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen och ska därvid särskilt beakta de motiveringar som angetts och delas av majoriteten av de nationella parlamenten samt kommissionens yttrande. Om lagstiftaren med en majoritet på 55 procent av rådsmedlemmarna eller en majoritet av de avgivna rösterna i Europaparlamentet anser att förslaget inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska förslaget inte behandlas vidare.

Enligt *artikel 8* första stycket är Europeiska unionens domstol behörig att pröva talan om åsidosättande, genom en lagstiftningsakt, av subsidiaritetsprincipen. En sådan talan väcks av medlemsstaterna i enlighet med bestämmelserna i artikel 230 i EUF-fördraget. Varje medlemsstat kan också i enlighet med sin interna rättsordning i eget namn väcka talan på dess nationella parlaments vägnar eller för en kammare i detta parlament.

Enligt andra stycket får även Regionkommittén väcka en sådan talan som avses i första stycket, om det är fråga om en lagstiftningsakt för vars antagande det i fördragen anges att kommittén ska höras.

Artikel 9 gäller kommissionens skyldighet att varje år lägga fram en rapport om tillämpningen av principerna för befogenheter enligt artikel 3b i EU-fördraget. Bestämmelsen motsvarar punkt 9 fjärde strecksatsen i det nuvarande protokollet.

Protokoll

om eurogruppen

Protokollet om eurogruppen är nytt jämfört med de nuvarande fördragen. I protokollet har dokumenterats bestämmelser om informella sammanträden för ekonomiministrarna från de medlemsstater som har euron som valuta. Avsikten är att förbättra samordningen av den ekonomiska politiken i staterna inom euroområdet genom att genom protokollet stärka den s.k. eurogrupp som redan verkar i praktiken. I protokollet har tagits in sådana bestämmelser om eurogruppens verksamhet som i stora drag motsvarar dess nuvarande verksamhet. Protokollet motsvarar protokoll nr 12 till det konstitutionella fördraget.

Enligt *artikel 1* ska ministrarna från de medlemsstater som har euron som valuta hålla informella sammanträden. Dessa ska äga rum vid behov för att diskutera de frågor som är förknippade med det särskilda ansvar som de delar när det gäller den gemensamma valutan. Kommissionen och Europeiska centralbanken ska inbjudas att delta i sammanträdena. Gruppens sammanträden kommer antagligen att förberedas så som för närvarande i den ekonomiska och finansiella kommitté som avses i artikel 114 i EUF-fördraget i en sammansättning med företrädarna för de medlemsstater som har euron som valuta.

Enligt *artikel 2* ska ministrarna från de medlemsstater som har euron som valuta med en majoritet av dessa medlemsstater välja en ordförande för två och ett halvt år.

Protokollet befäster eurogruppens fortsatta informella verksamhet, vilket inte minskar samarbetets betydelse. Samarbetet har ökat kontinuerligt och kommer att ändra karaktär i den takt som antalet medlemmar i euroområdet ökar och eurons ställning inom den globala ekonomin stärks. Så som konstaterades vid Europeiska rådet i Wien 1998 erbjuder den informella eurogruppen en kanal till en dialog mellan finansministrarna inom euroområdet och Europeiska centralbanken.

Protokoll

om det permanenta strukturerade samarbete som inrättas genom artikel 28a i fördraget om Europeiska unionen

I protokollet föreskrivs om vissa kapacitetsmål som medlemsstaterna ska förbinda sig vid för att kunna delta i det permanenta strukturerade samarbete som avses i artiklarna 28a.6 och 28e i EU-fördraget. Protokollet är nytt jämfört med de nuvarande fördragen. Ett protokoll med samma innehåll ingår i det konstitutionella fördraget (protokoll nr 23). De resurser som avses i protokollet benämns för närvarande vanligen kapacitet i unionens dokument.

I samarbetet kan enligt *artikel 1* delta varje medlemsstat som efter ikraftträdandet av Lissabonfördraget förbinder sig att uppfylla de krav och mål i fråga om försvarskapaciteten som anges i artikeln.

I samarbetet kan enligt led a delta varje medlemsstat som förbinder sig att utveckla sin försvarskapacitet genom att utveckla sina nationella bidrag, genom deltagande, i förekommande fall, i multinationella styrkor, i de viktigaste europeiska försvarsmaterielprogrammen och i den verksamhet som utförs av Europeiska försvarsbyrån.

Enligt led b förutsätts de deltagande medlemsstaterna förbinda sig att senast 2010 ha kapacitet att tillhandahålla unionen stridsenheter, med egna stödelement, som inom 5–30 dagar kan genomföra de krishanteringsuppdrag som avses i artikel 28b i EU-fördraget, särskilt för att tillmötesgå framställningar från Förenta nationerna. Enheterna ska kunna underhållas under en inledande period på 30 dagar, med möjlighet till förlängning upp till minst 120 dagar. Anmärkningsvärt i samband med punkten är att sådana åtgärder för inrättande av snabbinsatsstyrkor som avses i det s.k. övergripande målet för 2010 antaget av Europeiska rådet i juni 2004 redan har inletts. EU:s stridstrupper har varit i full beredskap sedan den 1 januari 2007.

I *artikel 2* föreskrivs närmare om det som de medlemsstater som deltar i det permanenta strukturerade samarbetet ska förbinda sig vid för att uppnå målen i artikel 1.

Enligt led a ska de deltagande medlemsstaterna förbinda sig att från och med ikraftträdandet av Lissabonfördraget samarbeta i syfte att nå överenskomna mål avseende nivån på utgifterna för investeringar i försvarsmateriel och att regelbundet ompröva dessa mål mot bakgrund av säkerhetsmiljön och unionens internationella ansvar.

Enligt led b ska de deltagande medlemsstaterna förbinda sig att så långt möjligt tillnärma sina försvarsstrukturer, särskilt genom att harmonisera identifieringen av de militära behoven genom att gemensamt utnyttja och i förekommande fall specialisera sina försvarsresurser och sin försvarskapacitet samt uppmuntra samarbete när det gäller utbildning och logistik.

Enligt led c ska de deltagande medlemsstaterna förbinda sig att vidta konkreta åtgärder för att öka styrkornas tillgänglighet, interoperabilitet, flexibilitet och tilltransportförmåga, särskilt genom att identifiera gemensamma mål när det gäller att sända styrkor, inklusive genom att eventuellt se över sina nationella beslutsförfaranden.

Enligt led d ska de deltagande medlemsstaterna förbinda sig att samarbeta för att se till att de vidtar nödvändiga åtgärder för att åtgärda de brister som konstateras inom ramen för ”mekanismen för kapacitetsutveckling”, utan att deras förpliktelser inom Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato) åsidosätts.

Enligt led e ska de deltagande medlemsstaterna förbinda sig att i förekommande fall delta i utvecklingen av större gemensamma eller europeiska materielprogram inom ramen för Europeiska försvarsbyrån.

Enligt *artikel 3* ska Europeiska försvarsbyrån bidra till en regelbunden utvärdering av bidragen från de medlemsstater som deltar i det permanenta strukturerade samarbetet när det gäller kapacitet, särskilt bidrag som tillhandahålls enligt kriterier som ska fastställas bl.a. på grundval av artikel 2. Europeiska försvarsbyrån ska rapportera om bidragen när det gäller kapacitet minst en gång om året. Utvärderingen kan ligga till grund för rekommendationer och beslut som rådet antar i enlighet med artikel 28e i EU-fördraget och som gäller fastställande av förteckningen

över det permanenta strukturerade samarbetet och de medlemsstater som deltar i det, bekräftelse av deltagandet för medlemsstater som börjar delta i ett senare skede eller upphävande av en medlemsstats deltagande.

Protokoll

om artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen angående unionens anslutning till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Protokollet, som gäller anslutning till Europeiska konventionen av den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), är nytt jämfört med de nuvarande grundfördragen och syftar till att trygga vissa av unionens särdrag samt medlemsstaternas ställning när unionen ansluter sig till Europakonventionen. Genom Lissabonfördraget intas en ny rättslig grund i artikel 6.2 i EU-fördraget, vilken möjliggör anslutning till Europakonventionen. Innehållet i protokollet är detsamma som i protokoll nr 32 till det konstitutionella fördraget.

Enligt *artikel 1* led a gäller att för bevarandet av unionens och unionsrättens särdrag när unionen ansluter sig till Europakonventionen ska i avtalet om anslutningen ingå särskilda bestämmelser för unionens eventuella deltagande i kontrollmyndigheterna enligt Europakonventionen.

Enligt led b ska det också bestämmas om de mekanismer som är nödvändiga för att säkerställa att talan som väcks av icke-medlemsstater och framställningar från enskilda vederbörligen riktas till medlemsstaterna och/eller unionen, beroende på det enskilda fallet.

Enligt *artikel 2* ska det i avtalet om anslutning säkerställas att unionens anslutning till Europakonventionen inte påverkar unionens eller dess institutioners befogenheter. Det ska dessutom säkerställas att anslutningen inte påverkar den situation som medlemsstaterna har enligt Europakonventionen, särskilt enligt dess protokoll, och anslutningen får inte heller påverka av medlemsstaterna vidtagna åtgärder som avviker från Europakonventionen i enlighet med artikel 15 i denna eller medlemsstaternas reservationer i enlighet med artikel 57 i denna.

Enligt *artikel 3* ska inga av bestämmelserna i Europakonventionen påverka artikel 292 i EUF-fördraget, enligt vilken medlemsstaterna ska lösa tvister om tolkningen och tillämpningen av fördragen i enlighet med deras bestämmelser.

Protokoll

om den inre marknaden och konkurrens

Enligt det protokoll om den inre marknaden och konkurrens som fogats till Lissabonfördraget vid regeringskonferensen 2007 beaktar de fördragsslutande parterna att den inre marknaden enligt definitionen i artikel 2 i EU-fördraget innefattar en ordning som säkerställer att konkurrensen inte snedvrids. De fördragsslutande parterna har enats om att unionen för detta ändamål ska vidta åtgärder enligt bestämmelserna i fördragen, inbegripet enligt artikel 308 i EUF-fördraget.

Syftet med protokollet är att fastställa att det hör till unionens mål att undanröja snedvriden konkurrens, vilket därmed kan genomföras också med stöd av artikel 308 i EUF-fördraget. Enligt artiklarna 81–86 i

EUF-fördraget ska unionen även i fortsättningen ha exklusiv befogenhet när det gäller fastställandet av de konkurrensregler som är nödvändiga för den inre marknadens funktion.

Protokoll

om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

I protokollet avgränsas tillämpningen av stadgan i förhållande till Polens och Förenade kungarikets lagar och administrativa åtgärder samt möjligheten till rättslig prövning i dessa medlemsstater. Hänvisningarna i protokollet till genomförandet av specifika bestämmelser i stadgan påverkar inte genomförandet av andra bestämmelser i stadgan, och protokollet påverkar inte tillämpningen av stadgan på övriga medlemsstater. Protokollet påverkar inte heller Polens och Förenade kungarikets övriga skyldigheter enligt EU-fördraget, EUF-fördraget och unionsrätten i allmänhet. Protokollet är nytt med hänsyn till nuläget. Något motsvarande protokoll är inte heller fogat till det konstitutionella fördraget.

Till protokollet hänför sig Polens ensidiga förklaring nr 62. I detaljmotiveringen till förklaringarna redogörs för innehållet i den förklaringen. I förklaringen understryker Polen att landet fullt ut respekterar de sociala rättigheter och arbetstagarnas rättigheter och särskilt de rättigheter som bekräftas i avdelning IV i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Enligt *artikel 1.1* ska stadgan inte utvidga Europeiska unionens domstols eller någon av Polens eller Förenade kungarikets domstolars möjlighet att fastslå att dessa medlemsstaters lagar och andra författningar, administrativa praxis eller administrativa åtgärder är oförenliga med de grundläggande rättigheter, friheter och principer som den bekräftar. Enligt punkt 2 innehåller avdelning IV i stadgan ingenting som medför rättigheter tillämpliga på Polen eller Förenade kungariket som kan bli föremål för rättslig prövning, utom i den mån Polen eller Förenade kungariket har föreskrivit sådana rättigheter i sin nationella lagstiftning.

Enligt *artikel 2* gäller att om det i stadgan hänvisas till nationell lagstiftning och praxis, ska den vara tillämplig på Polen eller på Förenade kungariket endast i den mån de rättigheter och principer som den innehåller erkänns i Polens eller Förenade kungarikets lagstiftning eller praxis.

Protokoll

om utövandet av delade befogenheter

Enligt protokollet gäller att när unionen vidtar åtgärder på ett visst område ska, vad avser artikel 2a.2 i EUF-fördraget angående delade befogenheter, tillämpningsområdet för detta befogenhetsutövande endast omfatta de delar som styrs av unionsakten i fråga och således inte omfatta hela området. Avsikten är att understryka att medlemsstaterna fortfarande ska utöva sina befogenheter på det område som avses i punkten till den del unionen inte har utövat sina befogenheter. Protokollet är nytt med hänsyn till nuläget. Något motsvarande protokoll är inte heller fogat till det konstitutionella fördraget.

Protokoll

om tjänster av allmänt intresse

Avsikten med det protokoll om tjänster av allmänt intresse som fogats till Lissabonfördraget vid regeringskonferensen 2007 har varit att framhålla vikten av dessa tjänster och komma överens om tolkningsbestämmelserna.

I *artikel 1* nämns unionens gemensamma värden i fråga om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse vilka ska beaktas när tjänsterna tillhandahålls. Hit hör bl.a. nationella, regionala och lokala myndigheters avgörande roll och stora handlingsutrymme när det gäller att tillhandahålla, beställa och organisera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse så nära användarnas behov som möjligt. Hänsyn ska dessutom tas till mångfalden av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och de skillnader i användarnas behov och preferenser som olika geografiska, sociala eller kulturella förhållanden kan leda till. Även en hög nivå av kvalitet, säkerhet och överkomlighet, likabehandling samt främjande av allmän tillgång och användarnas rättigheter ska beaktas i sammanhanget.

I *artikel 2* fastställs vidare att bestämmelserna i fördragen inte på något sätt ska påverka medlemsstaternas behörighet att tillhandahålla, beställa och organisera tjänster av allmänt intresse som inte är av ekonomisk art.

Protokoll

om rådets beslut om genomförande av artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt under tiden 1 november 2014–31 mars 2017 och från och med den 1 april 2017

Protokollet om den s.k. Ioanninakompromissen, dvs. om rådets beslut om genomförande av artikel 9c.4 i EU-fördraget och artikel 205.2 i EUF-fördraget under tiden 1 november 2014–31 mars 2017 och från och med den 1 april 2017 (nedan kallat beslutet), är nytt. Den konsensus som nåddes om Ioanninakompromissen vid antagandet av Lissabonfördraget var av avgörande betydelse för några medlemsstater. Ett utkast till det beslut som avses i protokollet presenteras i förklaring nr 7 i slutakten.

I den *enda artikeln* sägs att innan rådet behandlar ett utkast som antingen syftar till att ändra eller upphäva beslutet eller någon av dess bestämmelser, eller att indirekt ändra dess räckvidd eller mening genom ändring av en annan unionsrättsakt, ska Europeiska rådet först hålla en överläggning om nämnda utkast och då besluta med konsensus i enlighet med artikel 9b.4 i EU-fördraget. Enligt bestämmelsen kan beslutet inte ändras genom kvalificerad majoritet utan konsensus i Europeiska rådet.

Protokoll

om övergångsbestämmelser

Protokollet är nytt och innehåller övergångsbestämmelser för Europeiska unionens institutioner och organ och övergångsbestämmelser som gäller rättsakter som antagits före Lissabonfördragets ikraftträdande och som baserar sig på avdelningarna V och VI i

EU-fördraget. I fråga om bestämmelserna om institutionerna motsvarar innehållet i protokollet i huvuddrag protokoll nr 34 om övergångsbestämmelser för unionens institutioner och organ i det konstitutionella fördraget. Den viktigaste ändringen i förhållande till det konstitutionella fördraget gäller beslutet att skjuta fram införandet av nya omröstningsregler när det gäller beslut med kvalificerad majoritet från 2009 till 2014. Protokollet har anpassats också på grund av att Bulgarien och Rumänien har blivit unionsmedlemmar efter det att förhandlingarna om det konstitutionella fördraget slutfördes. Skillnaderna jämfört med protokollet till det konstitutionella fördraget har klarlagts nedan. Dessutom har protokollet kompletterats med bestämmelser om de rättsliga verkningarna av tidigare rättsakter med stöd av EU-fördraget samt institutionernas befogenheter i förhållande till rättsakter inom området för den tredje pelaren (polissamarbete och straffrättsligt samarbete).

I *artikel 1* definieras fördragen.

Artikel 2 innehåller bestämmelser om Europaparlamentet. Enligt första stycket ska Europeiska rådet i enlighet med artikel 9a.2 andra stycket i EU-fördraget i god tid före 2009 års val till Europaparlamentet anta ett beslut om Europaparlamentets sammansättning.

Enligt andra stycket ska Europaparlamentets sammansättning och antalet ledamöter som väljs i varje medlemsstat under valperioden 2004–2009 vara desamma som vid dagen för ikraftträdandet av Lissabonfördraget.

Artikel 3 innehåller bestämmelser om kvalificerad majoritet. I punkt 1 föreskrivs om ikraftträdandet för bestämmelserna om definitionen av kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och rådet. I enlighet med artikel 9c.4 i EU-fördraget ska bestämmelserna om kvalificerad majoritet i den punkten och bestämmelserna i artikel 205.2 i EUF-fördraget få verkan den 1 november 2014. Enligt protokollet till det konstitutionella fördraget skulle bestämmelserna ha fått verkan den 1 november 2009 efter det att 2009 års val till Europaparlamentet hållits, dvs. när ett europeiskt beslut om Europaparlamentets sammansättning hade antagits.

Punkt 2 är ny. Enligt den kan en rådsmedlem under tiden den 1 november 2014–31 mars 2017, när ett beslut ska fattas med kvalificerad majoritet, begära att beslutet ska fattas med kvalificerad majoritet enligt definitionen i punkt 3. I det fallet är punkterna 3 och 4 tillämpliga.

Enligt punkt 3 ska det nuvarande förfarandet för vägningen av rösterna tillämpas till och med den 31 oktober 2014, dock så att Europeiska rådets ordförande och kommissionens ordförande i enlighet med artikel 201a i EUF-fördraget inte ska delta i omröstningen i Europeiska rådet. Enligt det konstitutionella fördraget skulle de nuvarande vägningarna av rösterna ha tillämpats till och med den 31 november 2009.

I punkt 3 andra stycket ingår en tabell där den nuvarande viktningen av rösterna för medlemmarna i rådet fastställs. Tabellen motsvarar artikel 12 i anslutningsfördraget för de tio nya medlemsstater som anslöt sig till unionen den 1 maj 2004 och antalet röster enligt tabellen i protokollet till det konstitutionella fördraget, men den har kompletterats med antalet röster för Bulgarien och Rumänien. Bulgarien har 10 röster och Rumänien 14. Antalet röster har angetts i det protokoll som gäller villkoren och förfarandena för Bulgariens och Rumäniens anslutning till Europeiska unionen och som har fogats till anslutningsfördraget för Bulgarien och Rumänien.

I punkt 3 andra stycket föreskrivs om kvalificerad majoritet när rådet beslutar på förslag av kommissionen. Rådet ska då besluta med minst 255 röster från en majoritet av medlemmarna. I andra fall ska rådet besluta med minst 255 röster från minst två tredjedelar av medlemmarna. I protokollet till det konstitutionella fördraget, som upprättades för Bulgariens och Rumäniens anslutning, är det lägsta antalet röster 232.

I punkt 3 tredje stycket föreskrivs om att en medlem av Europeiska rådet eller rådet får begära en kontroll av att den kvalificerade majoriteten motsvarar minst 62 procent av unionens totala befolkning. Om detta villkor inte är uppfyllt, ska akten inte antas. Bestämmelsen motsvarar artikel 12 i anslutningsfördraget för de tio nya medlemsstater som anslöt sig till unionen den 1 maj 2004.

Jämfört med protokollet till det konstitutionella fördraget har punkt 3 strukits, vilken gällde situationer där nya medlemmar anslu-

ter sig till unionen. I den nämnda punkten i protokollet till det konstitutionella fördraget åberopas den tabell som ingår i förklaring nr 20 till Nicefördraget och det antal röster som krävs för kvalificerad majoritet enligt förklaring nr 21 i en situation då Bulgarien och Rumänien har anslutit sig till unionen.

I punkt 4 ingår en bestämmelse som rör övergångsbestämmelserna för definitionen av kvalificerad majoritet i de fall då inte samtliga rådsmedlemmar deltar i omröstningen. Enligt bestämmelsen ska i dessa fall till och med den 31 oktober 2014 kvalificerad majoritet definieras som samma andel av de viktade rösterna och samma andel av det antal rådsmedlemmar som deltar i beslutsfattandet samt, i förekommande fall, samma procentandel av de berörda medlemsstaternas befolkning som fastställs i punkt 3 i artikeln. I protokollet till det konstitutionella fördraget ingår en förteckning över de bestämmelser om definition av kvalificerad majoritet som skulle ha trätt i kraft den 1 november 2009.

I *artikel 4* föreskrivs om rådets konstellationer fram till ikraftträdandet av ett beslut som avses i artikel 9c.6 första stycket i EU-fördraget och som Europeiska rådet ska anta med kvalificerad majoritet. Under den aktuella tiden kan rådet i enlighet med artikel 9c.6 andra och tredje stycket sammanträda förutom i konstellationerna allmänna frågor och utrikes frågor även i andra konstellationer, över vilka en förteckning ska upprättas genom ett beslut som rådet i konstellationen allmänna frågor ska anta med enkel majoritet.

Artikel 5 innehåller övergångsbestämmelser för kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Enligt artikeln ska de kommissionsledamöter som tjänstgör vid den tidpunkt då Lissabonfördraget träder i kraft förbli i tjänst till dess att deras mandattid löper ut. Den dag då unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik utnämns ska mandattiden emellertid löpa ut för den ledamot som har samma nationalitet som den höga representanten.

Enligt *artikel 6* ska mandattiden för rådets generalsekreterare, hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, och rådets ställföreträdande generalsekreterare löpa ut den dag då Lissabonfördraget träder i kraft. Rådet ska utnämna en ny generalsekreterare i enlighet med artikel 207.2 i EUF-fördraget.

Artikel 7 innehåller övergångsbestämmelser för Ekonomiska och sociala kommittén. I artikeln fastställs antalet ledamöter i Ekonomiska och sociala kommittén och fördelningen av platserna fram till ikraftträdandet av det beslut som avses i artikel 258 i EUF-fördraget. Tabellen motsvarar artikel 14 i anslutningsfördraget för de tio nya medlemsstater som anslöt sig till unionen den 1 maj 2004 och antalet röster enligt tabellen i protokollet till det konstitutionella fördraget, men den har kompletterats med antalet röster för Bulgarien och Rumänien. Bulgarien har 12 röster och Rumänien 15. Antalet röster har angetts i det protokoll som gäller villkoren och förfarandena för Bulgariens och Rumäniens anslutning till Europeiska unionen och som har fogats till anslutningsfördraget för Bulgarien och Rumänien.

Artikel 8 innehåller övergångsbestämmelser för Regionkommittén. I artikeln fastställs antalet ledamöter i Regionkommittén och fördelningen av platserna fram till ikraftträdandet av det beslut som avses i artikel 263 i EUF-fördraget. I artikeln ingår en tabell där det nuvarande antalet ledamöter i Regionkommittén som väljs i varje medlemsstat fastställs. Tabellen motsvarar artikel 15 i anslutningsfördraget för de tio nya medlemsstater som anslöt sig till unionen den 1 maj 2004 och antalet röster enligt tabellen i protokollet till det konstitutionella fördraget, men den har kompletterats med antalet röster för Bulgarien och Rumänien. Bulgarien har 12 röster och Rumänien 15. Antalet röster har angetts i det protokoll som gäller villkoren och förfarandena för Bulgariens och Rumäniens anslutning till Europeiska unionen och som har fogats till anslutningsfördraget för Bulgarien och Rumänien.

I *artikel 9* ingår en bestämmelse som gäller rättsverkan av de rättsakter som på grundval av bestämmelserna i V och VI avdelningarna i EU-fördraget antas före ikraftträdandet av Lissabonfördraget. Någon motsvarande artikel ingår inte i protokollet till det konstitutionella fördraget. Enligt bestämmelsen ska rättsverkan av de akter som unionens institutioner, organ och byråer antar på grundval av EU-fördraget bestå så länge dessa akter inte

upphävs, ogiltigförklaras eller ändras med tillämpning av fördragen. Detsamma gäller även för de konventioner mellan medlemsstater som ingås på grundval av EU-fördraget.

I *artikel 10* ingår specialbestämmelser om rättsakter på området för den tredje pelaren (polissamarbete och straffrättsligt samarbete) som har antagits före ikraftträdandet av Lissabonfördraget. Någon motsvarande artikel ingår inte i protokollet till det konstitutionella fördraget.

Punkt 1 innehåller en bestämmelse om institutionernas befogenheter i förhållande till rättsakter som antagits före ikraftträdandet av Lissabonfördraget. Enligt bestämmelsen ska kommissionens befogenheter enligt artikel 226 i EUF-fördraget inte vara tillämpliga, och de befogenheter som Europeiska unionens domstol har enligt avdelning VI i EU-fördraget ska vara oförändrade, också när de har godkänts enligt artikel 35.2 i det nuvarande EU-fördraget.

Enligt punkt 2 gäller att om en sådan rättsakt som avses i punkt 1 ändras innebär detta dock att kommissionens och Europeiska unionens domstols befogenheter ändrade genom Lissabonfördraget ska vara tillämpliga. De nämnda institutionernas nya befogenheter ska vara tillämpliga på den ändrade akten för de medlemsstater på vilka den ändrade akten är tillämplig.

Enligt punkt 3 ska den övergångsåtgärd som anges i punkt 1 upphöra att gälla fem år efter dagen för ikraftträdandet av Lissabonfördraget. De nya befogenheterna enligt Lissabonfördraget börjar således gälla senast efter den nämnda övergångsperioden på fem år.

I *artikel 4* föreskrivs om specialarrangemang som gäller Förenade kungariket. Förenade kungariket får senast sex månader före utgången av den övergångsperiod på fem år som avses i punkt 3 meddela rådet att landet när det gäller de rättsakter som avses i punkt 1 inte godtar kommissionens och Europeiska unionens domstols befogenheter enligt fördragen. De akter som avses i punkt 1 ska då inte längre vara tillämpliga på landet från och med den dag då övergångsperioden löper ut.

Enligt punkt 4 andra stycket ska rådet med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen besluta om nödvändiga följd- och övergångsarrangemang med anledning av Förenta kungarikets meddelande. Förenade kungariket ska inte delta i antagandet av beslutet. Kvalificerad majoritet definieras i enlighet med artikel 205.3 led a i EUF-fördraget.

Enligt punkt 4 tredje stycket får rådet med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen också anta ett beslut om att Förenade kungariket ska bära de eventuella direkta ekonomiska konsekvenser som landets avbrutna deltagande i de rättsakter som avses i punkt 2 med nödvändighet och oundvikligen har lett till.

Enligt punkt 5 får Förenade kungariket när som helst i efterhand meddela rådet att landet önskar delta i rättsakter som inte längre är tillämpliga på landet i enlighet med punkt 4 första stycket. I så fall ska bestämmelserna i protokollet om Schengenregelverket eller i protokollet om Förenade kungariket och Irlands ställning, allt efter omständigheterna, tillämpas. Institutionernas befogenheter ska då vara de som anges i fördragen även när det gäller Förenade kungariket, dvs. de nya befogenheterna enligt Lissabonfördraget är tillämpliga också på Förenade kungariket. När protokollen tillämpas är målet att på nytt få Förenade kungariket att i så stor utsträckning som möjligt delta i unionens regelverk på området med frihet, säkerhet och rättvisa, utan att detta allvarligt påverkar den praktiska genomförbarheten av regelverkets olika delar, samtidigt som deras samstämmighet respekteras.

B. Protokoll som fogas till lissabonfördraget

Protokoll nr 1

om ändring av de protokoll som är fogade till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

Enligt *artikel 1*.1 ska de protokoll som är i kraft vid tidpunkten för Lissabonfördragets ikraftträdande och som är fogade till EU-fördraget, EG-fördraget och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen ändras i enlighet med bestämmelserna i den aktuella artikeln.

A. ÖVERGRIPANDE ÄNDRINGAR

Enligt artikel 1.2 är de övergripande ändringar som anges i artikel 2.2. i Lissabonfördraget tillämpliga på de protokoll som avses i artikeln, med undantag för leden d, e och j. De horisontella ändringarna enligt artikel 2.2 i Lissabonfördraget har klarlagts ovan i samband med detaljmotiveringen till artikeln.

Enligt artikel 1.3 led a ska det sista ledet i ingressen, där det anges till vilket eller vilka fördrag protokollet i fråga fogas, ersättas med ”HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.”; det här stycket ska inte gälla protokollet om ekonomisk och social sammanhållning och protokollet om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna. Protokoll som kompletterar enskilda grundfördrag fogas således i fortsättningen i regel till både EU-fördraget och EUF-fördraget.

Protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol, protokollet om lokalisering av säten för Europeiska unionens institutioner och vissa av dess organ, byråer och enheter, protokollet om artikel 40.3.3 i Irlands författning och protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier ska även fogas till fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

Enligt artikel 1.3 led b ska ordet ”gemenskapernas” ersättas med ”unionens” och ordet ”gemenskaperna” ersättas med ”unionen” med, i förekommande fall, grammatisk anpassning av texten.

I de protokoll som nämns i punkt 4 ska orden ”fördraget” och ”fördraget”/”detta fördrag” ersättas med ”fördragens” respektive ”fördragen”, och hänvisningar till EU-fördraget och/eller EG-fördraget ska ersättas med en hänvisning till fördragen. Ord som böjs i enlighet med detta ändras i förekommande fall till pluralis. De protokoll som avses i punkt 4 är protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol, protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott, protokollet om vissa bestämmelser angående Danmark, protokollet om införlivande av Schengenregelverket inom Europeiska unionens ramar, protokollet om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater, protokollet om förvärv av egendom i Danmark, protokollet om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna och protokollet om de ekonomiska följderna av att EKSG-fördraget upphör att gälla och om kol- och stålforskningsfonden. I punkt 4 specificeras de bestämmelser i dessa protokoll som anpassningarna gäller.

I de protokoll och bilagor som nämns i punkt 5 ska orden ”i detta fördrag” ersättas med uttrycket ”fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”. De protokoll och bilagor som avses i punkt 5 är protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott, protokollet om konvergenskriterier enligt ar-

tikel 121 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, protokollet om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, protokollet om ekonomisk och social sammanhållning samt bilagorna I och II. I punkt 5 specificeras de bestämmelser i dessa protokoll och bilagor som anpassningarna gäller.

I de protokoll som nämns i punkt 6 ska uttrycket ”detta fördrag” ersättas med ”nämnda fördrag”. De protokoll som avses i punkt 6 är protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott, protokollet om konvergenskriterier enligt artikel 121 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och protokollet om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland. I punkt 6 specificeras de bestämmelser i dessa protokoll som anpassningarna gäller.

Enligt punkt 7 ska orden ”med enkel majoritet” införas efter ”rådet” i protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol och protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier. I punkt 7 specificeras de bestämmelser i dessa protokoll som anpassningarna gäller.

I de protokoll som nämns i punkt 8 ska orden ”Europeiska gemenskapernas domstol” eller ”domstolen” ersättas med ”Europeiska unionens domstol” med, i förekommande fall, grammatisk anpassning av texten. De protokoll som avses i punkt 8 är protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol, protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, protokollet om lokalisering av säten för Europeiska gemenskapernas institutioner och vissa av deras organ och enheter samt för Europol, protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier, protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning och protokollet om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater. I punkt 8 specificeras de bestämmelser i dessa protokoll som anpassningarna gäller.

B. SPECIFIKA ÄNDRINGAR

Protokoll som ska upphöra att gälla

I artikel 1.9 förtecknas de protokoll som upphävs genom Lissabonfördraget. Siffran inom parentes anger protokollens nummer enligt den konsoliderade versionen av grundfördragen.

Protokollet om Italien (nr 12) fogat till EG-fördraget 1957 upphävs. Protokollet gäller till övervägande del Italiens ekonomiska tillväxt.

Protokollet om varor som har sitt ursprung i och kommer från vissa länder och som särbehandlas vid import till en medlemsstat (nr 13) fogat till EG-fördraget 1957 upphävs.

Protokollet om Europeiska monetära institutets stadga (nr 19) fogat till EG-fördraget 1992 upphävs. Det monetära institutet lades ned när Europeiska centralbanken inledde sin verksamhet 1998.

Protokollet om övergången till den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen (nr 24) fogat till EG-fördraget 1992 upphävs.

Protokollet om Portugal (nr 23) fogat till EG-fördraget 1992 upphävs. Protokollet gäller möjligheterna för de autonoma regionerna Azorerna och Madeira att utnyttja en räntefri kredit i Banco de Portugal.

Protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen (nr 9) fogat till EU-fördraget och EG-fördraget 1997 ersätts med ett nytt protokoll om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen.

Protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (nr 30) fogat till EG-fördraget 1997 ersätts med ett nytt protokoll om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Protokollet om djurskydd och djurens välfärd (nr 33) fogat till EG-fördraget 1997 upphävs. Texten i protokollet tas in i artikel 6b i EUF-fördraget.

Protokollet om utvidgningen av Europeiska unionen (nr 10) fogat till EU-fördraget och EG-fördraget 2001 upphävs. Protokollet in-

nehåller anpassningar i unionens institutionella ram föranledda av utvidgningen vilka ersätts med reformer av den institutionella ramen enligt Lissabonfördraget.

Protokollet om artikel 67 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (nr 35) fogat till EG-fördraget 2001 upphävs. Protokollet gäller övergången till beslut med kvalificerad majoritet inom området för avdelning IV i EG-fördraget (visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer) med början 2004.

Stadgan för Europeiska unionens domstol

Stadgan gällande gemenskapernas domstol vilken i och med Lissabonfördraget blir stadgan för Europeiska unionens domstol genomgår förutom tekniska anpassningar också innehållsmässiga ändringar som beskrivs i det följande och som gäller artiklarna 3, 13, 46 och 64 i stadgan. Ändringarna motsvarar ändringarna av stadgan enligt det konstitutionella fördraget.

Artikel 3 gäller domarnas immunitet mot rättsliga förfaranden, och enligt artikeln får domstolen, efter beslut i plenum, häva immuniteten. Till andra stycket har fogats en mening där det sägs att om beslutet gäller en ledamot av tribunalen eller en specialdomstol, ska domstolen fatta beslut efter att ha hört den berörda domstolen. En liknande mening har fogats till artikel 4 fjärde stycket, vilken gäller domarnas bisysslor och extra uppdrag, och till artikel 6 första stycket, vilken gäller möjligheterna att skilja en domare från sitt ämbete eller beröva en domare rätten till pension eller andra förmåner.

I *artikel 13* föreskrivs om hur biträdande referenter ska utses. Enligt första stycket gäller för närvarande att biträdande referenter ska utses samt instruktioner för dem meddelas genom ett enhälligt beslut av rådet på förslag av gemenskapernas domstolen. Stadgan ändras så att det föreskrivs att Europaparlamentet och rådet på begäran av domstolen och i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet får besluta om detta.

Till *artikel 46,* som gäller ansvar i utomobligatoriska rättsförhållanden, har fogats ett andra stycke, enligt vilket artikeln ska tillämpas även på talan mot Europeiska centralbanken om ansvar i utomobligatoriska rättsförhållanden.

I *artikel 64* föreskrivs om reglerna om språkanvändning. Enligt den nuvarande bestämmelsen gäller att reglerna om språkanvändning i domstolens rättegångsregler ska gälla tills det i stadgan utfärdas bestämmelser om reglerna om språkanvändningen. Bestämmelsen ändras så att reglerna om språkanvändningen vid Europeiska unionens domstol fastställs i en förordning som antas av rådet med enhällighet, antingen på begäran av domstolen och efter det att kommissionen och Europaparlamentet har hörts eller på förslag av kommissionen och efter det att domstolen och Europaparlamentet har hörts. Enligt den nuvarande stadgan gäller dessutom att bestämmelserna i rättegångsreglerna till denna del kan ändras eller upphävas enbart enligt förfarandet för ändring av stadgan. Bestämmelsen ändras så att rådets enhälliga godkännande krävs för att bestämmelserna ska kunna ändras eller upphävas.

Stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken

Genom protokollet ändras protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (nr 18) fogat till EG-fördraget. I den nya versionen av protokollet har alla bestämmelser om bildande av Europeiska centralbanken slopats, eftersom Europeiska centralbanken redan har bildats. Därför har artikelnumreringen ändrats något. I protokollet används inte längre förkortningarna för Europeiska centralbanken eller Europeiska centralbankssystemet. I protokollet hänvisas också till euron i stället för till den tidigare ecun. Likaså har terminologin och hänvisningarna till artiklarna i de nuvarande grundfördragen uppdaterats. I det följande redogörs för de artiklar där innehållet har ändrats i sak. Innehållet i protokollet motsvarar det protokoll om stadgan för Eu-

ropeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken som är fogat till det konstitutionella fördraget.

Till *artikel 1*, som gäller Europeiska centralbankssystemet, har fogats en ny definition av Eurosystemet, som bildas av Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna i de medlemsstater som har euron som valuta. I övrigt motsvarar den uppdaterade artikeln i sak den nuvarande artikeln.

Artikel 10, som gäller Europeiska centralbankens råd, har ändrats så att punkt 6 (fullmaktsklausul om ett förenklat förfarande för att ändra bestämmelserna om röstberättigade medlemmar av rådet), som fogades till det nuvarande protokollet genom Nicefördraget, har överförts till artikel 40.2. Artikel 10.2 ändrades genom Europeiska rådets beslut av den 21 mars 2003, vilket samtliga medlemsstater har ratificerat (se RP 9/2004 rd).

Artikel 11, som gäller Europeiska centralbankens direktion, ändras så att Europeiska rådet utser direktionsmedlemmarna genom beslut med kvalificerad majoritet. Enligt den nuvarande bestämmelsen ska beslutet fattas i samförstånd.

Artiklarna 12–28, som gäller bl.a. skyldigheterna för Europeiska centralbankens beslutsorgan, ordförandens ställning, de nationella centralbankernas skyldigheter och Europeiska centralbankssystemets uppgifter och åtgärder inom den monetära politiken, ändras inte.

Artikel 29, som gäller fördelningsnyckeln för Europeiska centralbankens kapital, preciseras så att när fördelningsandelar i bankens kapital beräknas ska procentsatserna avrundas nedåt eller uppåt till närmaste multipel av 0,0001 procentenheter i stället för nuvarande multipel av 0,05 procentenheter.

Artiklarna 30–31, som gäller överföring av reservtillgångar till Europeiska centralbanken och reservtillgångar som de nationella centralbankerna besitter, ändras inte.

Artikel 32, som gäller fördelning av de nationella centralbankernas monetära inkomster för Europeiska centralbanken, ändras som följer: Enligt punkt 2 ska summan av de monetära inkomsterna för varje nationell centralbank vara lika med centralbankens årliga inkomster av de tillgångar som den innehar som motvärden till sedlar i omlopp och till inlåning från kreditinstitut. I punkten har slopats bestämmelsen om att punkten ska tillämpas om inte Europeiska centralbankens råd efter införandet av euron, i enlighet med punkt 4 beslutar att de monetära inkomsterna ska beräknas enligt en annan metod i högst fem års tid. Genom ändringen har punkt 2 blivit huvudregel i förhållande till punkt 3.

Artikel 34, som gäller Europeiska centralbankens rättsakter, har ändrats så att där inte längre särskilt fastställs rättsverkningarna för olika typer av rättsakter. Definitionerna har slopats som obehövliga, eftersom Europeiska centralbanken efter att den blev en institution omfattas av de allmänna bestämmelserna om institutioner i grundfördragen. I de allmänna bestämmelserna ingår definitioner av unionens rättsakter och bestämmelser om deras rättsverkningar.

Artiklarna 35–36, som gäller domstolskontroll av och personalen vid Europeiska centralbanken, ändras inte.

Artikel 37, som gäller beslut om Europeiska centralbankens hemvist, slopas. De efterföljande artiklarna omnumreras i enlighet med detta.

Artikel 41 blir artikel 40. Artikeln gäller förenklade förfaranden för ändring av stadgan om Europeiska centralbanken. Artikeln har ändrats så att rådet och Europaparlamentet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet får ändra vissa artiklar i stadgan i enlighet med artikel 107.3 i EUF-fördraget. För närvarande beslutar rådet om detta med kvalificerad majoritet, om beslutet baserar sig på en rekommendation från Europeiska centralbanken, men med enhällighet om beslutet baserar sig på förslag av kommissionen.

Europeiska investeringsbankens stadga

Genom protokollet ändras protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga (nr 11) fogat till EG-fördraget. I protokollet fastställs bestämmelserna om Europeiska investeringsbankens (nedan bankens) förvaltnings- och beslutssystem. Innehållet i det

ändrade protokollet motsvarar i sak det protokoll om stadgan som fogats till det konstitutionella fördraget. I det följande redogörs för de ändringar i sak som görs i protokollet.

I *artikel 1* upphävs bestämmelsen om beslut som gäller bankens hemvist.

Enligt *artikel 3* är medlemsstaterna medlemmar i banken i enlighet med artikel 266 i EUF-fördraget. Till skillnad från det nuvarande protokollet ingår inte längre någon förteckning över medlemsstaterna.

Artikel 4 innehåller bestämmelser om eget kapital. Kapitalandelarna i punkt 1 har setts över för de stater som anslöt sig till unionen 2004, eftersom de kapitalandelar som nämndes i anslutningsakten 2003 var approximativa. I punkten finns inte längre något stycke med ett omnämnande av att definitionen av beräkningsenheten kan ändras.

Artikel 5.1 preciseras så att kontantinbetalningar till banken får göras endast i euro. Punkt 3 ändras så att styrelsen kan begära att den återstående delen av det tecknade kapitalet betalas in, i den mån detta behövs för att uppfylla bankens förpliktelser. Det handlar inte längre uttryckligen om bankens förpliktelser gentemot dess långivare. I punkt 3 stryks dessutom hänvisningen till inbetalningar i andra valutor.

Artikel 6, som gäller möjligheten att bevilja särskilda lån, slopas.

Artikel 7, som gäller anpassning av medlemsstaternas kapitalandelar betalda i andra valutor än euro, slopas. De efterföljande artiklarna omnumreras i enlighet med detta.

Artikel 9 blir artikel 7 och ändras som följer: Punkt 2 preciseras genom att hänvisningen till de syften som ska vara vägledande efter hand som den gemensamma marknaden förverkligas ersätts med en hänvisning till unionens mål. Enligt blivande artikel 7.3 led b ska bankens råd i enlighet med artikel 9.1 fastställa de principer som ska gälla för finansieringsverksamheten inom ramen för bankens uppgift. Ledet ersätter den nuvarande bestämmelsen i artikel 9.3 led b enligt vilken bankens råd ska utöva de befogenheter som anges i artikel 6 i fråga om särskilda lån.

Artikel 10 blir artikel 8 och ändras som följer: Den sista meningen i artikeln, enligt vilken artikel 205 i EG-fördraget ska iakttas vid omröstningar i styrelsen, ersätts med ett nytt stycke enligt vilket det för kvalificerad majoritet ska krävas 18 röster och 68 procent av det tecknade kapitalet. I artikeln preciseras dessutom att det att personligen närvarande eller företrädda ledamöter avstår från att rösta inte ska hindra att beslut som kräver enhällighet antas.

Artikel 11 blir artikel 9 och ändras som följer: Enligt punkt 1 kan styrelsen utöver räntesatserna för beviljade lån och provisionerna fastställa även andra avgifter. Den kan också på grundval av ett beslut som fattas med kvalificerad majoritet delegera vissa av sina befogenheter till direktionen. Styrelsen ska fastställa villkoren och formerna för denna delegering samt övervaka dess genomförande. Punkt 2 sjätte stycket ändras så att de nuvarande bestämmelserna om suppleanternas rättigheter upphävs. Enligt den ersättande bestämmelsen ska reglerna för deltagande i styrelsens sammanträden samt de bestämmelser som ska gälla för suppleanter och adjungerande experter anges i arbetsordningen. Enligt punkt 5 ska bankens råd i stället för genom ett enhälligt beslut genom ett beslut med kvalificerad majoritet fastställa vilken verksamhet som är oförenlig med en ledamots eller suppleants uppgifter.

Artikel 13 blir artikel 11 och ändras som följer: Till punkt 7 fogas en bestämmelse enligt vilken arbetsordningen ska ange vilket organ som ska ha befogenhet att anta de bestämmelser som ska gälla personalen.

Artikel 14 blir artikel 12 och ändras som följer: Enligt punkt 1 ska en kommitté som utsetts av bankens råd kontrollera att bankens verksamhet följer bästa bankpraxis samt ansvara för bankens revision. Till kommittén ska utses sex medlemmar i stället för tre som för närvarande. Punkt 2, enligt vilken den kommitté som avses i punkt 1 ska intyga att bankens balansräkning och resultaträkning är korrekta, upphävs. Bestämmelsen ersätts med nya punkter 2–4. Enligt blivande punkt 2 ska kommittén varje år undersöka om bankens verksamhet bedrivits enligt gällande regler och om räkenskaperna förts i föreskriven ordning. Den ska därför kontrollera att bankens verksamhet har bedrivits med respekt för de formkrav och förfaranden som föreskrivs i stadgan och i arbetsordningen. Enligt punkt 3 ska kommittén intyga att redovisningarna och all finansiell information i de årsräkenskaper som upprättas av styrelsen

ger en rättvisande bild av bankens finansiella situation, vad gäller både tillgångar och skulder, samt av resultatet av dess verksamhet och kassaflödet för räkenskapsåret i fråga. Enligt punkt 4 ska i arbetsordningen anges vilka kvalifikationer ledamöterna i kommittén ska ha samt fastställas villkor och former för kommitténs verksamhet.

Artikel 18 blir artikel 16 och ändras som följer: Enligt punkt 1 kan banken bevilja finansiering även i form av garantier, och investeringsprojektet behöver inte längre genomföras inom medlemsstaternas europeiska territorier. Banken fattar sitt beslut med kvalificerad majoritet i stället för genom ett enhälligt beslut när det gäller beviljande av finansiering för investeringar som ska genomföras utanför medlemsstaternas territorier. Till punkt 3 fogas ett nytt andra stycke, enligt vilket styrelsen, i enlighet med de principer som bankens råd har fastställt i enlighet med artikel 7.3 led b och om det krävs för genomförandet av den verksamhet som anges i artikel 267 i EUF-fördraget, med kvalificerad majoritet fastställa villkoren och formerna för all finansiering som har en särskild riskprofil och som av detta skäl anses utgöra en särskild verksamhet. Punkt 5, enligt vilken den totala utestående summan av lån och garantier som beviljats av banken får uppgå till högst 250 procent av det tecknade kapitalet, kompletteras med en bestämmelse om att när den totala summan beräknas ska förutom det tecknade kapitalet beaktas även reserverna, de provisioner som inte använts samt överskottet i resultaträkningen. Det sammanlagda beloppet för de berörda posterna ska beräknas efter avdrag med ett belopp motsvarande det tecknade kapitalet, oavsett om det har inbetalats eller inte, med avseende på varje deltagande från bankens sida. Det belopp som utbetalas för bankens deltagande får sammanlagt aldrig överstiga den inbetalda delen av kapitalet, reserverna, de provisioner som inte använts samt överskottet i resultaträkningen. I undantagsfall ska bankens särskilda verksamheter, så som de fastställts av bankens råd och styrelse i enlighet med punkt 3, tilldelas särskilda anslag ur reserverna. Dessutom fastställs att punkt 5 ska tillämpas också på bankens sammanställda redovisning.

Artikel 20 blir artikel 18. Till punkt 2 fogas ett nytt andra stycke enligt vilket styrelsen, i enlighet med de principer som bankens råd har fastställt i enlighet med artikel 7.3 led b och om det krävs för genomförandet av den verksamhet som anges i artikel 267 i EUF-fördraget, med kvalificerad majoritet ska fastställa villkoren och formerna för ett förvärv av aktier i ett kommersiellt företag, i allmänhet som ett komplement till ett lån eller en garanti, om detta är nödvändigt för att finansiera en investering eller ett program. Till artikeln fogas en ny punkt 7 enligt vilken banken som ett komplement till sin låneverksamhet ska få tillhandahålla tekniska tjänster enligt de villkor och närmare bestämmelser som bankens råd fastställer med kvalificerad majoritet och med iakttagande av stadgan.

Artikel 21 blir artikel 19 och ändras som följer: Punkt 1 preciseras så att varje företag eller offentligt eller privat organ får vända sig direkt till banken med ansökningar om finansiering. Till artikeln fogas en ny punkt 8 där det sägs att om en omstrukturering av en finansieringsverksamhet som avser godkända investeringar är berättigad för att skydda bankens rättigheter och intressen, ska direktionen omedelbart vidta de nödåtgärder som den anser nödvändiga, under förutsättning att den omedelbart redogör för dessa inför styrelsen.

Artikel 22 blir artikel 20. Punkt 2 ändras så att banken får ta upp lån på medlemsstaternas kapitalmarknad inom ramen för den lagstiftning som gäller för dessa marknader. De behöriga myndigheterna i en medlemsstat med undantag enligt artikel 116a.1 i EUF-fördraget får motsätta sig detta endast om allvarliga störningar kan befaras på denna stats kapitalmarknad. Enligt den nuvarande bestämmelsen gäller möjligheten alla medlemsstater på samma villkor.

Artikel 27 blir artikel 25. Till punkt 2 fogas en bestämmelse enligt vilken banken ska sörja för personalens rättigheter i händelse av likvidation.

Artikel 30 blir artikel 28 och ändras som följer: Enligt punkt 1 kan bankens råd med enhällighet besluta att upprätta filialer eller andra enheter vilka ska vara juridiska personer och ha ekonomisk självbestämmanderätt. Punkten ersätter den tidigare bestämmelsen utifrån vilken bankens råd med enhällighet

kan upprätta en europeisk investeringsfond. Enligt punkt 2 ska bankens råd med enhällighet anta stadgar för de filialer och enheter som avses i punkt 1. I stadgarna ska särskilt fastställas filialernas och enheternas mål, struktur, kapital, medlemsregler, säte, finansiella medel, interventionsmöjligheter och förfarande vid revision samt deras förhållande till bankens organ. Enligt punkt 3 får banken delta i förvaltningen av dessa filialer och enheter och bidra till deras tecknade kapital upp till det belopp som bankens råd med enhällighet bestämmer. Enligt punkt 4 ska protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier tillämpas på de filialer och enheter som avses i punkt 1 i den mån de faller under unionsrätten, på ledamöterna i deras organ då de fullgör sina uppgifter och på deras personal enligt samma villkor som gäller för banken. Enligt punkt 5 ska Europeiska unionens domstol, inom de gränser som fastställs längre fram, pröva tvister om åtgärder som antagits av organ som tillhör en filial eller enhet som omfattas av unionsrätten. Sådana åtgärder får överklagas av varje medlem i en sådan filial eller enhet i egenskap av medlem eller av medlemsstaterna enligt villkoren i artikel 230 i EUF-fördraget. Enligt punkt 6 får bankens råd med enhällighet besluta att personalen vid de filialer och enheter som faller under unionsrätten ska omfattas av samma anställningsvillkor som gäller för banken med iakttagande av deras respektive interna förfaranden.

Protokoll

om lokalisering av säten för Europeiska unionens institutioner och vissa av deras organ, byråer och enheter

Genom protokollet ändras det protokoll om lokalisering av säten för Europeiska gemenskapernas institutioner och vissa av deras organ och enheter samt för Europol som genom Amsterdamfördraget fogades till EU-fördraget och fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna som följer: Innehållet i det ändrade protokollet motsvarar protokoll nr 6 till det konstitutionella fördraget. Protokollet har genomgått överenskomna horisontella ändringar i fråga om Europeiska unionens domstol och vissa organ, byråer och enheter.

I protokollet åberopas artikel 289 i EUF-fördraget, enligt vilken sätet för unionens institutioner ska fastställas av medlemsstaternas regeringar i samförstånd. Jämfört med det nuvarande protokollet har hänvisningen till förstainstansrätten slopats, vilken lyder under EU-domstolen och i fortsättningen kallas tribunalen, och till Europeiska monetära institutet som har dragits in.

I protokollet finns inte några bestämmelser om Europeiska rådets säte, även om rådet enligt grundfördragen i ändrad lydelse enligt Lissabonfördraget är en av unionens institutioner. Enligt förklaring nr 22 fogad till slutakten från regeringskonferensen 2007 ska Europeiska rådet sammanträda i Bryssel. Inofficiella möten för stats- eller regeringscheferna har ordnats även på andra orter än i Bryssel.

Protokoll

om Europeiska unionens immunitet och privilegier

Genom protokollet ändras det protokoll om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier som ursprungligen var fogat till 1965 års fördrag om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna (det s.k. fusionsfördraget). Trots att fusionsfördraget upphävdes genom Amsterdamfördraget gäller protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier fortfarande,

utan att det har fogats till något visst grundfördrag.

Det protokoll som är fogat till Lissabonfördraget och som gäller ändring av protokollen till EU-fördraget, EG-fördraget och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen innehåller i fråga om protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier endast sådana tekniska anpassningar som behövs för att protokollet ska vara förenligt med de ändrade grundfördragen.

Eftersom bestämmelserna i protokollet utöver EU-fördraget och EUF-fördraget också gäller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, fogas protokollet även till Euratomfördraget.

Protokoll

om konvergenskriterier

Genom protokollet ändras protokoll (nr 21) om konvergenskriterier enligt artikel 121 i EG-fördraget. Det ändrade protokollet motsvarar i huvudsak protokoll nr 11 fogat till det konstitutionella fördraget. Konvergenskriterierna beskriver den nivå på ekonomiskt närmande som en medlemsstat ska nå för att kunna delta i den tredje etappen av EMU, dvs. införa euron. I det följande redogörs bara för de artiklar där innehållet i sak har förändrats i det nya protokollet jämfört med det gamla.

Innehållet i *artikel 3*, som gäller definitionen av kriteriet om deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism (den s.k. ERM, nuvarande ERM II), motsvarar i sak artikel 3 i det nuvarande protokollet. Förbudet för en medlemsstat att på eget initiativ devalvera sin valutas kurs fastställs dock i förhållande till euron och inte längre i förhållande till någon annan medlemsstats valuta.

Innehållet i *artikel 6* motsvarar i sak artikel 6 i det nuvarande protokollet. Artikeln gäller ett beslutsfattande enligt vilket rådet ska anta lämpliga bestämmelser om den närmare utformningen av de konvergenskriterier som anges i artikel 117a i EUF-fördraget. Den monetära kommittén har dock ersatts med den ekonomiska och finansiella kommittén, och Europeiska monetära institutet behöver inte längre höras under proceduren.

Konvergenskriterierna har diskuterats i någon mån när euroområdet har utvidgats. Kriterierna diskuterades dock inte i samband med den konstitutionella fördragsreformen. För att medlemsstaterna ska behandlas enhetligt måste kriterierna kvarstå oförändrade. I sista hand har kommissionen tillsammans med Europeiska centralbanken en central roll när det gäller att bedöma hur pass hållbart de nya medlemsstaternas närmande har varit och kommer att vara.

Protokoll

om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland

Det protokoll (nr 25) om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland som fogats till EG-fördraget ändras som följer: De bestämmelser om Storbritanniens eventuella anslutning till den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen ändras så att det föreskrivs om möjligheten att införa euron efter det att den tredje etappen redan har börjat. I protokollets ordalydelse beaktas dessutom att euron har ersatt ecun och att Europeiska monetära institutet har lagts ned. I bestämmelserna i protokollet görs tekniska ändringar som behövs för att hänvisningarna till artiklarna i EUF-fördraget ska vara tidsenliga. Innehållet i protokollet motsvarar det protokoll (nr 13) om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nord-

irland med avseende på den ekonomiska och monetära unionen som fogats till det konstitutionella fördraget. I det följande redogörs för de ändringar i sak som gjorts i protokollet.

Protokollet ändras så att enligt punkt 1 är Storbritannien inte förpliktat att införa euron annat än om landet till rådet anmäler sin avsikt att göra detta. Artikeln ersätter punkt 1 i det nuvarande protokollet, där det föreskrivs om Storbritanniens rätt att anmäla huruvida Storbritannien avser att gå över till den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen.

Enligt punkt 2 ska punkterna 3–8 och 10 i protokollet tillämpas på Storbritannien eftersom landet den 16 oktober 1996 och den 30 oktober 1997 har anmält att landet inte deltar i den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen. Enligt motsvarande punkt 2 i det nuvarande protokollet ska protokollet vara tillämpligt på Storbritannien beroende på om det går över till den tredje etappen.

Punkt 3, enligt vilken Förenade kungariket inte hänförs till den majoritet av medlemsländer som uppfyller de nödvändiga kriterierna för införande av en gemensam valuta, stryks. De efterföljande punkterna omnumreras i enlighet med detta.

Punkt 5 blir punkt 4. Punkten gäller de artiklar i EUF-fördraget som inte ska tillämpas på Storbritannien. Till punkten har fogats en hänvisning till blivande artikel 188o i EUF-fördraget, vilken gäller euroområdets yttre representation. Till punkt 4 har dessutom fogats en hänvisning till artikel 99 i EUF-fördraget, vilken gäller de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken i medlemsstaterna och unionen. Denna artikel ska inte tillämpas på Storbritannien vad avser antagandet av de delar av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken som rör euroområdet generellt.

Till punkt 6, som blir punkt 5, fogas en bestämmelse om att Storbritannien ska bemöda sig om att undvika ett alltför stort underskott i den offentliga sektorns finanser.

Protokoll

om vissa bestämmelser angående Danmark

I protokoll (nr 26) om vissa bestämmelser angående Danmark fogat till EG-fördraget föreskrivs om Danmarks möjlighet att anmäla huruvida det ämnar delta eller inte delta i den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen. Protokollet görs tidsenligt på så vis att när den tredje etappen redan har genomförts är utgångspunkten i protokollet att Danmark har lämnat sin anmälan till rådet den 3 november 1993. Protokollet ändras inte i sak. Innehållet i protokollet motsvarar det protokoll (nr 14) om vissa bestämmelser angående Danmark med avseende på den ekonomiska och monetära unionen som fogats till det konstitutionella fördraget.

Protokoll

om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

Det protokoll om införlivande av Schengenregelverket inom Europeiska unionens ramar som fogades till EU-fördraget och EG-fördraget genom Amsterdamfördraget ändras. Protokollet har ändrats betydligt i synnerhet när det gäller Förenade kungarikets och Irlands deltagande.

Protokollets namn har ändrats, och ingressen och i artiklarna 1, 2, 4 och 6 har genomgått tekniska ändringar som föranleds av Lissabonfördraget samt anslutningsfördraget och anslutningsakten för Republiken Bulgarien, Republiken Tjeckien, Republiken Estland, Republiken Cypern, Republiken Lett-

land, Republiken Litauen, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Polen, Rumänien, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien. Dessutom har texten till vissa delar förenklats och gjorts tidsenlig, och med anledning av det har också artikel 7 upphävts som obehövlig. Innehållet i ändringarna motsvarar i sak motsvarande protokoll nr 17 fogat till det konstitutionella fördraget. Vid regeringskonferensen 2007 intogs dessutom nya bestämmelser om Danmarks (artikel 3) samt Storbritanniens och Irlands (artikel 5) deltagande i Schengenregelverket.

Artikel 3 gäller Danmarks deltagande i Schengenregelverket. Artikeln ersätts genom en hänvisning till de relevanta bestämmelserna i protokollet om Danmarks ställning. Protokollet om Danmarks ställning behandlas längre fram i detaljmotiveringen till det.

Artikel 5 innehåller bestämmelser om vidareutveckling av Schengensamarbetet. Innehållet i punkt 1 motsvarar i sak nuvarande artikel 5.1 i protokollet till EU-fördraget och EG-fördraget. Innehållet är detsamma som i motsvarande artikel i protokollet till det konstitutionella fördraget. Till artikeln har fogats nya punkter 2 och 3 som inte ingår i de nuvarande grundfördragen eller det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 2 kan Irland eller Förenade kungariket skriftligen inom tre månader underrätta rådet om att den inte önskar delta i ett förslag eller initiativ för att utveckla Schengenregelverket, även om rådet redan i enlighet med artikel 4 helt eller till vissa delar har godkänt en sådan begäran av staten om att delta i Schengenregelverket. I sådana situationer deltar inte Irland eller Förenade kungariket i antagandet av rättsakten. Så snart som Irland eller Förenade kungariket har lämnat sin underrättelse om att den trots allt inte vill delta, ska förfarandet för antagandet av den åtgärd som utvecklar Schengenregelverket avbrytas fram till dess att det förfarande som anges i punkterna 3 och 4 i artikeln har avslutats eller till dess att underrättelsen har dragits tillbaka. Underrättelsen kan dras tillbaka när som helst under det förfarande som avses i punkterna 3 och 4.

I punkt 3 föreskrivs om en situation där Irland eller Förenade kungariket har lämnat en underrättelse i enlighet med punkt 2 om att den trots allt inte vill delta i ett förslag eller initiativ till att utveckla Schengenregelverket. Alla beslut som har fattats av rådet i enlighet med artikel 4 ska då för den medlemsstat som lämnat en underrättelse inte längre tillämpas i den utsträckning som rådet anser nödvändig. Ett beslut av rådet i enlighet med artikel 4 ska inte längre tillämpas på villkor som ska fastställas i ett beslut av rådet, som ska besluta med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen. Beslutet ska inte längre tillämpas från och med den dag då åtgärden för att utveckla Schengenregelverket träder i kraft. I punkt 3 anges de kriterier i enlighet med vilka rådet ska anta beslutet: rådet ska sträva efter att den berörda medlemsstaten även i fortsättningen deltar i så stor utsträckning som möjligt, utan att detta allvarligt påverkar den praktiska genomförbarheten av Schengenregelverkets olika delar, samtidigt som deras samstämmighet respekteras. Kommissionen ska lägga fram sitt förslag så snart som möjligt efter det att Irland eller Förenade kungariket har lämnat en underrättelse enligt punkt 2 om att den trots allt inte vill delta i ett förslag eller initiativ för att utveckla Schengenregelverket. Rådet ska, vid behov efter att ha sammankallat två på varandra följande möten, fatta beslut inom fyra månader efter kommissionens förslag.

I punkt 4 föreskrivs om en situation där rådet inte har antagit ett beslut efter fyra månader. En medlemsstat får då utan dröjsmål begära att ärendet överlämnas till Europeiska rådet. Europeiska rådet ska vid sitt nästa möte, med kvalificerad majoritet och på förslag av kommissionen, anta ett beslut i enlighet med de kriterier som avses i punkt 3.

I punkt 5 föreskrivs om en situation där rådet eller Europeiska rådet, alltefter omständigheterna, inte har antagit sitt beslut efter det att förfarandet enligt punkt 3 eller 4 har avslutats. Det avbrutna förfarandet för antagande av en åtgärd för att utveckla Schengenregelverket ska då återupptas. Om denna åtgärd antas senare ska alla beslut som rådet har fattat i enlighet med artikel 4, från och med den dag då åtgärden träder i kraft, inte längre vara tillämpliga för den berörda medlemsstaten i den utsträckning och på de villkor som kommissionen beslutar, om inte medlemsstaten har dragit tillbaka sin underrättelse enligt punkt 2 före antagandet av åt-

gärden. Det innebär i praktiken att Förenade kungariket eller Irland helt och hållet faller utanför samarbetet enligt Schengenprotokollet. Kommissionen ska besluta senast den dag då den ovan nämnda åtgärden antas. När kommissionen fattar sitt beslut ska den respektera de kriterier som avses i punkt 3.

Protokoll

om tillämpning av artikel 22a på Förenade kungariket och Irland

Protokollet om tillämpning av vissa inslag i artikel 14 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på Förenade kungariket och Irland, vilket fogades till EU-fördraget och EG-fördraget genom Amsterdamfördraget, ändras så att det genomgår tekniska ändringar som föranleds av Lissabonfördraget. Enligt protokollet ska Förenade kungariket och Irland ha rätt att genomföra inre gränskontroller vid sina gränser med andra medlemsstater. Protokollet fogat till det konstitutionella fördraget innehåller motsvarande tekniska ändringar.

Protokoll

om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa

Genom Amsterdamfördraget fogades protokollet (nr 4) om Förenade kungarikets och Irlands ställning till EU-fördraget och EG-fördraget. Enligt protokollet ska Förenade kungariket och Irland inte delta i rådets beslut om föreslagna åtgärder som gäller rättsliga och inrikes frågor enligt EG-fördraget, dvs. politiken för invandring, asyl och gränskontroll samt det civilrättsliga samarbetet (unionens första pelare), och besluten ska inte tillämpas i dessa stater. Förenade kungariket och Irland kan dock från fall till fall meddela att de deltar i åtgärderna enligt första pelaren, antingen innan beslutet antas eller efter att det har antagits (den s.k. *opt in*-rätten). Protokollet har genomgått tekniska ändringar som föranleds av Lissabonfördraget. Dessutom ändras protokollet genom att dess tillämpningsområde utvidgas till att gälla hela avdelningen IV i EUF-fördragets tredje del. Avdelningen innehåller bestämmelser om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. I anslutning till tillämpningsområdet har nya artiklar 4a och 9 fogats till protokollet. Genom artikel 4a utvidgas tillämpningsområdet till att omfatta sådana åtgärder som föreslås eller beslutas i enlighet med tredje delen avdelning IV i EUF-fördraget och som ändrar en befintlig åtgärd och anger eventuella följder av en underrättelse. Enligt blivande artikel 9 ska protokollet i fråga om Irland inte tillämpas på artikel 61h i EUF-fördraget, vilken gäller bekämpning av terrorism. Till protokollet har fogats en bestämmelse om Förenade kungarikets och Irlands deltagande i utvärderingar som rör de områden som omfattas av tredje delen avdelning IV i EUF-fördraget (blivande artikel 3.1 tredje stycket). Till artikeln har också fogats en bestämmelse om ett förfarande som möjliggör beslut om att också Förenade kungariket och Irland ska delta i täckningen av de ekonomiska konsekvenserna av en åtgärd enligt tredje delen avdelning IV i EUF-fördraget (artikel 5) och

en bestämmelse om den bindande karaktären i vissa fall för de bestämmelser på grundval av artikel 16b i EUF-fördraget som avser behandling av personuppgifter i medlemsstaterna (artikel 6a).

Tillämpningsområdet för undantag som beviljats Förenade kungariket och Irland påverkas av att Schengenregelverket har införlivats i artikel 4 i protokollet om Europeiska unionen. Med stöd av artikeln beslutar rådet på begäran av Förenade kungariket eller Irland om deras deltagande i tillämpningen av Schengenregelverket också på de områden som undantagen gäller.

I *artikel 3*, som gäller Förenade kungarikets och Irlands möjlighet att meddela sitt intresse av att delta i beslutet om och tillämpningen av ett förslag som har lagts fram med stöd av tredje delen avdelning IV i EUF-fördraget, har ett nytt tredje stycke fogats till punkt 1. Enligt det nya stycket ska i åtgärder som beslutas i enlighet med artikel 61c i EUF-fördraget fastställas villkoren för Förenade kungarikets och Irlands deltagande i utvärderingar som rör de områden som omfattas av tredje delen avdelning IV i EUF-fördraget. Det finns inte någon motsvarande bestämmelse i de nuvarande grundfördragen, men bestämmelsen ingår i artikel 3.1 i motsvarande protokoll (nr 19) fogat till det konstitutionella fördraget.

Till protokollet fogas en *ny artikel 4a*, som utvidgar protokollets tillämpningsområde. Någon motsvarande bestämmelse ingår inte i de nuvarande grundfördragen eller det konstitutionella fördraget.

Enligt punkt 1 är protokollet i fråga om Förenade kungariket och Irland tillämpligt också på sådana åtgärder som föreslås eller beslutas i enlighet med tredje delen avdelning IV i EUF-fördraget och som ändrar en befintlig åtgärd som är bindande för medlemsstaterna.

Enligt punkt 2 kan rådet på förslag av kommissionen konstatera att Förenade kungarikets eller Irlands uteblivna deltagande i den ändrade versionen av en befintlig åtgärd gör det praktiskt omöjligt för andra medlemsstater eller unionen att tillämpa åtgärden. Rådet kan då uppmana Förenade kungariket eller Irland att lämna en underrättelse i enlighet med artikel 3 eller 4 om sin vilja att delta i den aktuella åtgärden. Samma dag som rådet har gjort ett sådant konstaterande börjar ytterligare en tvåmånadersperiod vid tillämpning av artikel 3.

Om Förenade kungariket eller Irland inte lämnar någon underrättelse i enlighet med artikel 3 eller 4 inom tvåmånadersperioden, ska den befintliga åtgärden inte längre vara bindande för eller tillämplig på medlemsstaten, om den inte har lämnat någon underrättelse enligt artikel 4 förrän ändringsåtgärden trädde i kraft. Detta får verkan den dag då ändringsåtgärden träder i kraft eller vid utgången av tvåmånadersperioden, beroende på vilket som inträffar sist.

För tillämpning av punkt 2 ska rådet, efter att ha diskuterat ärendet ingående, besluta med kvalificerad majoritet av sina medlemmar som företräder de medlemsstater som deltar eller har deltagit i antagandet av ändringsåtgärden. En kvalificerad majoritet av rådet definieras i enlighet med artikel 205.3 led a i EUF-fördraget.

Enligt punkt 3 får rådet med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen slå fast att Förenade kungariket eller Irland ska ta eventuella direkta ekonomiska konsekvenser som landets avbrutna deltagande i den befintliga åtgärden med nödvändighet och oundvikligen har lett till.

Enligt punkt 4 ska artikel 4a inte påverka tillämpningen av artikel 4.

Artikel 5 begränsar den ekonomiska belastningen för en medlemsstat som inte är bunden av en åtgärd, utöver de administrativa kostnader detta åsamkar institutionerna. Till artikeln har fogats en bestämmelse om att rådet kan avvika från huvudregeln med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet. Bestämmelsen ingår inte i de nuvarande grundfördragen, men däremot i artikel 5 i motsvarande protokoll (nr 19) till det konstitutionella fördraget.

Till protokollet fogas en *ny artikel 6a*, där det föreskrivs om den bindande karaktären i vissa fall för de bestämmelser på grundval av artikel 16b i EUF-fördraget som avser behandling av personuppgifter i medlemsstaterna. Någon motsvarande artikel ingår inte i de nuvarande grundfördragen eller det konstitutionella fördraget.

Enligt artikeln ska Förenade kungariket och Irland inte vara bundna av de bestämmelser på grundval av artikel 16b i EUF-fördraget

som avser behandling av personuppgifter i medlemsstaterna när dessa utövar verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för tredje delen avdelning IV kapitlen 4 och 5 i EUF-fördraget, i de fall då dessa medlemsstater inte är bundna av unionens bestämmelser om formerna för straffrättsligt samarbete eller polissamarbete. Enligt de sistnämnda bestämmelserna måste de bestämmelser iakttas som fastställts på grundval av artikel 16b i EUF-fördraget.

Till protokollet fogas en *ny artikel 9*, där det föreskrivs om protokollets tillämpningsområde i fråga om Irland. Någon motsvarande artikel ingår inte i de nuvarande grundfördragen eller det konstitutionella fördraget.

Enligt artikeln ska protokollet i fråga om Irland inte tillämpas på artikel 61h i EUF-fördraget, vilken gäller bekämpning av terrorism.

Protokoll

om Danmarks ställning

Genom Amsterdamfördraget fogades protokollet om Danmarks ställning till EU-fördraget och EG-fördraget. Enligt protokollet ska Danmark inte delta i rådets beslut om föreslagna åtgärder som gäller rättsliga och inrikes frågor enligt EG-fördraget, dvs. politiken för invandring, asyl och gränskontroll samt det civilrättsliga samarbetet (unionens första pelare), och besluten ska inte tillämpas i Danmark. Till skillnad från Förenade kungariket och Irland som fått *opt in-rätt* kan Danmark inte från fall till fall meddela att landet deltar i åtgärder enligt första pelaren. Danmark deltar dock fullödigt i Schengenregelverket, men till den del regelverket gäller första pelaren ska akterna i förhållande till Danmark behandlas som förpliktelser enligt internationell rätt med juridiska verkningar.

Genom Lissabonfördraget ändras tillämpningsområdet för och innehållet i det undantag som genom protokollet tilldelats landet. Dessutom blir det möjligt för Danmark att införa *opt in-rätt*. Det ändrade protokollet utvidgar på det hela taget politikområdena för ett område med frihet, säkerhet och rättvisa som utgör det ursprungliga protokollets tillämpningsområde (tredje delen avdelning IV i EUF-fördraget). Danmark deltar i Schengenregelverket så som för närvarande, men i övrigt faller Danmark helt utanför samarbetet i fråga om rättsliga och inrikes frågor. I det ändrade protokollet finns en övergångsbestämmelse för det gällande regelverket om unionens polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Till protokollet har dessutom fogats en bestämmelse om att Danmark inte ska vara bundet av de bestämmelser på grundval av artikel 16b i EUF-fördraget som avser behandling av personuppgifter i medlemsstaterna inom området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Till protokollet har också fogats en ny bestämmelse som gör det möjligt att utifrån en underrättelse från Danmark ersätta bestämmelserna i protokollet med de bestämmelser som ingår som bilaga till protokollet. Bestämmelserna i bilagan innebär att den *opt in-rätt* som Förenade kungariket och Irland har kan införas också för Danmark i fråga om åtgärderna enligt tredje delen avdelning IV i EUF-fördraget. Utöver de ändringar som gäller tillämpningsområdet och bilagan har ingressen och artiklarna genomgått tekniska ändringar som föranleds av Lissabonfördraget. Dessutom har artiklarna omplacerats. Innehållet i det protokoll om Danmarks ställning som fogats till Lissabonfördraget motsvarar i sak till övervägande del det protokoll (nr 20) om Danmarks ställning som fogats till det konstitutionella fördraget.

Till artikel 2 har fogats en övergångsbestämmelse enligt vilken i synnerhet sådana unionsakter på området för polissamarbete och straffrättsligt som antas före ikraftträdandet av Lissabonfördraget och ändras, ska fortsätta att vara bindande för eller tillämpliga på Danmark i oförändrad form. Bestämmelsen finns inte i protokollet till de nuva-

rande fördragen, men en bestämmelse som till sitt innehåll i sak motsvarar den ingår i det protokoll om Danmarks ställning som fogats till det konstitutionella fördraget (artikel 6).

Enligt *artikel 2a* innebär artikel 2 i protokollet, vilken ställer Danmark utanför unionens regelverk på grundval av tredje delen avdelning IV i EUF-fördraget, att Danmark också faller utanför tillämpningsområdet för de bestämmelser grundade på artikel 16b i EUF-fördraget som avser behandling av personuppgifter i medlemsstaterna när dessa utövar verksamhet inom området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Det finns inte någon motsvarande bestämmelse i protokollet till de nuvarande fördragen eller i protokollet till det konstitutionella fördraget.

Artikel 5 är tidigare artikel 6 och gäller unionsåtgärder som har anknytning till försvarsfrågor. Till första stycket har fogats en bestämmelse enligt vilken Danmark inte kommer att hindra övriga medlemsstater från att vidareutveckla sitt samarbete på det område som omfattas av artiklarna 13.1, 28a och 28b–28e i EUF-fördraget och som har betydelse för försvarsfrågor, även om Danmark inte deltar i åtgärderna. Enligt första stycket behöver Danmark inte heller göra militära kapaciteter tillgängliga för unionen. Några motsvarande bestämmelser ingår inte i protokollet till de nuvarande fördragen, men bestämmelser med samma innehåll ingår i artikel 5 i protokollet till det konstitutionella fördraget.

Artikel 8 är ny. Enligt artikeln får Danmark i enlighet med sina konstitutionella krav övergå till det opt in-förfarande som avses i bilagan till protokollet, vilket innebär att Danmark från fall till fall får meddela om sitt deltagande i bestämmelserna om rättsliga och inrikes frågor. Samtidigt blir Schengenregelverket, som i förhållande till Danmark behandlas som en förpliktelse enligt internationell rätt, normal unionsrätt i förhållande till Danmark.

Protokoll

om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater

Protokollet om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater fogades till EG-fördraget genom Amsterdamfördraget. Det ursprungliga protokollet har genomgått tekniska ändringar som föranleds av Lissabonfördraget. Dessutom har ordalydelsen förenklats och gjorts tidsenlig. Ett motsvarande protokoll (nr 22) ingår också i det konstitutionella fördraget.

Protokoll

om ekonomisk, social och territoriell sammanhållning

Protokollets rubrik har kompletterats med ett omnämnande av territoriell sammanhållning. Innehållet i det ändrade protokollet motsvarar protokollet om ekonomisk och social sammanhållning fogat till EG-fördraget genom EU-fördraget. I protokollet har strukits uttryck som i huvudsak hänförde sig till den tidpunkt då de upprättades och som numera är föråldrade. Dessutom innehåller det ändrade protokollet sådana tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet ska vara förenligt med EU-fördraget och EUF-fördraget. Det ändrade protokollet motsvarar protokoll nr 29 till det konstitutionella fördraget.

ÖVRIGA PROTOKOLL

Protokoll

om förfarandet vid alltför stora underskott

Det protokoll (nr 20) om förfarandet vid alltför stora underskott som fogats till EG-fördraget ändras så att det genomgår de horisontella ändringar som gäller hela Lissabonfördraget. Hänvisningen till EG-fördraget ersätts med en hänvisning till EUF-fördraget. Det ändrade protokollet har samma innehåll som protokoll nr 10 till det konstitutionella fördraget. I protokollet föreskrivs om förfaranden som syftar till att säkerställa att EMU-länderna inte ökar sin offentliga skuld på ett ansvarslöst sätt och därmed orsakar ett inflationstryck inom hela euroområdet.

Protokoll

om Frankrike

Det protokoll (nr 27) om Frankrike som fogats till EG-fördraget och som gäller ordningen för CFP-francen ändras så att uttrycket ”utomeuropeiska territorier” ersätts med uttrycket ”Nya Kaledonien och Franska Polynesien samt på Wallis- och Futunaöarna”. Innehållet i det ändrade protokollet är detsamma som i protokoll nr 16 till det konstitutionella fördraget.

Enligt den *enda artikeln* får Frankrike behålla ensamrätten till penningutgivning i Nya Kaledonien och Franska Polynesien samt på Wallis- och Futunaöarna enligt villkoren i sin nationella lagstiftning och ha ensamrätt att fastställa CFP-francens parivärde.

Protokoll

om medlemsstaternas yttre förbindelser i fråga om passage av yttre gränser

Det protokoll (nr 31) om medlemsstaternas yttre förbindelser i fråga om passage av yttre gränser som fogats till EG-fördraget genom Amsterdamfördraget ändras. Protokollet genomgår tekniska hänvisningsändringar som föranleds av ändringen av EU-fördraget. Det ändrade protokollet motsvarar protokoll nr 21 till det konstitutionella fördraget.

Protokoll

om artikel 17 i fördraget om Europeiska unionen

Protokoll nr 1 som fogades till EU-fördraget genom Amsterdamfördraget ändras så att uttrycket ”inom ett år från Amsterdamfördragets ikraftträdande” stryks i rättsaktsdelen. Enligt protokollet ska unionen tillsammans med Västeuropeiska unionen (WEU) utarbeta arrangemang för ett ökat ömsesidigt samarbete. Innehållet i det ändrade protokollet motsvarar i sak protokoll nr 24 till det konstitutionella fördraget.

Protokoll

om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna

Det protokoll (nr 32) om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna som fogades till EG-fördraget genom Amsterdamfördraget genomgår tekniska ändringar som är nödvändiga för att protokollet ska vara förenligt med Lissabonfördraget. Hänvisningen till EG-fördraget i ingressen ersätts med en hänvisning till EUF- och EU-fördragen. Det ändrade protokollet motsvarar protokoll nr 27 till det konstitutionella fördraget.

Protokoll

om import till Europeiska unionen av oljeprodukter som raffinerats i Nederländska Antillerna

Det protokoll (nr 14) om import till Europeiska gemenskapen av oljeprodukter som raffinerats i Nederländska Antillerna som genom 1962 års konvention gällande en översyn av EG-fördraget fogades till det nämnda fördraget ändras så att det genomgår tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet ska vara förenligt med beslutsförfarandena enligt Lissabonfördraget. Det ändrade protokollet motsvarar protokoll nr 25 till det konstitutionella fördraget.

Protokoll

om artikel 141 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Det protokoll (nr 17) om artikel 141 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen som fogades till EG-fördraget genom EU-fördraget ändras så att protokollets rubrik ändras tekniskt i enlighet med ändringen av namnet på EG-fördraget. Också artikelhänvisningen i protokollet ändras så att det hänvisas till EUF-fördraget. Protokollet gäller beaktandet av förmåner för arbetstagare på grund av sociala trygghetssystem vid tillämpning av artikel 141 i EUF-fördraget, vilken gäller lika lön för män och kvinnor. Innehållet i det ändrade protokollet är detsamma som i protokoll nr 28 till det konstitutionella fördraget.

Protokoll

om en särskild ordning för f

Det protokoll (nr 15) om en särskild ordning för Grönland som fogades till EG-fördraget genom Fördraget om ändring av fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna i fråga om Grönland ändras så att det genomgår de horisontella ändringar som gäller hela Lissabonfördraget. Hänvisningen till EG-fördraget ersätts med en hänvisning till EUF-fördraget. Artikel 2, som gäller övergångsåtgärder, slopas. Innehållet i det ändrade protokollet är detsamma som i protokoll nr 30 till det konstitutionella fördraget.

Protokoll

om artikel 40.3.3 i Irlands författning

Det protokoll (nr 7) som genom EU-fördraget fogades till EU-fördraget och EG-fördraget ändras så att rubriken ändras till ”om artikel 40.3.3 i Irlands författning”. Protokollet genomgår också sådana tekniska anpassningar som är nödvändiga för att protokollet ska vara förenligt med Lissabonfördraget. Uttrycket ”Inga bestämmelser i fördraget om Europeiska unionen, i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna” ersätts med uttrycket ”Inga bestämmelser i fördragen, i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen”. Det ändrade protokollet motsvarar protokoll nr 31 till det konstitutionella fördraget.

Protokoll

om de ekonomiska följderna av att EKSG-fördraget upphör att gälla och om kol- och stålforskningsfonden

Med undantag för titlarna på rättsakterna och med de undantag som beskrivs nedan motsvarar det protokoll (nr 34) om de ekonomiska följderna av att EKSG-fördraget upphör att gälla och om kol- och stålforskningsfonden som fogats till EG-fördraget, i ändrad form enligt Lissabonfördraget, protokoll nr 35 till det konstitutionella fördraget.

Ingressen ändras så att de två första styckena i det nuvarande protokollet ersätts med stycket ”SOM ERINRAR om att Europeiska kol- och stålgemenskapens alla tillgångar och skulder per den 23 juli 2002 har överförts till Europeiska gemenskapen från och med den 24 juli 2002”.

Artikel 1, som gäller Kol- och stålforskningsfondens tillgångar och intäkterna från dessa tillgångar, motsvarar punkterna 2 och 3 i artikel 1 i det nuvarande protokollet. Punkt 1 i artikel 1 i det nuvarande protokollet slopas.

Artikel 2, som gäller beslutsförfaranden för antagande av de nödvändiga bestämmelserna för genomförande av protokollet, motsvarar i huvuddrag artikel 2 i det nuvarande protokollet.

Enligt punkt 1 ska de nödvändiga bestämmelserna för genomförandet av protokollet, inklusive grundprinciperna, dock antas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter Europaparlamentets godkännande. För närvarande antar rådet bestämmelserna med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Enligt punkt 2 ska rådet, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, föreskriva åtgärder med flerårig a ekonomiska riktlinjer för förvaltning av Kol- och stålforskningsfondens tillgångar och tekniska riktlinjer för fondens forskningsprogram. I artikeln ingår inte längre något omnämnande av beslut om särskilda beslutsförfaranden. Enligt det konstitutionella fördraget ska rådet med kvalificerad majoritet och på förslag av kommissonen och efter att ha hört Europaparlamentet anta europeiska förordningar eller europeiska beslut.

Artikel 3 motsvarar artikel 3 i det nuvarande protokollet, med undantag för hänvisningsbestämmelsen. Enligt artikeln ska bestämmelserna i fördragen vara tillämpliga, om inte annat föreskrivs i protokollet och i rättsakter som antas på grundval av det.

Artikel 2

Protokoll nr 1 om ändring av de protokoll som är fogade till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och/eller fördraget om

upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen innehåller också en artikel 2 som innehåller tekniska ändringar som gäller omnumreringen av artiklarna i protokollen.

Enligt punkt 1 ska artiklarna i protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga och protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier, ändrade genom Lissabonfördraget, numreras om i enlighet med jämförelsetabellerna i bilagan till det här protokollet. De korshänvisningar till artiklar i nämnda protokoll som finns i dessa protokoll ska anpassas i enlighet med nämnda tabeller.

Enligt punkt 2 ska de hänvisningar till skäl i ingresser i de i punkt 1 angivna protokollen eller till artiklar i nämnda protokoll och som finns i övriga protokoll eller primärrättsakter anpassas i enlighet med det här protokollet. Dessa anpassningar gäller även de fall då bestämmelsen i fråga har upphört att gälla.

Enligt punkt 3 ska de hänvisningar till skäl i ingresser i de i punkt 1 angivna protokollen eller till artiklar i nämnda protokoll och som finns i andra instrument eller akter anpassas i enlighet med det här protokollet.

Bilaga

om jämförelsetabeller som avses i artikel 2 i protokoll nr 1 om ändring av de protokoll som är fogade till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

I bilagan till protokollet presenteras de i artikel 2 avsedda ändrade artikelnumren i protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga och protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier.

Protokoll nr 2

om ändring av fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

Lissabonfördraget innebär att fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratomfördraget) i stor utsträckning kvarstår oförändrat. Regeringskonferenserna 2004 och 2007 behandlade inte egentligen Euratomfördraget, men i fördraget görs dock sådana ändringar som är nödvändiga för att anpassa det till bestämmelserna i de övriga grundfördragen. Anpassningarna gäller framför allt de bestämmelser i Euratomfördraget som gäller institutionerna och finanserna. Avsikten är att den nuvarande rättsverkan av Euratomfördraget och de akter som antagits på grund av det inte ska ändras. Anpassningarna ingår i detta protokoll. Ett protokoll med motsvarande innehåll (nr 36) ingår i det konstitutionella fördraget.

Enligt *artikel 1* i protokollet ändras Euratomfördraget i den version som gäller vid ikraftträdandet av Lissabonfördraget.

Enligt *artikel 2* ska rubriken till Euratomfördragets avdelning III ”Institutionella bestämmelser” ersättas med rubriken "Institutionella och finansiella bestämmelser".

Enligt *artikel 3* ska ett nytt kapitel I införas i början av Euratomfördragets avdelning III. Kapitlet innehåller bara en enda artikel, artikel 106a, som gäller tillämpning av vissa bestämmelser EU-fördraget och EUF-fördraget på Euratom.

I blivande artikel 106a anges vilka artiklar i EU- och EUF-fördraget som ska tillämpas på frågor som hör till området för Euratomfördraget. Enligt artikeln ska följande artiklar tillämpas på frågor som hör till området för Eu-

ratomfördraget: artiklarna 9, 9a, 9b, 9c, 9d, 9e och 9f (vilka gäller unionens institutionella ram) i EU-fördraget, artiklarna 246, 256a, 249, 249b, 249c, 249db, 249c, 253 och 254 (vilka gäller unionens övriga institutioner samt unionens rättsakter), 195 (som gäller Europeiska ombudsmannen), 21 (som gäller medborgarnas rättigheter), 268, 269 ja 270a (vilka gäller unionens finanser) i EUF-fördraget , artiklarna 7 (som gäller överträdelser av unionsprinciperna) 34 och 35 (vilka gäller medlemskap i unionen) i EU-fördraget, artiklarna 190─201 (vilka gäller Europaparlamentet), 201a (som gäller Europeiska rådet), 204─209 (vilka gäller rådet), 213─236, 238, 239, 240, 292 och 241–245 (vilka gäller kommissionen, EU-domstolen och lösning av tvister), 248 och 247 (vilka gäller revisionsrätten), 258, 249, 260 och 261 (vilka gäller Ekonomiska och sociala kommittén), 250, 251, 252, 254a, 21a, 247, 258, 210, 256, 270b, 272, 273, 273a, 274, 275, 276, 277, 279, 279a, 279b och 280 (vilka gäller gemensamma bestämmelser för unionens institutioner, unionens budgetram och budget samt bekämpning av bedrägerier), 283 (som gäller tjänsteföreskrifter som ska tillämpas på tjänstemännen vid unionen) och 290 (vilken gäller språkanvändningen vid unionen) i EUF-fördraget, artiklarna 33.2 och 33.5 (vilka gäller ordinarie ändringsförfarande i fråga om grundfördragen) i EU-fördraget samt protokollet om övergångsbestämmelser.

Enligt blivande artikel 106a.2 gäller att inom ramen för Euratomfördraget ska hänvisningarna till unionen, EU-fördraget, EUF-fördraget eller fördraget i de bestämmelser som avses i punkt 1 samt i bestämmelserna i de protokoll som är fogade till såväl fördragen som Euratomfördraget läsas som hänvisningar till Euratom och Euratomfördraget.

Enligt blivande artikel 106a.3 ska bestämmelserna i EU- fördraget och EUF-fördraget inte påverka bestämmelserna i Euratomfördraget.

Enligt *artikel 4* ska i avdelning III i Euratomfördraget kapitlen I (som gäller gemenskapens institutioner), II (som gäller gemensamma bestämmelser för institutionerna) och III (som gäller Ekonomiska och sociala kommittén) omnumreras till II, III och IV.

Genom *artikel 5* upphävs vissa artiklar i Euratomfördraget: artiklarna 3 (som gäller de institutioner som har hand om Euratoms uppgifter), 107–132 (vilka gäller gemenskapens institutioner), 136–143, 146–156 (vilka gäller gemenskapens domstol), 158–163 (vilka gäller domstolen, revisionsrätten och gemensamma bestämmelser om institutionerna), 165–170 (vilka gäller Ekonomiska och sociala kommittén), 173, 173a, 175, 177–179a, 180b, 181, 183, 183a, (vilka gäller unionens finanser), 190 (som gäller fastställande av regleringen av språkanvändningen vid gemenskapens institutioner) och 204 (som gäller upphävande av rösträtten för en medlemsstat).

Enligt *artikel 6* ska rubriken till avdelning IV i Euratomfördraget ”Finansiella bestämmelser” ersättas med rubriken ”Särskilda finansiella bestämmelser”.

Genom *artikel 7* företas ändringar av teknisk natur i Euratomfördraget.

Enligt punkt 1 ska hänvisningarna till artiklarna 141 och 142 (vilka gäller väckande av talan hos gemenskapens domstol när en medlemsstat har underlåtit att uppfylla en skyldighet enligt fördraget) i artikel 38 tredje stycket och artikel 82 tredje stycket i Euratomfördraget ersättas med hänvisningar till artiklarna 226 och 227 i EUF-fördraget.

Enligt punkt 2 ska hänvisningarna till artikel 183 (som gäller antagande av finansiella förordningar) i artikel 171.2 (som gäller Försörjningsbyråns inkomster och utgifter) och artikel 176.3 (som gäller grupperingen av anslagen till forsknings- och investeringsutgifter) i Euratomfördraget ersättas med en hänvisning till artikel 279 i EUF-fördraget.

Enligt punkt 3 ska hänvisningen till artikel 177.5 (som gäller vägningen av rösterna i rådet när lån fastställs) i artikel 172.4 (som gäller lån som upptas för finansiering av forskning och investeringar) i Euratomfördraget ersättas med en hänvisning till artikel 272 i EUF-fördraget.

Enligt punkt 4 ska ordet ”domstolen” i Euratomfördraget, i respektive böjningsform, ersättas med begreppet ”Europeiska unionens domstol”.

Enligt *artikel 8* ska artikel 191 genomgå en språklig översyn. Enligt artikeln ska Euratom, på de villkor som anges i protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier, inom medlemsstaternas territorier åtnjuta den immunitet och de privilegier som

krävs för att den ska kunna fullgöra sin uppgift.

Enligt *artikel 9* ska artikel 206 (som gäller ingående av associeringsavtal) i Euratomfördraget genomgå språkliga ändringar. Dessutom ska hänvisningen till artikel 48 i EU-fördraget (vilken gäller ändring av unionens grundfördrag) i tredje stycket ersättas med en hänvisning till artikel 48.2–48.5 i EU-fördraget, vilka gäller ordinarie ändringsförfarande.

Enligt *artikel 10* ska Euratoms inkomster och utgifter, med undantag av Försörjningsbyråns och de gemensamma företagens inkomster och utgifter, tas upp i unionens budget.

BILAGA

Jämförelsetabeller enligt artikel 5 i Lissabonfördraget

Enligt artikel 5 i Lissabonfördraget ska artiklarna, avsnitten, kapitlen, avdelningarna och delarna i EU-fördraget och EUF-fördraget numreras om i enlighet med jämförelsetabellen i bilagan till fördraget. Jämförelsetabellen ingår som bilaga till Lissabonfördraget. Utöver nya artikelnummer innehåller bilagan fotnoter där det klargörs vilka artiklar som ersätter innehållet i sak i de artiklar som upphävs och ersätts.

1.6 Regeringskonferensens slutakt

A. Förklaringar om bestämmelser i fördragen

1. Förklaring

om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

Enligt förklaringen bekräftas i stadgan om de grundläggande rättigheterna, som är rättsligt bindande, de grundläggande rättigheter som garanteras av konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och som de följer av de konstitutionella traditioner som är gemensamma för medlemsstaterna. I andra stycket betonas att stadgan inte utvidgar tillämpningsområdet för unionsrätten utöver unionens befogenheter. Stadgan fastställer inte heller någon ny befogenhet eller uppgift för unionen och ändrar inte de befogenheter och uppgifter som fastställs genom fördragen.

Förklaringen är ny jämfört med det konstitutionella fördraget och den ingick som sådan i mandatet för regeringskonferensen 2007.

Innehållet i första stycket motsvarar nya artikel 6.3 i EU-fördraget. En bestämmelse som motsvarar andra stycket i förklaringen ingår i artikel 51.2 bland de allmänna bestämmelserna om tolkningen och tillämpningen av stadgan. I det konstitutionella fördraget ingick bestämmelsen i artikel II-111.2.

Stadgan och förklaringarna avseende den har publicerats i C-serien i den officiella tidningen (EUT C 303, 14.12.2007, s. 1 och 17). I det konstitutionella fördraget ingår förklaringarna avseende stadgan i förklaring nr 12 till fördraget och själva stadgan som del II i det konstitutionella fördraget.

2. Förklaring

till artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen

Enligt förklaringen är konferensen enig om att unionens anslutning till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) bör genomföras på villkor som gör det möjligt att bevara särdragen i unionens rättsordning. I detta sammanhang noterar konferensen den regelbundna dialogen mellan Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Denna dialog kan komma att förstärkas när unionen ansluts till konventionen. Förklaringen har samma innehåll som förklaring nr 2 i slutakten i det konstitutionella fördraget.

3. Förklaring

till artikel 7a i fördraget om Europeiska unionen

Enligt förklaringen kommer unionen att beakta den särskilda situationen för länder med litet territorium som har särskilda närhetsförbindelser med unionen. En motsvarande förklaring (nr 11) är fogad till det konstitutionella fördraget.

4. Förklaring

om Europaparlamentets sammansättning

Förklaringen gäller artikel 9a i EU-fördraget. Enligt förklaringen kommer extraplatsen i Europaparlamentet att tilldelas Italien. Förklaringen är ny och ingick inte i det konstitutionella fördraget.

5. Förklaring

om Europeiska rådets politiska överenskommelse om utkastet till beslut om Europaparlamentets sammansättning

Förklaringen gäller artikel 9a i EU-fördraget. Enligt förklaringen kommer en politisk överenskommelse att nås i Europeiska rådet om det reviderade utkastet till beslut om Europaparlamentets sammansättning för valperioden 2009–2014, grundat på Europaparlamentets förslag. Förklaringen är ny och ingick inte i det konstitutionella fördraget.

6. Förklaring

till artikel 9b.5 och 9b.6, artikel 9d.6 och 9d.7 och artikel 9e i fördraget om Europeiska unionen

Enligt förklaringen gäller att vid valet av de personer som ska inneha befattningarna som Europeiska rådets ordförande, kommissionens ordförande och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik bör vederbörlig hänsyn tas till behovet av att respektera de geografiska och demografiska skillnaderna inom unionen och dess medlemsstater. En motsvarande förklaring (nr 3) är fogad till det konstitutionella fördraget.

7. Förklaring

till artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Förklaringen innehåller ett utkast till rådets beslut som gäller rådets och Europeiska rådets beslutsfattande med kvalificerad majoritet som definieras i artikel 9c.4 i EU-fördraget och artikel 205.2 i EUF-fördraget, den s.k. Ioanninakompromissen. Förklaringen ingår som förklaring nr 5 i det konstitutionella fördraget och ändras så som specificeras nedan. Till artikeln och Ioanninakompromissen hänför sig också ett protokoll vars innehåll klargörs närmare i samband med motiveringarna till protokollet. Beslutet antas vid undertecknandet av Lissabonfördraget och träder i kraft samma dag som Lissabonfördraget träder i kraft.

I ingressen till utkastet till beslutet konstateras att avsikten är att beslutet ska underlätta övergången från det system för beslutsfattande i rådet med kvalificerad majoritet som definieras i artikel 3.3 i protokollet om övergångsbestämmelser, vilket kommer att fortsätta att vara tillämpligt till och med den 31 oktober 2014, till det omröstningssystem som föreskrivs i artikel 9c.4 i EU-fördraget och artikel 205.2 i EUF-fördraget, vilket kommer att tillämpas till och med den 1 november 2014, inbegripet – under en övergångsperiod till och med den 31 mars 2017 – sådana särskilda bestämmelser som föreskrivs i artikel 3.2 i det protokollet.

Jämfört med den förklaring som fogats till det konstitutionella fördraget har tidtabellen för antagandet ändrats från det tidigare överenskomna godkännandet i samband med ikraftträdandet av fördraget och från det senare planerade alternativet, dvs. sex månader efter undertecknandet, till antagande samma dag som Lissabonfördraget undertecknas. I ingressen har också strukits hänvisningen till att beslutet ska tillämpas så länge det är nödvändigt för att säkerställa en smidig övergång till det nya omröstningssystem som föreskrivs i fördraget. Till skillnad från det konstitutionella fördraget har i beslutet beaktats den övergångstid om vilken avtalades i fråga beslutsfattande med kvalificerad majoritet för övergången till det nya omröstningssystemet. Jämfört med förklaringen i det konstitutionella fördraget slopades den hänvisning som fanns i slutet av beslutet och som gällde ikraftträdandet den 1 november 2009 och det senare planerade datumet den 1 november 2014. Beslutet träder i kraft samma dag som Lissabonfördraget träder i kraft.

Avsnitt 1 i utkastet till rådets beslut innehåller bestämmelser med tillämplighet under tiden den 1 november 2014–31 mars 2017.

Enligt *artikel 1* ska rådet hålla överläggningar i frågan, om rådsmedlemmar som företräder minst tre fjärdedelar av den befolkning eller av det antal medlemsstater som krävs för att utgöra en blockerande minoritet uppger att de motsätter sig att rådet antar en akt med kvalificerad majoritet. Den blockerande minoritet som förutsätts för att förhindra beslut är enligt det nya systemet mer än 45 procent av medlemsländerna eller mer än 35 procent av unionens befolkning. För ett förfarande enligt detta beslut krävs således mer än 33,75 procent av medlemsländerna, dvs. tio medlemsstater i unionen med 27 medlemsländer, eller mer än 26,25 procent av unionens befolkning.

Enligt *artikel 2* ska rådet under de fortsatta överläggningarna göra allt som står i dess makt för att, inom rimlig tid och utan att det påverkar de obligatoriska tidsfrister som anges i unionsrätten, nå en tillfredsställande lösning för att bemöta de farhågor som framförts av de i artikel 1 avsedda rådsmedlemmarna.

För detta ändamål ska rådets ordförande enligt *artikel 3*, med kommissionens bistånd och med iakttagande av rådets arbetsordning, ta alla nödvändiga initiativ för att underlätta skapandet av en bredare bas för överenskommelse i rådet.

Avsnitt 2 innehåller bestämmelser med tillämplighet från och med den 1 april 2017.

Enligt *artikel 4* ska rådet hålla överläggningar i frågan, om rådsmedlemmar som företräder minst 55 procent av den befolkning eller av det antal medlemsstater som krävs för att utgöra en blockerande minoritet uppger att de motsätter sig att rådet antar en akt med kvalificerad majoritet. För ett förfarande

enligt beslutet krävs då 24,75 procent av medlemsstaterna, dvs. sju medlemsstater i unionen med 27 medlemsländer, eller mer än 19,25 procent av unionens befolkning.

Enligt *artikel 5* ska rådet under de fortsatta överläggningarna göra allt som står i dess makt för att, inom rimlig tid och utan att det påverkar de obligatoriska tidsfrister som anges i unionsrätten, nå en tillfredsställande lösning för att bemöta de farhågor som framförts av de i artikel 4 avsedda rådsmedlemmarna.

För detta ändamål ska rådets ordförande enligt *artikel 6,* med kommissionens bistånd och med iakttagande av rådets arbetsordning, ta alla nödvändiga initiativ för att underlätta skapandet av en bredare bas för överenskommelse i rådet.

Enligt *artikel 7* träder beslutet i kraft samma dag som Lissabonfördraget träder i kraft.

8. Förklaring

om de praktiska åtgärder som ska vidtas när Lissabonfördraget träder i kraft när det gäller ordförandeskapet i Europeiska rådet och i rådet i konstellationen utrikes frågor

Om Lissabonfördraget träder i kraft den 1 januari 2009, uppmanar konferensen enligt förklaringen de behöriga myndigheterna i den medlemsstat som utövar det halvårsvis roterande ordförandeskapet i rådet vid den tidpunkten, å ena sidan, och den person som kommer att väljas till Europeiska rådets ordförande och den person som kommer att utses till unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, å andra sidan, att i samråd med det följande halvårsvis roterande ordförandeskapet vidta de konkreta åtgärder som behövs för att säkerställa en effektiv övergång när det gäller de materiella och organisatoriska aspekterna av utövandet av ordförandeskapet i Europeiska rådet och i rådet i konstellationen utrikes frågor. Förklaringen är ny och ingår inte i det konstitutionella fördraget.

9. Förklaring

till artikel 9c.9 i fördraget om Europeiska unionen om Europeiska rådets beslut om utövande av rådets ordförandeskap

Förklaringen innehåller ett utkast till Europeiska rådets beslut om utövande av rådets ordförandeskap. Enligt förklaringen ska beslutet antas samma dag som Lissabonfördraget träder i kraft. Förklaringen hänför sig till bestämmelsen om rådet i artikel 9c.9 i EU-fördraget, enligt vilken ordförandeskapet för andra rådskonstellationer än utrikes frågor ska innehas av medlemsstaternas företrädare i rådet på grundval av ett system med jämlik rotation. Villkoren för systemet ska fastställas genom ett beslut av Europeiska rådet. Europeiska rådet ska besluta med kvalificerad majoritet. Förklaringen ingår som förklaring nr 4 i det konstitutionella fördraget och innehållet i den ändras inte.

Enligt förklaringen bör rådet börja utarbeta beslutet om förfarandena för att genomföra det beslut av Europeiska rådet som avses här så snart som Lissabonfördraget har undertecknats och bör ge det sitt politiska godkännande inom sex månader. Medlemsländerna nådde politiskt samförstånd om utkastet till rådets beslut vid rådets (allmänna frågor och yttre förbindelser) möte den 13 december 2004.

Enligt artikel 1.1 i utkastet till Europeiska rådets beslut ska rådets ordförandeskap, med undantag av konstellationen utrikes frågor, innehas av på förhand bestämda grupper med tre medlemsstater under en period av 18 månader. Grupperna ska sättas samman genom jämlik rotation mellan medlemsstaterna. När grupperna sätts samman ska hänsyn tas till medlemsstaternas olikartade karaktär och den geografiska jämvikten inom unionen.

Enligt *artikel 1.2* ska varje medlemsstat i tur och ordning vara ordförande i alla råds-

konstellationer i sex månader, med undantag av konstellationen utrikes frågor. Övriga medlemmar av gruppen ska bistå ordförandeskapet i alla dess uppgifter på grundval av ett gemensamt program. Grupperna får dock sinsemellan besluta om alternativa arrangemang för skötseln av ordförandeskapet.

Enligt *artikel 2* första stycket ska ordförandeskapet för kommittén med de ständiga representanterna för medlemsstaternas regeringar innehas av en företrädare för den medlemsstat som innehar ordförandeskapet för rådet i konstellationen allmänna frågor.

Enligt *artikel 2* andra stycket ska ordförandeskapet för kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik innehas av en företrädare för unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. För närvarande innehas det aktuella ordförandeskapat av ordförandelandet i rådet.

Enligt *artikel 2* tredje stycket ska ordförandeskapet i de förberedande organen i de olika rådskonstellationerna, med undantag av konstellationen utrikes frågor, ombesörjas av den medlem av gruppen som innehar ordförandeskapet i rådskonstellationen i fråga, om inte något annat beslutas genom ett beslut av rådet i enlighet med artikel 4. Rådet kan också med stöd av rådets nuvarande arbetsordning besluta om avvikelser från sexmånaders rotationen för ordförandeskapet i fråga om de förberedande organen.

Enligt *artikel 3* ska rådet i konstellationen allmänna frågor i samarbete med kommissionen säkerställa samstämmigheten och kontinuiteten i de olika rådskonstellationernas arbete inom ramen för en flerårig programplanering. De medlemsstater som innehar ordförandeskapet ska vidta alla åtgärder som behövs för att organisera rådets arbete och få det att fungera väl.

Enligt *artikel 4* ska rådet anta ett beslut om tillämpningsåtgärder för detta beslut.

10. Förklaring

till artikel 9d i fördraget om Europeiska unionen

Enligt förklaringen anser konferensen att kommissionen, när den inte längre kommer att inbegripa medborgare från alla medlemsstater, särskilt bör uppmärksamma nödvändigheten av att säkerställa full öppenhet i sina förbindelser med samtliga medlemsstater. Därför bör kommissionen ha nära förbindelser med alla medlemsstater och ägna särskild uppmärksamhet åt nödvändigheten av att utbyta information och samråda med alla medlemsstater.

Konferensen anser även att kommissionen bör vidta alla lämpliga åtgärder för att se till att full hänsyn tas till de faktiska politiska, sociala och ekonomiska förhållandena i alla medlemsstater, även i dem som inte har någon medborgare som kommissionsledamot. En av dessa åtgärder bör vara att man ser till att dessa medlemsstaters ställning beaktas genom att bestämmelser om lämpliga organisatoriska arrangemang antas.

Avsikten har varit att genom förklaringen säkerställa att alla medlemsstater behandlas lika också när de inte har någon medborgare som kommissionsledamot. Förklaringen ingår som förklaring nr 6 i det konstitutionella fördraget och innehållet i den ändras inte.

11. Förklaring

till artikel 9d.6 och 9d.7 i fördraget om Europeiska unionen

Enligt förklaringen anser konferensen att Europaparlamentet och Europeiska rådet i enlighet med bestämmelserna i fördragen har gemensamt ansvar för att den process som leder fram till valet av Europeiska kommissionens ordförande förlöper smidigt. Företrädare för Europaparlamentet och Europeiska rådet kommer därför att före Europeiska rådets beslut hålla de samråd som är nödvändiga, inom den ram som anses lämpligast. I en-

lighet med artikel 9d.7 första stycket i EU-fördraget kommer dessa samråd att inriktas på kvalifikationerna hos kandidaterna till befattningen som kommissionens ordförande, med beaktande av valen till Europaparlamentet. Arrangemangen för dessa samråd kan komma att bestämmas närmare, vid lämplig tidpunkt, i samförstånd mellan Europaparlamentet och Europeiska rådet. Förklaringen ingår som förklaring nr 7 i det konstitutionella fördraget och innehållet i den ändras inte.

12. Förklaring

till artikel 9e i fördraget om Europeiska unionen

Enligt förklaringen kommer lämpliga kontakter att upprättas med Europaparlamentet under det förberedande arbetet inför utnämningen av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Förklaringen är helt ny och stats- eller regeringscheferna kom överens om innehållet vid ett inofficiellt möte i Lissabon den 18–19 oktober 2007.

I förklaringen hänvisas till de bestämmelser i EU-fördraget och protokollet om övergångsbestämmelser som gäller utnämningen av den höga representanten. Avsikten är inte att ändra utnämningsförfarandet eller skjuta fram utnämningen av den höga representanten från den dag då Lissabonfördraget träder i kraft. Avsikten är att fastställa att parlamentet ska konsulteras inofficiellt om det förberedande arbete som föregår utnämningen.

Det har ansetts vara befogat att upprätta kontakter med Europaparlamentet, eftersom parlamentet inte med stöd av blivande artikel 9e EU-fördraget ska delta i beslutsfattandet i anslutning till utnämningen av den första höga representanten för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Enligt protokollet om övergångsbestämmelser ska de kommissionsledamöter som tjänstgör vid den tidpunkt då Lissabonfördraget träder i kraft förbli i tjänst till dess att deras mandattid löper ut, dvs. tills nästa kommission utses. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik tillträder dock samma dag som fördraget träder i kraft, och samtidigt ska mandattiden för den ledamot som har samma nationalitet som den höga representanten löpa ut. Först när Europaparlamentet godkänner kommissionen efter valet röstar det också om godkännandet av den höga representanten som ett led i förfarandet för hela kommissionens sammansättning och i enlighet med artiklarna 9d och 9e i EU-fördraget, till vilka hänvisas i andra stycket i förklaringen.

13. Förklaring

om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Europeiska rådet enades om ordalydelsen i juni 2007 i mandatet för regeringskonferensen.

De bestämmelser i EU-fördraget som avser den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive inrättandet av befattningen som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik samt inrättandet av en avdelning för yttre åtgärder, påverkar enligt förklaringen inte medlemsstaternas nuvarande ansvar för utformningen och genomförandet av deras utrikespolitik och inte heller deras nationella representation i tredjeländer och internationella organisationer.

I andra stycket erinras om att de bestämmelser som styr den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken inte påverkar den särskilda karaktären hos medlemsstaternas säkerhets- och försvarspolitik.

I förklaringen framhåller konferensen att Europeiska unionen och dess medlemsstater även fortsättningsvis kommer att vara bund-

na av bestämmelserna i Förenta Nationernas stadga, och särskilt säkerhetsrådets och dess medlemmars primära ansvar för att upprätthålla internationell fred och säkerhet.

14. Förklaring

om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Europeiska rådet enades om ordalydelsen i juni 2007 i mandatet för regeringskonferensen.

Utöver de särskilda regler och förfaranden som avses i artikel 11.1 i EU-fördraget framhåller konferensen i förklaringen att bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, däribland när det gäller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och avdelningen för yttre åtgärder, inte kommer att påverka varje enskild medlemsstats nuvarande rättsliga grund, ansvar och befogenheter i fråga om att utforma och genomföra sin utrikespolitik, sin nationella diplomattjänst, sina förbindelser med tredjeländer och sitt deltagande i internationella organisationer, inbegripet en medlemsstats medlemskap i FN:s säkerhetsråd.

Konferensen noterar också att bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inte ger kommissionen några nya befogenheter att ta initiativ till beslut eller ger Europaparlamentet en utökad roll.

Till sist erinrar konferensen om att bestämmelserna som styr den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken inte påverkar den särskilda karaktären hos medlemsstaternas säkerhets- och försvarspolitik.

15. Förklaring

till artikel 13a i fördraget om Europeiska unionen

I förklaringen sägs att så snart Lissabonfördraget har undertecknats bör rådets generalsekreterare, den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, kommissionen och medlemsstaterna inleda det förberedande arbetet med den europeiska avdelningen för yttre åtgärder. Arbetet inleddes redan 2004 men avbröts mellan varven på grund av ratificeringsproblem med det konstitutionella fördraget och den nya regeringskonferensen. En motsvarande förklaring (nr 24) är fogad till det konstitutionella fördraget.

16. Förklaring

till artikel 53.2 i fördraget om Europeiska unionen

Enligt förklaringen anser konferensen att möjligheten att göra översättningar av fördragen till de språk som avses i artikel 53.2 i EU-fördraget bidrar till att uppnå målet för unionen att respektera rikedomen hos sin kulturella och språkliga mångfald enligt artikel 2.3 fjärde stycket. I detta sammanhang bekräftar konferensen den vikt som unionen fäster vid Europas kulturella mångfald och den särskilda uppmärksamhet som den fortsatt kommer att ägna dessa och andra språk.

Dessutom rekommenderar konferensen de medlemsstater som vill utnyttja den möjlighet som medges i artikel 53.2 att inom sex månader efter undertecknandet av Lissabonfördraget meddela rådet till vilket eller vilka språk som fördragen kommer att översättas.

17. Förklaring

om företräde

Enligt förklaringen erinrar konferensen om att fördragen och den rätt som antas av unionen på grundval av fördragen i enlighet med Europeiska unionens domstols fasta rättspraxis har företräde framför medlemsstaternas rätt på de villkor som fastställs i nämnda rättspraxis. Dessutom har konferensen till förklaringen fogat ett yttrande om företräde från rådets juridiska avdelning daterat den 22 juni 2007. I yttrandet konstaterar den juridiska avdelningen att det följer av rättspraxis vid domstolen att EG-lagstiftningens företräde är en grundläggande princip inom gemenskapsrätten. Den juridiska avdelningen konstaterar också att det att principen om företräde inte kommer att införas i det framtida fördraget inte på något vis ändrar den gällande principen och gällande praxis vid domstolen.

I bestämmelserna i grundfördragen tas inte genom Lissabonfördraget in någon motsvarande bestämmelse om unionsrättens företräde som den bestämmelse som finns i artikel I-6 i det konstitutionella fördraget. Genom förklaring nr 1 i slutakten till det konstitutionella fördraget hänfördes artikel I-6 även till EG-domstolens och första rättsinstansens gällande rättspraxis. Enligt Lissabonfördraget kvarstår unionens företräde alltjämt som en princip som befästs genom rättspraxisen.

EG-domstolens rättspraxis för företrädesprincipen baserar sig på utgångspunkten att unionsrätten bör ha en enhetlig betydelse, ett enhetligt innehåll och enhetliga rättsverkningar i alla medlemsstater från det att den träder i kraft och under hela den tid som dess normer är i kraft. Medlemsstaten bör inte ensidigt kunna omintetgöra unionsrättens rättsverkningar med nationella normer som strider mot den. Företrädesprincipen omfattar omedelbart efter det att unionsrättens norm trätt i kraft ett effektivt förbud för alla nationella myndigheter att tillämpa en nationell norm som inte är förenlig med den. Förbudet gäller nationella bestämmelser på vilken nivå som helst. Principen innebär dock inte ett hierarkiskt förhållande mellan unionsrätten och den nationella rätten. Därav följer inte automatiskt att en nationell norm som strider mot unionsrätten ogiltigförklaras. Medlemsstaterna ska bland procedurreglerna och metoderna i den nationella rättsordningen välja de som lämpar sig för ett effektivt skydd av de rättigheter som följer av unionsrätten samt vid behov för att undanröja en konflikt. Företräde för unionsrätten, dvs. att åsidosätta en nationell norm, är helt klart en sistahandsmetod. Det primära är att undanröja konflikten med hjälp av tolkningen av den nationella rätten (GrUU 7/2003 rd).

18. Förklaring

om avgränsningen av befogenheter

I förklaringen understryks att i enlighet med det system för uppdelning av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna som föreskrivs i EU-fördraget och EUF-fördraget ska varje befogenhet som inte tilldelas unionen i fördragen tillhöra medlemsstaterna. Denna princip om uppdelning av tilldelade befogenheter har dokumenterats även i artikel 3a.1 och artikel 3b.2 i EU-fördraget.

I förklaringen konstateras att när det är fråga om en befogenhet som ska delas mellan medlemsstaterna och unionen, ska medlemsstaterna utöva sin befogenhet endast i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet eller har beslutat att inte längre utöva den. Den sistnämnda situationen kan uppstå när unionen beslutar att upphäva en lagstiftningsakt, särskilt för att säkerställa en ständig respekt för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Enligt förklaringen får rådet, på initiativ av en eller flera av sina medlemmar och i enlighet med artikel 208 i EUF-fördraget, uppmana kommissionen att lägga fram förslag till upphävande av en lagstiftningsakt. Konfe-

rensen välkomnar kommissionens förklaring att den kommer att ägna särskild uppmärksamhet åt dessa uppmaningar. Enligt artikel 208 i EUF-fördraget får rådet anmoda att kommissionen ska företa de utredningar som rådet finner nödvändiga för att förverkliga de gemensamma målen samt att förelägga rådet lämpliga förslag. Regeringskonferensen 2007 kompletterade artikeln med en mening enligt vilken kommissionen ska underrätta rådet om skälen till att den inte lägger fram något förslag.

Enligt förklaringen får, i enlighet med det ordinarie ändringsförfarande som fastställs i artikel 48.2–48.5 i EU-fördraget, de befogenheter som tilldelas unionen i grundfördragen utökas eller minskas. En motsvarande bestämmelse ingår i artikel 48.2 i EU-fördraget.

Förklaringen är ny och texten i den ingick i det mandat för regeringskonferensen som Europeiska rådet antog i juni 2007.

19. Förklaring

till artikel 3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Förklaringen motsvarar den förklaring nr 13 till artikel III-116 som ingår i det konstitutionella fördraget. Enligt förklaringen är konferensen enig om att unionen, i sina allmänna insatser för att undanröja bristande jämställdhet mellan kvinnor och män, inom sina olika politikområden kommer att sträva efter att bekämpa alla slag av våld i hemmet. Den är ening om att medlemsstaterna bör vidta alla nödvändiga åtgärder för att förhindra och bestraffa dessa brottsliga handlingar samt att stödja och skydda brottsoffren.

Till denna del motsvarar förklaringen FN:s konventioner, Europarådets rekommendationer och nationella utvecklingsprojekt. Våld mot kvinnor och familjevåld vidhåller ojämställdheten mellan kvinnor och män. Dessutom innebär familjevåld också kränkning av barnens trygghet.

20. Förklaring

till artikel 16b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Förklaringen hänför sig till förhållandet mellan regler om skydd av personuppgifter på grundval av artikel 16b i EUF-fördraget och den nationella säkerheten, vilket enligt förklaringen ska beaktas på vederbörligt sätt när reglerna antas. I förklaringen erinras om att den för närvarande tillämpliga lagstiftningen i fråga om skydd av personuppgifter föreskriver särskilda undantag i detta avseende. Här hänvisas särskilt till det s.k. dataskyddsdirektivet 95/46/EG. Förklaringen är ny med hänsyn till nuläget. Någon motsvarande förklaring är inte heller fogad till det konstitutionella fördraget.

21. Förklaring

om skydd av personuppgifter på området för straffrättsligt samarbete och polissamarbete

Enligt förklaringen kan det visa sig bli nödvändigt med i artikel 16b i EUF-fördraget avsedda särskilda regler om skydd av personuppgifter och om fri rörlighet för sådana uppgifter på områdena för straffrättsligt samarbete och polissamarbete. I förklaringen un-

derstryks de särskilda förhållanden som gäller på områdena. Förklaringen är ny med hänsyn till nuläget. Någon motsvarande förklaring är inte heller fogad till det konstitutionella fördraget.

22. Förklaring

till artiklarna 42 och 63a i i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Förklaringen hänför sig till artikel 63a.2 i EUF-fördraget, där det föreskrivs om att Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska besluta om åtgärder på områdena för den gemensamma invandringspolitiken, förvaltning av migrationsströmmarna och bl.a. rättvis behandling av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i medlemsstaterna. Förklaringen hänför sig till artikel 63a.2 led b, som gäller fastställande av rättigheterna för tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i en medlemsstat, inbegripet villkoren för fri rörlighet och vistelse i övriga medlemsstater. Enligt förklaringen gäller att om ett utkast till lagstiftningsakt på grundval av artikel 63a.3 skulle påverka viktiga aspekter av en medlemsstats sociala trygghetssystem, inbegripet dess omfattning, kostnader eller ekonomiska struktur, eller inverka på den ekonomiska jämvikten i det systemet enligt artikel 42 andra stycket, kommer den medlemsstatens intressen vederbörligen att beaktas. Förklaringen är ny med hänsyn till nuläget. Förklaringen har samma innehåll som förklaring nr 14 i det konstitutionella fördragets slutakt.

23. Förklaring

till artikel 42 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Förklaringen hänför sig till användning av den s.k. nödbromsmekanismen i artikel 42 andra stycket i EUF-fördraget, dvs. situationer där ett förfarande enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillfälligt upphävs efter det att en rådsmedlem meddelat att ett förelagt utkast till rättsakt har sådana verkningar som avses i punkt 2 i artikeln. I förklaringen erinrar konferensen om att Europeiska rådet i det fall som avses i artikel 42 andra stycket ska besluta med konsensus i enlighet med blivande artikel 9b.4 i EU-fördraget. Förklaringen är ny med hänsyn till nuläget. Någon motsvarande förklaring är inte heller fogad till det konstitutionella fördraget.

24. Förklaring

om Europeiska unionens ställning som juridisk person

Enligt förklaringen bekräftar konferensen att det faktum att Europeiska unionen är en juridisk person inte på något sätt ger unionen rätt att lagstifta eller agera utanför de befogenheter som medlemsstaterna tilldelat den i fördragen. Förklaringen är ny och Europeiska rådet enades om innehållet i juni 2007.

25. Förklaring

till artiklarna 61h och 188k i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen erinrar konferensen om att respekt för de grundläggande rättigheterna och friheterna i synnerhet innebär att tillbörlig uppmärksamhet ägnas åt skydd och efterlevnad av den rätt att utnyttja de garantier som föreskrivs i lagar och som tillkommer berörda fysiska personer eller berörda enheter. För detta ändamål och i syfte att garantera en grundlig rättslig prövning av beslut om vidtagande av restriktiva åtgärder mot en fysisk person eller en enhet, måste sådana beslut grunda sig på klara och tydliga kriterier. Dessa kriterier bör vara anpassade till det specifika innehållet i varje restriktiv åtgärd. En förklaring (nr 15) med samma innehåll ingår också i slutakten i det konstitutionella fördraget.

26. Förklaring

om en medlemsstats icke-deltagande i en åtgärd som grundar sig på avdelning IV i tredje delen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen gäller att när en medlemsstat väljer att inte delta i en åtgärd som grundar sig på avdelning IV (som gäller ett område med frihet, säkerhet och rättvisa) tredje delen i EUF-fördraget, kommer rådet att ingående diskutera tänkbara återverkningar och konsekvenser av detta. Dessutom får varje medlemsstat uppmana kommissionen att undersöka situationen med utgångspunkt i artikel 96 i EUF-fördraget. Det ovan nämnda påverkar inte en medlemsstats möjligheter att hänskjuta frågan till Europeiska rådet. Förklaringen är ny, och någon motsvarande förklaring har inte fogats till de nuvarande grundfördragen eller det konstitutionella fördraget.

27. Förklaring

till artikel 69d.1 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen bör nationella bestämmelser och förfaranden för inledande av brottsutredningar beaktas i de förordningar som avses i 69d.1 andra stycket i EUF-fördraget och i vilka regleras Eurojusts struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter. Syftet med förklaringen är att understryka vikten av att respektera nationella regler och nationell praxis av detta slag. Någon motsvarande förklaring är inte fogad till de gällande grundfördragen. En motsvarande förklaring (nr 23) är fogad till det konstitutionella fördraget.

28. Förklaring

till artikel 78 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen konstaterar konferensen att bestämmelserna i artikel 78 i EUF-fördraget ska tolkas i enlighet med befintlig praxis. Bestämmelserna gäller undantag i fråga om sådana åtgärder som är nödvändiga för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom Tysklands delning. Enligt förklaringen ska uttrycket ”sådana åtgärder är nödvändiga för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom Tysklands delning för näringslivet i vissa av de områden i förbundsrepubliken som påver-

kats av delningen” tolkas i enlighet med befintlig rättspraxis från Europeiska unionens domstol. Förklaringen motsvarar förklaring nr 20 som bifogats till det konstitutionella fördraget.

29. Förklaring

till artikel 87.2 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen noterar konferensen att artikel 87.2 c i EUF-fördraget ska tolkas i enlighet med befintlig rättspraxis från Europeiska unionens domstol om tillämpligheten av bestämmelserna på stöd som beviljas vissa områden i Förbundsrepubliken Tyskland som påverkats av Tysklands tidigare delning. En förklaring (nr 16) med samma innehåll är fogad till det konstitutionella fördraget.

30. Förklaring

till artikel 104 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Förklaringen skapar ett samband mellan stabilitets- och tillväxtpakten å ena sidan och sekundärlagstiftningen i anslutning till den å andra sidan. Avsikten är att förstärka och säkerställa genomförandet av de bestämmelser om multilateral samordning av den ekonomiska politiken som ingår i Lissabonfördraget så att de stöder den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och förstärkandet av hållbarhet på lång sikt. Särskilt betonas vikten av att ta till vara goda tider för att förbättra de offentliga finanserna. Förklaringen lämnar rum för fortsatt utveckling och effektivisering av stabilitets- och tillväxtpakten och uppmuntrar till fortsatt diskussion kring detta. Det konstitutionella fördraget innehåller en förklaring (nr 17) med samma innehåll.

31. Förklaring

till artikel 140 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen bekräftar konferensen att de politikområden som beskrivs i artikel 140 i EUF-fördraget (sysselsättning, arbetsrätt och arbetsvillkor, grundläggande och kvalificerad yrkesutbildning, social trygghet, arbetarskydd, arbetshygien samt förenings- och förhandlingsfrihet) i huvudsak faller inom medlemsstaternas behörighetsområde. Enligt förklaringen är de främjande åtgärder och samordningsåtgärder som ska vidtas på unionsnivå i enlighet med bestämmelserna i artikeln i fråga av kompletterande karaktär. Åtgärderna tjänar till att förstärka samarbetet mellan medlemsstaterna och inte till att harmonisera de nationella systemen. De garantier och den praxis som finns i varje medlemsstat när det gäller ansvaret hos arbetsmarknadens parter påverkas inte av dessa åtgärder.

I förklaringen konstateras dock också att förklaringen inte påverkar tillämpningen av de bestämmelser i fördragen som tilldelar unionen befogenheter, inbegripet avseende sociala frågor.

Det konstitutionella fördraget innehåller en förklaring (nr 18) med samma innehåll.

32. Förklaring

till artikel 152.4 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

I förklaringen betonas att de åtgärder som ska genomföras för att tillämpa artikel 152.4 led c i EUF-fördraget måste ha till syfte att fastställa höga kvalitets- och säkerhetsstandarder, om de nationella standarder som påverkar den inre marknaden i annat fall hindrar att en hög nivå av skydd för människors hälsa uppnås.

Rättsakter som gäller läkemedel och medicinsk utrustning kan antas med stöd av bestämmelser om den rättsliga grunden för både den inre marknaden och folkhälsan. Avsikten är att förklaringen ska precisera förhållandet mellan dessa två rättsliga grunder.

33. Förklaring

till artikel 158 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen anser konferensen att hänvisningen i artikel 158 i EUF-fördraget till öregioner även kan inbegripa hela östater, förutsatt att nödvändiga kriterier uppfylls. Förklaringen ingår som förklaring nr 19 i slutakten i det konstitutionella fördraget.

34. Förklaring

till artikel 163 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen är konferensen enig om att unionen vederbörligen kommer att beakta de grundläggande riktlinjerna och valen i medlemsstaternas forskningspolitik när den vidtar åtgärder inom forskning och teknisk utveckling. Slutakten i det konstitutionella fördraget innehåller en förklaring nr 21 med samma innehåll.

35. Förklaring

till artikel 176a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen anser konferensen att artikel 176a i EUF-fördraget, som gäller unionens politik på energiområdet, inte påverkar medlemsstaternas rätt att vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa sin energiförsörjning på de villkor som anges i artikel 297 i EUF-fördraget. Enligt artikel 297 i EUF-fördraget ska medlemsstaterna samråda med varandra för att genom gemensamma bestämmelser hindra att den gemensamma marknadens funktion påverkas av de aktuella åtgärderna för att säkerställa energiförsörjningen. Slutakten i det konstitutionella fördraget innehåller en förklaring (nr 22) med samma innehåll.

36. Förklaring

till artikel 188n i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt om medlemsstaternas förhandlingar om och ingående av internationella avtal avseende ett område med frihet, säkerhet och rättvisa

Enligt förklaringen bekräftar konferensen att medlemsstaterna alltjämt har rätt att förhandla om och ingå avtal med tredjeländer eller internationella organisationer på de områden som omfattas av tredje delen avdelning IV kapitlen 3, 4 och 5 i EUF-fördraget (civilrättsligt samarbete, straffrättsligt samarbete och polissamarbete), om avtalen i fråga överensstämmer med unionsrätten. Förklaringen ingår inte i de nuvarande grundfördragen, men slutakten i det konstitutionella fördraget innehåller en förklaring (nr 25) med samma innehåll.

37. Förklaring

till artikel 188r i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen ska ingen av bestämmelserna om en solidaritetsklausul och genomförande av den i artikel 188r i EUF-fördraget vara avsedd att påverka en annan medlemsstats rätt att välja det lämpligaste sättet att uppfylla sitt eget krav på solidaritet med en medlemsstat som utsätts för en terroristattack eller som drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor. Detta får dock inte begränsa de åtgärder som unionen har beslutat för att uppfylla kravet på solidaritet med den medlemsstaten. Någon motsvarande förklaring ingår inte i de nuvarande grundfördragen, men slutakten i det konstitutionella fördraget innehåller en förklaring (nr 9) med samma innehåll.

38. Förklaring

till artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt angående antalet generaladvokater i domstolen

Enligt förklaringen förklarar konferensen att om unionens domstol, i enlighet med artikel 222 första stycket i EUF-fördraget, begär att antalet generaladvokater ska utökas med tre (till elva i stället för åtta) kommer rådet genom enhälligt beslut att godkänna en sådan ökning. Konferensen samtycker också till att Polen i det här fallet får en ständig generaladvokat. I dagens läge har Tyskland, Frankrike, Italien, Spanien och Förenade kungariket en ständig generaladvokat. I fråga om de övriga generaladvokaterna tillämpas ett rotationssystem mellan medlemsstaterna.

För en ökning av antalet generaladvokater krävs det initiativ av domstolen. Förklaringen gäller medlemsstaternas politiska samförstånd i en situation där domstolen tar ett sådant initiativ.

Om antalet generaladvokater ökas med tre försnabbas också rotationen för Finlands del när det gäller det rotationssystem som tillämpas på andra än ständiga generaladvokater.

Förklaringen är ny jämfört med de nuvarande fördragen och det konstitutionella fördraget.

39. Förklaring

till artikel 249b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen noterar konferensen att kommissionen, i enlighet med sin nuvarande fasta s.k. Lamfalussypraxis, avser att fortsätta att samråda med av medlemsstaterna utsedda experter vid utarbetandet av kommissionens utkast till delegerade akter på området finansiella tjänster. Slutakten i det konstitutionella fördraget innehåller en förklaring (nr 8) med samma innehåll.

40. Förklaring

till artikel 280d i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen förklarar konferensen att när en grupp medlemsstater lämnar kommissionen en begäran om upprättande av ett fördjupat samarbete får de samtidigt ange om de redan i det skedet avser att tillämpa de s.k. fullmaktsklausulerna enligt artikel 280h i EUF-fördraget för att övergå till att besluta med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet eller till det ordinarie lagstiftningsförfarandet i stället för ett särskilt lagstiftningsförfarande. Förklaringen motsvarar förklaring nr 27 i det konstitutionella fördraget.

41. Förklaring

till artikel 308 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Hänvisningen till unionens mål i artikel 308.1 i EUF-fördraget avser enligt förklaringen de mål som anges i artikel 2.2 och 2.3 i EU-fördraget (upprättandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa och en inre marknad) och målen i artikel 2.5 i EU-fördraget när det gäller yttre åtgärder enligt femte delen i EUF-fördraget. Enligt förklaringen är det därför uteslutet att en åtgärd som grundar sig på artikel 308 i EUF-fördraget endast ska eftersträva mål som anges i artikel 2.1 i EU-fördraget, dvs. bland annat att främja fred, unionens värden och välfärd för folken i unionen.

Konferensen noterar ytterligare att i enlighet med artikel 15b.1 i EU-fördraget får lagstiftningsakter inte antas på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. En motsvarande bestämmelse ingår också i artikel 11.1 andra stycket i EU-fördraget.

Förklaringen är ny och texten i den ingick i det mandat för regeringskonferensen som Europeiska rådet antog i juni 2007.

42. Förklaring

till artikel 308 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen kan den s.k. flexibilitetsklausul som ingår i artikel 308 i EUF-fördraget i enlighet med Europeiska unionens domstols fasta rättspraxis inte ligga till grund för en utvidgning av tillämpningsområdet för unionens befogenhet utöver den allmänna ram som skapas av bestämmelserna i grundfördragen som helhet, särskilt de bestämmelser i vilka unionens uppgifter och verksamhet fastställs. I förklaringen understryks den nämnda artikelns karaktär som en integrerande del av ett institutionellt system som grundas på principen om tilldelad befogenhet. I förklaringen poängteras att artikeln un-

der inga omständigheter kan användas som grund för antagande av bestämmelser som i sak skulle innebära en ändring av fördragen utan att det förfarande som fastställts för detta ändamål har följts. Förklaringen är ny med hänsyn till nuläget. Någon motsvarande förklaring är inte heller fogad till det konstitutionella fördraget. Förklaringens text ingick i mandatet för regeringskonferensen 2007.

43. Förklaring

till artikel 311a.6 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen samtycker de höga fördragsslutande parterna till att Europeiska rådet enligt artikel 311a.6 i EUF-fördraget antar ett beslut som leder till en ändring av ställningen för Mayotte i förhållande till unionen, så att detta territorium blir ett yttersta randområde enligt artikel 311a.1 och artikel 299 i EUF-fördraget. Enligt artikel 299 ska grundfördragen, inklusive den gemensamma politiken, tillämpas på de områden som avses i den enligt de villkor som fastställts i de särskilda åtgärder som rådet beslutat på förslag av kommissionen. Enligt förklaringen ska ett beslut om ändring av ställningen för Mayotte antas när de franska myndigheterna meddelar Europeiska rådet och kommissionen att den pågående utvecklingen när det gäller öns interna ställning medger detta. I den finskspråkiga versionen av förklaringen hänvisas felaktigt till artikel 311, men hänvisningen i rubriken är korrekt, dvs. artikel 311a. Slutakten i det konstitutionella fördraget innehåller en förklaring (nr 28) med samma innehåll.

B. Förklaringar om protokoll som är fogade till fördragen

44. Förklaring

till artikel 5 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

Enligt förklaringen noterar konferensen att om en medlemsstat, i enlighet med artikel 5.2 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar, har lämnat en underrättelse om att den inte önskar delta i ett förslag eller initiativ, kan underrättelsen dras tillbaka. Underrättelsen kan dras tillbaka när som helst innan den åtgärd som utvecklar Schengenregelverket antas. Artikel 5 i protokollet gäller Förenade kungariket och Irland. Förklaringen är ny och ingår inte i de nuvarande grundfördragen eller i det konstitutionella fördraget.

45. Förklaring

till artikel 5.2 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

Enligt förklaringen förklarar konferensen att när Förenade kungariket eller Irland har underrättat rådet om att medlemsstaten inte har för avsikt att delta i en åtgärd som utvecklar en del av Schengenregelverket i vilken den deltar, kommer rådet att hålla en ingående diskussion om eventuella följder av detta. Diskussionen inom rådet bör föras mot

bakgrund av de uppgifter som kommissionen lämnar om förhållandet mellan förslaget och Schengenregelverket. Förklaringen är ny och ingår inte i de nuvarande grundfördragen eller i det konstitutionella fördraget.

46. Förklaring

till artikel 5.3 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

Förklaringen gäller artikel 5.3 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar. Den nämnda punkten gäller en situation där Förenade kungariket eller Irland har lämnat en underrättelse om att medlemsstaten inte har för avsikt att delta i en åtgärd som baserar sig på Schengenregelverket. Rådet fattar då beslut om att Schengenregelverket inte längre ska tillämpas på den medlemsstaten i tillämpliga delar. Enligt protokollet ska rådet fatta beslut på förslag från kommissionen och inom fyra månader efter förslaget. Om det behövs sammankallar rådet medlemmarna till två sessioner i rad. Genom förklaringen erinrar konferensen om att om rådet inte fattar något beslut efter en första diskussion om sakfrågorna, får kommissionen lägga fram ett ändrat förslag för ytterligare en omprövning av sakfrågorna i rådet inom tidsfristen på fyra månader. Förklaringen är ny och ingår inte i de nuvarande grundfördragen eller i det konstitutionella fördraget.

47. Förklaring

till artikel 5.3, 5.4 och 5.5 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

Enligt förklaringen noterar konferensen att de villkor som ska anges i det beslut som avses i artikel 5.3, 5.4 och 5.5 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar, kan fastställa att Förenade kungariket eller Irland i förekommande fall ska bära de direkta ekonomiska konsekvenser som med nödvändighet och oundvikligen följer av att medlemsstaten upphör att delta i en del av eller hela det regelverk som avses i ett beslut som fattas av rådet i enlighet med artikel 4 i nämnda protokoll.

Förklaringen är ny och ingår inte i de nuvarande grundfördragen eller i det konstitutionella fördraget.

48. Förklaring

om protokollet om Danmarks ställning

Enligt förklaringen noterar konferensen att Danmark förklarar att det inte kommer att använda sin rösträtt för att förhindra antagande av de bestämmelser som inte är tillämpliga på Danmark. Förklaringen gäller rättsakter som ska antas av rådet ensamt eller gemensamt med Europaparlamentet och som innehåller både bestämmelser som är tillämpliga på Danmark och bestämmelser som inte är tillämpliga på Danmark, därför att de har en rättslig grund för vilken del I i protokollet om Danmarks ställning är tillämpligt.

Konferensen noterar dessutom att Danmark, på grundval av solidaritetsklausulen

(artikel 188r i EUF-fördraget), förklarar att landets deltagande i åtgärder eller rättsakter kommer att ske i enlighet med del I och del II i protokollet om Danmarks ställning. Någon motsvarande förklaring ingår inte i de nuvarande grundfördragen, men en motsvarande förklaring (nr 39) ingår i slutakten i det konstitutionella fördraget.

49. Förklaring

om Italien

I förklaringen konstateras att protokollet om Italien fogades till fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen 1957. I protokollet uppmärksammas den strukturella och regionala obalansen i den italienska ekonomin. I förklaringen upprepas innehållet i det gamla protokollet, vilket medlemsstaterna beaktar.

50. Förklaring

till artikel 10 i protokollet om övergångsbestämmelser

Förklaringen gäller artikel 10 i protokollet om övergångsbestämmelser. I artikeln föreskrivs om en övergångsåtgärd som gäller institutionernas befogenheter i fråga om sådana unionsakter på området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete som har antagits före ikraftträdandet av Lissabonfördraget. Enligt förklaringen uppmanar konferensen Europaparlamentet, rådet och kommissionen att inom ramen för sina respektive befogenheter sträva efter att, i lämpliga fall och i den mån det är möjligt inom den tidsfrist på fem år efter dagen för ikraftträdandet av Lissabonfördraget som anges i artikel 10.3 i protokollet, anta rättsakter som ändrar eller ersätter de akter som avses i artikel 10.1 i protokollet. Förklaringen är ny och ingår inte i slutakterna i de nuvarande grundfördragen eller i det konstitutionella fördraget.

C. Förklaringar från medlemsstaterna

Del C i slutakten innehåller medlemsstaternas ensidiga förklaringar som konferensen noterat.

51. Förklaring

från Konungariket Belgien om de nationella parlamenten

Enligt förklaringen preciserar Belgien att, enligt Belgiens konstitutionella rätt, agerar såväl det federala parlamentets representanthus (Chambre des Représentants) och senat (Sénat du Parlement fédéral) som de olika gemenskapernas och regionernas parlamentariska församlingar, med hänsyn till de befogenheter som utövas av unionen, som ingående delar i det nationella parlamentariska systemet eller kammare i det nationella parlamentet på det sätt som avses i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Förklaringen har samma innehåll som förklaring nr 49 som fogats till slutakten i det konstitutionella fördraget.

52. Förklaring

från Konungariket Belgien, Republiken Bulgarien, Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien, Republiken Italien, Republiken Cypern, Republiken Litauen, Storhertigdömet Luxemburg, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Österrike, Republiken Portugal, Rumänien, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien om Europeiska unionen symboler

Enligt förklaringen förklarar Belgien, Bulgarien, Tyskland, Grekland, Spanien, Italien, Cypern, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Österrike, Portugal, Rumänien, Slovenien och Slovakien att flaggan som föreställer en cirkel av tolv gula stjärnor på blå botten, hymnen som är hämtad från Hymn till glädjen, mottot ”Förenade i mångfalden”, euron som Europeiska unionens valuta och Europadagen den 9 maj även i fortsättningen för dem kommer att vara symboler för medborgarnas gemensamma tillhörighet till Europeiska unionen och deras anknytning till denna. Förklaringen är ny och någon sådan förklaring ingår inte i slutakten i det konstitutionella fördraget. Det konstitutionella fördraget innehåller artikel I-8 som gäller unionens symboler. Någon motsvarande artikel finns inte i Lissabonfördraget.

53. Förklaring

från Republiken Tjeckien om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

I förklaringen om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna understryker Republiken Tjeckien subsidiaritetsprincipen, fördelningen av befogenheter, medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner och de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som inom respektive tillämpningsområde erkänns i unionsrätten och de internationella konventioner i vilka unionen eller samtliga medlemsstater är parter. I förklaringen betonas att bestämmelserna i stadgan riktar sig till medlemsstaterna enbart när de tillämpar unionsrätten. Förklaringen är ny.

54. Förklaring

från Förbundsrepubliken Tyskland, Irland, Republiken Ungern, Republiken Österrike och Konungariket Sverige

Enligt förklaringen noterar Tyskland, Irland, Ungern, Österrike och Sverige att de centrala bestämmelserna i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen inte har ändrats i sak sedan fördraget trädde i kraft och behöver uppdateras. De stöder därför tanken på en konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar som bör sammankallas så snart som möjligt. Förklaringen har samma innehåll som förklaring nr 44 som fogats till slutakten i det konstitutionella fördraget.

55. Förklaring

från Konungariket Spanien och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland

Enligt förklaringen är fördragen tillämpliga på Gibraltar i dess egenskap av ett europeiskt territorium för vars yttre förbindelser en medlemsstat är ansvarig. Detta medför inte

någon förändring av de berörda medlemsstaternas ståndpunkter. Förklaringen har samma innehåll som förklaring nr 45 som fogats till slutakten i det konstitutionella fördraget.

56. Förklaring

från Irland om artikel 3 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa

Enligt förklaringen bekräftar Irland sin uppslutning bakom unionen som ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Irland förklarar därför att landet är fast beslutet att i enlighet med artikel 3 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa i största möjliga utsträckning utöva sin rätt att delta i beslut om åtgärder enligt tredje delen avdelning IV i EUF-fördraget. Irland förklarar att landet kommer i synnerhet att i största möjliga utsträckning delta i åtgärder på området för polissamarbete. Irland erinrar dessutom om att landet i enlighet med artikel 8 i protokollet skriftligen får meddela rådet att landet inte längre önskar omfattas av protokollet. Irland avser att inom tre år efter Lissabonfördragets ikraftträdande se över hur dessa bestämmelser fungerar. Förklaringen är ny och någon sådan har inte fogats till de nuvarande grundfördragen eller det konstitutionella fördraget.

57. Förklaring

från Republiken Italien om Europaparlamentets sammansättning

Enligt förklaringen konstaterar Italien att enligt artiklarna 8a och 9a i EU-fördraget ska Europaparlamentet vara sammansatt av företrädare för unionens medborgare, vilka ska företrädas med degressiv proportionalitet. Enligt artikel 8 i EU-fördraget och artikel 17 i EUF-fördraget ska varje medborgare i en medlemsstat ha unionsmedborgarskap. Därför anser Italien, att varje beslut som antas av Europeiska rådet på Europaparlamentets initiativ och med dess godkännande för att fastställa parlamentets sammansättning ska respektera de principer som anges i artikel 9a. Det här påverkar dock inte beslutet om valperioden 2009–2014. Förklaringen är ny och någon sådan förklaring ingår inte i slutakten i det konstitutionella fördraget.

58. Förklaring

från Republiken Lettland, Republiken Ungern och Republiken Malta om stavningen av namnet på den gemensamma valutan i fördragen

Utan att det påverkar den enhetliga stavningen av namnet på Europeiska unionens gemensamma valuta enligt fördragen och hur denna anges på sedlar och mynt, förklarar Lettland, Ungern och Malta enligt förklaringen att stavningen av namnet på den gemensamma valutan, inbegripet de avledningar av detta ord som används i den lettiska, den ungerska och den maltesiska versionen av fördragen, inte har någon inverkan på de befintliga reglerna i det lettiska, det ungerska och det maltesiska språket. Förklaringen har samma innehåll som förklaring nr 50 som fogats till slutakten i det konstitutionella fördraget.

59. Förklaring

från Konungariket Nederländerna till artikel 270a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Förklaringen från Konungariket Nederländerna hänvisar till den lösning på Nederländernas negativa nettobetalningssituation som hör samman med ett beslut av rådet om unionens egna medel och justering av förordningen om genomförande. Förklaringen har inte någon egentlig relevans för Finland. Den har samma innehåll som förklaring nr 42 som fogats till slutakten i det konstitutionella fördraget.

60. Förklaring

från Konungariket Nederländerna till artikel 311a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Enligt förklaringen förklarar Konungariket Nederländerna att ett initiativ till ett beslut enligt artikel 311a.6 i EUF-fördraget i syfte att ändra Nederländska Antillernas och/eller Arubas ställning i förhållande till unionen kommer att läggas fram endast på grundval av ett beslut som fattats i enlighet med Konungariket Nederländernas stadga. Slutakten i det konstitutionella fördraget innehåller en förklaring (nr 43) med samma innehåll.

61. Förklaring

från Republiken Polen om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

Enligt förklaringen från Polen påverkar inte unionens stadga om de grundläggande rättigheterna på något sätt medlemsstaternas rätt att lagstifta på området för allmän moral, familjerätt samt skyddet för människans värdighet och respekt för människans fysiska och moraliska integritet. Förklaringen är ny med hänsyn till nuläget. Någon motsvarande förklaring är inte heller fogad till det konstitutionella fördraget.

62. Förklaring

från Republiken Polen om protokollet om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

Polen förklarar att, med hänsyn till traditionerna från fackföreningsrörelsen Solidaritet och dess betydelsefulla bidrag till kampen för sociala rättigheter och arbetstagares rättigheter, respekterar landet fullt ut de sociala rättigheter och arbetstagares rättigheter som fastställs i unionsrätten och särskilt de rättigheter som bekräftats på nytt i avdelning IV (solidaritet) i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Förklaringen är ny med hänsyn till nuläget. Någon motsvarande förklaring är inte heller fogad till det konstitutionella fördraget.

Förklaringen hänför sig till det protokoll om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av stadgan om de grundläggande rättigheterna som regeringskonferensen 2007 enades om. Protokollet begränsar tillämp-

ningen av stadgan i dessa medlemsstater. Genom protokollet upprättas ett särskilt undantag i fråga om de rättigheter som ingår i avdelning IV i stadgan om de grundläggande rättigheterna (arbetstagares rätt till information och samråd inom företaget, förhandlingsrätt och rätt till kollektiva åtgärder, rätt till tillgång till arbetsförmedlingar, skydd mot uppsägning utan saklig grund, rättvisa arbetsförhållanden, förbud mot barnarbete och skydd av ungdomar i arbetslivet, familjeliv och yrkesliv, social trygghet och socialskydd, hälsoskydd, tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, miljöskydd och konsument skydd). Protokollet har förhandlats fram av Förenade kungariket och ingår som sådant i mandatet för regeringskonferensen 2007. I mandatet reserverades dock två medlemsstater (Irland och Polen) möjlighet att ansluta sig till protokollet.

63. Förklaring

från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om definitionen av begreppet ”medborgare”

I förklaringen sägs att med avseende på fördragen och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen och någon av de akter som har sin grund i dessa fördrag eller som fortsätter att gälla i kraft av dessa, upprepar Förenade kungariket den förklaring landet avgav den 31 december 1982 om definitionen av begreppet ”medborgare” med undantaget att hänvisningen till ”medborgare i de brittiska beroende territorierna” ska tolkas som ”medborgare i de brittiska utomeuropeiska territorierna”. En förklaring (nr 46) med samma innehåll har fogats till slutakten i det konstitutionella fördraget.

64. Förklaring

från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om rösträtten i val till Europaparlamentet

Enligt förklaringen noterar Förenade kungariket att artikel 9a i EU-fördraget och andra bestämmelser i fördragen inte är avsedda att ändra grunden för rösträtten i val till Europaparlamentet. Någon motsvarande förklaring är inte fogad till de gällande grundfördragen. En förklaring (nr 48) med samma innehåll har fogats till slutakten i det konstitutionella fördraget.

65. Förklaring

från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om artikel 61h i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Förenade kungariket förklarar att det fullt ut stöder kraftfulla åtgärder när det gäller att besluta om ekonomiska sanktioner som syftar till att förebygga och bekämpa terrorism och därmed sammanhängande verksamhet. Förenade kungariket förklarar därför att det har för avsikt att, i enlighet med protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, utöva sin rätt att delta i antagandet av alla förslag som läggs fram enligt artikel 61h i EUF-fördraget. Förklaringen

är ny och någon sådan förklaring ingår inte heller i slutakten i det konstitutionella fördraget.

2 Lagförslag

1 §. Paragrafen innehåller en sedvanlig blankettlagsbestämmelse genom vilken de bestämmelser i Lissabonfördraget som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft. Med Lissabonfördraget avses själva fördraget, dess 13 protokoll och bilagorna I och II. För de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen redogörs längre fram i avsnittet om behovet av riksdagens samtycke.

2 §. Lagen föreslås träda i kraft i enlighet med 95 § i grundlagen vid en tidpunkt som fastställs genom förordning av republikens president samtidigt som fördraget träder i kraft. Genom lagen upphävs lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa.

3 Ikraftträdande

Enligt artikel 6 i Lissabonfördraget träder fördraget i kraft den 1 januari 2009, förutsatt att samtliga medlemsstaters ratifikationsinstrument har deponerats hos Italienska republikens regering. I annat fall träder fördraget i kraft den första dagen i den månad som följer efter det att det sista ratifikationsinstrumentet har deponerats. Den lag som ingår i propositionen föreslås träda i kraft samtidigt som Lissabonfördraget träder i kraft, vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president.

I 59 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) finns bestämmelser om ikraftträdande av internationella förpliktelser i landskapet Åland. Om ett fördrag innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt självstyrelselagen faller inom landskapets behörighet eller om bestämmelsen står i strid med självstyrelselagen, träder fördraget till denna del inte i kraft i landskapet om inte lagtinget ger sitt bifall.

Ärenden som gäller begäran om lagtingets bifall föredras för republikens president från justitieministeriet. Presidenten beslutar om remittering till lagtinget. Prövningen av nödvändigheten av bifall är en juridisk fråga; bifall begärs endast som förutsättningar enligt 59 § i självstyrelselagen föreligger.

På nämnda grunder begärdes lagtingets bifall till den lag som gällde sättande i kraft av de bestämmelser som hörde till området för lagstiftningen i det konstitutionella fördraget. Lagtinget beslöt den 19 september 2007 att det inte ger sitt bifall till att lagen träder i kraft i landskapet till den del fördraget gäller ärenden som hör till landskapets behörighet eller till den del bestämmelserna i fördraget står i strid med bestämmelserna i självstyrelselagen (beslut LTB 126/2007). I lagutskottets betänkande 17/2006-2007 gällande lagtingets ärende motiverades saken med att Europeiska rådet hade beslutat att sammankalla en ny regeringskonferens och att det konstitutionella fördrag som hade behandlats inte längre var aktuellt.

Genom Lissabonfördraget görs smärre ändringar i ett flertal sådana bestämmelser i EU:s grundfördrag som enligt självstyrelselagen faller inom landskapets behörighet. Därför bör lagtingets bifall begäras för att fördraget ska träda i kraft i landskapet Åland. Dessutom innehåller fördraget vissa bestämmelser som innebär avvikelser från självstyrelselagen och som därför ska behandlas enligt 59 § 2 mom. i självstyrelselagen. De behandlas närmare i avsnitt 4.2. Om lagtinget ger sitt bifall, ska det omnämnas i den förordning av republikens president genom vilken det föreskrivs om ikraftträdandet av lagen om sättande i kraft av fördraget.

4 Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

4.1 Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande. Riksdagens godkännande krävs också för uppsägning av en sådan förpliktelse.

Grundlagsutskottet har hänvisat till avtalens stora betydelse i sina utlåtanden om upprättandet av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och anslutningen till Europeiska unionen (se GrUU 15/1992 rd, GrUU 14/1994 rd och RP 1/1998 rd). I fråga om Nicefördraget och det konstitutionella fördraget omfattade grundlagsutskottet regeringens ståndpunkter att fördragen är av så stor betydelse att de bör godkännas av riksdagen med hänvisning till ”avsevärd betydelse” (GrUU 38/2001 rd, GrUU 36/2006 rd). Lissabonfördraget innehåller heltäckande bestämmelser om unionens uppgifter och befogenheter liksom om unionens institutionella ram och beslutssystem samt om grunderna för individens rättsliga ställning. Det är klart att fördraget kräver riksdagens godkännande också av den orsaken att den är av avsevärd betydelse.

Bestämmelser som av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande är bl.a. internationella förpliktelser som är bindande för riksdagens budgetbefogenheter (t.ex. GrUU 45/2000 rd). Som sådana förpliktelser har i praktiken betraktats närmast sådana bestämmelser som medför direkta utgifter för staten. Riksdagens godkännande krävs också på grund av att Lissabonfördraget har verkningar som är bindande för budgetbefogenheterna (GrUU 36/2006 rd, s. 3, andra spalten).

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för bl.a. sådana fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis ansett att denna grundlagsfästa befogenhet hos riksdagen avser alla de bestämmelser i internationella förpliktelser som i materiellt hänseende hör till området för lagstiftningen. En bestämmelse i fördrag eller andra internationella förpliktelser anses höra till området för lagstiftningen 1) om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, 2) om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, 3) om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen ska föreskrivas i lag, 4) om det finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller 5) om det enligt rådande uppfattning i Finland ska lagstiftas om saken. Enligt grundlagsutskottet hör en bestämmelse om en internationell förpliktelse på dessa grunder till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11/2000 rd, GrUU 12/2000 rd och GrUU 45/2000 rd).

Riksdagen har godkänt anslutningsfördraget för Finland, Amsterdamfördraget och Nicefördraget samt fördraget om anslutning av de tio nya medlemsstaterna bl.a. på den grunden att de innehåller ett stort antal bestämmelser som hör till området för lagstiftningen och som har behandlats i regeringspropositionerna om godkännande av fördragen och i grundlagsutskottets utlåtanden om dem (RP 135/1994 rd, band I, s. 664 – GrUU 14/1994 rd, s. 2; RP 245/1997 rd, s. 172–173 – GrUU 10/1998 rd, s. 3; RP 93/2001 rd, s. 70–71 – GrUU 38/2001 rd, s. 2–4; RP 78/2003 rd, s. 147–149 – GrUU 11/2003 rd, s. 2). De bestämmelser i Lissabonfördraget genom vilka de bestämmelser i de nämnda fördragen som hör till området för lagstiftningen ändras hör likaså till området för lagstiftningen. Uppfattningen av området för lagstiftningen har utvidgats efter det att anslutningsfördraget för Finland godkändes, och därför innehåller Lissabonfördraget dessutom ett stort antal bestämmelser som inte i samband med behandlingen av de tidigare fördragen explicit har specificerats som bestämmelser som hör till området för lagstiftningen.

I regeringspropositionen om godkännande av anslutningsfördraget för Finland granskades fördragets förhållande till lagstiftningen i Finland i ljuset av både primärrätten och sekundärrätten. Med hänsyn till att anslutningsfördraget för Finland och senare ändringar av grundfördragen samt de akter som antagits i enlighet med dem fortsätter att gälla kan en motsvarande granskning inte anses vara motiverad i samband med detta fördrag. I motiveringen till artiklarna i det föregående i denna proposition granskas ändringarna i fördraget, inbegripet de bestämmelser i de nya rättsliga grunderna som hör till området för lagstiftningen. I avsnittet om behandlingsordningen längre fram redogörs dessutom för de bestämmelser som berör grundlagen på det sätt som avses i dess 94 § 2 mom.

och som av den nämnda grunden hör till området för lagstiftningen.

Ändringarna av EU-fördraget i enlighet med artikel 1 i Lissabonfördraget innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, med undantag för ändringarna av bl.a. artiklarna 1a, 9, 10b, 15a, 20, 28c och 53. Artikel 6a utgör en betydelsefull ny bestämmelse som hör till området för lagstiftningen. Genom artikeln tillskrivs unionens stadga om de grundläggande rättigheterna samma rättsliga värde som grundfördragen. Bestämmelserna i stadgan hör i allmänhet till området för lagstiftningen redan på den grunden att de gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Ändringarna av EG-fördraget i enlighet med artikel 2 i Lissabonfördraget innehåller ett stort antal bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, med undantag för bl.a. de horisontella ändringar som gäller hela EG-fördraget och de ändringar av EG-fördraget som nämns i samband med artiklarna 2d, 2f, 6b, 16e, 22b, 39, 50, 52, 53, 61d, 70, 72, 75, 79, 106, 109, 138, 139, 140, 150, 165, 182, 188d, 188f, 188p, 191, 197, 207, 252a, 291 och 313a i EUF-fördraget. De bestämmelser som anger artiklarnas nya placering hör inte heller till området för lagstiftningen. Artikel 4 bland slutbestämmelserna i Lissabonfördraget innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen.

Merparten av protokollen till fördraget innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Övergångsperioder och undantag som bara gäller andra medlemsstater kan inte anses falla inom finsk rättskipningsbehörighet på ett sådant sätt att bestämmelserna hör till området för lagstiftningen i Finland i enlighet med 94 § 1 mom. i grundlagen (jämför RP 78/2003 rd, s. 148). Bestämmelser som hör till området för lagstiftningen ingår i protokollen bortsett från protokollet om eurogruppen och protokollet om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och protokoll nr 1 till Lissabonfördraget till den del det genom protokollet föreskrivs om horisontella ändringar och ändringar som gäller protokollet om vissa bestämmelser angående Förenade kungariket, protokollet om vissa bestämmelser angående Danmark, protokollet om tillämpning av artikel 22a på Förenade kungariket och Irland, protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa och protokollet om Danmarks ställning. Den bestämmelse i protokoll nr 1 som gäller upphävande av protokoll som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen hör till området för lagstiftningen.

Bilagorna till Lissabonfördraget och till dess protokoll nr 1 hör inte till området för lagstiftningen.

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen ska riksdagen också godkänna uppsägningen av sådana internationella förpliktelser som avses i samma lagrum. Formellt upphävs inte det konstitutionella fördraget genom Lissabonfördraget, men det framstår klart för medlemsstaterna att Lissabonfördraget innebär att de innehållsmässiga reformerna enligt det konstitutionella fördraget genomförs i hög grad. Lissabonfördraget ersätter därmed det konstitutionella fördraget. Eftersom riksdagens godkännande krävdes för det konstitutionella fördraget med anledning av dess betydelse, budgetverkningar och bestämmelser som hör till området för lagstiftningen (GrUU 36/2006 rd, s. 3, andra spalten), bör den nya förpliktelse som kommer i stället även till denna del anses falla inom riksdagens behörighet, trots att det inte formellt är fråga om uppsägning eller upphävande av en överenskommelse (GrUU 18/2002 rd, GrUU 11/2003 rd).

I denna proposition föreslås att riksdagen ska godkänna Lissabonfördraget. Avsikten är därmed att beslutet om godkännande i enlighet med formuleringen i 94 § 1 mom. i grundlagen ska gälla Lissabonfördraget i sin helhet (GrUU 36/2006 rd, s. 3, andra spalten). Med Lissabonfördraget avses här själva fördraget, dess 13 protokoll och bilagorna I och II, vilka utgör en integrerande del av fördraget.

4.2 Behandlingsordning

Utgångspunkter för bedömningen

Enligt 94 § 2 mom. i grundlagen ska beslut om godkännande av en internationell förplik-

telse fattas med enkel majoritet. Om ett förslag om godkännande av en förpliktelse gäller grundlagen, ska beslutet om godkännande dock fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. På motsvarande sätt gäller enligt 95 § 2 mom. att om ett lagförslag om ikraftträdande av en internationell förpliktelse gäller grundlagen, ska riksdagen, utan att förslaget lämnas vilande, godkänna det med ett beslut som har fattats med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna, dvs. i inskränkt grundlagsordning.

Av flera orsaker stiftades lagen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen på grundval av de tidigare konstitutionerna – regeringsformen och riksdagsordningen – i inskränkt grundlagsordning (GrUU 14/1994 rd). Den mest generella orsaken till denna lagstiftningsordning var att bestämmelserna i anslutningsfördraget rättsligt sett inskränkte Finlands suveränitet. Också den lag som gäller sättande i kraft av Amsterfördraget stiftades i inskränkt grundlagsordning (GrUU 10/1998 rd).

När fördraget om Finlands anslutning och Amsterdamfördraget hade antagits och satts i kraft trädde den nya grundlagen i kraft 2000. Bland annat bestämmelserna om suveränitet i 1 § i den nya grundlagen avviker något från suveränitetsbestämmelserna i den upphävda regeringsformen. Grundlagsutskottet fastställde därför att Nicefördraget i första hand måste bedömas utifrån grundlagsbestämmelserna och i andra hand med avseende på lagarna om sättande i kraft av anslutningsfördraget och Amsterdamfördraget (GrUU 38/2001 rd, s. 4, andra spalten; se även GrUU 16/2005 rd, s. 4, första spalten). Det ansågs att bestämmelserna i Nicefördraget inte innebar någon inskränkning i Finlands suveränitet enligt 1 § i grundlagen, och fördraget ansågs inte heller annars stå i strid med grundlagen. Beslutet om godkännande av Nicefördraget fattades därför med enkel majoritet och lagen om sättande i kraft av fördraget stiftades i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 38/2001 rd).

De institutionella bestämmelserna i fördraget om Tjeckiens, Estlands, Cyperns, Lettlands, Litauens, Ungerns, Maltas, Polens, Sloveniens och Slovakiens anslutning till Europeiska unionen ansågs inte förändra förpliktelserna till följd av Nicefördraget i någon väsentlig grad. Utvidgningsfördraget ansågs inte heller i övrigt förutsätta den behandlingsordning som avses i 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 11/2003 rd, s. 3, första spalten). Fördraget om Bulgariens och Rumäniens anslutning till Europeiska unionen behandlades likaså i samma ordning (RP 218/2005 rd – RSv 68/2006 rd).

Syftet med det konstitutionella fördraget, som undertecknades 2004, var att genomföra en totalrevision av unionens grundfördrag. Enligt propositionen med förslag om godkännande av fördraget (RP 67/2006 rd) och enligt grundlagsutskottets utlåtande ansågs fördraget innehålla ett flertal bestämmelser som förutsatte att fördraget och lagen om sättande i kraft av det godkändes enligt den behandlingsordning som avses i 94 § 2 mom. och 95 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 36/2006 rd). Det konstitutionella fördraget har dock inte trätt i kraft.

Tolkningen av bestämmelsen om Finlands suveränitet i 1 § 1 mom. i grundlagen måste enligt förarbetena till grundlagsreformen granskas i skenet av Finlands internationella förpliktelser och särskilt med beaktande av Finlands medlemskap i Europeiska unionen (RP 1/1998 rd, s. 72, andra spalten). I grundlagsreformen tog Finland avstånd från den typ av formella tolkningar som säger att ett statligt medlemskap i en internationell organisation alltid innebär att statens suveränitet inskränks. I det sammanhanget hänvisade regeringen i propositionen till tidigare ståndpunkter från grundlagsutskottets sida. Grundlagsutskottet hade tidigare framhållit att Finland som medlem i Europeiska unionen utövar en del av sin suveränitet tillsammans med andra suveräna medlemsstater till nytta för det europeiska samarbetet (RP 1/1998 rd, s. 72–73).

Enligt 1 § 3 mom. i grundlagen deltar Finland i internationellt samarbete i syfte att säkerställa fred och mänskliga rättigheter samt i syfte att utveckla samhället. Momentet är av betydelse för tolkningen när det bedöms om en internationell förpliktelse strider mot grundlagsbestämmelserna om suveränitet eller inte. Förarbetena till grundlagsreformen ger vid handen att det är befogat att utgå från att sådana internationella förpliktelser som är

sedvanliga i modernt internationellt samarbete och som bara i ringa utsträckning påverkar statens suveränitet inte direkt kan anses strida mot grundlagens bestämmelser om suveränitet (RP 1/1998 rd, s. 74, andra spalten). Finlands medlemskap i Europeiska unionen är en viktig form av internationellt samarbete som redan har fått sin givna plats. När bestämmelserna om suveränitet i 1 § i grundlagen tolkas utifrån motiveringen till grundlagsreformen och med utgångspunkt i att Finland är medlem i Europeiska unionen betyder det, enligt grundlagsutskottets uppfattning, samtidigt också att man måste ta hänsyn till att medlemskapet har medfört vissa begränsningar i suveräniteten i olika delar av det allmänna. Frågan om att föra över kompetens på unionens institutioner är dock enligt utskottets uppfattning en sak som a priori gäller suveräniteten som den definieras i grundlagen. Mindre justeringar av unionens uppgifter t.ex. utifrån de befogenheter som unionen redan nu innehar kan däremot i vissa fall stå i samklang med grundlagsbestämmelserna om Finlands suveränitet. Normala interna omställningar i den institutionella verksamheten spelar vanligen ingen roll för suveräniteten. (GrUU 38/2001 rd, s. 4-5, GrUU 7/2003 rd, s. 3-4, GrUU 9/2006 rd, s. 5, första spalten)

Det centrala innehållet i det konstitutionella fördraget genomförs genom Lissabonfördraget, som nu är under behandling. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 36/2006 rd bedömt behandlingsordningen för fördragets bestämmelser i detalj. Artiklar som är av betydelse för behandlingsordningen när det gäller fördraget ändrades dock till vissa delar vid regeringskonferensen 2007. När det gäller behandlingsordningen för Lissabonfördraget går det därför inte att till alla delar stödja sig på grundlagsutskottets utlåtande om det konstitutionella fördraget, utan frågan bör bedömas separat i ljuset av ändringarna från regeringskonferensen 2007.

När Lissabonfördragets förhållande till grundlagen bedöms bör utöver suveränitetsbedömningen (1 §) särskilt avseende fästas vid bestämmelserna om grundläggande frioch rättigheter (6–23 §), bestämmelserna om avgränsade undantag (73 §, 94 § 3 mom.), bestämmelserna om de högsta statsorganens behörighet i fråga om internationella förhållanden (93–97 §), bestämmelserna om oberoende domstolar och utövande av den högsta domsrätten (3 § 3 mom., 99 § 1 mom.) och bestämmelsen om åklagarväsendet (104 §) samt bestämmelserna om behandling av ärenden i riksdagen (39 och 52 §).

Genom Lissabonfördraget ändras de nuvarande grundfördragen, medan syftet med det konstitutionella fördraget var att ersätta alla de nuvarande grundfördragen utom Euratomfördraget. Lissabonfördraget kan inte – liksom inte heller det konstitutionella fördraget – betraktas som en helt ny internationell förpliktelse med tanke på förfarandena för godkännande och sättande i kraft av fördraget. Som utgångspunkt för bedömningen av behandlingsordningen bör betraktas på vilket sätt Lissabonfördraget förändrar situationen jämfört med nuläget.

Lagarna om sättande i kraft av anslutningsfördraget för Finland och av Amsterdamfördraget är till sin konstitutionella karaktär s.k. undantagslagar och kan ändras i vanlig lagstiftningsordning, om ändringslagen inte utvidgar de undantag från grundlagen som ingår i undantagslagarna. Också tillägg och ändringar som är oväsentliga för helheten, men som i sig innebär att undantaget från grundlagen utvidgas en aning kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning, om inte det övergripande system som reglerats i grundlagsordning därigenom ändrar karaktär (RP 1/1998 rd, s. 124, andra spalten). Grundlagsutskottet har tillämpat dessa principer också i sådana fall då de undantag från grundlagen som införts genom en tidigare lag överförs till den nya lagen genom att den ursprungliga undantagslagen upphävs (GrUU 1/1988 rd, s. 2, andra spalten, GrUU 31/1998 rd, s. 5, andra spalten, GrUU 36/2006 rd, s. 4, andra spalten).

Också den lag som gäller sättande i kraft av det konstitutionella fördraget har karaktär av en undantagslag. Till skillnad från de ovan nämnda lagarna om sättande i kraft av anslutningsfördraget för Finland och av Amsterdamfördraget har den lag som gäller sättande i kraft av det konstitutionella fördraget inte trätt i kraft och avses inte heller bli satt i kraft efter det att Lissabonfördraget har undertecknats. Med hänsyn till detta anser regeringen att bedömningen bör ha sin utgångspunkt i de gällande grundfördragen och

de undantagslagar som gäller sättande i kraft av dem.

Problemfria frågor med tanke på behandlingsordningen

I motiveringen till behandlingsordningen i den regeringsproposition som gäller godkännande av det konstitutionella fördraget bedöms bl.a. Europeiska unionens status som juridisk person, subsidiaritetsövervakningen, den institutionella ramen och beslutsfattandet med kvalificerad majoritet (RP 67/2006 rd). I fråga om dessa har grundlagsutskottet omfattat regeringens ståndpunkt enligt propositionen, dvs. att bestämmelserna inte inverkar på behandlingsordningen för fördraget (GrUU 36/2006 rd, s. 5, andra spalten). I denna proposition behandlas frågorna endast till den del det är motiverat med anledning av de ändringar som antogs vid regeringskonferensen 2007.

Hur unionsrättens företrädesprincip framgår av grundfördragen

Enligt artikel I-6 i det konstitutionella fördraget gäller att konstitutionen och den rätt som antas av unionens institutioner genom utövande av de befogenheter som den har tilldelats ska ha företräde framför medlemsstaternas rätt. Grundlagsutskottet ansåg att den uttryckliga bestämmelse om unionsrättens företräde som tagits in i det konstitutionella fördraget är en gällande juridisk faktor som inte i sig kräver att fördraget behandlas i kvalificerad lagstiftningsordning (GrUU 36/2006 rd, s. 5, andra spalten). Principen om unionsrättens företräde har inte dokumenterats i Lissabonfördraget, men i regeringskonferensens slutakt ingår en förklaring (nr 17) som gäller detta. Ändringarna påverkar inte det rådande rättsläget eller behandlingsordningen för fördraget. I nästa stycke behandlas dessutom hur tillämpningsområdet för företrädesprincipen utvidgas genom Lissabonfördraget.

Avskaffande av pelarindelningen

Genom Lissabonfördraget avvecklas den s.k. pelarstruktur där den första pelaren har utformats av EG-grundfördragen, den andra pelaren av EU-fördragets bestämmelser om en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik och den tredje pelaren av EU-fördragets bestämmelser om polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Efter det att Lissabonfördraget har trätt i kraft är utgångspunkten att samma allmänna principer enligt unionsrätten ska tillämpas inom samtliga politikområden. Trots att bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken placeras separat i EU-fördraget från bestämmelserna om övriga yttre åtgärder och inre politikområden, bildar EU-fördraget och EUF-fördraget en helhet där båda fördragen har samma rättsliga värde. I fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken tillämpas dock särskilda regler och förfaranden och den behåller därmed sin markerat interparlamentariska karaktär, i synnerhet när det gäller institutionernas befogenheter, beslutsprocedurerna och de typer av rättsakter som står till förfogande. Gemenskapsbehandlingen av unionens verksamhet gäller således i praktiken i första hand polissamarbete och straffrättsligt samarbete, där man övergår till att följa gemenskapsrättens principer. Hit hör principerna om rättslig verkan för olika typer av rättsakter, inbegripet direkt rättsverkan.

Utvidgning av tillämpningsområdet för företrädesprincipen. En utvidgning av intresse för behandlingsordningen är att räckvidden för principen om företräde för unionsrätten utsträcks till att omfatta den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet. När anslutningsfördraget för Finland behandlades bedömdes det att principen om företräde för gemenskapsrätten krävde inskränkt grundlagsordning. Utvidgningen av räckvidden för företrädesprincipen så som avses i Lissabonfördraget berör också den nuvarande grundlagen och kräver inskränkt grundlagsordning.

Flexibilitetsklausulen. Enligt artikel 308 i EUF-fördraget utvidgas den flexibilitetsklausul som ingår i artikel 308 i EG-fördraget till att omfatta polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Till skillnad från det konstitutionella fördraget innehåller flexibilitetsklausulen en uttrycklig bestämmelse om att artikeln inte får ligga till grund för att uppnå mål som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Vid tillämpningen av den nya flexibilitetsklausulen ska också de grän-

ser som uppställts i artikel 25 andra stycket i EU-fördraget respekteras, dvs. de åtgärder som genomförs med stöd av flexibilitetsklausulen kan inte påverka tillämpningen av de förfaranden eller omfattningen av de institutionella befogenheter för vilka det i grundfördragen finns bestämmelser som gäller området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Villkoren för tillämpningen av flexibilitetsklausulen kvarstår oförändrade, men ändringen är ägnad att bredda området för unionens befogenheter inom området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. De ändringar som genom Lissabonfördraget gjorts i bestämmelsen innebär främst att villkoren för användningen av klausulen preciseras. Det handlar om en sådan mindre justering av unionens uppgifter utifrån de befogenheter som unionen redan nu innehar som står i samklang med bestämmelserna om Finlands suveränitet i grundlagen.

Utvidgning av domstolens befogenhet. Senast efter den femåriga övergångsperioden kommer de nuvarande allmänna principerna för EG-domstolens behörighet att breddas så att de på vissa undantag när gäller polissamarbetet och det straffrättsliga samarbetet. De utsträcks till att gälla – om än i mycket begränsad utsträckning – också den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken så snart fördraget träder i kraft. När grundlagsutskottet behandlade anslutningsfördraget för Finland konstaterade det att EG-domstolens behörighet att avgöra om en medlemsstat har underlåtit att fullgöra en skyldighet som den ålagts enligt grundfördraget innebar ett undantag från de bestämmelser om suveränitet som då gällde enligt regeringsformen, eftersom domstolens beslut kunde medföra att medlemsstaten ålades att ändra sin lagstiftning (GrUU 14/1994 rd, s. 3, andra spalten, GrUU 15/1992, s. 4, andra spalten, GrUU 2/1990 rd, s. 2, första spalten). Med hänsyn till att artiklarna 226–228 i EUF-fördraget tillskriver EU-domstolen motsvarande behörighet även i fråga om bestämmelser om polissamarbete och straffrättsligt samarbete, innebär Lissabonfördraget på dessa punkter ett avsteg från bestämmelserna om suveränitet i grundlagen, så som grundlagsutskottet har konstaterat i fråga om det konstitutionella fördraget (GrUU 36/2006 rd, s. 6, första spalten).

Förfarandet med förhandsavgöranden. Med stöd av artikel 234 i EUF-fördraget är de högsta domstolarna i medlemsstaterna under vissa villkor skyldiga att föra frågor som aktualiseras i de ärenden de behandlar vidare till unionens domstol för behandling. Då artikel 234 kommer att gälla även polissamarbete och straffrättsligt samarbete, innebär artikeln att de högsta domstolarnas nuvarande prövningsrätt beträffande proceduren slopas i ärenden som gäller polissamarbete och straffrättslighet samarbete. I fråga om motsvarande reform enligt det konstitutionella fördraget bedömde grundlagsutskottet att förändringen i det rättsliga läget inom straffrättsligt samarbete och polissamarbete handlar om en utvidgning av ett redan etablerat förfarande i unionen. De utvidgade bestämmelserna om skyldighet att begära förhandsavgörande kan enligt utskottet jämställas med en justering av unionens uppgiftsområde utifrån de befogenheter unionen redan har och kräver därför inte att fördraget behandlas i kvalificerad ordning (GrUU 36/2006 rd, s. 6). Bedömningen lämpar sig också när det gäller de bestämmelser om förfarandet med förhandsavgöranden som ingår i Lissabonfördraget.

Inte heller enligt Lissabonfördraget tilldelas EU-domstolen behörighet inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det enda undantaget är artikel 240a andra stycket i EUF-fördraget, enligt vilket domstolens behörighet utvidgas till att gälla kontroll av lagenligheten av beslut om sådana restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer som rådet har antagit på grundval av avdelning V kapitel 2 i EUF-fördraget. Med hänsyn till att det är fråga om införande av en sådan uppgift för EU-domstolen som gäller övervakning av lagenligheten hos verksamheten för unionens institutioner och i fråga om vilken avgörandena inte har någon rättsverkan för medlemsstaterna eller deras nationella domstolar, innebär bestämmelsen i artikel 240a andra stycket inte något undantag från grundlagens bestämmelser om suveränitet eller domstolarnas ställning.

Unionens juridiska personlighet

Enligt nya artikel 46a i EU-fördraget ska unionen vara en juridisk person. För närva-

rande erkänns Europeiska gemenskapens juridiska personlighet explicit i artikel 281 i EG-fördraget, och dess rättskapacitet definieras i artikel 282. Även Europeiska unionens status som en (från gemenskapen fristående) juridisk person har erkänts inom statspraxis. Genom artiklarna 1 och 46a i EU-fördraget förenas Europeiska gemenskapen och unionen som bildats genom EU-fördraget till en enda enhetlig juridisk person. Den enhetliga juridiska personligheten påverkar inte omfattningen av eller karaktären hos unionens avtalsbefogenheter eller övriga externa befogenheter, vilka regleras av övriga bestämmelser i fördraget.

Grundlagsutskottet ansåg att den enhetliga juridiska personlighet som ingick i det konstitutionella fördraget inte var något problem med tanke på grundlagen (GrUU 36/2006 rd, s. 5, första spalten). Genom Lissabonfördraget upprättas inte någon ny Europeisk union, utan den befintliga unionen och gemenskapen sammanförs till en enda juridisk person, vilket likaså kan betraktas som problemfritt med tanke på behandlingsordningen.

Juridifiering av stadgan om de grundläggande rättigheterna och rättslig grund som möjliggör EU:s anslutning till den europeiska människorättskonventionen

Enligt nya artikel 6 i EU-fördraget ska unionen erkänna de rättigheter, friheter och principer som fastställts i stadgan om de grundläggande rättigheterna, anpassad i december 2007, som ska ha samma rättsliga värde som grundfördragen. Stadgan om de grundläggande rättigheterna har inte fogats till Lissabonfördraget och förklaringar om den har inte fogats till slutakten för regeringskonferensen 2007. I Lissabonfördraget juridifieras stadgan på ett annat sätt än i det konstitutionella fördraget, men det centrala är att bestämmelserna i stadgan tillskrivs samma juridiska värde som grundfördragen. Grundlagsutskottet har visserligen ansett att jämfört med det konstitutionella fördraget innebär juridifieringslösningen en försämring i och med att den gör stadgans juridiska status både vagare och mindre synlig (GrUU 8/2007 rd).

Juridifieringen av stadgan stärker i praktiken möjligheterna för dem som omfattas av finsk rättskipning att åberopa de grundläggande rättigheterna i unionen i sådana fall som hör till tillämpningsområdet för unionsrätten. Det innebär också att finländska domstolar och myndigheter ska tillämpa bestämmelserna i stadgan i ärenden som faller inom tillämpningsområdet för unionsrätten och att den nationella lagstiftaren ska iaktta de grundläggande rättigheterna i unionen när den genomför unionens lagstiftning. Varken personers möjlighet att åberopa de grundläggande rättigheterna i unionen eller skyldigheten för det allmänna att tillämpa och iaktta de grundläggande rättigheterna innebär någon förändring jämfört med nuläget, som baserar sig på EG-domstolens rättspraxis och artikel 6.2 i EU-fördraget. Att de grundläggande rättigheterna i unionen stärks handlar alltså inte om att helt nya normer skulle tas in i unionsrätten (GrUU 36/2006 rd, s. 7).

Om unionen ansluter sig till Europakonventionen blir det möjligt att anföra enskilda klagomål hos Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna också i sådana fall där unionsrätten har tillämpats. Detta stärker skyddet av de mänskliga rättigheterna också för dem som omfattas av finsk rättskipning.

Juridifieringen av stadgan på det sätt som dokumenterats även i Lissabonfördraget och utformningen av en rättslig grund för EU:s anslutning till den europeiska människorättskonventionen innebär på det hela taget att skyddet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna för finska medborgare och andra personer som omfattas av finsk rättskipning förbättras betydligt inom tillämpningsområdet för unionsrätten. Rättigheterna och skyddsnivån enligt stadgan motsvarar dessutom i huvuddrag de grundläggande fri- och rättigheter som garanteras i Finlands grundlag. Stadgan ersätter inte de nationella konstitutionerna och medför inte heller något behov av att ändra bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter i Finlands grundlag. I fråga om både stadgan och anslutningen till den europeiska människorättskonventionen utesluts i fördraget explicit möjligheten att de skulle kunna påverka befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna (se artikel 6.1 och 6.2 i EU-fördraget). Med hänsyn till de synpunkter som anförts ovan och med hänsyn till 1 § 3 mom. i stadgan om de grundläggande rättigheterna står inordnandet av

stadgan och den rättsliga grund som möjliggör anslutning till människorättskonventionen inte i strid med grundlagens bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna eller med andra bestämmelser i grundlagen och förutsätter därmed inte inskränkt grundlagsordning (GrUU 36/2006 rd, s. 7, andra spalten).

Institutionella ändringar

Vissa centrala bestämmelser om unionens institutioner ändras genom Lissabonfördraget. De viktigaste ändringarna gäller Europeiska rådets ställning och interna organisering, förstärkning av Europaparlamentets ställning, revidering av förfarandet för rådets beslut med kvalificerad majoritet, rådets nya ordförandeskapssystem, inrättande av befattningen som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och revidering av kommissionens sammansättning. Lissabonfördraget bottnar i en strävan att utveckla unionens interna beslutssystem så att det blir effektivare, demokratiskare och öppnare. De institutionella reformerna ändrar dock inte unionens grundläggande karaktär.

De institutionella reformerna enligt det konstitutionella fördraget har tagits in i Lissabonfördraget i huvudsak utan ändringar. De enda ändringarna av innehållet jämfört med det konstitutionella fördraget gäller rådets omröstningssystem och ändring av benämningen unionens utrikesminister till unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Ändringarna påverkar inte slutsatsen om motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget, nämligen att de ovan nämnda bestämmelserna om den institutionella ramen inte inverkar på behandlingsordningen för fördraget (GrUU 36/2006 rd, s. 5, andra spalten).

På det hela taget kan ändringarna av den institutionella ramen därmed, trots att de är omfattande, betraktas som en sådan utveckling av unionens interna verksamhet på institutionell nivå som inte är av betydelse med tanke på suveränitetsbestämmelserna i grundlagen (jämför också GrUU 38/2001 rd, GrUU 7/2003 rd, s. 7–9).

Tillsyn över subsidiariteten

Genom Lissabonfördraget fogas en ny artikel 8c till EU-fördraget. Den nya artikeln gäller de nationella parlamentens åtgärder för att främja en väl fungerande union. Mekanismen för tillsyn över subsidiariteten fastställs också i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Genom Lissabonfördraget förlängs parlamentens tid att reagera vid förhandstillsynen över subsidiaritetsprincipen från sex till åtta veckor och fogas en ny fas till tillsynsförfarandet. Enligt det nya förfarandet ska rådet och Europaparlamentet, innan den första behandlingen enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet avslutas, kontrollera att subsidiaritetsprincipen följs.

I propositionen om det konstitutionella fördraget konstaterades att riksdagens möjlighet att väcka talan som gäller subsidiaritetsprincipen i första hand bör betraktas som ett sådant kompletterande förfarande till förfarandena enligt 96 och 97 § i grundlagen som inte står i strid med grundlagen. Grundlagsutskottet ansåg att subsidiaritetskontrollen inte inverkar på behandlingsordningen för fördraget (GrUU 36/2006 rd, s. 5, andra spalten). De tillägg till tillsynen över subsidiariteten som gjorts i Lissabonfördraget påverkar inte denna slutsats.

Utvidgat beslutsfattande med kvalificerad majoritet

Lissabonfördraget innebär att användningsområdet för beslut med kvalificerad majoritet i rådet utvidgas betydligt jämfört med nuläget. När det gäller rådets beslut övergår man från beslut med enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet inom sammanlagt 17 områden. Beslut med kvalificerad majoritet i rådet ska dessutom tillämpas inom nästan alla områden som omfattas av de nya rättsliga grunderna. Grundlagsutskottet har i synnerhet när det gäller EG-fördraget rent generellt betonat att befogenhetsfördelningen mellan medlemsstaterna och gemenskapen inte ändras av att beslutsreglerna ändras, utan de beslutsförfaranden som gemenskapen tillämpar. I samband med behandlingen av Nicefördraget ansåg grundlagsutskottet att det inte infördes något nytt beslutsförfarande

utan att tillämpningen av det förfarande som redan fanns utvidgades, vilket innebar att ändringarna av beslutsreglerna inte medförde några problem med avseende på suveränitetsbestämmelserna i grundlagen (GrUU 38/2001 rd. s. 6, första spalten; se även GrUU 7/2003 rd, s. 8, första spalten). Grundlagsutskottet konstaterade också i fråga om det konstitutionella fördraget att en utvidgning av beslutsfattandet med kvalificerad majoritet inte inverkar på behandlingsordningen för fördraget (GrUU 36/2006 rd, s. 5, andra spalten).

I Lissabonfördraget har användningsområdet för kvalificerad majoritet samma omfattning som i det konstitutionella fördraget, med undantag för anslutningen till den europeiska människorättskonventionen, för vilken det enligt Lissabonfördraget krävs att medlemsstaterna beslutar med enhällighet. I likhet med det konstitutionella fördraget kräver inte det utvidgade beslutsfattandet med kvalificerad majoritet enligt Lissabonfördraget att inskränkt grundlagsordning tillämpas.

Ändringar av unionens befogenheter

De ändringar i befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna som följer av Lissabonfördraget kan indelas i tre huvudtyper. För det första innehåller fördraget bestämmelser om nya politikområden eller sakkomplex i fråga om vilka unionen tilldelas vissa befogenheter genom explicita bestämmelser i fördraget. För det andra vidareutvecklas vissa av unionens nuvarande politikområden genom att det i fördraget tas in nya bestämmelser om den rättsliga grunden för politikområdena. För det tredje ändras vissa bestämmelser enligt de nuvarande grundfördragen så att befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna ändras.

Utifrån grundlagsutskottets tolkningspraxis är det klart att frågan om att föra över befogenheter på unionens institutioner är en sak som a priori gäller bestämmelserna om suveränitet i grundlagen. Grundlagsutskottet har dock i detta sammanhang ansett att mindre justeringar av unionens uppgifter t.ex. utifrån de befogenheter som unionen redan nu innehar dock i vissa fall kan stå i samklang med grundlagsbestämmelserna om Finlands suveränitet (GrUU 38/2001 rd, s. 5, första spalten). I det följande bedöms var och en av de ovan nämnda huvudkategorierna av ändringar i befogenhetsfördelningen i ljuset av suveränitetsbestämmelserna i grundlagen. Den befogenhet att ansluta sig till den europeiska människorättskonventionen som tilldelas unionen enligt artikel 6 i EU-fördraget har bedömts särskilt i avsnittet om de grundläggande fri- och rättigheterna.

Som nya politikområden innehåller EUF-fördraget bestämmelser om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (artikel 16), europeiska rättigheter som säkerställer skydd för immateriella rättigheter (artikel 97a) och energi (artikel 176a). Genom bestämmelserna skapas enhetliga rättsliga grunder för unionens åtgärder i angelägenheter i fråga om vilka åtgärder redan har vidtagits med stöd av de nuvarande bestämmelserna i EG-fördraget, i synnerhet artiklarna 95 och 308. Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har dessutom kunnat regleras på ett begränsat sätt även med stöd av artikel 86.2 och 86.3 i EG-fördraget, om än gemenskapens åtgärder utifrån de nämnda bestämmelserna primärt har syftat till att precisera innehållet i undantag från gemenskapsrättens regler för konkurrens i fråga om de företag som avses i bestämmelserna.

I enlighet med grundlagsutskottets tidigare praxis (GrUU 10/1998 rd, s. 8, andra spalten) ansåg utskottet att motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-122, III-176 och III-256) inte inverkar på behandlingsordningen för fördraget (GrUU 36/2006 rd, s. 8, första spalten).

De rättsliga grunderna kompletteras ytterligare i Lissabonfördraget genom protokollet om tjänster av allmänt intresse, där artikel 16 i EUF-fördraget kompletteras bl.a. genom att det konstateras att bestämmelserna i fördragen inte på något sätt ska påverka medlemsstaternas behörighet att tillhandahålla, beställa och organisera tjänster av allmänt intresse som inte är av ekonomisk art. Genom Lissabonfördraget kompletteras artikeln om energi med en punkt där det hänvisas till en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna samt målet att främja sammankopplade energinät.

Tilläggen enligt Lissabonfördraget ändrar inte den bedömning av behandlingsordningen

som gjordes i samband med det konstitutionella fördraget. Bestämmelserna i artiklarna 16, 97a och 176a är därmed inte problematiska med tanke på lagstiftningsordningen.

Som nya politikområden innehåller EUF-fördraget likaså bestämmelser om rymdpolitik (artikel 172a) och humanitärt bistånd (artikel 188j). Även om det beträffande unionens befogenheter i båda fallen handlar om delade befogenheter för unionen och medlemsstaterna, avviker unionens befogenhetskategorier inom områdena från huvudprinciperna för delade befogenheter i det avseendet att utövandet av unionens befogenheter med stöd av dem inte hindrar medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter (punkterna 3 och 4 i artikel 2c i EUF-fördraget). Grundlagsutskottet ansåg att motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-254 och III-321) med hänsyn till hurdana unionens befogenheter är inte kräver att fördraget behandlas i kvalificerad ordning (GrUU 36/2006 rd, s. 8, första spalten). I Lissabonfördraget preciseras artikeln om rymdpolitik ytterligare så att de åtgärder som antas inte får omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar. Artiklarna 172a och 188i i EUF-fördraget förutsätter inte någon kvalificerad behandlingsordning.

Av de nya politikområdena hör turism (artikel 176b i EUF-fördraget), idrott (artikel 149 i EUF-fördraget), civilskydd (artikel 176c i EUF-fördraget) och administrativt samarbete (artikel 176d i EUF-fördraget) till de områden enligt artikel 2e i EUF-fördraget där unionen har befogenhet att vidta stödjande, samordnande eller kompletterande åtgärder. Enligt artikel 2a.5 i EUF-fördraget ersätter inte unionens befogenheter på de aktuella områdena medlemsstaternas befogenheter och får unionens åtgärder på dessa områden inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar. Med hänsyn till hurdana unionens befogenheter är inom dessa områden ansåg grundlagsutskottet att motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-281, III-282, III-284 och III-285) var oproblematiska med tanke på behandlingsordningen (GrUU 36/2006 rd, s. 8, första spalten). I Lissabonfördraget har bestämmelserna inte ändrats jämfört med det konstitutionella fördraget, och därför finns det ingen orsak att ändra bedömningen i fråga om dem.

Den andra huvudgruppen av ändringar som gäller befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna utgörs av de bestämmelser i EUF-fördraget genom vilka vissa av unionens nuvarande politikområden vidareutvecklas genom att det i fördraget tas in nya bestämmelser om den rättsliga grunden för politikområdena. Av dessa kan de bestämmelser som gäller unionens befogenheter inom området för processuellt och materiellt straffrättsligt samarbete samt straffrättsligt operativt samarbete anses vara av intresse för frågan om lagstiftningsordning.

Vid bedömning av den nya rättsliga grunden för minimireglering i fråga om fastställande av brott och påföljder i syfte att säkerställa att politiken genomförs effektivt (artikel 69b.2 i EUF-fördraget) bör det beaktas att trots att det inte finns någon uttrycklig fördragsbestämmelse har EG-domstolen i sin rättspraxis (mål C-176/03 kommissionen mot rådet och mål C-440/05 kommissionen mot rådet) ansett att gemenskapen redan i dagens läge på vissa villkor har befogenheter att reglera kriminalisering i fråga om vissa handlingar som anges i gemenskapslagstiftningen. Med anledning av domen i målet C-176/03 ansågs det i regeringspropositionen angående det konstitutionella fördraget att den ändring som ingår i det konstitutionella fördraget jämfört med EG-fördraget och den rättspraxis som följt av det fördraget är avgränsade, särskilt med hänsyn till den nödbromsmekanism som bestämmelsen inrymmer. I domen i målet C-440/05 av den 23 oktober 2007 framgick dock att gemenskapsbestämmelser i ärendet kan antas endast om regleringen ger medlemsstaterna slutlig prövningsrätt när det gäller att besluta om valet av straffrättsliga påföljder, dvs. fastslå de straffrättsliga påföljdernas art och nivå. Befogenheterna enligt artikel 69b.2 i EUF-fördraget är därmed betydligt öppnare och vidsträcktare än de straffrättsliga befogenheter för gemenskapen som baserar sig på EG-domstolens rättspraxis. Med stöd av artikel 69b.2 i EUF-fördraget kan det antas bestämmelser om minimiregler för fastställande av brottsrekvisit och påföljder, medan det i dagens läge förhåller sig så att det enligt domstolens uttryckliga ståndpunkt inte ingår i gemenskapens befogenhe-

ter att fastställa påföljdernas art och nivå. I artikel 69b.2 i EUF-fördraget har inte heller de politikområden avgränsats där de aktuella straffrättsliga bestämmelserna kan antas. I dagens läge är det oklart hurdana gemenskapspolitikområden som kan bli aktuella, eftersom de ovan nämnda domarna inte ger något klart svar på hur långt gemenskapens straffrättsliga befogenheter sträcker sig i andra än frågor än sådana som gäller skydd av miljön.

Vid bedömningen av vilka konsekvenser artikel 69a i EUF-fördraget (minimiregler för straffprocessförfarandet) och artikel 69b i EUF-fördraget (minimiregler för materiell straffrätt) har på unionens befogenheter, bör det beaktas att unionens befogenhet enligt artiklarna 31 och 34 i det nuvarande EU-fördraget är noggrant avgränsad till sin karaktär och omfattar bara vissa områden för straffrättslig harmonisering (organiserad brottslighet, terrorism och narkotikahandel). Som en betydelsefull omständighet bör särskilt beaktas att de befogenheter som tillskrivs unionen genom bestämmelserna i artiklarna 69a och 69b i EUF-fördraget har definierats förhållandevis ingående jämfört med artiklarna 31 och 34 i det nuvarande EU-fördraget, även om inte heller tillämpningsområdet för dessa artiklar kan betraktas som fullständigt noggrant avgränsat i ljuset av rättspraxis. Med tanke på bedömningen av suveräniteten är det speciellt betydelsefullt att artikel 69a.2, som gäller straffrättsligt förfarande, innehåller en fullmaktsklausul enligt vilken rådet med enhällighet får besluta att utvidga bestämmelsens tillämpningsområde till att omfatta också andra delar av det straffrättsliga förfarandet än de som uttryckligen anges i bestämmelsen. En motsvarande fullmaktsklausul ingår också i artikel 69b.1, som gäller allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag. Bestämmelsen gör det således möjligt att fastställa minimiregler om brottsrekvisit och påföljder också för andra slag av brottslighet än de som uttryckligen anges i bestämmelsen. Grundlagsutskottet ansåg att motsvarande klausuler om bemyndigande i det konstitutionella fördraget (artiklarna III-270 och III-271) krävde kvalificerad behandlingsordning (GrUU 36/2006 rd, s. 10, andra spalten). Också artiklarna 69a.2 och 69b.1 i EUF-fördraget innebär ett undantag från grundlagens bestämmelse om suveränitet och förutsätter inskränkt grundlagsordning. De ändringar som regeringskonferensen 2007 enades om när det gäller den nödbromsmekanism och det fördjupade samarbete som ingår i artiklarna 69a och 69b i EUF-fördraget ändrar inte på bedömningen.

Även artikel 69e i EUF-fördraget, som gör det möjligt att inrätta en europeisk åklagarmyndighet, bör bedömas ur perspektivet för grundlagens bestämmelse om suveränitet och om åklagarväsendet. Åklagarmyndighetens uppgifter fastställs i artikeln, men dess befogenheter kan utvidgas genom ett enhälligt beslut av Europeiska rådet. Både inrättandet av myndigheten och möjligheten att utvidga dess befogenheter på grundval av artikel 69e innebär att befogenheter överförs från medlemsstaterna till unionen. Eftersom åklagarmyndigheten ska föra talan i medlemsstaternas behöriga domstolar för brott som bestäms på grundval av artikel 69e, innebär bestämmelsen ett undantag från bestämmelsen om åklagarväsendet i 104 § i grundlagen, så som grundlagsutskottet har konstaterat i fråga om artikel III-274 i det konstitutionella fördraget. Att behörigheten att föra talan i betydande utsträckning överlåts på någon annan än den nationella åklagarmyndigheten innebär dessutom ett undantag från grundlagens bestämmelse om suveränitet och förutsätter därmed inskränkt grundlagsordning (GrUU 36/2007 rd, s. 8, första spalten). När det gäller artikel 69e ändras bedömningen inte av omständigheten att den s.k. nödbromsmekanismen samt möjligheten att inleda fördjupat samarbete har tagits in i artikeln.

När grundlagsutskottet behandlade det konstitutionella fördraget konstaterade det vidare att artikel III-274.4 handlar om ett bemyndigande för Europeiska rådet att utsträcka unionens befogenheter till att omfatta utövande av betydande offentlig makt i medlemsstaterna. I ljuset av grundlagsutskottet tidigare praxis står ett sådant bemyndigande i strid med Finlands suveränitet och grundlagens bestämmelser om godkännande och sättande i kraft av internationella förpliktelser och därför måste det konstitutionella fördraget i dessa delar behandlas i kvalificerad ordning (GrUU 36/2006 rd, s. 10). Artikel 69e motsvarar det konstitutionella fördraget och krä-

ver också därför kvalificerad behandlingsordning.

För det tredje innebär Lissabonfördraget att vissa bestämmelser i de nuvarande grundfördragen ändras så som beskrivs i allmänna motiveringen på ett sådant sätt att fördelningen av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna ändras (se t.ex. bestämmelserna om folkhälsa i artikel 152.1 andra stycket och 152.4 led c). Ändringarna är trots allt till största delen sådana som i första hand innebär smärre justeringar av unionens uppgifter utifrån de befogenheter som unionen redan nu innehar, och det är därför inte motiverat att tillskriva dem någon betydelse när fördraget bedöms med tanke på suveränitetsbestämmelsen i grundlagen (GrUU 36/2006 rd, s. 8, första spalten).

Endast i fråga om området för den gemensamma handelspolitiken är det nödvändigt att bedöma den ändrade befogenhetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna med hänsyn till bestämmelsen om suveränitet i grundlagen. Jämfört med artikel 133 i det nuvarande EG-fördraget utvidgas området för den gemensamma handelspolitiken på motsvarande sätt som i det konstitutionella fördraget enligt artikel 188b i EUF-fördraget så att det omfattar också utländska direktinvesteringar. Grundlagsutskottet har ansett att det att unionens redan rätt så väl etablerade uppgiftsområde utvidgas med utländska direktinvesteringar inte är en så väsentlig ändring av unionens nuvarande uppgifter inom den gemensamma handelspolitiken att det kräver inskränkt grundlagsordning (GrUU 36/2006 rd, s. 8, första spalten). Till den del kulturella och audiovisuella tjänster samt sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård faller inom området för handelspolitik ändrar unionens befogenhet likaså karaktär från delad befogenhet med medlemsstaterna till unionens exklusiva befogenhet. Grundlagsutskottet ansåg att motsvarande ändringar i artikel III-315 i det konstitutionella fördraget inte påverkade behandlingsordningen för det konstitutionella fördraget (GrUU 36/2006 rd, s. 8, första spalten). Artikel 188b i EUF-fördraget har samma innehåll och kan inte i fråga om tjänster anses innebära någon sådan utvidgning av gemenskapens befogenheter som kräver inskränkt grundlagsordning.

Förfaranden för ändring av grundfördragen

När de förfaranden för ändring och översyn av grundfördragen som ingår i Lissabonfördraget bedöms bör avseende fästas vid att grundfördragen kan ändras genom tre olika förfaranden, dvs. det ordinarie ändringsförfarande som avses i punkterna 2–5 i artikel 48 i EU-fördraget, de förenklade ändringsförfaranden som avses i punkterna 6 och 7 i samma artikel och med stöd av de s.k. fullmaktsklausulerna. Dessa ändringsförfaranden bör bedömas med tanke på 1 § i grundlagen, som gäller statens suveränitet, 94 och 95 § i grundlagen, vilka gäller godkännande och sättande i kraft av internationella förpliktelser, och 93 § i grundlagen, vilken gäller republikens presidents och statsrådets behörighet i fråga om internationella förhållanden.

Det ordinarie ändringsförfarandet enligt punkterna 2–5 i artikel 48 är inte problematiskt i konstitutionellt hänseende, eftersom förfarandet inrymmer sedvanlig beredning och regeringsbeslut samt normalt ratificeringsförfarande som gäller i fråga om internationella förpliktelser. Auktoriseringen av konventet som beredningsorgan för fördragsändringar förändrar inte bedömningen. Den påverkas inte heller av den precisering som ingår i Lissabonfördraget och enligt vilken grundfördragen kan ändras i enlighet med förfarandet i syfte att öka eller minska unionens tilldelade befogenheter.

Det förenklade ändringsförfarande som ingår i blivande artikel 48.7 i EU-fördraget har samma innehåll som det förfarande som skrivits in i artikel IV-444 i det konstitutionella fördraget. Enligt punkt 7 får Europeiska rådet med enhällighet anta ett beslut om att inom ett visst område övergå från beslut med enhällighet till beslut med kvalificerad majoritet. På motsvarande sätt får Europeiska rådet anta ett beslut om att övergå från ett särskilt lagstiftningsförfarande till det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Redan ett enda nationellt parlament kan genom att meddela om en invändning mot initiativet förhindra att ett beslut om ändring antas. Detta är i sig betydelsefullt med tanke på statens suveränitet. I de allmänna och övergripande bestämmelserna är det dock fråga om befogenhet att ändra – inte bara anpassa – grundfördragen i enlighet med något annat förfarande än det

som föreskrivs i 93–95 § i grundlagen, och därför strider fördraget i dessa delar mot vad som sägs i grundlagen om godkännande och ikraftträdande av internationella förpliktelser. Därmed är fördraget i sista hand också problematiskt med tanke statens suveränitet. Bestämmelsen om bemyndigande för Europeiska rådet förutsätter således kvalificerad behandlingsordning (GrUU 36/2006 rd, s. 10).

I artikel 48.6 i EU-fördraget ingår en sedvanlig hänvisning till att ett beslut om ändring av fördraget träder i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Bestämmelsen har samma innehåll som artikel IV-445 i det konstitutionella fördraget, och till denna del är regleringen inget probem med tanke på grundlagen (GrUU 36/2006 rd, s. 10, första spalten).

Fullmaktsklausulerna i Lissabonfördraget innehåller inte något nationellt ratificeringsförfarande på liknande sätt som inom ramen för de förenklade ändringsförfarandena eller något motsvarande förfarande som direkt med stöd av fördraget tryggar riksdagens möjligheter att påverka. Fullmaktsklausulerna bör därför granskas särskilt i ljuset av de kriterier som grundlagsutskottet uppställde när det bedömde de bestämmelser i Nicefördraget enligt vilka grundfördragen kan anpassas eller preciseras genom beslut av rådet (GrUU 38/2001 rd, s. 7, andra spalten). Utifrån de kriterier som grundlagsutskottet uppställt kan det konstateras att åtminstone sådana bestämmelser i EU-fördraget eller EUF-fördraget som i sak motsvarar fullmaktsklausulerna enligt Nicefördraget är oproblematiska med tanke på suveräniteten. Hit hör de fullmaktsklausuler som möjliggör övergång till beslut med kvalificerad majoritet inom området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (artikel 15b.3 i EU-fördraget) och i samband med fleråriga budgetramar (artikel 270a i EUF-fördraget) och den fullmaktsklausul som möjliggör övergång till ordinarie lagstiftningsförfarande inom området för familjerätt (artikel 65.3 i EUF-fördraget). Den sistnämnda fullmaktsklausulen kompletterades vid regeringskonferensen 2007 med en bestämmelse om att ett nationellt parlament inom sex månader från översändandet av förslaget får meddela sin invändning mot förslaget, varvid beslutet inte antas. Dessa fullmaktsklausuler har begränsad räckvidd och gäller beslutsförfarandena vid institutionerna och förhållandena mellan institutionerna.

Enligt artikel 280h i EUF-fördraget kan de medlemsstater som deltar i ett fördjupat samarbete övergå till att besluta med kvalificerad majoritet också på sådana områden där man enligt någon bestämmelse i fördraget tillämpar enhällighet i rådet, eller till att använda det ordinarie lagstiftningsförfarandet på områden där rådet enligt fördraget ska anta akter i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. Rådet ska besluta om övergången genom att anta ett beslut med enhällighet. Endast de medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet får delta i beslutsfattandet i rådet. Förfarandet motsvarar till sin omfattning det förenklade ändringsförfarandet enligt artikel 48.7 i EU-fördraget, men till skillnad från det förfarandet inrymmer fullmaktsklausulen enligt artikel 280h i EUF-fördraget inte någon möjlighet för de nationella parlamenten att förhindra beslutet. En sådan fullmaktsklausul är så generell att bestämmelsen oavsett kravet på beslut med enhällighet står i strid med suveränitetsbestämmelsen i grundlagen och förutsätter inskränkt grundlagsordning, så som grundlagsutskottet konstaterade i fråga om artikel III-422 i det konstitutionella fördraget (GrUU 36/2006 rd, s. 10, första spalten).

Av de institutionella fullmaktsklausulerna i Lissabonfördraget är artikel 225a i EUF-fördraget av betydelse för suveränitetsbedömningen. Enligt artikeln får det inrättas specialdomstolar som är knutna till tribunalen. En annan artikel av betydelse är artikel 245 i EUF-fördraget, enligt vilken bestämmelserna i Europeiska unionens domstols stadga till vissa delar får ändras i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Grundlagsutskottet ansåg att liknande fullmaktsbestämmelser i Nicefördraget, enligt vilka rådet bemyndigades att fatta motsvarande beslut med enhällighet, inte var problematiska med avseende på suveräniteten (GrUU 38/2001 rd, s. 7). Ändringarna enligt Lissabonfördraget innebär att rådet ska anta dessa beslut med kvalificerad majoritet och att Europaparlamentet är en jämbördig beslutsfattare med rådet. I fråga om artikel 245 innebär ändringen att bestämmelser som

formellt hör till primärrätten kan ändras genom tillämpning av det ordinarie lagstiftningsförfarandet och genom beslut med kvalificerad majoritet i rådet. Ändringsbefogenheten kan gälla t.ex. domstolens organisation och behandlingssätt, men inte bestämmelser om domare och generaladvokater eller domstolsspråket. Med hänsyn till den i första hand tekniska karaktären hos bestämmelser som faller inom det ordinarie lagstiftningsförfarandet, kan ett sådant arrangemang anses vara en praktisk nödvändighet i synnerhet inom den utvidgade unionen. Den inskränkning i suveräniteten som arrangemanget medger har så små effekter på medlemsstaterna att den står i samklang med bestämmelserna om suveränitet i grundlagen (jämför bedömningen av artikel 24 i EU-fördraget, GrUU 38/2001 rd, s. 6-7).

De fullmaktsklausuler som medger att befogenheter överförs (artiklarna 69a.2, 69b.1 och 69e.4 i EUF-fördraget) bedöms särskilt i avsnittet om ändringar i unionens befogenheter i samband med bedömningen av behandlingsordningen.

Förfaranden för ingående av internationella avtal

De bestämmelser i Lissabonfördraget som gäller förfaranden för ingående av internationella avtal har samma innehåll som motsvarande bestämmelser i det konstitutionella fördraget. Till skillnad från det konstitutionella fördraget förutsätts det enligt Lissabonfördragets bestämmelse om anslutning till den europeiska människorättskonventionen att medlemsstaterna med enhällighet beslutar om anslutningen. Ändringen har inte någon betydelse för behandlingsordningen.

I artikel 188n i EUF-fördraget fastställs ett förfarande som ska tillämpas vid förhandlingar om och ingående av internationella avtal mellan unionen och tredjeländer eller internationella organisationer. Bestämmelsen gäller också avtal som ingås på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt på området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete, vilka för närvarande omfattas av de bestämmelser om förhandlingar och ingående av avtal som finns i artiklarna 24 och 38 i EU-fördraget.

När grundlagsutskottet bedömde Amsterdamfördraget ansåg det i fråga om artikel 24 i EU-fördraget att en avgörande aspekt var att artikeln överlät traktatkompetens till organ utanför vår konstitution och inom nya områden som inte ingick i anslutningsfördraget, vilket innebar att den lag om sättande i kraft som då var aktuell skulle behandlas i inskränkt grundlagsordning (GrUU 24 rd, s. 7, andra spalten).

De ändringar av artikel 24 i EU-fördraget som genomfördes genom Nicefördraget innebar att beslut med kvalificerad majoritet började tillämpas i rådet till den del ett avtal avser en fråga där kvalificerad majoritet tillämpas när interna beslut eller åtgärder vidtas. Eftersom bestämmelsen trots allt inrymde möjligheten att tillämpa den s.k. nödbromsklausulen enligt artikel 23.2 andra stycket i EU-fördraget, ansåg grundlagsutskottet att övergången till beslutsfattande med kvalificerad majoritet inte stred mot bestämmelserna om suveränitet i grundlagen (GrUU 38/2001 rd, s. 6, andra spalten).

Till skillnad från artikel 24 i EU-fördraget innehåller artikel 188n i EUF-fördraget inte någon uttrycklig hänvisning till nödbromsklausulen (artikel 17.2 andra stycket i EU-fördraget) i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. När hänsyn dessutom tas till den ställning som artikel 188n i EUF-fördraget har som en allmän bestämmelse om förhandlingar om och ingående av internationella avtal och i fråga om vilken undantagen explicit har specificerats i bestämmelsen bör ändringen som sådan betraktas som en inskränkning i statens suveränitet, men tröskeln för att åberopa klausulen kan redan i dagens läge anses vara hög, och i ärenden som står som föremål för beslut med kvalificerad majoritet är det enligt grundlagsutskottet osannolikt att frågor som är uttalat väsentliga för en medlemsstat inte skulle bli beaktade i rådet, som respekterar principen om lojalt samarbete. Utskottet ansåg att avsaknaden av en hänvisning till nödbromsen i sak begränsar suveräniteten i så obetydlig grad att begränsningen inte spelar någon roll för behandlingsordningen för det konstitutionella fördraget (GrUU 36/2006 rd, s. 9).

För det andra innebar Nicefördraget att ett avtal som ingåtts med stöd av artikel 24 i EU-fördraget kunde bli tillämpligt på en

medlemsstat oavsett att medlemsstaten hade förklarat att den måste uppfylla vissa krav som följer av dess egna konstitutionella förfaranden, eftersom de övriga rådsmedlemmarna kunde enas om att avtalet likväl ska gälla provisoriskt. Grundlagsutskottet ansåg dock att ändringen handlade om en praktisk nödvändighet till följd av utvidgningen och att den inskränkning i suveräniteten som artikeln medgav hade så små effekter att ändringen stod i samklang med bestämmelserna om suveränitet i grundlagen (GrUU 38/2001 rd, s. 6).

Artikel 188n i EUF-fördraget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse som artikel 24 i EU-fördraget, enligt vilken en enskild medlemsstat har möjlighet att förklara att den måste uppfylla vissa krav som följer av dess egna konstitutionella förfaranden. Eftersom inte heller den nuvarande bestämmelsen i artikel 24 i EU-fördraget, så som anförts ovan, medför att den medlemsstat som lämnat meddelandet har ovillkorlig möjlighet att ställa sig utanför tillämpningen av avtalet, står inte avsaknaden av det beskrivna ratificeringsvillkoret i artikel 188n i strid med bestämmelserna om suveränitet i grundlagen.

Villkoret för avgränsat undantag enligt Finlands grundlag

Det konstitutionella fördraget granskades också med tanke på det villkor för avgränsat undantag som ingår i 73 § 1 mom. i grundlagen. En undantagslag ska vara tydligt avgränsad i förhållande till grundlagen som helhet. Begreppet avgränsat undantag innebär att man inte genom en undantagslag kan göra ingrepp i centrala avgöranden i grundlagen, såsom de grundläggande fri- och rättigheterna i sin helhet eller riksdagens ställning som högsta statsorgan. Undantaget bör begränsas till endast det nödvändiga så att det skrivs möjligast avgränsat och snävt (RP 1/1998 rd, s. 125, andra spalten).

Grundlagsutskottet bedömde de jämfört med nuläget nya undantagen från grundlagen i det konstitutionella fördragen i sitt utlåtande GrUU 36/2006 rd, s. 11 och 12. Utskottet ansåg att unionens befogenheter enligt det konstitutionella fördraget mestadels är mycket noggrant avgränsade också i förhållande till de bedömningsgrunder som tillämpas på den nationella lagstiftningen. Följdändringarna i unionens befogenheter på grund av den avskaffade pelarindelningen kunde dock enligt utskottet anses något vaga. Men också här handlar det om ett relativt fast etablerat samarbete inom unionen och inte om nya eller odefinierade politikområden i sig. Utskottet uppmärksammade dessutom att det inte alltid är möjligt att kräva att bestämmelser i fördrag och andra internationella förpliktelser är på samma sätt noggranna och exakta som nationella lagar.

Lissabonfördraget innehåller inte några mera omfattande undantag från grundlagen än det konstitutionella fördraget. De bestämmelser i Lissabonfördraget som kräver kvalificerad behandlingsordning är inte problematiska med tanke på det krav i 73 § 1 mom. i grundlagen som gäller avgränsade undantag.

Åland

Enligt 59 § 2 mom. (68/2004) i självstyrelselagen för Åland ska bestämmelser i ett fördrag eller någon annan internationell förpliktelse som står i strid i med självstyrelselagen träda i kraft i landskapet endast om lagtinget ger sitt bifall till en lag om sättande i kraft med ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och den aktuella lagen behandlas av riksdagen i inskränkt grundlagsordning enligt 95 § 2 mom. i grundlagen.

De bestämmelser i Lissabonfördraget som innebär överföring av landskapets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet till unionens befogenhetsområde bör anses stå i strid med självstyrelselagen. Vid bedömning av behandlingsordningen för lagtingets bifall tillämpas en prövning som kan jämföras med den s.k. luckteorin: Om lagtinget tidigare har gett sitt bifall till en behörighetsöverföring, kan en ändring av fördragsbestämmelsen i fråga behandlas i vanlig lagstiftningsordning under förutsättning att ändringen inte innebär att en tidigare överförd befogenhet utvidgas (GrUU 36/2006 rd, s. 12, första spalten).

Lissabonfördraget innehåller några bestämmelser som jämfört med nuläget eventuellt medför att landskapets behörighet över-

förs på unionen i den mening som avses i självstyrelselagen. Turism, idrott, civilskydd och administrativt samarbete är nya unionsområden som ingår i landskapets behörighet. Inom dessa områden har unionen dock bara befogenheter att vidta stödjande och samordnande åtgärder som inte syftar till harmonisering av lagstiftningen i medlemsstaterna. Unionens befogenhet är av sådant slag att lagstiftningen inte strider mot självstyrelselagen för Åland (GrUU 36/2006 rd, s. 12, första spalten).

I artikel 152.5 i EUF-fördraget tillskrivs unionen rätt att besluta om åtgärder för att bekämpa allvarliga gränsöverskridande hot mot hälsan. Med hänsyn till bestämmelserna i 27 § i självstyrelselagen om rikets lagstiftningsbehörighet i fråga om befolkningsskydd och smittsamma sjukdomar samt införande av djur och djurprodukter och införsel av växtförstörare till landet, handlar den aktuella fördragsbestämmelsen inte åtminstone i alla delar om frågor inom landskapets behörighet (GrUU 36/2006 rd, s. 12, andra spalten).

De bestämmelser i 69b i EUF-fördraget som gäller minimiregler för materiell straffrätt och minimiregler om fastställande av påföljder innebär, så som nämns ovan, att unionens befogenheter utvidgas på det straffrättsliga området. I och med att den s.k. pelarstrukturen faller bort kommer dessutom bl.a. gemenskapsrättsliga principer att tillämpas på områdena polissamarbete och straffrättsligt samarbete. I fråga om allmän ordning och säkerhet har landskapet lagstiftningsbehörighet med de undantag som nämns i 18 § 6 punkten i självstyrelselagen. Enligt 18 § 25 punkten i självstyrelselagen hör beläggande med straff och storleken av straff till landskapets behörighet inom områden som annars hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Att unionens befogenheter utvidgas till områden som enligt självstyrelselagen hör till landskapets behörighet bör anses vara en fråga som förutsätter behandlingsordning enligt 59 § 2 mom. i självstyrelselagen.

Med stöd av vad som anförts ovan bör lagtingets bifall för ikraftträdandet av fördraget i landskapet Åland begäras på det sätt som anges i 59 § 2 mom. i självstyrelselagen, och av nämnda orsaker bör också lagen om sättande i kraft behandlas av riksdagen i inskränkt grundlagsordning.

När grundlagsutskottet behandlade det konstitutionella fördraget bedömde det vilken betydelse bifall till en författning om sättande i kraft har utifrån självstyrelselagen för Åland och 93–95 § i grundlagen (GrUU 36/2006 rd, s. 13, första spalten). Bedömningen är relevant också för Lissabonfördraget, trots att Lissabonfördraget avviker från det konstitutionella fördraget i det avseendet att Lissabonfördraget och författningen om sättande i kraft av det inte upphäver de gällande grundfördragen eller författningarna om sättande i kraft av dem.

Sammandrag

På de grunder som anförts ovan bör följande bestämmelser i Lissabonfördraget behandlas i inskränkt grundlagsordning:

– utvidgningen av räckvidden för principen om unionsrättens företräde och utvidgningen av domstolens behörighet till följd av att indelningen i pelare avskaffas

– de nya rättsliga grunderna för fastställande av delar av det straffrättsliga förfarandet (artikel 69a i EUF-fördraget) och för fastställande av brottsrekvisit och påföljder (artikel 69b i EUF-fördraget)

– den rättsliga grund som möjliggör inrättandet av en europeisk åklagarmyndighet (artikel 69e i EUF-fördraget)

– de förenklade förfarandena för ändring av grundfördragen (artikel 48.7 i EU-fördraget) ur perspektivet för godkännande och sättande i kraft av internationella förpliktelser och ur perspektivet för suveränitet

– den bestämmelse som medger att beslut med kvalificerad majoritet börjar tillämpas inom ramen för ett fördjupat samarbete (artikel 280h i EUF-fördraget).

Eftersom Lissabonfördraget innehåller bestämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. i grundlagen, förutsätts att fördraget godkänns med ett beslut som fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Eftersom förslaget till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen gäller grundlagen på det sätt som avses i 95 §

2 mom. i grundlagen, förutsätts att lagen antas i inskränkt grundlagsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås att

Riksdagen godkänner det i Lissabon den 13 december 2007 ingångna Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Eftersom fördraget innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som bestäms i 95 § 2 mom. i grundlagen, föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Lissabon den 13 december 2007 ingångna Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av republikens president.

Genom denna lag upphävs lagen av den 8 december 2006 om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Fördraget om upprättande av en konstitution för Europa (1149/2006).

Helsingfors den 28 mars 2008

Republikens President

TARJA HALONEN

Utrikesministerns ställföreträdare
Statsminister *Matti Vanhanen*

RP 23/2008 rd

INNEHÅLL

INNEHÅLL 1

LISSABONFÖRDRAGET OM ÄNDRING AV FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN OCH FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN 5

INGRESS 6

ÄNDRINGAR AV FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN OCH FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN 13

AVDELNING II BESTÄMMELSER OM DEMOKRATISKA PRINCIPER 16

AVDELNING III INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER 17

KAPITEL 1 ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER 22

KAPITEL 2 SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN 23
AVSNITT 1 GEMENSAMMA BESTÄMMELSER” 23
AVSNITT 2 BESTÄMMELSER OM DEN GEMENSAMMA SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITIKEN” 28

A. ÖVERGRIPANDE ÄNDRINGAR 34

B. SPECIFIKA ÄNDRINGAR 36

INGRESSEN 36

AVDELNING I UNIONENS BEFOGENHETSKATEGORIER OCH BEFOGENHETSOMRÅDEN 36

AVDELNING II ALLMÄNNA BESTÄMMELSER 38

KAPITEL 1 ALLMÄNNA BESTÄMMELSER 43

KAPITEL 2 POLITIK SOM GÄLLER GRÄNSKONTROLL, ASYL OCH INVANDRING 45

KAPITEL 3 CIVILRÄTTSLIGT SAMARBETE 46

KAPITEL 4 STRAFFRÄTTSLIGT SAMARBETE 47

KAPITEL 5 POLISSAMARBETE 50

KAPITEL 3 A SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR DE MEDLEMSSTATER SOM HAR EURON SOM VALUTA 55

AVDELNING XX ENERGI 63

AVDELNING XXI TURISM 63

AVDELNING XXII CIVILSKYDD 63

AVDELNING XXIII ADMINISTRATIVT SAMARBETE 64

AVDELNING I ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER....65

KAPITEL 3 HUMANITÄRT BISTÅND 67

AVDELNING IV RESTRIKTIVA ÅTGÄRDER 68

AVDELNING VI UNIONENS FÖRBINDELSER MED INTERNATIONELLA ORGANISATIONER OCH TREDJELÄNDER SAMT UNIONENS DELEGATIONER 70

AVDELNING VIII SOLIDARITETSKLAUSUL....70
AVSNITT 1 A EUROPEISKA RÅDET 72
AVSNITT 4 .A EU.ROPEISKA CENTRALBANKEN....78
AVSNITT 1 UNIONENS RÄTTSAKTER" 79

KAPITEL 3 UNIONENS RÅDGIVANDE ORGAN 82

KAPITEL 2 FLERÅRIG BUDGETRAM....84

PROTOKOLL....97

A. PROTOKOLL SOM FOGAS TILL FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN, FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONENS FUNKTIONSSÄTT OCH, I FÖREKOMMANDE FALL, FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA ATOMENERGIGEMENSKAPEN 97

PROTOKOLL OM DE NATIONELLA PARLAMENTENS ROLL I EUROPEISKA UNIONEN 98

PROTOKOLL OM TILLÄMPNING AV SUBSIDIARITETS- OCH PROPORTIONALITETSPRINCIPERNA....100

PROTOKOLL OM EUROGRUPPEN 103

PROTOKOLL OM DET PERMANENTA STRUKTURERADE SAMARBETE SOM INRÄTTAS GENOM ARTIKEL 28A I FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN 104

PROTOKOLL OM ARTIKEL 6.2 I FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN ANGÅENDE UNIONENS ANSLUTNING TILL EUROPEISKA KONVENTIONEN OM SKYDD FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA OCH DE GRUNDLÄGGANDE FRIHETERNA 106

PROTOKOLL OM DEN INRE MARKNADEN OCH KONKURRENS 107

PROTOKOLL OM POLENS OCH FÖRENADE KUNGARIKETS TILLÄMPNING AV EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA 108

PROTOKOLL OM UTÖVANDET AV DELADE BEFOGENHETER 110

PROTOKOLL OM TJÄNSTER AV ALLMÄNT INTRESSE 111

PROTOKOLL OM RÅDETS BESLUT OM GENOMFÖRANDE AV ARTIKEL 9C.4 I FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN OCH ARTIKEL 205.2 I FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONENS FUNKTIONSSÄTT UNDER TIDEN 1 november 2014-31 mars 2017 OCH FRÅN OCH MED DEN 1 april 2017 112

PROTOKOLL OM ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER 113

B. PROTOKOLL SOM FOGAS TILL LISSABONFÖRDRAGET 118

PROTOKOLL nr 1 OM ÄNDRING AV DE PROTOKOLL SOM ÄR FOGADE TILL FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN, FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN OCH/ELLER FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA ATOMENERGIGEMENSKAPEN 119

BILAGA 135

BILAGA JÄMFÖRELSETABELLER ENLIGT ARTIKEL 2 I PROTOKOLL NR 1 OM ÄNDRING AV DE PROTOKOLL SOM ÄR FOGADE TILL FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN, FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN OCH/ELLER FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA ATOMENERGIGEMENSKAPEN 141

A. PROTOKOLL OM STADGAN FÖR EUROPEISKA CENTRALBANKSSYSTEMET OCH EUROPEISKA CENTRALBANKEN 141

B. PROTOKOLL OM EUROPEISKA INVESTERINGSBANKENS STADGA 143

C. PROTOKOLL OM EUROPEISKA UNIONENS IMMUNITET OCH PRIVILEGIER . 144

PROTOKOLL nr 2 OM ÄNDRING AV FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA ATOMENERGIGEMENSKAPEN 145

BILAGA JÄMFÖRELSETABELLER ENLIGT ARTIKEL 5 I LISSABONFÖRDRAGET 147

A. FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN 147

B. FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONENS FUNKTIONSSÄTT 153

SLUTAKT 171

KONFERENSEN MELLAN FÖRETRÄDARNA FÖR MEDLEMSSTATERNAS REGERINGAR, som samlades i Bryssel den 23 juli 2007 för att i samförstånd besluta om ändringar i fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, har antagit följande texter: 172

A. FÖRKLARINGAR OM BESTÄMMELSER I FÖRDRAGEN 180

B. FÖRKLARINGAR OM PROTOKOLL SOM ÄR FOGADE TILL FÖRDRAGEN.....190

C. FÖRKLARINGAR FRÅN MEDLEMSSTATERNA 192

Vidare har konferensen noterat nedan angivna förklaringar, som fogas till denna slutakt.....192

EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA 196

FÖRKLARINGAR AVSEENDE STADGAN OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA 208

LISSABONFÖRDRAGET

OM ÄNDRING AV FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN OCH FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN

INGRESS

HANS MAJESTÄT BELGARNAS KONUNG,

REPUBLIKEN BULGARIENS PRESIDENT,

REPUBLIKEN TJECKIENS PRESIDENT,

HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV DANMARK,

FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLANDS PRESIDENT,

REPUBLIKEN ESTLANDS PRESIDENT,

IRLANDS PRESIDENT,

REPUBLIKEN GREKLANDS PRESIDENT,

HANS MAJESTÄT KONUNGEN AV SPANIEN,

REPUBLIKEN FRANKRIKES PRESIDENT,

REPUBLIKEN ITALIENS PRESIDENT,

REPUBLIKEN CYPERNS PRESIDENT,

REPUBLIKEN LETTLANDS PRESIDENT,

REPUBLIKEN LITAUENS PRESIDENT,

HANS KUNGLIGA HÖGHET STORHERTIGEN AV LUXEMBURG,

REPUBLIKEN UNGERNS PRESIDENT,

MALTAS PRESIDENT,

HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV NEDERLÄNDERNA,

REPUBLIKEN ÖSTERRIKES FÖRBUNDSPRESIDENT,

REPUBLIKEN POLENS PRESIDENT,

REPUBLIKEN PORTUGALS PRESIDENT,

RUMÄNIENS PRESIDENT,

REPUBLIKEN SLOVENIENS PRESIDENT,

REPUBLIKEN SLOVAKIENS PRESIDENT,

REPUBLIKEN FINLANDS PRESIDENT,

KONUNGARIKET SVERIGES REGERING,

HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV FÖRENADE KONUNGARIKET STORBRITANNIEN OCH NORDIRLAND,

SOM ÖNSKAR slutföra den process som inleddes genom Amsterdamfördraget och Nicefördraget i syfte att stärka unionens effektivitet och demokratiska legitimitet samt förbättra samstämmigheten i dess åtgärder,

HAR ENATS OM att ändra fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen,

och har för detta ändamål som sina befullmäktigade utsett:HANS MAJESTÄT BELGARNAS KONUNG,

Guy VERHOFSTADT

Premiärminister

Karel DE GUCHT

Utrikesminister

REPUBLIKEN BULGARIENS PRESIDENT,

Sergej STANISJEV

Premiärminister

Ivajlo KALFIN

Vice premiärminister och utrikesminister

REPUBLIKEN TJECKIENS PRESIDENT,

Mirek TOPOLÁNEK

Ministerpresident

Karel SCHWARZENBERG

Utrikesminister

HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV DANMARK,

Anders Fogh RASMUSSEN

Statsminister

Per Stig MØLLER

Utrikesminister

FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLANDS PRESIDENT,

Dr Angela MERKEL

Förbundskansler

Dr Frank-Walter STEINMEIER

Förbundsutrikesminister samt vice förbundskansler

REPUBLIKEN ESTLANDS PRESIDENT,

Andrus ANSIP

Premiärminister

Urmas PAET

Utrikesminister

IRLANDS PRESIDENT,

Bertie AHERN

Premiärminister (Taoiseach)

Dermot AHERN

Utrikesminister

REPUBLIKEN GREKLANDS PRESIDENT,

Konstantinos KARAMANLIS

Premiärminister

Dora BAKOYANNIS

Utrikesminister

HANS MAJESTÄT KONUNGEN AV SPANIEN,

José Luis RODRÍGUEZ ZAPATERO

Ministerpresident

Miguel Ángel MORATINOS CUYAUBÉ

Utrikes- och samarbetsminister

REPUBLIKEN FRANKRIKES PRESIDENT,

Nicolas SARKOZY

President

François FILLON

Premiärminister

Bernard KOUCHNER

Utrikes- och Europaminister

REPUBLIKEN ITALIENS PRESIDENT,

Romano PRODI

Ministerpresident

Massimo D'ALEMA

Vice ministerpresident och utrikesminister

REPUBLIKEN CYPERNS PRESIDENT,

Tassos PAPADOPOULOS

President

Erato KOZAKOU-MARCOULLIS

Utrikesminister

REPUBLIKEN LETTLANDS PRESIDENT,

Valdis ZATLERS

President

Aigars KALVĪTIS

Ministerpresident

Māris RIEKSTIŅŠ

Utrikesminister

REPUBLIKEN LITAUENS PRESIDENT,

Valdas ADAMKUS

President

Gediminas KIRKILAS

Premiärminister

Petras VAITIEKŪNAS

Utrikesminister

HANS KUNGLIGA HÖGHET STORHERTIGEN AV LUXEMBURG,

Jean-Claude JUNCKER

Premiärminister, ministre d'Etat

Jean ASSELBORN

Utrikes- och invandringsminister

REPUBLIKEN UNGERNS PRESIDENT,

Ferenc GYURCSÁNY

Premiärminister

Dr Kinga GÖNCZ

Utrikesminister

MALTAS PRESIDENT,

The Hon. Lawrence GONZI

Premiärminister

The Hon. Michael FRENDO

Utrikesminister

HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV NEDERLÄNDERNA,

Dr J. P. BALKENENDE

Ministerpresident

M. J. M. VERHAGEN

Utrikesminister

REPUBLIKEN ÖSTERRIKES FÖRBUNDSPRESIDENT,

Dr Alfred GUSENBAUER

Förbundskansler

Dr Ursula PLASSNIK

Förbundsminister för Europafrågor och internationella frågor

REPUBLIKEN POLENS PRESIDENT,

Donald TUSK

Premiärminister

Radosław SIKORSKI

Utrikesminister

REPUBLIKEN PORTUGALS PRESIDENT,

José SÓCRATES CARVALHO PINTO DE SOUSA

Premiärminister

Luís Filipe MARQUES AMADO

Ministro de estado, utrikesminister

RUMÄNIENS PRESIDENT,

Traian BĂSESCU

President

Călin POPESCU-TĂRICEANU

Premiärminister

Adrian CIOROIANU

Utrikesminister

REPUBLIKEN SLOVENIENS PRESIDENT,

Janez JANŠA

Ministerpresident

Dr Dimitrij RUPEL

Utrikesminister

REPUBLIKEN SLOVAKIENS PRESIDENT,

Robert FICO

Ministerpresident

Ján KUBIŠ

Utrikesminister

REPUBLIKEN FINLANDS PRESIDENT,

Matti VANHANEN

Statsminister

Ilkka KANERVA

Utrikesminister

KONUNGARIKETS SVERIGES REGERING,

Fredrik REINFELDT

Statsminister

Cecilia MALMSTRÖM

EU-minister

HENNES MAJESTÄT DROTTNINGEN AV FÖRENADE KONUNGARIKET STORBRITANNIEN OCH NORDIRLAND,

The Rt Hon. Gordon BROWN

Premiärminister

The Rt Hon. David MILIBAND

Utrikes- och samväldesminister

VILKA, sedan de utväxlat sina fullmakter och funnit dem vara i god och behörig form,HAR ENATS OM FÖLJANDE.

ÄNDRINGAR AV FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN OCH FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN

Artikel 1

Fördraget om Europeiska unionen ska ändras i enlighet med bestämmelserna i denna artikel.

INGRESSEN

1. Ingressen ska ändras på följande sätt:

a) Följande text ska införas som andra skäl:
”SOM HAR INSPIRERATS av Europas kulturella, religiösa och humanistiska arv, ur vilket de universella värden har utvecklats som utgörs av människans okränkbara och oförytterliga rättigheter liksom frihet, demokrati, jämlikhet och rättsstaten,”.
b) I sjunde skälet, numera åttonde skälet, ska orden ”i detta fördrag” ersättas med ”i detta fördrag och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”.
c) I elfte skälet, numera tolfte skälet, ska orden ”i detta fördrag” ersättas med ”i detta fördrag och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”.

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

2. Artikel 1 ska ändras på följande sätt:

a) Följande fras ska läggas till i slutet av första stycket:
”…, som av medlemsstaterna tilldelas befogenheter för att deras gemensamma mål ska kunna uppnås.”
b) Tredje stycket ska ersättas med följande:

”Unionen ska grundas på detta fördrag och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallade fördragen). Dessa båda fördrag har samma rättsliga värde. Unionen ska ersätta och efterträda Europeiska gemenskapen.”

3. En artikel 1a ska införas:

”Artikel 1a

Unionen ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden ska vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.”

4. Artikel 2 ska ersättas med följande:

”Artikel 2

1. Unionen ska ha som mål att främja freden, sina värden och folkens välfärd.

2. Unionen ska erbjuda sina medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser, där den fria rörligheten för personer garanteras samtidigt som lämpliga åtgärder vidtas avseende kontroller vid yttre gränser, asyl, invandring samt förebyggande och bekämpande av brottslighet.

3. Unionen ska upprätta en inre marknad. Unionen ska verka för en hållbar utveckling i Europa som bygger på välavvägd ekonomisk tillväxt och på prisstabilitet, på en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas, samt på en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö. Den ska främja vetenskapliga och tekniska framsteg.

Den ska bekämpa social utestängning och diskriminering samt främja social rättvisa och socialt skydd, jämställdhet mellan kvinnor och män, solidaritet mellan generationerna och skydd av barnets rättigheter.

Den ska främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt solidaritet mellan medlemsstaterna.

Den ska respektera rikedomen hos sin kulturella och språkliga mångfald och sörja för att det europeiska kulturarvet skyddas och utvecklas.

4. Unionen ska upprätta en ekonomisk och monetär union som har euron som valuta.

5. I sina förbindelser med den övriga världen ska unionen bekräfta och främja sina värderingar och intressen samt bidra till skydd av sina medborgare. Den ska bidra till fred, säkerhet, hållbar utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna, särskilt barnets rättigheter, samt till strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i Förenta nationernas stadga.

6. Unionen ska sträva mot sina mål med lämpliga medel, beroende på de befogenheter som den tilldelas i fördragen.”

5. Artikel 3 ska upphöra att gälla och en artikel 3a ska införas:

”Artikel 3a

1. I enlighet med artikel 3b ska varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i fördragen tillhöra medlemsstaterna.

2. Unionen ska respektera medlemsstaternas likhet inför fördragen samt deras nationella identitet, som kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer, inbegripet det lokala och regionala självstyret. Den ska respektera deras väsentliga statliga funktioner, särskilt funktioner vars syfte är att hävda deras territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. I synnerhet ska den nationella säkerheten också i fortsättningen vara varje medlemsstats eget ansvar.

3. Enligt principen om lojalt samarbete ska unionen och medlemsstaterna respektera och bistå varandra när de fullgör de uppgifter som följer av fördragen.

Medlemsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter fullgörs som följer av fördragen eller av unionens institutioners akter.

Medlemsstaterna ska hjälpa unionen att fullgöra sina uppgifter, och de ska avstå från varje åtgärd som kan äventyra fullgörandet av unionens mål.”

6. En artikel 3b ska införas, som ska ersätta artikel 5 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen:

”Artikel 3b

1. Principen om tilldelade befogenheter ska styra avgränsningen av unionens befogenheter. Principerna om subsidiaritet och proportionalitet ska styra utövandet av dessa befogenheter.

2. Enligt principen om tilldelade befogenheter ska unionen endast handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den i fördragen för att nå de mål som fastställs där. Varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i fördragen ska tillhöra medlemsstaterna.

3. Enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Unionens institutioner ska tillämpa subsidiaritetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. De nationella parlamenten ska se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med det förfarande som anges i protokollet.

4. Enligt proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen.

Unionens institutioner ska tillämpa proportionalitetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.”

7. Artiklarna 4 och 5 ska upphöra att gälla.

8. Artikel 6 ska ersättas med följande:

”Artikel 6

1. Unionen ska erkänna de rättigheter, friheter och principer som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna av den 7 december 2000, anpassad den 12 december 2007 i Strasbourg, som ska ha samma rättsliga värde som fördragen.

Bestämmelserna i stadgan ska inte på något sätt utöka unionens befogenheter så som de definieras i fördragen.

Rättigheterna, friheterna och principerna i stadgan ska tolkas i enlighet med de allmänna bestämmelserna i avdelning VII i stadgan om dess tolkning och tillämpning och med vederbörlig hänsyn till de förklaringar som det hänvisas till i stadgan, där källorna till dessa bestämmelser anges.

2. Unionen ska ansluta sig till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Denna anslutning ska inte ändra unionens befogenheter såsom de definieras i fördragen.

3. De grundläggande rättigheterna, såsom de garanteras i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, och såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, ska ingå i unionsrätten som allmänna principer.”

9. Artikel 7 ska ändras på följande sätt:

a) I hela artikeln ska ordet ”samtycke” ersättas med ”godkännande”, hänvisningen till åsidosättandet av de ”principer som anges i artikel 6.1” ska ersättas med en hänvisning till åsidosättandet av de ”värden som anges i artikel 1a”, och orden ”detta fördrag” ska ersättas med ”fördragen”, och ordet ”kommissionen” ska ersättas med ”Europeiska kommissionen”.

b) I punkt 1 första stycket ska orden i slutet av första meningen ”… och lämna lämpliga rekommendationer till denna stat” utgå; i slutet av sista meningen ska orden ”… och får enligt samma förfarande anmoda oberoende personer att inom rimlig tid lägga fram en rapport om situationen i den berörda medlemsstaten” ersättas med ”… och får i enlighet med samma förfarande framföra rekommendationer till denna stat”.

c) I punkt 2 ska orden ”Rådet, som skall sammanträda på statschefs- eller regeringschefsnivå, får …” ersättas med ”Europeiska rådet får …”, och orden ”… den ifrågavarande medlemsstatens regering …” ska ersättas med ”… ifrågavarande medlemsstat …”.

d) Punkterna 5 och 6 ska ersättas med följande:

”5. De omröstningsbestämmelser som i enlighet med denna artikel gäller för Europaparlamentet, Europeiska rådet och rådet fastställs i artikel 309 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.”

10. Följande nya artikel 7a ska införas:

”Artikel 7a

1. Unionen ska utveckla särskilda förbindelser med närbelägna länder i syfte att skapa ett område med välstånd och god grannsämja som grundar sig på unionens värderingar och utmärks av nära och fredliga förbindelser som bygger på samarbete.

2. Vid tillämpning av punkt 1 får unionen ingå särskilda avtal med de berörda länderna. Dessa avtal får innebära ömsesidiga rättigheter och skyldigheter samt möjligheten att genomföra åtgärder gemensamt. Genomförandet av dem ska omfattas av regelbundet samråd.”

11. Bestämmelserna i avdelning II ska införas i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen i dess i övrigt ändrade lydelse, vilket ska utgöra fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

DEMOKRATISKA PRINCIPER

12. Avdelning II ska ha följande nya rubrik, och artikel 8 ska ersättas med följande nya artiklar 8a–8c:

”AVDELNING II

BESTÄMMELSER OM DEMOKRATISKA PRINCIPER

Artikel 8

Unionen ska i all sin verksamhet respektera principen om jämlikhet mellan sina medborgare, som ska få lika uppmärksamhet från unionens institutioner, organ och byråer. Varje person som är medborgare i en medlemsstat ska ha unionsmedborgarskap. Unionsmedborgarskapet ska komplettera och inte ersätta det nationella medborgarskapet.

Artikel 8a

1. Unionens sätt att fungera ska bygga på representativ demokrati.

2. Medborgarna ska företrädas direkt på unionsnivå i Europaparlamentet.

Varje medlemsstat ska företrädas i Europeiska rådet av sin stats- eller regeringschef och i rådet av sin regering, vilka själva ska vara demokratiskt ansvariga, antingen inför sitt nationella parlament eller inför sina medborgare.

3. Varje medborgare ska ha rätt att delta i unionens demokratiska liv. Besluten ska fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt.

4. De politiska partierna på europeisk nivå ska bidra till att skapa ett europeiskt politiskt medvetande och till att uttrycka unionsmedborgarnas vilja.

Artikel 8b

1. Institutionerna ska på lämpligt sätt ge medborgarna och de representativa sammanslutningarna möjlighet att ge uttryck för och offentligt diskutera sina åsikter på alla unionens åtgärdsområden.

2. Institutionerna ska föra en öppen, tydlig och regelbunden dialog med de representativa sammanslutningarna och det civila samhället.

3. Europeiska kommissionen ska ha ett omfattande samråd med alla berörda parter i syfte att säkerställa att unionens åtgärder blir enhetliga och öppna.

4. Ett antal unionsmedborgare, som uppgår till minst en miljon personer och som kommer från ett betydande antal medlemsstater, får ta initiativ till att uppmana Europeiska kommissionen att, inom ramen för sina befogenheter, lägga fram ett lämpligt förslag i frågor där dessa medborgare anser att det krävs en unionsrättsakt för att tillämpa fördragen.

De förfaranden och villkor som krävs för att lägga fram ett sådant initiativ ska fastställas i enlighet med artikel 21 första stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Artikel 8c

De nationella parlamenten bidrar aktivt till en väl fungerande union

a) genom att bli informerade av unionens institutioner och få sig tillsända utkast till unionens lagstiftningsakter i enlighet med protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen,
b) genom att se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med de förfaranden som anges i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna,
c) genom att inom ramen för området med frihet, säkerhet och rättvisa delta i mekanismerna för utvärdering av genomförandet av unionens politik på detta område i enlighet med artikel 61c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt genom att delta i den politiska övervakningen av Europol och utvärderingen av Eurojusts verksamhet i en-

lighet med artiklarna 69g och 69d i det fördraget,

d) genom att delta i förfarandena för ändring av fördragen i enlighet med artikel 48 i detta fördrag,

e) genom att bli informerade om ansökningar om anslutning till unionen i enlighet med artikel 49 i detta fördrag,

f) genom att delta i det interparlamentariska samarbetet mellan de nationella parlamenten och med Europaparlamentet i enlighet med protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen."

INSTITUTIONERNA

13. Bestämmelserna i avdelning III ska upphöra att gälla. Avdelning III ska ha följande nya rubrik:

"AVDELNING III

INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER"

14. Artikel 9 ska ersättas med följande:

"Artikel 9

1. Unionen ska ha en institutionell ram med syfte att främja dess värderingar, sträva efter att förverkliga dess mål, tjäna dess egna, dess medborgares och medlemsstaternas intressen samt att säkerställa konsekvens, effektivitet och kontinuitet i dess politik och verksamhet.

Unionens institutioner ska vara följande:

– Europaparlamentet.

– Europeiska rådet.

– Rådet.

– Europeiska kommissionen (nedan kallad kommissionen).

– Europeiska unionens domstol.

– Europeiska centralbanken.

– Revisionsrätten.

2. Varje institution ska handla inom ramen för de befogenheter som den har tilldelats genom fördragen, i enlighet med de förfaranden, villkor och mål som anges där. Institutionerna ska samarbeta lojalt med varandra.

3. Bestämmelserna om Europeiska centralbanken och revisionsrätten, samt närmare bestämmelser om övriga institutioner, återfinns i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

4. Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska bistås av en ekonomisk och social kommitté och en regionkommitté, vilka ska ha rådgivande funktion."

15. En artikel 9a ska införas:

"Artikel 9a

1. Europaparlamentet ska tillsammans med rådet lagstifta och utöva budgetfunktionen. Det ska utöva politisk kontroll och ha rådgivande funktion i enlighet med de villkor som fastställs i fördragen. Det ska välja kommissionens ordförande.

2. Europaparlamentet ska vara sammansatt av företrädare för unionens medborgare. Deras antal får inte överstiga 750, plus ordföranden. Medborgarna ska företrädas med degressiv proportionalitet, med minst sex ledamöter per medlemsstat. Ingen medlemsstat får tilldelas fler än 96 platser.

Europeiska rådet ska på Europaparlamentets initiativ och med dess godkännande med enhällighet anta ett beslut om Europaparlamentets sammansättning, varvid principerna i första stycket ska respekteras.

3. Europaparlamentets medlemmar ska väljas genom allmänna, direkta, fria och hemliga val för en period av fem år.

4. Europaparlamentet ska välja sin ordförande och sitt presidium bland sina ledamöter."

16. En artikel 9b ska införas:

”Artikel 9b

1. Europeiska rådet ska ge unionen de impulser som behövs för dess utveckling och bestämma dess allmänna politiska riktlinjer och prioriteringar. Det ska inte ha någon lagstiftande funktion.

2. Europeiska rådet ska bestå av medlemsstaternas stats- eller regeringschefer samt av sin ordförande och kommissionens ordförande. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska delta i dess arbete.

3. Europeiska rådet ska sammanträda två gånger per halvår efter kallelse av sin ordförande. Om dagordningen kräver det, kan var och en av Europeiska rådets medlemmar besluta att den ska biträdas av en minister och, när det gäller kommissionens ordförande, av en ledamot av kommissionen. Om situationen kräver det, ska ordföranden sammankalla ett extra möte i Europeiska rådet.

4. Europeiska rådet ska besluta med konsensus, om inte annat föreskrivs i fördragen.

5. Europeiska rådet ska välja sin ordförande med kvalificerad majoritet för en mandatperiod av två och ett halvt år, som kan förnyas en gång. I händelse av förhinder eller allvarlig försummelse får Europeiska rådet avbryta ordförandens mandat enligt samma förfarande.

6. Europeiska rådets ordförande ska

a) leda Europeiska rådets arbete och driva det framåt,
b) säkerställa förberedelserna av och kontinuiteten i Europeiska rådets arbete i samarbete med kommissionens ordförande och på grundval av arbetet i rådet i konstellationen allmänna frågor,
c) verka för att underlätta sammanhållning och konsensus inom Europeiska rådet,
d) lägga fram en rapport för Europaparlamentet efter varje möte i Europeiska rådet.

Europeiska rådets ordförande ska på sin nivå och i denna egenskap representera unionen utåt i de frågor som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, utan att de befogenheter åsidosätts som har tilldelats unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

Europeiska rådets ordförande får inte inneha ett nationellt mandat.”

17. En artikel 9c ska införas:

”Artikel 9c

1. Rådet ska tillsammans med Europaparlamentet lagstifta och utöva budgetfunktionen. Det ska fastställa politik och fungera samordnande i enlighet med de villkor som fastställs i fördragen.

2. Rådet ska bestå av en företrädare på ministernivå för varje medlemsstat med befogenhet att fatta bindande beslut för regeringen i den medlemsstat som han eller hon företräder och att utöva dess rösträtt.

3. Rådet ska besluta med kvalificerad majoritet om inte annat föreskrivs i fördragen.

4. Från och med den 1 november 2014 ska kvalificerad majoritet definieras som minst 55 % av rådets medlemmar, dock minst 15 rådsmedlemmar, vilka ska företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av unionens befolkning.

En blockerande minoritet ska omfatta minst fyra rådsmedlemmar; i annat fall ska kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

Övriga bestämmelser som gäller för omröstning med kvalificerad majoritet fastställs i artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

5. De övergångsbestämmelser som avser definitionen av kvalificerad majoritet och som ska tillämpas till och med den 31 oktober 2014 liksom de övergångsbestämmelser som ska tillämpas under perioden 1 november 2014–31 mars 2017 fastställs i protokollet om övergångsbestämmelser.

6. Rådet ska sammanträda i olika konstellationer, över vilka en förteckning ska antas i

enlighet med artikel 201b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Rådet i konstellationen allmänna frågor ska säkerställa samstämmigheten i de olika rådskonstellationernas arbete. Det ska tillsammans med Europeiska rådets ordförande och kommissionen förbereda och säkerställa uppföljningen av Europeiska rådets möten.

Rådet i konstellationen utrikes frågor ska utforma unionens yttre åtgärder enligt strategiska riktlinjer som Europeiska rådet fastställer och säkerställa samstämmigheten i unionens åtgärder.

7. En kommitté med ständiga representanter för medlemsstaternas regeringar ska ansvara för att förbereda rådets arbete.

8. Rådets möten ska vara offentliga när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt. Varje rådsmöte ska därför delas upp i två delar, varav en del ägnas åt överläggningar om unionens lagstiftningsakter och en del åt icke lagstiftande verksamhet.

9. Ordförandeskapet för andra rådskonstellationer än utrikes frågor ska innehas av medlemsstaternas företrädare i rådet på grundval av ett system med lika rotation på de villkor som ska fastställas i enlighet med artikel 201b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.”

18. En artikel 9d ska införas:

”Artikel 9d

1. Kommissionen ska främja unionens allmänna intresse och ta lämpliga initiativ i detta syfte. Den ska säkerställa tillämpningen av fördragen och av de åtgärder som institutionerna antar i enlighet med fördragen. Den ska övervaka tillämpningen av unionsrätten under kontroll av Europeiska unionens domstol. Den ska genomföra budgeten och förvalta program. Den ska samordna, verkställa och förvalta i enlighet med de villkor som fastställs i fördragen. Med undantag av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt övriga i fördragen angivna fall ska den representera unionen utåt. Den ska ta initiativ till unionens årliga och fleråriga programplanering för att få till stånd interinstitutionella avtal.

2. En unionslagstiftningsakt får antas endast på förslag av kommissionen, om inte annat föreskrivs i fördragen. Övriga akter ska antas på förslag av kommissionen om detta föreskrivs i fördragen.

3. Kommissionens mandattid ska vara fem år.

Kommissionens ledamöter ska väljas på grundval av sin allmänna duglighet och sitt engagemang för Europa och bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas.

Kommissionen ska fullgöra sina uppgifter med fullständig oavhängighet. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 9e.2 får kommissionens ledamöter varken begära eller ta emot instruktioner från någon regering, någon institution, något organ eller någon byrå. De ska avhålla sig från varje handling som är oförenlig med deras skyldigheter eller utförandet av deras uppgifter.

4. Den kommission som tillsätts mellan dagen för ikraftträdandet av Lissabonfördraget och den 31 oktober 2014 ska bestå av en medborgare från varje medlemsstat, inklusive ordföranden och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som ska vara en av kommissionens vice ordförande.

5. Från och med den 1 november 2014 ska kommissionen bestå av ett antal ledamöter, inklusive ordföranden och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som motsvarar två tredjedelar av antalet medlemsstater, om inte Europeiska rådet med enhällighet beslutar att ändra detta antal.

Kommissionens ledamöter ska väljas bland medlemsstaternas medborgare genom ett system med absolut lika rotation mellan medlemsstaterna som gör det möjligt att återspegla samtliga medlemsstaters demografiska och geografiska spridning. Detta system ska fast-

ställas av Europeiska rådet med enhällighet i enlighet med artikel 211 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

6. Kommissionens ordförande ska

a) ange riktlinjer för kommissionens uppgifter,
b) besluta om kommissionens interna organisation för att se till att det råder samstämmighet i dess arbete och att den arbetar effektivt och som ett kollegialt organ,
c) utse vice ordförande bland kommissionens ledamöter, med undantag av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

En kommissionsledamot ska avgå om ordföranden begär detta. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska i enlighet med förfarandet i artikel 9 e.1 avgå om ordföranden begär detta.

7. Med hänsyn till valen till Europaparlamentet och efter lämpligt samråd ska Europeiska rådet med kvalificerad majoritet föreslå Europaparlamentet en kandidat till befattningen som kommissionens ordförande. Denna kandidat ska väljas av Europaparlamentet med en majoritet av dess ledamöter. Om denna kandidat inte får majoritet, ska Europeiska rådet med kvalificerad majoritet inom en månad föreslå en ny kandidat som ska väljas av Europaparlamentet i enlighet med samma förfarande.

Rådet ska i samförstånd med den valda ordföranden anta förteckningen över övriga personer som det föreslår till ledamöter av kommissionen. Dessa ska väljas på grundval av förslag från medlemsstaterna och i enlighet med kriterierna i punkt 3 andra stycket och punkt 5 andra stycket.

Ordföranden, unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och de övriga kommissionsledamöterna ska kollektivt godkännas vid en omröstning i Europaparlamentet. På grundval av detta godkännande ska kommissionen utses av Europeiska rådet med kvalificerad majoritet.

8. Kommissionen ska kollektivt vara ansvarig inför Europaparlamentet. Europaparlamentet får rösta om misstroendevotum mot kommissionen i enlighet med artikel 201 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Om ett sådant misstroendevotum antas, ska kommissionsledamöterna kollektivt avgå, och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska avgå från kommissionen.”

19. Följande nya artikel 9e ska införas:

”Artikel 9e

1. Europeiska rådet ska med kvalificerad majoritet och med godkännande av kommissionens ordförande utnämna unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Europeiska rådet kan avbryta den höga representantens mandatperiod i enlighet med samma förfarande.

2. Den höga representanten ska leda unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Den höga representanten ska genom sina förslag bidra till utformningen av denna politik och ska såsom rådets bemyndigade ställföreträdare verkställa den. Den höga representanten ska handla på samma sätt i fråga om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.

3. Den höga representanten ska vara ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor.

4. Den höga representanten ska vara en av kommissionens vice ordförande. Den höga representanten ska säkerställa samstämmigheten i unionens yttre åtgärder. Den höga representanten ska inom kommissionen ha det ansvar som vilar på kommissionen för de yttre förbindelserna och för samordningen av övriga delar av unionens yttre åtgärder. Vid utövandet av detta ansvar inom kommissionen och endast för dessa ansvarsområden ska den höga representanten omfattas av de förfaranden som reglerar kommissionens arbete så långt som det är förenligt med punkterna 2 och 3.”

20. En artikel 9f ska införas:

”Artikel 9f

1. Europeiska unionens domstol ska bestå av domstolen, tribunalen och specialdomstolar. Den ska säkerställa att lag och rätt följs vid tolkning och tillämpning av fördragen.

Medlemsstaterna ska fastställa de möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten.

2. Domstolen ska bestå av en domare per medlemsstat. Den ska biträdas av generaladvokater.

Tribunalen ska ha minst en domare per medlemsstat.

Domstolens domare och generaladvokater samt tribunalens domare ska utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller de villkor som avses i artiklarna 223 och 224 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. De ska utses av medlemsstaternas regeringar i samförstånd på sex år. Avgående domare och generaladvokater kan utnämnas på nytt.

3. Europeiska unionens domstol ska i enlighet med fördragen

a) avgöra ärenden där talan väcks av en medlemsstat, en institution eller fysiska eller juridiska personer,
b) meddela förhandsavgöranden när en nationell domstol har begärt förhandsavgörande om tolkningen av unionsrätten eller giltigheten av akter som antagits av institutionerna,
c) besluta i de övriga fall som föreskrivs i fördragen.”

21. Bestämmelserna i avdelning IV ska införas i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen i dess i övrigt ändrade lydelse.

FÖRDJUPADE SAMARBETEN

22. Avdelning IV ska överta rubriken i avdelning VII, som ska ändras till ”BESTÄMMELSER OM FÖRDJUPADE SAMARBETEN”, och artiklarna 27a–27e, 40–40b och 43–45 ska ersättas med följande artikel 10, vilken också ska ersätta artiklarna 11 och 11a i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Dessa artiklar ska även ersättas med artiklarna 280a–280i i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, enligt nedan i artikel 2 punkt 278 i det här fördraget:

”Artikel 10

1. De medlemsstater som önskar upprätta ett fördjupat samarbete sinsemellan inom ramen för unionens icke-exklusiva befogenheter kan utnyttja dess institutioner och utöva dessa befogenheter genom att tillämpa relevanta bestämmelser i fördragen inom de gränser och på de villkor som fastställs i denna artikel och i artiklarna 280a–280i i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

De fördjupade samarbetena ska syfta till att främja unionens mål, skydda dess intressen och stärka dess integrationsprocess. Samtliga medlemsstater ska när som helst kunna delta i samarbetet i enlighet med artikel 280 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

2. Beslutet om bemyndigande av ett fördjupat samarbete ska antas av rådet som en sista utväg, om det fastställer att de mål som eftersträvas genom samarbetet inte kan uppnås inom rimlig tid av hela unionen och förutsatt att minst nio medlemsstater deltar i samarbetet. Rådet ska besluta i enlighet med förfarandet i artikel 280d i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

3. Alla rådsmedlemmar får delta i rådets överläggningar, men endast de rådsmedlemmar som företräder medlemsstater som deltar i ett fördjupat samarbete får delta i omröstningen. Omröstningsbestämmelserna anges i artikel 280 e i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

4. Akter som antas inom ramen för ett fördjupat samarbete ska vara bindande endast för de medlemsstater som deltar i detta. De

ska inte betraktas som ett regelverk som måste godtas av kandidatstaterna.”

23. Rubriken till avdelning V ska ersättas med följande rubrik: ”ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER OCH SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN”

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM YTTRE ÅTGÄRDER

24. Följande nya kapitel 1 och nya artiklar 10a och 10b ska införas:

”KAPITEL 1

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER

Artikel 10a

1. Unionens åtgärder i internationella sammanhang ska utgå från de principer som har legat till grund för dess egen tillblivelse, utveckling och utvidgning och som den strävar efter att föra fram i resten av världen: demokrati, rättsstaten, de mänskliga rättigheternas och grundläggande friheternas universalitet och odelbarhet, respekt för människors värde, jämlikhet och solidaritet samt respekt för principerna i Förenta nationernas stadga och i folkrätten.

Unionen ska sträva efter att utveckla förbindelser och bygga partnerskap med tredjeländer och internationella organisationer, regionala eller globala, som delar de principer som avses i första stycket. Den ska främja multilaterala lösningar på gemensamma problem, särskilt inom ramen för Förenta nationerna.

2. Unionen ska utforma och föra en gemensam politik och vidta åtgärder samt verka för att säkerställa en hög grad av samarbete inom alla områden för internationella förbindelser för att

a) skydda sina värden, sina grundläggande intressen, sin säkerhet, sitt oberoende och sin integritet,

b) konsolidera och stödja demokrati, rättsstaten, de mänskliga rättigheterna och folkrätten,

c) bevara freden, förebygga konflikter och stärka internationell säkerhet, i enlighet med ändamålen och principerna i Förenta nationernas stadga samt principerna i Helsingforsavtalets slutakt och målen i Parisstadgan, inklusive dem som avser de yttre gränserna,

d) främja en hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling i utvecklingsländerna med det primära syftet att utrota fattigdom,

e) främja integreringen av alla länder i världsekonomin, även genom gradvis avskaffande av restriktioner för internationell handel,

f) bidra till utformningen av internationella åtgärder för att bevara och förbättra miljön och för en hållbar förvaltning av jordens naturresurser i syfte att garantera en hållbar utveckling,

g) bistå befolkningar, länder och regioner som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor, och

h) främja ett internationellt system som bygger på fördjupat multilateralt samarbete och ett gott globalt styre.

3. Unionen ska respektera de principer och eftersträva de mål som anges i punkterna 1 och 2 när den utarbetar och genomför yttre åtgärder på de olika områden som omfattas av denna avdelning och av femte delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt yttre aspekter av övrig politik.

Unionen ska sörja för samstämmigheten mellan de olika områden som omfattas av dess yttre åtgärder och mellan dessa och övrig politik. Rådet och kommissionen ska med bistånd av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik säkerställa denna samstämmighet och samarbeta i detta syfte.

Artikel 10b

1. Europeiska rådet ska på grundval av de principer och mål som anges i artikel 10a

fastställa unionens strategiska intressen och mål.

Europeiska rådets beslut om unionens strategiska intressen och mål ska gälla den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och andra områden som omfattas av unionens yttre åtgärder. De kan gälla unionens förbindelser med ett land eller en region eller ha ett tematiskt upplägg. I besluten ska deras varaktighet och de medel anges som unionen och medlemsstaterna ställer till förfogande.

Europeiska rådet ska besluta med enhällighet på en rekommendation från rådet som rådet ska anta i enlighet med de närmare bestämmelser som anges för respektive område. Europeiska rådets beslut ska genomföras i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i fördragen.

2. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik får i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, liksom kommissionen i fråga om övriga områden för yttre åtgärder, lägga fram gemensamma förslag för rådet.”

DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN

25. Följande rubriker ska införas:

”KAPITEL 2

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN

AVSNITT 1

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER”

26. Följande nya artikel 10c ska införas:

”Artikel 10c

Unionens åtgärder i internationella sammanhang ska enligt detta kapitel utgå från principerna i, eftersträva målen i och genomföras i enlighet med de allmänna bestämmelserna i kapitel 1.”

27. Artikel 11 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska ersättas med följande två punkter:

”1. Unionens befogenhet i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska omfatta alla utrikespolitiska områden och alla frågor som rör unionens säkerhet, inbegripet den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik som kan leda till ett gemensamt försvar.

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska omfattas av särskilda regler och förfaranden. Den ska fastställas och genomföras av Europeiska rådet och rådet med enhällighet, om inte annat föreskrivs i fördragen. Antagandet av lagstiftningsakter ska undantas. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska genomföras av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och medlemsstaterna, i enlighet med fördragen. Europaparlamentets och kommissionens särskilda roller på området fastställs i fördragen. Europeiska unionens domstol ska inte vara behörig med avseende på dessa bestämmelser, med undantag av dess behörighet att kontrollera att artikel 25b i detta fördrag följs och att kontrollera lagenligheten av vissa beslut som avses i artikel 240a andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

2. Unionen ska, inom ramen för principerna och målen för sina yttre åtgärder, föra, utforma och genomföra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som grundas på en utveckling av medlemsstaternas ömsesidiga politiska solidaritet, på en identifiering av frågor av allmänt intresse och på förverkligandet av en ständigt ökande grad av samstämmighet i medlemsstaternas åtgärder.”

b) Punkt 2, numera punkt 3, ska ändras på följande sätt:

i) I första stycket ska följande ord läggas till i slutet:

”… och ska respektera unionens åtgärder på detta område.”

ii) Tredje stycket ska ersättas med följande: ”Rådet och den höga representanten ska sörja för att dessa principer följs.”

28. Artikel 12 ska ersättas med följande:

”Artikel 12

Unionen ska föra den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

a) genom att fastställa de allmänna riktlinjerna,
b) genom att anta beslut som innehåller
i) de åtgärder som ska vidtas av unionen,
ii) de ståndpunkter som ska intas av unionen,
iii) de närmare bestämmelserna för genomförandet av de beslut som avses i leden i och ii,
och
c) genom att stärka det systematiska samarbetet mellan medlemsstaterna om deras politik.”

29. Artikel 13 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska orden ”… bestämma principerna och de allmänna riktlinjerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ...” ersättas med ”… identifiera unionens strategiska intressen, ange målen och fastställa de allmänna riktlinjerna …”, och följande mening ska läggas till: ”Det ska anta nödvändiga beslut.”; följande stycke ska läggas till:
”Om den internationella utvecklingen kräver det, ska Europeiska rådets ordförande sammankalla ett extra möte i Europeiska rådet för att fastställa den strategiska inriktningen av unionens politik inför denna utveckling.”
b) Punkt 2 ska utgå, och punkt 3 ska betecknas punkt 2. Första stycket ska ersättas med följande: ”Rådet ska utforma den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och fatta de beslut som behövs för att fastställa och genomföra denna på grundval av de allmänna och strategiska riktlinjer som Europeiska rådet har fastställt.” Andra stycket ska utgå. I tredje stycket, numera andra stycket, ska orden ”… skall säkerställa …” ersättas med ”… och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska säkerställa ...”.
c) Följande nya stycke ska läggas till:
”3. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska genomföras av den höga representanten och medlemsstaterna med utnyttjande av nationella resurser och unionens resurser.”

30. Följande nya artikel 13a ska införas:

”Artikel 13a

1. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som är ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor, ska genom sina förslag bidra till utformningen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och se till att de beslut som antas av Europeiska rådet och rådet genomförs.

2. Unionen ska företrädas av den höga representanten i frågor som rör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den höga representanten ska på unionens vägnar föra den politiska dialogen med tredje part och framföra unionens ståndpunkt i internationella organisationer och vid internationella konferenser.

3. När unionens höga representant uppfyller sitt mandat, ska han eller hon stödja sig på en europeisk avdelning för yttre åtgärder. Denna avdelning ska samarbeta med medlemsstaternas diplomattjänster och ska bestå av tjänstemän från berörda avdelningar inom rådets generalsekretariat och kommissionen samt utsänd personal från medlemsstaternas nationella diplomattjänster. Hur den europeiska avdelningen för yttre åtgärder ska organiseras och arbeta ska anges i ett beslut som antas av rådet. Rådet ska besluta på förslag av den höga representanten efter att ha hört Europaparlamentet och efter kommissionens godkännande.”

31. Artikel 14 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska de två första meningarna ersättas med följande mening: ”När den internationella situationen kräver en operativ insats av unionen, ska rådet anta nödvändiga beslut.”
b) Punkt 2 ska bli andra stycket i punkt 1 och efterföljande punkter ska omnumreras i enlighet med detta. I första meningen ska orden ”… för en gemensam åtgärd,” ersättas med ”… för ett sådant beslut,”, och ordet

”åtgärden” ska ersättas med ”beslutet”. Sista meningen ska utgå.

c) I punkt 3, numera punkt 2, ska orden ”Gemensamma åtgärder …” ersättas med ”De beslut som avses i punkt 1 ...”.

d) Nuvarande punkt 4 ska utgå, och efterföljande punkter ska omnumreras i enlighet med detta.

e) I punkt 5, numera punkt 3, första meningen ska orden ”Information skall lämnas om varje nationellt ställningstagande eller nationell åtgärd som planeras inom ramen för en gemensam åtgärd; informationen skall …” ersättas med ”Den berörda medlemsstaten ska lämna information om varje nationellt ställningstagande eller nationell åtgärd som planeras inom ramen för ett beslut enligt punkt 1; informationen ska …”.

f) I punkt 6, numera punkt 4, första meningen ska orden ”… i brist på beslut av rådet …” ersättas med ”… i avsaknad av en översyn av det rådsbeslut som avses i punkt 1”, och orden ”… för den gemensamma åtgärden” ska ersättas med ”… i detta beslut”.

g) I punkt 7, numera punkt 5, första meningen ska orden ”en gemensam åtgärd” ersättas med ”ett beslut enligt denna artikel”, och i andra meningen ska orden ”den gemensamma åtgärden eller minska dennas effektivitet” ersättas med ”det beslut som avses i punkt 1 eller minska dess effektivitet”.

32. I artikel 15 ska inledningen ”Rådet skall anta gemensamma ståndpunkter. Dessa ska ange …” ersättas med ”Rådet ska anta beslut som anger ...”, och i slutet ska ”de gemensamma ståndpunkterna” ersättas med ”unionens ståndpunkter”.

33. En artikel 15a med samma lydelse som artikel 22 ska införas, med följande ändringar:

a) I punkt 1 ska orden ”Varje medlemsstat eller kommissionen får hänskjuta frågor om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken till rådet …” ersättas med ”Varje medlemsstat eller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik eller den höga representanten med stöd av kommissionen får hänskjuta frågor om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken till rådet ...”, och orden ”... lägga fram förslag …” ska ersättas med ”... lägga fram initiativ eller förslag ...”.

b) I punkt 2 ska orden ”… skall ordförandendelandet på eget initiativ …” ersättas med ”… ska den höga representanten på eget initiativ …”, och orden ”… eller på begäran av kommissionen eller en medlemsstat …” ska ersättas med ”… eller på begäran av en medlemsstat …”.

34. En artikel 15b med samma lydelse som artikel 23 ska införas, med följande ändringar:

a) I punkt 1 ska första stycket ersättas med följande: ”Beslut enligt detta kapitel ska fattas av Europeiska rådet och rådet med enhällighet, om inte annat föreskrivs i detta kapitel. Antagandet av lagstiftningsakter ska undantas.”, och andra stycket sista meningen ska ersättas med följande: ”Om de rådsmedlemmar som på detta sätt motiverar sitt avstående företräder minst en tredjedel av medlemsstaterna, som samtidigt omfattar minst en tredjedel av unionens befolkning, ska beslutet inte antas.”

b) Punkt 2 ska ändras på följande sätt:

i) Första strecksatsen ska ersättas med följande två strecksatser:

”— när det antar ett beslut som fastställer unionens åtgärder eller ståndpunkter på grundval av ett beslut av Europeiska rådet om unionens strategiska intressen och mål enligt artikel 10b.1,

— när det antar ett beslut som fastställer unionens åtgärder eller ståndpunkter på ett förslag från unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik som har lagts fram på särskild begäran av Europeiska rådet på dess eget eller den höga representantens initiativ,”.

ii) I andra strecksatsen, numera tredje strecksatsen, ska orden ”… en gemensam åtgärd eller en gemensam ståndpunkt” ersättas med ”… ett beslut som fastställer unionens åtgärder eller ståndpunkter,”.

iii) I andra stycket första meningen ska orden ”… förklarar att denne av viktiga och uttalade skäl som rör nationell politik avser att …” ersättas med ”… förklarar att denne av skäl av vital betydelse som rör nationell politik och som denne redogör för avser att …”. Sista meningen ska ersättas med följande:

”Den höga representanten ska i nära samråd med den berörda medlemsstaten söka en lösning som denna kan godta. Om detta inte lyckas, får rådet med kvalificerad majoritet begära att frågan ska hänskjutas till Europeiska rådet för ett enhälligt beslut.”

iv) Tredje stycket ska ersättas med följande nya punkt 3, sista stycket ska betecknas punkt 4, och punkt 3 ska betecknas punkt 5:

”3. Europeiska rådet får med enhällighet anta ett beslut om att rådet ska besluta med kvalificerad majoritet i andra fall än de som avses i punkt 2.”

c) I punkt 4 ska orden ”Denna punkt ska inte tillämpas på …” ersättas med ”Punkterna 2 och 3 ska inte tillämpas på …”.

35. Artikel 16 ska ändras på följande sätt:

a) Orden ”… informera och …” ska utgå, och ordet ”rådet” ska ersättas med ”Europeiska rådet och rådet”; orden ”… för att säkerställa att unionens inflytande utövas så effektivt som möjligt genom ett konvergent uppträdande.” ska ersättas med ”… för att fastställa en gemensam inställning.”.

b) Följande text ska läggas till efter första meningen: ”Innan någon åtgärd får vidtas i internationella sammanhang eller något åtagande som skulle kunna påverka unionens intressen får göras, ska varje medlemsstat samråda med övriga medlemsstater i Europeiska rådet eller rådet. Medlemsstaterna ska genom ett konvergent uppträdande säkerställa att unionen kan hävda sina intressen och värderingar i internationella sammanhang. Medlemsstaterna ska vara solidariska sinsemellan.”

c) Följande två stycken ska läggas till:

”När Europeiska rådet eller rådet har fastställt unionens gemensamma inställning enligt första stycket, ska unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och medlemsstaternas utrikesministrar samordna sin verksamhet i rådet.

Medlemsstaternas diplomatiska beskickningar och unionens delegationer i tredjeländer och vid internationella organisationer ska samarbeta sinsemellan och bidra till utformningen och genomförandet av den gemensamma inställningen.”

36. Artikel 17 ska betecknas artikel 28 a, med de ändringar som anges i punkt 49 nedan.

37. Artikel 18 ska ändras på följande sätt:

a) Punkterna 1–4 ska utgå.

b) I punkt 5 (nu onumrerad) ska orden ”… när det anser det nödvändigt …” ersättas med ”… på förslag av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik …”, och följande mening ska läggas till i slutet: ”Den särskilda representanten ska utöva sitt mandat under ledning av den höga representanten.”

38. Artikel 19 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 första och andra styckena ska orden ”... de gemensamma ståndpunkterna” ersättas med ”... unionens ståndpunkter”, och följande mening ska läggas till i slutet av första stycket: ”Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska svara för denna samordning.”

b) Punkt 2 ska ändras på följande sätt:

i) I första stycket ska orden ”Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 och artikel 14.3 …” ersättas med ”I enlighet med artikel 11.3 …”, och orden ”… och den höga representanten …” ska införas efter ”… hålla de senare”.

ii) I andra stycket första meningen ska orden ”… och den höga representanten …” införas efter ”… övriga medlemsstater…”; i andra meningen ska ordet ”permanenta” utgå och orden ”… skall då de fullgör sina uppgifter se till att unionens ståndpunkter och intressen tillvaratas, ...” ersättas med ”… kommer då de fullgör sina uppgifter att hävda unionens ståndpunkter och intressen …”.

iii) Följande nya tredje stycke ska läggas till:

”När unionen har intagit en ståndpunkt till en fråga på Förenta nationernas säkerhetsråds dagordning, ska de medlemsstater som är medlemmar av säkerhetsrådet begära att unionens höga representant inbjuds att lägga fram unionens ståndpunkt.”

39. Artikel 20 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket ska orden ”… kommissionens delegationer i tredje land …” ersättas med ”… unionens delegationer i tredjeländer …”, och orden ”… att av rådet beslutade gemensamma ståndpunkter och gemensamma åtgärder följs …” ska ersättas med ”… att de beslut som antas enligt detta kapitel och som fastställer unionens ståndpunkter och åtgärder följs …”.

b) I andra stycket ska orden ”… information, göra gemensamma bedömningar” ersättas med ”information och göra gemensamma bedömningar.”, och orden ”… och bidra till att genomföra de bestämmelser som avses i artikel 20 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen” ska utgå.

c) Följande nya stycke ska läggas till:

”De ska bidra till att genomföra unionsmedborgares rätt till skydd inom ett tredjelands territorium enligt artikel 17.2c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt de åtgärder som antagits enligt artikel 20 i det fördraget.”

40. Artikel 21 ska ändras på följande sätt:

a) Första stycket ska ersättas med följande:

”Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska regelbundet höra Europaparlamentet om de viktigaste aspekterna och de grundläggande valmöjligheterna när det gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken samt informera Europaparlamentet om hur dessa politikområden utvecklas. Den höga representanten ska se till att vederbörlig hänsyn tas till Europaparlamentets synpunkter. De särskilda representanterna får medverka när Europaparlamentet informeras.”

b) I andra stycket första meningen ska orden ”och den höga representanten” läggas till i slutet, i andra meningen ska orden ”En gång om året” ersättas med ”Två gånger om året”, och orden ”, inbegripet den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken” ska läggas till i slutet.

41. Artikel 22 ska betecknas artikel 15a; texten ska ändras enligt punkt 33 ovan.

42. Artikel 23 ska betecknas artikel 15b; texten ska ändras enligt punkt 34 ovan.

43. Artikel 24 ska ersättas med följande:

”Artikel 24

Unionen får ingå avtal med en eller flera stater eller internationella organisationer på områden som omfattas av detta kapitel.”

44. Artikel 25 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket första meningen ska hänvisningen till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ersättas med en hänvisning till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, och orden ”, av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik” ska införas efter orden ”… på begäran av detta”; i andra meningen ska orden ”…, dock utan att det påverkar ordförandelandets eller kommissionens befogenheter” ersättas med ”..., dock utan att det påverkar den höga representantens befogenheter”.

b) Andra stycket ska ersättas med följande:

”Inom ramen för detta kapitel ska kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik på rådets och den höga representantens ansvar utöva politisk kontroll och strategisk ledning av krishanteringsinsatser enligt artikel 28b.”

c) I tredje stycket ska orden ”utan att det påverkar tillämpningen av artikel 47” utgå.

45. Artiklarna 26 och 27 ska upphöra att gälla. Följande två artiklar ska införas, där artikel 25b ersätter artikel 47:

”Artikel 25a

I enlighet med artikel 16b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och med avvikelse från punkt 2 i den artikeln ska rådet anta ett beslut om bestämmelser om skydd för enskilda personer i fråga om behandling av personuppgifter i medlemsstaterna, när dessa utövar verksamhet som omfattas av detta kapitels tillämpningsområde, samt om den fria rörligheten för sådana uppgifter. Oberoende myndigheter ska kontrollera att dessa bestämmelser följs.

Artikel 25b

Genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska inte påverka

tillämpningen av de förfaranden för eller respektive omfattning av institutionernas befogenheter som anges i fördragen för utövandet av de unionsbefogenheter som avses i artiklarna 2b–2e i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

På samma sätt ska genomförandet av den politik som avses i nämnda artiklar inte påverka tillämpningen av de förfaranden för och respektive omfattning av institutionernas befogenheter som anges i fördragen för utövandet av unionsbefogenheterna enligt detta kapitel.”

46. Artiklarna 27a–27e om fördjupade samarbeten ska ersättas med artikel 10 i enlighet med punkt 22 ovan.

47. Artikel 28 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska utgå, och efterföljande punkter ska omnumreras i enlighet med detta. I hela artikeln ska orden ”Europeiska gemenskapernas” ersättas med ”unionens”.

b) I punkt 2, numera punkt 1, ska orden ”… bestämmelserna om de områden som avses i denna avdelning” ersättas med ”… genomförandet av detta kapitel”.

c) I punkt 3, numera punkt 2, första stycket ska orden ”… genomföra de nämnda bestämmelserna” ersättas med ”… genomföra detta kapitel”.

d) Följande nya punkt 3 ska läggas till; punkt 4 ska utgå:

”3. Rådet ska anta ett beslut om de särskilda förfaranden som ska garantera snabb tillgång till anslag i unionens budget som är avsedda för brådskande finansiering av initiativ inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och särskilt för förberedande verksamhet inför uppdrag av den typ som avses i artiklarna 28a.1 och 28b. Rådet ska besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Förberedande verksamhet för de uppdrag som avses i artiklarna 28a.1 och 28b som inte ska belasta unionens budget ska finansieras genom en startfond med bidrag från medlemsstaterna.

Rådet ska på förslag av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik med kvalificerad majoritet anta beslut om närmare bestämmelser för

a) upprättande och finansiering av startfonden, särskilt vilka finansiella belopp som fonden ska tilldelas,

b) förvaltning av startfonden, samt

c) finansiell kontroll.

Om det planerade uppdraget i enlighet med artiklarna 28a.1 och 28b inte får belasta unionens budget, ska rådet bemyndiga den höga representanten att utnyttja fonden. Den höga representanten ska rapportera till rådet om hur uppdraget har genomförts.”

DEN GEMENSAMMA SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITIKEN

48. Följande nya avsnitt 2 ska införas:

”AVSNITT 2

BESTÄMMELSER OM DEN GEMENSAMMA SÄKERHETS- OCH FÖRSVARSPOLITIKEN”

49. En artikel 28a med samma lydelse som artikel 17 ska införas, med följande ändringar:

a) Följande nya punkt 1 ska införas, och efterföljande punkt ska betecknas punkt 2:

”1. Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken ska utgöra en integrerande del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den ska tillförsäkra unionen en operativ kapacitet som stöder sig på civila och militära resurser. Unionen kan använda dessa resurser vid uppdrag utanför unionen för att bevara freden, förebygga konflikter och stärka den internationella säkerheten i enlighet med principerna i Förenta nationernas stadga. Dessa uppgifter ska genomföras med kapacitet som tillhandahålls av medlemsstaterna.”

b) Punkt 1, numera punkt 2, ska ändras på följande sätt:

i) Första stycket ska ersättas med följande:

”2. Den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken ska omfatta den gradvisa ut-

formningen av unionens gemensamma försvarspolitik. Den kommer att leda till ett gemensamt försvar, när Europeiska rådet med enhällighet har beslutat detta. Europeiska rådet ska i så fall rekommendera medlemsstaterna att anta ett sådant beslut i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser."

ii) I andra stycket ska orden "enligt denna artikel" ersättas med "enligt detta avsnitt".

iii) Tredje stycket ska utgå.

c) Nuvarande punkter 2, 3, 4 och 5 ska ersättas med följande punkter 3–7:

"3. I syfte att genomföra den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken ska medlemsstaterna ställa civil och militär kapacitet till unionens förfogande för att bidra till de mål som fastställs av rådet. De medlemsstater som tillsammans upprättar multinationella styrkor får även ställa dem till förfogande för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.

Medlemsstaterna förbinder sig att gradvis förbättra sin militära kapacitet. Byrån för utveckling av försvarskapacitet och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel (nedan kallad Europeiska försvarsbyrån) ska identifiera de operativa behoven, främja åtgärder för att tillgodose dessa, bidra till att identifiera och i förekommande fall genomföra varje åtgärd som behövs för att stärka försvarssektorns industriella och tekniska bas, delta i utformningen av en europeisk politik för kapacitet och försvarsmateriel samt hjälpa rådet att utvärdera om den militära kapaciteten har förbättrats.

4. Beslut om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken, inbegripet beslut som rör inledandet av ett sådant uppdrag som avses i denna artikel, ska antas av rådet med enhällighet på förslag av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik eller på initiativ av en medlemsstat. Den höga representanten får, vid behov tillsammans med kommissionen, föreslå att såväl nationella resurser som unionens instrument används.

5. Rådet får anförtro åt en grupp medlemsstater att genomföra ett uppdrag inom unionens ram för att värna om unionens värden och tjäna dess intressen. Genomförandet av ett sådant uppdrag ska omfattas av artikel 28c.

6. De medlemsstater som uppfyller högre krav på militär kapacitet och som har gjort mer bindande åtaganden på området med tanke på de mest krävande uppdragen ska upprätta ett permanent strukturerat samarbete inom ramen för unionen. Detta samarbete ska omfattas av artikel 28e. Det ska inte påverka bestämmelserna i artikel 28b.

7. Om en medlemsstat skulle utsättas för ett väpnat angrepp på sitt territorium, är de övriga medlemsstaterna skyldiga att ge den medlemsstaten stöd och bistånd med alla till buds stående medel i enlighet med artikel 51 i Förenta nationernas stadga. Detta ska inte påverka den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik.

Åtagandena och samarbetet på detta område ska vara förenliga med åtagandena inom Nordatlantiska fördragsorganisationen, som för de stater som är medlemmar i denna också i fortsättningen ska utgöra grunden för deras kollektiva försvar och den instans som genomför det."

50. Följande nya artiklar 28b–28e ska införas:

"Artikel 28b

1. De uppdrag som avses i artikel 28a.1 där unionen kan använda civila och militära resurser ska inbegripa gemensamma insatser för avrustning, humanitära insatser och räddningsinsatser, militära rådgivnings- och biståndsinsatser, konfliktförebyggande och fredsbevarande insatser, insatser med stridande förband vid krishantering, inklusive fredsskapande åtgärder och stabiliseringsinsatser efter konflikter. Alla dessa uppdrag kan bidra till kampen mot terrorism, inklusive genom stöd till tredjeländer i syfte att bekämpa terrorism på dess territorium.

2. Rådet ska anta beslut om de uppdrag som avses i punkt 1 och ange deras mål, omfattning och de allmänna villkoren för deras genomförande. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som arbetar under ledning av rådet och i nära och ständig kontakt med kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, ska sörja för samord-

ningen av de civila och militära aspekterna av dessa insatser.

Artikel 28c

1. Inom ramen för de beslut som antas i enlighet med artikel 28b får rådet anförtro genomförandet av ett uppdrag åt en grupp medlemsstater som så önskar och som förfogar över den kapacitet som krävs för ett sådant uppdrag. Dessa medlemsstater ska i samverkan med unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik sinsemellan komma överens om hur uppdraget ska genomföras.

2. De medlemsstater som deltar i utförandet av uppdraget ska på eget initiativ eller på begäran av en annan medlemsstat regelbundet informera rådet om hur uppdraget fortskrider. De deltagande medlemsstaterna ska omedelbart underrätta rådet om genomförandet av uppdraget får betydande följder eller innebär att det mål, den omfattning eller de närmare villkor för uppdraget som anges i de beslut som avses i punkt 1 måste ändras. Rådet ska i sådana fall anta de beslut som är nödvändiga.

Artikel 28d

1. Europeiska försvarsbyrån, som avses i artikel 28a.3 och som lyder under rådet, ska ha som uppgift att

a) bidra till att identifiera medlemsstaternas militära kapacitetsmål och utvärdera hur medlemsstaterna fullgör sina kapacitetsåtaganden,

b) främja att de operativa behoven harmoniseras och att effektiva och kompatibla anskaffningsmetoder antas,

c) lägga fram multilaterala projekt för att de militära kapacitetsmålen ska uppnås och sörja för samordning av de program som genomförs av medlemsstaterna och förvaltning av särskilda samarbetsprogram,

d) stödja försvarsteknikforskning, samordna och planera gemensam forskningsverksamhet och utredningar om tekniska lösningar som motsvarar de framtida operativa behoven,

e) bidra till att identifiera och i förekommande fall genomföra varje åtgärd som behövs för att stärka försvarssektorns industriella och tekniska bas och göra försvarsutgifterna mer effektiva.

2. Europeiska försvarsbyrån ska vara öppen för alla medlemsstater som önskar delta i den. Rådet ska med kvalificerad majoritet anta ett beslut om stadgan för byrån, dess säte samt regler för dess verksamhet. I beslutet ska hänsyn tas till graden av effektivt deltagande i byråns verksamhet. Vid byrån ska särskilda grupper bildas av medlemsstater som genomför gemensamma projekt. Byrån ska vid behov fullgöra sina uppgifter i samråd med kommissionen.

Artikel 28e

1. De medlemsstater som önskar delta i det permanenta strukturerade samarbete som avses i artikel 28a.6 och som uppfyller de kriterier och gör de militära kapacitetsåtaganden som anges i protokollet om det permanenta strukturerade samarbetet, ska underrätta rådet och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik om sin avsikt.

2. Inom tre månader från den underrättelse som avses i punkt 1 ska rådet anta ett beslut om upprättande av det permanenta strukturerade samarbetet och fastställa förteckningen över deltagande medlemsstater. Rådet ska besluta med kvalificerad majoritet efter att ha hört den höga representanten.

3. Varje medlemsstat som i ett senare skede önskar delta i det permanenta strukturerade samarbetet ska underrätta rådet och den höga representanten om sin avsikt.

Rådet ska anta ett beslut som bekräftar deltagandet av den berörda medlemsstat som uppfyller kriterierna och gör de åtaganden som avses i artiklarna 1 och 2 i protokollet om det permanenta strukturerade samarbetet. Rådet ska besluta med kvalificerad majoritet efter att ha hört den höga representanten. Endast de rådsmedlemmar som företräder deltagande medlemsstater ska delta i omröstningen.

Kvalificerad majoritet ska definieras i enlighet med artikel 205.3 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

4. Om en deltagande medlemsstat inte längre uppfyller kriterierna eller inte längre kan uppfylla de åtaganden som avses i artiklarna 1 och 2 i protokollet om det permanenta strukturerade samarbetet, får rådet anta ett beslut om tillfälligt upphävande av den medlemsstatens deltagande.

Rådet ska besluta med kvalificerad majoritet. Endast de rådsmedlemmar som företräder deltagande medlemsstater, med undantag av den berörda medlemsstaten, ska delta i omröstningen.

Kvalificerad majoritet ska definieras i enlighet med artikel 205.3 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

5. Om en deltagande medlemsstat önskar lämna det permanenta strukturerade samarbetet, ska den underrätta rådet om sitt beslut, och rådet ska då notera att den berörda medlemsstatens deltagande upphör.

6. Rådets beslut och rekommendationer inom ramen för det permanenta strukturerade samarbetet, med undantag av dem som anges i punkterna 2–5, ska antas med enhällighet. Vid tillämpning av denna punkt ska endast rösterna från de deltagande medlemsstaternas företrädare krävas för enhällighet.”

51. Artiklarna 29–39 i avdelning VI om straffrättsligt samarbete och polissamarbete ska ersättas med bestämmelserna i kapitlen 1, 4 och 5 i avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Enligt nedan i artikel 2 punkterna 64, 67 och 68 i det här fördraget ska artikel 29 ersättas med artikel 61 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, artikel 30 med artiklarna 69f och 69g i nämnda fördrag, artikel 31 med artiklarna 69a, 69b och 69d i nämnda fördrag, artikel 32 med artikel 69h i nämnda fördrag, artikel 33 med artikel 61e i nämnda fördrag och artikel 36 med artikel 61d i nämnda fördrag. Avdelningens rubrik ska utgå, och avdelningen ska ges samma nummer som avdelningen om slutbestämmelser.

52. Artiklarna 40–40b i avdelning VI och artiklarna 43–45 i avdelning VII om fördjupade samarbeten ska ersättas med artikel 10 enligt punkt 22 ovan och avdelning VII ska utgå.

53. Artiklarna 41 och 42 ska upphöra att gälla.

SLUTBESTÄMMELSER

54. Avdelning VIII om slutbestämmelser ska betecknas avdelning VI; denna avdelning, liksom artiklarna 48, 49 och 53, ska ändras enligt punkterna 56, 57 och 61 nedan. Artikel 47 ska ersättas med artikel 25 b enligt punkt 45 ovan, och artiklarna 46 och 50 ska upphöra att gälla.

55. Följande nya artikel 46a ska införas:

”Artikel 46a

Unionen är en juridisk person.”

56. Artikel 48 ska ersättas med följande:

”Artikel 48

1. Fördragen får ändras i enlighet med ett ordinarie ändringsförfarande. De får även ändras i enlighet med förenklade ändringsförfaranden.

Ordinarie ändringsförfarande

2. Varje medlemsstats regering, Europaparlamentet eller kommissionen får förelägga rådet förslag till ändringar av fördragen. Dessa förslag kan bland annat syfta till att utöka eller minska de befogenheter som unionen tilldelas i fördragen. Dessa förslag ska översändas av rådet till Europeiska rådet och tillställas de nationella parlamenten.

3. Om Europeiska rådet efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen med enkel majoritet antar ett beslut om att granska de ändringar som föreslås, ska Europeiska rådets ordförande sammankalla ett konvent som består av företrädare för de nationella parlamenten, medlemsstaternas stats- eller regeringschefer, Europaparlamentet och kommissionen. Även Europeiska centralbanken ska höras när det är fråga om institutio-

nella ändringar på det monetära området. Konventet ska behandla förslagen till ändringar och ska med konsensus anta en rekommendation till en konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar enligt punkt 4.

Europeiska rådet får, efter Europaparlamentets godkännande, med enkel majoritet besluta att inte sammankalla konventet om ändringarnas omfattning inte motiverar det. I det senare fallet ska Europeiska rådet fastställa mandatet för en konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar.

4. En konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar ska sammankallas av rådets ordförande i syfte att i samförstånd komma överens om de ändringar som ska göras i fördragen.

Ändringarna träder i kraft efter det att de har ratificerats av alla medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

5. Om fyra femtedelar av medlemsstaterna inom två år efter undertecknandet av ett fördrag om ändring av fördragen har ratificerat detta fördrag och en eller flera medlemsstater har stött på problem med nämnda ratifikation, ska Europeiska rådet ta upp frågan.

Förenklade ändringsförfaranden

6. Varje medlemsstats regering, Europaparlamentet eller kommissionen får förelägga Europeiska rådet förslag till sådana ändringar av samtliga eller delar av bestämmelserna i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som rör unionens inre politik och inre åtgärder.

Europeiska rådet får anta ett beslut om ändring av samtliga eller delar av bestämmelserna i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Europeiska rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen samt Europeiska centralbanken när det är fråga om institutionella ändringar på det monetära området. Detta beslut träder i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Det beslut som avses i andra stycket får inte utöka de befogenheter som unionen tilldelas i fördragen.

7. När fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller avdelning V i det här fördraget föreskriver att rådet ska besluta med enhällighet på ett visst område eller i ett visst fall, får Europeiska rådet anta ett beslut om bemyndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet på det området eller i det fallet. Detta stycke ska inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

När fördraget om Europeiska unionens funktionssätt föreskriver att lagstiftningsakter ska antas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, får Europeiska rådet anta ett beslut om bemyndigande att sådana akter får antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Varje initiativ från Europeiska rådet på grundval av första eller andra stycket ska översändas till de nationella parlamenten. Om en invändning från ett nationellt parlament har meddelats inom sex månader från detta översändande, ska det beslut som avses i första eller andra stycket inte antas. I avsaknad av invändningar får Europeiska rådet anta beslutet.

Vid antagandet av de beslut som avses i första eller andra stycket ska Europeiska rådet besluta med enhällighet efter godkännande av Europaparlamentet, som ska besluta med en majoritet av sina ledamöter.”

57. Artikel 49 första stycket ska ändras på följande sätt:

a) I första meningen ska orden ”… respekterar de principer som anges i artikel 6.1 får ansöka om ...” ersättas med ”… respekterar de värden som avses i artikel 1a och som förbinder sig att främja dem får ansöka om …”.

b) I andra meningen ska orden ”Ansökan skall ställas till rådet, som skall besluta enhälligt …” ersättas med ”Europaparlamentet och de nationella parlamenten ska underrättas om denna ansökan. Den ansökande staten ska ställa sin ansökan till rådet, som ska besluta med enhällighet …”, ordet ”samtycke” ska ersättas med ”godkännande”, och ordet ”absolut” ska utgå.

c) Följande nya mening ska läggas till i slutet av stycket: ”De villkor för medlemskap som Europeiska rådet har enats om ska beaktas.”

58. Följande nya artikel 49a ska införas:

”Artikel 49a

1. Varje medlemsstat får i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser besluta att utträda ur unionen.

2. Den medlemsstat som beslutar att utträda ska anmäla sin avsikt till Europeiska rådet. Mot bakgrund av Europeiska rådets riktlinjer ska unionen förhandla fram och ingå ett avtal med denna stat där villkoren för dess utträde fastställs, med beaktande av dess framtida förbindelser med unionen. Detta avtal ska förhandlas i enlighet med artikel 188n.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Det ska ingås på unionens vägnar av rådet som ska besluta med kvalificerad majoritet efter Europaparlamentets godkännande.

3. Fördragen ska upphöra att vara tillämpliga på den berörda staten från och med den dag då avtalet om utträde träder i kraft eller, om det inte finns något sådant avtal, två år efter den anmälan som avses i punkt 2, om inte Europeiska rådet i samförstånd med den berörda medlemsstaten med enhällighet beslutar att förlänga denna tidsfrist.

4. Vid tillämpning av punkterna 2 och 3 får den medlem i Europeiska rådet och rådet som företräder den medlemsstat som utträder inte delta, vare sig i de överläggningar eller i de beslut i Europeiska rådet och rådet som rör den medlemsstaten.

Kvalificerad majoritet ska definieras i enlighet med artikel 205.3 b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

5. Om den stat som har utträtt ur unionen begär att på nytt få ansluta sig, ska dess begäran omfattas av förfarandet i artikel 49.”

59. En artikel 49b ska införas:

”Artikel 49b

Protokollen och bilagorna till fördragen ska utgöra en integrerande del av dessa fördrag.”

60. En artikel 49c ska införas:

”Artikel 49c

1. Fördragen ska gälla för Konungariket Belgien, Republiken Bulgarien, Republiken Tjeckien, Konungariket Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Estland, Irland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien, Republiken Frankrike, Republiken Italien, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Storhertigdömet Luxemburg, Republiken Ungern, Republiken Malta, Konungariket Nederländerna, Republiken Österrike, Republiken Polen, Republiken Portugal, Rumänien, Republiken Slovenien, Republiken Slovakien, Republiken Finland, Konungariket Sverige och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.

2. Fördragens territoriella tillämpningsområde anges närmare i artikel 311a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.”

61. Artikel 53 ska ändras på följande sätt:

a) Första stycket ska betecknas punkt 1, förteckningen över språk ska kompletteras med de språk som anges i nuvarande artikel 53 andra stycket i fördraget om Europeiska unionen, och andra stycket ska utgå.

b) Följande nya punkt 2 ska läggas till:

”2. Detta fördrag får även översättas till varje annat språk som bestäms av medlemsstaterna bland de språk som i enlighet med deras konstitutionella ordning har officiell ställning i hela eller delar av deras territorium. Den berörda medlemsstaten ska lämna

en bestyrkt kopia av sådana översättningar till rådet, som ska deponera den i sitt arkiv.”

Artikel 2

Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ska ändras i enlighet med bestämmelserna i denna artikel.

1. Fördragets titel ska ersättas med följande: ”Fördrag om Europeiska unionens funktionssätt”.

A. ÖVERGRIPANDE ÄNDRINGAR

2. I hela fördraget ska följande övergripande ändringar göras:

a) Orden ”gemenskapen” och ”Europeiska gemenskapen” ska ersättas med ”unionen”, och orden ”Europeiska gemenskaperna” ska ersättas med ”Europeiska unionen” och sammansättningar med ”gemenskaps-” ska ersättas med ”unions-”, med undantag för artikel 299.6 c, numera artikel 311a.5 c; vad gäller artikel 136 första stycket ska nämnda ändring endast göras på ”Gemenskapens” och inte ”gemenskapsstadga”; i femte skälet i ingressen ska orden ”den ekonomiska gemenskapen” kvarstå.

b) När ordet eller orden ”[detta] fördrag[et]” hänför sig till föreliggande fördrag, ska det ersättas med ”fördragen”; detta led är inte tillämpligt på artiklarna 121.1 första stycket, numera artikel 117.1 första stycket, 182 tredje stycket, 312 och 313.

c) Ordet ”rådet” i kombination med orden ”i enlighet med förfarandet i artikel 251” eller ”enligt förfarandet i artikel 251” ska ersättas med ”Europaparlamentet och rådet” i kombination med ”i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet”, och orden ”förfarandet i artikel 251” ska ersättas med ”det ordinarie lagstiftningsförfarandet”; detta gäller inte artikel 191 andra stycket.

d) Orden ”med kvalificerad majoritet” ska utgå.

e) Orden ”rådet i dess sammansättning på stats- eller/och regeringschefsnivå”, ”rådet(,) som ska sammanträda på stats- eller regeringschefsnivå” eller ”rådet i dess sammansättning på stats- eller regeringschefsnivå” ska ersättas med ”Europeiska rådet”.

f) Orden ”institutioner eller organ” och ”institutioner och organ” ska ersättas med ”institutioner, organ eller byråer”, utom i artikel 193 första stycket.

g) Orden ”gemensamma marknaden” ska ersättas med ”inre marknaden”.

h) Ordet ”ecu” ska ersättas med ”euro”.

i) Orden ”medlemsstater utan undantag” ska ersättas med ”de medlemsstater som har euron som valuta”.

j) Förkortningen ”ECB” ska ersättas med ”Europeiska centralbanken”.

k) Ordet ”ECBS-stadgan” ska ersättas med ”stadgan för ECBS och ECB”.

l) Orden ”den kommitté som upprättats enligt artikel 114” och ”den kommitté som avses i artikel 114” ska ersättas med ”ekonomiska och finansiella kommittén”.

m) Orden ”domstolens stadga” ska ersättas med ”stadgan för Europeiska unionens domstol”.

n) Ordet ”förstainstansrätten” ska ersättas med ”tribunalen”.

o) De olika böjningsformerna av orden ”särskild rättsinstans” ska ersättas med motsvarande böjningsform av ordet ”specialdomstol”.

3. I följande artiklar ska orden ”i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande” införas efter ordet ”rådet” [skall/kan/antar], och orden ”på förslag av kommissionen” ska utgå:

– artikel 13.1, numera artikel 16e.1
– artikel 19.1
– artikel 19.2
– artikel 22 andra stycket
– artikel 93
– artikel 94, numera artikel 95
– artikel 104.14 andra stycket
– artikel 175.2 första stycket

4. I följande artiklar ska orden ”med enkel majoritet” införas efter ”rådet [skall/får]”:

– artikel 130 första stycket
– artikel 144 första stycket

– artikel 208
– artikel 209
– artikel 213 sista stycket tredje meningen
– artikel 216
– artikel 284

5. I följande artiklar ska orden ”efter att ha hört Europaparlamentet” ersättas med ”efter Europaparlamentets godkännande”:

– artikel 13.1, numera artikel 16e.1
– artikel 22 andra stycket

6. I följande artiklar ska ordet ”institutionen” ersättas med ”institutionen, organet eller byrån”, i förekommande fall med grammatisk anpassning av texten:

– artikel 195.1 andra stycket
– artikel 232 andra stycket
– artikel 233 första stycket
– artikel 234b
– artikel 255.3, numera artikel 16a.3, tredje stycket

7. I följande artiklar ska ordet ”domstolen” ersättas med ”Europeiska unionens domstol”:

– artikel 83.2 d
– artikel 88.2 andra stycket
– artikel 95.9, numera artikel 94.9
– artikel 195.1
– artikel 225a sjätte stycket
– artikel 226 andra stycket
– artikel 227 första stycket
– artikel 228.1 första omnämnandet
– artikel 229
– artikel 229a
– artikel 230 första stycket
– artikel 231 första stycket
– artikel 232 första stycket
– [ingen ändring i den svenska versionen]
– artikel 234 första stycket
– artikel 235
– artikel 236
– artikel 237 inledningsfrasen
– artikel 238
– artikel 240
– artikel 242 första meningen
– artikel 243
– artikel 244
– artikel 247.9, numera artikel 247.8
– artikel 256 andra stycket

[Ingen ändring i den svenska versionen.]

8. I följande artiklar ska hänvisningen till en annan artikel i fördraget ersättas med följande hänvisning till en artikel i fördraget om Europeiska unionen:

– artikel 21 tredje stycket, numera fjärde stycket	hänvisning till artikel 9 (första hänvisningen) och artikel 53.1 (andra hänvisningen)
– artikel 97b	hänvisning till artikel 2
– artikel 98	hänvisning till artikel 2 (första hänvisningen)
– artikel 105.1 andra meningen	hänvisning till artikel 2
– artikel 215 tredje stycket, numera fjärde stycket	hänvisning till artikel 9d.7 första stycket

9.*[Ingen ändring i den svenska versionen.]*

B. SPECIFIKA ÄNDRINGAR

INGRESSEN

10. I andra skälet i ingressen ska ordet ”länder” ersättas med ”stater”, och i sista ledet ska orden ”HAR BESLUTAT att skapa en EUROPEISK GEMENSKAP och har […] utsett …” ersättas med ”HAR […] UTSETT …”.

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

11. Artiklarna 1 och 2 ska upphöra att gälla. En artikel 1a ska införas:

”Artikel 1a

1. Detta fördrag reglerar unionens funktionssätt och fastställer områdena för, avgränsningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter.

2. Detta fördrag och fördraget om Europeiska unionen utgör de fördrag som unionen grundar sig på. De båda fördragen, som har samma rättsliga värde, ska benämnas fördragen.”

BEFOGENHETSKATEGORIER OCH BEFOGENHETSOMRÅDEN

12. Följande nya avdelning och följande nya artiklar 2a–2e ska införas:

”AVDELNING I

UNIONENS BEFOGENHETSKATEGORIER OCH BEFOGENHETSOMRÅDEN

Artikel 2a

1. När fördragen tilldelar unionen exklusiv befogenhet på ett visst område, får endast unionen lagstifta och anta rättsligt bindande akter medan medlemsstaterna får göra detta själva endast efter bemyndigande från unionen eller för att genomföra unionens akter.

2. När fördragen tilldelar unionen en befogenhet som ska delas med medlemsstaterna på ett visst område, får unionen och medlemsstaterna lagstifta och anta rättsligt bindande akter på detta område. Medlemsstaterna ska utöva sin befogenhet i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet. Medlemsstaterna ska på nytt utöva sin befogenhet i den mån som unionen har beslutat att inte längre utöva sin befogenhet.

3. Medlemsstaterna ska samordna sin ekonomiska politik och sysselsättningspolitik i enlighet med de närmare bestämmelserna i detta fördrag, vilka unionen har befogenhet att fastställa.

4. Unionen ska ha befogenhet att i enlighet med bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionen fastställa och genomföra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, inbegripet den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik.

5. På vissa områden och på de villkor som fastställs i fördragen ska unionen ha befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder, dock utan att ersätta deras befogenhet på dessa områden.

Unionens rättsligt bindande akter som antas på grundval av bestämmelserna i fördragen för dessa områden får inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

6. Omfattningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter fastställs i bestämmelserna i fördragen för varje område.

Artikel 2b

1. Unionen ska ha exklusiv befogenhet på följande områden:

a) Tullunionen.
b) Fastställandet av de konkurrensregler som är nödvändiga för den inre marknadens funktion.
c) Den monetära politiken för de medlemsstater som har euron som valuta.

d) Bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken.
e) Den gemensamma handelspolitiken.

2. Unionen ska också ha exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal, om ingåendet av avtalet föreskrivs i en unionslagstiftningsakt eller om ingåendet är nödvändigt för att unionen ska kunna utöva sin befogenhet internt eller i den mån ingåendet kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa.

Artikel 2c

1. Unionen ska ha delad befogenhet med medlemsstaterna om den genom fördragen tilldelas en befogenhet som inte omfattas av de områden som avses i artiklarna 2b och 2e.

2. Unionen och medlemsstaterna ska ha delade befogenheter på följande huvudområden:

a) Inre marknaden.
b) Socialpolitik, i fråga om aspekter som anges i detta fördrag.
c) Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.
d) Jordbruk och fiskeri, med undantag av bevarandet av havets biologiska resurser.
e) Miljö.
f) Konsumentskydd.
g) Transport.
h) Transeuropeiska nät.
i) Energi.
j) Området med frihet, säkerhet och rättvisa.
k) Gemensamma angelägenheter i fråga om säkerhet när det gäller de aspekter på folkhälsa som anges i detta fördrag.

3. När det gäller forskning, teknisk utveckling och rymden ska unionen ha befogenhet att vidta åtgärder, bland annat att besluta om och genomföra program, men utövandet av denna befogenhet får inte leda till att medlemsstaterna hindras från att utöva sina befogenheter.

4. När det gäller utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd ska unionen ha befogenhet att vidta åtgärder och en gemensam politik, men utövandet av denna befogenhet får inte leda till att medlemsstaterna hindras från att utöva sina befogenheter.

Artikel 2d

1. Medlemsstaterna ska samordna sin ekonomiska politik inom unionen. Rådet ska besluta om åtgärder i detta syfte, särskilt de allmänna riktlinjerna för denna politik.

Särskilda bestämmelser ska tillämpas på de medlemsstater som har euron som valuta.

2. Unionen ska vidta åtgärder för att säkerställa samordningen av medlemsstaternas sysselsättningspolitik, särskilt genom att ange riktlinjerna för denna politik.

3. Unionen får ta initiativ för att säkerställa samordningen av medlemsstaternas socialpolitik.

Artikel 2e

Unionen ska ha befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. Områdena för dessa åtgärder ska på europeisk nivå vara

a) skydd för och förbättring av människors hälsa,
b) industri,
c) kultur,
d) turism,
e) utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott,
f) civilskydd,
g) administrativt samarbete.”

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

13. Följande avdelning och artikel 2f ska införas:

."AVDELNING II

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 2f

Unionen ska säkerställa samstämmigheten mellan all sin politik och verksamhet, med beaktande av samtliga sina mål och i enlighet med principen om tilldelade befogenheter."

14. I artikel 3 ska punkt 1 upphöra att gälla. Punkt 2 ska ändras enligt följande: Orden "… verksamhet som avses i denna artikel" ska ersättas med "… sin verksamhet", och punkten ska inte ha något nummer.

15. Artikel 4 ska betecknas artikel 97b. Texten ska ändras enligt punkt 85 nedan.

16. Artikel 5 ska upphöra att gälla; den ska ersättas med artikel 3b i fördraget om Europeiska unionen.

17. En artikel 5a ska införas:

"Artikel 5a

Vid fastställandet och genomförandet av sin politik och verksamhet ska unionen beakta de krav som är förknippade med främjandet av hög sysselsättning, garantier för ett fullgott socialt skydd, kampen mot social utestängning samt en hög utbildningsnivå och en hög hälsoskyddsnivå för människor."

18. En artikel 5b ska införas:

"Artikel 5b

Vid utformningen och genomförandet av sin politik och verksamhet ska unionen söka bekämpa all diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning."

19. I artikel 6, ska orden "enligt artikel 3" utgå.

20. En artikel 6a med samma lydelse som artikel 153.2 ska införas.

21. En artikel 6b med samma lydelse som den normativa delen av protokollet om djurskydd och djurens välfärd ska införas; ordet ", fiskeri" ska införas efter "jordbruk", orden "och forskning," ska ersättas med ", forskning och teknisk utveckling samt rymden", och orden "djurens välfärd" ska ersättas med "välfärd för djuren som kännande varelser".

22. Artiklarna 7–10 ska upphöra att gälla. Artiklarna 11 och 11a ska ersättas med artikel 10 i fördraget om Europeiska unionen och artiklarna 280a–280i i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, enligt ovan i artikel 1 punkt 22 i det här fördraget och nedan i punkt 278.

23. Artikel 12 ska betecknas artikel 16d.

24. Artikel 13 ska betecknas artikel 16e. Texten ska ändras enligt punkt 33 nedan.

25. Artikel 14 ska betecknas artikel 22a. Texten ska ändras enligt punkt 41 nedan.

26. Artikel 15 ska betecknas artikel 22b. Texten ska ändras enligt punkt 42 nedan.

27. Artikel 16 ska ändras på följande sätt:

a) I början av artikeln ska orden "Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 73, 86 och 87 ..." ersättas med "Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 3a i fördraget om Europeiska unionen och artiklarna 73, 86 och 87 i det här fördraget ...".

b) I slutet av meningen ska orden "… och villkor som gör det möjligt för dem att fullgöra sina uppgifter." ersättas med "… och villkor, särskilt ekonomiska och finansiella, som gör det möjligt för dem att fullgöra sina uppgifter.".

c) Följande nya mening ska läggas till:

"Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa dessa principer och villkor, utan att det påverkar medlemsstaternas befogenheter att i överensstämmelse med fördragen tillhandahålla, beställa och finansiera sådana tjänster."

28. En artikel 16a med samma lydelse som artikel 255 ska införas; texten ska ändras på följande sätt:

a) Följande text ska införas före nuvarande punkt 1, som ska betecknas punkt 3, i vilken nuvarande punkterna 2 och 3 ska ingå som stycken:

”1. För att främja en god förvaltning och se till att det civila samhället kan delta ska unionens institutioner, organ och byråer utföra sitt arbete så öppet som möjligt.

2. Europaparlamentets sammanträden ska vara offentliga, liksom rådets sammanträden när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt.”

b) I punkt 1, numera punkt 3, som blir första stycket i denna punkt 3 ska ordet ”stadgeenliga” införas före ”säte”, och orden ”Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar” ska ersättas med ”unionens institutioners, organs och byråers handlingar, oberoende av medium, ...”. Orden ”punkterna 2 och 3” ska ersättas med ”den här punkten”.

c) I punkt 2, numera andra stycket i punkt 1, numera punkt 3, ska orden ”genom förordningar” införas efter ”enskilda intressen,”, och orden ”inom två år efter Amsterdamfördragets ikraftträdande” ska utgå.

d) I punkt 3, numera tredje stycket i punkt 1, numera punkt 3, ska orden ”De institutioner som avses ovan ...” ersättas med ”Institutionerna ska säkerställa öppenhet i sitt arbete och ...”. Orden ”… i enlighet med de förordningar som avses i andra stycket” ska införas i slutet av stycket, och följande två nya stycken ska läggas till:

”Europeiska unionens domstol, Europeiska centralbanken och Europeiska investeringsbanken ska omfattas av denna punkt endast när de utövar sina administrativa funktioner.

Europaparlamentet och rådet ska säkerställa att handlingar som gäller lagstiftningsförfaranden offentliggörs på de villkor som fastställs i de förordningar som avses i andra stycket.”

29. En artikel 16b ska införas, som ersätter artikel 286:

”Artikel 16b

1. Var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne.

2. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa bestämmelser om skydd för enskilda personer när det gäller behandling av personuppgifter hos unionens institutioner, organ och byråer och i medlemsstaterna, när dessa utövar verksamhet som omfattas av unionsrättens tillämpningsområde, samt om den fria rörligheten för sådana uppgifter. Oberoende myndigheter ska kontrollera att dessa bestämmelser följs.

De bestämmelser som antas på grundval av denna artikel ska inte påverka tillämpningen av de särskilda bestämmelser som anges i artikel 25a i fördraget om Europeiska unionen.”

30. Följande nya artikel 16c ska införas:

”Artikel 16c

1. Unionen ska respektera och inte påverka den ställning som kyrkor och religiösa sammanslutningar och samfund har i medlemsstaterna enligt den nationella lagstiftningen.

2. Unionen ska även respektera den ställning som filosofiska och konfessionslösa organisationer har enligt den nationella lagstiftningen.

3. Unionen ska upprätthålla en öppen, tydlig och regelbunden dialog med dessa kyrkor och organisationer, varvid deras identitet och specifika bidrag ska erkännas.”

ICKE-DISKRIMINERING OCH MEDBORGARSKAP

31. Rubriken till andra delen ska ersättas med följande: ”ICKE-DISKRIMINERING OCH UNIONSMEDBORGARSKAP”.

32. En artikel 16d med samma lydelse som artikel 12 ska införas.

33. En artikel 16e med samma lydelse som artikel 13 ska införas. I punkt 2 ska orden ”… ska rådet fatta beslut i enlighet med förfarandet i artikel 251 när rådet …” ersättas med ”… får Europaparlamentet och rådet”, och orden ”beslutar om” ska ersättas med ”i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet anta de grundläggande principerna för ...”.

34. Artikel 17 ska ändras på följande sätt:

a) [Ingen ändring i den svenska versionen.]
b) Punkt 2 ska ersättas med följande:
”2. Unionsmedborgarna ska ha de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i fördragen. De ska bland annat ha
a) rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier,
b) rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet samt vid kommunala val i den medlemsstat där unionsmedborgaren är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten,
c) rätt till skydd inom ett tredjelands territorium, där den medlemsstat i vilken de är medborgare inte är representerad, av varje medlemsstats diplomatiska och konsulära myndigheter, på samma villkor som medborgarna i den staten,
d) rätt att göra framställningar till Europaparlamentet och att vända sig till Europeiska ombudsmannen samt rätt att vända sig till unionens institutioner och rådgivande organ på något av fördragens språk och få svar på samma språk.
Dessa rättigheter ska utövas enligt de villkor och begränsningar som fastställs i fördragen och genom de åtgärder som beslutats med tillämpning av dessa.”

35. Artikel 18 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 2 ska orden ”… kan rådet anta …” ersättas med ”… får Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet anta …”.
b) Punkt 3 ska ersättas med följande:
”3. I samma syften som avses i punkt 1 och om inte befogenheter för detta ändamål föreskrivs i fördragen, får rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande besluta om åtgärder om social trygghet eller socialt skydd. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.”

36. I artikel 20 ska orden ”… komma överens om de inbördes regler som behövs och …” ersättas med ”... vidta nödvändiga åtgärder och …”. Följande nya stycke ska läggas till:

”Rådet får, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet, anta direktiv som föreskriver de samordnings- och samarbetsåtgärder som behövs för att främja detta skydd.”

37. I artikel 21 ska följande nya första stycke införas:

”Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet anta bestämmelser om de förfaranden och villkor som krävs för framläggande av ett medborgarinitiativ enligt artikel 8b i fördraget om Europeiska unionen, däribland det minsta antal medlemsstater som de medborgare som lägger fram förslaget måste komma ifrån.”

38. I artikel 22 andra stycket ska orden ”… de rättigheter som föreskrivs i denna del; dessa bestämmelser skall rådet rekommendera medlemsstaterna att anta i enlighet med deras konstitutionella bestämmelser …” ersättas med ”… de rättigheter som anges i artikel 17b.2. Dessa bestämmelser träder i kraft efter det att de har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.”.

39. I rubriken till tredje delen ska orden ”OCH INRE ÅTGÄRDER” läggas till efter ordet ”POLITIK”.

INRE MARKNADEN

40. En avdelning I med rubriken ”DEN INRE MARKNADEN” ska införas i början av tredje delen.

41. En artikel 22a med samma lydelse som artikel 14 ska införas. Punkt 1 ska ersättas med följande:

”1. Unionen ska besluta om åtgärder i syfte att upprätta den inre marknaden eller säkerställa dess funktion i enlighet med tillämpliga bestämmelser i fördragen.”

42. En artikel 22b med samma lydelse som artikel 15 ska införas. I första stycket ska orden ”… under den tid då den inre marknaden upprättas, …” ersättas med ”… vid upprättandet av den inre marknaden, …”.

43. Avdelning I om fri rörlighet för varor ska betecknas avdelning Ia.

44. I artikel 23.1 ska orden ”... ska grunda sig på ...” ersättas med ”ska innefatta”.

45. Ett kapitel 1a med rubriken ”TULLSAMARBETE” ska införas efter artikel 27 och en artikel 27a med samma lydelse som artikel 135 ska införas, och den sista meningen i den artikeln ska utgå.

JORDBRUK OCH FISKERI

46. I rubriken till avdelning II ska orden ”OCH FISKERI” läggas till.

47. Artikel 32 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska följande nya första stycke införas:

”1. Unionen ska fastställa och genomföra en gemensam jordbruks- och fiskeripolitik.”

, och den nuvarande texten i punkten ska bli ett andra stycke.

I andra stycket första meningen ska ordet ”, fiskeri” införas efter ordet ”jordbruk”, och följande mening ska läggas till som sista mening i stycket: ”Hänvisningar till den gemensamma jordbrukspolitiken eller jordbruket och användningen av bestämningen ’jordbruk’ ska anses omfatta även fiskerisektorn med beaktande av de särskilda kännetecknen för denna sektor.”

b) I punkt 2 ska orden ”… reglerna för upprättandet av den gemensamma marknaden …” ersättas med ”… reglerna för den inre marknadens upprättande och funktion …”.

c) I punkt 3 ska orden ”till detta fördrag” utgå.

48. Artikel 36 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket ska orden ”Europaparlamentet och” införas före ordet ”rådet”, och hänvisningen till artikel 37.3 ska utgå.

b) I andra stycket ska inledningsfrasen ersättas med följande: ”Rådet får på förslag av kommissionen tillåta stöd”.

49. Artikel 37 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska utgå.

b) Punkt 2 ska betecknas punkt 1, orden ”Med beaktande av arbetet under den konferens som nämns i punkt 1 och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén ska kommissionen inom två år efter det att detta fördrag har trätt i kraft lägga fram förslag …” ska ersättas med ”Kommissionen ska lägga fram förslag …”, och tredje stycket ska utgå.

c) Följande punkter ska införas som nya punkter 2 och 3 varvid de följande punkterna ska omnumreras i enlighet med detta:

”2. Europaparlamentet och rådet ska, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén, upprätta den gemensamma organisation av jordbruksmarknaderna som föreskrivs i artikel 34.1 och övriga bestämmelser som behövs för att uppnå målen för den gemensamma politiken för jordbruk och fiskeri.

3. Rådet ska på förslag av kommissionen besluta om åtgärder om fastställande av priser, avgifter, stöd och kvantitativa begränsningar samt om fastställande och fördelning av fiskerimöjligheter.”

d) I punkt 3, numera punkt 4, ska inledningsfrasen ersättas med följande: ”Under de förutsättningar som anges i punkt 2 får de nationella marknadsorganisationerna ersättas med den gemensamma organisation som föreskrivs i artikel 34.1.”

e) [Ingen ändring i den svenska versionen.]

FRI RÖRLIGHET FÖR ARBETSTAGARE

50. I artikel 39.3d ska ordet ”tillämpningsföreskrifter” ersättas med ”förordningar”.

51. Artikel 42 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket ska orden ”… migrerande arbetstagare och deras familjemedlemmar” ersättas med ”migrerande arbetstagare och egenföretagare samt deras familjemedlemmar”.

b) Sista stycket ska ersättas med följande:

”Om en rådsmedlem förklarar att ett utkast till lagstiftningsakt enligt första stycket skulle negativt påverka viktiga aspekter av dennes sociala trygghetssystem, särskilt dess omfattning, kostnader eller ekonomiska struktur, eller påverka den ekonomiska jämvikten i det systemet, får den rådsmedlemmen begära att utkastet överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillfälligt upphävas. Efter diskussion ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet antingen

a) hänskjuta utkastet till rådet, varvid det tillfälliga upphävandet av det ordinarie lagstiftningsförfarandet avbryts, eller

b) underlåta att vidta någon åtgärd eller begära att kommissionen lägger fram ett nytt förslag; i så fall ska den akt som ursprungligen föreslogs anses som icke antagen.”

ETABLERINGSRÄTT

52. I artikel 44.2 ska ordet ”Europaparlamentet,” läggas till i början av första stycket.

53. I artikel 45 andra stycket ska orden ”Rådet får med kvalificerad majoritet på förslag från kommissionen …” ersättas med ”Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet …”.

54. Artikel 47 ska ändras på följande sätt:

a) Följande ord ska läggas till i slutet av punkt 1: ”och till samordning av medlemsstaternas bestämmelser i lagar och andra författningar om inledande och utövande av förvärvsverksamhet som egenföretagare.”

b) Punkt 2 ska utgå, och punkt 3 ska betecknas punkt 2; [ingen ändring i den svenska versionen].

55. En artikel 48a med samma lydelse som artikel 294 ska införas.

TJÄNSTER

56. Artikel 49 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket ska ”stat inom gemenskapen” ersättas med ”medlemsstat”.

b) I andra stycket ska orden ”Rådet får med kvalificerad majoritet på förslag från kommissionen …” ersättas med ”Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet …”.

57. I artikel 50 tredje stycket ska orden ”det land” ersättas med ”den medlemsstat”, och ordet ”landet” ska ersättas med ”denna stat”.

58. I artikel 52.1 ska orden ”Rådet skall på förslag från kommissionen och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén samt Europaparlamentet med kvalificerad majoritet ...” ersättas med ”Europaparlamentet och rådet ska, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén, …”.

59. I artikel 53 ska orden ”... förklarar sig beredda att gå utöver den liberalisering …” ersättas med ”… ska sträva efter att gå utöver den liberalisering …”.

KAPITAL

60. I artikel 57.2 ska orden ”… får rådet med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen …” ersättas med ”… ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ...”, och sista meningen i punkt 2 ska betecknas punkt 3 och ha följande lydelse:

”3. Med avvikelse från punkt 2 får endast rådet, i enlighet med ett särskilt lagstiftnings-

förfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet besluta om åtgärder som utgör ett steg tillbaka inom unionsrätten när det gäller liberaliseringen av kapitalrörelser till eller från ett tredjeland.”

61. I artikel 58 ska följande nya punkt 4 läggas till:

”4. I avsaknad av åtgärder enligt artikel 57.3 får kommissionen eller, om ett beslut av kommissionen saknas tre månader efter den berörda medlemsstatens ansökan, rådet anta ett beslut som föreskriver att restriktiva skatteåtgärder som en medlemsstat vidtar med avseende på ett eller flera tredjeländer ska anses förenliga med fördragen om de är berättigade med hänsyn till något av unionens mål och förenliga med en väl fungerande inre marknad. Rådet ska besluta med enhällighet på ansökan av en medlemsstat.”

62. Artikel 60 ska betecknas artikel 61h. Texten ska ändras enligt punkt 64 nedan.

OMRÅDET MED FRIHET, SÄKERHET OCH RÄTTVISA

63. En avdelning IV med rubriken ”ETT OMRÅDE MED FRIHET, SÄKERHET OCH RÄTTVISA” ska ersätta avdelning IV om visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer. Denna avdelning ska innehålla följande kapitel:

Kapitel 1 Allmänna bestämmelser

Kapitel 2 Politik som gäller gränskontroll, asyl och invandring

Kapitel 3 Civilrättsligt samarbete

Kapitel 4 Straffrättsligt samarbete

Kapitel 5 Polissamarbete

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

64. Artikel 61 ska ersättas med följande kapitel 1 och artiklarna 61–61i. Artikel 61 ska också ersätta artikel 29 i det nuvarande fördraget om Europeiska unionen, artikel 61d ska ersätta artikel 36 i nämnda fördrag, artikel 61e ska ersätta artikel 64.1 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och artikel 33 i det nuvarande fördraget om Europeiska unionen, artikel 61g ska ersätta artikel 66 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, och artikel 61h ska ha samma lydelse som artikel 60 i det senare fördraget, enligt punkt 62 ovan:

”KAPITEL 1

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 61

1. Unionen ska utgöra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa med respekt för de grundläggande rättigheterna och de olika rättssystemen och rättsliga traditionerna i medlemsstaterna.

2. Unionen ska säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer vid de inre gränserna, och den ska utarbeta en gemensam politik för asyl, invandring och kontroll av de yttre gränserna som grundar sig på solidaritet mellan medlemsstaterna och som är rättvis för medborgare i tredjeländer. I denna avdelning likställs statslösa personer med medborgare i tredjeländer.

3. Unionen ska verka för att säkerställa en hög säkerhetsnivå genom förebyggande och bekämpning av brottslighet, rasism och främlingsfientlighet, genom åtgärder för samordning och samarbete mellan polismyndigheter och straffrättsliga myndigheter och andra behöriga myndigheter samt ömsesidigt erkännande av domar och beslut i brottmål och, vid behov, genom tillnärmning av den straffrättsliga lagstiftningen.

4. Unionen ska underlätta tillgången till rättsväsendet, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga och utomrättsliga avgöranden på det civila området.

Artikel 61a

Europeiska rådet ska fastställa strategiska riktlinjer för lagstiftningsprogrammet och den operativa programplaneringen på området med frihet, säkerhet och rättvisa.

Artikel 61b

De nationella parlamenten ska, när det gäller lagstiftningsförslag och lagstiftningsinitiativ som läggs fram inom ramen för kapitlen 4 och 5, se till att subsidiaritetsprincipen respekteras i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Artikel 61c

Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 226, 227 och 228 får rådet på förslag av kommissionen besluta om åtgärder som fastställer formerna för hur medlemsstaterna i samarbete med kommissionen ska genomföra en objektiv och opartisk utvärdering av hur medlemsstaternas myndigheter genomför unionens politik enligt denna avdelning, särskilt för att främja en fullständig tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande. Europaparlamentet och de nationella parlamenten ska informeras om innehållet i och resultatet av utvärderingen.

Artikel 61d

En ständig kommitté ska inrättas i rådet för att se till att det operativa samarbetet inom unionen främjas och förstärks i frågor som rör den inre säkerheten. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 207 ska den främja samordningen av de åtgärder som vidtas av medlemsstaternas behöriga myndigheter. Företrädare för unionens berörda organ och byråer får medverka i kommitténs arbete. Europaparlamentet och de nationella parlamenten ska informeras om arbetet.

Artikel 61e

Denna avdelning ska inte påverka medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.

Artikel 61f

Medlemsstaterna får inbördes och på eget ansvar organisera sådana former för samarbete och samordning som de finner lämpliga mellan de behöriga avdelningarna vid sina administrationer med ansvar för att skydda den nationella säkerheten.

Artikel 61g

Rådet ska besluta om åtgärder för att säkerställa ett administrativt samarbete mellan de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna på de områden som avses i denna avdelning och även mellan dessa myndigheter och kommissionen. Rådet ska besluta på förslag av kommissionen, om inte annat följer av artikel 61i, och efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 61h

Om det är nödvändigt för att uppnå målen i artikel 61, när det gäller att förebygga och bekämpa terrorism och därmed sammanhängande verksamhet, ska Europaparlamentet och rådet genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa en ram för administrativa åtgärder avseende kapitalrörelser och betalningar, såsom frysning av tillgångar, finansiella medel eller ekonomiska vinster som tillhör, ägs eller innehas av fysiska eller juridiska personer, av grupper eller av enheter som inte är stater.

Rådet ska på förslag av kommissionen besluta om åtgärder för att genomföra den ram som avses i första stycket.

De akter som avses i denna artikel ska innehålla nödvändiga bestämmelser om rättsliga garantier.

Artikel 61i

De akter som avses i kapitlen 4 och 5, samt de åtgärder som avses i artikel 61g och som säkerställer ett administrativt samarbete på de områden som avses i dessa kapitel, ska antas

a) på förslag av kommissionen, eller
b) på initiativ av en fjärdedel av medlemsstaterna.”

KONTROLL VID GRÄNSER, ASYL OCH INVANDRING

65. Artiklarna 62–64 ska ersättas med följande kapitel 2 och artiklarna 62–63b. Artikel 62 ska ersätta artikel 62, artikel 63.1 och 63.2 ska ersätta artikel 63 punkterna 1 och 2, artikel 63.3 ska ersätta artikel 64.2, och artikel 63a ska ersätta artikel 63 punkterna 3 och 4:

”KAPITEL 2

POLITIK SOM GÄLLER GRÄNSKONTROLL, ASYL OCH INVANDRING

Artikel 62

1. Unionen ska utforma en politik med syftet att

a) säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer, oavsett deras medborgarskap, när de passerar de inre gränserna,
b) säkerställa kontroll av personer och en effektiv övervakning i fråga om passage av de yttre gränserna,
c) stegvis införa ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder om

a) den gemensamma politiken för viseringar och andra uppehållstillstånd för kortare tid,
b) kontroll av de personer som passerar de yttre gränserna,
c) villkoren för att medborgare i tredjeländer ska få resa fritt inom unionen under en kortare tid,
d) alla nödvändiga åtgärder för att stegvis upprätta ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna,
e) slopad kontroll av personer, oavsett deras medborgarskap, när de passerar de inre gränserna.

3. Om en åtgärd från unionens sida är nödvändig för att underlätta utövandet av den rätt som avses i artikel 17.2a, och om inte befogenheter för detta ändamål föreskrivs i fördragen, får rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande anta bestämmelser om pass, identitetskort, bevis om uppehållstillstånd eller andra jämförbara dokument. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

4. Denna artikel ska inte påverka medlemsstaternas befogenheter att fastställa sina geografiska gränser i enlighet med internationell rätt.

Artikel 63

1. Unionen ska utforma en gemensam politik avseende asyl, subsidiärt skydd och tillfälligt skydd i syfte att erbjuda en lämplig status till alla tredjelandsmedborgare som har behov av internationellt skydd och att säkerställa principen om ’non-refoulement’. Denna politik ska överensstämma med Genèvekonventionen av den 28 juli 1951, med protokollet av den 31 januari 1967 om flyktingars rättsliga ställning och med andra tillämpliga fördrag.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder om ett gemensamt europeiskt asylsystem som omfattar

a) en enhetlig asylstatus för tredjelandsmedborgare som ska gälla i hela unionen,
b) en enhetlig status för subsidiärt skydd för de tredjelandsmedborgare som, utan att beviljas europeisk asyl, har behov av internationellt skydd,
c) ett gemensamt system, i händelse av en massiv tillströmning, för tillfälligt skydd för fördrivna personer,
d) gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla enhetlig asylstatus eller subsidiärt skydd,

e) kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en ansökan om asyl eller subsidiärt skydd,
f) normer för mottagande av personer som söker asyl eller subsidiärt skydd,
g) partnerskap och samarbete med tredjeländer för att hantera flöden av personer som söker asyl eller subsidiärt eller tillfälligt skydd.

3. Om en eller flera medlemsstater försätts i en nödsituation med plötslig tillströmning av medborgare från tredjeländer, får rådet på förslag av kommissionen besluta om provisoriska åtgärder till förmån för den eller de medlemsstater som berörs. Rådet ska besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 63a

1. Unionen ska utforma en gemensam invandringspolitik i syfte att i alla lägen säkerställa en effektiv förvaltning av migrationsströmmarna, en rättvis behandling av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i medlemsstaterna samt förebyggande av och förstärkt bekämpning av olaglig invandring och människohandel.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder på följande områden:

a) Villkor för inresa och vistelse, normer för medlemsstaternas utfärdande av visering och uppehållstillstånd för längre tid, inbegripet sådana som avser familjeåterförening.
b) Fastställande av rättigheterna för tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i en medlemsstat, inbegripet villkoren för fri rörlighet och vistelse i övriga medlemsstater.
c) Olaglig invandring och olaglig vistelse, inbegripet avvisning, utvisning och återvändande av personer som vistas olagligt.
d) Bekämpning av människohandel, särskilt handel med kvinnor och barn.

3. Unionen får med tredjeländer ingå avtal med syftet att de tredjelandsmedborgare som inte uppfyller eller som inte längre uppfyller villkoren för inresa, närvaro eller vistelse på en medlemsstats territorium ska återtas i sina ursprungsländer eller de länder de kommer från.

4. Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva åtgärder för att stimulera och stödja medlemsstaternas verksamhet för att främja integrationen av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen på deras territorium; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

5. Denna artikel ska inte inverka på medlemsstaternas rätt att bestämma hur många tredjelandsmedborgare som får beviljas inresa från ett tredjeland till deras territorium för att där söka sysselsättning som arbetstagare eller egenföretagare.

Artikel 63b

Den unionspolitik som avses i detta kapitel och dess genomförande ska styras av principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning, även i finansiellt avseende, mellan medlemsstaterna. Varje gång det är nödvändigt ska de unionsakter som antas enligt detta kapitel innehålla lämpliga åtgärder för tillämpningen av denna princip.”

CIVILRÄTTSLIGT SAMARBETE

66. Artikel 65 ska ersättas med följande kapitel 3 och artikel 65:

”KAPITEL 3

CIVILRÄTTSLIGT SAMARBETE

Artikel 65

1. Unionen ska utveckla ett rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder, vilket bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden. Detta samarbete får inbegripa beslut om åtgärder

om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

2. Vid tillämpning av punkt 1, särskilt när det är nödvändigt för att den inre marknaden ska fungera väl, ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder för att säkerställa

a) ömsesidigt erkännande mellan medlemsstaterna av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden samt verkställigheten av dessa,
b) gränsöverskridande delgivning av rättegångshandlingar och utomrättsliga handlingar,
c) förenlighet mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om lagkonflikter och om domstolars behörighet,
d) samarbete som rör bevisupptagning,
e) faktisk tillgång till rättslig prövning,
f) undanröjande av hinder mot väl fungerande civilrättsliga förfaranden, vid behov genom att främja förenligheten mellan de civilprocessrättsliga regler som är tillämpliga i medlemsstaterna,
g) utveckling av alternativa metoder för att lösa tvister,
h) stöd till utbildning av domare och övrig personal inom rättsväsendet.

3. Med avvikelse från punkt 2 ska åtgärder som rör familjerätten och som har gränsöverskridande följder föreskrivas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Rådet får på förslag av kommissionen anta ett beslut där det anges vilka aspekter av familjerätten som har gränsöverskridande följder och som kan bli föremål för akter som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Det förslag som avses i andra stycket ska översändas till de nationella parlamenten. Om en invändning från ett nationellt parlament har meddelats inom sex månader från detta översändande, ska beslutet inte antas. I avsaknad av invändningar får rådet anta beslutet.”

STRAFFRÄTTSLIGT SAMARBETE

67. Artikel 66 ska ersättas med artikel 61g, enligt punkt 64 ovan, och artiklarna 67–69 ska upphöra att gälla. Följande kapitel 4 och artiklarna 69a–69e ska införas, varigenom artiklarna 69a, 69b och 69d ska ersätta artikel 31 i det nuvarande fördraget om Europeiska unionen, enligt ovan i artikel 1 punkt 51 i det här fördraget:

”KAPITEL 4

STRAFFRÄTTSLIGT SAMARBETE

Artikel 69a

1. Det straffrättsliga samarbetet inom unionen ska bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden och inbegripa en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar på de områden som avses i punkt 2 och artikel 69b.

Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder för att

a) fastställa regler och förfaranden för att säkerställa att alla former av domar och rättsliga avgöranden erkänns i hela unionen,
b) förebygga och lösa behörighetskonflikter mellan medlemsstaterna,
c) stödja utbildningen av domare och övrig personal inom rättsväsendet,
d) underlätta samarbetet mellan rättsliga eller likvärdiga myndigheter i medlemsstaterna inom ramen för lagföring och verkställighet av beslut.

2. Om det är nödvändigt för att underlätta det ömsesidiga erkännandet av domar och rättsliga avgöranden samt polissamarbete och rättsligt samarbete i sådana straffrättsliga frågor som har en gränsöverskridande dimension, får Europaparlamentet och rådet genom direktiv i enlighet med det ordinarie

lagstiftningsförfarandet fastställa minimiregler. I dessa minimiregler ska skillnaderna mellan medlemsstaternas rättsliga traditioner och rättssystem beaktas.

De ska omfatta

a) ömsesidig tillåtlighet av bevis mellan medlemsstaterna,
b) personers rättigheter vid det straffrättsliga förfarandet,
c) brottsoffers rättigheter,
d) andra specifika delar av det straffrättsliga förfarandet, vilka rådet i förväg har reglerat genom ett beslut; vid antagandet av detta beslut ska rådet besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

Antagande av de minimiregler som avses i denna punkt ska inte hindra medlemsstaterna från att behålla eller införa en högre skyddsnivå för personer.

3. Om en rådsmedlem anser att ett utkast till direktiv enligt punkt 2 skulle negativt påverka grundläggande aspekter av dennes straffrättsliga system, får den rådsmedlemmen begära att utkastet till direktiv överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillfälligt upphävas. Efter diskussion, och om konsensus uppnås, ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet hänskjuta utkastet till rådet, varvid det tillfälliga upphävandet av det ordinarie lagstiftningsförfarandet avbryts.

Om ingen enighet uppnås och om minst nio medlemsstater önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av utkastet till direktiv, ska de inom samma tidsfrist underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om detta. I detta fall ska det bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete enligt artikel 10.2 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 280d.1 i det här fördraget anses vara beviljat och bestämmelserna om fördjupat samarbete ska tillämpas.

Artikel 69b

1. Europaparlamentet och rådet får genom direktiv i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom områden med särskilt allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag till följd av brottens karaktär eller effekter eller av ett särskilt behov av att bekämpa dem på gemensamma grunder.

Detta gäller följande områden av brottslighet: terrorism, människohandel och sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn, olaglig narkotikahandel, olaglig handel med vapen, penningtvätt, korruption, förfalskning av betalningsmedel, it-brottslighet och organiserad brottslighet.

Med hänsyn till brottslighetens utveckling får rådet anta ett beslut där andra områden av brottslighet anges som uppfyller de kriterier som avses i denna punkt. Rådet ska besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

2. Om en tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagar och andra författningar visar sig nödvändig för att säkerställa att unionens politik på ett område som omfattas av harmoniseringsåtgärder ska kunna genomföras effektivt, får minimiregler för fastställande av brottsrekvisit och påföljder på det berörda området meddelas i direktiv. Dessa direktiv ska antas enligt samma ordinarie eller särskilda lagstiftningsförfarande som använts för beslutet om harmoniseringsåtgärderna i fråga, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 61i.

3. Om en rådsmedlem anser att ett utkast till direktiv enligt punkt 1 eller 2 skulle negativt påverka grundläggande aspekter av dennes straffrättsliga system, får den rådsmedlemmen begära att utkastet till direktiv överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillfälligt upphävas. Efter diskussion, och om konsensus uppnås, ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet hänskjuta utkastet till rådet, varvid det tillfälliga upphävandet av det ordinarie lagstiftningsförfarandet avbryts.

Om ingen enighet uppnås och om minst nio medlemsstater önskar upprätta ett fördjupat

samarbete på grundval av utkastet till direktiv, ska de inom samma tidsfrist underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om detta. I detta fall ska det bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete som avses i artikel 10.2 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 280d.1 i det här fördraget anses vara beviljat, och bestämmelserna om fördjupat samarbete ska tillämpas.

Artikel 69c

Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva åtgärder för att uppmuntra och stödja medlemsstaternas åtgärder när det gäller att förebygga brottslighet; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

Artikel 69d

1. Eurojusts uppgift ska vara att stödja och stärka samordning och samarbete mellan de nationella myndigheter som har till uppgift att utreda och lagföra allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater eller som det krävs lagföring för på gemensamma grunder, på grundval av operationer som genomförs och information som lämnas av myndigheterna i medlemsstaterna och av Europol.

Europaparlamentet och rådet ska i detta hänseende, genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, reglera Eurojusts struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter. Dessa uppgifter får omfatta

a) inledande av brottsutredningar och förslag till inledande av lagföringsförfaranden som genomförs av de behöriga nationella myndigheterna, särskilt de som gäller brott som skadar unionens ekonomiska intressen,
b) samordning av de utredningar och lagföringsförfaranden som avses i led a,
c) stärkande av det rättsliga samarbetet, bland annat genom lösning av behörighetskonflikter och nära samarbete med det europeiska rättsliga nätverket.

Dessa förordningar ska även fastställa villkoren för deltagande av Europaparlamentet och de nationella parlamenten i utvärderingen av Eurojusts verksamhet.

2. Inom ramen för de lagföringsförfaranden som avses i punkt 1 och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 69e ska de formella processrättsliga åtgärderna vidtas av behöriga nationella tjänstemän.

Artikel 69e

1. För att bekämpa brott som skadar unionens ekonomiska intressen får rådet genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande inrätta en europeisk åklagarmyndighet som baseras på Eurojust. Rådet ska besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

Om enhällighet inte kan nås, får en grupp om minst nio medlemsstater begära att utkastet till förordning överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska förfarandet i rådet tillfälligt upphävas. Efter diskussion, och om konsensus uppnås, ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet hänskjuta utkastet till rådet för antagande.

Om ingen enighet uppnås och om minst nio medlemsstater önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av utkastet till förordning, ska de inom samma tidsfrist underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om detta. I detta fall ska det bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete som avses i artikel 10.2 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 280d.1 i det här fördraget anses vara beviljat, och bestämmelserna om fördjupat samarbete ska tillämpas.

2. Den europeiska åklagarmyndigheten är behörig att, i förekommande fall i samverkan med Europol, utreda och lagföra gärningsmän och andra medverkande som har begått brott som skadar unionens ekonomiska intressen, i enlighet med den förordning som avses i punkt 1. Myndigheten ska föra talan för dessa brott vid medlemsstaternas behöriga domstolar.

3. De förordningar som avses i punkt 1 ska innehålla stadgan för den europeiska åklagarmyndigheten, villkoren för dess verksamhet, de processrättsliga reglerna för denna verksamhet, liksom regler om tillåtligheten av bevisning och regler för domstolskontroll av de processuella åtgärder som myndigheten beslutar när den utövar sin verksamhet.

4. Europeiska rådet får samtidigt eller senare anta ett beslut om ändring av punkt 1 i syfte att utsträcka den europeiska åklagarmyndighetens befogenheter till att även omfatta kampen mot den grova brottslighet som har ett gränsöverskridande inslag och, som en följd av detta, om ändring av punkt 2 när det gäller gärningsmän och andra medverkande som begått grova brott som påverkar mer än en medlemsstat. Europeiska rådet ska besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande och efter att ha hört kommissionen.”

POLISSAMARBETE

68. Följande kapitel 5 och artiklar 69f–69h ska införas. Artiklarna 69f och 69g ska ersätta artikel 30 i det nuvarande fördraget om Europeiska unionen och artikel 69h ska ersätta artikel 32 i nämnda fördrag, enligt ovan i artikel 1 punkt 51 i det här fördraget:

”KAPITEL 5

POLISSAMARBETE

Artikel 69f

1. Unionen ska utveckla ett polissamarbete mellan alla behöriga myndigheter i medlemsstaterna, inbegripet polisen, tullen och andra brottsbekämpande organ som är specialiserade på att förebygga, upptäcka och utreda brott.

2. Vid tillämpning av punkt 1 får Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva åtgärder om

a) insamling, lagring, behandling, analys och utbyte av relevant information,

b) stöd till utbildning av personal samt samarbete om personalutbyte, utrustning och kriminalteknisk forskning,

c) gemensam utredningsteknik i samband med upptäckt av allvarliga former av organiserad brottslighet.

3. Rådet får i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande föreskriva åtgärder om operativt samarbete mellan de myndigheter som avses i denna artikel. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Om enhällighet inte kan nås, får en grupp om minst nio medlemsstater begära att utkastet till åtgärder överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska förfarandet i rådet tillfälligt upphävas. Efter diskussion, och om konsensus uppnås, ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet hänskjuta utkastet till rådet för antagande.

Om ingen enighet uppnås och om minst nio medlemsstater önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av utkastet till åtgärder, ska de inom samma tidsfrist underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om detta. I detta fall ska det bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete som avses i artikel 10.2 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 280d.1 i det här fördraget anses vara beviljat, och bestämmelserna om fördjupat samarbete ska tillämpas.

Det särskilda förfarande som anges i andra och tredje styckena ska inte tillämpas på akter som innebär en utveckling av Schengenregelverket.

Artikel 69g

1. Europols uppgift ska vara att stödja och stärka medlemsstaternas polismyndigheters och andra brottsbekämpande organs insatser samt deras ömsesidiga samarbete för att förebygga och bekämpa allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater, terrorism och sådana former av brottslighet som

skadar ett gemensamt intresse som omfattas av unionens politik.

2. Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet reglera Europols struktur, arbetssätt, verksamhetsområde och uppgifter. Dessa uppgifter får omfatta

a) insamling, lagring, behandling, analys och utbyte av information, särskilt från medlemsstaternas myndigheter eller från ett tredjelands myndigheter eller från utomstående organ,
b) samordning, organisering och genomförande av utredningar och operativa insatser tillsammans med medlemsstaternas behöriga myndigheter eller inom gemensamma utredningsgrupper, i förekommande fall i samverkan med Eurojust.

Dessa förordningar ska även fastställa närmare bestämmelser för den kontroll av Europols verksamhet som Europaparlamentet utför under medverkan av de nationella parlamenten.

3. Europols alla operativa insatser ska genomföras i samverkan och i samförstånd med myndigheterna i den eller de medlemsstater vars territorium berörs. Tvångsåtgärder får genomföras endast av de behöriga nationella myndigheterna.

Artikel 69h

Rådet ska i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande fastställa på vilka villkor och inom vilka gränser som de behöriga myndigheterna i de medlemsstater som avses i artiklarna 69a och 69f får agera på en annan medlemsstats territorium i samverkan och i samförstånd med myndigheterna i denna medlemsstat. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.”

TRANSPORTER

69. I artikel 70 ska orden ”Medlemsstaterna ska på det område som behandlas i denna avdelning uppnå fördragets mål …” ersättas med ”På det område som behandlas i denna avdelning ska fördragens mål uppnås …”.

70. Artikel 71.2 ska ersättas med följande:

”2. Vid beslut om de åtgärder som avses i punkt 1 ska sådana fall beaktas där tillämpningen av åtgärderna skulle kunna få allvarliga återverkningar på levnadsstandarden och sysselsättningen i vissa regioner samt på utnyttjandet av transportmedel.”

71. I artikel 72 ska orden ”… utan rådets enhälliga samtycke …” ersättas med ”…, utan att rådet med enhällighet har beslutat om en åtgärd genom vilken undantag beviljas, …”.

72. Artikel 75 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska orden ”Vid transporter inom gemenskapen ska all sådan diskriminering avskaffas, …” ersättas med ”Vid transporter inom unionen ska all sådan diskriminering vara förbjuden …”.
b) I punkt 2 ska ordet ”rådet” ersättas med ”Europaparlamentet och rådet”.
c) I punkt 3 första stycket ska orden ”Ekonomiska och sociala kommittén” ersättas med ”Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén”.

73. I artikel 78 ska följande mening läggas till:

”Fem år efter ikraftträdandet av Lissabonfördraget får rådet på förslag av kommissionen anta ett beslut om upphävande av denna artikel.”

74. I artikel 79 ska ledet ”: detta ska dock inte inskränka de befogenheter som tillkommer Ekonomiska och sociala kommittén” utgå.

75. Artikel 80.2 ska ersättas med följande:

”2. Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa lämpliga bestämmelser för sjöfart och luftfart. De ska besluta efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén.”

KONKURRENSREGLER

76. I artikel 85 ska följande nya punkt 3 läggas till:

”3. Kommissionen får anta förordningar avseende de avtalskategorier för vilka rådet har antagit en förordning eller ett direktiv i enlighet med artikel 83.2 b.”

77. Artikel 87 ska ändras på följande sätt:

a) Följande fras ska läggas till i slutet av punkt 2c:
”Fem år efter ikraftträdandet av Lissabonfördraget får rådet på förslag av kommissionen anta ett beslut om upphävande av denna punkt.”
b) I punkt 3 ska följande läggas till i slutet av led a: ”… och i de regioner som avses i artikel 299, med hänsyn till deras strukturella, ekonomiska och sociala situation,”.

78. I artikel 88 ska följande nya punkt 4 läggas till:

”4. Kommissionen får anta förordningar avseende de kategorier av statligt stöd som rådet i enlighet med artikel 89 har fastställt som möjliga att undanta från förfarandet i punkt 3 i den här artikeln.”

BESTÄMMELSER OM SKATTER

79. I artikel 93 ska orden ”... inom den tid som anges i artikel 14.” ersättas med ”... och för att undvika snedvridning av konkurrensen.”.

TILLNÄRMNING AV LAGSTIFTNINGEN

80. Artiklarna 94 och 95 ska byta plats. Artikel 94 ska betecknas artikel 95, och artikel 95 ska betecknas artikel 94.

81. Artikel 95, numera artikel 94, ska ändras på följande sätt:

a) I början av punkt 1 ska orden ”Med avvikelse från artikel 94 och” utgå.
b) I början av punkt 4 ska orden ”Om en medlemsstat efter det att rådet eller kommissionen har beslutat om en harmoniseringsåtgärd …” ersättas med ”Om en medlemsstat, efter det att Europaparlamentet och rådet, rådet eller kommissionen har beslutat om en harmoniseringsåtgärd, …”.
c) I början av punkt 5 ska orden ”Dessutom gäller, utan att detta påverkar tillämpningen av punkt 4, att om en medlemsstat efter det att rådet eller kommissionen har beslutat om en harmoniseringsåtgärd …” ersättas med ”Dessutom gäller, utan att detta påverkar tillämpningen av punkt 4, att om en medlemsstat efter det att Europarlamentet och rådet, rådet eller kommissionen har beslutat om en harmoniseringsåtgärd …”.
d) I punkt 10 ska orden ”ett kontrollförfarande från gemenskapens sida” ersättas med ”ett kontrollförfarande från unionens sida”.

82. I artikel 94, numera artikel 95, ska orden ”Rådet skall” ersättas med orden ”Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 94 ska rådet …”.

83. I artikel 96 andra stycket ska orden ”skall rådet med kvalificerad majoritet på förslag från kommissionen utfärda …” ersättas med ”ska Europaparlamentet och rådet, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, utfärda …”. Andra meningen ska ersättas med ”Alla övriga lämpliga åtgärder enligt fördragen får beslutas.”.

IMMATERIELLA RÄTTIGHETER

84. Följande nya artikel 97a ska införas som sista artikel i avdelning VI:

”Artikel 97a

Inom ramen för den inre marknadens upprättande eller funktion ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva åtgärder för att skapa europeiska rättigheter som säkerställer ett enhetligt skydd för immateriella rättigheter i unionen och för att upprätta centraliserade system för beviljande av tillstånd, samordning och kontroll på unionsnivå.

Rådet ska i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande med hjälp av förordningar fastställa bestämmelser om språkanvändningen i samband med dessa europeiska rättigheter. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.”

EKONOMISK OCH MONETÄR POLITIK

85. En artikel 97b med samma lydelse som artikel 4 ska införas som första artikel i avdelning VII; texten ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska orden ”och enligt den tidsplan” utgå och [ingen ändring i den svenska versionen].

b) I punkt 2 ska orden ”Parallellt härmed och i enlighet med detta fördrag samt den tidsplan och de förfaranden som anges i fördraget skall denna verksamhet omfatta en oåterkallelig låsning av växelkurserna som skall leda till att en gemensam valuta, ecun, införs och till …” ersättas med ”Parallellt med detta och på de villkor och enligt de förfaranden som anges i fördragen ska denna verksamhet omfatta en gemensam valuta, euron, och leda till …”.

86. Artikel 99 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 4 första stycket första meningen ska ersättas med följande två meningar:

”Om det inom ramen för förfarandet enligt punkt 3 visar sig att en medlemsstats ekonomiska politik inte är förenlig med de allmänna riktlinjer som avses i punkt 2, eller att det finns risk för att denna politik kan äventyra den ekonomiska och monetära unionens funktion, får kommissionen varna den berörda medlemsstaten. Rådet får på rekommendation av kommissionen lämna de rekommendationer som behövs till den berörda medlemsstaten.”

b) Punkt 4 andra stycket ska betecknas punkt 5, och nuvarande punkt 5 ska betecknas punkt 6.

c) I punkt 4 ska följande två nya stycken införas:

”Inom ramen för denna punkt ska rådet besluta utan att beakta rösten från den rådsmedlem som företräder den berörda medlemsstaten.

Kvalificerad majoritet av övriga rådsmedlemmar ska definieras i enlighet med artikel 205.3 a.”

d) I punkt 5, nuvarande punkt 6, ska orden ”Rådet kan enligt förfarandet i artikel 252 anta närmare föreskrifter …” ersättas med följande: ”Europaparlamentet och rådet får genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet anta närmare bestämmelser …” och orden ”i denna artikel” ska utgå.

FÖRSÖRJNINGSPROBLEM I FRÅGA OM VISSA VAROR (ENERGI)

87. Artikel 100.1 ska ersättas med följande:

”1. Utan att det påverkar tillämpningen av övriga förfaranden som föreskrivs i fördragen får rådet på förslag av kommissionen i en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna besluta om lämpliga åtgärder med hänsyn till den ekonomiska situationen, särskilt om det uppstår allvarliga försörjningsproblem i fråga om vissa varor, särskilt på energiområdet.”

ANDRA BESTÄMMELSER – EKONOMISK OCH MONETÄR POLITIK

88. Artikel 102.2 ska utgå och punkt 1 i artikel 102 ska vara onumrerad.

89. Artikel 103.2 ska ersättas med följande:

”2. Om det behövs, får rådet på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet närmare ange hur de förbud som avses i artiklarna 101 och 102 samt i den här artikeln ska tillämpas.”

FÖRFARANDET VID ALLTFÖR STORA UNDERSKOTT

90. Artikel 104 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 5 ska ersättas med följande:

”5. Om kommissionen anser att det föreligger eller kan uppstå ett alltför stort underskott i en medlemsstat, ska den avge ett yttrande till den medlemsstaten och informera rådet om detta.”

b) I punkt 6 ska ordet ”rekommendation” ersättas med ordet ”förslag”.

c) I punkt 7 ska första meningen ersättas med ”Om det enligt punkt 6 slås fast att ett alltför stort underskott föreligger, ska rådet utan oberättigat dröjsmål på rekommendation av kommissionen ge rekommendationer till den berörda medlemsstaten för att denna ska åtgärda situationen inom en viss tid.”

d) [Ingen ändring i den svenska versionen.]

e) I punkt 12 första meningen ska orden ”sina beslut” ersättas med ”sina beslut eller rekommendationer”.

f) Punkt 13 ska ersättas med följande:

”13. När rådet fattar sådana beslut eller rekommendationer som avses i punkterna 8, 9, 11 och 12, ska det besluta på rekommendation av kommissionen.

När rådet beslutar om de åtgärder som avses i punkterna 6–9, 11 och 12, ska det besluta utan att beakta rösten från den rådsmedlem som företräder den berörda medlemsstaten.

Kvalificerad majoritet av övriga rådsmedlemmar ska definieras i enlighet med artikel 205.3 a.”

g) I punkt 14 tredje stycket ska orden ”före den 1 januari 1994” utgå.

MONETÄR POLITIK

91. Artikel 105 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 första meningen ska förkortningen ”ECBS” ersättas med ”Europeiska centralbankssystemet, nedan kallat ECBS,”.

b) I punkt 2 andra strecksatsen ska hänvisningen till artikel 111 ersättas med en hänvisning till artikel 188o.

c) Punkt 6 ska ersättas med följande:

”6. Rådet får, genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet och Europeiska centralbanken, tilldela Europeiska centralbanken särskilda uppgifter i samband med tillsynen över kreditinstitut och andra finansinstitut med undantag av försäkringsföretag.”

92. Artikel 106 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 första meningen ska orden ”tillåta sedelutgivning” ersättas med ”tillåta utgivning av eurosedlar”.

b) I punkt 2 första meningen ska orden ”ge ut mynt” ersättas med ”ge ut euromynt”. I början av andra meningen ska orden ”Rådet får enligt förfarandet i artikel 252 och efter att ha hört ECB …” ersättas med orden: ”Rådet får, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet och Europeiska centralbanken, ...”.

93. Artikel 107 ska ändras på följande sätt:

a) Punkterna 1 och 2 ska utgå, och punkterna 3, 4, 5 och 6 ska betecknas punkterna 1, 2, 3 och 4.

b) I punkt 4, numera punkt 2, ska orden ”ECBS-stadgan” ersättas med följande: ”Stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, nedan kallad stadgan för ECBS och ECB,”.

c) Punkt 5, numera punkt 3, ska ersättas med följande:

”3. Artiklarna 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 a och 36 i stadgan för ECBS och ECB får ändras av Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. De ska fatta beslut antingen på rekommendation av Europeiska centralbanken och efter att ha hört kommissionen, eller på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europeiska centralbanken.”

94. I artikel 109 ska orden ”Senast då ECBS upprättas skall varje medlemsstat …” ersättas med ”Varje medlemsstat ska …”.

95. I artikel 110.2 ska de fyra första styckena utgå.

ÅTGÄRDER SOM GÄLLER ANVÄNDNINGEN AV EURON

96. Artikel 111.1–111.3 och 111.5 ska betecknas artikel 188o.1–4; texten ska ändras enligt punkt 174 nedan. Artikel 111.4 ska betecknas artikel 115c.1; texten ska ändras enligt punkt 100 nedan.

97. En artikel 111a ska införas:

”Artikel 111a

Utan att det påverkar Europeiska centralbankens behörighetsområde ska Europapar-

lamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva nödvändiga åtgärder när det gäller användningen av euron som gemensam valuta. Dessa ska beslutas efter det att Europeiska centralbanken har hörts."

INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER (EMU)

98. Artikel 112 ska betecknas artikel 245b och ändras enligt punkt 228. Artikel 113 ska betecknas artikel 245c.

99. Artikel 114 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 första stycket ska orden "monetär kommitté med rådgivande ställning" ersättas med "ekonomisk och finansiell kommitté".
b) I punkt 1 ska andra och tredje styckena utgå.
c) I punkt 2 ska första stycket utgå. I tredje stycket ska hänvisningen till artikel 99.2, 99.3, 99.4 och 99.5 ersättas med en hänvisning till artikel 99.2, 99.3, 99.4 och 99.6, och hänvisningarna till artikel 122.2 och artikel 123.4 och 123.5 ska ersättas med en hänvisning till artikel 117a.2 och 117a.3.
d) I punkt 4 ska hänvisningarna till artiklarna 122 och 123 ersättas med en hänvisning till artikel 116a.

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR DE MEDLEMSSTATER SOM HAR EURON SOM VALUTA

100. Ett nytt kapitel 3a och följande nya artiklar 115a, 115b och 115c ska införas:

"KAPITEL 3 A

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER FÖR DE MEDLEMSSTATER SOM HAR EURON SOM VALUTA

Artikel 115a

1. För att den ekonomiska och monetära unionen ska fungera smidigt, och i enlighet med tillämpliga bestämmelser i fördragen, ska rådet i enlighet med det tillämpliga förfarandet bland dem som anges i artiklarna 99 och 104, med undantag för det förfarande som anges i artikel 104.14, besluta om åtgärder för de medlemsstater som har euron som valuta för att

a) stärka samordningen och övervakningen av dessa staters budgetdisciplin,
b) för dessa medlemsstater utarbeta riktlinjer för den ekonomiska politiken och se till att de överensstämmer med de riktlinjer som har antagits för hela unionen, samt se till att de övervakas.

2. När det gäller de åtgärder som avses i punkt 1 får endast de rådsmedlemmar delta i omröstningen som företräder medlemsstater som har euron som valuta.

Kvalificerad majoritet av dessa rådsmedlemmar ska definieras i enlighet med artikel 205.3 a.

Artikel 115b

Närmare bestämmelser för möten mellan ministrar i de medlemsstater som har euron som valuta ska fastställas i ett protokoll om eurogruppen.

Artikel 115c

1. I syfte att säkerställa eurons plats i det internationella valutasystemet ska rådet på förslag av kommissionen anta ett beslut om fastställande av gemensamma ståndpunkter avseende frågor som är av särskilt intresse för den ekonomiska och monetära unionen inom de behöriga internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna. Rådet ska besluta efter att ha hört Europeiska centralbanken.

2. Rådet får på förslag av kommissionen besluta om lämpliga åtgärder för att säkerställa en enad representation inom de berörda internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna. Rådet ska besluta efter att ha hört Europeiska centralbanken.

3. När det gäller de åtgärder som avses i punkterna 1 och 2 får endast de rådsmedlemmar delta i omröstningen som företräder medlemsstater som har euron som valuta.

Kvalificerad majoritet av dessa rådsmedlemmar ska definieras i enlighet med artikel 205.3 a.”

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER FÖR MEDLEMSSTATER MED UNDANTAG

101. Artikel 116 ska upphöra att gälla och en artikel 116a ska införas:

”Artikel 116a

1. De medlemsstater beträffande vilka rådet inte har beslutat att de uppfyller de nödvändiga villkoren för införandet av euron betecknas nedan som medlemsstater med undantag.

2. Följande bestämmelser i fördragen ska inte tillämpas på medlemsstater med undantag:

a) Antagande av de delar av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken som rör euroområdet generellt (artikel 99.2).
b) Tvingande medel för att avhjälpa alltför stora underskott (artikel 104.9 och 104.11).
c) Målen och uppgifterna för ECBS (artikel 105.1, 105.2, 105.3 och 105.5).
d) Euroutgivning (artikel 106).
e) Europeiska centralbankens akter (artikel 110).
f) Åtgärder som gäller användningen av euron (artikel 111a).
g) Avtal om valuta och andra åtgärder i fråga om valutapolitiken (artikel 188o).
h) Utnämning av ledamöterna i Europeiska centralbankens direktion (artikel 245b.2).
i) Beslut om fastställande av gemensamma ståndpunkter avseende frågor som är av särskild betydelse för den ekonomiska och monetära unionen inom de behöriga internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna (artikel 115c.1).
j) Åtgärder för att säkerställa en enad representation inom de internationella finansinstitutionerna och finanskonferenserna (artikel 115c.2).

I de artiklar som avses i leden a–j ska därför med medlemsstater avses medlemsstater som har euron som valuta.

3. Medlemsstater med undantag och deras nationella centralbanker ska undantas från rättigheter och skyldigheter inom ramen för ECBS, i enlighet med kapitel IX i stadgan för ECBS och ECB.

4. Rådsmedlemmar som företräder medlemsstater med undantag får inte rösta när rådet beslutar om åtgärder enligt de artiklar som räknas upp i punkt 2 samt i följande fall:

a) Rekommendationer till de medlemsstater som har euron som valuta inom ramen för det multilaterala övervakningsförfarandet, inbegripet rekommendationer om stabilitetsprogrammen och varningarna (artikel 99.4).
b) Åtgärder avseende alltför stora underskott när det gäller de medlemsstater som har euron som valuta (artikel 104.6, 104.7, 104.8, 104.12 och 104.13).

Kvalificerad majoritet av övriga rådsmedlemmar ska definieras i enlighet med artikel 205.3 a.”

102. Artikel 117 ska upphöra att gälla, med undantag av de fem första strecksatserna i dess punkt 2, vilka ska utgöra de fem första strecksatserna i artikel 118a.2 och ändras enligt punkt 103 nedan. En artikel 117a ska införas enligt följande:
a) Dess punkt 1 ska ha samma lydelse som punkt 1 i artikel 121, med följande ändringar:
i) I hela punkten ska ”EMI” ersättas med ”Europeiska centralbanken”.
ii) I början av första stycket ska följande ord införas: ”Minst en gång vartannat år eller på begäran av en medlemsstat med undantag, ska …”. Ordet ”skall” i den första meningen ska utgå.
iii) I första stycket första meningen ska orden ”… hur medlemsstaterna fullgör sina förpliktelser ...” ersättas med ”... hur medlemsstaterna med undantag fullgör sina förpliktelser ...”.
iv) I första stycket andra meningen ska orden ”... varje medlemsstats nationella lagstiftning ...” ersättas med ”... den nationella lagstiftningen i var och en av dessa medlemsstater …”, och orden ”i detta fördrag” utgår.
v) I första stycket tredje strecksatsen [ingen ändring i den svenska versionen], och orden

”… i förhållande till någon annan medlemsstats valuta” ska ersättas med ”… i förhållande till euron.”.

vi) I första stycket fjärde strecksatsen ska ordet ”medlemsstaten” ersättas med ”en medlemsstat med undantag”, och orden ”i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism” ska ersättas med ”i växelkursmekanismen”.

vii) I andra stycket ska orden ”ecuns utveckling,” utgå.

b) Dess punkt 2 ska ha samma lydelse som artikel 122.2 andra meningen, med följande ändringar:

i) I slutet ska orden ”i artikel 121.1” ersättas med ”i punkt 1”.

ii) Följande nya andra och tredje stycken ska läggas till:

”Rådet ska besluta på rekommendation från en kvalificerad majoritet av de rådsmedlemmar som företräder medlemsstater som har euron som valuta. Dessa medlemmar ska besluta inom sex månader efter det att rådet mottagit kommissionens förslag.

Kvalificerad majoritet av dessa rådsmedlemmar ska definieras i enlighet med artikel 205.3 a.”

c) Dess punkt 3 ska ha samma lydelse som artikel 123.5, med följande ändringar:

i) I början av punkten ska orden ”Om beslut fattas i enlighet med förfarandet i artikel 122.2 om att upphäva ett undantag, …” ersättas med ”Om det i enlighet med förfarandet i punkt 2 beslutas att ett undantag ska upphävas, ...”.

ii) Orden ”fastställa den kurs …” ska ersättas med ”oåterkalleligen fastställa den kurs ...”.

103. Artikel 118 ska upphöra att gälla. En artikel 118a ska införas på följande sätt:

a) Dess punkt 1 ska ha samma lydelse som artikel 123.3. Orden ”i detta fördrag” ska utgå.

b) Dess punkt 2 ska ha samma lydelse som de fem första strecksatserna i artikel 117.2; de fem strecksatserna ska ändras enligt nedan och föregås av följande inledningsfras:

”Om och så länge som det finns medlemsstater med undantag, ska Europeiska centralbanken när det gäller dessa medlemsstater”.

i) I tredje strecksatsen ska orden ”Europeiska monetära systemets” ersättas med ”växelkursmekanismens”.

ii) Femte strecksatsen ska ersättas med följande:

”— utöva de uppgifter som Europeiska fonden för monetärt samarbete tidigare hade och som därefter har tagits över av Europeiska monetära institutet.”

104. En artikel 118b med samma lydelse som artikel 124.1 ska införas; texten ska ändras på följande sätt:

a) Orden ”Fram till början av den tredje etappen ska varje medlemsstat behandla …” ska ersättas med ”Varje medlemsstat med undantag ska behandla …”.

b) Orden ”… Europeiska monetära systemet (EMS) och från utvecklingen av ecun samt beakta gällande befogenheter på detta område.” ska ersättas med ”… växelkursmekanismen.”.

105. Artikel 119 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska orden ”med undantag” införas efter ”en medlemsstat” i första stycket och efter ”en medlemsstat” i andra stycket, och orden ”det gradvisa” i första stycket ska utgå.

b) I punkt 2a ska orden ”med undantag” införas efter ”medlemsstaterna”, och i punkt 2 b ska orden ”den stat som befinner sig i svårigheter …” ersättas med ”en medlemsstat med undantag som befinner sig i svårigheter …”.

c) I punkt 3 ska orden ”skall kommissionen bemyndiga den stat som befinner sig i svårigheter …” ersättas med ”ska kommissionen bemyndiga en medlemsstat med undantag som befinner sig i svårigheter ...”.

d) Punkt 4 ska utgå.

106. Artikel 120 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska orden ”får den berörda medlemsstaten … vidta …” ska ersättas med ”får en medlemsstat med undantag … vidta …”.

b) I punkt 3 ska ordet ”yttrande” ersättas med ”rekommendation”, och ordet ”staten” ska ersättas med ”medlemsstaten”.

c) Punkt 4 ska utgå.

107. Artikel 121.1 ska betecknas artikel 117a.1; texten ska ändras enligt punkt 102 ovan. Resten av artikel 121 ska upphöra att gälla.

108. Artikel 122.2 andra meningen ska utgöra artikel 117a.2 första stycket; texten ska ändras enligt punkt 102 ovan. Resten av artikel 122 ska upphöra att gälla.

109. Artikel 123.3 ska betecknas artikel 118a.1, och artikel 123.5 ska betecknas artikel 117a.3; texten ska ändras enligt punkterna 103 och 102 ovan. Resten av artikel 123 ska upphöra att gälla.

110. Artikel 124.1 ska betecknas artikel 118b; texten ska ändras enligt punkt 104 ovan. Resten av artikel 124 ska upphöra att gälla.

SYSSELSÄTTNING

111. I artikel 125 ska orden ”och i artikel 2 i det här fördraget” utgå.

OMFLYTTADE AVDELNINGAR

112. Avdelning IX med rubriken ”GEMENSAM HANDELSPOLITIK” ska betecknas avdelning II i femte delen om unionens yttre åtgärder, och artiklarna 131 och 133 ska betecknas artiklarna 188b och 188c. Artikel 131 ska ändras enligt punkt 157 nedan, och artikel 133 ska ersättas med artikel 188c.

Artiklarna 132 och 134 ska upphöra att gälla.

113. Avdelning X med rubriken ”TULLSAMARBETE” ska betecknas kapitel Ia i avdelning Ia med rubriken ”Fri rörlighet för varor”, och artikel 135 ska betecknas artikel 27a enligt punkt 45 ovan.

SOCIALPOLITIK

114. Rubriken på avdelning XI ”SOCIALPOLITIK, UTBILDNING, YRKESUTBILDNING OCH UNGDOMSFRÅGOR” ska ersättas med följande rubrik: ”SOCIALPOLITIK”, numera avdelning IX; rubriken ”Kapitel 1 – Sociala bestämmelser” ska utgå.

115. Följande nya artikel 136a ska införas:

”Artikel 136a

Unionen ska erkänna och främja arbetsmarknadsparternas betydelse på unionsnivå och därvid ta hänsyn till skillnaderna i de nationella systemen. Den ska underlätta dialogen mellan arbetsmarknadens parter med respekt för deras självständighet.

Det sociala trepartstoppmötet för tillväxt och sysselsättning ska bidra till den dialogen.”

116. Artikel 137 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 2 första stycket inledningsfrasen ska ordet ”rådet” ersättas med ”Europaparlamentet och rådet”, och [ingen ändring i den svenska versionen]; andra stycket första meningen ska delas upp i två stycken på följande sätt:

”Europaparlamentet och rådet ska besluta i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén.

På de områden som avses i punkt 1 c, d, f och g ska rådet besluta i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet och nämnda kommittéer.”

Andra stycket andra meningen ska utgöra sista stycket och orden ”i denna artikel” ska utgå.

b) I punkt 3 första stycket ska följande ord läggas till i slutet ”… eller, i förekommande fall, ett beslut som rådet har antagit i enlighet med artikel 139.” I andra stycket ska orden ”ett direktiv ska vara genomfört enligt artikel 249,” ersättas med ”… ett direktiv eller ett beslut ska vara införlivat eller genomfört,”

och orden ”... eller beslutet” ska läggas till i slutet av stycket.

117. I artikel 138.4 första meningen ska orden ”Samtidigt som sådant samråd sker …” ersättas med ”Under det samråd som avses i punkterna 2 och 3 …”, och andra meningen [ingen ändring i den svenska versionen].

118. Artikel 139.2 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket ska följande mening läggas till i slutet: ”Europaparlamentet ska informeras.”

b) I andra stycket ska de inledande orden ”Rådet skall besluta med kvalificerad majoritet utom när avtalet …” ersättas med ”Rådet ska besluta med enhällighet när avtalet …”, och sista meningen ska utgå.

119. I artikel 140 ska följande ord läggas till i slutet av andra stycket: ”…, särskilt genom initiativ för att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Europaparlamentet ska informeras fullt ut.”

120. I artikel 143 ska andra stycket utgå.

EUROPEISKA SOCIALFONDEN

121. Kapitel 2 ska betecknas ”AVDELNING X”.

122. I artikel 148 ska orden ”besluta om genomförandebestämmelser” ersättas med ”anta tillämpningsförordningar”.

UTBILDNING, YRKESUTBILDNING, UNGDOMSFRÅGOR OCH IDROTT

123. Kapitel 3 ska betecknas ”AVDELNING XI”, och orden ”OCH UNGDOMSFRÅGOR” i slutet av rubriken ska ersättas med ”, UNGDOMSFRÅGOR OCH IDROTT”.

124. Artikel 149 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska följande stycke läggas till:

”Unionen ska bidra till att främja europeiska idrottsfrågor och ska då beakta idrottens specifika karaktär, dess strukturer som bygger på frivilliga insatser samt dess sociala och pedagogiska funktion.”

b) I punkt 2 ska orden ”… och stimulera ungdomars deltagande i Europas demokratiska liv” läggas till i slutet av femte strecksatsen; följande strecksats ska läggas till som sista strecksats:

”— utveckla idrottens europeiska dimension genom att främja rättvisa och öppenhet i idrottstävlingar och samarbetet mellan organisationer och myndigheter med ansvar för idrott samt genom att skydda idrottsutövarnas fysiska och moraliska integritet, särskilt när det gäller de yngsta utövarna.”

c) I punkt 3 ska orden ”på utbildningsområdet” ersättas med ”på utbildnings- och idrottsområdena”.

d) I inledningsfrasen i punkt 4 ska ordet ”rådet” utgå, och första strecksatsen ska inledas med orden ”Europaparlamentet och rådet i enlighet med …”. Andra strecksatsen ska ersättas med orden ”rådet på förslag av kommissionen anta rekommendationer ...”.

125. I artikel 150.4 ska följande ord läggas till i slutet: ”, och rådet ska på förslag av kommissionen anta rekommendationer”.

KULTUR

126. Artikel 151.5 ska ändras på följande sätt:

a) I inledningsfrasen ska ordet ”rådet” utgå.

b) I första strecksatsen ska första frasen inledas med orden ”Europaparlamentet och rådet i enlighet med …”, och frasen efter semikolonet ska utgå.

c) I andra strecksatsen ska orden ”genom enhälligt beslut” utgå, och strecksatsen ska inledas med ordet ”rådet ...”.

FOLKHÄLSA

127. Artikel 152 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 andra stycket ska orden ”människors hälsa” ersättas med ”den fysiska och mentala hälsan”, och i slutet av stycket ska följande ord läggas till: ”, liksom övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa.”

b) I punkt 2 första stycket ska följande mening läggas till i slutet: ”Den ska särskilt främja sådant samarbete medlemsstaterna emellan som syftar till att förbättra komplementariteten hos deras hälso- och sjukvård i gränsregionerna.”

c) I punkt 2 andra stycket ska följande ord läggas till i slutet: ”…, särskilt initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Europaparlamentet ska informeras fullt ut.”

d) Punkt 4 ska ändras på följande sätt:

i) I första stycket, inledande frasen, ska följande mening läggas till i början: ”Med avvikelse från artiklarna 2a.5 och 2e a och i enlighet med artikel 2c.2 k ska Europaparlamentet och rådet, ...”; orden ”…, för att klara av de gemensamma frågorna på säkerhetsområdet,” ska läggas till i slutet.

ii) I led b ska orden ”med undantag från artikel 37” utgå.

iii) Följande nya led c ska införas:

”c) Åtgärder för att fastställa höga kvalitets- och säkerhetsstandarder för läkemedel och medicintekniska produkter.”

iv) Nuvarande led c ska betecknas punkt 5 och ersättas med följande:

”5. Europaparlamentet och rådet får också, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén, besluta om stimulansåtgärder som syftar till att skydda och förbättra människors hälsa och särskilt för att bekämpa de stora gränsöverskridande folksjukdomarna, åtgärder för övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa, samt åtgärder som direkt avser skydd av folkhälsan när det gäller tobak och missbruk av alkohol; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.”

e) Nuvarande punkt 4 andra stycket ska betecknas punkt 6, och punkt 5 ska betecknas punkt 7 och ersättas med följande:

”7. När unionen vidtar åtgärder ska den respektera medlemsstaternas ansvar för att besluta om sin hälso- och sjukvårdspolitik samt för att organisera och ge hälso- och sjukvård. Medlemsstaternas ansvarsområden inbegriper hälso- och sjukvårdsförvaltning och fördelning av de resurser som tilldelas denna. De åtgärder som avses i punkt 4 a får inte påverka nationella bestämmelser om donation eller medicinsk användning av organ och blod.”

KONSUMENTSKYDD

128. I artikel 153 ska punkt 2 betecknas artikel 6a, och punkterna 3, 4 och 5 ska betecknas punkterna 2, 3 och 4.

INDUSTRI

129. Artikel 157 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 2 ska följande ord läggas till i slutet: ”…, särskilt initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Europaparlamentet ska informeras fullt ut.”

b) I punkt 3 första stycket ska följande ord läggas till i slutet av andra meningen: ”…; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.”

EKONOMISK, SOCIAL OCH TERRITORIELL SAMMANHÅLLNING

130. Rubriken på avdelning XVII ska ersättas med ”EKONOMISK, SOCIAL OCH TERRITORIELL SAMMANHÅLLNING”.

131. Artikel 158 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket ska orden ”ekonomiska och sociala sammanhållning” ersättas med ”ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållning”.

b) I andra stycket ska orden ”eller öarna, inbegripet landsbygdsområdena” utgå.

c) Följande nya stycke ska läggas till:

”Bland de berörda regionerna ska särskild hänsyn tas till dels landsbygdsområden, dels områden som påverkas av strukturomvandlingar och dels regioner med allvarliga och permanenta, naturbetingade eller demografiska nackdelar, såsom de nordligaste regionerna med mycket låg befolkningstäthet, öregioner, gränsregioner och bergsregioner.”

132. I artikel 159 andra stycket ska orden ”ekonomisk och social” ersättas med ”ekonomisk, social och territoriell”.

133. Artikel 161 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket första meningen ska orden ”Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 162 skall rådet genom enhälligt beslut på förslag av kommissionen, med Europaparlamentets samtycke …” ersättas med ”Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 162 ska Europaparlamentet och rådet, genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet …”, och i andra meningen ska orden ”Rådet skall enligt samma förfarande också fastställa de allmänna regler ...” ersättas med ”Enligt samma förfarande ska också de allmänna regler fastställas ...”.

b) I andra stycket ska orden ”av rådet” utgå.

c) Tredje stycket ska utgå.

134. I artikel 162 första stycket ska orden ”genomförandebestämmelser” ersättas med ”tillämpningsföreskrifter”.

FORSKNING OCH TEKNISK UTVECKLING

135. I rubriken på avdelning XVIII ska orden ”SAMT RYMDEN” läggas till.

136. Artikel 163 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska ersättas med följande:

”1. Unionen ska ha som mål att stärka unionens vetenskapliga och tekniska grund genom att åstadkomma ett europeiskt forskningsområde med fri rörlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik, att främja utvecklingen av unionens konkurrensförmåga, inbegripet inom unionens industri, och att underlätta alla forskningsinsatser som anses nödvändiga enligt andra kapitel i fördragen.”

b) I punkt 2 ska orden ”... främst i syfte att möjliggöra för företagen att fullt ut utnyttja den inre marknadens möjligheter, …” ersättas med ”… främst i syfte att möjliggöra för forskare att fritt samarbeta över gränserna och för företagen att fullt ut utnyttja den inre marknadens möjligheter, …”.

137. I artikel 165.2 ska följande ord läggas till i slutet: ”…, särskilt initiativ för att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Europaparlamentet ska informeras fullt ut.”

138. Artikel 166 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 4 ska orden ”med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen” ersättas med ”i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande”.

b) Följande nya punkt 5 ska läggas till:

”5. Som komplement till de i det fleråriga ramprogrammet angivna verksamheterna ska Europaparlamentet och rådet, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén, föreskriva nödvändiga åtgärder för att genomföra det europeiska forskningsområdet.”

139. I artikel 167 ska ordet ”rådet” ersättas med ”unionen”.

140. I artikel 168 andra stycket ska ordet ”Rådet” ersättas med ”Unionen”.

141. I artikel 170 andra stycket ska ordet ”sådana” och de sista orden ”… som ska förhandlas fram och ingås enligt artikel 300” utgå.

RYMDEN

142. Följande nya artikel 172a ska införas:

”Artikel 172a

1. Unionen ska utarbeta en europeisk rymdpolitik för att främja vetenskapliga och tekniska framsteg, industriell konkurrenskraft och genomförandet av unionens politik. I detta syfte får unionen främja gemensamma initiativ, stödja forskning och teknisk utveckling samt samordna de nödvändiga insatserna för att utforska och utnyttja rymden.

2. För att bidra till att förverkliga de mål som avses i punkt 1 ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva de åtgärder som behövs och som kan få formen av ett europeiskt rymdprogram; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

3. Unionen ska upprätta alla lämpliga kontakter med Europeiska rymdorganisationen.

4. Denna artikel ska inte påverka tillämpningen av övriga bestämmelser i denna avdelning.”

MILJÖ (KLIMATFÖRÄNDRING)

143. Artikel 174 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska fjärde strecksatsen ersättas med följande:
”— Att främja åtgärder på internationell nivå för att lösa regionala eller globala miljöproblem, särskilt för att bekämpa klimatförändringen.”
b) I punkt 2 andra stycket ska orden ”ett kontrollförfarande på gemenskapsnivå” ersättas med ”ett kontrollförfarande på unionsnivå”.

c) I punkt 4 första stycket ska sista meningen ”; avtalen ska förhandlas fram och ingås enligt artikel 300” utgå.

144. Artikel 175 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 2 ska andra stycket ersättas med följande:
”Rådet får med enhällighet, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén, besluta att göra det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpligt på de områden som avses i första stycket.”
b) I punkt 3 första stycket ska orden ”På andra områden skall rådet” ersättas med ”Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med”, och andra stycket ska ersättas med följande:
”De åtgärder som behövs för att genomföra dessa program ska antas i enlighet med villkoren i punkt 1 eller punkt 2, beroende på det enskilda fallet.”
c) I punkt 4 ska orden ”… vissa åtgärder av gemenskapskaraktär …” ersättas med ”… vissa åtgärder som antas av unionen …”.
d) I punkt 5 ska orden ”skall rådet, utan att det påverkar tillämpningen av principen att förorenaren skall betala, i den rättsakt där åtgärden beslutas fastställa …” ersättas med ”ska denna åtgärd, utan att det påverkar tillämpningen av principen att förorenaren skall betala, fastställa …”.

OMFLYTTADE AVDELNINGAR

145. Avdelning XX med rubriken ”UTVECKLINGSSAMARBETE” ska betecknas kapitel 1 i avdelning III i femte delen om unionens yttre åtgärder, och artiklarna 177, 179, 180 och 181 ska betecknas artiklarna 188d–188g; artiklarna ska ändras enligt punkterna 161–164 nedan. Artikel 178 ska upphöra att gälla.

146. Avdelning XXI med rubriken ”EKONOMISKT, FINANSIELLT OCH TEKNISKT SAMARBETE MED TREDJELÄNDER” ska betecknas kapitel 2 i avdelning III i femte delen om unionens yttre åt-

gärder, och artikel 181a ska betecknas som den nya artikel 188h; artikeln ska ändras enligt punkt 166 nedan.

ENERGI

147. Avdelning XX ska ersättas med följande nya avdelning och nya artikel 176a:

."AVDELNING XX

ENERGI

Artikel 176a

1. Inom ramen för upprättandet av den inre marknaden och dess funktion och med hänsyn till kravet på att skydda och förbättra miljön ska målet för unionens politik på energiområdet vara att i en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna

a) garantera att energimarknaden fungerar,
b) garantera energiförsörjningen i unionen,
c) främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av nya och förnybara energikällor, och
d) främja sammankopplade energinät.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i fördragen, ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva nödvändiga åtgärder för att uppnå målen i punkt 1. Dessa åtgärder ska beslutas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén har hörts.

Åtgärderna ska inte påverka en medlemsstats rätt att bestämma villkoren för utnyttjandet av dess energikällor, dess val mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 175.2 c.

3. Med avvikelse från punkt 2 ska rådet, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet, föreskriva sådana åtgärder som avses i den punkten när de är av främst fiskal karaktär."

TURISM

148. Avdelning XXI ska ersättas med följande nya avdelning och nya artikel 176b:

"AVDELNING XXI

TURISM

Artikel 176b

1. Unionen ska komplettera medlemsstaternas insatser inom turistsektorn, särskilt genom att främja konkurrenskraften hos unionens företag inom denna sektor.

För detta ändamål ska unionens insatser syfta till att

a) stimulera skapandet av en miljö som är gynnsam för företagsutvecklingen inom denna sektor,
b) främja samarbetet mellan medlemsstaterna, särskilt genom utbyte av god praxis.

2. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva särskilda åtgärder för att komplettera de insatser som görs av medlemsstaterna för att förverkliga målen i denna artikel; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar."

CIVILSKYDD

149. Följande nya avdelning XXII och nya artikel 176c ska införas:

"AVDELNING XXII

CIVILSKYDD

Artikel 176c

1. Unionen ska främja samarbetet mellan medlemsstaterna i syfte att förbättra effektiviteten hos systemen för förebyggande av och skydd mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakas av människor.

Unionens insatser syftar till att

a) stödja och komplettera medlemsstaternas insatser på nationell, regional och lokal nivå när det gäller förebyggande av risker, beredskapen hos medlemsstaternas aktörer inom området civilskydd samt insatser vid naturkatastrofer eller av människor orsakade katastrofer inom unionen,
b) främja snabbt och effektivt operativt samarbete inom unionen mellan de nationella civilskyddsorganen,
c) främja samstämmigheten mellan internationella åtgärder i frågor som rör civilskydd.

2. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva de åtgärder som är nödvändiga för att bidra till att förverkliga målen i punkt 1; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar."

ADMINISTRATIVT SAMARBETE

150. Följande nya avdelning XXIII och nya artikel 176d ska införas:

"AVDELNING XXIII

ADMINISTRATIVT SAMARBETE

Artikel 176d

1. Medlemsstaternas faktiska genomförande av unionsrätten, som är väsentligt för att unionen ska fungera väl, ska betraktas som en fråga av gemensamt intresse.

2. Unionen får stödja medlemsstaternas ansträngningar att förbättra sin administrativa förmåga att genomföra unionsrätten. Sådana åtgärder får bestå särskilt i att underlätta utbyte av information och av offentliga tjänstemän och att främja utbildningsprogram. Ingen medlemsstat är skyldig att utnyttja detta stöd. Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva de åtgärder som är nödvändiga för att bidra till att förverkliga detta mål; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

3. Denna artikel ska inte påverka medlemsstaternas skyldigheter att genomföra unionsrätten eller kommissionens rättigheter och skyldigheter. Inte heller ska den påverka tillämpningen av andra bestämmelser i fördragen som föreskriver ett administrativt samarbete mellan medlemsstaterna och mellan dessa och unionen."

ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER

151. I artikel 182 första stycket ska orden "till detta fördrag" utgå.

152. I artikel 186 ska orden "… regleras av avtal, som skall ingås senare och som skall kräva medlemsstaternas enhälliga godkännande." ersättas med "… regleras genom akter som antas i enlighet med artikel 187.".

153. I artikel 187 ska ordet "enhälligt" ersättas med ", enhälligt och på förslag av kommissionen," och följande mening ska läggas till i slutet av artikeln: "Om bestämmelserna antas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, ska rådet besluta med enhällighet, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet."

UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER

154. En ny femte del ska införas. Den ska ha rubriken "UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER" och innehålla följande avdelningar och kapitel:

Avdelning I: Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder

Avdelning II: Den gemensamma handelspolitiken

Avdelning III: Samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd

Kapitel 1: Utvecklingssamarbete

Kapitel 2: Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer

Kapitel 3: Humanitärt bistånd

Avdelning IV: Restriktiva åtgärder

Avdelning V: Internationella avtal

Avdelning VI: Unionens förbindelser med internationella organisationer och tredjeländer samt unionens delegationer

Avdelning VII: Solidaritetsklausul

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

155. Följande nya avdelning I och nya artikel 188 a ska införas:

”AVDELNING I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER

Artikel 188a

Unionens åtgärder i internationella sammanhang ska enligt denna del utgå från principerna i, eftersträva målen i och genomföras i enlighet med de allmänna bestämmelserna i avdelning V kapitel 1 i fördraget om Europeiska unionen.”

GEMENSAM HANDELSPOLITIK

156. En avdelning II med samma rubrik som avdelning IX i tredje delen, ”DEN GEMENSAMMA HANDELSPOLITIKEN”, ska införas.

157. En artikel 188b med samma lydelse som artikel 131 ska införas; texten ska ändras på följande sätt:

a) Första stycket ska ersättas med följande:

”Genom att upprätta en tullunion i enlighet med artiklarna 23–27 ska unionen i enlighet med sina gemensamma intressen bidra till en harmonisk utveckling av världshandeln, en gradvis avveckling av restriktionerna i den internationella handeln och i utländska direktinvesteringar samt en sänkning av tullmurarna och andra åtgärder.”

b) Andra stycket ska utgå.

158. En artikel 188c som ersätter artikel 133 ska införas:

”Artikel 188c

1. Den gemensamma handelspolitiken ska grunda sig på enhetliga principer, särskilt när det gäller ändring av tullsatser och ingående av tull- och handelsavtal som rör utbyte av varor och tjänster samt handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter, utländska direktinvesteringar, enhetlighet i fråga om liberaliseringsåtgärder, exportpolitik och handelspolitiska skyddsåtgärder, inbegripet åtgärder vid dumpning och subventioner. Den gemensamma handelspolitiken ska föras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder.

2. Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder för att fastställa inom vilken ram den gemensamma handelspolitiken ska genomföras.

3. Om avtal ska förhandlas fram och ingås med ett eller flera tredjeländer eller internationella organisationer, ska artikel 188n tillämpas, om inte annat följer av de särskilda bestämmelserna i den här artikeln.

Kommissionen ska lägga fram rekommendationer för rådet, som ska bemyndiga kommissionen att inleda nödvändiga förhandlingar. Rådet och kommissionen ska se till att de avtal som förhandlas fram är förenliga med unionens inre politik och interna regler.

Förhandlingarna ska föras av kommissionen inom ramen för de direktiv som rådet får utfärda och i samråd med en särskild kommitté som utses av rådet för att biträda kommissionen i denna uppgift. Kommissionen ska regelbundet rapportera till den särskilda kommittén och Europaparlamentet om förhandlingsläget.

4. Vid förhandlingar om och ingående av de avtal som avses i punkt 3 ska rådet besluta med kvalificerad majoritet.

Vid förhandlingar om och ingående av avtal inom handeln med tjänster och handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter samt utländska direktinvesteringar ska rådet besluta med enhällighet om avtalet omfattar bestämmelser för vilka enhällighet krävs för att interna regler ska kunna antas.

Rådet ska även besluta med enhällighet när det gäller förhandlingar om och ingående av avtal

a) på områden som rör handel med kulturella och audiovisuella tjänster, om avtalen riskerar att negativt påverka unionens kulturella och språkliga mångfald,

b) på områden som rör handel med sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård, om avtalen riskerar att allvarligt störa den nationella organisationen av sådana tjänster och negativt påverka medlemsstaternas ansvar för att tillhandahålla dessa.

5. Förhandlingar om och ingående av internationella avtal på transportområdet ska omfattas av avdelning V i tredje delen och artikel 188n.

6. Utövandet av de befogenheter som tilldelas genom denna artikel inom den gemensamma handelspolitiken ska inte påverka fördelningen av befogenheterna mellan unionen och medlemsstaterna och ska inte medföra någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar i den utsträckning som fördragen utesluter en sådan harmonisering.”

UTVECKLINGSSAMARBETE

159. En avdelning III med rubriken ”SAMARBETE MED TREDJELÄNDER OCH HUMANITÄRT BISTÅND” ska införas.

160. Ett kapitel 1 med samma rubrik som avdelning XX i tredje delen, ”UTVECKLINGSSAMARBETE”, ska införas.

161. En artikel 188d med samma lydelse som artikel 177 ska införas; texten ska ändras på följande sätt:

a) Punkterna 1 och 2 ska ersättas med följande:

”1. Unionens politik på området för utvecklingssamarbete ska föras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Unionens och medlemsstaternas politik för utvecklingssamarbete ska komplettera och förstärka varandra.

Det främsta målet för unionens politik på detta område ska vara minskning och på sikt utrotning av fattigdom. Unionen ska ta hänsyn till målen för utvecklingssamarbetet vid genomförande av politik som kan påverka utvecklingsländerna.”

b) Punkt 3 ska betecknas punkt 2.

162. En artikel 188e med samma lydelse som artikel 179 ska införas; texten ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska ersättas med följande:

”1. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om de åtgärder som krävs för att genomföra politiken för utvecklingssamarbete och som kan gälla fleråriga program för samarbete med utvecklingsländer eller program med tematisk inriktning.”

b) Följande nya punkt 2 ska införas:

”2. Unionen får med tredjeländer och behöriga internationella organisationer ingå alla avtal som behövs för att förverkliga de mål som avses i artikel 10a i fördraget om Europeiska unionen och artikel 188d i det här fördraget.

Första stycket ska inte påverka medlemsstaternas behörighet att förhandla i internationella organ och ingå avtal.”

c) Nuvarande punkt 2 ska betecknas punkt 3, och nuvarande punkt 3 ska utgå.

163. En artikel 188f med samma lydelse som artikel 180 ska införas; texten ska ändras på följande sätt:

I punkt 1 ska orden ”Gemenskapen och medlemsstaterna skall” ersättas med ”Unionen och medlemsstaterna ska, i syfte att främja att unionens och medlemsstaternas åtgärder kompletterar varandra och är effektiva,”.

164. En artikel 188g med samma lydelse som artikel 181 ska införas; första stycket andra meningen och andra stycket ska utgå.

EKONOMISKT, FINANSIELLT OCH TEKNISKT SAMARBETE MED TREDJELÄNDER

165. Ett kapitel 2 med rubriken ”EKONOMISKT, FINANSIELLT OCH TEKNISKT SAMARBETE MED TREDJELÄNDER”, med samma rubrik som avdelning XXI i tredje delen, ska införas.

166. En artikel 188h med samma lydelse som artikel 181a ska införas; texten ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska ersättas med följande:

”1. Utan att det påverkar tillämpningen av övriga bestämmelser i fördragen, särskilt artiklarna 188d–188g, ska unionen samarbeta med andra tredjeländer än utvecklingsländerna i ekonomiskt, finansiellt och tekniskt hänseende, inbegripet bistånd, i synnerhet finansiellt bistånd. Detta samarbete ska vara förenligt med unionens utvecklingspolitik och ska genomföras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Unionens och medlemsstaternas åtgärder ska komplettera och förstärka varandra.”

b) Punkt 2 ska ersättas med följande:

”2. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om de åtgärder som krävs för att genomföra punkt 1.”

c) I punkt 3 första stycket andra meningen ska sista ledet ”; avtalen skall förhandlas fram och ingås i enlighet med artikel 300” utgå.

167. Följande nya artikel 188i ska införas:

”Artikel 188i

Om situationen i ett tredjeland kräver att unionen lämnar omedelbart finansiellt bistånd, ska rådet på förslag av kommissionen anta de beslut som krävs.”

HUMANITÄRT BISTÅND

168. Följande nya kapitel 3 och nya artikel 188j ska införas:

”KAPITEL 3

HUMANITÄRT BISTÅND

Artikel 188j

1. Unionens åtgärder på området humanitärt bistånd ska genomföras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder. Åtgärderna ska syfta till att tillfälligt lämna bistånd och stöd till befolkningar i tredjeländer som drabbas av naturkatastrofer eller katastrofer orsakade av människor, samt till att skydda dessa befolkningar, för att uppfylla de humanitära behov som uppstår till följd av dessa olika situationer. Unionens och medlemsstaternas åtgärder ska komplettera och förstärka varandra.

2. Humanitära biståndsåtgärder ska ges i enlighet med principerna i internationell rätt och principerna om opartiskhet, neutralitet och icke-diskriminering.

3. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva åtgärder för att fastställa inom vilken ram unionens humanitära biståndsåtgärder ska genomföras.

4. Unionen får med tredjeländer och behöriga internationella organisationer ingå alla avtal som behövs för att förverkliga de mål som avses i punkt 1 och i artikel 10a i fördraget om Europeiska unionen.

Första stycket ska inte påverka medlemsstaternas behörighet att förhandla i internationella organ och ingå avtal.

5. För att fastställa en ram för gemensamma bidrag från europeiska ungdomar till unionens humanitära biståndsåtgärder ska en europeisk frivilligkår för humanitärt bistånd inrättas. Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa kårens stadga och arbetsformer.

6. Kommissionen får ta alla lämpliga initiativ för att främja samordningen mellan unionens och medlemsstaternas åtgärder i syfte att bidra till att unionens och medlemsstaternas humanitära biståndsåtgärder blir effektivare och kompletterar varandra i högre grad.

7. Unionen ska se till att dess humanitära biståndsåtgärder är samordnade och överensstämmer med de åtgärder som genomförs av internationella organisationer och organ, särskilt de som ingår i Förenta nationernas system."

RESTRIKTIVA ÅTGÄRDER

169. Följande avdelning IV och artikel 188k ska införas och ersätta artikel 301:

"AVDELNING IV

RESTRIKTIVA ÅTGÄRDER

Artikel 188k

1. Om ett beslut som har antagits i enlighet med avdelning V kapitel 2 i fördraget om Europeiska unionen föreskriver att de ekonomiska och finansiella förbindelserna med ett eller flera tredjeländer helt eller delvis ska avbrytas eller begränsas, ska rådet på gemensamt förslag av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och kommissionen med kvalificerad majoritet besluta om de åtgärder som krävs. Rådet ska underrätta Europaparlamentet om detta.

2. Om så föreskrivs i ett beslut som har antagits i enlighet med avdelning V kapitel 2 i fördraget om Europeiska unionen, får rådet i enlighet med förfarandet i punkt 1 besluta om restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer, grupper eller enheter som inte är stater.

3. De akter som avses i denna artikel ska innehålla nödvändiga bestämmelser om rättsliga garantier."

INTERNATIONELLA AVTAL

170. En avdelning V "INTERNATIONELLA AVTAL" ska införas efter artikel 188k.

171. Följande artikel 188l ska införas:

"Artikel 188l

1. Unionen får ingå avtal med ett eller flera tredjeländer eller internationella organisationer, om fördragen föreskriver att sådana avtal ska ingås eller om ingåendet av ett avtal är nödvändigt antingen för att inom ramen för unionens politik förverkliga något av de mål som avses i fördragen, eller föreskrivs i någon av unionens rättsligt bindande akter eller kan komma att inverka på gemensamma regler eller räckvidden för dessa.

2. Avtal som ingås av unionen ska vara bindande för unionens institutioner och medlemsstaterna."

172. En artikel 188m med samma lydelse som artikel 310 ska införas. Orden "en eller flera stater eller" ska ersättas med "ett eller flera tredjeländer eller en eller flera".

173. En artikel 188n som ersätter artikel 300 ska införas:

"Artikel 188n

1. Utan att det påverkar tillämpningen av de särskilda bestämmelserna i artikel 188c ska avtal mellan unionen och tredjeländer eller internationella organisationer förhandlas fram och ingås enligt nedanstående förfarande.

2. Rådet ska ge bemyndigande att inleda förhandlingar, utfärda förhandlingsdirektiv, bemyndiga undertecknande och ingå avtal.

3. Kommissionen eller, om det planerade avtalet uteslutande eller huvudsakligen gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska lägga fram rekommendationer för rådet som ska anta ett beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar och, med hänsyn till vad det planerade avtalet gäller, utse unionens förhandlare eller chefen för unionens förhandlingsdelegation.

4. Rådet får ge förhandlaren direktiv och utse en särskild kommitté, med vilken samråd ska ske under förhandlingarna.

5. Rådet ska på förslag av förhandlaren anta ett beslut om bemyndigande att underteckna avtalet och, i förekommande fall, att tillämpa det provisoriskt före ikraftträdandet.

6. Rådet ska på förslag av förhandlaren anta ett beslut om ingående av avtalet.

Utom i de fall då avtalet uteslutande gäller den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska rådet anta beslutet om ingående av avtalet,

a) efter Europaparlamentets godkännande i följande fall:
i) Associeringsavtal.
ii) Avtal om unionens anslutning till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.
iii) Avtal som skapar en särskild institutionell ram genom att samarbetsförfaranden inrättas.
iv) Avtal som har betydande budgetmässiga följder för unionen.
v) Avtal som gäller områden som omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet eller det särskilda lagstiftningsförfarandet om Europaparlamentets godkännande krävs.
Europaparlamentet och rådet får i brådskande fall komma överens om den tid inom vilken godkännande ska ges.
b) efter att ha hört Europaparlamentet i övriga fall. Europaparlamentet ska avge sitt yttrande inom en tid som rådet får bestämma med hänsyn till hur brådskande ärendet är. Om inget yttrande avges inom denna tid får rådet besluta.

7. Med avvikelse från punkterna 5, 6 och 9 får rådet, när ett avtal ingås, bemyndiga förhandlaren att på unionens vägnar godkänna ändringar i avtalet om dessa ändringar enligt avtalet ska antas genom ett förenklat förfarande eller av ett organ som inrättas genom avtalet. Rådet får förena ett sådant bemyndigande med vissa särskilda villkor.

8. Under hela förfarandet ska rådet besluta med kvalificerad majoritet.

Rådet ska emellertid besluta med enhällighet om avtalet avser en fråga där enhällighet krävs för att anta en unionsakt samt för associeringsavtal och avtal som avses i artikel 188h med kandidatländerna. Rådet ska även besluta med enhällighet när det gäller avtalet om unionens anslutning till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna; beslutet om det avtalets ingående träder i kraft efter det att det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

9. Rådet ska på förslag av kommissionen eller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik anta ett beslut om tillfälligt upphävande av tillämpningen av ett avtal och om fastställande av vilka ståndpunkter som på unionens vägnar ska intas i ett organ som inrättas genom ett avtal, om detta organ ska anta akter med rättslig verkan, med undantag av sådana akter som kompletterar eller ändrar avtalets institutionella ram.

10. Europaparlamentet ska omedelbart och fullständigt informeras i alla skeden av förfarandet.

11. En medlemsstat, Europaparlamentet, rådet eller kommissionen får inhämta domstolens yttrande om huruvida ett planerat avtal är förenligt med fördragen. Om domstolen finner att så inte är fallet, kan avtalet inte träda i kraft, såvida inte avtalet eller fördragen ändras.”

174. En artikel 188o med samma lydelse som artikel 111.1–3 och 111.5 ska införas, och de två sista meningarna i punkt 1 ska utgöra

andra stycket i den punkten; texten ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 första stycket ska ersättas med följande:
”1. Med avvikelse från artikel 188n får rådet, antingen på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på rekommendation av kommissionen och efter att ha hört Europeiska centralbanken för att söka uppnå enighet i överensstämmelse med målet om prisstabilitet, ingå formella avtal om ett växelkurssystem för euron i förhållande till tredjestaters valutor. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet och i enlighet med förfarandet i punkt 3.”
I andra stycket ska orden ”på rekommendation av ECB eller kommissionen och efter att ha hört ECB för att …” ersättas med ”antingen på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på rekommendation av kommissionen och efter att ha hört Europeiska centralbanken för att …”
b) I punkt 2 ska orden ”valutor i tredje land” ersättas med ”tredjestatsvalutor”.
c) I punkt 3 första stycket första meningen ska hänvisningen till artikel 300 ersättas med en hänvisning till artikel 188n, och ordet ”stater” ska ersättas med ”tredjestater”, och andra stycket ska utgå.
d) Punkt 5 ska betecknas punkt 4.

UNIONENS FÖRBINDELSER MED INTERNATIONELLA ORGANISATIONER OCH TREDJELÄNDER SAMT UNIONENS DELEGATIONER

175. Följande avdelning VI och artiklar 188p och 188q ska införas; artikel 188p ska ersätta artiklarna 302–304:

”AVDELNING VI

UNIONENS FÖRBINDELSER MED INTERNATIONELLA ORGANISATIONER OCH TREDJELÄNDER SAMT UNIONENS DELEGATIONER

Artikel 188p

1. Unionen ska upprätta samarbete i alla lämpliga former med Förenta nationernas organ och dess fackorgan, Europarådet, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling.

Unionen ska vidare upprätthålla lämpliga förbindelser med andra internationella organisationer.

2. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och kommissionen ska se till att denna artikel genomförs.

Artikel 188q

1. Unionens delegationer i tredjeländer och vid internationella organisationer ska representera unionen.

2. Unionens delegationer ska lyda under unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. De ska verka i nära samarbete med medlemsstaternas diplomatiska och konsulära beskickningar.”

SOLIDARITETSKLAUSUL

176. Följande nya avdelning VII och nya artikel 188r ska införas:

”AVDELNING VIII

SOLIDARITETSKLAUSUL

Artikel 188r

1. Unionen och dess medlemsstater ska handla gemensamt i en anda av solidaritet om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor. Unionen ska mobilisera alla instrument som står till dess förfogande, även de militära resurser som medlemsstaterna tillhandahåller, för att

a)
– förhindra terroristhot på medlemsstaternas territorier,
– skydda de demokratiska institutionerna och civilbefolkningen från en eventuell terroristattack,

– bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en terroristattack,

b) bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor.

2. Om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor, ska de andra medlemsstaterna lämna bistånd på begäran av den drabbade medlemsstatens politiska myndigheter. Medlemsstaterna ska i detta syfte samordna sina åtgärder inom rådet.

3. Närmare bestämmelser för hur unionen ska genomföra denna solidaritetsklausul ska anges i ett beslut som antas av rådet på gemensamt förslag av kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Om detta beslut har försvarsmässiga konsekvenser, ska rådet besluta i enlighet med artikel 15b.1 i fördraget om Europeiska unionen. Europaparlamentet ska underrättas.

Rådet ska, inom ramen för denna punkt och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 207, biträdas av kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, med stöd av de strukturer som utvecklats inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken, och av den kommitté som avses i artikel 61d, vilka i förekommande fall ska lägga fram gemensamma yttranden för rådet.

4. Europeiska rådet ska, för att unionen och dess medlemsstater ska kunna handla effektivt, regelbundet utvärdera de hot som unionen utsätts för.”

INSTITUTIONELLA OCH FINANSIELLA BESTÄMMELSER

177. Femte delen ska betecknas ”SJÄTTE DELEN”, och rubriken ska ersättas med ”INSTITUTIONELLA OCH FINANSIELLA BESTÄMMELSER”.

EUROPAPARLAMENTET

178. Artikel 189 ska upphöra att gälla.

179. Artikel 190 ska ändras på följande sätt:

a) Punkterna 1, 2 och 3 ska utgå, och punkterna 4 och 5 ska betecknas punkterna 1 och 2.

b) Punkt 4, numera punkt 1, ska ändras på följande sätt:

i) I första stycket ska orden ”… ett förslag till allmänna direkta val …” ersättas med ”… ett utkast till nödvändiga bestämmelser för val av dess ledamöter genom allmänna direkta val …”.

ii) Andra stycket ska ersättas med följande:

”Rådet ska fastställa de nödvändiga bestämmelserna med enhällighet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter godkännande av Europaparlamentet, som ska besluta med en majoritet av sina ledamöter. Bestämmelserna träder i kraft efter det att de har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.”

c) I punkt 5, numera punkt 2, ska orden ”, på eget initiativ genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande,” införas efter ”Europaparlamentet skall”. Orden ”genom beslut” ska utgå.

180. I artikel 191 ska första stycket utgå; i andra stycket ska orden ”Rådet skall i enlighet med förfarandet i artikel 251” ersättas med ”Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet” och orden ”politiska partier på europeisk nivå” ersättas med ”de politiska partier på europeisk nivå som avses i artikel 8a.4 i fördraget om Europeiska unionen”.

181. I artikel 192 ska första stycket utgå; i andra stycket [ingen ändring i den svenska versionen], och följande mening ska läggas till i slutet av stycket: ”Om kommissionen inte lägger fram något förslag, ska den underrätta Europaparlamentet om skälen till detta.”

182. Artikel 193 ska ändras på följande sätt:

a) [Ingen ändring i den svenska versionen.]
b) Tredje stycket ska ersättas med följande:
”Närmare bestämmelser om utövandet av undersökningsrätten ska fastställas av Europaparlamentet på eget initiativ genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, efter rådets och kommissionens godkännande.”

183. Artikel 195 ska ändras på följande sätt:
a) I punkt 1 första stycket ska orden ”Europaparlamentet skall utse en ombudsman med befogenhet att” ersättas med ”En europeisk ombudsman, vald av Europaparlamentet, har befogenhet att”; i slutet av meningen ska orden ”… och förstainstansrätten då dessa utövar sina domstolsfunktioner” ersättas med ”… då den utövar sina domstolsfunktioner”, och följande mening ska läggas till i slutet av stycket: ”Europeiska ombudsmannen ska undersöka och rapportera om dessa klagomål.”
b) I punkt 2 första stycket ska ordet ”utses” ersättas med ”väljas”.
c) I punkt 3 ska orden ”från något organ” ersättas med ”från någon regering, någon institution, något organ eller någon byrå”.
d) I punkt 4 ska orden ”, på eget initiativ genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, …” införas efter ”Europaparlamentet”.

184. I artikel 196 andra stycket ska orden ”till extra session” ersättas med ”till extra sammanträdesperiod”; [ingen ändring i den svenska versionen].

185. Artikel 197 ska ändras på följande sätt:

a) Första stycket ska utgå.
b) Andra stycket ska ersättas med följande:
”Kommissionen får närvara vid samtliga sammanträden och ska på egen begäran få uttala sig.”
c) Fjärde stycket ska ersättas med följande:
”Europeiska rådet och rådet ska höras av Europaparlamentet på de villkor som fastställs i Europeiska rådets och rådets arbetsordningar.”

186. I artikel 198 första stycket ska ordet ”absolut” utgå.

187. I artikel 199 andra stycket ska orden ”arbetsordningens bestämmelser” ersättas med ”bestämmelserna i fördragen och arbetsordningen.”

188. I artikel 201 ska andra stycket ersättas med följande:

”Om förslaget om misstroendevotum antas med en majoritet av två tredjedelar av de avgivna rösterna och med en majoritet av Europaparlamentets ledamöter, ska kommissionens ledamöter kollektivt avgå, och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska avgå från de skyldigheter denna fullgör inom kommissionen. De ska kvarstå i sitt ämbete och fortsätta att handlägga löpande ärenden till dess att de har ersatts i enlighet med artikel 9d i fördraget om Europeiska unionen. I så fall ska mandattiden för de kommissionsledamöter som utses att ersätta dem löpa ut samma dag som mandattiden skulle ha löpt ut för de kommissionsledamöter som har tvingats att kollektivt avgå.”

EUROPEISKA RÅDET

189. Följande nya avsnitt 1a och nya artiklar 201a och 201b ska införas:

”AVSNITT 1 A

EUROPEISKA RÅDET

Artikel 201a

1. Ingen medlem av Europeiska rådet får vid omröstning företräda mer än en annan medlem.

Artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i det här fördraget ska tillämpas på Europeiska rådet när det fattar beslut med kvalificerad majoritet. När Europeiska rådet beslutar genom omröstning, får dess ordförande och kommissionens ordförande inte delta i omröstningen.

Att personligen närvarande eller företrädda medlemmar avstår från att rösta hindrar inte

att beslut som kräver enhällighet antas av Europeiska rådet.

2. Europaparlamentets ordförande kan av Europeiska rådet inbjudas att höras.

3. Europeiska rådet ska besluta med enkel majoritet i procedurfrågor och när det antar sin arbetsordning.

4. Europeiska rådet ska biträdas av rådets generalsekretariat.

Artikel 201b

Europeiska rådet ska med kvalificerad majoritet anta

a) ett beslut om fastställande av förteckningen över andra rådskonstellationer än allmänna frågor och utrikes frågor i enlighet med artikel 9c.6 i fördraget om Europeiska unionen,
b) ett beslut om ordförandeskapet för andra rådskonstellationer än utrikes frågor i enlighet med artikel 9c.9 i fördraget om Europeiska unionen.”

RÅDET

190. Artiklarna 202 och 203 ska upphöra att gälla.

191. Artikel 205 ska ändras på följande sätt:

a) Punkterna 1 och 2 ska ersättas med följande:
”1. För beslut som kräver enkel majoritet ska rådet besluta med en majoritet av sina medlemmar.
2. När rådet inte beslutar på förslag av kommissionen eller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, ska kvalificerad majoritet, med avvikelse från artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen, från och med den 1 november 2014 och med förbehåll för de bestämmelser som fastställs i protokollet om övergångsbestämmelser, definieras som minst 72 % av rådets medlemmar, vilka ska företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av unionens befolkning.
3. Från och med den 1 november 2014, och med förbehåll för de bestämmelser som fastställs i protokollet om övergångsbestämmelser, ska kvalificerad majoritet i de fall då, med tillämpning av fördragen, inte samtliga rådsmedlemmar deltar i omröstningen definieras på följande sätt:
a) Kvalificerad majoritet ska definieras som minst 55 % av de rådsmedlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.
En blockerande minoritet ska minst omfatta det lägsta antal rådsmedlemmar som företräder mer än 35 % av befolkningen i de deltagande medlemsstaterna, plus en medlem; i annat fall ska kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.
b) När rådet inte beslutar på förslag av kommissionen eller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, ska kvalificerad majoritet, med avvikelse från led a, definieras som minst 72 % av de rådsmedlemmar som företräder de deltagande medlemsstaterna och omfatta minst 65 % av befolkningen i dessa stater.”
b) Punkt 4 ska utgå, och punkt 3 ska betecknas punkt 4.

192. Artikel 207 ska ersättas med följande:

”Artikel 207

1. En kommitté som består av ständiga representanter för medlemsstaternas regeringar ska ansvara för att förbereda rådets arbete och för att utföra de uppdrag som rådet ger den. Kommittén får anta beslut i procedurfrågor i de fall som anges i rådets arbetsordning.

2. Rådet ska biträdas av ett generalsekretariat, som ska lyda under en generalsekreterare som utses av rådet.

Rådet ska besluta med enkel majoritet om generalsekretariatets organisation.

3. Rådet ska besluta med enkel majoritet i procedurfrågor och när det antar sin arbetsordning.”

193. I artikel 208 ska följande mening läggas till i slutet: ”Om kommissionen inte lägger fram något förslag, ska den underrätta rådet om skälen till detta.”

194. I artikel 209 ska orden ”efter yttrande från” ersättas med ”efter att ha hört”.

195. Artikel 210 ska ersättas med följande:

”Artikel 210

Rådet ska fastställa löner, arvoden och pensioner för Europeiska rådets ordförande, kommissionens ordförande, unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, kommissionens ledamöter, ordförande, ledamöter och justitiesekreterare vid Europeiska unionens domstol samt rådets generalsekreterare. Rådet ska också fastställa alla betalningar som utgår i stället för sådan ersättning.”

KOMMISSIONEN

196. Artikel 211 ska upphöra att gälla. En artikel 211a ska införas:

”Artikel 211a

I enlighet med artikel 9d.5 i fördraget om Europeiska unionen ska kommissionens ledamöter utses genom ett system med rotation som ska fastställas med enhällighet av Europeiska rådet och grundas på följande principer:

a) Medlemsstaterna ska behandlas fullständigt jämlikt när det fastställs i vilken ordning och hur länge deras medborgare ska vara ledamöter av kommissionen; skillnaden mellan det totala antalet mandatperioder för medborgare från två givna medlemsstater får därför aldrig överstiga ett.

b) Om inte annat följer av led a, ska var och en av de på varandra följande kommissionerna ha en sådan sammansättning att det på ett tillfredsställande sätt speglar samtliga medlemsstaters demografiska och geografiska spridning.”

197. Artikel 212 ska ersätta artikel 218.2.

198. I artikel 213 ska punkt 1 utgå, och punkt 2 ska vara onumrerad; de två första styckena ska slås samman och ha följande lydelse:

”Kommissionens ledamöter ska avhålla sig från varje handling som är oförenlig med deras skyldigheter. Medlemsstaterna ska respektera deras oberoende och inte söka påverka dem när de utför sina uppgifter.”

199. Artikel 214 ska upphöra att gälla.

200. Artikel 215 ska ändras på följande sätt:

a) Andra stycket ska ersättas med följande två stycken:

”För den entledigade, avsatta eller avlidna kommissionsledamotens återstående mandattid ska rådet, i samförstånd med kommissionens ordförande och efter att ha hört Europaparlamentet samt i enlighet med kriterierna i artikel 9d.3 andra stycket i fördraget om Europeiska unionen, till ny ledamot utse en ersättare av samma nationalitet.

Rådet får med enhällighet på förslag av kommissionens ordförande besluta att en ersättare inte behöver utses, särskilt om återstoden av ledamotens mandattid är kort.”

b) Följande nya femte stycke ska införas:

”Om unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik begär sitt entledigande, avsätts eller avlider, ska en ersättare utses för återstoden av hans eller hennes mandattid i enlighet med artikel 9e.1 i fördraget om Europeiska unionen.”

c) Sista stycket ska ersättas med följande:

”Om samtliga kommissionsledamöter begär sitt entledigande, ska de kvarstå i ämbetet och fortsätta att handlägga löpande ärenden till dess att ersättare har utsetts för återstoden av mandatperioden i enlighet med artikel 9d i fördraget om Europeiska unionen.”

201. I artikel 217 ska punkterna 1, 3 och 4 utgå, och punkt 2 ska vara onumrerad. Den första meningen ska ersättas med följande: ”Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 9e.4 i fördraget om Europeiska unionen ska kommissionens olika ansvarsområden struktureras och fördelas mellan dess leda-

möter av dess ordförande, i enlighet med artikel 9d.6 i det fördraget.”

202. I artikel 218 ska punkt 1 utgå; punkt 2 ska betecknas punkt 1, och orden ”enligt detta fördrag” ska utgå; en punkt 2 med samma lydelse som artikel 212 ska införas.

203. I artikel 219 första stycket ska orden ”av det antal ledamöter som anges i artikel 213” ersättas med ”av sina ledamöter”, och andra stycket ska ersättas med ”I arbetsordningen ska det anges när beslutförhet föreligger.”.

DOMSTOLEN

204. Rubriken till avsnitt 4 ska lyda ”EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL”.

205. Artikel 220 ska upphöra att gälla.

206. I artikel 221 ska första stycket utgå.

207. I artikel 223 ska orden ”… efter det att den kommitté som föreskrivs i artikel 224a har hörts” läggas till i slutet av första stycket.

208. I artikel 224 första stycket ska första meningen utgå, och orden ”vid tribunalen” ska införas efter ”Antalet domare …”. I andra stycket ska orden ”… efter det att den kommitté som föreskrivs i artikel 224a har hörts” läggas till i slutet av andra meningen.

209. Följande nya artikel 224a ska införas:

”Artikel 224a

En kommitté ska inrättas med uppgift att avge yttrande om kandidaternas lämplighet att utöva ämbetena som domare och generaladvokat i domstolen och tribunalen innan medlemsstaternas regeringar ombesörjer utnämningarna i enlighet med artiklarna 223 och 224.

Kommittén ska bestå av sju personer utsedda bland före detta ledamöter av domstolen och tribunalen, ledamöter av nationella högsta domstolar och jurister med allmänt erkända kvalifikationer, varav en ska föreslås av Europaparlamentet. Rådet ska anta ett beslut som fastställer reglerna för kommitténs arbetssätt och ett beslut där dess ledamöter utses. Rådet ska besluta på initiativ av domstolens ordförande.”

210. I artikel 225.1 första stycket första meningen ska orden ”… som åvilar en särskild rättsinstans och de …” ersättas med ”… som åvilar en specialdomstol som inrättas i enlighet med artikel 225 a och de …”, och i artikel 225.2 första stycket ska orden ”rättsinstanser som upprättas enligt artikel 225a” ersättas med ”rättsinstanserna”.

211. Artikel 225a ska ändras på följande sätt:

a) Första stycket ska ersättas med följande:
”Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet inrätta specialdomstolar som är knutna till tribunalen och som har till uppgift att i första instans pröva och avgöra vissa grupper av ärenden på särskilda områden. Europaparlamentet och rådet ska besluta genom förordningar, antingen på förslag av kommissionen och efter att ha hört domstolen eller på begäran av domstolen och efter att ha hört kommissionen.”

b) I andra stycket ska ordet ”beslutet” ersättas med ”förordningen” och ordet ”rättsinstansens” ersättas med ”tribunalens”.

c) I tredje stycket ska orden ”beslutet om upprättande av rättsinstansen” ersättas med ”förordningen om upprättande av specialdomstolen”.

d) I sjätte stycket ska ordet ”beslutet” ersättas med ”förordningen” och följande mening läggas till i slutet: ”Avdelning I i stadgan för Europeiska unionens domstol och artikel 64 i denna ska under alla omständigheter tillämpas på specialdomstolarna.”

212. Artikel 228 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 2 ska första och andra styckena ersättas med följande text som ska utgöra första stycket:
”2. Om kommissionen anser att den berörda medlemsstaten inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa domstolens dom, får kommissionen, efter att ha gett staten till-

fälle att framföra sina synpunkter, väcka talan vid Europeiska unionens domstol. Därvid ska kommissionen ange det standardbelopp eller vite som den med hänsyn till omständigheterna anser det lämpligt att den berörda medlemsstaten ska betala."

[Ingen ändring i den svenska versionen.]

b) Följande nya punkt 3 ska läggas till:

"3. Om kommissionen för ett ärende vidare till domstolen i enlighet med artikel 226 därför att den anser att den berörda medlemsstaten inte har uppfyllt sin skyldighet att underrätta om åtgärder för införlivande av ett direktiv som antagits i enlighet med ett lagstiftningsförfarande, får kommissionen, om den anser det lämpligt, ange det standardbelopp eller vite som denna stat ska betala och som kommissionen anser lämpligt med hänsyn till omständigheterna.

Om domstolen fastställer underlåtenheten, kan den ålägga den berörda medlemsstaten att betala ett standardbelopp eller vite som inte är högre än det belopp som kommissionen har angett. Skyldigheten att betala får verkan den dag som anges i domstolens dom."

213. I artikel 229a ska orden "… rådet enhälligt, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, …" ersättas med "… rådet, med enhällighet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet, …", och orden "gemenskapsrättigheter avseende industriellt rättsskydd" ska ersättas med "europeiska immateriella rättigheter". Sista meningen ska ersättas med följande: "Bestämmelserna träder i kraft efter det att de har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser."

214. Artikel 230 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket ska orden "… de rättsakter som antas av Europaparlamentet och rådet gemensamt, …" ersättas med "sådana lagstiftningsakter som antas", orden "och av Europeiska rådet" ska införas efter "Europaparlamentet" i slutet av stycket, [ingen ändring i den svenska versionen], och följande mening ska läggas till i slutet: "Den ska även granska lagenligheten av sådana akter antagna av unionens organ eller byråer som är avsedda att ha rättsverkan i förhållande till tredje man."

b) I tredje stycket ska orden "… som revisionsrätten eller ECB …" ersättas med "… som revisionsrätten, Europeiska centralbanken eller Regionkommittén ...".

c) Fjärde stycket ska ersättas med följande:

"Alla fysiska eller juridiska personer får på de villkor som anges i första och andra styckena väcka talan mot en akt som är riktad till dem eller som direkt och personligen berör dem samt mot en regleringsakt som direkt berör dem och som inte medför genomförandeåtgärder."

d) Följande nya femte stycke ska införas, och nuvarande femte stycket blir sjätte stycket:

"I de akter genom vilka unionens organ och byråer inrättas kan särskilda villkor och former föreskrivas för talan som väcks av fysiska eller juridiska personer mot akter som antas av dessa organ eller byråer och som ska ha rättsverkan i förhållande till dem."

215. I artikel 231 ska andra stycket ersättas med följande: "Domstolen ska dock, om den anser det nödvändigt, ange vilka verkningar av den ogiltigförklarade akten som ska betraktas som bestående."

216. Artikel 232 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket ska orden "rådet eller kommissionen" ersättas med "Europeiska rådet, rådet, kommissionen eller Europeiska centralbanken", och följande mening ska läggas till i slutet av stycket: "Denna artikel ska på samma villkor tillämpas på de av unionens organ och byråer som underlåter att vidta åtgärder."

b) I tredje stycket ska orden "eller byråer eller något av dess organ" införas efter "gemenskapens institutioner".

c) Fjärde stycket ska utgå.

217. I artikel 233 första stycket ska orden "eller de institutioner" ersättas med "institution, det organ eller den byrå", och [ingen ändring i den svenska versionen]; tredje stycket ska utgå.

218. I artikel 234 första stycket led b ska orden ”och av BCE” utgå liksom ledet c. Följande stycke ska läggas till i slutet av artikeln: ”Om en sådan fråga uppkommer i ett ärende vid en domstol i en medlemsstat i fråga om en frihetsberövad person, ska domstolen meddela sitt avgörande så snart som möjligt.”

219. I artikel 235 ska hänvisningen till artikel 288 andra stycket ersättas med en hänvisning till artikel 288 andra och tredje styckena.

220. Följande nya artikel 235a ska införas:

”Artikel 235a

Domstolen är behörig att besluta om lagenligheten av en akt som antas av Europeiska rådet eller rådet i enlighet med artikel 7 i fördraget om Europeiska unionen endast på begäran av den medlemsstat som är föremål för ett fastställande av Europeiska rådet eller rådet och endast när det gäller iakttagandet av de regler som avser förfarandet i den artikeln.

Denna begäran ska inlämnas inom en månad från och med nämnda fastställande. Domstolen ska besluta inom en månad från begäran.”

221. I artikel 236 ska orden ”… i tjänsteföreskrifterna eller som följer av anställningsvillkoren.” ersättas med ”… i tjänsteföreskrifterna för unionens tjänstemän och de anställningsvillkor som gäller för unionens övriga anställda.”.

222. I artikel 237d andra meningen, ska ordet ”ECB-rådet” ersättas med ”Europeiska centralbankens råd”.

223. Följande två nya artiklar 240a och 240b ska införas:

”Artikel 240a

Europeiska unionens domstol är inte behörig med avseende på bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken eller med avseende på akter som antas på grundval av dessa bestämmelser.

Domstolen är dock behörig att kontrollera att artikel 25b i fördraget om Europeiska unionen följs och att pröva talan, utformad enligt artikel 230 fjärde stycket i det här fördraget om kontroll av lagenligheten av beslut om sådana restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer som rådet har antagit på grundval av avdelning V kapitel 2 i fördraget om Europeiska unionen.

Artikel 240b

När Europeiska unionens domstol utövar sina befogenheter med avseende på bestämmelserna i tredje delen avdelning IV kapitlen 4 och 5 om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, är den inte behörig att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat eller av medlemsstaternas utövning av sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.”

224. Artikel 241 ska ersättas med följande:

”Artikel 241

Även om den frist som anges i artikel 230 femte stycket har löpt ut, får parterna i en tvist om en akt med allmän giltighet som antagits av någon av unionens institutioner eller byråer eller något av dess organ, med stöd av artikel 230 andra stycket inför Europeiska unionens domstol göra gällande att akten inte ska tillämpas.”

225. [Ingen ändring i den svenska versionen.]

226. I artikel 245 ska andra stycket ersättas med följande:

”Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ändra bestämmelserna i stadgan, med undantag av avdelning I och artikel 64 i denna. Europaparlamentet och rådet ska besluta antingen på begäran av domstolen och efter att ha hört kommissionen, eller på förslag av kommissionen och efter att ha hört domstolen.”

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

227. Följande avsnitt 4a och artikel 245a ska införas:

”AVSNITT 4.A

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

Artikel 245a

1. Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna ska utgöra Europeiska centralbankssystemet (ECBS). Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna i de medlemsstater som har euron som valuta, vilka utgör Eurosystemet, ska föra unionens monetära politik.

2. ECBS ska styras av Europeiska centralbankens beslutande organ. Huvudmålet för ECBS ska vara att upprätthålla prisstabilitet. Utan att åsidosätta detta mål ska det stödja den allmänna ekonomiska politiken inom unionen för att bidra till att förverkliga unionens mål.

3. Europeiska centralbanken är en juridisk person. Endast banken får tillåta utgivning av euron. Den ska vara oavhängig när den utövar sina befogenheter och förvaltar sin ekonomi. Unionens institutioner, organ och byråer samt medlemsstaternas regeringar ska respektera denna oavhängighet.

4. Europeiska centralbanken ska besluta om de åtgärder som krävs för att den ska kunna utföra sina uppgifter i enlighet med artiklarna 105–111a och 115c och på de villkor som fastställs i stadgan för ECBS och ECB. I enlighet med nämnda artiklar ska de medlemsstater som inte har euron som valuta, liksom deras centralbanker, behålla sina befogenheter på det monetära området.

5. Inom området för sina befogenheter ska Europeiska centralbanken höras om varje utkast till unionsakt samt om varje utkast till rättsregler på nationell nivå, och den får avge yttranden.”

228. En artikel 245b med samma lydelse som artikel 112 ska införas; texten ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska orden ”i medlemsstater som har euron som valuta” införas efter ”… nationella centralbankerna”.

b) I punkt 2 ska nuvarande led a utgöra första stycket, och de tre styckena i nuvarande led b ska utgöra andra, tredje och fjärde styckena i punkten; i andra stycket ska orden ”… utses genom överenskommelse mellan medlemsstaternas regeringar på stats- eller regeringschefsnivå” ersättas med ”… utses av Europeiska rådet, som ska besluta med kvalificerad majoritet,”.

229. En artikel 245c med samma lydelse som artikel 113 ska införas.

REVISIONSRÄTTEN

230. I artikel 246 ska ordet ”räkenskaperna” ersättas med ”unionens räkenskaper”, och följande nya stycke ska införas som ett andra stycke:

”Den ska bestå av en medborgare från varje medlemsstat. Dess ledamöter ska i unionens allmänna intresse fullgöra sina skyldigheter under full oavhängighet.”

231. Artikel 247 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 och punkt 4 första stycket ska utgå. Punkterna 2–9 ska betecknas punkterna 1–8.

b) I punkt 2, numera punkt 1, ska ordet ”länder” ersättas med ”stater”.

c) I punkt 4, numera punkt 3, andra stycket första meningen ska ordet ”de” ersättas med ”revisionsrättens ledamöter”.

232. I artikel 248.1 första stycket ska ordet ”organ” ersättas med ”organ eller byrå”, och ordet ”organet” ska ersättas med ”organet eller byrån”.

UNIONENS RÄTTSAKTER

233. Rubriken till kapitel 2 ska ersättas med följande rubrik ”UNIONENS RÄTTSAKTER, FÖRFARANDEN FÖR ANTAGANDE OCH ANDRA BESTÄMMELSER”.

234. Ett avsnitt 1 ska införas före artikel 249:

”AVSNITT 1

UNIONENS RÄTTSAKTER”

235. Artikel 249 ska ändras på följande sätt:

a) Första stycket ska ersättas med följande:
”När institutionerna utövar unionens befogenheter ska de anta förordningar, direktiv, beslut, rekommendationer och yttranden.”
b) Fjärde stycket ska ersättas med följande:
”Ett beslut är till alla delar bindande. Om ett beslut anger till vem eller vilka det riktar sig, är det bindande endast för dessa.”

236. Följande nya artiklar 249a–249d ska införas:

”Artikel 249a

1. Det ordinarie lagstiftningsförfarandet består i att Europaparlamentet och rådet på förslag av kommissionen gemensamt antar en förordning, ett direktiv eller ett beslut. Detta förfarande definieras i artikel 251.

2. I de särskilda fall som anges i fördragen ska ett särskilt lagstiftningsförfarande bestå i att Europaparlamentet med medverkan av rådet, eller rådet med medverkan av Europaparlamentet, antar en förordning, ett direktiv eller ett beslut.

3. De rättsakter som antas i enlighet med ett lagstiftningsförfarande utgör lagstiftningsakter.

4. I de särskilda fall som anges i fördragen kan lagstiftningsakter antas på initiativ av en grupp medlemsstater eller Europaparlamentet, på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på begäran av domstolen eller Europeiska investeringsbanken.

Artikel 249b

1. Genom en lagstiftningsakt kan det till kommissionen delegeras befogenhet att anta akter med allmän räckvidd som inte är lagstiftningsakter och som kompletterar eller ändrar vissa icke väsentliga delar av lagstiftningsakten.

Mål, innehåll, omfattning och varaktighet för delegeringen av befogenhet ska uttryckligen avgränsas i lagstiftningsakterna. De väsentliga delarna av ett område ska förbehållas lagstiftningsakterna och får därför inte bli föremål för delegering av befogenhet.

2. Lagstiftningsakterna ska uttryckligen fastställa de villkor som ska gälla för delegeringen; dessa villkor kan vara följande:

a) Europaparlamentet eller rådet får besluta att återkalla delegeringen.
b) Den delegerade akten får träda i kraft endast om Europaparlamentet eller rådet inte har gjort några invändningar inom den tidsfrist som anges i lagstiftningsakten.

Vid tillämpning av leden a och b ska Europaparlamentet besluta med en majoritet av sina ledamöter och rådet besluta med kvalificerad majoritet.

3. Adjektivet ’delegerad’ ska införas i rubriken till delegerade akter.

Artikel 249c

1. Medlemsstaterna ska vidta alla nationella lagstiftningsåtgärder som är nödvändiga för att genomföra unionens rättsligt bindande akter.

2. Om enhetliga villkor för genomförande av unionens rättsligt bindande akter krävs, ska kommissionen eller, i särskilda vederbörligen motiverade fall och i de fall som anges i artiklarna 11 och 13 i fördraget om Europeiska unionen, rådet tilldelas genomförandebefogenheter genom dessa akter.

3. Vid tillämpning av punkt 2 ska Europaparlamentet och rådet, genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, i förväg fastställa allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter.

4. Ordet 'genomförande' ska införas i rubriken till genomförandeakterna.

Artikel 249d

Rådet ska anta rekommendationer. Det ska besluta på förslag av kommissionen i samtliga fall där fördragen föreskriver att rådet ska anta akter på förslag av kommissionen. Rådet ska besluta med enhällighet på de områden där enhällighet krävs för antagandet av en unionsakt. Kommissionen ska anta rekommendationer, vilket även gäller Europeiska centralbanken i de särskilda fall som anges i fördragen."

FÖRFARANDEN FÖR ANTAGANDE AV AKTER OCH ANDRA BESTÄMMELSER

237. Ett avsnitt 2 med rubriken "FÖRFARANDEN FÖR ANTAGANDE AV AKTER OCH ANDRA BESTÄMMELSER" ska införas före artikel 250.

238. Artikel 250.1 ska ersättas med följande:

"1. När rådet i enlighet med fördragen beslutar på förslag av kommissionen krävs enhällighet för att rådet ska kunna ändra förslaget, utom i de fall som avses i artiklarna 251.10, 251.13, 268, 270a, 272 och 273 andra stycket."

239. Artikel 251 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska orden "till denna artikel" ersättas med "till det ordinarie lagstiftningsförfarandet".

b) Punkt 2 andra och tredje styckena samt punkterna 3–7 ska ersättas med följande:

"Första behandlingen

3. Europaparlamentet ska anta sin ståndpunkt vid första behandlingen och översända den till rådet.

4. Om rådet godkänner Europaparlamentets ståndpunkt, är akten i fråga antagen i den lydelse som motsvarar Europaparlamentets ståndpunkt.

5. Om rådet inte godkänner Europaparlamentets ståndpunkt, ska det anta sin ståndpunkt vid första behandlingen och översända den till Europaparlamentet.

6. Rådet ska lämna Europaparlamentet en fullständig redogörelse för de skäl som ledde till att rådet antog sin ståndpunkt vid första behandlingen. Kommissionen ska lämna Europaparlamentet en fullständig redogörelse för sin ståndpunkt.

Andra behandlingen

7. Om Europaparlamentet inom tre månader efter detta översändande

a) godkänner rådets ståndpunkt vid första behandlingen, eller inte har beslutat något, ska akten i fråga anses som antagen i den lydelse som motsvarar rådets ståndpunkt,

b) med en majoritet av sina ledamöter avvisar rådets ståndpunkt vid första behandlingen, ska den föreslagna akten anses som icke antagen,

c) med en majoritet av sina ledamöter föreslår ändringar i rådets ståndpunkt vid första behandlingen, ska den ändrade texten översändas till rådet och kommissionen; kommissionen ska yttra sig över ändringarna.

8. Om rådet inom tre månader efter det att Europaparlamentets ändringar har mottagits, med kvalificerad majoritet

a) godkänner samtliga ändringar, ska akten i fråga anses som antagen,

b) inte godkänner samtliga ändringar, ska rådets ordförande i samförstånd med Europaparlamentets ordförande inom sex veckor sammankalla förlikningskommittén.

9. Rådet ska besluta med enhällighet om de ändringar som kommissionen har avstyrkt.

Förlikning

10. Förlikningskommittén, som ska bestå av rådets medlemmar eller företrädare för dessa och lika många företrädare för Europaparlamentet, ska ha till uppgift att, med en kvalificerad majoritet av rådets medlemmar eller företrädarna för dessa och en majoritet av de medlemmar som företräder Europaparlamentet, uppnå enighet om ett gemensamt utkast inom sex veckor efter det att den har sammankallats, på grundval av Europaparlamentets och rådets ståndpunkter vid andra behandlingen.

11. Kommissionen ska delta i förlikningskommitténs arbete och ta alla nödvändiga initiativ för att närma Europaparlamentets och rådets ståndpunkter till varandra.

12. Om förlikningskommittén inom sex veckor efter det att den har sammankallats inte godkänner ett gemensamt utkast, ska den föreslagna akten anses som icke antagen.

Tredje behandlingen

13. Om förlikningskommittén inom denna tid godkänner ett gemensamt utkast, ska Europaparlamentet och rådet var för sig ha sex veckor på sig från detta godkännande för att anta akten i fråga i enlighet med utkastet; Europaparlamentet ska därvid besluta med en majoritet av de avgivna rösterna och rådet med kvalificerad majoritet. Om så inte sker, ska den föreslagna akten anses som icke antagen.

14. De tidsfrister på tre månader respektive sex veckor som anges i denna artikel ska på Europaparlamentets eller rådets initiativ förlängas med högst en månad respektive två veckor.

Särskilda bestämmelser

15. Om en lagstiftningsakt i de fall som anges i fördragen är föremål för det ordinarie lagstiftningsförfarandet på initiativ av en grupp medlemsstater, på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på begäran av domstolen, ska punkt 2, punkt 6 andra meningen och punkt 9 inte tillämpas.

I dessa fall ska Europaparlamentet och rådet till kommissionen översända utkastet till akt tillsammans med sina ståndpunkter vid första och andra behandlingen. Europaparlamentet eller rådet kan när som helst under förfarandet inhämta kommissionens yttrande, vilket kommissionen också kan avge på eget initiativ. Om den bedömer att det är nödvändigt, kan den också delta i förlikningskommittén i enlighet med punkt 11.”

240. Artikel 252 ska upphöra att gälla. En ny artikel 252a ska införas:

”Artikel 252a

Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska samråda och i samförstånd reglera formerna för sitt samarbete. I detta syfte får de med beaktande av fördragen ingå interinstitutionella avtal som kan vara bindande.”

241. Artikel 253 ska ersättas med följande:

”Artikel 253

Om fördragen inte anger vilken typ av akt som ska antas, ska institutionerna välja typ av akt i varje enskilt fall, med beaktande av tillämpliga förfaranden och proportionalitetsprincipen.

Rättsakter ska motiveras och innehålla en hänvisning till de förslag, initiativ, rekommendationer, framställningar eller yttranden som föreskrivs i fördragen.

När ett utkast till lagstiftningsakt läggs fram för Europaparlamentet och rådet, ska dessa avstå från att anta akter som inte anges i det lagstiftningsförfarande som är tillämpligt på det berörda området.”

242. Artikel 254 ska ersättas med följande:

”Artikel 254

1. Lagstiftningsakter som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska undertecknas av Europaparlamentets ordförande och rådets ordförande.

Lagstiftningsakter som antas i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande ska under-

tecknas av ordföranden för den institution som har antagit dem.

Lagstiftningsakterna ska offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning. De ska träda i kraft den dag som anges i dem eller, om det inte anges någon dag, den tjugonde dagen efter offentliggörandet.

2. Icke-lagstiftningsakter som antas i form av förordningar, direktiv och sådana beslut som inte anger till vem eller vilka de riktar sig ska undertecknas av ordföranden för den institution som har antagit dem.

Förordningar och direktiv som riktar sig till samtliga medlemsstater samt sådana beslut som inte anger till vem eller vilka de riktar sig ska offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning. De ska träda i kraft den dag som anges i akterna eller, om det inte anges någon dag, den tjugonde dagen efter offentliggörandet.

Övriga direktiv samt sådana beslut som anger till vem eller vilka de riktar sig ska delges den eller dem som de riktar sig till och får verkan genom denna delgivning.”

243. Följande nya artikel 254a ska införas:

”Artikel 254a

1. När unionens institutioner, organ och byråer fullgör sina uppgifter ska de stödja sig på en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration.

2. Med beaktande av de tjänsteföreskrifter och anställningsvillkor som har antagits på grundval av artikel 283 ska Europaparlamentet och rådet genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa bestämmelser för detta ändamål.”

244. Artikel 255 ska betecknas artikel 16a; texten ska ändras enligt punkt 28 ovan.

245. I artikel 256 första stycket ska orden ”Beslut av rådet eller kommissionen som medför …” ersättas med ”Akter antagna av rådet, kommissionen eller Europeiska centralbanken som medför …”.

RÅDGIVANDE ORGAN

246. Följande nya kapitel 3 och följande artikel 256a ska införas; kapitlen 3 och 4 ska betecknas avsnitten 1 och 2, och kapitel 5 ska betecknas kapitel 4.

”KAPITEL 3

UNIONENS RÅDGIVANDE ORGAN

Artikel 256a

1. Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska bistås av en ekonomisk och social kommitté och en regionkommitté, vilka ska ha rådgivande funktioner.

2. Ekonomiska och sociala kommittén ska bestå av företrädare för organisationer för arbetsgivare, löntagare och andra företrädare för det civila samhället, särskilt inom socioekonomiska, medborgerliga områden och fackområden samt kulturella områden.

3. Regionkommittén ska bestå av företrädare för regionala och lokala organ som antingen har valts till ett regionalt eller lokalt organ eller är politiskt ansvariga inför en vald församling.

4. Ekonomiska och sociala kommitténs och Regionkommitténs ledamöter ska inte bindas av några instruktioner. De ska i unionens allmänna intresse fullgöra sina skyldigheter under full oavhängighet.

5. Reglerna i punkterna 2 och 3 för hur dessa kommittéer ska vara sammansatta ska regelbundet ses över av rådet med hänsyn till den ekonomiska, sociala och demografiska utvecklingen inom unionen. Rådet ska på förslag av kommissionen anta beslut för detta ändamål.”

EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

247. Artiklarna 257 och 261 ska upphöra att gälla.

248. I artikel 258 ska andra och tredje styckena ersättas med följande stycke:

”Kommitténs sammansättning ska fastställas i ett beslut som antas av rådet med enhällighet på förslag av kommissionen.”

249. Artikel 259 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska första meningen ersättas med följande mening: ”Kommitténs ledamöter ska utses för en tid av fem år.”
b) Punkt 2 ska ersättas med följande:
”2. Rådet ska besluta efter att ha hört kommissionen. Det får inhämta synpunkter från europeiska organisationer som representerar olika ekonomiska och sociala sektorer, eller det civila samhället, som berörs av unionens verksamhet.”

250. I artikel 260 första stycket ska orden ”två år” ersättas med ”två och ett halvt år”, och i tredje stycket ska ordet ”Europaparlamentet,” införas före ”rådet”.

251. Artikel 262 ska ändras på följande sätt:

a) Ett omnämnande av Europaparlamentet ska införas före omnämnandet av rådet i första, andra och tredje styckena.
b) [Ingen ändring i den svenska versionen.]
c) I tredje stycket ska orden ”och facksektionernas yttranden” ersättas med ”yttrande”.
d) Fjärde stycket ska utgå.

REGIONKOMMITTÉN

252. Artikel 263 ska ändras på följande sätt:

a) Första stycket ska utgå.
b) Tredje stycket, numera andra stycket, ska ersättas med följande:
”Kommitténs sammansättning ska fastställas i ett beslut som antas av rådet med enhällighet på förslag av kommissionen.”
c) I fjärde stycket, numera tredje stycket, första meningen ska orden ”på förslag av respektive medlemsstater” utgå, och ordet ”fyra” ska ersättas med ”fem”; i fjärde meningen ska orden ”första stycket” ersättas med ”artikel 256a.3”.
d) Sista stycket ska utgå.

253. I artikel 264 första stycket ska orden ”två år” ersättas med ”två och ett halvt år”, och i tredje stycket ska ordet ”Europaparlamentet,” införas före ”rådet”.

254. Artikel 265 ska ändras på följande sätt:

a) Ett omnämnande av Europaparlamentet ska införas före omnämnandet av rådet i första, andra, tredje och sista styckena.
b) I första stycket ska ordet ”båda” utgå.
c) Fjärde stycket ska utgå.

EUROPEISKA INVESTERINGSBANKEN

255. I artikel 266 tredje stycket ska orden ”på begäran av kommissionen” ersättas med ”på förslag av kommissionen”, orden ”i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande” ska införas efter ”enhällighet”, och orden ”artiklarna 4, 11, 12 och 18.5 i” ska utgå.

256. I artikel 267b [ingen ändring i den svenska versionen], och orden ”det gradvisa upprättandet av den gemensamma marknaden” ska ersättas med ”den inre marknadens upprättande eller funktion”.

FINANSIELLA BESTÄMMELSER

257. Artikel 268 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket ska orden ”…, inbegripet de som hänför sig till Europeiska socialfonden, …” utgå, och de tre styckena ska betecknas punkt 1.
b) Andra stycket ska ersättas med följande:
”Unionens årliga budget ska fastställas av Europaparlamentet och rådet i enlighet med artikel 272.”
c) Följande nya punkter 2–6 ska läggas till:
”2. De utgifter som tas upp i budgeten ska beviljas för ett budgetår i enlighet med den förordning som avses i artikel 279.

3. För verkställighet av de utgifter som tas upp i budgeten krävs det att en rättsligt bindande unionsakt först antas som ger en rättslig grund för unionens åtgärd och för verkställighet av motsvarande utgift i enlighet med den förordning som avses i artikel 279, med förbehåll för undantag som anges i denna.

4. För att budgetdisciplinen ska kunna upprätthållas får unionen inte anta akter som kan medföra betydande konsekvenser för budgeten, utan att avge en försäkran om att de utgifter som blir en följd av dessa akter kan finansieras inom ramen för unionens egna medel och med iakttagande av den fleråriga budgetram som avses i artikel 270a.

5. Budgeten ska genomföras i överensstämmelse med principen om en sund ekonomisk förvaltning. Medlemsstaterna och unionen ska samarbeta med varandra för att de anslag som tagits upp i budgeten ska användas i överensstämmelse med denna princip.

6. Unionen och medlemsstaterna ska i enlighet med artikel 280 bekämpa bedrägerier och all annan olaglig verksamhet som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen.”

UNIONENS EGNA MEDEL

258. Ett kapitel 1 med rubriken ”UNIONENS EGNA MEDEL” ska införas före artikel 269.

259. Artikel 269 ska ändras på följande sätt:

a) Följande nya första stycke ska införas:

”Unionen ska se till att den har nödvändiga medel för att nå sina mål och genomföra sin politik.”

b) Sista stycket ska ersättas med följande två stycken:

”Rådet ska, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet, anta ett beslut med bestämmelser om systemet för unionens egna medel. Inom ramen för detta kan nya kategorier av egna medel inrättas eller en befintlig kategori upphävas. Beslutet träder i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Rådet ska genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande fastställa genomförandebestämmelser för systemet med unionens egna medel i den mån som detta föreskrivs i det beslut som antagits på grundval av tredje stycket. Rådet ska besluta efter Europaparlamentets godkännande.”

260. Artikel 270 ska upphöra att gälla.

FLERÅRIG BUDGETRAM

261. Följande nya kapitel 2 och nya artikel 270a ska införas:

”KAPITEL 2

FLERÅRIG BUDGETRAM

Artikel 270a

1. Den fleråriga budgetramen syftar till att säkerställa en regelbunden utveckling av unionens utgifter inom gränserna för dess egna medel.

Den ska fastställas för en period på minst fem år.

Unionens årliga budget ska respektera den fleråriga budgetramen.

2. Rådet ska i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande anta en förordning om fastställande av den fleråriga budgetramen. Rådet ska besluta med enhällighet efter godkännande av Europaparlamentet, som ska besluta med en majoritet av sina ledamöter.

Europeiska rådet får med enhällighet anta ett beslut om bemyndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet när det antar den förordning som avses i första stycket.

3. Den fleråriga budgetramen ska fastställa beloppen för de årliga taken för anslag för åtaganden för varje utgiftskategori och det årliga taket för anslag för betalningar. Utgiftskategorierna, som ska vara få till antalet,

ska motsvara unionens huvudsakliga verksamhetsområden.

Budgetramen ska innehålla alla övriga bestämmelser som behövs för att det årliga budgetförfarandet ska fungera väl.

4. Om rådets förordning om fastställande av en ny budgetram inte har antagits vid utgången av den period som omfattas av den föregående budgetramen, ska giltighetstiden för taken och de övriga bestämmelser som gäller den föregående periodens sista år förlängas tills den nya akten har antagits.

5. Under hela det förfarande som leder till antagandet av budgetramen, ska Europaparlamentet, rådet och kommissionen vidta alla nödvändiga åtgärder för att underlätta antagandet.”

UNIONENS ÅRLIGA BUDGET

262. Ett kapitel 3 med rubriken ”UNIONENS ÅRLIGA BUDGET” ska införas efter artikel 270a.

263. En artikel 270b med samma lydelse som artikel 272.1 ska införas.

264. Artikel 271 ska betecknas artikel 273a; texten ska ändras enligt punkt 267 nedan.

265. Artikel 272.1 ska betecknas artikel 270b, och artikel 272.2–272.10 ska ersättas med följande:

”Artikel 272

Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med ett särskilt budgetförfarande fastställa unionens årliga budget i enlighet med följande bestämmelser:

1. Varje institution, med undantag av Europeiska centralbanken, ska före den 1 juli upprätta en beräkning över sina utgifter för följande budgetår. Kommissionen ska sammanställa dessa beräkningar i ett budgetförslag som får innehålla avvikande beräkningar.

Budgetförslaget ska innehålla en beräkning över inkomster och en beräkning över utgifter.

2. Kommissionen ska förelägga Europaparlamentet och rådet budgetförslaget senast den 1 september året före det budgetår som förslaget avser.

Kommissionen får ändra budgetförslaget under förfarandet till dess att den förlikningskommitté som avses i punkt 5 sammankallas.

3. Rådet ska anta sin ståndpunkt om budgetförslaget, vilken ska översändas till Europaparlamentet senast den 1 oktober året före det budgetår som förslaget avser. Rådet ska lämna Europaparlamentet en fullständig redogörelse för de skäl som ledde till att rådet antog sin ståndpunkt.

4. Om Europaparlamentet inom sex veckor efter detta översändande

a) godkänner rådets ståndpunkt, är budgeten antagen,

b) inte har fattat något beslut, ska budgeten anses som antagen,

c) med en majoritet av sina ledamöter antar ändringar, ska det ändrade förslaget översändas till rådet och kommissionen. Europaparlamentets ordförande ska i samförstånd med rådets ordförande omedelbart sammankalla förlikningskommittén. Förlikningskommittén ska dock inte sammankallas om rådet inom tio dagar efter detta översändande meddelar Europaparlamentet att det godkänner samtliga ändringar.

5. Förlikningskommittén, som ska bestå av rådets medlemmar eller företrädare för dessa och lika många företrädare för Europaparlamentet, ska ha till uppgift att på grundval av Europaparlamentets och rådets ståndpunkter med en kvalificerad majoritet av rådets medlemmar eller företrädarna för dessa och en majoritet av Europaparlamentets företrädare, uppnå enighet om ett gemensamt förslag inom tre veckor efter det att den sammankallats.

Kommissionen ska delta i förlikningskommitténs arbete och ta alla nödvändiga

initiativ för att närma Europaparlamentets och rådets ståndpunkter till varandra.

6. Om förlikningskommittén inom de tre veckor som avses i punkt 5 uppnår enighet om ett gemensamt förslag, ska Europaparlamentet och rådet var för sig ha två veckor på sig efter det att denna enighet har uppnåtts för att godkänna det gemensamma förslaget.

7. Om inom de två veckor som avses i punkt 6

a) både Europaparlamentet och rådet godkänner det gemensamma förslaget eller inte fattar något beslut, eller om en av dessa institutioner godkänner det gemensamma förslaget medan den andra inte fattar något beslut, ska budgeten anses som slutgiltigt antagen i enlighet med det gemensamma förslaget, eller

b) Europaparlamentet med en majoritet av sina ledamöter och rådet båda avvisar det gemensamma förslaget, eller om en av dessa institutioner avvisar det gemensamma förslaget medan den andra inte fattar något beslut, ska ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen, eller

c) Europaparlamentet med en majoritet av sina ledamöter avvisar det gemensamma förslaget medan rådet godkänner det, ska ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen, eller

d) Europaparlamentet godkänner det gemensamma förslaget medan rådet avvisar det, får Europaparlamentet, inom två veckor efter det att rådet har avvisat förslaget, med en majoritet av sina ledamöter och tre femtedelar av de avgivna rösterna besluta att bekräfta samtliga eller några av de ändringar som avses i punkt 4 c. Om någon av Europaparlamentets ändringar inte bekräftas, ska den i förlikningskommittén överenskomna ståndpunkten avseende den budgetpost som är föremål för denna ändring anses godkänd. Budgeten ska anses slutgiltigt antagen på grundval av detta.

8. Om förlikningskommittén inom de tre veckor som avses i punkt 5 inte uppnår enighet om ett gemensamt förslag, ska ett nytt budgetförslag läggas fram av kommissionen.

9. När det förfarande som anges i denna artikel har avslutats, ska Europaparlamentets ordförande förklara att budgeten är slutgiltigt antagen.

10. Varje institution ska utöva de befogenheter som den tilldelas genom denna artikel med beaktande av fördragen och de akter som antagits i enlighet med dessa, särskilt om unionens egna medel och balansen mellan inkomster och utgifter.”

266. Artikel 273 ska ändras på följande sätt:

a) I första stycket ska ordet ”antagits” ersättas med ”blivit slutgiltigt antagen”, orden ”eller en underavdelning” ska utgå, och orden ”… ett belopp som motsvarar högst en tolftedel av budgetanslagen för det föregående budgetåret …; detta arrangemang skall dock inte få till följd att kommissionen får förfoga över medel som överstiger en tolftedel av de anslag som anges i det budgetförslag som är under utarbetande.” ska ersättas med ”… ett belopp som motsvarar högst en tolftedel av anslagen i den aktuella avdelningen i budgeten för det föregående budgetåret …; det får dock inte överstiga en tolftedel av de anslag som anges i denna avdelning i budgetförslaget.”

b) I andra stycket ska orden ”, på förslag av kommissionen,” införas efter ”rådet”, orden ”genom beslut” ska utgå och följande ord och mening ska läggas till i slutet: ”…, i enlighet med den budgetförordning som utfärdats enligt artikel 279. Rådet ska omedelbart överlämna beslutet till Europaparlamentet.”

c) Tredje stycket ska utgå.

d) Sista stycket ska ersättas med följande:

”I det beslut som avses i andra stycket ska de åtgärder föreskrivas som krävs i fråga om resurser för tillämpningen av denna artikel, i överensstämmelse med de akter som avses i artikel 269.

Beslutet ska träda i kraft trettio dagar efter antagandet, om Europaparlamentet inom denna tidsfrist med en majoritet av sina ledamöter inte beslutar att minska dessa utgifter.”

267. En artikel 273a med samma lydelse som artikel 271 ska införas; texten ska ändras på följande sätt:

a) Första stycket ska utgå.
b) I tredje stycket, numera andra stycket, ska orden ”i mån av behov” utgå.
c) I sista stycket ska orden ”rådets, kommissionens och domstolens” ersättas med ”Europeiska rådets och rådets, kommissionens och Europeiska unionens domstols”.

GENOMFÖRANDE AV BUDGETEN OCH ANSVARSFRIHET

268. Ett kapitel 4 med rubriken ”GENOMFÖRANDE AV BUDGETEN OCH ANSVARSFRIHET” ska införas före artikel 274, som ska ändras enligt följande:

a) I första stycket ska orden ”ska kommissionen genomföra budgeten” ersättas med ”ska kommissionen i samarbete med medlemsstaterna genomföra budgeten”.
b) Andra stycket ska ersättas med följande:
”Budgetförordningen ska ange medlemsstaternas kontroll- och revisionsskyldigheter vid genomförandet av budgeten samt deras ansvar i samband med detta. Den ska också ange det ansvar och de närmare särskilda bestämmelser som ska gälla för hur varje institution ska medverka när dess egna utgifter effektueras.”

269. I artikel 275 ska hänvisningarna till rådet och Europaparlamentet kastas om. Följande nya andra stycke ska läggas till:

”Kommissionen ska till Europaparlamentet och rådet även överlämna en rapport med utvärdering av unionens finanser på grundval av de resultat som uppnåtts, särskilt i förhållande till de uppgifter som Europaparlamentet och rådet lämnat enligt artikel 276.”

270. I artikel 276.1 ska orden ”räkenskaperna och de redovisningar som avses i artikel 275,” ersättas med ”de räkenskaper och redovisningar samt den utvärderingsrapport som avses i artikel 275,”.

GEMENSAMMA FINANSIELLA BESTÄMMELSER

271. Ett kapitel 5 med rubriken ”GEMENSAMMA BESTÄMMELSER” ska införas före artikel 277.

272. Artikel 277 ska ersättas med följande:

”Artikel 277

Den fleråriga budgetramen och den årliga budgeten ska upprättas i euro.”

273. Artikel 279 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska ersättas med följande:

”1. Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört revisionsrätten, anta
a) finansiella regler som särskilt ska ange närmare bestämmelser om budgetens uppställning och genomförande och om redovisning och revision,
b) regler om ordningen för kontrollen av finansiella aktörers, särskilt utanordnares och räkenskapsförares, ansvar.”
b) I punkt 2 ska ordet ”enhälligt” utgå, och orden ”erhållit revisionsrättens yttrande” ska ersättas med ”revisionsrätten”.

274. Följande nya artiklar 279a och 279b ska införas.

”Artikel 279a

Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska se till att det finns finansiella medel tillgängliga för att unionen ska kunna fullgöra sina rättsliga förpliktelser gentemot tredje man.

Artikel 279b

Regelbundna möten mellan Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande ska sammankallas på kommissionens initiativ inom ramen för de budgetförfaranden som avses i detta kapitel. Ordförandena ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att

främja samråd och närma sina institutioners ståndpunkter till varandra i syfte att göra det lättare att genomföra denna avdelning.”

BEKÄMPNING AV BEDRÄGERI

275. Ett kapitel 6 med rubriken ”BEKÄMPNING AV BEDRÄGERI” ska införas före artikel 280.

276. Artikel 280 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska följande ord läggas till i slutet: ”liksom i unionens institutioner, organ och byråer.”
b) I punkt 4 ska orden ”liksom i unionens institutioner, organ och byråer” införas efter ”… i medlemsstaterna”, och sista meningen ska utgå.

FÖRDJUPAT SAMARBETE

277. En avdelning III med rubriken ”FÖRDJUPADE SAMARBETEN” ska införas efter artikel 280.

278. Följande artiklar 280a–280i ska införas, vilka tillsammans med artikel 10 i fördraget om Europeiska unionen ska ersätta artiklarna 27a–27e, 40–40b och 43–45 i det nuvarande fördraget om Europeiska unionen och artiklarna 11 och 11a i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen:

”Artikel 280a

De fördjupade samarbetena ska respektera fördragen och unionsrätten.

De får inte negativt påverka den inre marknaden eller den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen. De får inte innebära något hinder eller någon diskriminering i handeln mellan medlemsstaterna eller leda till snedvridning av konkurrensen dem emellan.

Artikel 280b

De fördjupade samarbetena ska respektera de icke deltagande medlemsstaternas befogenheter, rättigheter och skyldigheter. Dessa medlemsstater får inte hindra de deltagande medlemsstaterna från att genomföra samarbetena.

Artikel 280c

1. När de fördjupade samarbetena upprättas ska de vara öppna för samtliga medlemsstater, förutsatt att medlemsstaterna tar hänsyn till de eventuella villkor för deltagande som fastställs genom beslutet om bemyndigande. De ska också vara öppna vid varje annat tillfälle, under förutsättning att de utöver nämnda villkor tar hänsyn till de akter som redan har antagits inom denna ram.

Kommissionen och de medlemsstater som deltar i ett fördjupat samarbete ska se till att främja ett deltagande av så många medlemsstater som möjligt.

2. Kommissionen och vid behov unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska regelbundet informera Europaparlamentet och rådet om utvecklingen av de fördjupade samarbetena.

Artikel 280d

1. De medlemsstater som önskar upprätta ett fördjupat samarbete sinsemellan på något av de områden som avses i fördragen, med undantag av områdena med exklusiv befogenhet och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, ska rikta en begäran till kommissionen och närmare ange tillämpningsområdet och de mål som eftersträvas genom det planerade fördjupade samarbetet. Kommissionen får lägga fram ett förslag för rådet om detta. Om kommissionen inte lägger fram något förslag, ska den underrätta de berörda medlemsstaterna om skälen till detta.

Ett bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete enligt första stycket ska ges av rådet på förslag av kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande.

2. En begäran från de medlemsstater som önskar upprätta ett fördjupat samarbete sinsemellan inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska riktas till rådet. Denna begäran ska överlämnas till unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som ska avge ett yttrande om samstämmigheten mellan det fördjupade samarbete som planeras och unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, och till kommissionen, som ska avge ett yttrande, särskilt om samstämmigheten mellan det fördjupade samarbete som planeras och övrig unionspolitik. Begäran ska även översändas till Europaparlamentet för kännedom.

Bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete ska ges genom ett beslut av rådet, som ska besluta med enhällighet.

Artikel 280e

Alla rådsmedlemmar får delta i rådets överläggningar, men endast de rådsmedlemmar som företräder medlemsstater som deltar i ett fördjupat samarbete får delta i omröstningen.

Endast rösterna från de deltagande medlemsstaternas företrädare krävs för enhällighet.

Kvalificerad majoritet ska definieras i enlighet med artikel 205.3.

Artikel 280f

1. Varje medlemsstat som önskar delta i ett pågående fördjupat samarbete på något av de områden som avses i artikel 280d.1 ska anmäla sin avsikt till rådet och kommissionen.

Kommissionen ska inom fyra månader efter det att anmälan har mottagits bekräfta den berörda medlemsstatens deltagande. Kommissionen ska, i förekommande fall, konstatera att villkoren för deltagande är uppfyllda och besluta om nödvändiga övergångsåtgärder för tillämpningen av de akter som redan antagits inom ramen för det fördjupade samarbetet.

Om kommissionen emellertid anser att villkoren för deltagande inte är uppfyllda, ska den ange vilka åtgärder som ska vidtas för att dessa villkor ska uppfyllas och fastställa en tidsfrist för en ny behandling av begäran. När tidsfristen har löpt ut, ska kommissionen behandla begäran på nytt i enlighet med förfarandet i andra stycket. Om kommissionen anser att villkoren för deltagande fortfarande inte är uppfyllda, får den berörda medlemsstaten hänskjuta frågan till rådet, som ska besluta om begäran. Rådet ska besluta i enlighet med artikel 280e. Det får på kommissionens förslag även besluta om sådana övergångsåtgärder som avses i andra stycket.

2. Varje medlemsstat som önskar delta i ett pågående fördjupat samarbete inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska anmäla sin avsikt till rådet, unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och till kommissionen.

Rådet ska bekräfta den berörda medlemsstatens deltagande efter samråd med unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och efter att i förekommande fall ha fastställt att villkoren för deltagande är uppfyllda. Rådet får på förslag av unionens höga representant även besluta om nödvändiga övergångsåtgärder för tillämpningen av akter som redan antagits inom ramen för det fördjupade samarbetet. Om rådet emellertid anser att villkoren för deltagande inte är uppfyllda, ska det ange vilka åtgärder som ska vidtas för att dessa villkor ska uppfyllas och fastställa en tidsfrist för en ny behandling av begäran om deltagande.

Vid tillämpning av denna punkt ska rådet besluta med enhällighet och i enlighet med artikel 280e.

Artikel 280g

Andra utgifter för genomförandet av ett fördjupat samarbete än de förvaltningskostnader som institutionerna åsamkas ska bäras av de deltagande medlemsstaterna, om inte rådet med enhällighet bland alla sina medlemmar och efter att ha hört Europaparlamentet beslutar något annat.

Artikel 280h

1. Om en bestämmelse i fördragen som kan komma att tillämpas inom ramen för ett fördjupat samarbete föreskriver att rådet ska besluta med enhällighet, får rådet med enhällighet i enlighet med bestämmelserna i artikel 280e anta ett beslut som föreskriver att det ska besluta med kvalificerad majoritet.

2. Om en bestämmelse i fördragen som kan komma att tillämpas inom ramen för ett fördjupat samarbete föreskriver att rådet ska anta akter i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, får rådet med enhällighet i enlighet med bestämmelserna i artikel 280e anta ett beslut som föreskriver att det ska besluta i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet ska besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

3. Punkterna 1 och 2 ska inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

Artikel 280i

Rådet och kommissionen ska se till att de åtgärder som vidtas inom ramen för ett fördjupat samarbete är samstämmiga såväl inbördes som med unionens politik, och de ska samarbeta i detta syfte.”

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER

279. Sjätte delen ska betecknas ”SJUNDE DELEN”.

280. Artiklarna 281, 293, 305 och 314 ska upphöra att gälla. Artikel 286 ska ersättas med artikel 16b.

281. I artikel 282 ska följande mening läggas till i slutet: ”Unionen ska dock i frågor som rör en viss institutions funktion företrädas av den institutionen i enlighet med dess administrativa självständighet.”

282. Texten i artikel 283 ska ersättas med följande: ”Europaparlamentet och rådet ska, genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört övriga berörda institutioner, fastställa tjänsteföreskrifter för tjänstemännen vid unionen och anställningsvillkor för övriga anställda vid unionen”.

283. I artikel 288 ska tredje stycket ersättas med följande:

”Med avvikelse från andra stycket ska Europeiska centralbanken ersätta skada som orsakats av banken själv eller av dess anställda under tjänsteutövning i enlighet med de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar.”

284. I artikel 290 ska orden ”… genom förordningar” läggas till i slutet.

285. I artikel 291 ska orden ”, Europeiska monetära institutet” utgå.

286. Artikel 294 ska betecknas artikel 48a.

287. Artikel 299 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska utgå. Första stycket i punkt 2 och punkterna 3–6 ska betecknas artikel 311a; texten ska ändras enligt punkt 293 nedan.

Punkt 2 ska vara onumrerad.

b) I början av första stycket ska ordet ”dock” utgå, och orden ”de franska utomeuropeiska departementen” ska ersättas med ”Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique, Réunion, Saint-Barthélemy och Saint-Martin,”; i slutet av stycket ska följande mening läggas till: ”Om de specifika åtgärderna i fråga beslutas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, ska det också besluta på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet.”

c) I början av andra stycket ska orden ”Rådet skall, när det beslutar om de relevanta åtgärder som avses i andra stycket, beakta sådana områden som …” ersättas med ”De åtgärder som avses i första stycket gäller särskilt …”.

d) I början av tredje stycket ska hänvisningen till andra stycket ersättas med en hänvisning till första stycket.

288. Artiklarna 300 och 301 ska ersättas med artiklarna 188n och 188k, och artiklarna 302–304 ska ersättas med artikel 188p.

289. Artikel 308 ska ersättas med följande:

”Artikel 308

1. Om en åtgärd från unionens sida skulle visa sig nödvändig för att, inom ramen för den politik som fastställs i fördragen, nå något av de mål som avses i fördragen, och dessa inte föreskriver de nödvändiga befogenheterna för detta, ska rådet med enhällighet, på förslag av kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande, anta lämpliga bestämmelser. Om bestämmelserna i fråga antas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, ska det också besluta med enhällighet, på förslag av kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande.

2. Kommissionen ska vid det förfarande för kontroll av subsidiaritetsprincipen som avses i artikel 3b.3 i fördraget om Europeiska unionen uppmärksamma nationella parlament på de förslag som grundar sig på den här artikeln.

3. De åtgärder som grundar sig på denna artikel får inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar i de fall där fördragen utesluter en sådan harmonisering.

4. Denna artikel får inte ligga till grund för att uppnå mål som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och varje akt som antas i enlighet med denna artikel ska respektera de begränsningar som fastställs i artikel 25b andra stycket i fördraget om Europeiska unionen.”

290. Följande nya artikel 308a ska införas:

”Artikel 308a

Artikel 48.7 i fördraget om Europeiska unionen ska inte tillämpas på följande artiklar:

– artikel 269 tredje och fjärde styckena,
– artikel 270a.2 första stycket,
– artikel 308 och
– artikel 309.”

291. Artikel 309 ska ersättas med följande:

”Artikel 309

Vid tillämpning av artikel 7 i fördraget om Europeiska unionen om tillfälligt upphävande av vissa rättigheter som följer av medlemskap i unionen, får den medlem av Europeiska rådet eller rådet som företräder den berörda medlemsstaten inte delta i omröstningen, och den berörda medlemsstaten ska inte tas med i beräkningen av den tredjedel eller de fyra femtedelar av medlemsstaterna som anges i punkterna 1 och 2 i nämnda artikel. Att personligen närvarande eller företrädda medlemmar avstår från att rösta hindrar inte att sådana beslut som avses i punkt 2 i nämnda artikel antas.

Vid antagande av de beslut som avses i artikel 7.3 och 7.4 i fördraget om Europeiska unionen ska kvalificerad majoritet definieras i enlighet med artikel 205.3 b i det här fördraget.

Om rådet, till följd av ett beslut om tillfälligt upphävande av rösträtten som antagits i enlighet med artikel 7.3 i fördraget om Europeiska unionen, beslutar med kvalificerad majoritet på grundval av någon av bestämmelserna i fördragen, ska denna kvalificerade majoritet definieras i enlighet med artikel 205.3 b i det här fördraget eller, om rådet agerar på förslag av kommissionen eller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, i enlighet med artikel 205.3 a.

Vid tillämpning av artikel 7 i fördraget om Europeiska unionen ska Europaparlamentet besluta med två tredjedelar av de avgivna rösterna, som ska representera majoriteten av dess ledamöter.”

292. Artikel 310 ska betecknas artikel 188m.

293. Artikel 311 ska upphöra att gälla. En artikel 311a med samma lydelse som artikel 299.2 första stycket och artikel 299.3–299.6 ska införas; texten ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 2 första stycket och punkterna 3–6 ska betecknas punkterna 1–5, och följande nya inledningsfras ska införas i början av artikeln:
”Utöver bestämmelserna i artikel 49c i fördraget om Europeiska unionen angående fördragens territoriella tillämpningsområde ska följande bestämmelser tillämpas:”
b) I första stycket i punkt 2, numera punkt 1, ska orden ”… de franska utomeuropeiska departementen, …” ersättas med ”Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique, Réunion, Saint-Barthélemy och Saint-Martin, …”, och orden ”… i enlighet med artikel 299” ska läggas till i slutet.
c) I punkt 3, numera punkt 2, ska orden ”till detta fördrag” utgå, liksom orden ”i detta fördrag” i slutet.
d) I punkt 6, numera punkt 5, ska inledningsfrasen ”Utan hinder av föregående punkter skall följande gälla:” ersättas med ”Med avvikelse från artikel 49c i fördraget om Europeiska unionen och punkterna 1–4 i den här artikeln ska följande gälla:”
e) Följande nya punkt ska läggas till i slutet av artikeln:
”6. Europeiska rådet får på initiativ av den berörda medlemsstaten anta ett beslut om ändring av ställningen i förhållande till unionen för ett danskt, franskt eller nederländskt land eller territorium som avses i punkterna 1 och 2. Europeiska rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört kommissionen.”

294. Rubriken ”SLUTBESTÄMMELSER” före artikel 313 ska utgå.

295. En artikel 313a ska införas:

”Artikel 313a

Bestämmelserna i artikel 53 i fördraget om Europeiska unionen ska tillämpas på det här fördraget.”

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 3

Detta fördrag har ingåtts på obegränsad tid.

Artikel 4

1. Protokoll nr 1 som fogas till detta fördrag innehåller ändringarna i de protokoll som är fogade till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

2. Protokoll nr 2 som fogas till detta fördrag innehåller ändringarna i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

Artikel 5

1. Artiklarna, avsnitten, kapitlen, avdelningarna och delarna i fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, ändrade genom det här fördraget, ska omnumreras i enlighet med jämförelsetabellerna i bilagan till det här fördraget, vilken utgör en integrerande del av detta.

2. Korshänvisningar till artiklar, avsnitt, kapitel, avdelningar och delar i fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, liksom mellan dessa båda fördrag, ska anpassas i enlighet med punkt 1 och hänvisningar till punkter eller stycken i nämnda artiklar, omnumrerade eller flyttade genom vissa bestämmelser i det här fördraget, ska anpassas i enlighet med nämnda bestämmelser.

De hänvisningar till artiklar, avsnitt, kapitel, avdelningar och delar i fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen som finns i övriga fördrag och primärrättsakter, som ligger till grund för unionen, ska anpassas i enlighet med punkt 1. Hänvisningar till skälen i ingressen i fördraget om Europeiska unionen eller punkter eller stycken i artiklar i fördraget om Europeiska unionen och för-

draget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, omnumrerade eller flyttade genom det här fördraget, ska anpassas i enlighet med det fördraget.

Dessa anpassningar ska i förekommande fall även gälla de fall då bestämmelsen i fråga har upphört att gälla.

3. De hänvisningar till skäl i ingresser, artiklar, avsnitt, kapitel, avdelningar och delar i fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, ändrade genom det här fördraget, som finns i andra instrument eller akter, ska läsas som hänvisningar till skäl, artiklar, avsnitt, kapitel, avdelningar och delar i de fördragen, omnumrerade i enlighet med punkt 1, och till punkter eller stycken i dessa artiklar, omnumrerade eller flyttade genom vissa bestämmelser i det här fördraget.

Artikel 6

1. Detta fördrag ska ratificeras av de höga fördragsslutande parterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser. Ratifikationsinstrumenten ska deponeras hos Republiken Italiens regering.

2. Detta fördrag träder i kraft den 1 januari 2009, förutsatt att samtliga ratifikationsinstrument har deponerats eller, om så inte är fallet, den första dagen i den månad som följer efter det att ratifikationsinstrumentet har deponerats av den signatärstat som sist deponerar instrumentet.

Artikel 7

Detta fördrag, kallat Lissabonfördraget, som har upprättats i ett enda original på bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska språken, vilka texter är lika giltiga på alla språken, ska deponeras i arkiven hos Republiken Italiens regering, som ska överlämna en bestyrkt kopia till var och en av regeringarna i övriga signatärstater.

TILL BEVIS HÄRPÅ har undertecknade befullmäktigade undertecknat detta fördrag.

Съставено в Лисабон на тринадесети декември две хиляди и седма година.

Hecho en Lisboa, el trece de diciembre de dos mil siete.

V Lisabonu dne třináctého prosince dva tisíce sedm.

Udfærdiget i Lissabon den trettende december to tusind og syv.

Geschehen zu Lissabon am dreizehnten Dezember zweitausendsieben.

Kahe tuhande seitsmenda aasta detsembrikuu kolmeteistkümnendal päeval Lissabonis.

Έγινε στη Λισσαβώνα, στις δέκα τρεις Δεκεμβρίου δύο χιλιάδες επτά.

Done at Lisbon on the thirteenth day of December in the year two thousand and seven.

Fait à Lisbonne, le treize décembre deux mille sept.

Arna dhéanamh i Liospóin, an tríú lá déag de Nollaig sa bhliain dhá mhíle a seacht.

Fatto a Lisbona, addì tredici dicembre duemilasette.

Lisabonā, divtūkstoš septītā gada trīspadsmitajā decembrī.

Priimta Lisabonoje du tūkstančiai septintųjų metų gruodžio tryliktą dieną.

Kelt Lisszabonban, a kétezer-hetedik év december tizenharmadik napján.

Magħmul f'Lisbona, fit-tlettax-il jum ta' Diċembru tas-sena elfejn u sebgħa.

Gedaan te Lissabon, de dertiende december tweeduizend zeven.

Sporządzono w Lizbonie dnia trzynastego grudnia roku dwa tysiące siódmego.

Feito em Lisboa, em treze de Dezembro de dois mil e sete.

Întocmit la Lisabona la treisprezece decembrie două mii ş̦apte.

V Lisabone dňa trinásteho decembra dvetisícsedem.

V Lizboni, dne trinajstega decembra leta dva tisoč sedem.

Tehty Lissabonissa kolmantenatoista päivänä joulukuuta vuonna kaksituhattaseitsemän.

Som skedde i Lissabon den trettonde december tjugohundrasju.

Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen

Pour Sa Majesté le Roi des Belges

Für Seine Majestät den König der Belgier

„Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest."

«Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

„Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt."

За Правителството на Република България

Za prezidenta České republiky

For Hendes Majestæt Danmarks Dronning

Für den Präsidenten der Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi Presidendi nimel

Thar ceann Uachtarán na hÉireann
For the President of Ireland

Για τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας

Por Su Majestad el Rey de España

Pour le Président de la République française

Per il Presidente della Repubblica italiana

Για τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας

Latvijas Republikas Valsts prezidenta vārdā

Lietuvos Respublikos Prezidento vardu

Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg

A Magyar Köztársaság Elnöke részéről

Għall-President ta' Malta

Voor Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden

Für den Bundespräsidenten der Republik Österreich

Za Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

Pelo Presidente da República Portuguesa

Pentru Președintele României

Za predsednika Republike Slovenije

Za prezidenta Slovenskej republiky

Suomen Tasavallan Presidentin puolesta
För Republiken Finlands President

För Konungariket Sveriges regering

For Her Majesty the Queen of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

PROTOKOLL

A. PROTOKOLL SOM FOGAS TILL FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN, FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONENS FUNKTIONSSÄTT OCH, I FÖREKOMMANDE FALL, FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA ATOMENERGIGEMENSKAPEN

PROTOKOLL

OM DE NATIONELLA PARLAMENTENS ROLL I EUROPEISKA UNIONEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ERINRAR OM att det sätt på vilket de nationella parlamenten granskar sin regering i fråga om unionens verksamhet är en angelägenhet för varje medlemsstats särskilda konstitutionella organisation och praxis,

SOM ÖNSKAR uppmuntra till en större delaktighet från de nationella parlamentens sida i Europeiska unionens verksamhet och öka deras möjligheter att uttrycka sin uppfattning om utkast till unionens lagstiftningsakter och andra frågor som kan vara av särskilt intresse för dem,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

AVDELNING I

INFORMATION TILL DE NATIONELLA PARLAMENTEN

Artikel 1

Kommissionen ska översända sina samrådsdokument (grönböcker, vitböcker och meddelanden) direkt till de nationella parlamenten vid offentliggörandet. Kommissionen ska också översända det årliga lagstiftningsprogrammet samt alla andra instrument för lagstiftningsprogram eller politisk strategi till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till Europaparlamentet och rådet.

Artikel 2

Utkast till lagstiftningsakter som lämnas till Europaparlamentet och rådet ska översändas till de nationella parlamenten.

I detta protokoll avses med utkast till lagstiftningsakt sådana förslag från kommissionen, initiativ från en grupp medlemsstater, initiativ från Europaparlamentet, framställningar från domstolen, rekommendationer från Europeiska centralbanken och framställningar från Europeiska investeringsbanken som syftar till antagande av en lagstiftningsakt.

Kommissionen ska översända sina utkast till lagstiftningsakter direkt till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till Europaparlamentet och rådet.

Europaparlamentet ska översända sina utkast till lagstiftningsakter direkt till de nationella parlamenten.

Rådet ska till de nationella parlamenten översända de utkast till lagstiftningsakter som kommer från en grupp medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken.

Artikel 3

De nationella parlamenten kan, i enlighet med förfarandet i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande lämna ett motiverat yttrande om huruvida ett utkast till lagstiftningsakt är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Om utkastet till lagstiftningsakt kommer från en grupp medlemsstater, ska rådets ordförande översända det eller de motiverade yttrandena till dessa medlemsstaters regeringar.

Om utkastet till lagstiftningsakt kommer från domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken, ska rådets ordförande översända det eller de motiverade yttrandena till institutionen eller organet i fråga.

Artikel 4

En tidsfrist på åtta veckor ska iakttas mellan den dag då ett utkast till lagstiftningsakt görs tillgängligt för de nationella parlamenten på unionens officiella språk och den dag då utkastet förs upp på rådets preliminära dagordning för antagande av detta eller för antagande av en ståndpunkt inom ramen för ett lagstiftningsförfarande. I brådskande fall kan dock undantag göras, varvid skälen ska anges i rådets akt eller ståndpunkt. Utom i vederbörligen motiverade, brådskande fall får inga överenskommelser komma till stånd om ett utkast till lagstiftningsakt under dessa åtta veckor. Utom i vederbörligen motiverade, brådskande fall ska en tidsfrist på tio dagar iakttas mellan den dag då ett utkast till lagstiftningsakt förs upp på rådets preliminära dagordning och antagandet av en ståndpunkt.

Artikel 5

Dagordningarna för och resultaten av rådets möten, inklusive protokollen från de möten då rådet diskuterar utkast till lagstiftningsakter, ska översändas direkt till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till medlemsstaternas regeringar.

Artikel 6

När Europeiska rådet avser att tillämpa artikel 48.7 första eller andra stycket i fördraget om Europeiska unionen, ska de nationella parlamenten underrättas om Europeiska rådets initiativ minst sex månader innan ett beslut antas.

Artikel 7

Revisionsrätten ska för kännedom översända sin årsrapport till de nationella parlamenten samtidigt som den översänds till Europaparlamentet och rådet.

Artikel 8

Om det nationella parlamentariska systemet inte är ett enkammarsystem, ska artiklarna 1–7 gälla systemets samtliga kammare.

AVDELNING II

INTERPARLAMENTARISKT SAMARBETE

Artikel 9

Europaparlamentet och de nationella parlamenten ska tillsammans bestämma hur ett effektivt och regelbundet interparlamentariskt samarbete ska organiseras och främjas inom unionen.

Artikel 10

En konferens mellan parlamentariska organ för EU-frågor får till Europaparlamentet, rådet och kommissionen överlämna alla bidrag som den finner lämpliga. Konferensen ska dessutom främja utbyte av information och bästa praxis mellan de nationella parlamenten och Europaparlamentet, och även mellan deras fackutskott. Den kan också anordna interparlamentariska konferenser om särskilda teman, särskilt för att diskutera frågor om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. Konferensens bidrag ska inte vara bindande för de nationella parlamenten eller föregripa deras ståndpunkter.

PROTOKOLL

OM TILLÄMPNING AV SUBSIDIARITETS- OCH PROPORTIONALITETSPRINCIPERNA

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR säkerställa att alla beslut fattas så nära unionens medborgare som möjligt,

SOM ÄR BESLUTNA att fastställa villkoren för tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, vilka anges i artikel 3b i fördraget om Europeiska unionen, och att upprätta ett system för att kontrollera tillämpningen av dessa principer,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Artikel 1

Varje institution ska fortlöpande se till att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna enligt definitionerna i artikel 3 b i fördraget om Europeiska unionen följs.

Artikel 2

Innan kommissionen föreslår en lagstiftningsakt ska den hålla omfattande samråd. Vid dessa samråd ska i förekommande fall den lokala och regionala dimensionen av de planerade åtgärderna beaktas. I mycket brådskande fall ska kommissionen inte hålla samråd. Den ska motivera sitt beslut i förslaget.

Artikel 3

I detta protokoll avses med utkast till lagstiftningsakt sådana förslag från kommissionen, initiativ från en grupp medlemsstater, initiativ från Europaparlamentet, framställningar från domstolen, rekommendationer från Europeiska centralbanken och framställningar från Europeiska investeringsbanken, som syftar till antagande av en lagstiftningsakt.

Artikel 4

Kommissionen ska översända sina utkast till lagstiftningsakter och sina ändrade utkast till de nationella parlamenten samtidigt som de översänds till unionslagstiftaren.

Europaparlamentet ska översända sina utkast till lagstiftningsakter och sina ändrade utkast till de nationella parlamenten.

Rådet ska till de nationella parlamenten översända de utkast till lagstiftningsakter som kommer från en grupp medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken, liksom ändrade utkast.

Efter antagandet ska Europaparlamentet översända sina lagstiftningsresolutioner och rådet sina ståndpunkter till de nationella parlamenten.

Artikel 5

Utkasten till lagstiftningsakter ska motiveras med avseende på subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Varje utkast till lagstiftningsakt bör innehålla ett formulär med närmare uppgifter som gör det möjligt

att bedöma om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna har följts. Formuläret bör innehålla underlag som gör det möjligt att bedöma dess finansiella konsekvenser och, om det gäller ett direktiv, dess konsekvenser för de bestämmelser som medlemsstaterna ska genomföra, i förekommande fall även i den regionala lagstiftningen. Skäl som visar att något av unionens mål bättre kan uppnås på unionsnivån ska bygga på kvalitativa indikatorer och, varje gång det är möjligt, på kvantitativa sådana. I utkasten till lagstiftningsakter ska hänsyn tas till att det finansiella eller administrativa ansvar som vilar på unionen, nationella regeringar, regionala eller lokala myndigheter, ekonomiska aktörer och medborgare så långt som möjligt ska begränsas och stå i proportion till det mål som ska uppnås.

Artikel 6

Varje nationellt parlament eller kammare i ett sådant parlament får, inom åtta veckor från den dag då ett utkast till lagstiftningsakt på unionens officiella språk översänds, till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande lämna ett motiverat yttrande med skälen till att de anser att det aktuella utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Varje nationellt parlament eller kammare i ett sådant parlament ska i förekommande fall samråda med de regionala parlament som har lagstiftande befogenheter.

Om utkastet till lagstiftningsakt kommer från en grupp medlemsstater, ska rådets ordförande översända yttrandet till dessa medlemsstaters regeringar.

Om utkastet till lagstiftningsakt kommer från domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken, ska rådets ordförande översända yttrandet till den berörda institutionen eller det berörda organet.

Artikel 7

1. Europaparlamentet, rådet och kommissionen, samt i förekommande fall gruppen av medlemsstater, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken, ska, om utkastet till lagstiftningsakt kommer från dem, ta hänsyn till motiverade yttranden från de nationella parlamenten eller en kammare i ett sådant parlament.

Varje nationellt parlament ska ha två röster, fördelade med hänsyn till det nationella parlamentariska systemet. I ett nationellt parlamentariskt tvåkammarsystem ska var och en av de båda kamrarna ha en röst.

2. Om minst en tredjedel av det totala antal röster som tilldelats de nationella parlamenten i enlighet med punkt 1 andra stycket står bakom motiverade yttranden om att ett utkast till lagstiftningsakt inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska utkastet omprövas. För ett utkast till lagstiftningsakt som läggs fram på grundval av artikel 61i i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som avser området med frihet, säkerhet och rättvisa ska tröskeln vara en fjärdedel.

Efter omprövningen kan kommissionen eller, i förekommande fall, gruppen av medlemsstater, Europaparlamentet, domstolen, Europeiska centralbanken eller Europeiska investeringsbanken om utkastet till lagstiftningsakt kommer från dem, besluta att antingen vidhålla utkastet, ändra det eller dra tillbaka det. Detta beslut ska vara motiverat.

3. Dessutom ska, inom ramen för det ordinarie lagstiftningsförfarandet, ett förslag till lagstiftningsakt omprövas om minst en enkel majoritet av de röster som tilldelats de nationella parlamenten i enlighet med punkt 1 andra stycket står bakom motiverade yttranden om att förslaget inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Efter omprövningen kan kommissionen besluta att antingen vidhålla förslaget, ändra det eller dra tillbaka det.

Om kommissionen väljer att vidhålla förslaget, ska den i ett motiverat yttrande ange skälen till varför den anser att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Det motiverade yttrandet ska, liksom de nationella parlamentens motiverade yttranden, översändas till unionslagstiftaren för att beaktas inom ramen för förfarandet.

a) Före den första behandlingens slut ska lagstiftaren (Europaparlamentet och rådet) ta ställning till huruvida lagstiftningsförslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen och ska därvid särskilt beakta de motiveringar som angetts och delas av majoriteten av de nationella parlamenten samt kommissionens motiverade yttrande.

b) Om lagstiftaren med en majoritet på 55 % av rådsmedlemmarna eller en majoritet av de avgivna rösterna i Europaparlamentet anser att lagstiftningsförslaget inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska förslaget inte behandlas vidare.

Artikel 8

Europeiska unionens domstol är behörig att pröva en talan om åsidosättande, genom en lagstiftningsakt, av subsidiaritetsprincipen, vilken har väckts, i enlighet med de närmare bestämmelserna i artikel 230 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, av en medlemsstat eller i enlighet med dess rättsordning har överlämnats av denna på dess nationella parlaments vägnar eller för en kammare i detta parlament.

I enlighet med de närmare bestämmelserna i samma artikel får en sådan talan även väckas av Regionkommittén mot lagstiftningsakter för vars antagande det i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt anges att Regionkommittén ska höras.

Artikel 9

Kommissionen ska varje år lägga fram en rapport för Europeiska rådet, Europaparlamentet, rådet och de nationella parlamenten om tillämpningen av artikel 3 b i fördraget om Europeiska unionen. Denna årliga rapport ska även översändas till Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén.

PROTOKOLL

OM EUROGRUPPEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR främja förutsättningarna för en starkare ekonomisk tillväxt i Europeiska unionen och i detta syfte utveckla en allt närmare samordning av den ekonomiska politiken i euroområdet,

SOM ÄR MEDVETNA OM behovet av särskilda bestämmelser för en förstärkt dialog mellan de medlemsstater som har euron som valuta i avvaktan på att euron blir valuta i unionens alla medlemsstater,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Artikel 1

Ministrarna från de medlemsstater som har euron som valuta ska hålla informella sammanträden. Dessa ska äga rum vid behov för att diskutera frågor förknippade med det särskilda ansvar som de delar när det gäller den gemensamma valutan. Kommissionen ska delta i sammanträdena. Europeiska centralbanken ska inbjudas att delta i dessa sammanträden, som ska förberedas av företrädarna för finansministrarna från de medlemsstater som har euron som valuta och kommissionen.

Artikel 2

Ministrarna från de medlemsstater som har euron som valuta ska med en majoritet av dessa medlemsstater välja en ordförande för två och ett halvt år.

PROTOKOLL

OM DET PERMANENTA STRUKTURERADE SAMARBETE SOM INRÄTTAS GENOM ARTIKEL 28A I FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM BEAKTAR artikel 28a.6 och artikel 28e i fördraget om Europeiska unionen,

SOM ERINRAR OM att unionen för en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som bygger på en ständigt ökande samstämmighet mellan medlemsstaternas åtgärder,

SOM ERINRAR OM att den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken utgör en integrerande del av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken; att unionen genom denna politik tillförsäkras en operativ kapacitet som stöder sig på civila och militära resurser; att unionen får använda sig av denna utanför unionen för de uppdrag som avses i artikel 28b i fördraget om Europeiska unionen i syfte att bevara fred, förebygga konflikter och förstärka den internationella säkerheten i enlighet med principerna i FN-stadgan; samt att utförandet av dessa uppgifter bygger på den militära kapacitet som tillhandahålls av medlemsstaterna, i enlighet med principen om en enda uppsättning av styrkor,

SOM ERINRAR OM att unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik inte påverkar den särskilda karaktären hos vissa medlemsstaters säkerhets- och försvarspolitik,

SOM ERINRAR OM att unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik respekterar de skyldigheter som följer av Nordatlantiska fördraget för de medlemsstater som anser att deras gemensamma försvar genomförs inom ramen för Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato), som förblir grundvalen för dess medlemmars kollektiva försvar, och är förenlig med den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik som har beslutats inom denna ram,

SOM ÄR ÖVERTYGADE OM att en mer framträdande roll för unionen när det gäller säkerhet och försvar kommer att bidra till vitaliteten hos en förnyad atlantpakt, i samklang med ”Berlin plus”-arrangemangen,

SOM ÄR BESLUTNA att unionen ska vara i stånd att fullt ut ikläda sig det ansvar som åligger den inom det internationella samfundet,

SOM INSER att Förenta nationerna kan begära unionens bistånd för att genomföra brådskande insatser i enlighet med kapitlen VI och VII i FN-stadgan,

SOM INSER att en förstärkning av säkerhets- och försvarspolitiken kommer att kräva ansträngningar från medlemsstaternas sida när det gäller kapacitet,

SOM ÄR MEDVETNA om att inledningen av en ny etapp i utvecklingen av den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken förutsätter beslutsamma ansträngningar av de medlemsstater som är beredda till detta,

SOM ERINRAR OM vikten av att unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik är fullt delaktig i arbetet med det permanenta strukturerade samarbetet,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Artikel 1

Det permanenta strukturerade samarbete som avses i artikel 28a.6 i fördraget om Europeiska unionen ska vara öppet för varje medlemsstat som efter ikraftträdandet av Lissabonfördraget förbinder sig att

a) mer intensivt utveckla sin försvarskapacitet genom att utveckla sina nationella bidrag och genom deltagande, i förekommande fall, i multinationella styrkor, i de viktigaste europeiska försvarsmaterielprogrammen och i den verksamhet som utförs av byrån för utveckling av försvarskapacitet och för forskning, anskaffning och försvarsmateriel (Europeiska försvarsbyrån), och

b) ha kapacitet att senast 2010, antingen nationellt eller som en del av multinationella styrkor, tillhandahålla särskilda stridsenheter för de planerade uppdragen, sammansatta på taktisk nivå som en stridsgrupp med stödelement, inklusive transport och logistik, som inom 5–30 dagar kan genomföra de uppdrag som avses i artikel 28 b i fördraget om Europeiska unionen, särskilt för att tillmötesgå framställningar från Förenta nationerna, och som kan underhållas under en inledande period på 30 dagar, med möjlighet till förlängning upp till minst 120 dagar.

Artikel 2

De medlemsstater som deltar i det permanenta strukturerade samarbetet ska för att uppnå målen i artikel 1 förbinda sig att

a) från och med ikraftträdandet av Lissabonfördraget samarbeta i syfte att nå överenskomna mål avseende nivån på utgifterna för investeringar i försvarsmateriel och att regelbundet ompröva dessa mål mot bakgrund av säkerhetsmiljön och unionens internationella ansvar,

b) så långt möjligt tillnärma sina försvarsstrukturer, särskilt genom att harmonisera identifieringen av de militära behoven genom att gemensamt utnyttja och i förekommande fall specialisera sina försvarsresurser och sin försvarskapacitet samt uppmuntra samarbete när det gäller utbildning och logistik,

c) vidta konkreta åtgärder för att öka styrkornas tillgänglighet, interoperabilitet, flexibilitet och tilltransportförmåga, särskilt genom att identifiera gemensamma mål när det gäller att sända styrkor, inklusive genom att eventuellt se över sina nationella beslutsförfaranden,

d) samarbeta för att se till att de vidtar nödvändiga åtgärder för att åtgärda, även genom multinationella strategier och utan att deras förpliktelser inom Nato åsidosätts, de brister som konstateras inom ramen för ”mekanismen för kapacitetsutveckling”,

e) i förekommande fall delta i utvecklingen av större gemensamma eller europeiska materielprogram inom ramen för Europeiska försvarsbyrån.

Artikel 3

Europeiska försvarsbyrån ska bidra till en regelbunden utvärdering av de deltagande medlemsstaternas bidrag när det gäller kapacitet, särskilt bidrag som tillhandahålls enligt kriterier som ska fastställas bland annat på grundval av artikel 2, och ska rapportera minst en gång om året om detta. Utvärderingen kan ligga till grund för rekommendationer och beslut som rådet antar i enlighet med artikel 28 e i fördraget om Europeiska unionen.

PROTOKOLL

OM ARTIKEL 6.2 I FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN ANGÅENDE UNIONENS ANSLUTNING TILL EUROPEISKA KONVENTIONEN OM SKYDD FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA OCH DE GRUNDLÄGGANDE FRIHETERNA

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Artikel 1

Avtalet om unionens anslutning till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen) i enlighet med artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen ska avspegla nödvändigheten att bevara unionens och unionsrättens särdrag, särskilt när det gäller

a) de särskilda bestämmelserna för unionens eventuella deltagande i kontrollmyndigheterna enligt Europakonventionen,

b) de mekanismer som är nödvändiga för att säkerställa att talan som väcks av ickemedlemsstater och framställningar från enskilda vederbörligen riktas till medlemsstaterna och/eller unionen, beroende på det enskilda fallet.

Artikel 2

Det avtal som avses i artikel 1 ska säkerställa att unionens anslutning inte påverkar vare sig unionens eller dess institutioners befogenheter. Det ska säkerställa att ingen av dess bestämmelser påverkar medlemsstaternas särskilda situation i förhållande till Europakonventionen, särskilt vad gäller dess protokoll, av medlemsstaterna vidtagna åtgärder som avviker från Europakonventionen i enlighet med artikel 15 i denna och medlemsstaternas reservationer mot Europakonventionen i enlighet med artikel 57 i denna.

Artikel 3

Ingen av det i artikel 1 avsedda avtalets bestämmelser ska påverka artikel 292 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

PROTOKOLL

OM DEN INRE MARKNADEN OCH KONKURRENS

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM BEAKTAR att den inre marknaden enligt definitionen i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen innefattar en ordning som säkerställer att konkurrensen inte snedvrids,

HAR ENATS OM att unionen för detta ändamål, om nödvändigt, ska vidta åtgärder enligt bestämmelserna i fördragen, inbegripet enligt artikel 308 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Detta protokoll ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

PROTOKOLL

OM POLENS OCH FÖRENADE KUNGARIKETS TILLÄMPNING AV EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM BEAKTAR att unionen i artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen erkänner de rättigheter, friheter och principer som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,

SOM BEAKTAR att stadgan ska tillämpas i strikt överensstämmelse med bestämmelserna i nämnda artikel 6 och avdelning VII i själva stadgan,

SOM BEAKTAR att nämnda artikel 6 föreskriver att stadgan ska tillämpas och tolkas av Polens och Förenade kungarikets domstolar i strikt överensstämmelse med de förklaringar som avses i den artikeln,

SOM BEAKTAR att stadgan innehåller såväl rättigheter som principer,

SOM BEAKTAR att stadgan innehåller såväl bestämmelser av civil och politisk karaktär som bestämmelser av ekonomisk och social karaktär,

SOM BEAKTAR att stadgan bekräftar de rättigheter, friheter och principer som erkänns inom unionen och gör dem mer synliga, dock utan att skapa några nya rättigheter eller principer,

SOM ERINRAR OM Polens och Förenade kungarikets skyldigheter enligt fördraget om Europeiska unionen, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt unionsrätten i allmänhet,

SOM NOTERAR Polens och Förenade kungarikets önskan att klargöra vissa aspekter av tillämpningen av stadgan,

SOM DÄRFÖR ÖNSKAR klargöra tillämpningen av stadgan i förhållande till Polens och Förenade kungarikets lagar och administrativa åtgärder samt möjligheten till rättslig prövning i Polen och Förenade kungariket,

SOM BEKRÄFTAR att hänvisningarna i detta protokoll till genomförandet av specifika bestämmelser i stadgan inte på något sätt påverkar genomförandet av andra bestämmelser i stadgan,

SOM BEKRÄFTAR att detta protokoll inte påverkar tillämpningen av stadgan på övriga medlemsstater,

SOM BEKRÄFTAR att detta protokoll inte påverkar Polens och Förenade kungarikets övriga skyldigheter enligt fördraget om Europeiska unionen, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt unionsrätten i allmänhet,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Artikel 1

1. Stadgan ska inte utvidga Europeiska unionens domstols, eller någon av Polens eller Förenade kungarikets domstolars, möjlighet att fastslå att Polens eller Förenade kungarikets lagar och andra författningar, administrativa praxis eller administrativa åtgärder är oförenliga med de grundläggande rättigheter, friheter och principer som den bekräftar.

2. I synnerhet, och för att skingra varje tvivel, innehåller avdelning IV i stadgan ingenting som medför rättigheter tillämpliga på Polen eller Förenade kungariket som kan bli föremål för rättslig prövning, utom i den mån Polen eller Förenade kungariket har föreskrivit sådana rättigheter i sin nationella lagstiftning.

Artikel 2

Om det i en bestämmelse i stadgan hänvisas till nationell lagstiftning och praxis, ska den vara tillämplig på Polen eller på Förenade kungariket endast i den mån de rättigheter och principer som den innehåller erkänns i Polens eller Förenade kungarikets lagstiftning eller praxis.

PROTOKOLL

OM UTÖVANDET AV DELADE BEFOGENHETER

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Enda artikel

När unionen vidtar åtgärder på ett visst område ska, vad avser artikel 2a.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt angående delade befogenheter, tillämpningsområdet för detta befogenhetsutövande endast omfatta de delar som styrs av unionsakten i fråga och således inte omfatta hela området.

PROTOKOLL

OM TJÄNSTER AV ALLMÄNT INTRESSE

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR framhålla vikten av tjänster av allmänt intresse,

HAR ENATS OM följande tolkningsbestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Artikel 1

Unionens gemensamma värden i fråga om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse i den mening som avses i artikel 16 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt inbegriper särskilt

– nationella, regionala och lokala myndigheters avgörande roll och stora handlingsutrymme när det gäller att tillhandahålla, beställa och organisera tjänster av allmänt ekonomiskt intresse så nära användarnas behov som möjligt,

– mångfalden av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och de skillnader i användarnas behov och preferenser som olika geografiska, sociala eller kulturella förhållanden kan leda till,

– en hög nivå av kvalitet, säkerhet och överkomlighet, likabehandling samt främjande av allmän tillgång och användarnas rättigheter.

Artikel 2

Bestämmelserna i fördragen ska inte på något sätt påverka medlemsstaternas behörighet att tillhandahålla, beställa och organisera tjänster av allmänt intresse som inte är av ekonomisk art.

PROTOKOLL

OM RÅDETS BESLUT OM GENOMFÖRANDE AV ARTIKEL 9C.4 I FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN OCH ARTIKEL 205.2 I FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONENS FUNKTIONSSÄTT UNDER TIDEN 1 november 2014-31 mars 2017 OCH FRÅN OCH MED DEN 1 april 2017

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM BEAKTAR den grundläggande betydelsen av att nå en överenskommelse om rådets beslut om genomförande av artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt under tiden 1 november 2014–31 mars 2017 och från och med den 1 april 2017 (nedan kallat beslutet) vid godkännandet av Lissabonfördraget,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Enda artikel

Innan rådet behandlar ett utkast som antingen syftar till att ändra eller upphäva beslutet eller någon av dess bestämmelser, eller att indirekt ändra dess räckvidd eller mening genom ändring av en annan unionsrättsakt, ska Europeiska rådet först hålla en överläggning om nämnda utkast och ska då besluta med konsensus i enlighet med artikel 9b.4 i fördraget om Europeiska unionen.

PROTOKOLL

OM ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

(1) SOM ANSER att det är nödvändigt att fastställa övergångsbestämmelser för att organisera övergången mellan de institutionella bestämmelser i fördragen som är tillämpliga före ikraftträdandet av Lissabonfördraget och de bestämmelser som fastställs i det fördraget,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

Artikel 1

I detta protokoll avses med fördragen fördraget om Europeiska unionen, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

AVDELNING I

BESTÄMMELSER ANGÅENDE EUROPAPARLAMENTET

Artikel 2

I god tid före 2009 års val till Europaparlamentet ska Europeiska rådet i enlighet med artikel 9a.2 andra stycket i fördraget om Europeiska unionen anta ett beslut om Europaparlamentets sammansättning.

Fram till slutet av valperioden 2004–2009 ska Europaparlamentets sammansättning och antalet ledamöter vara desamma som vid dagen för ikraftträdandet av Lissabonfördraget.

AVDELNING II

BESTÄMMELSER ANGÅENDE KVALIFICERAD MAJORITET

Artikel 3

1. I enlighet med artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen ska bestämmelserna i den punkten och bestämmelserna i artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt angående definitionen av kvalificerad majoritet i Europeiska rådet och rådet få verkan den 1 november 2014.

2. Under tiden 1 november 2014–31 mars 2017 kan en rådsmedlem, när ett beslut ska fattas med kvalificerad majoritet, begära att beslutet ska fattas med kvalificerad majoritet enligt definitionen i punkt 3. I det fallet är punkterna 3 och 4 tillämpliga.

3. Till och med den 31 oktober 2014 ska följande bestämmelser gälla, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 201a.1 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt:

När Europeiska rådet och rådet ska besluta med kvalificerad majoritet, ska medlemmarnas röster viktas på följande sätt:

Belgien	12
Bulgarien	10
Tjeckien	12
Danmark	7
Tyskland	29
Estland	4
Irland	7
Grekland	12
Spanien	27
Frankrike	29
Italien	29
Cypern	4
Lettland	4
Litauen	7
Luxemburg	4
Ungern	12
Malta	3
Nederländerna	13
Österrike	10
Polen	27
Portugal	12
Rumänien	14
Slovenien	4
Slovakien	7
Finland	7
Sverige	10
Förenade kungariket	29

För beslut ska krävas minst 255 röster från en majoritet av medlemmarna, när beslut i enlighet med fördragen ska fattas på förslag av kommissionen. I andra fall ska minst 255 röster från minst två tredjedelar av medlemmarna krävas för beslut.

När en akt antas av Europeiska rådet eller rådet med kvalificerad majoritet, får en medlem av Europeiska rådet eller rådet begära en kontroll av att de medlemsstater som utgör denna kvalificerade majoritet motsvarar minst 62 % av unionens totala befolkning. Om det visar sig att detta villkor inte är uppfyllt, ska akten inte antas.

4. Till och med den 31 oktober 2014 ska, i de fall då, med tillämpning av fördragen, inte samtliga rådsmedlemmar deltar i omröstningen, nämligen när det hänvisas till kvalificerad majoritet i enlighet med definitionen i artikel 205.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, kvalificerad majoritet definieras som samma andel av de viktade rösterna och samma andel av rådsmedlemmarnas antal samt, i förekommande fall, samma procentandel av de berörda medlemsstaternas befolkning som fastställs i punkt 3 i den här artikeln.

AVDELNING III

BESTÄMMELSER ANGÅENDE RÅDETS KONSTELLATIONER

Artikel 4

Fram till ikraftträdandet av det beslut som avses i artikel 9c.6 första stycket i fördraget om Europeiska unionen får rådet sammanträda i de konstellationer som anges i andra och tredje styckena i nämnda punkt samt i de övriga konstellationer över vilka en förteckning ska upprättas genom ett beslut som rådet i konstellationen allmänna frågor ska anta med enkel majoritet.

AVDELNING IV

BESTÄMMELSER ANGÅENDE KOMMISSIONEN, INBEGRIPET UNIONENS HÖGA REPRESENTANT FÖR UTRIKES FRÅGOR OCH SÄKERHETSPOLITIK

Artikel 5

De kommissionsledamöter som tjänstgör vid den tidpunkt då Lissabonfördraget träder i kraft ska förbli i tjänst till dess att deras mandattid löper ut. Den dag då unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik utnämns ska mandattiden emellertid löpa ut för den ledamot som har samma nationalitet som den höga representanten.

AVDELNING V

BESTÄMMELSER ANGÅENDE RÅDETS GENERALSEKRETERARE, HÖG REPRESENTANT FÖR DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN, OCH RÅDETS STÄLLFÖRETRÄDANDE GENERALSEKRETERARE

Artikel 6

Mandattiden för rådets generalsekreterare, hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, och rådets ställföreträdande generalsekreterare ska löpa ut den dag då Lissabonfördraget träder i kraft. Rådet ska utnämna en generalsekreterare i enlighet med artikel 207.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

AVDELNING VI

BESTÄMMELSER ANGÅENDE DE RÅDGIVANDE ORGANEN

Artikel 7

Fram till ikraftträdandet av det beslut som avses i artikel 258 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska fördelningen av ledamöter i Ekonomiska och sociala kommittén vara följande:

Belgien	12
Bulgarien	12
Tjeckien	12
Danmark	9
Tyskland	24
Estland	7
Irland	9
Grekland	12
Spanien	21
Frankrike	24
Italien	24
Cypern	6
Lettland	7
Litauen	9
Luxemburg	6
Ungern	12
Malta	5
Nederländerna	12
Österrike	12
Polen	21
Portugal	12
Rumänien	15
Slovenien	7
Slovakien	9
Finland	9
Sverige	12
Förenade kungariket	24

Artikel 8

Fram till ikraftträdandet av det beslut som avses i artikel 263 i fördraget om Europeiska

unionens funktionssätt ska fördelningen av ledamöter i Regionkommittén vara följande:

Belgien	12
Bulgarien	12
Tjeckien	12
Danmark	9
Tyskland	24
Estland	7
Irland	9
Grekland	12
Spanien	21
Frankrike	24
Italien	24
Cypern	6
Lettland	7
Litauen	9
Luxemburg	6
Ungern	12
Malta	5
Nederländerna	12
Österrike	12
Polen	21
Portugal	12
Rumänien	15
Slovenien	7
Slovakien	9
Finland	9
Sverige	12
Förenade kungariket	24

AVDELNING VII

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER ANGÅENDE AKTER SOM ANTAS PÅ GRUNDVAL AV AVDELNINGARNA V OCH VI I FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN FÖRE IKRAFTTRÄDANDET AV LISSABONFÖRDRAGET

Artikel 9

Rättsverkan för de akter som unionens institutioner, organ och byråer antar på grundval av fördraget om Europeiska unionen före ikraftträdandet av Lissabonfördraget ska bestå så länge dessa akter inte upphävs, ogiltigförklaras eller ändras med tillämpning av fördragen. Detta gäller även för de konventioner mellan medlemsstater som ingås på grundval av fördraget om Europeiska unionen.

Artikel 10

1. Som en övergångsåtgärd ska institutionerna när det gäller sådana unionsakter på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete som har antagits före ikraftträdandet av Lissabonfördraget, ha följande befogenheter den dag då det fördraget träder i kraft: kommissionens befogenheter enligt artikel 226 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska inte vara tillämpliga, och de befogenheter som Europeiska unionens domstol har enligt avdelning VI i fördraget om Europeiska union, i den lydelse som är i kraft före ikraftträdandet av Lissabonfördraget, ska vara oförändrade, också när de har godkänts enligt artikel 35.2 i nämnda fördrag om Europeiska unionen.

2. Om en sådan akt som avses i punkt 1 ändras, innebär detta att de i den punkten nämnda institutionernas befogenheter enligt fördragen ska vara tillämpliga på den ändrade akten för de medlemsstater på vilka den ändrade akten är tillämplig.

3. Den övergångsåtgärd som anges i punkt 1 ska under alla omständigheter upphöra att gälla fem år efter dagen för ikraftträdandet av Lissabonfördraget.

4. Senast sex månader före utgången av den övergångsperiod som avses i punkt 3 får Förenade kungariket meddela rådet att landet när det gäller de akter som avses i punkt 1 inte godtar de i punkt 1 nämnda institutionernas befogenheter enligt fördragen. Om Förenade kungariket har meddelat detta, ska de akter som avses i punkt 1 inte längre vara tillämpliga på landet från och med den dag då den övergångsperiod som avses i punkt 3 löper ut. Detta stycke ska inte tillämpas när det gäller de ändrade akter som är tillämpliga på Förenade kungariket enligt punkt 2.

Rådet ska med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen besluta om nödvändiga följd- och övergångsarrangemang. Förenade kungariket ska inte delta i antagandet av detta beslut. Kvalificerad majoritet i rådet ska definieras i enlighet med artikel 205.3 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Rådet får med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen också anta ett beslut om att Förenade kungariket ska bära de eventuella direkta ekonomiska konsekvenser som landets avbrutna deltagande i nämnda akter med nödvändighet och oundvikligen har lett till.

5. Förenade kungariket får när som helst i efterhand meddela rådet att landet önskar delta i akter som inte längre är tillämpliga på landet i enlighet med punkt 4 första stycket. I så fall ska de tillämpliga bestämmelserna i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar, eller i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning när det gäller området med frihet, säkerhet och rättvisa, alltefter omständigheterna, tillämpas. Institutionernas befogenheter i fråga om dessa akter ska vara de som anges i fördragen. När unionens institutioner och Förenade kungariket agerar i enlighet med tillämpliga protokoll, ska de sträva efter att på nytt få Förenade kungariket att i så stor utsträckning som möjligt delta i unionens regelverk på området med frihet, säkerhet och rättvisa, utan att detta allvarligt påverkar den praktiska genomförbarheten av regelverkets olika delar, samtidigt som deras samstämmighet respekteras.

B. PROTOKOLL SOM FOGAS TILL LISSABONFÖRDRAGET

PROTOKOLL nr 1

OM ÄNDRING AV DE PROTOKOLL SOM ÄR FOGADE TILL FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN, FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN OCH/ELLER FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA ATOMENERGIGEMENSKAPEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ÖNSKAR ändra de protokoll som är fogade till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen för att anpassa dem till de nya bestämmelser som fastställs i Lissabonfördraget,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till Lissabonfördraget.

Artikel 1

1. De protokoll som är i kraft vid tidpunkten för detta fördrags ikraftträdande och som är fogade till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen ska ändras i enlighet med bestämmelserna i denna artikel.

A. ÖVERGRIPANDE ÄNDRINGAR

2. De övergripande ändringar som anges i artikel 2.2 i fördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen är tillämpliga på de protokoll som avses i denna artikel, med undantag av leden d, e och j.

3. I de protokoll som avses i punkt 1 i denna artikel

a) ska det sista ledet i ingressen, där det anges till vilket eller vilka fördrag protokollet i fråga fogas, ersättas med ”HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.”; det här stycket ska inte gälla protokollet om ekonomisk och social sammanhållning och protokollet om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna, ska protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol, protokollet om lokalisering av säten för Europeiska unionens institutioner och vissa av dess organ, byråer och enheter, protokollet om artikel 40.3.3 i Irlands författning och protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier även fogas till fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen,

b) ska ordet ”gemenskapernas” ersättas med ”unionens” och ordet ”gemenskaperna” ersättas med ”unionen” med, i förekommande fall, grammatisk anpassning av texten.

4. I följande protokoll ska orden ”fördragets” och ”fördraget”/”detta fördrag” ersättas med ”fördragens” respektive ”fördragen”, och hänvisningar till fördraget om Europeiska unionen och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ska ersättas med en hänvisning till fördragen:

a) Protokoll om stadgan för Europeiska unionens domstol:

– Artikel 1 (inklusive hänvisningen till EU-fördraget och EG-fördraget).
b) Protokoll om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken:
– Artikel 1.1 andra stycket (nytt).
– Artikel 12.1 första stycket.
– Artikel 14.1 (andra hänvisningen till fördraget).
– Artikel 14.2 andra stycket.
– Artikel 34.1 andra strecksatsen.
– Artikel 35.1.
c) Protokoll om förfarandet vid alltför stora underskott:
– Artikel 3 andra meningen.
d) Protokoll om vissa bestämmelser angående Danmark:
– Punkt 2, numera punkt 1, andra meningen.
e) Protokoll införlivande av om Schengenregelverket inom Europeiska unionens ramar:
– Sjätte skälet, numera femte skälet, i ingressen.
– Artikel 1.
f) Protokoll om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater:
– Sjätte skälet, numera sjunde skälet, i ingressen.
g) Protokoll om förvärv av egendom i Danmark:
– Enda bestämmelsen.
h) Protokoll om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna:
– Enda bestämmelsen.
i) Protokoll om de ekonomiska följderna av att EKSG-fördraget upphör att gälla och om kol- och stålforskningsfonden:
– Artikel 3.

5. I följande protokoll och bilagor ska orden ”i detta fördrag” ersättas med en hänvisning till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt:

a) Protokoll om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken:

– Artikel 3.1
– Artikel 4
– Artikel 6.3
– Artikel 7
– Artikel 9.1
– Artikel 10.1
– Artikel 11.1
– Artikel 14.1 (första hänvisningen till fördraget)
– Artikel 15.3
– Artikel 16 första stycket
– Artikel 21.1
– Artikel 25.2
– Artikel 27.2
– Artikel 34.1 inledande frasen
– Artikel 35.3
– Artikel 41.1, numera artikel 40.1, första stycket
– Artikel 42, numera artikel 41
– Artikel 43.1, numera artikel 42.1
– Artikel 45.1, numera artikel 44.1
– Artikel 47.3, numera artikel 46.3
b) Protokoll om förfarandet vid alltför stora underskott:
– Artikel 1 i inledningsfrasen.
c) Protokoll om konvergenskriterier enligt artikel 121 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen:
– Artikel 1 första meningen.
d) Protokoll om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland:
– Punkt 6, numera punkt 5, andra stycket.
– Punkt 9, numera punkt 8, inledningsfrasen.
– Punkt 10, numera punkt 9, led a andra meningen.
– Punkt 11, numera punkt 10.
e) Protokoll om ekonomisk och social sammanhållning:
– Femtonde skälet, numera elfte skälet, i ingressen.
f) Bilagorna I och II:
– Båda bilagornas titel.

6. I följande protokoll ska orden ”detta fördrag” ersättas med ”nämnda fördrag”.
a) Protokoll om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken:
– Artikel 3.2
– Artikel 3.3
– Artikel 9.2
– Artikel 9.3
– Artikel 11.2
– Artikel 43.2, numera artikel 42.2
– Artikel 43.3, numera artikel 42.3

– Artikel 44, numera artikel 43, andra stycket
b) Protokoll om förfarandet vid alltför stora underskott:
– Artikel 2, inledande frasen.
c) Protokoll om konvergenskriterier enligt artikel 121 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen:
– Artikel 2
– Artikel 3
– Artikel 4 första meningen
– Artikel 6
d) Protokoll om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland:
– Punkt 7, numera punkt 6, andra stycket.
– Punkt 10, numera 9, led c.

7. I följande protokoll ska orden ”med enkel majoritet” införas efter ”rådet”:
a) Protokoll om stadgan för Europeiska unionens domstol:
– Artikel 4 andra stycket.
– Artikel 13 andra stycket.
b) Protokoll om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier:
– Artikel 7, numera artikel 6, första stycket första meningen.

8. I följande protokoll ska orden ”Europeiska gemenskapernas domstol” eller ”domstolen” ersättas med ”Europeiska unionens domstol” med, i förekommande fall, grammatisk anpassning av texten:
a) Protokoll om stadgan för Europeiska unionens domstol:
– Artikel 1.
– Artikel 1 i bilagan.
– Första skälet i ingressen.
– Artikel 3 fjärde stycket.
b) Protokoll om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken:
– Artikel 35.1, 35.2, 35.4, 35.5 och 35.6.
– Artikel 36.2.
c) Protokoll om lokalisering av säten för Europeiska gemenskapernas institutioner och vissa av deras organ och enheter samt för Europol:
– Enda artikeln led d.
d) Protokoll om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier:
– Artikel 12, numera artikel 11, led a.
– Artikel 21, numera artikel 20 första omnämnandet.
e) Protokoll om Förenade kungarikets och Irlands ställning:
– Artikel 2.
f) Protokoll om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater:
– Andra skälet, numera tredje skälet, i ingressen.

B. SPECIFIKA ÄNDRINGAR

PROTOKOLL SOM SKA UPPHÖRA ATT GÄLLA

9. Följande protokoll ska upphöra att gälla:

a) Protokoll om Italien (1957).
b) Protokoll om varor som har sitt ursprung i och kommer från vissa länder och som särbehandlas vid import till en medlemsstat (1957).
c) Protokoll om Europeiska monetära institutets stadga (1992).
d) Protokoll om övergången till den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen (1992).
e) Protokoll om Portugal (1992).
f) Protokoll om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen (1997), vilket ska ersättas med ett nytt protokoll med samma titel.
g) Protokoll om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (1997), vilket ska ersättas med ett nytt protokoll med samma titel.
h) Protokoll om djurskydd och djurens välfärd (1997), vilket ska utgöra artikel 6b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.
i) Protokoll om utvidgningen av Europeiska unionen (2001).
j) Protokoll om artikel 67 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (2001).

STADGAN FÖR EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL

10. Protokollet om stadgan för Europeiska unionens domstol ska ändras på följande sätt:

a) I första skälet i ingressen ska hänvisningen till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ersättas med en hänvisning till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I resten av protokollet ska ”EG-fördraget” ersättas med ”fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”. I hela protokollet ska hänvisningarna till artiklar i Euratomfördraget, vilka upphör att gälla genom protokoll nr 2 som fogas till detta fördrag, utgå och meningen ska i förekommande fall anpassas grammatiskt i enlighet med detta.

b)[Ingen ändring i den svenska versionen.]

c) I artikel 2 ska orden ”..., vid offentligt sammanträde ...” ersättas med ”..., inför domstolen vid offentligt sammanträde”.

d) I artikel 3 andra stycket och artikel 4 fjärde stycket ska följande mening läggas till: ”Om beslutet gäller en ledamot av tribunalen eller en specialdomstol, ska domstolen fatta beslut efter att ha hört den berörda domstolen.”

e) I artikel 6 första stycket ska följande mening läggas till: ”Om den berörde domaren är ledamot av tribunalen eller en specialdomstol, ska domstolen fatta beslut efter att ha hört den berörda domstolen.”

f) I rubriken till avdelning II ska ordet ”Domstolens” läggas till.

g) I artikel 13 första stycket ska första meningen ersättas med följande: ”Europaparlamentet och rådet får på begäran av domstolen och i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta att ... .”

h) I rubriken till avdelning III ska orden ”vid domstolen” läggas till.

i) Artikel 23 ska ändras på följande sätt:

i) I första stycket första meningen ska orden ”artikel 35.1 i EU-fördraget,” utgå. I andra meningen ska orden ”... liksom även rådet eller Europeiska centralbanken, om den rättsakt vars giltighet eller tolkning är omtvistad härrör från en av dem, samt Europaparlamentet och rådet, om den rättsakt vars giltighet eller tolkning är omtvistad har antagits gemensamt av dessa två institutioner.” ersättas med ”... liksom den unionsinstitution eller unionsbyrå eller det unionsorgan som har antagit den akt vars giltighet eller tolkning är omtvistad.”.

ii) I andra stycket ska orden ”... och i förekommande fall Europaparlamentet, rådet och Europeiska centralbanken rätt att ...” ersättas med ”... och i förekommande fall den unionsinstitution eller unionsbyrå eller det unionsorgan som har antagit den akt vars giltighet eller tolkning är omtvistad rätt att ...”.

j) I artikel 24 andra stycket ska orden ”, organ eller byråer” införas efter ”institutioner”.

k) I artikel 40 ska andra stycket ersättas med följande:

”Samma rätt ska gälla för unionens organ och byråer och varje annan person om de kan motivera att de har ett intresse av utgången av den tvist som underställts domstolen. Fysiska eller juridiska personer får inte intervenera i ärenden mellan medlemsstater, mellan unionens institutioner eller mellan medlemsstater och unionens institutioner.”

l) I artikel 42 ska orden ”organ och byråer” införas efter ”institutionerna”.

m) I artikel 46 ska följande nya stycke läggas till: ”Denna artikel ska även tillämpas på talan mot Europeiska centralbanken om ansvar i utomobligatoriska rättsförhållanden.”

n) Rubriken till avdelning IV ska ersättas med ”TRIBUNALEN”.

o) I artikel 47 ska första stycket ersättas med följande: ”Artiklarna 9 första stycket, 14, 15, 17 första, andra, fjärde och femte styckena och 18 ska tillämpas på tribunalen och dess ledamöter.”

p) I artikel 51 första stycket a tredje strecksatsen ska hänvisningen till artikel 202 tredje strecksatsen ersättas med en hänvisning till artikel 249c.2 och i b ska hänvisningen till artikel 11a ersättas med en hänvisning till artikel 280f.1. I andra stycket ska orden ”eller av Europeiska centralbanken” utgå.

q) Artikel 64 ska ändras på följande sätt:

i) Följande nya första stycke ska införas:

”Reglerna om språkanvändningen vid Europeiska unionens domstol ska fastställas i en förordning som antas av rådet med enhällighet. Denna förordning ska antas, antingen på begäran av domstolen och efter det att kommissionen och Europaparlamentet har hörts eller på förslag av kommissionen och efter det att domstolen och Europaparlamentet har hörts.”

ii) I första stycket, numera andra stycket, första meningen, ska orden ”Till dess att regler om språkanvändningen vid domstolen och förstainstansrätten har antagits i denna stadga ...” ersättas med ”Till dess att dessa regler

har antagits ...”. Den andra meningen ska ersättas med följande: ”Med avvikelse från artiklarna 223 och 224 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt krävs rådets enhälliga godkännande för att dessa bestämmelser ska kunna ändras eller upphävas.”

r) I artikel 3.1 andra meningen i bilaga I till protokollet ska ordet ”domstolens” ersättas med ”personaldomstolens”. I artikel 3.2 och 3.3 ska orden ”med kvalificerad majoritet” utgå.

s)[Ingen ändring i den svenska versionen.]

STADGAN FÖR EUROPEISKA CENTRALBANKSSYSTEMET OCH EUROPEISKA CENTRALBANKEN

11. Protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken ska ändras på följande sätt:

a) I första skälet i ingressen ska hänvisningen till artikel 8 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ersättas med en hänvisning till artikel 107.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

b) Rubriken på kapitel I ska ersättas med: ”EUROPEISKA CENTRALBANKSSYSTEMET”.

c) Artikel 1.1 ska vid semikolonet delas upp i två stycken, utan numrering. Första stycket ska ersättas med följande: ”I enlighet med artikel 245a.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska Europeiska centralbanken (ECB) och de nationella centralbankerna utgöra Europeiska centralbankssystemet (ECBS). ECB och de nationella centralbankerna i de medlemsstater som har euron som valuta ska utgöra Eurosystemet.”. I början av andra stycket ska orden ”de skall fullgöra ...” ersättas med ”ECBS och ECB ska fullgöra ...”.

d) Artikel 1.2 ska utgå.

e) I början av artikel 2 ska orden ”Enligt artikel 105.1 i detta fördrag” ersättas med ”Enligt artiklarna 105.1 och 245a.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”. I slutet av andra meningen ska orden ”om Europeiska unionen” läggas till efter ”fördraget”. I slutet av tredje meningen ska orden ”om Europeiska unionens funktionssätt” läggas till efter ”fördraget”.

f) I artikel 3.1 andra strecksatsen ska orden ”artikel 111 i detta fördrag” ersättas med ”artikel 188o i nämnda fördrag”.

g) I artikel 4b ska ordet ”berörda” utgå.

h) I början av artikel 9.1 ska orden ”enligt artikel 107.2 i detta fördrag” ersättas med ”enligt artikel 245 a.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”.

i) Artikel 10 ska ändras på följande sätt:

i) I artikel 10.1 ska orden ”... de medlemsstater som har euron som valuta.” läggas till i slutet.

ii) I artikel 10.2 första strecksatsen slutet av första meningen ska orden ”... medlemsstater som har antagit euron.” ersättas med ”... de medlemsstater som har euron som valuta.” I slutet av tredje stycket ska orden ”enligt artiklarna 10.3, 10.6 och 41.2” ersättas med ”enligt artiklarna 10.3, 40.2 och 40.3”.

iii) Artikel 10.6 ska utgå.

j) I artikel 11.2 första stycket ska orden ”... utses genom överenskommelse mellan medlemsstaternas regeringar på stats- eller regeringschefsnivå,” ersättas med ”... utses av Europeiska rådet, som ska besluta med kvalificerad majoritet,”.

k) I artikel 14.1 ska orden ”... senast då ECB upprättas ...” utgå.

l) I artikel 16 första meningen ska ”sedelutgivning” ersättas med ”utgivning av eurosedlar”.

m) I artikel 18.1 första strecksatsen ska orden ”..., såväl i gemenskapsvalutor som i tredje lands valutor” ersättas med ”..., såväl i euro som i andra valutor,”.

n) I artikel 25.2 ska orden ”beslut av rådet” ersättas med ”sådana förordningar som antas av rådet”.

o) I artikel 28.1 ska första meningen ersättas med ”ECB:s kapital ska vara 5 miljarder EUR.”.

p) I artikel 29.1 ska det inledande stycket ersättas med följande: ”Fördelningsnyckeln för teckning av ECB:s kapital, som fastställdes för första gången 1998 när ECBS upprättades, ska bestämmas genom att varje nationell centralbank tilldelas en vikt i denna nyckel som motsvarar summan av …”. Andra stycket ska ersättas med följande: ”Procentsatserna ska avrundas nedåt eller uppåt till närmaste multipel av 0,0001 procentenheter.”

q) I artikel 32.2 ska orden ”Om inte annat följer av artikel 32.3 skall summan av de monetära inkomsterna för varje nationell centralbank ...” ersättas med ”Summan av de monetära inkomsterna för varje nationell centralbank ska ...”, och i artikel 32.3 ska orden ”efter den tredje etappens början” ersättas med ”efter införandet av euron”.

r) I artikel 34.2 ska de fyra första styckena utgå.

s) I artikel 35.6 ska orden ”... fördragen och” införas före orden ”... denna stadga”.

t) Artikel 37 ska upphöra att gälla, och efterföljande artiklar ska omnumreras i enlighet med detta.

u) Artikel 41, numera artikel 40, ska ändras på följande sätt:

i) I artikel 41.1, numera artikel 40.1, ska ordet ”rådet” ersättas med ”... Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ...”, orden ”... antingen genom beslut med kvalificerad majoritet på rekommendation ...” ersätts med ”... antingen genom beslut på rekommendation ...” och orden ”genom enhälligt beslut” ska utgå. Sista meningen ska utgå.

ii) Följande nya artikel 40.2 ska införas, och nuvarande artikel 41.2 ska betecknas artikel 40.3:

”40.2. Artikel 10.2 kan ändras genom ett beslut av Europeiska rådet vilket antas med enhällighet, antingen på rekommendation av Europeiska centralbanken och efter det att Europaparlamentet och kommissionen har hörts eller på rekommendation av kommissionen och efter det att Europaparlamentet och Europeiska centralbanken har hörts. Dessa ändringar träder i kraft först sedan de har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.”.

v) I artikel 42, numera artikel 41, ska orden ”... omedelbart efter beslutet om tidpunkten för början av den tredje etappen ...” utgå och orden ”med kvalificerad majoritet” ska utgå.

w) I artiklarna 43.1, 43.2 och 43.3, numera artiklarna 42.1, 42.2 och 42.3, ska hänvisningen till artikel 122 ersättas med en hänvisning till artikel 166a; i artikel 43.3, numera artikel 42.3, ska hänvisningen till artiklarna 34.2 och 50 utgå och i artikel 43.4, numera artikel 42.4 ska hänvisningen till artikel 10.1 ersättas med en hänvisning till artikel 10.2.

x) I artikel 44, numera artikel 43, första stycket ska orden ”de av EMI:s uppgifter” ersättas med ”de av Europeiska monetära institutets tidigare uppgifter som avses i artikel 118a.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”, och orden i slutet ”under den tredje etappen” ska ersättas med ”efter införandet av euron”; i andra stycket ska hänvisningen till artikel 122 ersättas med en hänvisning till artikel 117a.

y) I artikel 47.3, numera artikel 46.3, ska orden ”... i förhållande till valutorna eller den gemensamma valutan i medlemsstater utan undantag.” ersättas med ”... i förhållande till euron.”

z) Artiklarna 50 och 51 ska upphöra att gälla, och efterföljande artiklar ska omnumreras i enlighet med detta.

aa) I artikel 52, numera artikel 49, ska orden ”i enlighet med artikel 116a.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt” införas efter orden ”Efter den oåterkalleliga låsningen av växelkurserna ...”.

ab)[Ingen ändring i den svenska versionen.]

EIB:s STADGA

12. Protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga ska ändras på följande sätt:

a) I hela protokollet ska hänvisningar till en artikel i ”detta fördrag” eller ”fördraget” ersättas med en hänvisning till en artikel i ”fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”.

b) I sista skälet i ingressen ska orden ”till detta fördrag” ersättas med ”till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”.

c) I artikel 1 ska andra stycket utgå.

d) I artikel 3 ska inledningsfrasen ersättas med följande: ”I enlighet med artikel 266 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska medlemsstaterna vara medlemmar i banken.”, och förteckningen över stater ska utgå.

e) I artikel 4.1 ska beloppet för bankens kapital ersättas med ”164808169000 EUR”, beloppen för följande medlemsstater ska ersättas med nedanstående, och andra stycket ska utgå:

Polen	3411263500
Tjeckien	1258785500
Ungern	1190868500
Rumänien	863514500
Slovakien	428490500
Slovenien	397815000
Bulgarien	290917500
Litauen	249617500
Cypern	183382000
Lettland	152335000
Estland	117640000
Malta	69804000

f) Artikel 5 ska ändras på följande sätt:

i) I punkt 2 ska följande nya mening läggas till i slutet: ”Kontantinbetalningar får endast göras i euro.”.

ii) I punkt 3 första stycket ska orden ”... gentemot dess långivare” utgå, och i andra stycket ska orden ”... och i de valutor banken behöver för att uppfylla dessa förpliktelser” utgå.

g) Artiklarna 6 och 7 ska upphöra att gälla, och efterföljande artiklar ska omnumreras i enlighet med detta.

h) Artikel 9, numera artikel 7, ska ändras på följande sätt:

i) I punkt 2 ska orden ”..., särskilt med avseende på de syften som skall vara vägledande efter hand som den gemensamma marknaden förverkligas” ersättas med ”... i enlighet med unionens mål”.

ii) I punkt 3 ska led b ersättas med ”b) i enlighet med artikel 9.1 fastställa de principer som ska gälla för finansieringsverksamheten inom ramen för bankens uppgift,”, led d ska ersättas med ”d) bevilja finansiering för investeringsverksamhet som helt eller delvis ska genomföras utanför medlemsstaternas territorier i enlighet med artikel 16.1”, och i led g ska ordet ”övriga” införas före ”befogenheter” och orden ”... som anges i artiklarna 4, 7, 14, 17, 26 och 27” ersättas med ”... som det tilldelas genom denna stadga”.

i) Artikel 10, numera artikel 8, ska ändras på följande sätt:

i) Tredje meningen ska utgå.

ii) Följande två nya stycken ska införas:

”För kvalificerad majoritet ska det krävas 18 röster och 68 % av det tecknade kapitalet.

Att personligen närvarande eller företrädda ledamöter avstår från att rösta ska inte hindra att beslut som kräver enhällighet antas.”

j) Artikel 11, numera artikel 9, ska ändras på följande sätt:

i) Punkt 1 första stycket ska ersättas med följande:

”1. Styrelsen ska besluta om att bevilja finansiering, särskilt i form av lån och garantier, samt om att ta upp lån; den ska fastställa räntesatserna för beviljade lån samt provisioner och andra avgifter. Den kan på grundval av ett beslut som fattas med kvalificerad majoritet delegera vissa av sina befogenheter till direktionen. Den ska fastställa villkoren och formerna för denna delegering samt övervaka dess genomförande.

Styrelsen ska se till att banken förvaltas enligt sunda principer; den ska se till att banken leds i överensstämmelse med bestämmelserna i fördragen, denna stadga samt de allmänna riktlinjer som fastställts av bankens råd.”

ii) Punkt 2 sjätte stycket ska ersättas med följande:

”Reglerna för deltagande i styrelsens sammanträden samt de bestämmelser som ska gälla för suppleanter och adjungerade experter ska anges i arbetsordningen.”

iii) I punkt 5 andra meningen ska ordet ”enhälligt” utgå.

k) Artikel 13, numera artikel 11, ska ändras på följande sätt:

i) I punkt 3 andra stycket ska orden ”... beviljande av lån” ersättas med ”... beviljande av finansiering, särskilt i form av lån”.

ii) I punkt 4 ska orden ”... över förslag till beviljande av lån och garantier samt över förslag till upptagande av lån.” ersättas med ”... över förslag till upptagande av lån och beviljande av finansiering, särskilt i form av lån och garantier.”.

iii) I punkt 7 första meningen ska orden ”tjänstemän och övriga anställda” ersättas med ”personal”. I slutet ska följande mening läggas till: ”Arbetsordningen ska ange vilket organ som ska ha befogenhet att anta de bestämmelser som ska gälla för personalen.”

l) Artikel 14, numera artikel 12, ska ändras på följande sätt:

i) I punkt 1 ska ordet ”tre” ersättas med ”sex” och orden ”... skall varje år pröva om bankens verksamhet bedrivits enligt gällande regler och om räkenskaperna förts i föreskriven ordning” ersättas med ”... ska kontrollera att bankens verksamhet följer bästa bankpraxis samt ansvara för bankens revision”.

ii) Punkt 2 ska ersättas med följande tre nya punkter:

”2. Den kommitté som avses i punkt 1 ska varje år undersöka om bankens verksamhet bedrivits enligt gällande regler och om räkenskaperna förts i föreskriven ordning. Den ska därför kontrollera att bankens verksamhet har bedrivits med respekt för de formkrav och förfaranden som föreskrivs i denna stadga och i arbetsordningen.

3. Den kommitté som avses i punkt 1 ska intyga att redovisningarna och all finansiell information i de årsräkenskaper som upprättas av styrelsen ger en rättvisande bild av bankens finansiella situation, vad gäller både tillgångar och skulder, samt av resultatet av dess verksamhet och kassaflödet för räkenskapsåret i fråga.

4. Arbetsordningen ska ange vilka kvalifikationer ledamöterna i den kommitté som avses i punkt 1 ska ha samt fastställa villkor och former för kommitténs verksamhet.”

m) I artikel 15, numera artikel 13, ska orden ”sedelutgivande banken” ersättas med ”nationella centralbanken”.

n) Artikel 18, numera artikel 16, ska ändras på följande sätt:

i) I punkt 1 första stycket ska orden ”... bevilja lån” ersättas med ”... bevilja finansiering, särskilt i form av lån och garantier”, ordet ”investeringsprojekt” ska ersättas med ”investeringar”, och ordet ”europeiska” ska utgå. I andra stycket ska orden ”... ett undantag som bankens råd enhälligt medgivit” ersättas med ”... beslut med kvalificerad majoritet av bankens råd”, orden ”lån för investeringsprojekt” ersättas med ”finansiering av investeringsprojekt”, och ordet ”europeiska” ska utgå.

ii) I punkt 3 ska ordet ”projektet” ersättas med ”investeringen”, och följande ord ska läggas till i slutet: ”eller gäldenärens ekonomiska soliditet”, och följande nya andra stycke ska läggas till:

”Om det krävs för genomförandet av den verksamhet som anges i artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, ska styrelsen dessutom, i enlighet med de principer som bankens råd har fastställt i enlighet med artikel 7.3 b, med kvalificerad majoritet fastställa villkoren och formerna för all finansiering som har en särskild riskprofil och som av detta skäl anses utgöra en särskild verksamhet.”

iii) Punkt 5 ska ersättas med följande:

”5. Den totala utestående summan av lån och garantier som beviljats av banken ska inte överstiga 250 % av det tecknade kapitalet, reserverna, de provisioner som inte använts samt överskottet i resultaträkningen. Det sammanlagda beloppet för de berörda posterna ska beräknas efter avdrag med ett belopp motsvarande det tecknade kapitalet, oavsett om det har inbetalats eller inte, med avseende på varje deltagande från bankens sida.

Det belopp som utbetalas för bankens deltagande får sammanlagt aldrig överstiga den inbetalda delen av kapitalet, reserverna, de provisioner som inte använts samt överskottet i resultaträkningen.

I undantagsfall ska bankens särskilda verksamheter, så som de fastställts av bankens råd och styrelse i enlighet med punkt 3, tilldelas särskilda anslag ur reserverna.

Denna punkt ska även tillämpas på bankens sammanställda redovisning.”

o) I artikel 19.1, numera artikel 17.1, ska ordet ”garantiprovisionerna” ersättas med ”provisionerna och övriga avgifter”, och orden ”och risker” ska införas efter ”täcka sina kostnader”. I artikel 19.2 ska ordet ”finansieringsprojektets” ersättas med ”investeringens”.

p) Artikel 20, numera artikel 18, ska ändras på följande sätt:

i) I inledningsfrasen ska orden ”låne- och garantiverksamhet” ersättas med ”finansieringsverksamhet”.

ii) Punkt 1 a ska ha följande lydelse: ”när betalningar av ränta och amortering i fråga om investeringar som har genomförts av företag inom produktionssektorn säkerställs genom verksamhetens avkastning eller, i fråga om andra investeringar, genom en förbindelse tecknad av den stat i vilken investeringen görs eller på annat sätt, och”, och i led b ska ordet ”projektets” ersättas med ”investeringens”.

iii) I punkt 2 ska följande nya andra stycke läggas till:

”Om det krävs för genomförandet av den verksamhet som anges i artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, ska styrelsen emellertid, i enlighet med de principer som bankens råd har fastställt i enlighet med artikel 7.3 b, med kvalificerad majoritet fastställa villkoren och formerna för ett förvärv av aktier i ett kommersiellt företag, i allmänhet som ett komplement till ett lån eller en garanti, om detta är nödvändigt för att finansiera en investering eller ett program.”

iv) I punkt 6 ska orden ”projekt” och ”projektet” ersättas med ”investering” respektive ”investeringen”.

v) Följande nya punkt 7 ska läggas till:

”7. Som ett komplement till sin låneverksamhet får banken tillhandahålla tekniska tjänster enligt de villkor och närmare bestämmelser som bankens råd fastställer med kvalificerad majoritet och med iakttagande av denna stadga.”

q) Artikel 21, numera artikel 19, ska ändras på följande sätt:

i) Punkt 1 ska ersättas med följande:

”1. Varje företag eller offentligt eller privat organ får vända sig direkt till banken med ansökningar om finansiering. Ansökningar kan även lämnas antingen genom kommissionen eller genom den medlemsstat på vars territorium investeringen ska genomföras.”

ii) I punkt 2 ska ordet ”projektet” ersättas med ”investeringen”.

iii) I punkterna 3 och 4 första meningen ska orden ”låne- eller garantiansökningar” ersättas med ”finansieringsverksamhet”.

iv) I punkt 4 första meningen ska hänvisningen till artikel 20 ersättas med en hänvisning till artiklarna 18–20, numera artiklarna 16–18. I punkt 4 andra meningen ska orden ”att lånet eller garantin beviljas” ersättas med ”finansieringen” och orden ”ett utkast till avtal” ersättas med ”motsvarande förslag”. I sista meningen ska orden ”lånet eller garantin” ersättas med ”finansieringen”.

v) I punkterna 5, 6 och 7 ska orden ”lån eller garanti” ersättas med ”finansiering”.

vi) Följande nya punkt 8 ska läggas till:

”8. Om en omstrukturering av en finansieringsverksamhet som avser godkända investeringar är berättigad för att skydda bankens rättigheter och intressen, ska direktionen omedelbart vidta de nödåtgärder som den anser nödvändiga, under förutsättning att den omedelbart redogör för dessa inför styrelsen.”

r) I artikel 22, numera artikel 20, ska ordet ”internationella” utgå i punkt 1, och punkt 2 ska ersättas med följande:

”2. Banken får ta upp lån på medlemsstaternas kapitalmarknad inom ramen för den lagstiftning som gäller för dessa marknader.

De behöriga myndigheterna i en medlemsstat med undantag enligt artikel 116a.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt får motsätta sig detta endast om allvarliga störningar kan befaras på denna stats kapitalmarknad.”

s) I artikel 23.1 b, numera artikel 21.1 b, ska orden ”... som utfärdats av banken eller av dess låntagare” utgå, och i punkt 3 ska orden ”sedelutgivande bank” ersättas med ”nationell centralbank”.

t) I artikel 25.1 första meningen, numera artikel 23.1 första meningen, ska orden ”i en medlemsstats valuta till en annan medlemsstats valuta” ersättas med ”till en av valutorna i de medlemsstater som inte har euron som valuta”, och i punkt 2 ska orden: ”... sina tillgångar i en medlemsstats valuta ...” ersättas med ”... tillgångar som den innehar i valutan i en av de medlemsstater som inte har euron som valuta ...”. I punkt 3 ska orden ”i guld eller inkonvertibla valutor” utgå. I punkt 4 ska ordet ”projekt” ersättas med ”investeringar”.

u) I artikel 26, numera artikel 24, ska orden ”..., sina särskilda lån” utgå.

v) I artikel 27.2, numera artikel 25.2, ska följande mening läggas till i slutet: ”Den ska sörja för att personalens rättigheter skyddas.”

w) I artikel 29, numera artikel 27, första stycket ska ordet ”domstolen” ersättas med

”Europeiska unionens domstol”, och följande mening ska läggas till: ”Banken får i avtal föreskriva ett skiljedomsförfarande”. I andra stycket ska orden ”eller föreskriva ett skiljedomsförfarande” utgå.

x) Artikel 30, numera artikel 28, ska ersättas med följande:

”Artikel 28

1. Bankens råd kan med enhällighet besluta att upprätta filialer eller andra enheter vilka ska vara juridiska personer och ha ekonomisk självbestämmanderätt.

2. Bankens råd ska med enhällighet anta stadgar för de filialer och enheter som avses i punkt 1. I stadgarna ska särskilt fastställas filialernas och enheternas mål, struktur, kapital, medlemsregler, säte, finansiella medel, interventionsmöjligheter och förfarande vid revision samt deras förhållande till bankens organ.

3. Banken har behörighet att delta i förvaltningen av dessa filialer och enheter och bidra till deras tecknade kapital upp till det belopp som bankens råd med enhällighet bestämmer.

4. Protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier ska tillämpas på de filialer och enheter som avses i punkt 1 i den mån de faller under unionsrätten, på ledamöterna i deras organ då de fullgör sina uppgifter och på deras personal enligt samma villkor som gäller för banken.

Utdelningar, kapitalvinster och övriga inkomster från sådana filialer och enheter som andra medlemmar än Europeiska unionen och banken har rätt till, ska dock vara underkastade tillämplig skattelagstiftning.

5. Europeiska unionens domstol har behörighet att inom de gränser som fastställs i det följande pröva tvister om åtgärder som antagits av organ som tillhör en filial eller enhet som omfattas av unionsrätten. Sådana åtgärder får överklagas av varje medlem i en sådan filial eller enhet i egenskap av medlem eller av medlemsstaterna enligt villkoren i artikel 230 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

6. Bankens råd kan med enhällighet besluta att personalen vid de filialer och enheter som faller under unionsrätten ska omfattas av samma anställningsvillkor som gäller för banken med iakttagande av deras respektive interna förfaranden.”

PROTOKOLL OM LOKALISERING AV SÄTEN

13. Protokollet om lokalisering av säten för Europeiska gemenskapernas institutioner och vissa av deras organ och enheter samt för Europol ska ändras på följande sätt:

a) I protokollets titel och ingress ska ordet ”, byråer” införas efter ”organ” och i protokollets titel ska orden ”samt för Europol” utgå.

b) I ingressens första skäl ska hänvisningen till fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen ersättas med en hänvisning till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, och hänvisningen till artikel 77 i fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen ska utgå. Andra skälet ska utgå.

c) I led d ska hänvisningen till förstainstansrätten utgå.

d) I led i ska hänvisningen till Europeiska monetära institutet utgå.

PROTOKOLL OM UNIONENS IMMUNITET OCH PRIVILEGIER

14. Protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier ska ändras på följande sätt:

a) I första skälet i ingressen ska hänvisningen till artikel 28 i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna ersättas med en hänvisning till artikel 291 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artikel 191 i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, nedan kallad Euratom, och orden ”dessa gemenskaper och Europeiska investeringsbanken” ska ersättas med ”Europeiska unionen och Euratom”.

b) Artikel 5 ska upphöra att gälla, och efterföljande artiklar ska omnumreras i enlighet med detta.

c) I artikel 7, numera artikel 6, ska punkt 2 utgå och punkt 1 ska vara onumrerad.

d) I artikel 13, numera artikel 12, ska orden i slutet ”... enligt de villkor och det förfaran-

de som rådet på förslag från kommissionen har fastställt” ersättas med ”... enligt de villkor och det förfarande som Europaparlamentet och rådet har fastställt genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört de berörda institutionerna”.

e) I artikel 15, numera artikel 14, ska orden i början av meningen ”Rådet skall enhälligt och på förslag från kommissionen fastställa ...” ersättas med ”Europaparlamentet och rådet ska, genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört de berörda institutionerna, fastställa ...”.

f) I artikel 16, numera artikel 15, ska orden i början av meningen ”Rådet skall på förslag från kommissionen ...” ersättas med ”Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ...”.

g) I artikel 21, numera artikel 20, ska orden ”... samt på förstainstansrättens ledamöter och justitiesekreterare, ...” utgå.

h) I artikel 23, numera artikel 22, ska sista stycket utgå.

i) Slutformuleringen ”TILL BEVIS HÄRPÅ har undertecknade befullmäktigade undertecknat detta protokoll.”, datumet och förteckningen över signatärer ska utgå.

PROTOKOLL OM KONVERGENSKRITERIER

15. Protokollet om konvergenskriterier enligt artikel 121 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ska ändras på följande sätt:

a) I protokollets titel ska orden ”enligt artikel 121 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen” utgå.

b) I första skälet i ingressen ska orden ”... då den beslutar om övergång till den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen ...” ersättas med ”... då den beslutar att avskaffa undantagen för medlemsstater med undantag ...”.

c) I artikel 3 andra meningen ska orden ”... i förhållande till någon annan medlemsstats valuta under denna period.” ersättas med ”... i förhållande till euron under denna period.”.

d) I artikel 6 ska orden ”EMI eller” utgå.

e)[Ingen ändring i den svenska versionen.]

PROTOKOLL OM VISSA BESTÄMMELSER ANGÅENDE FÖRENADE KUNGARIKET

16. Protokollet om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland ska ändras på följande sätt:

a) I hela protokollet ska orden ”… gå över till den tredje etappen ...” eller ”... gå över till den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen ...” ersättas med ”... införa euron ...”. Orden ”... går över till den tredje etappen ...” ska ersättas med ”... inför euron ...”. Orden ”... under den tredje etappen ...” ska ersättas med ”... efter införandet av euron ...”.

b) I ingressen ska följande nya andra skäl införas:

”SOM BEAKTAR att Förenade kungarikets regering den 16 oktober 1996 och den 30 oktober 1997 anmälde till rådet att den inte har för avsikt att delta i den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen,”.

c) I punkt 1 ska första och tredje styckena utgå.

d) Punkt 2 ska ersättas med följande:

”2. Punkterna 3–8 och 10 ska tillämpas på Förenade kungariket, med beaktande av den anmälan som Förenade kungarikets regering lämnade till rådet den 16 oktober 1996 och den 30 oktober 1997.”

e) Punkt 3 ska utgå, och efterföljande punkter ska omnumreras i enlighet med detta.

f) Punkt 5, numera punkt 4, ska ändras på följande sätt:

i) I första meningen ska uppräkningen av artiklar ersättas med ”Artiklarna 245a.2, med undantag av första och sista meningen, 245a.5, 97b andra stycket, 104.1, 104.9 och 104.11, 105.1–5, 106, 108, 109, 110, 111a, 115c, 117a.3, 188o samt 245b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ...”.

ii) Följande nya andra mening ska införas: ”Detsamma gäller artikel 99.2 i detta fördrag vad avser antagandet av de delar av de all-

männa riktlinjerna för den ekonomiska politiken som rör euroområdet generellt.”

g) I punkt 6, numera punkt 5, ska följande nya första stycke införas: ”Förenade kungariket ska bemöda sig om att undvika ett alltför stort underskott i den offentliga sektorns finanser.” och i början av efterföljande stycke ska artikelnumret ”116.4,” utgå.

h) I punkt 7, numera punkt 6, ska första stycket ersättas med följande: ”6. Förenade kungarikets rösträtt ska inte gälla i fråga om sådana rådsakter som avses i de artiklar som räknas upp i punkt 4 och i de fall som avses i artikel 116a.4 första stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Artikel 116a.4 andra stycket i fördraget ska därför tillämpas.” I andra stycket ska orden ”och 123.1” utgå.

i) I punkt 9 a, numera punkt 8 a, ska orden ”gå över till den etappen” ersättas med ”införa euron”.

j) I punkt 10, numera punkt 9, ska det inledande stycket ersättas med: ”Förenade kungariket får när som helst anmäla att det har för avsikt att införa euron. I så fall ska följande gälla: ... .” I led a ska hänvisningen till artikel 122.2 ersättas med en hänvisning till artikel 117a.1 och 117a.2.

k) I punkt 11, numera punkt 10, ska orden ”och 116.3” utgå och orden i slutet ”... inte går över till den tredje etappen.” ersättas med ”... inte inför euron.”.

PROTOKOLL OM VISSA BESTÄMMELSER ANGÅENDE DANMARK

17. Protokollet om vissa bestämmelser angående Danmark ska ändras på följande sätt:

a) I ingressen ska första skälet utgå. I andra skälet, numera första skälet, ska orden ”... Danmark deltar i den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen,” ersättas med ”... Danmark avstår från sitt undantag,”. Följande nya andra led ska införas: ”SOM TAR HÄNSYN TILL att den danska regeringen den 3 november 1993 till rådet anmälde sin avsikt att inte delta i den tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen,”.

b) Punkterna 1 och 3 ska utgå, och övriga punkter ska omnumreras i enlighet med detta.

c) I punkt 2, numera punkt 1, ska första meningen ersättas med ”Danmark ska medges undantag, med hänsyn till den danska regeringens anmälan av den 3 november 1993 till rådet.”

d) I punkt 4, numera punkt 2, ska hänvisningen till artikel 122.2 ersättas med en hänvisning till artikel 117a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

PROTOKOLL OM SCHENGEN

18. Protokollet om införlivande av Schengenregelverket inom Europeiska unionens ramar ska ändras på följande sätt:

a) I protokollets titel ska orden ”... införlivande av Schengenregelverket ...” ersättas med ”... Schengenregelverket införlivat ...”.

b) Ingressen ska ändras på följande sätt:

i) I första skälet i ingressen ska de sista orden ”... syftar till att förstärka den europeiska integrationen och särskilt till att göra det möjligt för Europeiska unionen att snabbare utvecklas till ett område med frihet, säkerhet och rättvisa,” ersättas med ”... har införlivats inom Europeiska unionens ramar genom Amsterdamfördraget av den 2 oktober 1997,”.

ii) Andra skälet ska ersättas med följande:

”SOM ÖNSKAR bevara Schengenregelverket, så som det har utvecklats sedan Amsterdamfördraget trädde i kraft, samt utveckla regelverket för att bidra till förverkligandet av målet att erbjuda unionens medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser,”

iii) Tredje skälet ska utgå.

iv) I femte skälet, numera fjärde skälet, ska orden ”... inte är parter i och inte har undertecknat de ovannämnda avtalen, ...” ersättas med ”... inte deltar i tillämpningen av alla bestämmelser i Schengenregelverket, ...”, och orden i slutet ”... godta vissa av eller alla dessa bestämmelser,” ska ersättas med ”... helt eller delvis godta andra bestämmelser i detta regelverk,”.

v) I sjätte skälet, numera femte skälet, ska orden i slutet ”... och att de bestämmelserna endast bör användas som en sista utväg” utgå.

vi) I sjunde skälet, numera sjätte skälet, ska orden i slutet ”... eftersom båda dessa stater har bekräftat att de avser att bli bundna av de ovannämnda bestämmelserna på grundval av det avtal som undertecknades i Luxemburg den 19 december 1996,” ersättas med ”... eftersom båda dessa stater, liksom de nordiska stater som är medlemmar i Europeiska unionen, är bundna av bestämmelserna i den nordiska passunionen,”.

c) I artikel 1 ska första meningen ersättas med följande:

”Konungariket Belgien, Republiken Bulgarien, Republiken Tjeckien, Konungariket Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Estland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien, Republiken Frankrike, Republiken Italien, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Storhertigdömet Luxemburg, Republiken Ungern, Republiken Malta, Konungariket Nederländerna, Republiken Österrike, Republiken Polen, Republiken Portugal, Rumänien, Republiken Slovenien, Republiken Slovakien, Republiken Finland och Konungariket Sverige bemyndigas att upprätta ett fördjupat samarbete sinsemellan på de områden som omfattas av de bestämmelser som har fastställts av rådet och som utgör Schengenregelverket.”

d) Artikel 2 ska ersättas med följande:

”Artikel 2

Schengenregelverket ska gälla för de medlemsstater som avses i artikel 1, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 3 i anslutningsakten av den 16 april 2003 och artikel 4 i anslutningsakten av den 25 april 2005. Rådet ska ersätta den verkställande kommitté som har inrättats genom Schengenavtalen.”

e) Artikel 3 ska ersättas med följande:

”Artikel 3

Danmarks deltagande i beslut om åtgärder som innebär en utveckling av Schengenregelverket samt genomförandet och tillämpningen av dessa åtgärder i Danmark ska omfattas av de relevanta bestämmelserna i protokollet om Danmarks ställning.”

f) I artikel 4 första stycket ska orden ”... som inte är bundna av Schengenregelverket,” utgå.

g) Artikel 5 ska ersättas med följande:

”Artikel 5

1. Förslag och initiativ som utvecklar Schengenregelverket ska omfattas av de tillämpliga bestämmelserna i fördragen.

Om antingen Irland eller Förenade kungariket inte inom rimlig tid skriftligen har underrättat rådet om att medlemsstaten önskar delta, ska i detta sammanhang de medlemsstater som avses i artikel 1 samt Irland eller Förenade kungariket, om någon av dem önskar delta i de ifrågavarande samarbetsområdena, anses ha fått ett sådant bemyndigande som avses i artikel 280d i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

2. Om antingen Irland eller Förenade kungariket anses ha lämnat en underrättelse i enlighet med ett beslut enligt artikel 4, kan medlemsstaten ändå skriftligen inom tre månader underrätta rådet om att den inte önskar delta i förslaget eller initiativet. I så fall ska Irland eller Förenade kungariket inte delta i dess antagande. Så snart som den senare underrättelsen har lämnats, ska förfarandet för antagande av den åtgärd som utvecklar Schengenregelverket avbrytas fram till dess att det förfarande som anges i punkt 3 eller 4 har avslutats eller till dess att underrättelsen har dragits tillbaka när som helst under förfarandet.

3. Ett beslut som har fattats av rådet i enlighet med artikel 4 ska, för den medlemsstat som lämnat en underrättelse i enlighet med artikel 2, från och med den dag då den föreslagna åtgärden träder i kraft, inte längre tillämpas i den utsträckning som rådet anser nödvändig och på villkor som ska fastställas i ett beslut av rådet, som ska besluta med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen. Det beslutet ska fattas i enlighet med följande kriterier: rådet ska sträva efter att den berörda medlemsstaten även i fortsättningen deltar i så stor utsträckning som möjligt, utan att detta allvarligt påverkar den praktiska genomförbarheten av Schengenregelverkets olika delar, samtidigt som deras samstämmighet respekteras. Kommissionen

ska lägga fram sitt förslag så snart som möjligt efter det att en underrättelse enligt punkt 2 har lämnats. Rådet ska, vid behov efter att ha sammankallat två på varandra följande möten, fatta beslut inom fyra månader efter kommissionens förslag.

4. Om rådet vid fyramånadersperiodens utgång inte har antagit ett beslut, får en medlemsstat utan dröjsmål begära att ärendet överlämnas till Europeiska rådet. I så fall ska Europeiska rådet vid sitt nästa möte med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen fatta ett beslut i enlighet med de kriterier som avses i punkt 3.

5. Om rådet eller Europeiska rådet, alltefter omständigheterna, inte har antagit sitt beslut efter det att förfarandet enligt punkt 3 eller 4 har avslutats, ska det avbrutna förfarandet för antagande av en åtgärd som utvecklar Schengenregelverket återupptas. Om denna åtgärd därefter antas, ska ett beslut som rådet har fattat i enlighet med artikel 4 från och med den dag då åtgärden träder i kraft, inte längre vara tillämpligt för den berörda medlemsstaten i den utsträckning och på de villkor som kommissionen beslutar, om inte medlemsstaten har dragit tillbaka sin underrättelse enligt punkt 2 före antagandet av åtgärden. Kommissionen ska besluta senast den dag då åtgärden antas. När kommissionen fattar sitt beslut ska den respektera de kriterier som avses i punkt 3.”

h) I artikel 6 första stycket ska orden ”på grundval av det avtal som undertecknades i Luxemburg den 19 december 1996” i slutet av första meningen utgå.

i) Artikel 7 ska upphöra att gälla, och artikel 8 ska betecknas artikel 7.

j) Bilagan ska upphöra att gälla.

PROTOKOLL OM TILLÄMPNING AV ARTIKEL 22a PÅ FÖRENADE KUNGARIKET OCH IRLAND

19. Protokollet om tillämpning av vissa inslag i artikel 14 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på Förenade kungariket och Irland ska ändras på följande sätt:

a) I protokollets titel ska hänvisningen till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ersättas med en hänvisning till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

b) I artikel 1 första stycket led a ska orden ”stater som är parter i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet” ersättas med ”medlemsstater”.

c) I artikel 1 första och andra styckena, artikel 2 och artikel 3 andra stycket ska hänvisningen till artikel 14 ersättas med en hänvisning till artiklarna 22a och 62 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

PROTOKOLL OM FÖRENADE KUNGARIKETS OCH IRLANDS STÄLLNING MED AVSEENDE PÅ OMRÅDET MED FRIHET, SÄKERHET OCH RÄTTVISA

20. Protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning ska ändras på följande sätt:

a) I protokollets titel ska orden ”med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa” läggas till i slutet.

b) I andra skälet i ingressen ska hänvisningen till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ersättas med en hänvisning till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

c) I artikel 1 första meningen ska orden ”... i enlighet med avdelning IV i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen” ersättas med ”... enligt avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”, den andra meningen utgå och följande stycke läggas till:

”Vid tillämpning av denna artikel ska kvalificerad majoritet definieras i enlighet med artikel 205.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.”

d) I artikel 2 första meningen ska orden ”... bestämmelser i avdelning IV i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen” ersättas med ”... bestämmelser i avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”. På näst sista raden ska orden ”gemenskapens regelverk” ersättas med ”gemenskapens eller unionens regelverk”.

e) Artikel 3.1 ska ändras på följande sätt:

i) I första stycket första meningen ska orden ”… i enlighet med avdelning IV i Fördraget om upprättandet av Europeiska ge-

menskapen” ersättas med ”... i enlighet med avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”, och den andra meningen ska utgå.

ii) Följande nya stycken ska läggas till efter andra stycket:

”Villkoren för Förenade kungarikets och Irlands deltagande i utvärderingar som rör de områden som omfattas av avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska fastställas i åtgärder som beslutas i enlighet med artikel 61c i nämnda fördrag.

Vid tillämpning av denna artikel ska kvalificerad majoritet definieras i enlighet med artikel 205.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.”

f) I artiklarna 4, 5 och 6 ska orden ”... avdelning IV i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen” ersättas med ”... avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”.

g) I artikel 4 andra meningen ska hänvisningen till artikel 11.3 ersättas med en hänvisning till artikel 280f.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

h) Följande nya artikel 4a ska införas:

”Artikel 4a

1. Bestämmelserna i detta protokoll ska för Förenade kungariket och Irland också tillämpas på sådana åtgärder som föreslås eller beslutas i enlighet med avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som ändrar en befintlig åtgärd som är bindande för länderna.

2. I de fall då rådet, som beslutar på förslag av kommission, emellertid konstaterar att Förenade kungarikets eller Irlands uteblivna deltagande i den ändrade versionen av en befintlig åtgärd gör det praktiskt omöjligt för andra medlemsstater eller unionen att tillämpa åtgärden, får rådet uppmana medlemsstaten i fråga att lämna en underrättelse i enlighet med artikel 3 eller 4. Vid tillämpning av artikel 3 börjar ytterligare en tvåmånadersperiod att löpa samma dag som rådet har gjort ett sådant konstaterande.

Om Förenade kungariket eller Irland vid utgången av den tvåmånadersperiod som följer på rådets konstaterande inte har lämnat någon underrättelse i enlighet med artikel 3 eller 4, ska den befintliga åtgärden inte längre vara bindande för eller tillämplig på medlemsstaten, om den inte har lämnat någon underrättelse i enlighet med artikel 4 innan ändringsåtgärden trädde i kraft. Detta får verkan den dag då ändringsåtgärden träder i kraft eller vid utgången av tvåmånadersperioden, beroende på vilket som inträffar sist.

Vid tillämpning av denna punkt ska rådet, efter att ha diskuterat ärendet ingående, besluta med kvalificerad majoritet av sina medlemmar som företräder de medlemsstater som deltar eller har deltagit i antagandet av ändringsåtgärden. En kvalificerad majoritet av rådet ska definieras i enlighet med artikel 205.3 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

3. Rådet får med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen slå fast att Förenade kungariket eller Irland ska bära eventuella direkta ekonomiska konsekvenser som landets avbrutna deltagande i den befintliga åtgärden med nödvändighet och oundvikligen har lett till.

4. Denna artikel ska inte påverka tillämpningen av artikel 4.”

i) I artikel 5 ska följande ord införas i slutet: ”… om inte rådet med enhällighet bland alla sina medlemmar och efter att ha hört Europaparlamentet beslutar något annat.”

j) I artikel 6 ska orden ”... relevanta bestämmelser i det fördraget, inbegripet artikel 68, vara tillämpliga ...” ersättas med ”... relevanta bestämmelser i fördragen vara tillämpliga ...”.

k) Följande nya artikel 6a ska införas:

”Artikel 6a

Förenade kungariket och Irland ska inte vara bundna av de bestämmelser på grundval av artikel 16b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som avser behandling av personuppgifter i medlemsstaterna när dessa utövar verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för kapitlen 4 och 5 i avdelning IV i tredje delen i det fördraget, i de fall då Förenade kungariket eller Irland inte är bundna av unionens bestämmelser om for-

merna för straffrättsligt samarbete eller polissamarbete inom ramen för vilka de bestämmelser måste iakttas som fastställs på grundval av artikel 16b.”

l) I artikel 7 ska orden ”Artiklarna 3 och 4” ersättas med ”Artiklarna 3, 4 och 4a”, och orden ”... protokollet om införlivande av Schengenregelverket ...” ersättas med ”... protokollet om Schengenregelverket införlivat ...”.

m) I artikel 8 ska orden ”rådets ordförande” ersättas med ”rådet”.

n) Följande nya artikel 9 skall införas:

”Artikel 9

Detta protokoll ska i fråga om Irland inte tillämpas på artikel 61h i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.”

PROTOKOLL OM DANMARKS STÄLLNING

21. Protokollet om Danmarks ställning ska ändras på följande sätt:

a) Ingressen ska ändras på följande sätt:

i) Följande tre nya skäl ska införas efter andra skälet i ingressen:

”SOM ÄR MEDVETNA OM att en fortsättning inom ramen för fördragen av en rättsordning som går tillbaka till Edinburghbeslutet betydligt kommer att begränsa Danmarks deltagande på för unionen viktiga samarbetsområden och att det skulle ligga i unionens intresse att säkerställa hela regelverket inom området med frihet, säkerhet och rättvisa,

SOM DÄRFÖR ÖNSKAR upprätta en rättslig ram för att ge Danmark möjlighet att delta i beslut om åtgärder som föreslås på grundval av avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som välkomnar det faktum att Danmark har för avsikt att begagna sig av denna möjlighet när så är möjligt i enlighet med landets konstitutionella krav,

SOM NOTERAR att Danmark inte kommer att hindra övriga medlemsstater från att vidareutveckla sitt samarbete i fråga om åtgärder som inte är bindande för Danmark,”

ii) I det näst sista skälet ska orden ”... protokollet om införlivande av Schengenregelverket ...” ersättas med ”... protokollet om Schengenregelverket införlivat ...”.

b) I artikel 1 första stycket första meningen och artikel 2 första meningen ska orden ”... avdelning IV i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen” ersättas med ”... avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”.

c) I artikel 1 första stycket ska andra meningen utgå och följande nya stycke införas:

”Vid tillämpning av denna artikel ska kvalificerad majoritet definieras i enlighet med artikel 205.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.”

d) Artikel 2 ska ersättas med följande:

”Artikel 2

Inga bestämmelser i avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, inga åtgärder som beslutats i enlighet med den avdelningen, inga bestämmelser i ett internationellt avtal som ingåtts av unionen i enlighet med den avdelningen och inga beslut av Europeiska unionens domstol som innebär en tolkning av sådana bestämmelser eller åtgärder eller av åtgärder som har ändrats eller kan ändras i enlighet med den avdelningen ska vara bindande för eller tillämpliga i Danmark; inga sådana bestämmelser, åtgärder eller beslut ska på något sätt påverka Danmarks befogenheter, rättigheter och skyldigheter; inga sådana bestämmelser, åtgärder eller beslut ska på något sätt påverka gemenskapens eller unionens regelverk eller utgöra en del av unionsrätten, såsom detta regelverk eller denna rätt gäller för Danmark. I synnerhet ska sådana unionsakter på området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete som antas före ikraftträdandet av Lissabonfördraget och som ändras, fortsätta att vara bindande för eller tillämpliga på Danmark i oförändrad form.”

e) Följande nya artikel 2a ska införas:

”Artikel 2a

Artikel 2 i detta protokoll ska även tillämpas på de bestämmelser grundade på artikel 16b i fördraget om Europeiska unionens

funktionssätt som avser behandling av personuppgifter i medlemsstaterna, när dessa utövar verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för kapitlen 4 och 5 i avdelning IV i tredje delen i fördraget.”

f) Artikel 4 ska betecknas artikel 6.

g) Artikel 5, numera artikel 4, ska ändras på följande sätt:

i) I punkt 1 första meningen ska orden ”en åtgärd i fråga om” införas efter orden ”beslutat om”, och orden ”detta beslut” ska ersättas med ”denna åtgärd”. I andra meningen ska ordet ”beslutet” ersättas med ”åtgärden”.

ii) I punkt 1 ska orden ”... enligt bestämmelserna i avdelning IV i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen” ersättas med ”... som omfattas av denna del”, och orden ”... medlemsstater som avses i artikel 1 i protokollet om införlivande av Schengenregelverket inom Europeiska unionens ramar samt mellan Danmark och Irland eller Förenade kungariket om dessa medlemsstater deltar i de ifrågavarande samarbetsområdena.” ska ersättas med ”... medlemsstater som är bundna av åtgärden.”.

iii) I punkt 2 ska orden ”ett sådant beslut” ersättas med ”en sådan åtgärd”, och orden ”... de medlemsstater som avses i artikel 1 i protokollet om införlivande av Schengenregelverket inom Europeiska unionens ramar ...” ska ersättas med ”... de medlemsstater som är bundna av denna åtgärd och Danmark ...”.

h) Artikel 6, numera artikel 5, ska ändras på följande sätt:

i) I första meningen ska orden ”... artiklarna 13.1 och 17 i Fördraget om Europeiska unionen” ersättas med ”... artiklarna 13.1, 28a och 28b–28e i fördraget om Europeiska unionen”, och de sista orden ”..., men kommer inte att hindra utvecklingen av närmare samarbete mellan medlemsstaterna på detta område” ska utgå.

ii) Följande nya tredje mening ska införas: ”Danmark kommer inte att hindra övriga medlemsstater från att vidareutveckla sitt samarbete på detta område.”

iii) I den nya fjärde meningen ska följande ord införas i slutet: ”... eller göra militära kapaciteter tillgängliga för unionen.”

iv) Följande två nya stycken ska införas:

”Enhällighet bland rådsmedlemmarna, med undantag av företrädaren för Danmarks regering, ska krävas för de akter som rådet ska anta med enhällighet.

Vid tillämpning av denna artikel ska kvalificerad majoritet definieras i enlighet med artikel 205.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.”

i) Efter rubriken ”DEL III” ska en artikel 6 med samma lydelse som artikel 4 införas.

j) Rubriken ”DEL IV” ska införas före artikel 7.

k) Följande nya artikel 8 ska införas:

”Artikel 8

1. När som helst och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 7 får Danmark i enlighet med sina konstitutionella krav meddela övriga medlemsstater att med verkan från och med den första dagen i månaden efter meddelandet ska del I utgöras av bestämmelserna i bilagan. I så fall ska artiklarna 5–8 omnumreras som en följd av detta.

2. Sex månader efter den dag då ett sådant meddelande som avses i punkt 1 får verkan ska hela Schengenregelverket samt de beslutade åtgärder för att utveckla detta regelverk som dittills varit bindande för Danmark som skyldigheter enligt internationell rätt vara bindande för Danmark som unionsrätt.”

l) Följande nya bilaga ska fogas till protokollet.

”BILAGA

Artikel 1

Om inte annat följer av artikel 3, ska Danmark inte delta när rådet beslutar om åtgärder som föreslås i enlighet med avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Enhällighet bland rådsmedlemmarna, med undantag av företrädaren för Danmarks regering, ska krävas för sådana akter som rådet ska anta med enhällighet.

Vid tillämpning av denna artikel ska kvalificerad majoritet definieras i enlighet med artikel 205.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Artikel 2

Till följd av artikel 1, och om inte annat följer av artiklarna 3, 4 och 8, ska inga bestämmelser i avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, inga åtgärder som beslutas i enlighet med nämnda avdelning, inga bestämmelser i ett internationellt avtal som ingås av unionen i enlighet med nämnda avdelning och inga beslut av Europeiska unionens domstol som innebär en tolkning av en sådan bestämmelse eller åtgärd vara bindande för eller tillämpliga på Danmark. Dessa bestämmelser, åtgärder eller beslut ska inte på något sätt påverka Danmarks befogenheter, rättigheter eller skyldigheter. Dessa bestämmelser, åtgärder eller beslut ska inte på något sätt ändra gemenskapens eller unionens regelverk eller utgöra en del av unionsrätten, så som detta regelverk och denna rätt gäller för Danmark.

Artikel 3

1. Danmark kan inom tre månader efter det att ett förslag eller initiativ har lagts fram för rådet i enlighet med avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt skriftligen meddela rådets ordförande att Danmark önskar delta i beslutet om och tillämpningen av en sådan föreslagen åtgärd, varefter Danmark ska ha rätt att göra detta.

2. Om rådet efter en rimlig tidsperiod inte kan besluta om en sådan åtgärd som avses i punkt 1 med deltagande av Danmark, får rådet besluta om den i punkt 1 avsedda åtgärden i enlighet med artikel 1 utan att Danmark deltar. I det fallet är artikel 2 tillämplig.

Artikel 4

Danmark kan när som helst efter ett beslut om en åtgärd i enlighet med avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt meddela rådet och kommissionen att det har för avsikt att godta åtgärden. I så fall ska förfarandet i artikel 280f.1 i nämnda fördrag gälla i tillämpliga delar.

Artikel 5

1. Bestämmelserna i detta protokoll ska för Danmark också tillämpas på sådana åtgärder som föreslås eller beslutas i enlighet med avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som ändrar en befintlig åtgärd som är bindande för landet.

2. I de fall då rådet, som beslutar på förslag av kommission, emellertid konstaterar att Danmarks uteblivna deltagande i den ändrade versionen av en befintlig åtgärd gör det praktiskt omöjligt för andra medlemsstater eller unionen att tillämpa åtgärden, får rådet uppmana Danmark att lämna en underrättelse i enlighet med artikel 3 eller 4. Vid tillämpning av artikel 3 börjar ytterligare en tvåmånadersperiod att löpa samma dag som rådet har ett sådant konstaterande.

Om Danmark vid utgången av den tvåmånadersperiod som följer på rådets konstaterande inte har lämnat någon underrättelse i enlighet med artikel 3 eller 4, ska den befintliga åtgärden inte längre vara bindande för eller tillämplig på Danmark, om Danmark inte har lämnat någon underrättelse i enlighet med artikel 4 innan ändringsåtgärden trädde i kraft. Detta får verkan den dag då ändringsåtgärden träder i kraft eller vid utgången av tvåmånadersperioden, beroende på vilket som inträffar sist.

Vid tillämpning av denna punkt ska rådet, efter att ha diskuterat ärendet ingående, besluta med kvalificerad majoritet av sina medlemmar som företräder de medlemsstater som deltar eller har deltagit i antagandet av ändringsåtgärden. En kvalificerad majoritet av rådet ska definieras i enlighet med artikel 205.3 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

3. Rådet får med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen slå fast att Danmark ska bära de eventuella direkta ekonomiska konsekvenser som landets avbrutna

deltagande i den befintliga åtgärden med nödvändighet och oundvikligen har lett till.

4. Denna artikel ska inte påverka tillämpningen av artikel 4.

Artikel 6

1. Ett meddelande enligt artikel 4 ska lämnas senast sex månader efter det slutgiltiga beslutet om en åtgärd som utvecklar Schengenregelverket.

Om Danmark inte lämnar något meddelande i enlighet med artikel 3 eller 4 med avseende på en åtgärd som utvecklar Schengenregelverket, kommer de medlemsstater som är bundna av åtgärden och Danmark att överväga vilka lämpliga åtgärder som ska vidtas.

2. Ett meddelande enligt artikel 3 med avseende på en åtgärd som utvecklar Schengenregelverket ska oåterkalleligen anses utgöra ett meddelande enligt artikel 3 med avseende på alla ytterligare förslag eller initiativ som är avsedda att utveckla denna åtgärd, i den mån ett sådant förslag eller initiativ är avsett att utveckla Schengenregelverket.

Artikel 7

Danmark ska inte vara bundet av de bestämmelser på grundval av artikel 16b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som avser behandling av personuppgifter i medlemsstaterna när dessa utövar verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för kapitlen 4 och 5 i avdelning IV i tredje delen i fördraget, i de fall då Danmark inte är bundet av unionens bestämmelser om formerna för straffrättsligt samarbete eller polissamarbete inom ramen för vilka de bestämmelser måste iakttas som fastställs på grundval av artikel 16b.

Artikel 8

När Danmark i sådana fall som avses i denna del är bundet av en åtgärd som rådet har beslutat i enlighet med avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, ska relevanta bestämmelser i fördragen vara tillämpliga på Danmark när det gäller den åtgärden.

Artikel 9

Om Danmark inte är bundet av en åtgärd som har beslutats i enlighet med avdelning IV i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, ska det inte belastas ekonomiskt av den åtgärden utöver de administrativa kostnader som detta förorsakar institutionerna, om inte rådet med enhällighet bland alla sina medlemmar och efter att ha hört Europaparlamentet beslutar något annat.”

PROTOKOLL OM ASYL FÖR MEDBORGARE I UNIONEN

22. Protokollet om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater ska ändras på följande sätt:

a) Ingressen ska ändras på följande sätt:
i) Första skälet ska ersättas med följande:

(1) ”SOM BEAKTAR att unionen enligt artikel 6.1 i fördraget om Europeiska unionen erkänner de rättigheter, friheter och principer som fastställs i stadgan om de grundläggande rättigheterna,”.
ii) Följande nya andra skäl ska införas:

(2) ”SOM BEAKTAR att enligt artikel 6.3 i fördraget om Europeiska unionen ska de grundläggande rättigheterna, så som de garanteras i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, ingå i unionsrätten som allmänna principer,”.
iii) I andra skälet, numera tredje skälet, ska hänvisningen till artikel 6.2 ersättas med en hänvisning till artikel 6.1 och 6.3.

iv) I tredje skälet, numera fjärde skälet, ska hänvisningen till artikel 6.1 ersättas med en hänvisning till artikel 1a.
v) I tredje och fjärde skälen, numera fjärde och femte skälen, ska ordet ”principer” ersättas med ”värden”: [ingen ändring i den svenska versionen]. I fjärde skälet, numera femte skälet, ska hänvisningen till artikel 309 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ersättas med en hänvisning till artikel 7 i fördraget om Europeiska unionen.
vi) I femte skälet, numera sjätte skälet, ska hänvisningen till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ersättas med en hänvisning till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.
vii) Sjunde skälet, numera åttonde skälet, ska utgå.
b) Den enda artikeln ska ändras på följande sätt:
i) I led b ska orden ”... eller, i förekommande fall, Europeiska rådet” införas efter ”rådet”, och orden ”... beträffande den medlemsstat i vilken sökanden är medborgare” läggas till i slutet av meningen.
ii) Led c ska ersättas med följande:
”c) Om rådet har antagit ett beslut i enlighet med artikel 7.1 i fördraget om Europeiska unionen när det gäller den medlemsstat i vilken sökanden är medborgare eller om Europeiska rådet har antagit ett beslut i enlighet med artikel 7.2 i det fördraget när det gäller den medlemsstat i vilken sökanden är medborgare.”

PROTOKOLL OM EKONOMISK, SOCIAL OCH TERRITORIELL SAMMANHÅLLNING

23. Protokollet om ekonomisk och social sammanhållning ska ändras på följande sätt:

a) I hela protokollet ska orden ”den ekonomiska och sociala sammanhållningen” ersättas med ”den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen”, och orden ”ekonomisk och social sammanhållning” ska ersättas med ”ekonomisk, social och territoriell sammanhållning”.
b) Ingressen ska ändras på följande sätt:
i) De första, andra, femte, sjätte och fjortonde skälen i ingressen ska utgå.
ii) Följande nya första skäl ska införas:
”SOM ERINRAR OM att artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen bland annat nämner målen att främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt solidaritet mellan medlemsstaterna och att nämnda sammanhållning ingår i de områden med delad befogenhet för unionen som räknas upp i artikel 3a.2 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,”
iii) Fjärde skälet, numera tredje skälet, ska ersättas med följande:
”SOM ERINRAR OM att artikel 161 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt föreskriver att en sammanhållningsfond ska inrättas,”.
iv) I elfte skälet, numera åttonde skälet, ska orden i slutet av meningen ”... samt understryker betydelsen av att artiklarna 2 och 3 i detta fördrag innefattar ekonomisk och social sammanhållning” utgå.
v) I femtonde skälet, numera elfte skälet, ska orden ”... som skall upprättas före den 31 december 1993 ...” utgå.
vi) I sista skälet ska hänvisningen till fördraget om upprättandet av Europeiska ge-

menskapen ersättas med en hänvisning till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

ANDRA PROTOKOLL

24. I protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott ska i första skälet i ingressen hänvisningen till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ersättas med en hänvisning till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

25. I protokollet om Frankrike ska orden ”... i sina utomeuropeiska territorier ...” ersättas med ”... i Nya Kaledonien och Franska Polynesien samt på Wallis- och Futunaöarna ...”.

26. I protokollet om medlemsstaternas yttre förbindelser i fråga om passage av yttre gränser ska hänvisningen till artikel 62.2 a i avdelning IV i fördraget ersättas med en hänvisning till artikel 62.2 b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

27. I protokollet om artikel 17 i fördraget om Europeiska unionen ska i den normativa delens sista mening orden ”... inom ett år från Amsterdamfördragets ikraftträdande ...” utgå.

28. I protokollet om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna ska i sista stycket i ingressen orden ”som skall fogas till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen” ersättas med ”som ska fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”.

29. I protokollet om import till Europeiska unionen av oljeprodukter som raffinerats i Nederländska Antillerna ska i artikel 3.3 andra meningen orden ”... med kvalificerad majoritet …” utgå.

30. Protokollet om artikel 141 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ska ändras på följande sätt:

a) I protokollets titel ska hänvisningen till fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen ersättas med en hänvisning till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

b) I den enda bestämmelsen ska orden ”i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt” införas efter hänvisningen till artikel 141.

31. I protokollet om en särskild ordning för Grönland ska orden ”Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen” ersättas med ”fördraget om Europeiska unionens funktionssätt”, och artikel 2 ska utgå.

32. Protokollet som fogas till fördraget om Europeiska unionen och fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna ska ändras på följande sätt:

a) Protokollets rubrik ska ersättas med ”Protokoll om artikel 40.3.3 i Irlands författning”.

b) Orden ”Inga bestämmelser i Fördraget om Europeiska unionen, i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna ...” ska ersättas med ”Inga bestämmelser i fördragen, i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen ...”.

33. Protokollet om de ekonomiska följderna av att EKSG-fördraget upphör att gälla och om kol- och stålforskningsfonden ska ändras på följande sätt:

a) De två första skälen i ingressen ska ersättas med följande nya första skäl:

”SOM ERINRAR om att Europeiska kol- och stålgemenskapens alla tillgångar och skulder per den 23 juli 2002 har överförts till Europeiska gemenskapen från och med den 24 juli 2002,”.

b) I artikel 1 ska punkt 1 utgå, och de två efterföljande punkterna ska omnumreras i enlighet med detta.

c) Artikel 2 ska delas upp i två stycken, varav det första ska avslutas med orden ”..., inklusive grundprinciperna.”. Artikeln ska dessutom ändras på följande sätt:

i) I första stycket ska orden ”enhälligt, på förslag av kommissionen” ersättas med ”i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfaran-

de”, och orden ”efter att ha hört Europaparlamentet, ...” ersättas med ”efter Europaparlamentets godkännande”.

ii) I andra stycket ska orden ”och lämpliga beslutsförfaranden, särskilt för antagande av ...” ersättas med ”Rådet ska, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, föreskriva åtgärder med ...”.

d) Artikel 4 ska upphöra att gälla.

Artikel 2

1. Artiklarna i protokollet om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga och protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier, ändrade genom Lissabonfördraget, ska numreras om i enlighet med jämförelsetabellerna i bilagan till det här protokollet. De korshänvisningar till artiklar i nämnda protokoll som finns i dessa protokoll ska anpassas i enlighet med nämnda tabeller.

2. De hänvisningar till skäl i ingresser i de i artikel 1 punkt 1 angivna protokollen eller till artiklar i nämnda protokoll, inklusive punkter eller stycken i dessa, omnumrerade eller flyttade genom det här protokollet och som finns i övriga protokoll eller primärrättsakter ska anpassas i enlighet med det här protokollet. Dessa anpassningar ska i förekommande fall även gälla de fall då bestämmelsen i fråga har upphört att gälla.

3. De hänvisningar till skäl i ingresser och till artiklar, inklusive punkter eller stycken i dessa, i de i artikel 1 punkt 1 angivna protokollen, ändrade enligt bestämmelserna i det här protokollet, som finns i andra instrument eller akter ska läsas som hänvisningar till skäl och artiklar, inklusive punkter eller stycken i dessa, i de protokollen, omnumrerade eller flyttade i enlighet med det här protokollet.

BILAGA

JÄMFÖRELSETABELLER ENLIGT ARTIKEL 2 I PROTOKOLL NR 1 OM ÄNDRING AV DE PROTOKOLL SOM ÄR FOGADE TILL FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN, FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN OCH/ELLER FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA ATOMENERGIGEMENSKAPEN

A. PROTOKOLL OM STADGAN FÖR EUROPEISKA CENTRALBANKSSYSTEMET OCH EUROPEISKA CENTRALBANKEN

Tidigare numrering i protokollet	Ny numrering i protokollet
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2	Artikel 2
Artikel 3	Artikel 3
Artikel 4	Artikel 4
Artikel 5	Artikel 5
Artikel 6	Artikel 6
Artikel 7	Artikel 7
Artikel 8	Artikel 8
Artikel 9	Artikel 9
Artikel 10	Artikel 10
Artikel 11	Artikel 11
Artikel 12	Artikel 12
Artikel 13	Artikel 13
Artikel 14	Artikel 14
Artikel 15	Artikel 15
Artikel 16	Artikel 16
Artikel 17	Artikel 17
Artikel 18	Artikel 18
Artikel 19	Artikel 19
Artikel 20	Artikel 20
Artikel 21	Artikel 21

Artikel 22	Artikel 22
Artikel 23	Artikel 23
Artikel 24	Artikel 24
Artikel 25	Artikel 25
Artikel 26	Artikel 26
Artikel 27	Artikel 27
Artikel 28	Artikel 28
Artikel 29	Artikel 29
Artikel 30	Artikel 30
Artikel 31	Artikel 31
Artikel 32	Artikel 32
Artikel 33	Artikel 33
Artikel 34	Artikel 34
Artikel 35	Artikel 35
Artikel 36	Artikel 36
Artikel 37 (upphävd)	
Artikel 38	Artikel 37
Artikel 39	Artikel 38
Artikel 40	Artikel 39
Artikel 41	Artikel 40
Artikel 42	Artikel 41
Artikel 43	Artikel 42
Artikel 44	Artikel 43
Artikel 45	Artikel 44
Artikel 46	Artikel 45
Artikel 47	Artikel 46
Artikel 48	Artikel 47
Artikel 49	Artikel 48
Artikel 50 (upphävd)	
Artikel 51 (upphävd)	
Artikel 52	Artikel 49
Artikel 53	Artikel 50

B. PROTOKOLL OM EUROPEISKA INVESTERINGSBANKENS STADGA

Tidigare numrering i protokollet	Ny numrering i protokollet
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2	Artikel 2
Artikel 3	Artikel 3
Artikel 4	Artikel 4
Artikel 5	Artikel 5
Artikel 6 (upphävd)	
Artikel 7 (upphävd)	
Artikel 8	Artikel 6
Artikel 9	Artikel 7
Artikel 10	Artikel 8
Artikel 11	Artikel 9
Artikel 12	Artikel 10
Artikel 13	Artikel 11
Artikel 14	Artikel 12
Artikel 15	Artikel 13
Artikel 16	Artikel 14
Artikel 17	Artikel 15
Artikel 18	Artikel 16
Artikel 19	Artikel 17
Artikel 20	Artikel 18
Artikel 21	Artikel 19
Artikel 22	Artikel 20
Artikel 23	Artikel 21
Artikel 24	Artikel 22
Artikel 25	Artikel 23
Artikel 26	Artikel 24
Artikel 27	Artikel 25
Artikel 28	Artikel 28
Artikel 29	Artikel 27
Artikel 30	Artikel 28

C. PROTOKOLL OM EUROPEISKA UNIONENS IMMUNITET OCH PRIVILEGIER

Tidigare numrering i protokollet	Ny numrering i protokollet
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2	Artikel 2
Artikel 3	Artikel 3
Artikel 4	Artikel 4
Artikel 5 (upphävd)	
Artikel 6	Artikel 5
Artikel 7	Artikel 6
Artikel 8	Artikel 7
Artikel 9	Artikel 8
Artikel 10	Artikel 9
Artikel 11	Artikel 10
Artikel 12	Artikel 11
Artikel 13	Artikel 12
Artikel 14	Artikel 13
Artikel 15	Artikel 14
Artikel 16	Artikel 15
Artikel 17	Artikel 16
Artikel 18	Artikel 17
Artikel 19	Artikel 18
Artikel 20	Artikel 19
Artikel 21	Artikel 20
Artikel 22	Artikel 21
Artikel 23	Artikel 22

PROTOKOLL nr 2

OM ÄNDRING AV FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA ATOMENERGIGEMENSKAPEN

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

SOM ERINRAR OM att det är viktigt att bestämmelserna i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen fortsätter att ha full rättsverkan,

SOM ÖNSKAR anpassa det fördraget till de nya bestämmelser som fastställs genom fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt på de institutionella och finansiella områdena,

HAR ENATS OM följande bestämmelser, som ska fogas till Lissabonfördraget och som ändrar fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen på följande sätt.

Artikel 1

Genom detta protokoll ändras fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (nedan kallat Euratomfördraget) i den version som gäller vid ikraftträdandet av Lissabonfördraget.

[Andra stycket föranleder ingen ändring i den svenska versionen.]

Artikel 2

Rubriken till Euratomfördragets avdelning III ”Institutionella bestämmelser” ska ersättas med följande rubrik: ”Institutionella och finansiella bestämmelser”.

Artikel 3

I början av Euratomfördragets avdelning III ska följande kapitel införas:

”KAPITEL I

TILLÄMPNING AV VISSA BESTÄMMELSER I FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN OCH FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONENS FUNKTIONSSÄTT

Artikel 106a

1. Artiklarna 7, 9–9f, 48.2–48.5, 49 och 49a i fördraget om Europeiska unionen, artikel 16a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, artiklarna 190–201b, 204–211b, 213, 215–236, 238, 239, 240, 241–245, 246–262, 268–277, 279–280, 283, 290 och 292 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, liksom protokollet om övergångsbestämmelser, ska tillämpas på det här fördraget.

2. Inom ramen för detta fördrag ska hänvisningarna till unionen, ’fördraget om Euro-

peiska unionen', 'fördraget om Europeiska unionens funktionssätt' eller 'fördragen' i de bestämmelser som avses i punkt 1 samt i bestämmelserna i de protokoll som är fogade till såväl de fördragen som det här fördraget, läsas som hänvisningar till Europeiska atomenergigemenskapen respektive det här fördraget.

3. Bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska inte påverka bestämmelserna i det här fördraget."

Artikel 4

I avdelning III i Euratomfördraget ska kapitlen I, II och III omnumreras till II, III och IV.

Artikel 5

Artiklarna 3, 107–132, 136–143, 146–156, 158–163, 165–170, 173, 173a, 175, 177–179a, 180b, 181, 183, 183a, 190 och 204 i Euratomfördraget ska upphöra att gälla.

Artikel 6

Rubriken till avdelning IV i Euratomfördraget "Finansiella bestämmelser" ska ersättas med följande rubrik: "Särskilda finansiella bestämmelser".

Artikel 7

1. I artikel 38 tredje stycket och artikel 82 tredje stycket i Euratomfördraget ska hänvisningarna till artiklarna 141 och 142 ersättas med hänvisningar till artiklarna 226 respektive 227 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

2. I artikel 171.2 och artikel 176.3 i Euratomfördraget ska hänvisningen till artikel 183 ersättas med en hänvisning till artikel 279 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

3. I artikel 172.4 i Euratomfördraget ska hänvisningen till artikel 177.5 ersättas med en hänvisning till artikel 272 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

4. I Euratomfördraget ska ordet "domstolen" ersättas med "Europeiska unionens domstol".

Artikel 8

Artikel 191 i Euratomfördraget ska ersättas med följande:

"Artikel 191

Gemenskapen ska, på de villkor som anges i protokollet om Europeiska unionens immunitet och privilegier, inom medlemsstaternas territorier åtnjuta den immunitet och de privilegier som krävs för att den ska kunna fullgöra sin uppgift."

Artikel 9

Artikel 206 i Euratomfördraget ska ersättas med följande:

"Artikel 206

Gemenskapen får med en eller flera stater eller internationella organisationer ingå avtal som upprättar en associering med ömsesidiga rättigheter och förpliktelser, gemensamt uppträdande och särskilda förfaranden.

Dessa avtal ska ingås av rådet som beslutar med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

När sådana avtal kräver ändringar i detta fördrag, ska ändringarna först antas i enlighet med förfarandet i artikel 48.2–48.5 i fördraget om Europeiska unionen."

Artikel 10

Europeiska atomenergigemenskapens inkomster och utgifter, med undantag av Försörjningsbyråns och de gemensamma företagens inkomster och utgifter, ska tas upp i unionens budget.

BILAGA

JÄMFÖRELSETABELLER ENLIGT ARTIKEL 5 I LISSABONFÖRDRAGET

A. FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN

Tidigare numrering i fördraget om Europeiska unionen	*Numrering i Lissabonfördraget*	*Ny numrering i fördraget om Europeiska unionen*
AVDELNING I – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER	AVDELNING I – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER	AVDELNING I – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER
Artikel 1	Artikel 1	Artikel 1
	Artikel 1a	Artikel 2
Artikel 2	Artikel 2	Artikel 3
Artikel 3 (upphävd)[1]		
	Artikel 3a	Artikel 4
	Artikel 3b[2]	Artikel 5
Artikel 4 (upphävd)[3]		
Artikel 5 (upphävd)[4]		
Artikel 6	Artikel 6	Artikel 6
Artikel 7	Artikel 7	Artikel 7
	Artikel 7a	Artikel 8
AVDELNING II – BESTÄMMELSER OM ÄNDRING AV FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA EKONOMISKA GEMENSKAPEN I SYFTE ATT UPPRÄTTA EUROPEISKA GEMENSKAPEN	AVDELNING II – BESTÄMMELSER OM DEMOKRATISKA PRINCIPER	AVDELNING II – BESTÄMMELSER OM DEMOKRATISKA PRINCIPER
Artikel 8 (upphävd)[5]	Artikel 8	Artikel 9

---

1 Ersatt i sak av artikel 2f (numera artikel 7) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallat *FEUF*) och artikel 9.1 och artikel 10a punkt 3 andra stycket (numera artiklarna 13 och 21) i fördraget om Europeiska unionen (nedan kallat *EU-fördraget*).

2 Ersätter artikel 5 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (nedan kallat *EG-fördraget*).

3 Ersatt i sak av artikel 9b i EU-fördraget (numera artikel 15).

4 Ersatt i sak av artikel 9.2 i EU-fördraget (numera artikel 13).

5 Genom artikel 8 i EU-fördraget, vilken gällde före Lissabonfördragets ikraftträdande (nedan kallat *det nuvarande EU-fördraget*), ändrades EG-fördraget. Dessa ändringar har införlivats i det senare fördraget och artikel 8 är upphävd. Artikelns nummer används för att införa en ny bestämmelse.

	Artikel 8a[6]	Artikel 10
	Artikel 8b	Artikel 11
	Artikel 8c	Artikel 12
AVDELNING III – BESTÄMMELSER OM ÄNDRING AV FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA KOL- OCH STÅLGEMENSKAPEN	AVDELNING III – INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER	AVDELNING III – INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER
Artikel 9 (upphävd)[7]	Artikel 9	Artikel 13
	Artikel 9a[8]	Artikel 14
	Artikel 9b[9]	Artikel 15
	Artikel 9c[10]	Artikel 16
	Artikel 9d[11]	Artikel 17
	Artikel 9e	Artikel 18
	Artikel 9f[12]	Artikel 19
AVDELNING IV – BESTÄMMELSER OM ÄNDRING AV FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA ATOMENERGIGEMENSKAPEN	AVDELNING IV – BESTÄMMELSER OM FÖRDJUPADE SAMARBETEN	AVDELNING IV – BESTÄMMELSER OM FÖRDJUPADE SAMARBETEN
Artikel 10 (upphävd)[13] *Artiklarna 27a–27e (ersatta)* *Artiklarna 40–40b (ersatta)* *Artiklarna 43–45 (ersatta)*	Artikel 10[14]	Artikel 20

---

6 Punkt 4 ersätter i sak artikel 191 första stycket i EG-fördraget.

7 Genom artikel 9 i det nuvarande EU-fördraget ändrades fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen. Det fördraget upphörde att gälla den 23 juli 2002. Artikel 9 är upphävd och dess nummer används för att införa en annan bestämmelse.

8 Punkterna 1 och 2 ersätter i sak artikel 189 i EG-fördraget.
– Punkterna 1–3 ersätter i sak artikel 190.1–190.3 i EG-fördraget.
– Punkt 1 ersätter i sak artikel 192 första stycket i EG-fördraget.
– Punkt 4 ersätter i sak artikel 197 första stycket i EG-fördraget.

9 Ersätter i sak artikel 4 i EU-fördraget.

10 Punkt 1 ersätter i sak artikel 202 första och andra strecksatserna i EG-fördraget.
– Punkterna 2 och 9 ersätter i sak artikel 203 i EG-fördraget.
– Punkterna 4 och 5 ersätter i sak artikel 205.2 och 205.4 i EG-fördraget.

11 Punkt 1 ersätter i sak artikel 211 i EG-fördraget.
– Punkterna 3 och 7 ersätter i sak artikel 214 i EG-fördraget.
– Punkt 6 ersätter i sak artikel 217.1, 217.3 och 217.4 i EG-fördraget.

12 Ersätter i sak artikel 220 i EG-fördraget.
– Punkt 2 första stycket ersätter i sak artikel 221 första stycket i EG-fördraget.

13 Genom artikel 10 i det nuvarande EU-fördraget ändrades fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen. Dessa ändringar har införlivats i det fördraget och artikel 10 är upphävd. Artikelns nummer används för att införa en annan bestämmelse.

14 Ersätter även artiklarna 11 och 11a i EG-fördraget.

AVDELNING V –BESTÄMMELSER OM EN GEMENSAM UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIK	AVDELNING V – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER OCH SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM DEN GEMEN-SAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETS-POLITIKEN	AVDELNING V – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER OCH SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM DEN GEMEN-SAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETS-POLITIKEN
	Kapitel 1 – Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder	Kapitel 1 – Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder
	Artikel 10a	Artikel 21
	Artikel 10b	Artikel 22
	Kapitel 2 – Särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken	Kapitel 2 – Särskilda bestämmelser om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken
	Avsnitt 1 – Gemensamma bestämmelser	Avsnitt 1 – Gemensamma bestämmelser
	Artikel 10c	Artikel 23
Artikel 11	Artikel 11	Artikel 24
Artikel 12	Artikel 12	Artikel 25
Artikel 13	Artikel 13	Artikel 26
	Artikel 13a	Artikel 27
Artikel 14	Artikel 14	Artikel 28
Artikel 15	Artikel 15	Artikel 29
Artikel 22 (flyttad)	Artikel 15a	Artikel 30
Artikel 23 (flyttad)	Artikel 15b	Artikel 31
Artikel 16	Artikel 16	Artikel 32
Artikel 17 (flyttad)	*Artikel 28a*	Artikel 42
Artikel 18	Artikel 18	Artikel 33
Artikel 19	Artikel 19	Artikel 34
Artikel 20	Artikel 20	Artikel 35
Artikel 21	Artikel 21	Artikel 36
Artikel 22 (flyttad)	*Artikel 15a*	*Artikel 30*
Artikel 23 (flyttad)	*Artikel 15b*	*Artikel 31*
Artikel 24	Artikel 24	Artikel 37
Artikel 25	Artikel 25	Artikel 38
	Artikel 25a	Artikel 39
Artikel 47 (flyttad)	Artikel 25b	Artikel 40
Artikel 26 (upphävd)		
Artikel 27 (upphävd)		

Artikel 27a (ersatt)[15]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 27b (ersatt)[15]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 27c (ersatt)[15]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 27d (ersatt)[15]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 27e (ersatt)[15]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 28	Artikel 28	Artikel 41
	Avsnitt 2 – Bestämmelser om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken	Avsnitt 2 – Bestämmelser om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken
Artikel 17 (flyttad)	Artikel 28a	Artikel 42
	Artikel 28b	Artikel 43
	Artikel 28c	Artikel 44
	Artikel 28d	Artikel 45
	Artikel 28e	Artikel 46
AVDELNING VI – BESTÄMMELSER OM POLISSAMARBETE OCH STRAFFRÄTTSLIGT SAMARBETE (upphävd)[16]		
Artikel 29 (ersatt)[17]		
Artikel 30 (ersatt)[18]		
Artikel 31 (ersatt)[19]		
Artikel 32 (ersatt)[20]		
Artikel 33 (ersatt)[21]		
Artikel 34 (upphävd)		
Artikel 35 (upphävd)		
Artikel 36 (ersatt)[22]		

---

15 Artiklarna 27a–27e i det nuvarande EU-fördraget, om närmare samarbete, ska även ersättas med artiklarna 280a–280i i FEUF (numera artiklarna 326–334).

16 Bestämmelserna i avdelning VI i det nuvarande EU-fördraget om polissamarbete och straffrättsligt samarbete ska ersättas med bestämmelserna i kapitlen 1, 4 och 5 i avdelning IV tredje delen i FEUF.

17 Ersatt av artikel 61 i FEUF (numera artikel 67).

18 Ersatt av artiklarna 69f och 69g i FEUF (numera artiklarna 87 och 88).

19 Ersatt av artiklarna 69a, 69b och 69d i FEUF (numera artiklarna 82, 83 och 85).

20 Ersatt av artikel 69h i FEUF (numera artikel 89).

21 Ersatt av artikel 61e i FEUF (numera artikel 72).

22 Ersatt av artikel 61d i FEUF (numera artikel 71).

Artikel 37 (upphävd)		
Artikel 38 (upphävd)		
Artikel 39 (upphävd)		
Artikel 40 (ersatt)[23]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 40a (ersatt)	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 40 b (ersatt)	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 41 (upphävd)		
Artikel 42 (upphävd)		
AVDELNING VII – BESTÄMMELSER OM ETT NÄRMARE SAMARBETE (ersatt)[24]	*AVDELNING IV – BESTÄMMELSER OM FÖRDJUPADE SAMARBETEN*	*AVDELNING IV – BESTÄMMELSER OM FÖRDJUPADE SAMARBETEN*
Artikel 43 (ersatt)[24]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 43a (ersatt)[24]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 43b (ersatt)[24]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 44 (ersatt)[24]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 44a (ersatt)[24]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
Artikel 45 (ersatt)[24]	*Artikel 10*	*Artikel 20*
AVDELNING VIII – SLUTBESTÄMMELSER	AVDELNING VI – SLUTBESTÄMMELSER	AVDELNING VI – SLUTBESTÄMMELSER
Artikel 46 (upphävd)		
	Artikel 46a	Artikel 47
Artikel 47 (flyttad)	Artikel 25b	Artikel 40
Artikel 48	Artikel 48	Artikel 48
Artikel 49	Artikel 49	Artikel 49
	Artikel 49a	Artikel 50
	Artikel 49b	Artikel 51
	Artikel 49c	Artikel 52

[23] Artiklarna 40–40b i det nuvarande EU-fördraget, om ett närmare samarbete ska även ersättas med artiklarna 280a–280i i FEUF (numera artiklarna 326–334).

[24] Artiklarna 43–45 och avdelning VII i det nuvarande EU-fördraget om ett närmare samarbete, ska även ersättas med artiklarna 280a–280i i FEUF (numera artiklarna 326–334).

Artikel 50 (upphävd)		
Artikel 51	Artikel 51	Artikel 53
Artikel 52	Artikel 52	Artikel 54
Artikel 53	Artikel 53	Artikel 55

B. FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONENS FUNKTIONSSÄTT

Tidigare numrering i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen	*Numrering i Lissabonfördraget*	*Ny numrering i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt*
FÖRSTA DELEN – PRINCIPERNA	FÖRSTA DELEN – PRINCIPERNA	FÖRSTA DELEN – PRINCIPERNA
Artikel 1 (upphävd)		
	Artikel 1a	Artikel 1
Artikel 2 (upphävd)[1]		
	Avdelning I – Unionens befogenhetskategorier och befogenhetsområden	Avdelning I – Unionens befogenhetskategorier och befogenhetsområden
	Artikel 2a	Artikel 2
	Artikel 2b	Artikel 3
	Artikel 2c	Artikel 4
	Artikel 2d	Artikel 5
	Artikel 2e	Artikel 6
	Avdelning II – Allmänna bestämmelser	Avdelning II – Allmänna bestämmelser
	Artikel 2f	Artikel 7
Artikel 3.1 (upphävd)[2]		
Artikel 3.2	Artikel 3	Artikel 8
Artikel 4 (flyttad)	*Artikel 97b*	*Artikel 119*
Artikel 5 (ersatt)[3]		
	Artikel 5a	Artikel 9
	Artikel 5b	Artikel 10
Artikel 6	Artikel 6	Artikel 11
Artikel 153.2 (flyttad)	Artikel 6a	Artikel 12
	Artikel 6b[4]	Artikel 13
Artikel 7 (upphävd)[5]		
Artikel 8 (upphävd)[6]		
Artikel 9 (upphävd)		

---

1 Ersatt i sak av artikel 2 i EU-fördraget (numera artikel 3).
2 Ersatt i sak av artiklarna 2b–2e i FEUF (numera artiklarna 3–6).
3 Ersatt av artikel 3b i EU-fördraget (numera artikel 5).
4 Införande av bestämmelserna i protokollet om djurskydd och djurens välfärd.
5 Ersatt i sak av artikel 9 i EU-fördraget (numera artikel 13).
6 Ersatt i sak av artikel 9 i EU-fördraget (numera artikel 13) och artikel 245a punkt 1 i FEUF (numera artikel 282).

Artikel 10 (upphävd)[7]		
Artikel 11 (ersatt)[8]	*Artiklarna 280a–280i*	*Artiklarna 326–334*
Artikel 11a (ersatt)[8]	*Artiklarna 280a–280i*	*Artiklarna 326–334*
Artikel 12 (flyttad)	*Artikel 16d*	*Artikel 18*
Artikel 13 (flyttad)	*Artikel 16e*	*Artikel 19*
Artikel 14 (flyttad)	*Artikel 22a*	*Artikel 26*
Artikel 15 (flyttad)	*Artikel 22b*	*Artikel 27*
Artikel 16	Artikel 16	Artikel 14
Artikel 255 (flyttad)	Artikel 16a	Artikel 15
Artikel 286 (flyttad)	Artikel 16b	Artikel 16
	Artikel 16c	Artikel 17
ANDRA DELEN – UNIONS-MEDBORGARSKAP	ANDRA DELEN – ICKE-DISKRIMINERING OCH UNIONS-MEDBORGARSKAP	ANDRA DELEN – ICKE-DISKRIMINERING OCH UNIONS-MEDBORGARSKAP
Artikel 12 (flyttad)	Artikel 16d	Artikel 18
Artikel 13 (flyttad)	Artikel 16e	Artikel 19
Artikel 17	Artikel 17	Artikel 20
Artikel 18	Artikel 18	Artikel 21
Artikel 19	Artikel 19	Artikel 22
Artikel 20	Artikel 20	Artikel 23
Artikel 21	Artikel 21	Artikel 24
Artikel 22	Artikel 22	Artikel 25
TREDJE DELEN – GEMENSKAPENS POLITIK	TREDJE DELEN – UNIONENS POLITIK OCH INRE ÅTGÄRDER	TREDJE DELEN – UNIONENS POLITIK OCH INRE ÅTGÄRDER
	Avdelning I – Den inre marknaden	Avdelning I – Den inre marknaden
Artikel 14 (flyttad)	Artikel 22a	Artikel 26
Artikel 15 (flyttad)	Artikel 22b	Artikel 27
Avdelning I – Fri rörlighet för varor	Avdelning I a – Fri rörlighet för varor	Avdelning II – Fri rörlighet för varor
Artikel 23	Artikel 23	Artikel 28
Artikel 24	Artikel 24	Artikel 29
Kapitel 1 – Tullunion	Kapitel 1 – Tullunion	Kapitel 1 – Tullunion
Artikel 25	Artikel 25	Artikel 30
Artikel 26	Artikel 26	Artikel 31
Artikel 27	Artikel 27	Artikel 32
Avdelning X tredje delen, Tullsamarbete (flyttad)	Kapitel 1 a – Tullsamarbete	Kapitel 2 – Tullsamarbete
Artikel 135 (flyttad)	Artikel 27a	Artikel 33

---

7 Ersatt i sak av artikel 3a punkt 3 i EU-fördraget (numera artikel 4).

8 Ersatt även av artikel 10 i EU-fördraget (numera artikel 20).

Kapitel 2 – Förbud mot kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna	Kapitel 2 – Förbud mot kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna	Kapitel 3 – Förbud mot kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna
Artikel 28	Artikel 28	Artikel 34
Artikel 29	Artikel 29	Artikel 35
Artikel 30	Artikel 30	Artikel 36
Artikel 31	Artikel 31	Artikel 37
Avdelning II – Jordbruk	Avdelning II – Jordbruk och fiskeri	Avdelning III – Jordbruk och fiskeri
Artikel 32	Artikel 32	Artikel 38
Artikel 33	Artikel 33	Artikel 39
Artikel 34	Artikel 34	Artikel 40
Artikel 35	Artikel 35	Artikel 41
Artikel 36	Artikel 36	Artikel 42
Artikel 37	Artikel 37	Artikel 43
Artikel 38	Artikel 38	Artikel 44
Avdelning III – Fri rörlighet för personer, tjänster och kapital	Avdelning III – Fri rörlighet för personer, tjänster och kapital	Avdelning IV – Fri rörlighet för personer, tjänster och kapital
Kapitel 1 – Arbetstagare	Kapitel 1 – Arbetstagare	Kapitel 1 – Arbetstagare
Artikel 39	Artikel 39	Artikel 45
Artikel 40	Artikel 40	Artikel 46
Artikel 41	Artikel 41	Artikel 47
Artikel 42	Artikel 42	Artikel 48
Kapitel 2 – Etableringsrätt	Kapitel 2 – Etableringsrätt	Kapitel 2 – Etableringsrätt
Artikel 43	Artikel 43	Artikel 49
Artikel 44	Artikel 44	Artikel 50
Artikel 45	Artikel 45	Artikel 51
Artikel 46	Artikel 46	Artikel 52
Artikel 47	Artikel 47	Artikel 53
Artikel 48	Artikel 48	Artikel 54
Artikel 294 (flyttad)	Artikel 48a	Artikel 55
Kapitel 3 – Tjänster	Kapitel 3 – Tjänster	Kapitel 3 – Tjänster
Artikel 49	Artikel 49	Artikel 56
Artikel 50	Artikel 50	Artikel 57
Artikel 51	Artikel 51	Artikel 58
Artikel 53	Artikel 52	Artikel 59
Artikel 53	Artikel 53	Artikel 60
Artikel 54	Artikel 54	Artikel 61
Artikel 55	Artikel 55	Artikel 62
Kapitel 4 – Kapital och betalningar	Kapitel 4 – Kapital och betalningar	Kapitel 4 – Kapital och betalningar
Artikel 56	Artikel 56	Artikel 63
Artikel 57	Artikel 57	Artikel 64
Artikel 58	Artikel 58	Artikel 65

Artikel 59	Artikel 59	Artikel 66
Artikel 60 (flyttad)	*Artikel 61h*	*Artikel 75*
Avdelning IV – Visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer	Avdelning IV – Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa	Avdelning V – Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa
	Kapitel 1 – Allmänna bestämmelser	Kapitel 1 – Allmänna bestämmelser
Artikel 61	Artikel 61[9]	Artikel 67
	Artikel 61a	Artikel 68
	Artikel 61b	Artikel 69
	Artikel 61c	Artikel 70
	Artikel 61d[10]	Artikel 71
Artikel 64.1 (ersatt)	Artikel 61e[11]	Artikel 72
	Artikel 61f	Artikel 73
Artikel 66 (ersatt)	Artikel 61g	Artikel 74
Artikel 60 (flyttad)	Artikel 61h	Artikel 75
	Artikel 61i	Artikel 76
	Kapitel 2 – Politik som gäller gränskontroll, asyl och invandring	Kapitel 2 – Politik som gäller gränskontroll, asyl och invandring
Artikel 62	Artikel 62	Artikel 77
Artikel 63 punkterna 1 och 2 och artikel 64.2[12]	Artikel 63	Artikel 78
Artikel 63.3–63.4	Artikel 63a	Artikel 79
	Artikel 63b	Artikel 80
Artikel 64.1 (ersatt)	*Artikel 61e*	*Artikel 72*
	Kapitel 3 – Civilrättsligt samarbete	Kapitel 3 – Civilrättsligt samarbete
Artikel 65	Artikel 65	Artikel 81
Artikel 66 (ersatt)	*Artikel 61g*	*Artikel 74*
Artikel 67 (upphävd)		
Artikel 68 (upphävd)		
Artikel 69 (upphävd)		
	Kapitel 4 – Straffrättsligt samarbete	Kapitel 4 – Straffrättsligt samarbete
	Artikel 69a[13]	Artikel 82
	Artikel 69b[13]	Artikel 83
	Artikel 69c	Artikel 84
	Artikel 69d[13]	Artikel 85

[9] Ersätter även artikel 29 i det nuvarande EU-fördraget.
[10] Ersätter artikel 36 i det nuvarande EU-fördraget.
[11] Ersätter även artikel 33 i det nuvarande EU-fördraget.
[12] Artikel 63 punkterna 1 och 2 i EG-fördraget ska ersättas med artikel 63.1 och 63.2 i FEUF och artikel 64.2 ska ersättas med artikel 63.3 i FEUF.
[13] Ersätter artikel 31 i det nuvarande EU-fördraget.

	Artikel 69e	Artikel 86
	Kapitel 5 – Polissamarbete	Kapitel 5 – Polissamarbete
	Artikel 69f[14]	Artikel 87
	Artikel 69g[14]	Artikel 88
	Artikel 69h[15]	Artikel 89
Avdelning V – Transporter	Avdelning V – Transporter	Avdelning V – Transporter
Artikel 70	Artikel 70	Artikel 90
Artikel 71	Artikel 71	Artikel 91
Artikel 72	Artikel 72	Artikel 92
Artikel 73	Artikel 73	Artikel 93
Artikel 74	Artikel 74	Artikel 94
Artikel 75	Artikel 75	Artikel 95
Artikel 76	Artikel 76	Artikel 96
Artikel 77	Artikel 77	Artikel 97
Artikel 78	Artikel 78	Artikel 98
Artikel 79	Artikel 79	Artikel 99
Artikel 80	Artikel 80	Artikel 100
Avdelning VI – Gemensamma regler om konkurrens, beskattning och tillnärmning av lagstiftning	Avdelning VI – Gemensamma regler om konkurrens, beskattning och tillnärmning av lagstiftning	Avdelning VII – Gemensamma regler om konkurrens, beskattning och tillnärmning av lagstiftning
Kapitel 1 – Konkurrensregler	Kapitel 1 – Konkurrensregler	Kapitel 1 – Konkurrensregler
Avsnitt 1 – Regler tillämpliga på företag	Avsnitt 1 – Regler tillämpliga på företag	Avsnitt 1 – Regler tillämpliga på företag
Artikel 81	Artikel 81	Artikel 101
Artikel 82	Artikel 82	Artikel 102
Artikel 83	Artikel 83	Artikel 103
Artikel 84	Artikel 84	Artikel 104
Artikel 85	Artikel 85	Artikel 105
Artikel 86	Artikel 86	Artikel 106
Avsnitt 2 – Statligt stöd	Avsnitt 2 – Statligt stöd	Avsnitt 2 – Statligt stöd
Artikel 87	Artikel 87	Artikel 107
Artikel 88	Artikel 88	Artikel 108
Artikel 89	Artikel 89	Artikel 109
Kapitel 2 – Bestämmelser om skatter och avgifter	Kapitel 2 – Bestämmelser om skatter och avgifter	Kapitel 2 – Bestämmelser om skatter och avgifter
Artikel 90	Artikel 90	Artikel 110

[14] Ersätter artikel 30 i det nuvarande EU-fördraget.
[15] Ersätter artikel 32 i det nuvarande EU-fördraget.

Artikel 91	Artikel 91	Artikel 111
Artikel 92	Artikel 92	Artikel 112
Artikel 93	Artikel 93	Artikel 113
Kapitel 3 – Tillnärmning av lagstiftning	Kapitel 3 – Tillnärmning av lagstiftning	Kapitel 3 – Tillnärmning av lagstiftning
Artikel 95 (flyttad)	Artikel 94	Artikel 114
Artikel 94 (flyttad)	Artikel 95	Artikel 115
Artikel 96	Artikel 96	Artikel 116
Artikel 97	Artikel 97	Artikel 117
	Artikel 97a	Artikel 118
Avdelning VII – Ekonomisk och monetär politik	Avdelning VII – Ekonomisk och monetär politik	Avdelning VIII – Ekonomisk och monetär politik
Artikel 4 (flyttad)	Artikel 97b	Artikel 119
Kapitel 1 – Ekonomisk politik	Kapitel 1 – Ekonomisk politik	Kapitel 1 – Ekonomisk politik
Artikel 98	Artikel 98	Artikel 120
Artikel 99	Artikel 99	Artikel 121
Artikel 100	Artikel 100	Artikel 122
Artikel 101	Artikel 101	Artikel 123
Artikel 102	Artikel 102	Artikel 124
Artikel 103	Artikel 103	Artikel 125
Artikel 104	Artikel 104	Artikel 126
Kapitel 2 – Monetär politik	Kapitel 2 – Monetär politik	Kapitel 2 – Monetär politik
Artikel 105	Artikel 105	Artikel 127
Artikel 106	Artikel 106	Artikel 128
Artikel 107	Artikel 107	Artikel 129
Artikel 108	Artikel 108	Artikel 130
Artikel 109	Artikel 109	Artikel 131
Artikel 110	Artikel 110	Artikel 132
Artikel 111.1–3 och 111.5 (flyttade)	*Artikel 188o*	*Artikel 219*
Artikel 111.4 (flyttad)	*Artikel 115c.1*	*Artikel 138*
	Artikel 111a	Artikel 133
Kapitel 3 – Institutionella bestämmelser	Kapitel 3 – Institutionella bestämmelser	Kapitel 3 – Institutionella bestämmelser
Artikel 112 (flyttad)	*Artikel 245b*	*Artikel 283*
Artikel 113 (flyttad)	*Artikel 245c*	*Artikel 294*
Artikel 114	Artikel 114	Artikel 134
Artikel 115	Artikel 115	Artikel 135
	Kapitel 3a – Särskilda bestämmelser för de medlemsstater som har euron som valuta	Kapitel 4 – Särskilda bestämmelser för de medlemsstater som har euron som valuta
	Artikel 115a	Artikel 136
	Artikel 115b	Artikel 137

Artikel 111.4 (flyttad)	Artikel 115c	Artikel 138
Kapitel 4 – Övergångsbestämmelser	Kapitel 4 – Övergångsbestämmelser	Kapitel 5 – Övergångsbestämmelser
Artikel 116 (upphävd)		
	Artikel 116a	Artikel 139
Artikel 117.1 och 117.2 sjätte strecksatsen och 117.3-117.9 (upphävda)		
Artikel 117.2 fem första strecksatserna (flyttade)	*Artikel 118a.2*	*Artikel 141.2*
Artikel 121.1 (flyttad) *Artikel 122.2 andra meningen (flyttad)* *Artikel 123.5 (flyttad)*	Artikel 117a.1[16] Artikel 117a.2[17] Artikel 117a.3[18]	Artikel 140
Artikel 118 (upphävd)		
Artikel 123.3 (flyttad) *Artikel 117.2 fem första strecksatserna (flyttad)*	Artikel 118a.1[19] Artikel 118a.2[20]	Artikel 141
Artikel 124.1 (flyttad)	Artikel 118b	Artikel 142
Artikel 119	Artikel 119	Artikel 143
Artikel 120	Artikel 120	Artikel 144
Artikel 121.1 (flyttad)	*Artikel 117a.1*	*Artikel 140.1*
Artikel 121.2–121.4 (upphävda)		
Artikel 122.1–122.2 första meningen 122.3–122.6 (upphävda)		
Artikel 122.2 andra meningen (flyttad)	*Artikel 117a.2 första stycket*	*Artikel 140.2 första stycket*
Artikel 123.1, 123.2 och 123.4 (upphävda)		
Artikel 123.3 (flyttad)	*Artikel 118a.1*	*Artikel 141.1*
Artikel 123.5 (flyttad)	*Artikel 117a.3*	*Artikel 140.3*
Artikel 124.1 (flyttad)	*Artikel 118b*	*Artikel 142*
Artikel 124.2 (upphävd)		
Avdelning VIII – Sysselsättning	Avdelning VIII – Sysselsättning	Avdelning IX – Sysselsättning
Artikel 125	Artikel 125	Artikel 145
Artikel 126	Artikel 126	Artikel 146

---

[16] Artikel 117a.1 (numera artikel 140) ska ha samma lydelse som artikel 121.1.
[17] Artikel 117a.2 (numera artikel 140) ska ha samma lydelse som artikel 122.2 andra meningen.
[18] Artikel 117a.3 (numera artikel 140) ska ha samma lydelse som artikel 123.5.
[19] Artikel 118a.1 (numera artikel 141) ska ha samma lydelse som artikel 123.3.
[20] Artikel 118a.2 (numera artikel 141) ska ha samma lydelse som de fem första strecksatserna i artikel 117.2.

Artikel 127	Artikel 127	Artikel 147
Artikel 128	Artikel 128	Artikel 148
Artikel 129	Artikel 129	Artikel 149
Artikel 130	Artikel 130	Artikel 150
Avdelning IX – Gemensam handelspolitik (flyttad)	*Avdelning II femte delen, Gemensam handelspolitik*	*Avdelning II femte delen, Gemensam handelspolitik*
Artikel 131 (flyttad)	*Artikel 188b*	*Artikel 206*
Artikel 132 (upphävd)		
Artikel 133 (flyttad)	*Artikel 188c*	*Artikel 207*
Artikel 134 (upphävd)		
Avdelning X – Tullsamarbete (flyttad)	*Avdelning II tredje delen Kapitel 1a, Tullsamarbete*	*Avdelning II tredje delen Kapitel 2, Tullsamarbete*
Artikel 135 (flyttad)	*Artikel 27a*	*Artikel 33*
Avdelning XI – Socialpolitik, utbildning, yrkesutbildning och ungdomsfrågor	Avdelning IX – Socialpolitik	Avdelning X – Socialpolitik
Kapitel 1 – Sociala bestämmelser (upphävd)		
Artikel 136	Artikel 136	Artikel 151
	Artikel 136a	Artikel 152
Artikel 137	Artikel 137	Artikel 153
Artikel 138	Artikel 138	Artikel 154
Artikel 139	Artikel 139	Artikel 155
Artikel 140	Artikel 140	Artikel 156
Artikel 141	Artikel 141	Artikel 157
Artikel 142	Artikel 142	Artikel 158
Artikel 143	Artikel 143	Artikel 159
Artikel 144	Artikel 144	Artikel 160
Artikel 145	Artikel 145	Artikel 161
Kapitel 2 – Europeiska socialfonden	Avdelning X – Europeiska socialfonden	Avdelning XI – Europeiska socialfonden
Artikel 146	Artikel 146	Artikel 162
Artikel 147	Artikel 147	Artikel 163
Artikel 148	Artikel 148	Artikel 164
Kapitel 3 – Utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor	Avdelning XI – Utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott	Avdelning XII – Utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott
Artikel 149	Artikel 149	Artikel 165
Artikel 150	Artikel 150	Artikel 166
Avdelning XII – Kultur	Avdelning XII – Kultur	Avdelning XIII – Kultur
Artikel 151	Artikel 151	Artikel 167
Avdelning XIII – Folkhälsa	Avdelning XIII – Folkhälsa	Avdelning XIV – Folkhälsa
Artikel 152	Artikel 152	Artikel 168

Avdelning XIV – Konsumentskydd	Avdelning XIV – Konsumentskydd	Avdelning XV – Konsumentskydd
Artikel 153.1, 153.3–153.5	Artikel 153	Artikel 169
Artikel 153.2 (flyttad)	*Artikel 6a*	*Artikel 12*
Avdelning XV – Transeuropeiska nät	Avdelning XV – Transeuropeiska nät	Avdelning XVI – Transeuropeiska nät
Artikel 154	Artikel 154	Artikel 170
Artikel 155	Artikel 155	Artikel 171
Artikel 156	Artikel 156	Artikel 172
Avdelning XVI – Industri	Avdelning XVI – Industri	Avdelning XVII – Industri
Artikel 157	Artikel 157	Artikel 173
Avdelning XVII – Ekonomisk och social sammanhållning	Avdelning XVII – Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning	Avdelning XVIII – Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning
Artikel 158	Artikel 158	Artikel 174
Artikel 159	Artikel 159	Artikel 175
Artikel 160	Artikel 160	Artikel 176
Artikel 161	Artikel 161	Artikel 177
Artikel 162	Artikel 162	Artikel 178
Avdelning XVIII – Forskning och teknisk utveckling	Avdelning XVIII – Forskning och teknisk utveckling samt rymden	Avdelning XIX – Forskning och teknisk utveckling samt rymden
Artikel 163	Artikel 163	Artikel 179
Artikel 164	Artikel 164	Artikel 180
Artikel 165	Artikel 165	Artikel 181
Artikel 166	Artikel 166	Artikel 182
Artikel 167	Artikel 167	Artikel 183
Artikel 168	Artikel 168	Artikel 184
Artikel 169	Artikel 169	Artikel 185
Artikel 170	Artikel 170	Artikel 186
Artikel 171	Artikel 171	Artikel 187
Artikel 172	Artikel 172	Artikel 188
	Artikel 172a	Artikel 189
Artikel 173	Artikel 173	Artikel 190
Avdelning XIX – Miljö	Avdelning XIX – Miljö	Avdelning XX – Miljö
Artikel 174	Artikel 174	Artikel 191
Artikel 175	Artikel 175	Artikel 192
Artikel 176	Artikel 176	Artikel 193
	Avdelning XX – Energi	Avdelning XXI – Energi
	Artikel 176a	Artikel 194
	Avdelning XXI – Turism	Avdelning XXII – Turism
	Artikel 176b	Artikel 195
	Avdelning XXII – Civilskydd	Avdelning XXIII – Civilskydd
	Artikel 176c	Artikel 196

	Avdelning XXIII – Administrativt samarbete	Avdelning XXIV – Administrativt samarbete
	Artikel 176d	Artikel 197
Avdelning XX – Utvecklingssamarbete (flyttad)	*Avdelning III femte delen Kapitel 1, Utvecklingssamarbete*	*Avdelning III femte delen Kapitel 1, Utvecklingssamarbete*
Artikel 177 (flyttad)	*Artikel 188d*	*Artikel 208*
Artikel 178 (upphävd)[21]		
Artikel 179 (flyttad)	*Artikel 188e*	*Artikel 209*
Artikel 180 (flyttad)	*Artikel 188f*	*Artikel 210*
Artikel 181 (flyttad)	*Artikel 188g*	*Artikel 211*
Avdelning XXI – Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeland (flyttad)	*Avdelning III femte delen Kapitel 2, Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer*	*Avdelning III femte delen Kapitel 2, Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer*
Artikel 181a (flyttad)	*Artikel 188h*	*Artikel 212*
FJÄRDE DELEN – ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER	FJÄRDE DELEN – ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER	FJÄRDE DELEN – ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER
Artikel 182	Artikel 182	Artikel 198
Artikel 183	Artikel 183	Artikel 199
Artikel 184	Artikel 184	Artikel 200
Artikel 185	Artikel 185	Artikel 201
Artikel 186	Artikel 186	Artikel 202
Artikel 187	Artikel 187	Artikel 203
Artikel 188	Artikel 188	Artikel 204
	FEMTE DELEN – UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER	FEMTE DELEN – UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER
	Avdelning I – Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder	Avdelning I – Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder
	Artikel 188a	Artikel 205
Tredje delen Avdelning IX, Gemensam handelspolitik (flyttad)	Avdelning II – Den gemensamma handelspolitiken	Avdelning II – Den gemensamma handelspolitiken
Artikel 131 (flyttad)	Artikel 188b	Artikel 206
Artikel 133 (flyttad)	Artikel 188c	Artikel 207
	Avdelning III – Samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd	Avdelning III – Samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd

[21] Ersatt i sak av artikel 188d.1 andra stycket andra meningen i FEUF.

Tredje delen Avdelning XX, Utvecklingssamarbete (flyttad)	Kapitel 1 – Utvecklingssamarbete	Kapitel 1 – Utvecklingssamarbete
Artikel 177 (flyttad)	Artikel 188d[22]	Artikel 208
Artikel 179 (flyttad)	Artikel 188e	Artikel 209
Artikel 180 (flyttad)	Artikel 188f	Artikel 210
Artikel 181 (flyttad)	Artikel 188g	Artikel 211
Tredje delen Avdelning XXI, Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredje land (flyttad)	Kapitel 2 – Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	Kapitel 2 – Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer
Artikel 181a (flyttad)	Artikel 188h	Artikel 212
	Artikel 188i	Artikel 213
	Kapitel 3 – Humanitärt bistånd	Kapitel 3 – Humanitärt bistånd
	Artikel 188j	Artikel 214
	Avdelning IV – Restriktiva åtgärder	Avdelning IV – Restriktiva åtgärder
Artikel 301 (ersatt)	Artikel 188k	Artikel 215
	Avdelning V – Internationella avtal	Avdelning V – Internationella avtal
	Artikel 188l	Artikel 216
Artikel 310 (flyttad)	Artikel 188m	Artikel 217
Artikel 300 (ersatt)	Artikel 188n	Artikel 218
Artikel 111.1–111.3 och 111.5 (flyttade)	Artikel 188o	Artikel 219
	Avdelning VI – Unionens förbindelser med internationella organisationer och tredjeländer samt unionens delegationer	Avdelning VI – Unionens förbindelser med internationella organisationer och tredjeländer samt unionens delegationer
Artiklarna 302–304 (ersatta)	Artikel 188p	Artikel 220
	Artikel 188q	Artikel 221
	Avdelning VII – Solidaritetsklausul	Avdelning VII – Solidaritetsklausul
	Artikel 188r	Artikel 222
FEMTE DELEN – GEMENSKAPENS INSTITUTIONER	SJÄTTE DELEN – INSTITUTIONELLA OCH FINANSIELLA BESTÄMMELSER	SJÄTTE DELEN – INSTITUTIONELLA OCH FINANSIELLA BESTÄMMELSER
Avdelning I – Institutionella bestämmelser	Avdelning I – Institutionella bestämmelser	Avdelning I – Institutionella bestämmelser
Kapitel 1 – Institutionerna	Kapitel 1 – Institutionerna	Kapitel 1 – Institutionerna

[22] Punkt 1 andra stycket andra meningen ersätter i sak artikel 178 i EG-fördraget.

Avsnitt 1 – Europaparlamentet	Avsnitt 1 – Europaparlamentet	Avsnitt 1 – Europaparlamentet
Artikel 189 (upphävd)[23]		
Artikel 190.1–190.3 (upphävda)[24]		
Artikel 190.4–190.5	Artikel 190	Artikel 223
Artikel 191 första stycket (upphävd)[25]		
Artikel 191 andra stycket	Artikel 191	Artikel 224
Artikel 192 första stycket (upphävd)[26]		
Artikel 192 andra stycket	Artikel 192	Artikel 225
Artikel 193	Artikel 193	Artikel 226
Artikel 194	Artikel 194	Artikel 227
Artikel 195	Artikel 195	Artikel 228
Artikel 196	Artikel 196	Artikel 229
Artikel 197 första stycket (upphävd)[27]		
Artikel 197 andra, tredje och fjärde styckena	Artikel 197	Artikel 230
Artikel 198	Artikel 198	Artikel 231
Artikel 199	Artikel 199	Artikel 232
Artikel 200	Artikel 200	Artikel 233
Artikel 201	Artikel 201	Artikel 234
	Avsnitt 1a – Europeiska rådet	Avsnitt 2 – Europeiska rådet
	Artikel 201a	Artikel 235
	Artikel 201b	Artikel 236
Avsnitt 2 – Rådet	Avsnitt 2 – Rådet	Avsnitt 3 – Rådet
Artikel 202 (upphävd)[28]		
Artikel 203 (upphävd)[29]		
Artikel 204	Artikel 204	Artikel 237
Artikel 205.2 och 205.4 (upphävda)[30]		
Artikel 205.1 och 205.3	Artikel 205	Artikel 238
Artikel 206	Artikel 206	Artikel 239

---

23 Ersatt i sak av artikel 9a punkterna 1 och 2 i EU-fördraget (numera artikel 14).
24 Ersatt i sak av artikel 9a punkterna 1–3 i EU-fördraget (numera artikel 14).
25 Ersatt i sak av artikel 8a punkt 4 i EU-fördraget (numera artikel 11).
26 Ersatt i sak av artikel 9a punkt 1 i EU-fördraget (numera artikel 14).
27 Ersatt i sak av artikel 9a punkt 4 i EU-fördraget (numera artikel 14).
28 Ersatt i sak av artikel 9c punkt 1 EU-fördraget (numera artikel 16) och artiklarna 249b och 249c i FEUF (numera artiklarna 290 och 291).
29 Ersatt i sak av artikel 9c punkterna 2–9 i EU-fördraget (numera artikel 16).
30 Ersatt i sak av artikel 9c punkterna 4–5 i EU-fördraget (numera artikel 16).

Artikel 207	Artikel 207	Artikel 240
Artikel 208	Artikel 208	Artikel 241
Artikel 209	Artikel 209	Artikel 242
Artikel 210	Artikel 210	Artikel 243
Avsnitt 3 – Kommissionen	Avsnitt 3 – Kommissionen	Avsnitt 4 – Kommissionen
Artikel 211 (upphävd)[31]		
	Artikel 211a	Artikel 244
Artikel 212 (flyttad)	*Artikel 218.2*	*Artikel 249.2*
Artikel 213	Artikel 213	Artikel 245
Artikel 214 (upphävd)[32]		
Artikel 215	Artikel 215	Artikel 246
Artikel 216	Artikel 216	Artikel 247
Artikel 217.1, 217.3 och 217.4 (upphävda)[33]		
Artikel 217.2	Artikel 217	Artikel 248
Artikel 218.1 (upphävd)[34]		
Artikel 218.2	Artikel 218	Artikel 249
Artikel 219	Artikel 219	Artikel 250
Avsnitt 4 – Domstolen	Avsnitt 4 – Europeiska unionens domstol	Avsnitt 5 – Europeiska unionens domstol
Artikel 220 (upphävd)[35]		
Artikel 221 första stycket (upphävd)[36]		
Artikel 221 andra och tredje styckena	Artikel 221	Artikel 251
Artikel 222	Artikel 222	Artikel 252
Artikel 223	Artikel 223	Artikel 253
Artikel 224[37]	Artikel 224	Artikel 254
	Artikel 224a	Artikel 255
Artikel 225	Artikel 225	Artikel 256
Artikel 225a	Artikel 225a	Artikel 257
Artikel 226	Artikel 226	Artikel 258
Artikel 227	Artikel 227	Artikel 259
Artikel 228	Artikel 228	Artikel 260
Artikel 229	Artikel 229	Artikel 261
Artikel 229a	Artikel 229a	Artikel 262
Artikel 230	Artikel 230	Artikel 263

---

31 Ersatt i sak av artikel 9d punkt 1 i EU-fördraget (numera artikel 17).
32 Ersatt i sak av artikel 9d punkterna 3–7 i EU-fördraget (numera artikel 17).
33 Ersatt i sak av artikel 9d punkt 6 i EU-fördraget (numera artikel 17).
34 Ersatt i sak av artikel 252a i FEUF (numera artikel 295).
35 Ersatt i sak av artikel 9f i EU-fördraget (numera artikel 19).
36 Ersatt i sak av artikel 9f punkt 2 första stycket i EU-fördraget (numera artikel 19).
37 Första meningen i första stycket är ersatt i sak av artikel 9f punkt 2 andra stycket i EU-fördraget (numera artikel 19).

Artikel 231	Artikel 231	Artikel 264
Artikel 232	Artikel 232	Artikel 265
Artikel 233	Artikel 233	Artikel 266
Artikel 234	Artikel 234	Artikel 267
Artikel 235	Artikel 235	Artikel 268
	Artikel 235a	Artikel 269
Artikel 236	Artikel 236	Artikel 270
Artikel 237	Artikel 237	Artikel 271
Artikel 238	Artikel 238	Artikel 272
Artikel 239	Artikel 239	Artikel 273
Artikel 240	Artikel 240	Artikel 274
	Artikel 240a	Artikel 275
	Artikel 240b	Artikel 276
Artikel 241	Artikel 241	Artikel 277
Artikel 242	Artikel 242	Artikel 278
Artikel 243	Artikel 243	Artikel 279
Artikel 244	Artikel 244	Artikel 280
Artikel 245	Artikel 245	Artikel 281
	Avsnitt 4a – Europeiska centralbanken	Avsnitt 6 – Europeiska centralbanken
	Artikel 245a	Artikel 282
Artikel 112 (flyttad)	Artikel 245b	Artikel 283
Artikel 113 (flyttad)	Artikel 245c	Artikel 284
Avsnitt 5 – Revisionsrätten	Avsnitt 5 – Revisionsrätten	Avsnitt 7 – Revisionsrätten
Artikel 246	Artikel 246	Artikel 285
Artikel 247	Artikel 247	Artikel 286
Artikel 248	Artikel 248	Artikel 287
Kapitel 2 – Gemensamma bestämmelser för flera institutioner	Kapitel 2 – Unionens rättsakter, förfaranden för antagande och andra bestämmelser	Kapitel 2 – Unionens rättsakter, förfaranden för antagande och andra bestämmelser
	Avsnitt 1 – Unionens rättsakter	Avsnitt 1 – Unionens rättsakter
Artikel 249	Artikel 249	Artikel 288
	Artikel 249a	Artikel 289
	Artikel 249b[38]	Artikel 290
	Artikel 249c[38]	Artikel 291
	Artikel 249d	Artikel 292
	Avsnitt 2 – Förfaranden för antagande av akter och andra bestämmelser	Avsnitt 2 – Förfaranden för antagande av akter och andra bestämmelser
Artikel 250	Artikel 250	Artikel 293

[38] Ersätter i sak artikel 202 tredje strecksatsen i EG-fördraget.

Artikel 251	Artikel 251	Artikel 294
Artikel 252 (upphävd)		
	Artikel 252a	Artikel 295
Artikel 253	Artikel 253	Artikel 296
Artikel 254	Artikel 254	Artikel 297
	Artikel 254a	Artikel 298
Artikel 255 (flyttad)	Artikel 16a	Artikel 15
Artikel 256	Artikel 256	Artikel 299
	Kapitel 3 – Unionens rådgivande organ	Kapitel 3 – Unionens rådgivande organ
	Artikel 256 a	Artikel 300
Kapitel 3 – Ekonomiska och sociala kommittén	Avsnitt 1 – Ekonomiska och sociala kommittén	Avsnitt 1 – Ekonomiska och sociala kommittén
Artikel 257 (upphävd)[39]		
Artikel 258 första, andra och fjärde styckena[40]	Artikel 258	Artikel 301
Artikel 258 tredje stycket (upphävd)[40]		
Artikel 259	Artikel 259	Artikel 302
Artikel 260	Artikel 260	Artikel 303
Artikel 261 (upphävd)		
Artikel 262	Artikel 262	Artikel 304
Kapitel 4 – Regionkommittén	Avsnitt 2 – Regionkommittén	Avsnitt 2 – Regionkommittén
Artikel 263 första och femte styckena (upphävd)[41]		
Artikel 263 andra, tredje och fjärde styckena	Artikel 263	Artikel 305
Artikel 264	Artikel 264	Artikel 306
Artikel 265	Artikel 265	Artikel 307
Kapitel 5 – Europeiska investeringsbanken	Kapitel 4 – Europeiska investeringsbanken	Kapitel 4 – Europeiska investeringsbanken
Artikel 266	Artikel 266	Artikel 308
Artikel 267	Artikel 267	Artikel 309
Avdelning II – Finansiella bestämmelser	Avdelning II – Finansiella bestämmelser	Avdelning II – Finansiella bestämmelser
Artikel 268	Artikel 268	Artikel 310

39 Ersatt i sak av artikel 256a punkt 2 i FEUF (numera artikel 300).
40 Ersatt i sak av artikel 256a punkt 4 i FEUF (numera artikel 300).
41 Ersatt i sak av artikel 256a punkterna 3 och 4 i FEUF (numera artikel 300).

	Kapitel 1 – Unionens egna medel	Kapitel 1 – Unionens egna medel
Artikel 269	Artikel 269	Artikel 311
Artikel 270 (upphävd)[42]		
	Kapitel 2 – Flerårig budgetram	Kapitel 2 – Flerårig budgetram
	Artikel 270a	Artikel 312
	Kapitel 3 – Unionens årliga budget	Kapitel 3 – Unionens årliga budget
Artikel 272.1 (flyttad)	Artikel 270b	Artikel 313
Artikel 271 (flyttad)	*Artikel 273a*	*Artikel 316*
Artikel 272.1 (flyttad)	*Artikel 270b*	*Artikel 313*
Artikel 272.2–272.10	Artikel 272	Artikel 314
Artikel 273	Artikel 273	Artikel 315
Artikel 271 (flyttad)	Artikel 273 a	Artikel 316
	Kapitel 4 – Genomförande av budgeten och ansvarsfrihet	Kapitel 4 – Genomförande av budgeten och ansvarsfrihet
Artikel 274	Artikel 274	Artikel 317
Artikel 275	Artikel 275	Artikel 318
Artikel 276	Artikel 276	Artikel 319
	Kapitel 5 – Gemensamma bestämmelser	Kapitel 5 – Gemensamma bestämmelser
Artikel 277	Artikel 277	Artikel 320
Artikel 278	Artikel 278	Artikel 321
Artikel 279	Artikel 279	Artikel 322
	Artikel 279a	Artikel 323
	Artikel 279 b	Artikel 324
	Kapitel 6 – Bekämpning av bedrägeri	Kapitel 6 – Bekämpning av bedrägeri
Artikel 280	Artikel 280	Artikel 325
	Avdelning III – Fördjupade samarbeten	Avdelning III – Fördjupade samarbeten

[42] Ersatt i sak av artikel 268.4 i FEUF (numera artikel 310).

Artiklarna 11 och 11 a (ersatta)	Artikel 280 a[43]	Artikel 326
Artiklarna 11 och 11 a (ersatta)	Artikel 280 b[43]	Artikel 327
Artiklarna 11 och 11 a (ersatta)	Artikel 280 c[43]	Artikel 328
Artiklarna 11 och 11a (ersatta)	Artikel 280d[43]	Artikel 329
Artiklarna 11 och 11a (ersatta)	Artikel 280e[43]	Artikel 330
Artiklarna 11 och 11a (ersatta)	Artikel 280f[43]	Artikel 331
Artiklarna 11 och 11a (ersatta)	Artikel 280g[43]	Artikel 332
Artiklarna 11 och 11a (ersatta)	Artikel 280h[43]	Artikel 333
Artiklarna 11 och 11a (ersatta)	Artikel 280i[43]	Artikel 334
SJÄTTE DELEN – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER	SJUNDE DELEN – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER	SJUNDE DELEN – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER
Artikel 281 (upphävd)[44]		
Artikel 282	Artikel 282	Artikel 335
Artikel 283	Artikel 283	Artikel 336
Artikel 284	Artikel 284	Artikel 337
Artikel 285	Artikel 285	Artikel 338
Artikel 286 (ersatt)	Artikel 16b	Artikel 16b
Artikel 287	Artikel 287	Artikel 339
Artikel 288	Artikel 288	Artikel 340
Artikel 289	Artikel 289	Artikel 341
Artikel 290	Artikel 290	Artikel 342
Artikel 291	Artikel 291	Artikel 343
Artikel 292	Artikel 292	Artikel 344
Artikel 293 (upphävd)		
Artikel 294 (flyttad)	Artikel 48 a	Artikel 55
Artikel 295	Artikel 295	Artikel 345
Artikel 296	Artikel 296	Artikel 346
Artikel 297	Artikel 297	Artikel 347
Artikel 298	Artikel 298	Artikel 348
Artikel 299.1 (upphävd)[45]		

[43] Ersätter även artiklarna 27a–27e, 40–40b och 43–45 i det nuvarande EU-fördraget.
[44] Ersatt i sak av artikel 46a i EU-fördraget (numera artikel 47).
[45] Ersatt i sak av artikel 49c i EU-fördraget (numera artikel 52).

Artikel 299.2 andra, tredje och fjärde styckena	*Artikel 299*	*Artikel 349*
Artikel 299.2 första stycket och 299.3–299.6 (flyttad)	*Artikel 311a*	*Artikel 355*
Artikel 300 (ersatt)	*Artikel 188n*	*Artikel 218*
Artikel 301 (ersatt)	*Artikel 188k*	*Artikel 215*
Artikel 302 (ersatt)	*Artikel 188p*	*Artikel 220*
Artikel 303 (ersatt)	Artikel 188p	Artikel 220
Artikel 304 (ersatt)	Artikel 188p	Artikel 220
Artikel 305 (upphävd)		
Artikel 306	Artikel 306	Artikel 350
Artikel 307	Artikel 307	Artikel 351
Artikel 308	Artikel 308	Artikel 352
	Artikel 308a	Artikel 353
Artikel 309	Artikel 309	Artikel 354
Artikel 310 (flyttad)	*Artikel 188m*	*Artikel 217*
Artikel 311 (upphävd)[46]		
Artikel 299.2 första stycket och 299.3–299.6 (flyttad)	Artikel 311a	Artikel 355
Artikel 312	Artikel 312	Artikel 356
Slutbestämmelser		
Artikel 313	Artikel 313	Artikel 357
	Artikel 313a	Artikel 358
Artikel 314 (upphävd)[47]		

[46] Ersatt i sak av artikel 49b i EU-fördraget (numera artikel 51).
[47] Ersatt i sak av artikel 53 i EU-fördraget (numera artikel 55).

SLUTAKT

KONFERENSEN MELLAN FÖRETRÄDARNA FÖR MEDLEMSSTATERNAS REGERINGAR, som samlades i Bryssel den 23 juli 2007 för att i samförstånd besluta om ändringar i fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen, har antagit följande texter:

I. Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen

II. PROTOKOLL

A. Protokoll som fogas till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och, i förekommande fall, fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

– Protokoll om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen

– Protokoll om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

– Protokoll om Eurogruppen

– Protokoll om det permanenta strukturerade samarbete som inrättas genom artikel 28a i fördraget om Europeiska unionen

– Protokoll om artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen angående unionens anslutning till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

– Protokoll om den inre marknaden och konkurrens

– Protokoll om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

– Protokoll om utövandet av delade befogenheter

– Protokoll om tjänster av allmänt intresse

– Protokoll om rådets beslut om genomförande av artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt under tiden 1 november 2014–31 mars 2017 och från och med den 1 april 2017

– Protokoll om övergångsbestämmelser

B. PROTOKOLL SOM FOGAS TILL LISSABONFÖRDRAGET

– Protokoll nr 1 om ändring av de protokoll som är fogade till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

– Jämförelsetabeller enligt artikel 2 i protokoll nr 1 om ändring av de protokoll som är fogade till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och/eller fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

– Protokoll nr 2 om ändring av fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

III. BILAGA TILL LISSABONFÖRDRAGET

– Jämförelsetabeller enligt artikel 5 i Lissabonfördraget

Konferensen har antagit nedan angivna förklaringar, som fogas till denna slutakt.

A. Förklaringar om bestämmelser i fördragen

1. Förklaring om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

2.. Förklaring till artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen

3. Förklaring till artikel 7a i fördraget om Europeiska unionen

4. Förklaring om Europaparlamentets sammansättning

5. Förklaring om Europeiska rådets politiska överenskommelse om utkastet till beslut om Europaparlamentets sammansättning

6. Förklaring till artikel 9b.5 och 9b.6, artikel 9d.6 och 9d.7 och artikel 9e i fördraget om Europeiska unionen

7. Förklaring till artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

8. Förklaring om de praktiska åtgärder som ska vidtas när Lissabonfördraget träder i kraft när det gäller ordförandeskapet i Europeiska rådet och i rådet i konstellationen utrikes frågor

9. Förklaring till artikel 9c.9 i fördraget om Europeiska unionen om Europeiska rådets beslut om utövande av rådets ordförandeskap

10. Förklaring till artikel 9d i fördraget om Europeiska unionen

11. Förklaring till artikel 9d.6 och 9d.7 i fördraget om Europeiska unionen

12. Förklaring till artikel 9e i fördraget om Europeiska unionen

13. Förklaring om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

14. Förklaring om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

15. Förklaring till artikel 13a i fördraget om Europeiska unionen

16. Förklaring till artikel 53.2 i fördraget om Europeiska unionen

17. Förklaring om företräde

18. Förklaring om avgränsningen av befogenheter

19. Förklaring till artikel 3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

20. Förklaring till artikel 16b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

21. Förklaring om skydd av personuppgifter på området för straffrättsligt samarbete och polissamarbete

22. Förklaring till artiklarna 42 och 63a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

23. Förklaring till artikel 42 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

24. Förklaring om Europeiska unionens ställning som juridisk person

25. Förklaring till artiklarna 61h och 188k i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

26. Förklaring om en medlemsstats icke-deltagande i en åtgärd som grundar sig på avdelning IV i tredje delen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

27. Förklaring till artikel 69d.1 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

28. Förklaring till artikel 78 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

29. Förklaring till artikel 87.2 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

30. Förklaring till artikel 104 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

31. Förklaring till artikel 140 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

32. Förklaring till artikel 152.4 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

33. Förklaring till artikel 158 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

34. Förklaring till artikel 163 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

35. Förklaring till artikel 176a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

36. Förklaring till artikel 188n i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt om medlemsstaternas förhandlingar om och ingående av internationella avtal avseende området med frihet, säkerhet och rättvisa

37. Förklaring till artikel 188r i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

38. Förklaring till artikel 222i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt angående antalet generaladvokater i domstolen

39. Förklaring till artikel 249 b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

40. Förklaring till artikel 280d i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

41. Förklaring till artikel 308 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

42. Förklaring till artikel 308 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

43. Förklaring till artikel 311a.6 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

B. Förklaringar om protokoll som är fogade till fördragen

44. Förklaring till artikel 5 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

45. Förklaring till artikel 5.2 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

46. Förklaring till artikel 5.3 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

47. Förklaring till artikel 5.3, 5.4 och 5.5 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

48. Förklaring om protokollet om Danmarks ställning

49. Förklaring om Italien

50. Förklaring till artikel 10 i protokollet om övergångsbestämmelser

Vidare har konferensen noterat nedan angivna förklaringar, som fogas till denna slutakt.

51. Förklaring från Konungariket Belgien om de nationella parlamenten

52. Förklaring från Konungariket Belgien, Republiken Bulgarien, Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien, Republiken Italien, Republiken Cypern, Republiken Litauen, Storhertigdömet Luxemburg, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Österrike, Republiken Portugal, Rumänien, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien om Europeiska unionens symboler

53. Förklaring från Republiken Tjeckien om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

54. Förklaring från Förbundsrepubliken Tyskland, Irland, Republiken Ungern, Republiken Österrike och Konungariket Sverige

55. Förklaring från Konungariket Spanien och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland

56. Förklaring från Irland om artikel 3 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa

57. Förklaring från Republiken Italien om Europaparlamentets sammansättning

58. Förklaring från Republiken Lettland, Republiken Ungern och Republiken Malta om stavningen av namnet på den gemensamma valutan i fördragen

59. Förklaring från Konungariket Nederländerna till artikel 270a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

60. Förklaring från Konungariket Nederländerna till artikel 311a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

61. Förklaring från Republiken Polen om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

62. Förklaring från Republiken Polen om protokollet om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

63. Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om definitionen av begreppet ”medborgare”

64. Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om rösträtten i val till Europaparlamentet

65. Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om artikel 61h i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Съставено в Лисабон на тринадесети декември две хиляди и седма година.

Hecho en Lisboa, el trece de diciembre de dos mil siete.

V Lisabonu dne třináctého prosince dva tisíce sedm.

Udfærdiget i Lissabon den trettende december to tusind og syv.

Geschehen zu Lissabon am dreizehnten Dezember zweitausendsieben.

Kahe tuhande seitsmenda aasta detsembrikuu kolmeteistkümnendal päeval Lissabonis.

Έγινε στη Λισσαβώνα, στις δέκα τρεις Δεκεμβρίου δύο χιλιάδες επτά.

Done at Lisbon on the thirteenth day of December in the year two thousand and seven.

Fait à Lisbonne, le treize décembre deux mille sept.

Arna dhéanamh i Liospóin, an tríú lá déag de Nollaig sa bhliain dhá mhíle a seacht.

Fatto a Lisbona, addì tredici dicembre duemilasette.

Lisabonā, divtūkstoš septītā gada trīspadsmitajā decembrī.

Priimta Lisabonoje du tūkstančiai septintųjų metų gruodžio tryliktą dieną.

Kelt Lisszabonban, a kétezer-hetedik év december tizenharmadik napján.

Magħmul f'Lisbona, fit-tlettax-il jum ta' Diċembru tas-sena elfejn u sebgħa.

Gedaan te Lissabon, de dertiende december tweeduizend zeven.

Sporządzono w Lizbonie dnia trzynastego grudnia roku dwa tysiące siódmego.

Feito em Lisboa, em treze de Dezembro de dois mil e sete.

Întocmit la Lisabona la treisprezece decembrie două mii ş̦apte.

V Lisabone dňa trinásteho decembra dvetisícsedem.

V Lizboni, dne trinajstega decembra leta dva tisoč sedem.

Tehty Lissabonissa kolmantenatoista päivänä joulukuuta vuonna kaksituhattaseitsemän.

Som skedde i Lissabon den trettonde december tjugohundrasju.

Voor Zijne Majesteit de Koning der Belgen

Pour Sa Majesté le Roi des Belges

Für Seine Majestät den König der Belgier

„Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest."

«Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

„Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt."

За Правителството на Република България

Za prezidenta České republiky

For Hendes Majestæt Danmarks Dronning

Für den Präsidenten der Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi Presidendi nimel

Thar ceann Uachtarán na hÉireann

For the President of Ireland

Για τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας

Por Su Majestad el Rey de España

Pour le Président de la République française

Per il Presidente della Repubblica italiana

Για τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας

Latvijas Republikas Valsts prezidenta vārdā

Lietuvos Respublikos Prezidento vardu

Pour Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg

A Magyar Köztársaság Elnöke részéről

Għall-President ta' Malta

Voor Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden

Für den Bundespräsidenten der Republik Österreich

Za Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

Pelo Presidente da República Portuguesa

Pentru Preşedintele României

Za predsednika Republike Slovenije

Za prezidenta Slovenskej republiky

Suomen Tasavallan Presidentin puolesta

För Republiken Finlands President

För Konungariket Sveriges regering

For Her Majesty the Queen of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

A. FÖRKLARINGAR OM BESTÄMMELSER I FÖRDRAGEN

1. Förklaring om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

I Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, som är rättsligt bindande, bekräftas de grundläggande rättigheter som garanteras av konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och som de följer av de konstitutionella traditioner som är gemensamma för medlemsstaterna.

Stadgan utvidgar inte tillämpningsområdet för unionsrätten utöver unionens befogenheter och fastställer inte någon ny befogenhet eller uppgift för unionen, och ändrar inte de befogenheter och uppgifter som fastställs genom fördragen.

2. Förklaring till artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen

Konferensen är enig om att unionens anslutning till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna bör genomföras på villkor som gör det möjligt att bevara särdragen i unionens rättsordning. I detta sammanhang noterar konferensen den regelbundna dialogen mellan Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna; denna dialog kan komma att förstärkas när unionen ansluts till konventionen.

3. Förklaring till artikel 7a i fördraget om Europeiska unionen

Unionen kommer att beakta den särskilda situationen för länder med litet territorium som har särskilda närhetsförbindelser med unionen.

4. Förklaring om Europaparlamentets sammansättning

Extraplatsen i Europaparlamentet kommer att tilldelas Italien.

5. Förklaring om Europeiska rådets politiska överenskommelse om utkastet till beslut om Europaparlamentets sammansättning

En politisk överenskommelse kommer att nås i Europeiska rådet om det reviderade utkastet till beslut om Europaparlamentets sammansättning för valperioden 2009–2014, grundat på Europaparlamentets förslag.

6. Förklaring till artikel 9b.5 och 9b.6, artikel 9d.6 och 9d.7 och artikel 9e i fördraget om Europeiska unionen

Vid valet av de personer som ska inneha befattningarna som Europeiska rådets ordförande, kommissionens ordförande och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik bör vederbörlig hänsyn tas till behovet av att respektera de geografiska och demografiska skillnaderna inom unionen och dess medlemsstater.

7. Förklaring till artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen förklarar att beslutet om genomförande av artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt kommer att antas av rådet dagen för under-

tecknandet av Lissabonfördraget och kommer att träda i kraft samma dag som det fördraget träder i kraft. Utkastet till beslut återges nedan.

Utkast till rådets beslut om genomförande av artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt under tiden 1 november 2014–31 mars 2017 och från och med den 1 april 2017

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR BESLUTAT FÖLJANDE

av följande skäl:

(1) Det bör antas bestämmelser som möjliggör en smidig övergång från det system för beslutsfattande i rådet med kvalificerad majoritet som definieras i artikel 3.3 i protokollet om övergångsbestämmelser, vilket kommer att fortsätta att vara tillämpligt till och med den 31 oktober 2014, till det omröstningssystem som föreskrivs i artikel 9c.4 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, vilket kommer att tillämpas från och med den 1 november 2014, inbegripet – under en övergångsperiod till och med den 31 mars 2017 – sådana särskilda bestämmelser som föreskrivs i artikel 3.2 i det protokollet.

(2) Det erinras om att det är brukligt att rådet gör sitt yttersta för att stärka den demokratiska legitimiteten hos akter som antas med kvalificerad majoritet.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVSNITT 1

BESTÄMMELSER MED TILLÄMPLIGHET UNDER TIDEN 1 NOVEMBER 2014–31 MARS 2017

Artikel 1

Under tiden 1 november 2014–31 mars 2017 gäller att om rådsmedlemmar som företräder

a) minst tre fjärdedelar av den befolkning eller

b) minst tre fjärdedelar av det antal medlemsstater

som krävs för att utgöra en blockerande minoritet till följd av tillämpningen av artikel 9c.4 första stycket i fördraget om Europeiska unionen eller artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt uppger att de motsätter sig att rådet antar en akt med kvalificerad majoritet, ska rådet hålla överläggningar i frågan.

Artikel 2

Rådet ska under dessa överläggningar göra allt som står i dess makt för att, inom rimlig tid och utan att det påverkar de obligatoriska tidsfrister som anges i unionsrätten, nå en tillfredsställande lösning för att bemöta de farhågor som framförts av de i artikel 1 avsedda rådsmedlemmarna.

Artikel 3

För detta ändamål ska rådets ordförande, med kommissionens bistånd och med iakttagande av rådets arbetsordning, ta alla nödvändiga initiativ för att underlätta skapandet av en bredare bas för överenskommelse i rådet. Rådets medlemmar ska bistå ordföranden.

AVSNITT 2

BESTÄMMELSER MED TILLÄMPLIGHET FRÅN OCH MED DEN 1 APRIL 2017

Artikel 4

Från och med den 1 april 2017 gäller att om rådsmedlemmar som företräder

a) minst 55 % av den befolkning eller
b) minst 55 % av det antal medlemsstater

som krävs för att utgöra en blockerande minoritet till följd av tillämpningen av artikel 9c.4 första stycket i fördraget om Europeiska unionen eller artikel 205.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt uppger att de motsätter sig att rådet antar en akt med kvalificerad majoritet, ska rådet hålla överläggningar i frågan.

Artikel 5

Rådet ska under dessa överläggningar göra allt som står i dess makt för att, inom rimlig tid och utan att det påverkar de obligatoriska tidsfrister som anges i unionsrätten, nå en tillfredsställande lösning för att bemöta de farhågor som framförts av de i artikel 4 avsedda rådsmedlemmarna.

Artikel 6

För detta ändamål ska rådets ordförande, med kommissionens bistånd och med iakttagande av rådets arbetsordning, ta alla nödvändiga initiativ för att underlätta skapandet av en bredare bas för överenskommelse i rådet. Rådets medlemmar ska bistå ordföranden.

AVSNITT 3

IKRAFTTRÄDANDE

Artikel 7

Detta beslut träder i kraft samma dag som Lissabonfördraget träder i kraft.

8. Förklaring om de praktiska åtgärder som ska vidtas när Lissabonfördraget träder i kraft när det gäller ordförandeskapet i Europeiska rådet och i rådet i konstellationen utrikes frågor

Om Lissabonfördraget träder i kraft efter den 1 januari 2009, uppmanar konferensen de behöriga myndigheterna i den medlemsstat som utövar det halvårsvis roterande ordförandeskapet i rådet vid den tidpunkten, å ena sidan, och den person som kommer att väljas till Europeiska rådets ordförande och den person som kommer att utses till unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, å andra sidan, att i samråd med det följande halvårsvis roterande ordförandeskapet vidta de konkreta åtgärder som behövs för att säkerställa en effektiv övergång när det gäller de materiella och organisatoriska aspekterna av utövandet av ordförandeskapet i Europeiska rådet och i rådet i konstellationen utrikes frågor.

9. Förklaring till artikel 9c.9 i fördraget om Europeiska unionen om Europeiska rådets beslut om utövande av rådets ordförandeskap

Konferensen förklarar att rådet bör börja utarbeta beslutet om förfarandena för att genomföra beslutet om hur rådets ordförandeskap ska utövas så snart som Lissabonfördraget har undertecknats och bör ge sitt politiska godkännande inom sex månader. Ett utkast till beslut av Europeiska rådet, vilket kommer att antas samma dag som nämnda fördrag träder i kraft, återges nedan.

UTKAST TILL EUROPEISKA RÅDETS BESLUT OM UTÖVANDE AV RÅDETS ORDFÖRANDESKAP

Artikel 1

1. Rådets ordförandeskap, med undantag av konstellationen utrikes frågor, ska innehas av på förhand bestämda grupper med tre medlemsstater under en period av 18 månader. Dessa grupper ska sättas samman genom jämlik rotation mellan medlemsstaterna med hänsyn till deras olikartade karaktär och den geografiska jämvikten inom unionen.

2. Varje medlem i gruppen ska i tur och ordning vara ordförande i alla rådskonstellationer i sex månader, med undantag av konstellationen utrikes frågor. Övriga medlemmar av gruppen ska bistå ordförandeskapet i alla dess uppgifter på grundval av ett gemensamt program. Gruppens medlemmar får

sinsemellan besluta om alternativa arrangemang.

Artikel 2

Ordförandeskapet för kommittén med de ständiga representanterna för medlemsstaternas regeringar ska innehas av en företrädare för den medlemsstat som innehar ordförandeskapet i rådet i konstellationen allmänna frågor.

Ordförandeskapet för kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik ska innehas av en företrädare för unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

Ordförandeskapet i de förberedande organen i de olika rådskonstellationerna, med undantag av konstellationen utrikes frågor, ska ombesörjas av den medlem av gruppen som innehar ordförandeskapet i rådskonstellationen i fråga, såvida inget annat beslutas i enlighet med artikel 4.

Artikel 3

Rådet i konstellationen allmänna frågor ska i samarbete med kommissionen säkerställa samstämmigheten och kontinuiteten i de olika rådskonstellationernas arbete inom ramen för en flerårig programplanering. De medlemsstater som innehar ordförandeskapet ska med bistånd av rådets generalsekretariat vidta alla åtgärder som behövs för att organisera rådets arbete och få det att fungera väl.

Artikel 4

Rådet ska anta ett beslut om tillämpningsåtgärder för detta beslut.

10. Förklaring till artikel 9d i fördraget om Europeiska unionen

Konferensen anser att kommissionen, när den inte längre kommer att inbegripa medborgare från alla medlemsstater, särskilt bör uppmärksamma nödvändigheten av att säkerställa full öppenhet i sina förbindelser med samtliga medlemsstater. Därför bör kommissionen ha nära förbindelser med alla medlemsstater, oavsett om de har en egen medborgare som kommissionsledamot eller ej, och kommissionen bör därvid ägna särskild uppmärksamhet åt nödvändigheten av att utbyta information och samråda med alla medlemsstater.

Konferensen anser även att kommissionen bör vidta alla lämpliga åtgärder för att se till att full hänsyn tas till de faktiska politiska, sociala och ekonomiska förhållandena i alla medlemsstater, även i dem som inte har någon medborgare som kommissionsledamot. En av dessa åtgärder bör vara att man ser till att dessa medlemsstaters ställning beaktas genom att bestämmelser om lämpliga organisatoriska arrangemang antas.

11. Förklaring till artikel 9d.6 och 9d.7 i fördraget om Europeiska unionen

Konferensen anser att Europaparlamentet och Europeiska rådet i enlighet med bestämmelserna i fördragen har gemensamt ansvar för att den process som leder fram till valet av Europeiska kommissionens ordförande förlöper smidigt. Företrädare för Europaparlamentet och Europeiska rådet kommer därför att före Europeiska rådets beslut hålla de samråd som är nödvändiga, inom den ram som anses lämpligast. I enlighet med artikel 9d.7 första stycket kommer dessa samråd att inriktas på kvalifikationerna hos kandidaterna till befattningen som kommissionens ordförande, med beaktande av valen till Europaparlamentet. Arrangemangen för dessa samråd kan komma att bestämmas närmare, vid lämplig tidpunkt, i samförstånd mellan Europaparlamentet och Europeiska rådet.

12. Förklaring till artikel 9e i fördraget om Europeiska unionen

1. Konferensen förklarar att lämpliga kontakter kommer att upprättas med Europapar-

lamentet under det förberedande arbetet inför utnämningen av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, vilken i enlighet med artikel 9e i fördraget om Europeiska unionen och artikel 5 i protokollet om övergångsbestämmelser kommer att ske samma dag som Lissabonfördraget träder i kraft; den höga representantens mandatperiod kommer att löpa från den dagen till slutet av mandatperioden för den då tjänstgörande kommissionen.

2. Konferensen erinrar vidare om att unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, vars mandatperiod inleds i november 2009 samtidigt som och med samma varaktighet som nästa kommissions mandatperiod, kommer att utnämnas i enlighet med bestämmelserna i artiklarna 9d och 9e i fördraget om Europeiska unionen.

13. Förklaring om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Konferensen framhåller att de bestämmelser i fördraget om Europeiska unionen som avser den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, inklusive inrättandet av befattningen som unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik samt inrättandet av en avdelning för yttre åtgärder inte påverkar medlemstaternas nuvarande ansvar för utformningen och genomförandet av deras utrikespolitik och inte heller deras nationella representation i tredjeländer och internationella organisationer.

Konferensen erinrar även om att de bestämmelser som styr den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken inte påverkar den särskilda karaktären hos medlemsstaternas säkerhets- och försvarspolitik.

Konferensen framhåller att Europeiska unionen och dess medlemsstater även fortsättningsvis kommer att vara bundna av bestämmelserna i Förenta nationernas stadga, och särskilt säkerhetsrådets och dess medlemmars primära ansvar för att upprätthålla internationell fred och säkerhet.

14. Förklaring om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Utöver de särskilda regler och förfaranden som avses i artikel 11.1 i fördraget om Europeiska unionen framhåller konferensen att bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, däribland när det gäller unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och avdelningen för yttre åtgärder, inte kommer att påverka varje enskild medlemsstats nuvarande rättsliga grund, ansvar och befogenheter i fråga om att utforma och genomföra sin utrikespolitik, sin nationella diplomattjänst, sina förbindelser med tredjeländer och sitt deltagande i internationella organisationer, inbegripet en medlemsstats medlemskap i FN:s säkerhetsråd.

Konferensen noterar även att bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken inte ger kommissionen några nya befogenheter att ta initiativ till beslut eller ger Europaparlamentet en utökad roll.

Konferensen erinrar även om att bestämmelserna som styr den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken inte påverkar den särskilda karaktären hos medlemsstaternas säkerhets- och försvarspolitik.

15. Förklaring till artikel 13a i fördraget om Europeiska unionen

Konferensen förklarar att så snart Lissabonfördraget har undertecknats bör rådets generalsekreterare, den höga representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, kommissionen och medlemsstaterna inleda det förberedande arbetet med den europeiska avdelningen för yttre åtgärder.

16. Förklaring till artikel 53.2 i fördraget om Europeiska unionen

Konferensen anser att möjligheten att göra översättningar av fördragen till de språk som avses i artikel 53.2 bidrar till att uppnå målet för unionen att respektera rikedomen hos sin kulturella och språkliga mångfald enligt artikel 2.3 fjärde stycket. I detta sammanhang

bekräftar konferensen den vikt som unionen fäster vid Europas kulturella mångfald och den särskilda uppmärksamhet som den fortsatt kommer att ägna dessa och andra språk.

Konferensen rekommenderar de medlemsstater som vill utnyttja den möjlighet som medges i artikel 53.2 att inom sex månader efter undertecknandet av Lissabonfördraget meddela rådet till vilket eller vilka språk som fördragen kommer att översättas.

17. Förklaring om företräde

Konferensen erinrar om att fördragen och den rätt som antas av unionen på grundval av fördragen i enlighet med Europeiska unionens domstols fasta rättspraxis har företräde framför medlemsstaternas rätt på de villkor som fastställs i nämnda rättspraxis.

Dessutom har konferensen beslutat att till slutakten foga yttrandet från rådets juridiska avdelning om företräde i dess lydelse enligt dokument 11197/07 (JUR 260):

”YTTRANDE FRÅN RÅDETS JURIDISKA AVDELNING AV DEN 22 JUNI 2007

Det följer av rättspraxis vid domstolen att EG-lagstiftningens företräde är en grundläggande princip inom gemenskapsrätten. Enligt domstolen är denna princip en konstitutiv del av Europeiska gemenskapens särdrag. Vid tidpunkten för den första domen enligt denna rättspraxis (Costa mot Enel, den 15 juli 1964, mål 6/64[1] *nämndes inte företräde i fördraget. Så är fallet än idag. Att principen om företräde inte kommer att införas i det framtida fördraget ändrar inte på något vis den gällande principen och gällande rättspraxis från domstolen.”*

[1] Härav följer (...) att den rätt som uppkommit ur fördraget och som härrör från en autonom källa [kan] alltså inte, till följd av sin självständiga och särpräglade karaktär, ... rättsligt befinna sig i konflikt med någon som helst nationell lagtext utan att förlora sin gemenskapskaraktär och utan att den rättsliga grunden för själva gemenskapen sätts i fråga.

18. Förklaring om avgränsningen av befogenheter

Konferensen understryker att, i enlighet med det system för uppdelning av befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna som föreskrivs i fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, ska varje befogenhet som inte tilldelas unionen i fördragen tillhöra medlemsstaterna.

När fördragen tilldelar unionen en befogenhet som ska delas med medlemsstaterna på ett visst område, ska medlemsstaterna utöva sin befogenhet i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet eller har beslutat att inte längre utöva den. Den sistnämnda situationen kan uppstå när de behöriga unionsinstitutionerna beslutar att upphäva en lagstiftningsakt, särskilt för att säkerställa en ständig respekt för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Rådet får, på initiativ av en eller flera av sina medlemmar (medlemsstaternas företrädare) och i enlighet med artikel 208 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, uppmana kommissionen att lägga fram förslag till upphävande av en lagstiftningsakt. Konferensen välkomnar kommissionens förklaring att den kommer att ägna särskild uppmärksamhet åt dessa uppmaningar.

Företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i en regeringskonferens, får också, i enlighet med det ordinarie ändringsförfarande som fastställs i artikel 48.2–48.5 i fördraget om Europeiska unionen, besluta att ändra de fördrag som ligger till grund för unionen, inklusive för att utöka eller minska de befogenheter som tilldelas unionen i de nämnda fördragen.

19. Förklaring till artikel 3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen är enig om att unionen, i sina allmänna insatser för att undanröja bristande jämställdhet mellan kvinnor och män, inom sina olika politikområden kommer att sträva efter att bekämpa alla slag av våld i hemmet. Medlemsstaterna bör vidta alla nödvändiga

åtgärder för att förhindra och bestraffa dessa brottsliga handlingar samt att stödja och skydda brottsoffren.

20. Förklaring till artikel 16b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen förklarar att, varje gång sådana regler om skydd av personuppgifter som kan få direkta konsekvenser för den nationella säkerheten ska antas på grundval av artikel 16 b, måste vederbörlig hänsyn tas till detta. Den erinrar om att den för närvarande tillämpliga lagstiftningen (se särskilt direktiv 95/46/EG) föreskriver särskilda undantag i detta avseende.

21. Förklaring om skydd av personuppgifter på området för straffrättsligt samarbete och polissamarbete

Konferensen är medveten om att det på grund av de särskilda förhållanden som gäller på områdena för straffrättsligt samarbete och polissamarbete kan visa sig bli nödvändigt med särskilda regler om skydd av personuppgifter och om fri rörlighet för sådana uppgifter på dessa områden, på grundval av artikel 16 b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

22. Förklaring till artiklarna 42 och 63a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen anser att om ett utkast till lagstiftningsakt på grundval av artikel 63a.2 skulle påverka viktiga aspekter av en medlemsstats sociala trygghetssystem, inbegripet dess omfattning, kostnader eller ekonomiska struktur, eller inverka på den ekonomiska jämvikten i det systemet enligt artikel 42 andra stycket, kommer den medlemsstatens intressen vederbörligen att beaktas.

23. Förklaring till artikel 42 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen erinrar om att Europeiska rådet i detta fall ska besluta med konsensus i enlighet med artikel 9b.4 i fördraget om Europeiska unionen.

24. Förklaring om Europeiska unionens ställning som juridisk person

Konferensen bekräftar att det faktum att Europeiska unionen är en juridisk person inte på något sätt ger unionen rätt att lagstifta eller agera utanför de befogenheter som medlemsstaterna tilldelat den i fördragen.

25. Förklaring till artiklarna 61h och 188k i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen erinrar om att respekt för de grundläggande rättigheterna och friheterna i synnerhet innebär att tillbörlig uppmärksamhet ägnas åt skydd och efterlevnad av den rätt att utnyttja de garantier som föreskrivs i lagar och som tillkommer berörda fysiska personer eller berörda enheter. För detta ändamål och i syfte att garantera en grundlig rättslig prövning av beslut om vidtagande av restriktiva åtgärder mot en fysisk person eller en enhet, måste sådana beslut grunda sig på klara och tydliga kriterier. Dessa kriterier bör vara anpassade till det specifika innehållet i varje restriktiv åtgärd.

26. Förklaring om en medlemsstats icke-deltagande i en åtgärd som grundar sig på avdelning IV i tredje delen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen förklarar att när en medlemsstat väljer att inte delta i en åtgärd som grundar sig på avdelning IV i tredje delen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, kommer rådet att ingående diskutera tänkbara återverkningar och konsekvenser av att medlemsstaten inte deltar i åtgärden.

Dessutom får varje medlemsstat uppmana kommissionen att undersöka situationen med utgångspunkt i artikel 96 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Föregående stycken påverkar inte en medlemsstats möjligheter att hänskjuta frågan till Europeiska rådet.

27. Förklaring till artikel 69d.1 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen anser att nationella bestämmelser och förfaranden för inledande av brottsutredningar bör beaktas i de förordningar som avses i artikel 69d.1 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

28. Förklaring till artikel 78 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen noterar att bestämmelserna i artikel 78 ska tillämpas i enlighet med gällande praxis. Uttrycket ”sådana åtgärder är nödvändiga för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom Tysklands delning för näringslivet i vissa av de områden i förbundsrepubliken som påverkats av delningen” ska tolkas i enlighet med befintlig rättspraxis från Europeiska unionens domstol.

29. Förklaring till artikel 87.2 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen noterar att artikel 87.2 c ska tolkas i enlighet med befintlig rättspraxis från Europeiska unionens domstol om tillämpligheten av bestämmelserna på stöd som beviljas vissa områden i Förbundsrepubliken Tyskland som påverkats av Tysklands tidigare delning.

30. Förklaring till artikel 104 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

När det gäller artikel 104 bekräftar konferensen att en ökning av tillväxtpotentialen och ett säkerställande av sunda offentliga finanser utgör de två grundpelarna i unionens och medlemsstaternas ekonomiska politik och budgetpolitik. Stabilitets- och tillväxtpakten är ett viktigt instrument för att uppnå dessa mål.

Konferensen bekräftar på nytt sitt åtagande när det gäller bestämmelserna om stabilitets- och tillväxtpakten, vilka utgör ramen för samordningen av budgetpolitiken i medlemsstaterna.

Konferensen bekräftar att ett system som grundar sig på regler är den bästa garantin för att åtaganden genomförs och för att alla medlemsstater behandlas lika.

I detta sammanhang bekräftar konferensen på nytt även att den står fast vid målen i Lissabonstrategin: nya arbetstillfällen, strukturreformer och social sammanhållning.

Unionen strävar efter att uppnå välavvägd ekonomisk tillväxt och prisstabilitet. I den ekonomiska politiken och budgetpolitiken ska därför de rätta prioriteringarna fastställas när det gäller ekonomiska reformer, innovation, konkurrenskraft och förstärkande av privata investeringar och privatkonsumtionen under perioder med svag ekonomisk tillväxt. Inriktningen i budgetbeslut på nationell nivå och unionsnivå bör återspegla detta, särskilt genom en omstrukturering av de offentliga inkomsterna och utgifterna samtidigt som budgetdisciplinen respekteras i enlighet med fördragen och stabilitets- och tillväxtpakten.

Vikten av en sund budgetpolitik genom hela konjunkturcykeln understryks av de budgetmässiga och ekonomiska utmaningar som medlemsstaterna står inför.

Konferensen är enig om att medlemsstaterna aktivt bör använda perioder av ekonomisk återhämtning till att stärka de offentliga finanserna och förbättra sin budgetsituation. Målet är att under goda tider gradvis uppnå ett budgetöverskott som ger det nödvändiga utrymmet för anpassning till konjunkturnedgångar och därigenom bidrar till långsiktig stabilitet i de offentliga finanserna.

Medlemsstaterna ser fram emot eventuella förslag från kommissionen och ytterligare bidrag från medlemsstaterna i syfte att förstärka och förtydliga genomförandet av stabi-

litets- och tillväxtpakten. Medlemsstaterna kommer att vidta alla nödvändiga åtgärder för att öka sina ekonomiers tillväxtpotential. Förbättrad samordning av den ekonomiska politiken skulle kunna stödja denna målsättning. Denna förklaring föregriper inte den framtida debatten om stabilitets- och tillväxtpakten.

31. Förklaring till artikel 140 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen bekräftar att de politikområden som beskrivs i artikel 140 i huvudsak faller inom medlemsstaternas behörighetsområde. De främjande åtgärder och samordningsåtgärder som ska vidtas på unionsnivå i enlighet med bestämmelserna i denna artikel är av kompletterande karaktär. De tjänar till att förstärka samarbetet mellan medlemsstaterna och inte till att harmonisera de nationella systemen. De garantier och den praxis som finns i varje medlemsstat när det gäller ansvaret hos arbetsmarknadens parter påverkas inte av dessa åtgärder.

Denna förklaring påverkar inte tillämpningen av de bestämmelser i fördragen som tilldelar unionen befogenheter, inbegripet avseende sociala frågor.

32. Förklaring till artikel 152.4 c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen förklarar att de åtgärder om vilka beslut ska fattas i enlighet med artikel 152.4 c måste respektera de gemensamma angelägenheterna i fråga om säkerhet och ha till syfte att fastställa höga kvalitets- och säkerhetsstandarder, om de nationella standarder som påverkar den inre marknaden i annat fall hindrar att en hög nivå av skydd för människors hälsa uppnås.

33. Förklaring till artikel 158 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen anser att hänvisningen i artikel 158 till öregioner även kan inbegripa hela östater, förutsatt att nödvändiga kriterier uppfylls.

34. Förklaring till artikel 163 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen är enig om att unionen vederbörligen kommer att beakta de grundläggande riktlinjerna och valen i medlemsstaternas forskningspolitik när den vidtar åtgärder inom forskning och teknisk utveckling.

35. Förklaring till artikel 176a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen anser att artikel 176a inte påverkar medlemsstaternas rätt att vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa sin energiförsörjning på de villkor som anges i artikel 297.

36. Förklaring till artikel 188n i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt om medlemsstaternas förhandlingar om och ingående av internationella avtal avseende området med frihet, säkerhet och rättvisa

Konferensen bekräftar att medlemsstaterna har rätt att förhandla om och ingå avtal med tredjeländer eller internationella organisationer på de områden som omfattas av tredje delen avdelning IV kapitlen 3, 4 och 5, om avtalen i fråga överensstämmer med unionsrätten.

37. Förklaring till artikel 188r i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Utan att det påverkar de åtgärder som unionen har beslutat för att uppfylla kravet på solidaritet med en medlemsstat som utsätts för en terroristattack eller som drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor, ska ingen av bestämmelserna i artikel 188r vara avsedd att påverka en annan medlemsstats rätt att välja det lämpligaste sättet att uppfylla sitt eget krav på solidaritet med den medlemsstaten.

38. Förklaring till artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt angående antalet generaladvokater i domstolen

Konferensen förklarar att om domstolen, i enlighet med artikel 222 första stycket i för-

draget om Europeiska unionens funktionssätt, begär att antalet generaladvokater ska utökas med tre (till elva i stället för åtta) kommer rådet genom enhälligt beslut att godkänna en sådan ökning.

I det fallet samtycker konferensen till att Polen, liksom redan nu är fallet med Tyskland, Frankrike, Italien, Spanien och Förenade kungariket, får en ständig generaladvokat och inte längre deltar i rotationssystemet, varvid fem generaladvokater i stället för tre kommer att rotera i det nuvarande rotationssystemet.

39. Förklaring till artikel 249b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen noterar att kommissionen, i enlighet med sin fasta praxis, avser att fortsätta att samråda med av medlemsstaterna utsedda experter vid utarbetandet av kommissionens utkast till delegerade akter på området finansiella tjänster.

40. Förklaring till artikel 280d i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen förklarar att medlemsstaterna när de gör en begäran om upprättande av ett fördjupat samarbete får ange om de redan i det skedet avser att tillämpa artikel 280h, om utökning av omröstningarna med kvalificerad majoritet, eller använda det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

41. Förklaring till artikel 308 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen förklarar att hänvisningen i artikel 308.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt till unionens mål avser de mål som anges i artikel 2.2 och 2.3 i fördraget om Europeiska unionen och målen i artikel 2.5 i nämnda fördrag när det gäller yttre åtgärder enligt femte delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Det är därför uteslutet att en åtgärd som grundar sig på artikel 308 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt endast ska eftersträva mål som anges i artikel 2.1 i fördraget om Europeiska unionen. I detta sammanhang noterar konferensen att i enlighet med artikel 15b.1 i fördraget om Europeiska unionen får lagstiftningsakter inte antas på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

42. Förklaring till artikel 308 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konferensen understryker att, i enlighet med Europeiska unionens domstols fasta rättspraxis, kan artikel 308 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, som är en integrerad del av ett institutionellt system som grundas på principen om tilldelad befogenhet, inte ligga till grund för en utvidgning av tillämpningsområdet för unionens befogenhet utöver den allmänna ram som skapas av bestämmelserna i fördragen som helhet, särskilt de bestämmelser i vilka unionens uppgifter och verksamhet fastställs. Denna artikel kan under inga omständigheter användas som grund för antagande av bestämmelser som i sak skulle innebära en ändring av fördragen utan att det förfarande som fastställts för detta ändamål har följts.

43. Förklaring till artikel 311a.6 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

De höga fördragsslutande parterna samtycker till att Europeiska rådet enligt artikel 311a.6 antar ett beslut som leder till en ändring av ställningen för Mayotte i förhållande till unionen, så att detta territorium blir ett yttersta randområde enligt artikel 311a.1 och artikel 299, när de franska myndigheterna meddelar Europeiska rådet och kommissionen att den pågående utvecklingen när det gäller öns interna ställning medger detta.

B. FÖRKLARINGAR OM PROTOKOLL SOM ÄR FOGADE TILL FÖRDRAGEN

44. Förklaring till artikel 5 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

Konferensen noterar att om en medlemsstat, i enlighet med artikel 5.2 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar, har lämnat en underrättelse om att den inte önskar delta i ett förslag eller initiativ, kan underrättelsen dras tillbaka när som helst innan den åtgärd som utvecklar Schengenregelverket antas.

45. Förklaring till artikel 5.2 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

Konferensen förklarar att när Förenade kungariket eller Irland har underrättat rådet om att medlemsstaten inte har för avsikt att delta i en åtgärd som utvecklar en del av Schengenregelverket i vilken den deltar, kommer rådet att hålla en ingående diskussion om eventuella följder av att den medlemsstaten inte deltar i åtgärden. Diskussionen inom rådet bör föras mot bakgrund av de uppgifter som kommissionen lämnar om förhållandet mellan förslaget och Schengenregelverket.

46. Förklaring till artikel 5.3 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

Konferensen erinrar om att om rådet inte fattar något beslut efter en första diskussion om sakfrågorna, får kommissionen lägga fram ett ändrat förslag för ytterligare en omprövning av sakfrågorna i rådet inom tidsfristen på fyra månader.

47. Förklaring till artikel 5.3, 5.4 och 5.5 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar

Konferensen noterar att de villkor som ska anges i det beslut som avses i artikel 5.3, 5.4 eller 5.5 i protokollet om Schengenregelverket införlivat inom Europeiska unionens ramar, kan fastställa att den berörda medlemsstaten i förekommande fall ska bära de direkta ekonomiska konsekvenser som med nödvändighet och oundvikligen följer av att den upphör att delta i en del av eller hela det regelverk som avses i ett beslut som fattas av rådet i enlighet med artikel 4 i nämnda protokoll.

48. Förklaring om protokollet om Danmarks ställning

Konferensen noterar att Danmark förklarar att det inte kommer att använda sin rösträtt för att förhindra antagande av de bestämmelser som inte är tillämpliga på Danmark när det gäller rättsakter som ska antas av rådet ensamt eller gemensamt med Europaparlamentet och som innehåller både bestämmelser som är tillämpliga på Danmark och bestämmelser som inte är tillämpliga på Danmark, därför att de har en rättslig grund för vilken del I i protokollet om Danmarks ställning är tillämplig.

Konferensen noterar dessutom att Danmark, på grundval av konferensens förklaring om artikel 188r, förklarar att landets deltagande i åtgärder eller rättsakter enligt artikel 188r kommer att ske i enlighet med del I och del II i protokollet om Danmarks ställning.

49. Förklaring om Italien

Konferensen noterar att det i protokollet om Italien, som 1957 fogades till fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, ändrat vid antagandet av fördraget om Europeiska unionen, preciseras följande:

”DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA

SOM ÖNSKAR lösa vissa problem avseende Italien,

HAR ENATS OM följande bestämmelser som ska fogas till detta fördrag.

GEMENSKAPENS MEDLEMSSTATER

BEAKTAR att den italienska regeringen genomför ett tioårigt ekonomiskt utvecklingsprogram vars mål är att rätta till obalanserna i den italienska ekonomin i synnerhet genom att bygga upp en infrastruktur i de mindre utvecklade områdena i södra Italien och på de italienska öarna samt genom att skapa nya arbetstillfällen för att avskaffa arbetslösheten,

HÄNVISAR TILL att principerna och målen i den italienska regeringens program har övervägts och blivit godkända av internationella samarbetsorgan i vilka medlemsstaterna är medlemmar,

INSER att det ligger i deras gemensamma intresse att målen i det italienska programmet uppnås,

ÄR ENIGA OM att rekommendera gemenskapens institutioner att använda alla de medel och förfaranden som föreskrivs i fördraget och då särskilt att på ett lämpligt sätt utnyttja Europeiska investeringsbankens och Europeiska socialfondens resurser för att underlätta genomförandet av den italienska regeringens uppgift,

ANSER att gemenskapens institutioner vid tillämpningen av fördraget bör beakta de stora påfrestningar som Italiens ekonomi kommer att utsättas för under de kommande åren och det önskvärda i att undvika sådana riskfyllda belastningar, särskilt vad gäller betalningsbalansen eller sysselsättningsnivån, som skulle kunna äventyra tillämpningen av fördraget i Italien,

ERKÄNNER särskilt att det vid tillämpningen av artiklarna 109h och 109i blir nödvändigt att se till att de åtgärder som krävs av den italienska regeringen inte äventyrar genomförandet av regeringens program för ekonomisk utveckling och höjning av befolkningens levnadsstandard.”

50. Förklaring till artikel 10 i protokollet om övergångsbestämmelser

Konferensen uppmanar Europaparlamentet, rådet och kommissionen att inom ramen för sina respektive befogenheter sträva efter att, i lämpliga fall och i den mån det är möjligt inom den tidsfrist på fem år som anges i artikel 10.3 i protokollet om övergångsbestämmelser, anta rättsakter som ändrar eller ersätter de akter som avses i artikel 10.1 i det protokollet.

C. FÖRKLARINGAR FRÅN MEDLEMSSTATERNA

Vidare har konferensen noterat nedan angivna förklaringar, som fogas till denna slutakt.

51. Förklaring från Konungariket Belgien om de nationella parlamenten

Belgien preciserar att, enligt dess konstitutionella rätt, agerar såväl det federala parlamentets representanthus och senat som de olika gemenskapernas och regionernas parlamentariska församlingar, med hänsyn till de befogenheter som utövas av unionen, som ingående delar i det nationella parlamentariska systemet eller kammare i det nationella parlamentet.

52. Förklaring från Konungariket Belgien, Republiken Bulgarien, Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien, Republiken Italien, Republiken Cypern, Republiken Litauen, Storhertigdömet Luxemburg, Republiken Ungern, Republiken Malta, Republiken Österrike, Republiken Portugal, Rumänien, Republiken Slovenien och Republiken Slovakien om Europeiska unionens symboler

Belgien, Bulgarien, Tyskland, Grekland, Spanien, Italien, Cypern, Litauen, Luxemburg, Ungern, Malta, Österrike, Portugal, Rumänien, Slovenien och Slovakien förklarar att flaggan som föreställer en cirkel av tolv gula stjärnor på blå botten, hymnen som är hämtad från Hymn till glädjen i Ludwig van Beethovens nionde symfoni, mottot Förenade i mångfalden, euron som Europeiska unionens valuta och Europadagen den 9 maj även i fortsättningen för dem kommer att vara symboler för medborgarnas gemensamma tillhörighet till Europeiska unionen och deras anknytning till denna.

53. Förklaring från Republiken Tjeckien om Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

1. Republiken Tjeckien erinrar om att bestämmelserna i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna riktar sig till Europeiska unionens institutioner och organ med beaktande av subsidiaritetsprincipen och fördelningen av befogenheter mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater såsom den bekräftas i förklaring (nr 18) om avgränsningen av befogenheter. Republiken Tjeckien betonar att bestämmelserna i stadgan riktar sig till medlemsstaterna enbart när de tillämpar unionsrätten och inte när de antar och tillämpar nationell rätt oberoende av unionsrätten.

2. Republiken Tjeckien understryker även att stadgan inte innebär någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten och inte medför någon ny befogenhet för unionen. Den inskränker inte tillämpningsområdet för nationell rätt och begränsar inte några av de nationella myndigheternas nuvarande befogenheter på detta område.

3. Republiken Tjeckien betonar att i den mån som grundläggande rättigheter och principer enligt medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner erkänns i denna stadga ska rättigheterna och principerna tolkas i samstämmighet med dessa traditioner.

4. Republiken Tjeckien understryker vidare att ingen bestämmelse i denna stadga får tolkas som att den inskränker eller inkräktar på de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som inom respektive tillämpnings-

område erkänns i unionsrätten och de internationella konventioner i vilka unionen eller samtliga medlemsstater är parter, särskilt europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, samt i medlemsstaternas författningar.

54. Förklaring från Förbundsrepubliken Tyskland, Irland, Republiken Ungern, Republiken Österrike och Konungariket Sverige

Tyskland, Irland, Ungern, Österrike och Sverige noterar att de centrala bestämmelserna i fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen inte har ändrats i sak sedan det fördraget trädde i kraft och behöver uppdateras. De stöder därför tanken på en konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar, som bör sammankallas så snart som möjligt.

55. Förklaring från Konungariket Spanien och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland

Fördragen är tillämpliga på Gibraltar i dess egenskap av ett europeiskt territorium för vars yttre förbindelser en medlemsstat är ansvarig. Detta medför inte någon förändring av de berörda medlemsstaternas ståndpunkter.

56. Förklaring från Irland om artikel 3 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa

Irland bekräftar sin uppslutning bakom unionen som ett område med frihet, säkerhet och rättvisa och med respekt för de grundläggande rättigheterna samt de olika rättssystemen och rättsliga traditionerna i medlemsstaterna, inom vilket medborgarna åtnjuter en hög säkerhetsnivå.

Irland förklarar därför att landet är fast beslutet att i enlighet med artikel 3 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa i största möjliga utsträckning utöva sin rätt att delta i beslut om åtgärder enligt avdelning IV i tredje delen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Irland kommer i synnerhet att i största möjliga utsträckning delta i åtgärder på området för polissamarbete.

Irland erinrar dessutom om att landet i enlighet med artikel 8 i protokollet skriftligen får meddela rådet att landet inte längre önskar omfattas av protokollet. Irland avser att inom tre år efter Lissabonfördragets ikraftträdande se över hur dessa bestämmelser fungerar.

57. Förklaring från Republiken Italien om Europaparlamentets sammansättning

Italien konstaterar att enligt artikel 8a (numera artikel 10) och artikel 9a (numera artikel 14) i fördraget om Europeiska unionen ska Europaparlamentet vara sammansatt av företrädare för unionens medborgare, vilka ska företrädas med degressiv proportionalitet.

Italien konstaterar även att enligt artikel 8 (numera artikel 9) i fördraget om Europeiska unionen och artikel 17 (numera artikel 20) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska varje medborgare i en medlemsstat ha unionsmedborgarskap.

Därför anser Italien, utan att det påverkar tillämpningen av beslutet om valperioden 2009–2014, att varje beslut som antas av Europeiska rådet på Europaparlamentets initiativ och med dess godkännande för att fastställa Europaparlamentets sammansättning ska respektera de principer som anges i artikel 9a.2 första stycket (numera artikel 14a.2 första stycket).

58. Förklaring från Republiken Lettland, Republiken Ungern och Republiken Malta om stavningen av namnet på den gemensamma valutan i fördragen

Utan att det påverkar den enhetliga stavningen av namnet på Europeiska unionens gemensamma valuta enligt fördragen och hur denna anges på sedlar och mynt, förklarar Lettland, Ungern och Malta att stavningen av namnet på den gemensamma valutan, inbegripet de avledningar av detta ord som används i den lettiska, den ungerska och den maltesiska versionen av fördragen, inte har någon inverkan på de befintliga reglerna i det lettiska, det ungerska och det maltesiska språket.

59. Förklaring från Konungariket Nederländerna till artikel 270a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konungariket Nederländerna kommer att godkänna ett beslut enligt artikel 270a.2 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt när en revidering av det beslut som avses i artikel 269 tredje stycket i det fördraget har givit Nederländerna en tillfredsställande lösning på dess i förhållande till unionens budget alltför negativa nettobetalningssituation.

60. Förklaring från Konungariket Nederländerna till artikel 311a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Konungariket Nederländerna förklarar att ett initiativ till ett beslut enligt artikel 311a.6 i syfte att ändra Nederländska Antillernas och/eller Arubas ställning i förhållande till unionen kommer att läggas fram endast på grundval av ett beslut som fattats i enlighet med Konungariket Nederländernas stadga.

61. Förklaring från Republiken Polen om Europeiska unionens stadga om de

Stadgan påverkar inte på något sätt medlemsstaternas rätt att lagstifta på området för allmän moral, familjerätt samt skyddet för människans värdighet och respekt för människans fysiska och moraliska integritet.

62. Förklaring från Republiken Polen om protokollet om Polens och Förenade kungarikets tillämpning av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

Republiken Polen förklarar att, med hänsyn till traditionerna från fackföreningsrörelsen Solidaritet och dess betydelsefulla bidrag till kampen för sociala rättigheter och arbetstagares rättigheter, respekterar landet fullt ut de sociala rättigheter och arbetstagares rättigheter som fastställs i unionsrätten och särskilt de rättigheter som bekräftas i avdelning IV i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

63. Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om definitionen av begreppet ”medborgare”

Med avseende på fördragen och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen och någon av de akter som har sin grund i dessa fördrag eller som fortsätter att gälla i kraft av dessa, upprepar Förenade kungariket den förklaring landet avgav den 31 december 1982 om definitionen av begreppet ”medborgare” med undantaget att hänvisningen till ”medborgare i de brittiska beroende territorierna” ska tolkas som ”medborgare i de brittiska utomeuropeiska territorierna”.

64. Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om rösträtten i val till Europaparlamentet

Förenade kungariket noterar att artikel 9a i fördraget om Europeiska unionen och andra bestämmelser i fördragen inte är avsedda att ändra grunden för rösträtten i val till Europaparlamentet.

65. Förklaring från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om artikel 61h i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Förenade kungariket stöder fullt ut kraftfulla åtgärder när det gäller att besluta om ekonomiska sanktioner som syftar till att förebygga och bekämpa terrorism och därmed sammanhängande verksamhet. Förenade kungariket förklarar därför att det har för avsikt att, i enlighet med artikel 3 i protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, utöva sin rätt att delta i antagandet av alla förslag som läggs fram enligt artikel 61h i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA

(2007/C 303/01)

Europaparlamentet, rådet och kommissionen proklamerar högtidligen följande text som Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

EUROPEISKA UNIONENS STADGA OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA

Ingress

Europas folk har mellan sig skapat en allt fastare sammanslutning och har beslutat att dela en fredlig framtid på grundval av gemensamma värden.

I medvetande om sitt andliga och etiska arv bygger unionen på de odelbara och universella värdena människans värdighet, frihet, jämlikhet och solidaritet samt på den demokratiska principen och rättsstatsprincipen. Unionen sätter människan i centrum för sin verksamhet genom att inrätta ett unionsmedborgarskap och skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.

Unionen ska bidra till att bevara och utveckla dessa gemensamma värden med respekt för mångfalden i Europas folks kultur och traditioner samt för medlemsstaternas nationella identitet och organisering av sina offentliga myndigheter på nationell, regional och lokal nivå. Den ska söka främja en balanserad och hållbar utveckling och ska trygga fri rörlighet för personer, tjänster, varor och kapital, samt etableringsfrihet.

Det är därför nödvändigt att stärka skyddet av de grundläggande rättigheterna mot bakgrund av samhällsutvecklingen, de sociala framstegen och den vetenskapliga och tekniska utvecklingen, genom att göra dessa rättigheter mer synliga i en stadga.

Med beaktande av unionens behörighet och uppgifter samt subsidiaritetsprincipen bekräftas i denna stadga de rättigheter som har sin grund särskilt i medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner och internationella förpliktelser, europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, unionens och Europarådets sociala stadgor samt rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. I detta sammanhang kommer stadgan att tolkas av unionens och medlemsstaternas domstolar med vederbörlig hänsyn till de förklaringar vilka fastställdes under ledning av presidiet för det konvent som utarbetade stadgan och vilka uppdaterades av Europeiska konventets presidium.

Åtnjutandet av dessa rättigheter medför ansvar och skyldigheter mot andra människor, mot mänskligheten och mot kommande generationer.

Europeiska unionen erkänner därför de rättigheter, friheter och principer som anges nedan.

AVDELNING I

VÄRDIGHET

Artikel 1

Människans värdighet

Människans värdighet är okränkbar. Den ska respekteras och skyddas.

Artikel 2

Rätt till liv

1. Var och en har rätt till liv.
2. Ingen får dömas till döden eller avrättas.

Artikel 3

Människans rätt till integritet

1. Var och en har rätt till fysisk och mental integritet.
2. Inom medicin och biologi ska i synnerhet följande respekteras:
a) Den berörda personens fria och informerade samtycke, på de villkor som föreskrivs i lag.
b) Förbud mot rashygieniska metoder, i synnerhet sådana som syftar till urval av människor.
c) Förbud mot att låta människokroppen och dess delar i sig utgöra en källa till ekonomisk vinning.
d) Förbud mot reproduktiv kloning av människor.

Artikel 4

Förbud mot tortyr och omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling

Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling.

Artikel 5

Förbud mot slaveri och tvångsarbete

1. Ingen får hållas i slaveri eller träldom.
2. Ingen får tvingas att utföra tvångsarbete eller annat påtvingat arbete.
3. Människohandel ska vara förbjuden.

AVDELNING II

FRIHETER

Artikel 6

Rätt till frihet och säkerhet

Var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet.

Artikel 7

Respekt för privatlivet och familjelivet

Var och en har rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer.

Artikel 8

Skydd av personuppgifter

1. Var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne.
2. Dessa uppgifter ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Var och en har rätt att få tillgång till insamlade uppgifter som rör honom eller henne och att få rättelse av dem.
3. En oberoende myndighet ska kontrollera att dessa regler efterlevs.

Artikel 9

Rätt att ingå äktenskap och rätt att bilda familj

Rätten att ingå äktenskap och rätten att bilda familj ska garanteras enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av dessa rättigheter.

Artikel 10

Tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet

1. Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion eller övertygelse och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller övertygelse genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.
2. Rätten till vapenvägran ska erkännas enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av denna rättighet.

Artikel 11

Yttrandefrihet och informationsfrihet

1. Var och en har rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser.
2. Mediernas frihet och mångfald ska respekteras.

Artikel 12

Mötes- och föreningsfrihet

1. Var och en har rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet på alla nivåer, särskilt på det politiska, fackliga och medborgerliga området, vilket innebär rätten för var och en att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen.
2. De politiska partierna på unionsnivå ska bidra till att unionsmedborgarnas politiska vilja kommer till uttryck.

Artikel 13

Frihet för konsten och vetenskapen

Konsten och den vetenskapliga forskningen ska vara fria. Den akademiska friheten ska respekteras.

Artikel 14

Rätt till utbildning

1. Var och en har rätt till utbildning och till tillträde till yrkesutbildning och fortbildning.
2. Denna rätt innefattar möjligheten att kostnadsfritt följa den obligatoriska undervisningen.
3. Friheten att inrätta undervisningsanstalter med iakttagande av de demokratiska principerna och föräldrars rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa, filosofiska och pedagogiska övertygelse ska respekteras enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av dessa rättigheter.

Artikel 15

Fritt yrkesval och rätt att arbeta

1. Var och en har rätt att arbeta och utöva ett fritt valt eller accepterat yrke.
2. Varje unionsmedborgare har rätt att söka arbete, arbeta, etablera sig samt tillhandahålla tjänster i varje medlemsstat.
3. De tredjelandsmedborgare som har tillstånd att arbeta på medlemsstaternas territorium har rätt till samma arbetsvillkor som unionsmedborgarna.

Artikel 16

Näringsfrihet

Näringsfriheten ska erkännas i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

Artikel 17

Rätt till egendom

1. Var och en har rätt att besitta lagligen förvärvad egendom, att nyttja den, att förfoga över den och att testamentera bort den. Ingen får berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag och mot rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Nyttjandet av egendomen får regleras i lag

om det är nödvändigt för allmänna samhällsintressen.

2. Immateriell egendom ska vara skyddad.

Artikel 18

Rätt till asyl

Rätten till asyl ska garanteras med iakttagande av reglerna i Genèvekonventionen av den 28 juli 1951 och protokollet av den 31 januari 1967 om flyktingars rättsliga ställning och i enlighet med fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallade ”fördragen”).

Artikel 19

Skydd vid avlägsnande, utvisning och utlämning

1. Kollektiva utvisningar ska vara förbjudna.

2. Ingen får avlägsnas, utvisas eller utlämnas till en stat där han eller hon löper en allvarlig risk att utsättas för dödsstraff, tortyr eller andra former av omänsklig eller förnedrande bestraffning eller behandling.

AVDELNING III

JÄMLIKHET

Artikel 20

Likhet inför lagen

Alla människor är lika inför lagen.

Artikel 21

Icke-diskriminering

1. All diskriminering på grund av bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning ska vara förbjuden.

2. Inom tillämpningsområdet för fördragen, och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i dem, ska all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden.

Artikel 22

Kulturell, religiös och språklig mångfald

Unionen ska respektera den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden.

Artikel 23

Jämställdhet mellan kvinnor och män

Jämställdhet mellan kvinnor och män ska säkerställas på alla områden, inbegripet i fråga om anställning, arbete och lön.

Principen om jämställdhet utgör inget hinder för att behålla eller besluta om åtgärder som innebär särskilda förmåner för det underrepresenterade könet.

Artikel 24

Barnets rättigheter

1. Barn har rätt till det skydd och den omvårdnad som behövs för deras välfärd. De ska fritt kunna uttrycka sina åsikter. Dessa åsikter ska beaktas i frågor som rör barnen i förhållande till deras ålder och mognad.

2. Vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner, ska barnets bästa komma i främsta rummet.

3. Varje barn har rätt att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa.

Artikel 25

Äldres rättigheter

Unionen erkänner och respekterar rätten för äldre att leva ett värdigt och oberoende liv och att delta i det sociala och kulturella livet.

Artikel 26

Integrering av personer med funktionshinder

Unionen erkänner och respekterar rätten för personer med funktionshinder att få del av åtgärder som syftar till att säkerställa deras oberoende, sociala och yrkesmässiga integrering och deltagande i samhällslivet.

AVDELNING IV

SOLIDARITET

Artikel 27

Arbetstagares rätt till information och samråd inom företaget

Arbetstagarna eller deras representanter ska på lämpliga nivåer garanteras rätt till information och samråd vid lämplig tidpunkt, i de fall och på de villkor som föreskrivs i unionsrätten samt i nationell lagstiftning och praxis.

Artikel 28

Förhandlingsrätt och rätt till kollektiva åtgärder

Arbetstagare och arbetsgivare, eller deras respektive organisationer, har i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis rätt att förhandla och ingå kollektivavtal på lämpliga nivåer och att i händelse av intressekonflikter tillgripa kollektiva åtgärder för att försvara sina intressen, inbegripet strejk.

Artikel 29

Rätt till tillgång till arbetsförmedlingar

Var och en har rätt till tillgång till kostnadsfri arbetsförmedling.

Artikel 30

Skydd mot uppsägning utan saklig grund

Varje arbetstagare har rätt till skydd mot uppsägning utan saklig grund, i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

Artikel 31

Rättvisa arbetsförhållanden

1. Varje arbetstagare har rätt till hälsosamma, säkra och värdiga arbetsförhållanden.
2. Varje arbetstagare har rätt till en begränsning av den maximala arbetstiden samt till dygns- och veckovila och årlig betald semester.

Artikel 32

Förbud mot barnarbete och skydd av ungdomar i arbetslivet

Barnarbete är förbjudet. Minimiåldern för att ta anställning får inte vara lägre än den ålder vid vilken skolplikten upphör, utan att det påverkar tillämpningen av sådana regler som kan vara mer fördelaktiga för ungdomar och med förbehåll för begränsade undantag.

De ungdomar som har anställning ska åtnjuta arbetsvillkor som är anpassade till deras ålder samt skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och mot allt arbete som kan vara till skada för deras säkerhet, deras hälsa, deras fysiska, mentala, moraliska eller sociala utveckling eller äventyra deras utbildning.

Artikel 33

Familjeliv och yrkesliv

1. Skyddet av familjen på det rättsliga, ekonomiska och sociala planet ska säkerställas.
2. För att kunna förena familjeliv och yrkesliv har varje arbetstagare rätt till skydd mot uppsägning på varje grund som står i samband med moderskap samt rätt till betald mödraledighet och till föräldraledighet efter ett barns födelse eller adoption.

Artikel 34

Social trygghet och socialt stöd

1. Unionen erkänner och respekterar rätten till tillgång till social trygghet och sociala

förmåner som garanterar skydd i sådana fall som moderskap, sjukdom, olyckor i arbetet, omsorgsbehov eller ålderdom samt vid arbetslöshet i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

2. Var och en som är bosatt och förflyttar sig lagligt inom unionen har rätt till social trygghet och sociala förmåner i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

3. I syfte att bekämpa social utestängning och fattigdom ska unionen erkänna och respektera rätten till socialt stöd och till stöd till boendet som, i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt i nationell lagstiftning och praxis, är avsedda att trygga en värdig tillvaro för alla dem som saknar tillräckliga medel.

Artikel 35

Hälsoskydd

Var och en har rätt till tillgång till förebyggande hälsovård och till medicinsk vård på de villkor som fastställs i nationell lagstiftning och praxis. En hög nivå av skydd för människors hälsa ska säkerställas vid utformning och genomförande av all unionspolitik och alla unionsåtgärder.

Artikel 36

Tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

Unionen ska för att främja social och territoriell sammanhållning i unionen erkänna och respektera den tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som föreskrivs i nationell lagstiftning och praxis i enlighet med fördragen.

Artikel 37

Miljöskydd

En hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet ska integreras i unionens politik och tryggas i enlighet med principen om hållbar utveckling.

Artikel 38

Konsumentskydd

En hög nivå i fråga om konsumentskydd ska tryggas i unionens politik.

AVDELNING V

MEDBORGARNAS RÄTTIGHETER

Artikel 39

Rösträtt och valbarhet till Europaparlamentet

1. Varje unionsmedborgare ska ha rösträtt och vara valbar vid val till Europaparlamentet i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten.

2. Ledamöterna i Europaparlamentet ska väljas genom allmänna, direkta, fria och hemliga val.

Artikel 40

Rösträtt och valbarhet i kommunala val

Varje unionsmedborgare ska ha rösträtt och vara valbar i kommunala val i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten.

Artikel 41

Rätt till god förvaltning

1. Var och en har rätt att få sina angelägenheter behandlade opartiskt, rättvist och inom skälig tid av unionens institutioner, organ och byråer.

2. Denna rättighet innebär bl.a. att

a) var och en har rätt att bli hörd innan en enskild åtgärd som skulle beröra honom eller henne negativt vidtas mot honom eller henne,

b) var och en ska ha tillgång till de akter som berör honom eller henne, med förbehåll för berättigade intressen vad avser sekretess, tystnadsplikt och affärshemlighet,

c) förvaltningen är skyldig att motivera sina beslut.

3. Var och en har rätt att få ersättning av unionen för skador som har orsakats av dess institutioner eller dess tjänstemän under deras tjänsteutövning, enligt de allmänna gemensamma principerna i medlemsstaternas lagstiftning.

4. Var och en ska kunna vända sig till unionens institutioner på något av fördragens språk och ska få svar på samma språk.

Artikel 42

Rätt till tillgång till handlingar

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt till tillgång till unionens institutioners, organs och byråers handlingar, oberoende av medium.

Artikel 43

Europeiska ombudsmannen

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt att vända sig till Europeiska ombudsmannen vid missförhållanden i unionens institutioners, organs eller byråers verksamhet, med undantag för Europeiska unionens domstol då den utövar sina domstolsfunktioner.

Artikel 44

Rätt att göra framställningar

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt att göra framställningar till Europaparlamentet.

Artikel 45

Rörelse- och uppehållsfrihet

1. Varje unionsmedborgare har rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

2. Rörelse- och uppehållsfrihet kan i enlighet med fördragen medges tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta inom en medlemsstats territorium.

Artikel 46

Diplomatiskt och konsulärt skydd

Varje unionsmedborgare har inom ett tredjelands territorium, där den medlemsstat i vilken han eller hon är medborgare inte är representerad, rätt till skydd av varje medlemsstats diplomatiska och konsulära myndigheter, på samma villkor som medborgarna i den staten.

AVDELNING VI

RÄTTSKIPNING

Artikel 47

Rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol

Var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel.

Var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. Var och en ska ha möjlighet att erhålla rådgivning, låta sig försvaras och företrädas.

Rättshjälp ska ges till personer som inte har tillräckliga medel, om denna hjälp är nödvändig för att ge dem en effektiv möjlighet att få sin sak prövad inför domstol.

Artikel 48

Presumtion för oskuld och rätten till försvar

1. Var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse ska betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen fastställts.

2. Var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse ska garanteras respekt för rätten till försvar.

Artikel 49

Principerna om laglighet och proportionalitet i fråga om brott och straff

1. Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde en lagöverträdelse enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks. Om efter lagöverträdelsens begående ny lag stiftas som föreskriver ett lindrigare straff ska detta tillämpas.

2. Denna artikel ska inte hindra lagföring och bestraffning av den som har gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks var brottslig enligt de allmänna principer som erkänns av alla nationer.

3. Straffets stränghet bör inte vara oproportionerlig i förhållande till lagöverträdelsen.

Artikel 50

Rätt att inte bli dömd eller straffad två gånger för samma brott

Ingen får lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilken han eller hon redan har blivit frikänd eller dömd i unionen genom en lagakraftvunnen brottmålsdom i enlighet med lagen.

AVDELNING VII

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM TOLKNING OCH TILLÄMPNING AV STADGAN

Artikel 51

Tillämpningsområde

1. Bestämmelserna i denna stadga riktar sig, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, till unionens institutioner, organ och byråer samt till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Institutionerna, organen, byråerna och medlemsstaterna ska därför respektera rättigheterna, iaktta principerna och främja tillämpningen av dem i enlighet med sina respektive befogenheter och under iakttagande av gränserna för unionens befogenheter enligt fördragen.

2. Denna stadga innebär inte någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter, medför varken någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändrar heller inte de befogenheter och uppgifter som fastställs i fördragen.

Artikel 52

Rättigheternas och principernas räckvidd och tolkning

1. Varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i denna stadga ska vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.

2. De rättigheter som erkänns i denna stadga för vilka bestämmelser återfinns i fördragen ska utövas på de villkor och inom de gränser som fastställs i dessa.

3. I den mån som denna stadga omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. Denna bestämmelse hindrar inte unionsrätten från att tillförsäkra ett mer långtgående skydd.

4. I den mån som grundläggande rättigheter enligt medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner erkänns i denna stadga, ska rättigheterna tolkas i samstämmighet med dessa traditioner.

5. De bestämmelser i denna stadga som innehåller principer får genomföras genom lagstiftningsakter och verkställighetsakter som beslutas av unionens institutioner, organ och byråer och genom medlemsstaternas akter när de vid utövandet av sina respektive befogenheter genomför unionsrätten. De får prövas i domstol endast när det är fråga om

tolkningen av sådana akter och prövningen av deras laglighet.

6. Nationell lagstiftning och praxis ska beaktas fullt ut i enlighet med vad som anges i denna stadga.

7. De förklaringar som utarbetats för att ge vägledning vid tolkningen av denna stadga ska vederbörligen beaktas av unionens och medlemsstaternas domstolar.

Artikel 53

Skyddsnivå

Ingen bestämmelse i denna stadga får tolkas som att den inskränker eller inkräktar på de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som inom respektive tillämpningsområde erkänns i unionsrätten, internationell rätt och de internationella konventioner i vilka unionen eller samtliga medlemsstater är parter, särskilt europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, samt i medlemsstaternas författningar.

Artikel 54

Förbud mot missbruk av rättigheter

Ingen bestämmelse i denna stadga får tolkas som att den medför rätt att bedriva verksamhet eller utföra handlingar som syftar till att sätta ur spel någon av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan eller att inskränka dem i större utsträckning än vad som medges i stadgan.

° ° °

I texten ovan återges i anpassad form den stadga som proklamerades den 7 december 2000 och som, från och med dagen för Lissabonfördragets ikraftträdande, kommer att ersätta denna.

Съставено в Страсбург на дванадесети декември две хиляди и седма година.

Hecho en Estrasburgo, el doce de diciembre de dos mil siete.

Ve Štrasburku dne dvanáctého prosince dva tisíce sedm.

Udfærdiget i Strasbourg den tolvte december to tusind og syv.

Geschehen zu Strassburg am zwölften Dezember zweitausendsieben.

Kahe tuhande seitsmenda aasta detsembrikuu kaheteistkümnendal päeval Strasbourgis.

Έγινε στο Στρασβούργο, στις δώδεκα Δεκεμβρίου δύο χιλιάδες επτά.

Done at Strasbourg on the twelfth day of December in the year two thousand and seven.

Fait à Strasbourg, le douze décembre deux mille sept.

Arna dhéanamh in Strasbourg an dara lá déag de Nollaig sa bhliain dhá mhíle a seacht.

Fatto a Strasburgo, addì dodici dicembre duemilasette.

Strasbūrā, divtūkstoš septītā gada divpadsmitajā decembrī.

Priimta du tūkstančiai septintųjų metų gruodžio dvyliktą dieną Strasbūre.

Kelt Strasbourgban, a kétezer-hetedik év december tizenkettedik napján.

Magħmul fi Strasburgu, fit-tnax-il jum ta' Diċembru tas-sena elfejn u sebgħa.

Gedaan te Straatsburg, de twaalfde december tweeduizend zeven.

Sporządzono w Strasburgu dnia dwunastego grudnia roku dwa tysiące siódmego.

Feito em Estrasburgo, em doze de Dezembro de dois mil e sete.

Întocmit la Strasbourg, la doisprezece decembrie două mii şapte.

V Štrasburgu dňa dvanásteho decembra dvetisícsedem.

V Strasbourgu, dne dvanajstega decembra leta dva tisoč sedem.

Tehty Strasbourgissa kahdentenatoista päivänä joulukuuta vuonna kaksituhattaseitsemän.

Som skedde i Strasbourg den tolfte december tjugohundrasju.

За Европейския парламент	За Съвета на Европейския съюз	За Комисията на Европейските общности
Por el Parlamento Europeo	Por el Consejo de la Unión Europea	Por la Comisión de las Comunidades Europeas
Za Evropský parlament	Za Radu Evropské unie	Za Komisi Evropských společenství
For Europa-Parlamentet	For Rådet for Den Europæiske Union	For Kommission for De Europæiske Fællesskaber
Im Namen des Europäischen Parlaments	Für den Rat der Europäischen Union	Für die Kommission der Europäischen Gemeinschaften
Euroopa Parlamendi nimel	Euroopa Liidu Nõukogu nimel	Euroopa Ühenduste Komisjoni nimel
Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	Για το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	Για την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
For the European Parliament	For the Council of the European Union	For the Commission of the European Communities
Pour le Parlement européen	Pour le Conseil de l'Union européenne	Pour la Commission des communautés européennes
Thar ceann Pharlaimint na hEorpa	Thar ceann Chomhairle an Aontais Eorpaigh	Thar ceann Choimisiún na gComhphobal Eorpach
Per il Parlamento europeo	Per il Consiglio dell'Unione europea	Per la Commissione delle Comunità europee
Eiroparlamenta vārdā	Eiropas Savienības Padomes vārdā	Eiropas Kopienu Komisijas vārdā
Europos Parlamento vardu	Europos Sąjungos Tarybos vardu	Europos Bendrijų Komisijos vardu
Az Európai Parlament részéről	Az Európai Unió Tanácsa részéről	Az Európai Közösségek Bizottsága részéről
Għall-Parlament Ewropew	Għall-Kunsill ta' l-Unjoni Ewropea	Għall-Kummissjoni tal-Komunitajiet Ewropej

Voor het Europees Parlement	Voor de Raad van de Europese Unie	Voor de Commissie van de Europese Gemeenschappen
W imieniu Parlamentu Europejskiego	W imieniu Rady Unii Europejskiej	W imieniu Komisji Wspólnot Europejskich
Pelo Parlamento Europeu	Pelo Conselho da União Europeia	Pela Comissão das Comunidades Europeias
Pentru Parlamentul European	Pentru Consiliul Uniunii Europene	Pentru Comisia Comunităților Europene
za Európsky parlament	za Radu Európskej únie	Za Komisiu Európskych spoločenstiev
za Evropski parlament	za Svet Evropske unije	Za Komisijo Evropskih skupnosti
Euroopan parlamentin puolesta	Euroopan unionin neuvoston puolesta	Euroopan yhteisöjen komission puolesta
På Europaparlamentets vägnar	För Europeiska unionens råd	På Europeiska gemenskapernas kommissions vägnar

Председател	Председател	Председател
El Presidente	El Presidente	El Presidente
Předseda	Předseda	Předseda
Formand	Formand	Formand
Der Präsident	Der Präsident	Der Präsident
eesistuja	eesistuja	eesistuja
Ο Πρόεδρος	Ο Πρόεδρος	Ο Πρόεδρος
The President	The President	The President
Le Président	Le Président	Le Président
An tUachtarán	An tUachtarán	An tUachtarán
Il Presidente	Il Presidente	Il Presidente
Priekšsēdētājs	Priekšsēdētājs	Priekšsēdētājs
Pirmininkas	Pirmininkas	Pirmininkas
Az elnök	Az elnök	Az elnök
Il-President	Il-President	Il-President
de Voorzitter	de Voorzitter	de Voorzitter
Przewodniczący	Przewodniczący	Przewodniczący
O Presidente	O Presidente	O Presidente
Preşedintele	Preşedintele	Preşedintele
predseda	predseda	predseda
Predsednik	Predsednik	Predsednik
Puheenjohtaja	Puheenjohtaja	Puheenjohtaja
Ordförande	Ordförande	Ordförande

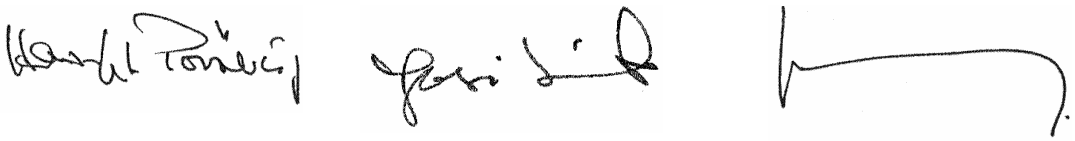

FÖRKLARINGAR [1] AVSEENDE STADGAN OM DE GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETERNA

(2007/C 303/02)

Förklaringarna utarbetades ursprungligen på initiativ av presidiet för det konvent som utarbetade Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. De har uppdaterats på initiativ av Europeiska konventets presidium mot bakgrund av de justeringar av stadgetexten som gjorts av det senare konventet (särskilt artiklarna 51 och 52) samt unionsrättens vidare utveckling. Även om förklaringarna inte i sig har rättslig status, utgör de ett värdefullt tolkningsverktyg avsett att klargöra stadgans bestämmelser.

AVDELNING I – VÄRDIGHET

Förklaring till artikel 1 – Människans värdighet

Människans värdighet är inte bara en grundläggande rättighet i sig utan utgör själva grunden för de grundläggande rättigheterna. Människans värdighet stadfästs i ingressen till den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna från 1948: ”Enär erkännandet av det inneboende värdet hos alla medlemmar av människosläktet och av deras lika och oförytterliga rättigheter är grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen.” I sin dom av den 9 oktober 2001 i mål C-377/98, Nederländerna mot Europaparlamentet och rådet, REG 2001, s. 7079, punkterna 70–77, bekräftade domstolen att en grundläggande rätt till människans värdighet ingår i unionsrätten.

Härav följer bl.a. att ingen rättighet i denna stadga får användas för att kränka andra personers värdighet och att människans värdighet är en central aspekt av rättigheterna i denna stadga. Den får därför inte kränkas ens i fall av begränsning av en rättighet.

Förklaring till artikel 2 – Rätt till liv

1. Punkt 1 i denna artikel grundar sig på artikel 2.1 första meningen i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen), vilken har följande lydelse:

”1. Envars rätt till liv skall skyddas genom lag ...”.

2. Andra meningen i denna bestämmelse, som avser dödsstraffet, är inte längre tillämplig, eftersom protokoll nr 6 till Europakonventionen har trätt i kraft, där artikel 1 har följande lydelse:

”Dödsstraffet skall vara avskaffat. Ingen får dömas till ett sådant straff eller avrättas.”

Det är med denna bestämmelse som förebild som artikel 2.2 i stadgan har utformats.

3. Bestämmelserna i artikel 2 i stadgan motsvarar bestämmelserna i ovan nämnda artiklar i Europakonventionen och i tilläggsprotokollet. De har enligt artikel 52.3 i stadgan samma innebörd och räckvidd som dessa. Följaktligen bör följande ”negativa” definitioner i Europakonventionen anses finnas även i stadgan:

a) Artikel 2.2 i Europakonventionen:

”Ingen skall anses ha berövats livet i strid med denna artikel, när detta är en följd av våld som var absolut nödvändigt

a) för att försvara någon mot olaglig våldsgärning,

b) för att verkställa en laglig arrestering eller för att hindra någon som lagligen är berövad friheten att undkomma,

c) för att i laglig ordning stävja upplopp eller uppror.”

b) Artikel 2 i protokoll nr 6 till Europakonventionen:

”En stat kan i sin lag föreskriva dödsstraff för handlingar som begåtts under krigstid eller under överhängande krigshot; ett sådant straff skall tillämpas endast i de fall som anges i lagen och i enlighet med dess föreskrifter ...”

---

[1] Redaktionell not: hänvisningarna till artikelnummer i fördragen har uppdaterats och några uppenbara fel har rättats.

Förklaring till artikel 3 – Människans rätt till integritet

1. I sin dom av den 9 oktober 2001 i mål C-377/98, Nederländerna mot Europaparlamentet och rådet, REG 2001, s. 7079, punkterna 70, 78–80, bekräftade domstolen att en grundläggande rätt till mänsklig integritet ingår i unionsrätten och omfattar i medicinska och biologiska sammanhang givarens och mottagarens fria och informerade samtycke.

2. Principerna i artikel 3 i stadgan ingår redan i konventionen om mänskliga rättigheter och biomedicin, som har antagits i Europarådet (ETS 164 och tilläggsprotokollet ETS 168). Denna stadga syftar inte till att skapa undantag från dessa bestämmelser och förbjuder följaktligen endast reproduktiv kloning. Andra former av kloning varken tillåts eller förbjuds. Den hindrar följaktligen inte på något sätt lagstiftaren från att förbjuda andra former av kloning.

3. Hänvisningen till rashygieniska metoder, i synnerhet sådana som syftar till urval av människor, avser den eventualiteten att det skulle organiseras och genomföras urvalsprogram med exempelvis kampanjer för sterilisering, påtvingade havandeskap, obligatoriska etniska äktenskap – allt handlingar som enligt stadgan för den internationella brottmålsdomstolen, som antogs i Rom den 17 juli 1998, betraktas som internationella brott (se artikel 7.1 g).

Förklaring till artikel 4 – Förbud mot tortyr och omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling

Rättigheten i artikel 4 motsvarar den som garanteras i artikel 3 i Europakonventionen med samma lydelse: ”Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.” Enligt artikel 52.3 i stadgan har den alltså samma innebörd och samma räckvidd som i Europakonventionen.

Förklaring till artikel 5 – Förbud mot slaveri och tvångsarbete

1. Rättigheten i artikel 5.1 och 5.2 motsvarar den likalydande artikel 4.1 och 4.2 i Europakonventionen. Enligt artikel 52.3 i stadgan har den följaktligen samma innebörd och räckvidd som denna. Detta betyder att

– ingen begränsning lagligen kan påverka den rätt som avses i punkt 1,

– begreppen ”tvångsarbete eller annat påtvingat arbete” i punkt 2 måste tolkas med beaktande av de ”negativa” definitionerna i artikel 4.3 i Europakonventionen:

”Med ’tvångsarbete eller annat påtvingat arbete’ enligt denna artikel förstås inte

a) arbete som vanligtvis utkrävs av den som är frihetsberövad i enlighet med bestämmelserna i artikel 5 i denna konvention eller som är villkorligt frigiven från sådant frihetsberövande,

b) tjänstgöring av militär art eller, i länder där samvetsbetänkligheter mot sådan tjänstgöring beaktas, tjänstgöring som i dessa fall utkrävs i stället för militär värnpliktstjänstgöring,

c) tjänstgöring som utkrävs när nödläge eller olycka hotar samhällets existens eller välfärd,

d) arbete eller tjänstgöring som ingår i de normala medborgerliga skyldigheterna.”

2. Punkt 3 följer direkt av människans värdighet och tar hänsyn till nyare rön om organiserad brottslighet, till exempel lukrativa nätverk för olaglig invandring eller sexuellt utnyttjande. I bilagan till Europolkonventionen finns följande definition som avser människohandel som syftar till sexuellt utnyttjande: ”människohandel: att tvinga en person under andra personers reella och illegala makt genom användande av våld eller hot eller genom missbruk av en överordnad ställning eller handlingar i syfte att exploatera andras prostitution, att på olika sätt sexuellt utnyttja och utöva sexuellt våld mot minderåriga eller att utöva handel i samband med att barn överges”. I kapitel 6 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet, som har införlivats med unionens regelverk och som Förenade kungariket och Irland deltar i, finns i artikel 27.1 följande formulering som avser människosmuggling: ”De avtalsslutande parterna förbinder sig att införa lämpliga sanktioner mot den som i vinstsyfte hjälper, eller försöker hjälpa, utlänningar att resa in till eller vistas på någon parts territorium i strid mot den berörda partens lagstiftning rörande utlänningars inresa och vistelse.” Den 19 juli

2002 antog rådet ett rambeslut om bekämpande av människohandel (EGT L 203, 1.8.2002, s. 1), där man i artikel 1 i detalj definierar de brott som avser människohandel för arbetskraftsexploatering eller sexuell exploatering som medlemsstaterna måste straffbelägga i kraft av rambeslutet.

AVDELNING II – FRIHETER

Förklaring till artikel 6 – Rätt till frihet och säkerhet

Rättigheterna i artikel 6 motsvarar dem som garanteras i artikel 5 i Europakonventionen och har i enlighet med artikel 52.3 i stadgan samma innebörd och räckvidd. Härav följer att de lagliga begränsningarna av dessa rättigheter inte får överskrida de gränser som sätts genom lydelsen av artikel 5 i Europakonventionen:

”1. Var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får berövas friheten utom i följande fall och i den ordning som lagen föreskriver

a) när någon är lagligen berövad friheten efter fällande dom av behörig domstol,

b) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten, antingen därför att han underlåtit att uppfylla en domstols lagligen meddelade föreläggande eller i syfte att säkerställa ett fullgörande av någon i lag föreskriven skyldighet,

c) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten för att ställas inför behörig rättslig myndighet såsom skäligen misstänkt för att ha begått ett brott, eller när det skäligen anses nödvändigt att hindra honom från att begå ett brott eller att undkomma efter att ha gjort detta,

d) när en underårig genom ett lagligen meddelat beslut är berövad friheten för att undergå skyddsuppfostran eller för att ställas inför behörig rättslig myndighet,

e) när någon är lagligen berövad friheten för att förhindra spridning av smittosam sjukdom eller därför att han är psykiskt sjuk, alkoholmissbrukare, missbrukare av droger eller lösdrivare,

f) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten för att förhindra att han obehörigen reser in i landet eller som ett led i ett förfarande som rör hans utvisning eller utlämning.

2. Var och en som arresteras skall utan dröjsmål och på ett språk som han förstår underrättas om skälen för åtgärden och om varje anklagelse mot honom.

3. Var och en som är arresterad eller på annat sätt berövad friheten i enlighet med vad som sagts under punkt 1 c skall utan dröjsmål ställas inför domare eller annan ämbetsman, som enligt lag får fullgöra dömande uppgifter, och skall vara berättigad till rättegång inom skälig tid eller till frigivning i avvaktan på rättegång. För frigivning får krävas att garantier ställs för att den som friges inställer sig till rättegången.

4. Var och en som är arresterad eller på annat sätt berövad friheten skall ha rätt att begära att domstol snabbt prövar lagligheten av frihetsberövandet och beslutar att frige honom, om frihetsberövandet inte är lagligt.

5. Var och en som arresterats eller på annat sätt berövats friheten i strid med bestämmelserna i denna artikel skall ha rätt till skadestånd.”

Rättigheterna i artikel 6 måste respekteras, i synnerhet när Europaparlamentet och rådet antar lagstiftningsakter på området straffrättsligt samarbete på grundval av artiklarna 82, 83 och 85 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt för att föreskriva gemensamma minimibestämmelser beträffande brottsrubricering och straffpåföljder samt vissa aspekter av processrätten.

Förklaring till artikel 7 – Respekt för privatlivet och familjelivet

De rättigheter som garanteras i artikel 7 motsvarar dem i artikel 8 i Europakonventionen. Med hänsyn till den tekniska utvecklingen har ordet ”kommunikationer” ersatt ”korrespondens”.

I enlighet med artikel 52.3 har denna rättighet samma innebörd och räckvidd som i motsvarande artikel i Europakonventionen. Härav följer att de lagliga begränsningarna av dessa rättigheter är desamma som de begränsningar som godtas i artikel 8 i Europakonventionen:

”1. Var och en har rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.

2. Offentlig myndighet får inte ingripa i denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till den nationella säkerheten, den allmänna säkerheten eller landets ekonomiska välstånd, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter."

Förklaring till artikel 8 – Skydd av personuppgifter

Denna artikel har grundats på artikel 286 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EGT L 281, 23.11.1995, s. 31), artikel 8 i Europakonventionen samt Europarådets konvention av den 28 januari 1981 om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, vilken ratificerats av samtliga medlemsstater. Artikel 286 i EG-fördraget ersätts nu av artikel 16 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artikel 39 i fördraget om Europeiska unionen. Noteras bör även Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001, s. 1). Det direktiv och den förordning som nämns ovan innehåller villkor för och begränsningar av utövandet av rätten till skydd av personuppgifter.

Förklaring till artikel 9 – Rätt att ingå äktenskap och rätt att bilda familj

Denna artikel grundas på artikel 12 i Europakonventionen, vilken har följande lydelse: "Giftasvuxna män och kvinnor har rätt att ingå äktenskap och bilda familj i enlighet med de nationella lagar som reglerar utövandet av denna rättighet." Formuleringen av denna rättighet har moderniserats så att den omfattar de fall där andra möjligheter till familjebildning än äktenskapet erkänns enligt nationell lagstiftning. I denna artikel varken förbjuds eller föreskrivs att partnerskap mellan personer av samma kön ges äktenskaplig status. Denna rättighet är följaktligen lik rättigheten i Europakonventionen men kan få en större räckvidd när detta föreskrivs i nationell lagstiftning.

Förklaring till artikel 10 – Tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet

Den rättighet som garanteras i punkt 1 motsvarar den som garanteras i artikel 9 i Europakonventionen och har i enlighet med artikel 52.3 i stadgan samma innebörd och räckvidd som denna. Begränsningarna måste därför respektera artikel 9.2 i Europakonventionen, vilken har följande lydelse: "Friheten att utöva sin religion eller tro får endast underkastas sådana begränsningar som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den allmänna säkerheten, till skydd för allmän ordning, hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter."

Den rättighet som garanteras i punkt 2 motsvarar de nationella konstitutionella traditionerna och de nationella lagstiftningarnas utveckling på denna punkt.

Förklaring till artikel 11 – Yttrandefrihet och informationsfrihet

1. Artikel 11 motsvarar artikel 10 i Europakonventionen, vilken har följande lydelse:

"1. Var och en har rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser. Denna artikel hindrar inte en stat att kräva tillstånd för radio-, televisions- eller biografföretag.

2. Eftersom utövandet av de nämnda friheterna medför ansvar och skyldigheter, får det underkastas sådana formföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den nationella säkerheten, den territoriella integriteten eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral, till skydd för annans goda namn och rykte eller rättigheter, för att

förhindra att förtroliga underrättelser sprids eller för att upprätthålla domstolarnas auktoritet och opartiskhet.”

I enlighet med artikel 52.3 i stadgan har denna rättighet samma innebörd och räckvidd som den rättighet som garanteras i Europakonventionen. Begränsningarna av denna rättighet får följaktligen inte vara mer omfattande än de som anges i artikel 10.2 i Europakonventionen, utan att det påverkar de inskränkningar som unionens konkurrensrätt kan innebära för medlemsstaternas möjlighet att införa sådana tillståndskrav som avses i artikel 10.1 tredje meningen i Europakonventionen.

2. I punkt 2 i denna artikel utvecklas följderna av punkt 1 i fråga om mediefrihet. Den bygger bland annat på domstolens rättspraxis för television, särskilt i mål C-288/89 (dom av den 25 juli 1991, Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda m.fl.; Rec. 1991, s. I-4007), och på det protokoll om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna som fogats till EG-fördraget och nu till fördragen samt på rådets direktiv 89/552/EEG (se särskilt skäl 17).

Förklaring till artikel 12 – Mötes- och föreningsfrihet

1. Bestämmelserna i punkt 1 i denna artikel motsvarar bestämmelserna i artikel 11 i Europakonventionen, vilken har följande lydelse:

”1. Var och en har rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet, inbegripet rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen.

2. Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Denna artikel hindrar inte att det för medlemmar av de väpnade styrkorna, polisen eller den statliga förvaltningen görs lagliga inskränkningar i utövandet av de nämnda rättigheterna.”

Bestämmelserna i artikel 12.1 har samma innebörd som bestämmelserna i Europakonventionen men större räckvidd, eftersom de kan tillämpas på alla nivåer, även den europeiska nivån. Enligt artikel 52.3 i stadgan får begränsningarna av denna rättighet inte vara mer omfattande än de som kan betraktas som lagliga enligt artikel 11.2 i Europakonventionen.

2. Rättigheten bygger även på artikel 11 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

3. Punkt 2 i denna artikel motsvarar artikel 10.4 i fördraget om Europeiska unionen.

Förklaring till artikel 13 – Frihet för konsten och vetenskapen

Denna rättighet härleds i första hand ur tanke- och yttrandefriheten. Den ska utövas med respekt för artikel 1 och får underkastas de begränsningar som tillåts i artikel 10 i Europakonventionen.

Förklaring till artikel 14 – Rätt till utbildning

1. Till denna artikel har inspiration hämtats såväl från medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner som från artikel 2 i tilläggsprotokollet till Europakonventionen, vilken har följande lydelse:

”Ingen får förvägras rätten till undervisning. Vid utövandet av den verksamhet som staten kan ta på sig i fråga om utbildning och undervisning skall staten respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse.”

Det har ansetts lämpligt att utsträcka denna artikel till att omfatta tillgång till yrkesutbildning och fortbildning (se punkt 15 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter och artikel 10 i sociala stadgan) samt tillfoga principen om kostnadsfri obligatorisk undervisning. Så som den är formulerad innebär denna princip bara att varje barn i den obligatoriska undervisningen ska ha möjlighet att få tillträde till

en institution som meddelar kostnadsfri undervisning. Det föreskrivs inte att alla institutioner, t.ex. privata, som meddelar sådan undervisning eller yrkesutbildning och fortbildning ska vara kostnadsfria. Principen innebär inte heller ett förbud mot avgifter för vissa typer av undervisning, förutsatt att staten vidtar åtgärder för att bevilja ekonomisk ersättning. I den mån stadgan är tillämplig för unionen innebär detta att unionen i sin utbildningspolitik ska följa principen om kostnadsfrihet i den obligatoriska undervisningen, men detta skapar självfallet inga nya befogenheter. Föräldrarnas rätt måste tolkas i samband med bestämmelserna i artikel 24.

2. Friheten att inrätta undervisningsanstalter, offentliga eller privata, garanteras som en av aspekterna på friheten att inrätta och driva verksamhet, men begränsas av respekten för de demokratiska principerna och ska utövas i enlighet med nationell lagstiftning.

Förklaring till artikel 15 – Fritt yrkesval och rätt att arbeta

Rätten till fritt yrkesval, som slås fast i artikel 15.1, erkänns i domstolens rättspraxis (se bl.a. domarna av den 14 maj 1974, mål 4/73, Nold, Rec. 1974, s. 491, punkterna 12–14; den 13 december 1979, mål 44/79, Hauer, Rec. 1979, s. 3727; den 8 oktober 1986, mål 234/85, Keller, Rec. 1986, 2897, punkt 8).

Till grund för denna punkt ligger även artikel 1.2 i europeiska sociala stadgan, som undertecknades den 18 oktober 1961 och har ratificerats av samtliga medlemsstater, samt punkt 4 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter av den 9 december 1989. Uttrycket ”arbetsvillkor” bör tolkas i enlighet med artikel 156 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

I punkt 2 återges de tre friheter som garanteras i artiklarna 26 och 45, 49 och 56 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, nämligen fri rörlighet för arbetstagare, etableringsfrihet samt frihet att tillhandahålla tjänster.

Punkt 3 har grundats på artikel 153.1 g i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artikel 19.4 i europeiska sociala stadgan, som undertecknades den 18 oktober 1961 och har ratificerats av samtliga medlemsstater. Artikel 52.2 i stadgan ska följaktligen tillämpas. Frågan om anställning av sjömän som är tredjelandsmedborgare i besättningarna på fartyg som för en unionsmedlemsstats flagg regleras i unionsrätten och nationell lagstiftning och praxis.

Förklaring till artikel 16 – Näringsfrihet

Denna artikel grundas på domstolens rättspraxis, där friheten att utöva en ekonomisk eller kommersiell verksamhet erkänns (se domarna av den 14 maj 1974, mål 4/73, Nold, Rec. 1974, s. 491, punkt 14, och den 27 september 1979, mål 230/78, SpA Eridania m.fl., Rec. 1979, s. 2749, punkterna 20 och 31), liksom avtalsfriheten (se bl.a. domarna ”Sukkerfabriken Nykøbing”, mål 151/78, Rec. 1979, s. 1, punkt 19; den 5 oktober 1999, Spanien mot kommissionen, C-240/97, REG 1999, s. I-6571, punkt 99), samt på artikel 119.1 och 119.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, där fri konkurrens erkänns. Denna rättighet ska självfallet utövas med beaktande av unionsrätten och nationell lagstiftning. Den kan begränsas enligt artikel 52.1 i stadgan.

Förklaring till artikel 17 – Rätt till egendom

Denna artikel motsvarar artikel 1 i tilläggsprotokollet till Europakonventionen:

”Varje fysisk eller juridisk person skall ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser.

Ovanstående bestämmelser inskränker dock inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten.”

Det rör sig om en grundläggande rättighet som är gemensam för alla de nationella författningarna. Den har upprepade gånger bekräftats i domstolens rättspraxis, främst genom domen i målet Hauer (13 december

1979, Rec. 1979, s. 3727). Formuleringen har moderniserats, men enligt artikel 52.3 har denna rättighet samma innebörd och räckvidd som i Europakonventionen, och de begränsningar som anges i denna får inte överskridas.

Immaterialrättsskyddet, som utgör en del av rätten till egendom, nämns uttryckligen i punkt 2 på grund av sin ökande betydelse och sekundärgemenskapsrätten. Immaterialrätten omfattar dels litterära och konstnärliga rättigheter, dels bland annat patent- och varumärkesrätt samt närstående rättigheter. Garantierna i punkt 1 ska på lämpligt sätt tillämpas på immateriell egendom.

Förklaring till artikel 18 – Rätt till asyl

Denna artikel har grundats på EG-fördragets artikel 63, som nu har ersatts av artikel 78 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, enligt vilken unionen är skyldig att respektera Genèvekonventionen om flyktingar. Det hänvisas till bestämmelserna i protokollen till fördragen om Förenade kungariket och Irland samt protokollet om Danmark för att fastställa i vilken mån dessa medlemsstater tillämpar unionsrätten i denna fråga och i vilken mån denna artikel ska tillämpas på dem. Artikeln överensstämmer med det protokoll om asyl som fogats till fördragen.

Förklaring till artikel 19 – Skydd vid avlägsnande, utvisning och utlämning

Punkt 1 i denna artikel har samma innebörd och räckvidd som artikel 4 i tilläggsprotokoll nr 4 till Europakonventionen i fråga om kollektiva utvisningar. Syftet är att garantera att alla beslut föregås av en specifik utredning och att man inte genom en enda åtgärd får besluta att utvisa samtliga personer med medborgarskap i en bestämd stat (se även artikel 13 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter).

I punkt 2 införlivas tillämplig rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i fråga om artikel 3 i Europakonventionen (se Ahmed mot Österrike, dom av den 17 december 1996, REG 1996, s. VI-2206, och Soering, dom av den 7 juli 1989).

AVDELNING III – JÄMLIKHET

Förklaring till artikel 20 – Likhet inför lagen

Denna artikel motsvarar en allmän, rättslig princip som återfinns i alla europeiska konstitutioner och som av domstolen fastställts vara en grundläggande princip i gemenskapsrätten (dom av den 13 november 1984, Racke, mål 283/83, Rec. 1984, s. 3791, dom av den 17 april 1997, C-15/95, EARL, REG 1997, s. I-1961, och dom av den 13 april 2000, C-292/97, Karlsson, REG 2000, s. 2737).

Förklaring till artikel 21 – Icke-diskriminering

I punkt 1 har inspiration hämtats från artikel 13 i EG-fördraget, som nu har ersatts av artikel 19 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, artikel 14 i Europakonventionen samt artikel 11 i konventionen om mänskliga rättigheter och biomedicin när det gäller det genetiska arvet. I den mån den överensstämmer med artikel 14 i Europakonventionen ska den tillämpas i enlighet med denna.

Det föreligger ingen motsättning eller oförenlighet mellan punkt 1 och artikel 19 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, vilken har en annan räckvidd och ett annat syfte; artikel 19 ger unionen befogenhet att anta lagstiftningsakter, inbegripet harmonisering av medlemsstaternas lagar och författningar, i syfte att bekämpa vissa former av diskriminering, som utförligt räknas upp i den artikeln. Sådan lagstiftning får omfatta all verksamhet av medlemsstaternas myndigheter (samt förbindelserna mellan enskilda individer) på alla områden inom gränserna för unionens befogenheter. Bestämmelsen i artikel 21.1 ovan däremot skapar inte någon befogenhet att anta antidiskrimineringslagar på dessa områden av medlemsstatens eller enskildas verksamhet, och inte heller innehåller den ett övergripande förbud mot diskriminering på sådana vittomfattande områden. I stället tar den endast upp diskrimine-

ring från unionens egna institutioner och organ vid utövandet av befogenheter som de tilldelats i enlighet med fördragen samt diskriminering från medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Punkt 1 ändrar därför inte vidden av de befogenheter som beviljas enligt artikel 19 och inte heller tolkningen av den artikeln.

Punkt 2 motsvarar artikel 18 första stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och bör tillämpas i enlighet med den artikeln.

Förklaring till artikel 22 – Kulturell, religiös och språklig mångfald

Denna artikel har grundats på artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen och på artikel 151.1 och 151.4 i EG-fördraget, som nu har ersatts av artikel 167.1 och 167.4 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt avseende kultur. Respekt för kulturell och språklig mångfald slås även nu fast i artikel 3.3 i fördraget om Europeiska unionen. Artikeln bygger även på förklaring nr 11 i slutakten till Amsterdamfördraget om kyrkors och konfessionslösa organisationers ställning, vilken nu återges i artikel 17 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Förklaring till artikel 23 – Jämställdhet mellan kvinnor och män

Första stycket i denna artikel har grundats på artikel 2 och artikel 3.2 i EG-fördraget, vilka nu har ersatts av artikel 3 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 8 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, enligt vilka det hör till unionens mål att främja jämställdhet mellan kvinnor och män, samt på artikel 157.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Det har även inspirerats av artikel 20 i europeiska sociala stadgan i dess reviderade lydelse av den 3 maj 1996 samt på punkt 16 i gemenskapsstadgan om arbetstagares rättigheter.

Det grundas också på artikel 157.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artikel 2.4 i rådets direktiv 76/207/EEG om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkesutbildning och befordran samt arbetsvillkor.

I andra stycket återges med en kortare formulering artikel 157.4 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt om att principen om likabehandling inte hindrar att man behåller eller beslutar om åtgärder som rör särskilda förmåner för att göra det lättare för det underrepresenterade könet att bedriva en yrkesverksamhet eller för att förebygga eller kompensera nackdelar i yrkeskarriären. I enlighet med artikel 52.2 ändrar detta stycke inte artikel 157.4.

Förklaring till artikel 24 – Barnets rättigheter

Denna artikel grundas på New York-konventionen om barnets rättigheter, vilken undertecknades den 20 november 1989 och har ratificerats av alla medlemsstater, särskilt artiklarna 3, 9, 12 och 13 i den konventionen.

I punkt 3 beaktas det faktum att som en del av inrättandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa innefattar unionslagstiftningen i civilrättsliga frågor med gränsöverskridande implikationer, för vilka artikel 81 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ger befogenhet, och får bl.a. innefatta umgängesrätt så att barn regelbundet kan upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna.

Förklaring till artikel 25 – Äldres rättigheter

Denna artikel har inspirerats av artikel 23 i den reviderade europeiska sociala stadgan och artiklarna 24 och 25 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter. Deltagande i det sociala och kulturella livet inbegriper givetvis deltagande i det politiska livet.

Förklaring till artikel 26 – Integrering av personer med funktionshinder

Principen i denna artikel grundas på artikel 15 i europeiska sociala stadgan och går även tillbaka på punkt 26 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

AVDELNING IV – SOLIDARITET

Förklaring till artikel 27 – Arbetstagares rätt till information och samråd inom företaget

Denna artikel ingår i den reviderade europeiska sociala stadgan (artikel 21) och i gemenskapsstadgan om arbetstagares rättigheter (punkterna 17 och 18). Den ska tillämpas enligt de villkor som stadgas i unionsrätten och i nationell rätt. Hänvisningen till lämpliga nivåer avser de nivåer som föreskrivs i unionsrätten eller i nationell rätt och praxis, vilket kan inbegripa europeisk nivå när detta föreskrivs i unionslagstiftningen. Unionens regelverk på detta område är omfattande: artiklarna 154 och 155 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, direktiven 2002/14/EG (allmän ram för information till och samråd med arbetstagare i Europeiska gemenskapen), 98/59/EG (kollektiva uppsägningar), 2001/23/EG (överlåtelse av företag) och 94/45/EG (europeiska företagsråd).

Förklaring till artikel 28 – Förhandlingsrätt och rätt till kollektiva åtgärder

Denna artikel bygger på artikel 6 i europeiska sociala stadgan samt på gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter (punkterna 12–14). Rätten till kollektiva åtgärder har erkänts av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna som en del av fackföreningsrätten enligt artikel 11 i Europakonventionen. Beträffande lämpliga nivåer för kollektiva förhandlingar, se förklaringarna till föregående artikel. Formerna och gränserna för kollektiva åtgärder, inbegripet strejk, faller under nationell lagstiftning och praxis, även frågan om huruvida de kan genomföras parallellt i flera medlemsstater.

Förklaring till artikel 29 – Rätt till tillgång till arbetsförmedlingar

Denna artikel bygger på artikel 1.3 i europeiska sociala stadgan och på punkt 13 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

Förklaring till artikel 30 – Skydd mot uppsägning utan saklig grund

Denna artikel har inspirerats av artikel 24 i den reviderade sociala stadgan. Se även direktiven 2001/23/EG om skydd för arbetstagares rättigheter vid överlåtelse av företag och 80/987/EEG om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens, ändrat genom direktiv 2002/74/EG.

Förklaring till artikel 31 – Rättvisa arbetsförhållanden

1. Punkt 1 i denna artikel grundas på direktiv 89/391/EEG om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet. Den har även inspirerats av artikel 3 i den sociala stadgan och punkt 19 i gemenskapsstadgan om arbetstagares rättigheter samt, när det gäller rätten till värdiga arbetsförhållanden, av artikel 26 i den reviderade sociala stadgan. Uttrycket ”arbetsförhållanden” bör tolkas på samma sätt som uttrycket ”arbetsvillkor” i artikel 156 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

2. Punkt 2 grundas på direktiv 93/104/EG om arbetstidens förläggning i vissa avseenden samt på artikel 2 i europeiska sociala stadgan och punkt 8 i gemenskapsstadgan om arbetstagares rättigheter.

Förklaring till artikel 32 – Förbud mot barnarbete och skydd av ungdomar i arbetslivet

Denna artikel grundas på direktiv 94/33/EG om skydd av minderåriga i arbetslivet samt artikel 7 i europeiska sociala stadgan och punkterna 20–23 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter.

Förklaring till artikel 33 – Familjeliv och yrkesliv

Artikel 33.1 grundas på artikel 16 i europeiska sociala stadgan.

I punkt 2 har inspiration hämtats från rådets direktiv 92/85/EEG om åtgärder för att förbättra säkerhet och hälsa på arbetsplatsen för arbetstagare som är gravida, nyligen har fött barn eller ammar och direktiv 96/34/EG

om ramavtalet om föräldraledighet, undertecknat av Unice, CEEP och EFS. Den bygger även på artikel 8 (graviditet och barnsbörd) i europeiska sociala stadgan, och inspiration har hämtats från artikel 27 (rätt till jämställdhet för arbetstagare med familjeansvar) i den reviderade sociala stadgan. Begreppet moderskap omfattar tiden från befruktningen till amningen.

Förklaring till artikel 34 – Social trygghet och socialt stöd

Principen i artikel 34.1 grundas på artiklarna 153 och 156 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt på artikel 12 i europeiska sociala stadgan och punkt 10 i gemenskapsstadgan om arbetstagares rättigheter. Den måste respekteras av unionen när denna utövar de befogenheter som den erhållit enligt artiklarna 153 och 156 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Hänvisningen till socialtjänst avser de fall då en sådan tjänst har inrättats för att tillhandahålla vissa förmåner men innebär inte alls att en sådan tjänst måste inrättas om den inte redan finns. Begreppet moderskap ska tolkas på samma sätt som i föregående artikel.

Punkt 2 grundas på artiklarna 12.4 och 13.4 i europeiska sociala stadgan och punkt 2 i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter och återspeglar de regler som härrör från förordning (EEG) nr 1408/71 och förordning (EEG) nr 1612/68.

I punkt 3 har inspiration hämtats från artikel 13 i europeiska sociala stadgan och artiklarna 30 och 31 i den reviderade sociala stadgan och punkt 10 i gemenskapsstadgan. Den måste respekteras av unionen i samband med politik som grundas på artikel 153 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Förklaring till artikel 35 – Hälsoskydd

Principerna i denna artikel grundas på artikel 152 i EG-fördraget som nu har ersatts av artikel 168 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artiklarna 11 och 13 i europeiska sociala stadgan. Artikelns andra mening återger artikel 168.1.

Förklaring till artikel 36 – Tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

Denna artikel överensstämmer fullt ut med artikel 14 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och skapar inte någon ny rättighet. I artikeln fastslås endast principen att unionen måste respektera den tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som föreskrivs i nationella bestämmelser när dessa bestämmelser är förenliga med unionslagstiftningen.

Förklaring till artikel 37 – Miljöskydd

Principen i denna artikel har grundats på artiklarna 2, 6 och 174 i EG-fördraget, som nu har ersatts av artikel 3.3 i fördraget om Europeiska unionen samt artiklarna 11 och 191 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Den har även inspirerats av bestämmelserna i vissa nationella författningar.

Förklaring till artikel 38 – Konsumentskydd

Principen i denna artikel har grundats på artikel 169 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

AVDELNING V – MEDBORGARNAS RÄTTIGHETER

Förklaring till artikel 39 – Rösträtt och valbarhet till Europaparlamentet

Artikel 39 ska enligt artikel 52.2 i stadgan tillämpas på de villkor som avses i fördragen. Artikel 39.1 motsvarar den rättighet som garanteras i artikel 20.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (jfr även den rättsliga grunden i artikel 22 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt för antagande av de närmare arrangemangen för utövandet av denna rättighet), och artikel 39.2 motsvarar artikel 14.3 i fördraget om Europeiska unionen. I artikel 39.2 anges grunderna för valförfarandet i ett demokratiskt system.

Förklaring till artikel 40 – Rösträtt och valbarhet i kommunala val

Denna artikel motsvarar den rättighet som garanteras enligt artikel 20.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (jfr även den rättsliga grunden i artikel 22 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt för antagande av de närmare arrangemangen för utövandet av denna rättighet). Den gäller i enlighet med artikel 52.2 på de villkor som föreskrivs i dessa artiklar i fördragen.

Förklaring till artikel 41 – Rätt till god förvaltning

Artikel 41 grundas på unionen som en rättsgemenskap som har vuxit fram ur rättspraxisen, där bland annat god förvaltning slagits fast som en allmän rättsprincip (se bl.a. domstolens dom av den 31 mars 1992, C-255/90 P, Burban, Rec. 1992, s. I-2253, och förstainstansrättens domar av den 18 september 1995, T-167/94, Nölle, REG 1995, s. II-2589; den 9 juli 1999, T-231/97, New Europe Consulting m.fl. REG, s. II-2403. Den formulering som denna rättighet ges i de två första punkterna är en följd av rättspraxisen (domstolens domar av den 15 oktober 1987, mål 222/86, Heylens, Rec. 1987, s. 4097, punkt 15; den 18 oktober 1989, mål 374/87, Orkem, Rec. 1989, s. 3283; den 21 november 1991, C-269/90, TU München, Rec. 1991, s. I-5469, och förstainstansrättens domar av den 6 december 1994, T-450/93, Lisrestal, Rec. 1994, s. II-1177; den 18 september 1995, T-167/94, Nölle, REG 1995, s. II-2589) samt, när det gäller skyldigheten att ge en motivering, artikel 296 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (jfr också den rättsliga grunden i artikel 298 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt för antagande av lagstiftningsakter som främjar en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration).

I punkt 3 återges den rättighet som nu garanteras i artikel 340 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I punkt 4 återges den rättighet som nu garanteras i artikel 20.2 d och artikel 25 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Enligt artikel 52.2 ska dessa rättigheter gälla på de villkor och med de begränsningar som fastställs i fördragen.

Rätten till ett effektivt rättsmedel, som utgör en viktig aspekt av denna fråga, garanteras genom artikel 47 i denna stadga.

Förklaring till artikel 42 – Rätt till tillgång till handlingar

Den rättighet som garanteras i denna artikel har hämtats från artikel 255 i EG-fördraget, på grundval av vilken förordning (EG) nr 1049/2001 därefter har antagits. Europeiska konventet har utsträckt denna rätt till att även omfatta handlingar från institutioner, organ och myndigheter i allmänhet, oavsett deras form, se artikel 15.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I enlighet med artikel 52.2 i stadgan ska rätten till tillgång till handlingar utövas på de villkor och inom de gränser som fastställs i artikel 15.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Förklaring till artikel 43 – Europeiska ombudsmannen

Den rättighet som garanteras i denna artikel är den som garanteras i artiklarna 20 och 228 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Den gäller i enlighet med artikel 52.2 på de villkor som föreskrivs i dessa båda artiklar.

Förklaring till artikel 44 – Rätt att göra framställningar

Den rättighet som garanteras i denna artikel är den som garanteras i artiklarna 20 och 227 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Den gäller i enlighet med artikel 52.2 på de villkor som föreskrivs i dessa båda artiklar.

Förklaring till artikel 45 – Rörelse- och uppehållsfrihet

Den rättighet som garanteras i punkt 1 är den som garanteras i artikel 20.2 a i fördraget

om Europeiska unionens funktionssätt (se även den rättsliga grunden i artikel 21 och domstolens dom av den 17 september 2002 i mål C-413/99, Baumbast, REG 2002, s. 709). Den gäller i enlighet med artikel 52.2 på de villkor och med de begränsningar som fastställs i fördragen.

I punkt 2 erinras om den behörighet som unionen ges enligt artiklarna 77, 78 och 79 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Härav följer att beviljandet av denna rättighet är beroende av institutionernas utövande av denna behörighet.

Förklaring till artikel 46 – Diplomatiskt och konsulärt skydd

Den rättighet som garanteras i denna artikel är den som garanteras i artikel 20 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt; se även den rättsliga grunden i artikel 23. Den gäller i enlighet med artikel 52.2 i stadgan på de villkor som föreskrivs i dessa artiklar.

AVDELNING VI – RÄTTSKIPNING

Förklaring till artikel 47 – Rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol

Första stycket grundas på artikel 13 i Europakonventionen:

”Var och en, vars i denna konvention angivna fri- och rättigheter kränkts, skall ha tillgång till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet och detta även om kränkningen utförts av någon i offentlig ställning.”

Enligt unionsrätten är skyddet dock ännu mer omfattande, eftersom var och en har rätt att inför en behörig domstol använda sig av ett effektivt rättsmedel. EG-domstolen fastställde denna rättighet i sin dom av den 15 maj 1986 som en allmän princip i unionsrätten (Johnston, mål 222/84, Rec. 1986, s. 1651; se även domarna av den 15 oktober 1987, mål 222/86, Heylens, Rec. 1987, s. 4097 samt den 3 december 1992, C-97/91, Borelli, Rec. 1992, s. I-6313). Enligt domstolen gäller denna allmänna princip i unionsrätten också för medlemsstaterna när de tillämpar unionsrätten. Avsikten med att införa denna rättspraxis i stadgan har inte varit att ändra på det system för kontroll av lagenligheten som föreskrivs i fördragen, bland annat reglerna för om mål kan tas upp för direkt talan i Europeiska unionens domstol. Europeiska konventet har diskuterat unionens system för kontroll av lagenligheten, inklusive reglerna för om mål kan tas upp och bekräftat dem, samtidigt som vissa aspekter av dem har ändrats, vilket avspeglas i artiklarna 251–281 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt i artikel 263 fjärde strecksatsen. Artikel 47 ska gälla unionens institutioner och medlemsstaterna när de tillämpar unionsrätten, och för alla rättigheter som garanteras genom unionsrätten.

Andra stycket motsvarar artikel 6.1 i Europakonventionen, vilken har följande lydelse:

”Var och en skall, vid prövningen av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag. Domen skall avkunnas offentligt, men pressen och allmänheten får utestängas från rättegången eller en del därav av hänsyn till den allmänna moralen, den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten i ett demokratiskt samhälle, eller då minderårigas intressen eller skyddet för parternas privatliv så kräver eller, i den mån domstolen finner det strängt nödvändigt, under särskilda omständigheter när offentlighet skulle skada rättvisans intresse.”

I unionsrätten tillämpas rätten till domstolsprövning inte enbart vid överklaganden som avser rättigheter och skyldigheter av civilrättslig typ. Det är en av följderna av att unionen är en rättsgemenskap, vilket domstolen har slagit fast i mål 294/83, ”Les Verts” mot Europaparlamentet (dom av den 23 april 1986, Rec. 1986, s. 1339). Med undantag för sitt tillämpningsområde tillämpas de garantier som erbjuds enligt Europakonventionen dock på likartat sätt i unionen.

När det gäller tredje stycket bör det noteras att enligt rättspraxis vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna måste allmän rättshjälp ges om detta är en förutsättning för att ett effektivt rättsmedel faktiskt ska kunna garanteras. (Europeiska domstolens dom av den 9 oktober 1979, Airey, serie

A, volym 32, s. 11.) Det finns också ett system för allmän rättshjälp vid Europeiska unionens domstol.

Förklaring till artikel 48 – Presumtion för oskuld och rätten till försvar

Artikel 48 motsvarar artikel 6.2 och 6.3 i Europakonventionen, som har följande lydelse:

”2. Var och en som blivit anklagad för brott skall betraktas som oskyldig till dess hans skuld lagligen fastställts.

3. Var och en som blivit anklagad för brott har följande minimirättigheter

a) att utan dröjsmål, på ett språk som han förstår och i detalj, underrättas om innebörden av och grunden för anklagelsen mot honom,

b) att få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar,

c) att försvara sig personligen eller genom rättegångsbiträde som han själv utsett eller att, när han saknar tillräckliga medel för att betala ett rättegångsbiträde, erhålla ett sådant utan kostnad, om rättvisans intresse så fordrar,

d) att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas emot honom samt att själv få vittnen inkallade och förhörda under samma förhållanden som vittnen åberopade mot honom,

e) att utan kostnad bistås av tolk, om han inte förstår eller talar det språk som används i domstolen.”

Enligt artikel 52.3 har denna rättighet samma innebörd och räckvidd som den som garanteras i Europakonventionen.

Förklaring till artikel 49 – Principerna om laglighet och proportionalitet i fråga om brott och straff

I denna artikel återges den klassiska regeln om den icke-retroaktiva verkan hos lagar och straff på det straffrättsliga området. Ett tillägg har gjorts i form av den regel om retroaktiv verkan för mildare straffrättslig lagstiftning som förekommer i många medlemsstater och som återges i artikel 15 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

Artikel 7 i Europakonventionen har följande lydelse:

”1. Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks.

2. Denna artikel skall inte hindra lagföring och bestraffning av den som gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks var brottslig enligt de allmänna rättsprinciper som erkänns av civiliserade stater.”

I punkt 2 har man strukit ordet ”civiliserade”, vilket inte innebär någon förändring i betydelsen av denna punkt, som särskilt avser brott mot mänskligheten. Enligt artikel 52.3 har den rättighet som garanteras följaktligen samma innebörd och räckvidd som i Europakonventionen.

I punkt 3 återges den allmänna princip om proportionalitet i fråga om brott och straff som slagits fast i medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner och EG-domstolens rättspraxis.

Förklaring till artikel 50 – Rätt att inte bli dömd eller straffad två gånger för samma brott

Artikel 4 i protokoll nr 7 till Europakonventionen har följande lydelse:

”1. Ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket han redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat.

2. Bestämmelserna i föregående punkt skall inte utgöra hinder för att målet tas upp på nytt i enlighet med lagen och rättegångsordningen i den berörda staten om det föreligger bevis om nya eller nyuppdagade omständigheter eller om ett grovt fel begåtts i det tidigare rättegångsförfarandet vilket kan ha påverkat utgången i målet.

3. Avvikelse får inte ske från denna artikel med stöd av artikel 15 i konventionen.”

Regeln om att ingen får dömas två gånger för samma brott (”non bis in idem”) tillämpas i unionsrätten (bland en omfattande rättspraxis, se dom av den 5 maj 1966, Gutmann mot kommissionen, mål 18/65 och 35/65, Rec. 1966, s. 150, och bland senare mål för-

stainstansrättens dom av den 20 april 1999, förenade mål T-305/94 m.fl., Limburgse Vinyl Maatschappij NV mot kommissionen, REG 1999, s. II-931). Det bör påpekas att den ”icke-kumulativa” regeln avser kumulering av två påföljder av samma typ – här straffrättsliga.

Enligt artikel 50 ska ”non bis in idem”-regeln gälla inte endast i fråga om en och samma stats behörighet utan även mellan flera medlemsstaters behörigheter. Detta motsvarar unionens regelverk – se artiklarna 54–58 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och domstolens dom av den 11 februari 2003 i mål C-187/01, Gözütok, (Rec. 2003, s. I-1345), artikel 7 i konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen samt artikel 10 i konventionen om kamp mot korruption. De starkt begränsade undantag som finns och som innebär att medlemsstaterna enligt dessa konventioner får göra avsteg från ”non bis in idem”-regeln omfattas av den övergripande klausulen i artikel 52.1 om begränsningar. När det gäller de situationer som avses i artikel 4 i protokoll nr 7, nämligen tillämpningen av denna princip inom en och samma medlemsstat, har den rättighet som garanteras samma innebörd och räckvidd som motsvarande rättighet i Europakonventionen.

AVDELNING VII – ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM TOLKNING OCH TILLÄMPNING AV STADGAN

Förklaring till artikel 51 – Tillämpningsområde

Syftet med artikel 51 är att fastställa stadgans tillämpningsområde. Avsikten är att tydligt slå fast att stadgan först och främst är tillämplig på unionens institutioner och organ, med iakttagande av subsidiaritetsprincipen. Denna bestämmelse formulerades i samklang med artikel 6.2 i fördraget om Europeiska unionen, enligt vilken unionen ska respektera de grundläggande rättigheterna, samt mandatet från Europeiska rådet i Köln. Betydelsen av begreppet ”institutioner” slås fast i fördragen. Uttrycket ”organ och byråer” används allmänt i fördragen för att avse alla organ som inrättas genom fördragen eller sekundärrätten (se t.ex. artikel 15 eller 16 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt).

När det gäller medlemsstaterna framgår det entydigt av domstolens rättspraxis att medlemsstaterna är skyldiga att respektera de grundläggande rättigheter som fastställts inom ramen för unionen endast när de fattar beslut inom tillämpningsområdet för unionsrätten (dom av den 13 juli 1989, Wachauf, mål 5/88, Rec. 1989, s. 2609; dom av den 18 juni 1991, ERT, Rec. 1991, s. I-2925; dom av den 18 december 1997, mål C-309/96, Annibaldi, REG 1997, s. I-7493). Domstolen har nyligen bekräftat denna rättspraxis med följande formulering: ”Vidare är medlemsstaterna bundna av de krav som följer av kraven på skydd för grundläggande rättigheter i gemenskapens rättsordning när de genomför gemenskapsrättsliga bestämmelser ...” (dom av den 13 april 2000, mål C-292/97, REG 2000, s. 2737, punkt 37). Givetvis ska denna regel, så som den bekräftas i denna stadga, gälla såväl centrala myndigheter som regionala och lokala instanser och offentliga organ när de tillämpar unionsrätten.

I punkt 2 tillsammans med punkt 1 andra meningen bekräftas det att stadgan inte får medföra någon utvidgning av de befogenheter och uppgifter som unionen ges i fördragen. Det handlar om att uttryckligen nämna det som logiskt följer av subsidiaritetsprincipen och av att unionen endast har de befogenheter den har tilldelats. De grundläggande rättigheter som garanteras i unionen har ingen verkan utanför ramen för de befogenheter som fastställs i fördragen. Följaktligen kan, enligt punkt 1 andra meningen, skyldighet för unionens institutioner att främja de principer som fastställs i stadgan endast uppstå inom gränserna för dessa befogenheter.

I punkt 2 bekräftas också att stadgan inte kan få till följd att tillämpningsområdet för unionsrätten utsträcks utanför unionens befogenheter enligt fördragen. Domstolen har redan fastställt denna regel med avseende på de grundläggande rättigheter som erkänns som en del av unionsrätten (dom av den 17 februari 1998 i mål C-249/96, Grant, REG 1998, s. I-621, punkt 45). Enligt denna regel är det självklart att hänvisningen till stadgan i artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen inte

i sig kan innebära en utvidgning av de av medlemsstaternas åtgärder som anses vara ”tillämpning av unionsrätten” (enligt punkt 1 och ovannämnda rättspraxis).

Förklaring till artikel 52 – Rättigheternas och principernas räckvidd och tolkning

Syftet med artikel 52 är att fastställa räckvidden av rättigheterna och principerna i stadgan och fastställa regler för hur de ska tolkas. I punkt 1 behandlas begränsningssystemet. I den använda formuleringen har inspiration hämtats från domstolens rättspraxis enligt följande: ”... Det följer emellertid av en väl etablerad rättspraxis att dessa rättigheter kan begränsas, särskilt inom ramen för en gemensam organisation av marknaden, förutsatt att dessa begränsningar faktiskt svarar mot mål av allmänintresse som gemenskapen eftersträvar och i förhållande till dessa mål inte utgör ett orimligt och oacceptabelt ingripande som påverkar själva innehållet i dessa rättigheter” (dom av den 13 april 2000, mål C-292/97, punkt 45). Omnämnandet av mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen omfattar såväl de mål som anges i artikel 3 i fördraget om Europeiska unionen som andra intressen som skyddas av särskilda bestämmelser i fördragen, t.ex. artikel 4.1 i fördraget om Europeiska unionen, artikel 35.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och artiklarna 36 och 346 i det fördraget.

I punkt 2 avses rättigheter som redan uttryckligen garanterades i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och har erkänts i stadgan och som nu finns i fördragen (framför allt de rättigheter som följer av unionsmedborgarskapet). Där klargörs det att dessa rättigheter även i fortsättningen ska utövas på de villkor och med de begränsningar som gäller för den unionsrätt som de grundas på och som fastställs i fördragen. Det rättighetssystem som erhålls enligt EG-fördraget och som nu ersätts av fördragen ändras inte av stadgan.

Punkt 3 syftar till att trygga det nödvändiga sammanhanget mellan stadgan och Europakonventionen genom att fastställa regeln att rättigheterna i denna stadga, i den mån de svarar mot rättigheter som garanteras även i Europakonventionen, ska ha samma innebörd och räckvidd, även i fråga om tillåtna begränsningar, som i Europakonventionen. Därav följer särskilt att lagstiftaren vid fastställande av begränsningar i dessa rättigheter ska respektera samma normer som fastlagts i det detaljerade systemet för begränsningar i Europakonventionen och som därigenom blir tillämpliga för de rättigheter som omfattas av denna punkt, utan att detta inkräktar på unionsrättens och Europeiska unionens domstols autonomi.

Hänvisningen till Europakonventionen, gäller såväl konventionen som protokollen. De garanterade rättigheternas innebörd och räckvidd bestäms inte endast av ordalydelsen i dessa instrument utan också av rättspraxis vid Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och vid Europeiska unionens domstol. Syftet med den sista meningen i punkt 3 är att göra det möjligt för unionen att säkerställa ett mer omfattande skydd. I alla händelser får den skyddsnivå som erbjuds genom stadgan aldrig vara lägre än den som garanteras i Europakonventionen.

Stadgan påverkar inte medlemsstaternas möjligheter att använda sig av artikel 15 i Europakonventionen där undantag medges från Europakonventionens rättigheter i händelse av krig eller i annat allmänt nödläge som hotar nationens existens, när medlemsstaterna vidtar försvarsåtgärder i krig och för att upprätthålla lag och ordning i enlighet med de skyldigheter som erkänns i artikel 4.1 i fördraget om Europeiska unionen samt artiklarna 72 och 347 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Förteckningen över de rättigheter som för närvarande, utan att detta utesluter att rätten, lagstiftningen och fördragen utvecklas, kan anses motsvara rättigheter i Europakonventionen enligt denna punkt återges nedan. Rättigheter som går utöver rättigheterna i Europakonventionen har inte tagits med.

1. Artiklar i stadgan med samma innebörd och räckvidd som motsvarande artiklar i Europakonventionen:

– Artikel 2 motsvarar artikel 2 i Europakonventionen.

– Artikel 4 motsvarar artikel 3 i Europakonventionen.

– Artikel 5.1 och 5.2 motsvarar artikel 4 i Europakonventionen.

– Artikel 6 motsvarar artikel 5 i Europakonventionen.
– Artikel 7 motsvarar artikel 8 i Europakonventionen.
– Artikel 10.1 motsvarar artikel 9 i Europakonventionen.
– Artikel 11 motsvarar artikel 10 i Europakonventionen, utan att det påverkar de inskränkningar som unionsrätten kan medföra i medlemsstaternas möjlighet att införa sådana tillståndskrav som avses i artikel 10.1 tredje meningen i Europakonventionen.
– Artikel 17 motsvarar artikel 1 i tilläggsprotokollet till Europakonventionen.
– Artikel 19.1 motsvarar artikel 4 i tilläggsprotokoll nr 4.
– Artikel 19.2 motsvarar artikel 3 i Europakonventionen såsom den tolkats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.
– Artikel 48 motsvarar artikel 6.2 och 6.3 i Europakonventionen.
– Artikel 49.1 (med undantag för sista meningen) och 49.2 motsvarar artikel 7 i Europakonventionen.

2. Artiklar med samma innebörd som motsvarande artiklar i Europakonventionen, men med större räckvidd:

– Artikel 9 omfattar tillämpningsområdet för artikel 12 i Europakonventionen, men dess tillämpningsområde kan utvidgas till att omfatta andra typer av äktenskap när dessa inrättas genom nationell lagstiftning.
– Artikel 12.1 motsvarar artikel 11 i Europakonventionen men tillämpningsområdet utvidgas till unionsnivå.
– Artikel 14.1 motsvarar artikel 2 i tilläggsprotokollet till Europakonventionen, men tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta tillgång till yrkesutbildning och fortbildning.
– Artikel 14.3 motsvarar artikel 2 i tilläggsprotokollet till Europakonventionen när det gäller föräldrarnas rättigheter.
– Artikel 47.2 och 47.3 motsvarar artikel 6.1 i Europakonventionen, men begränsningen till prövning av civila rättigheter och skyldigheter eller av anklagelser för brott finns inte med när det gäller unionsrätten och dess genomförande.
– Artikel 50 motsvarar artikel 4 i protokoll 7 till Europakonventionen, men räckvidden har utvidgats till unionsnivå mellan medlemsstaternas domstolar.
– Slutligen kan Europeiska unionens medborgare inte betraktas som utlänningar vid tillämpning av unionsrätten, på grund av förbudet mot all diskriminering på grund av nationalitet. De inskränkningar som anges i artikel 16 i Europakonventionen när det gäller utlänningars rättigheter kan följaktligen inte tillämpas på unionsmedborgare i detta sammanhang.

Tolkningsregeln i punkt 4 har grundats på lydelsen i artikel 6.3 i fördraget om Europeiska unionen och tar vederbörlig hänsyn till den inställning till gemensamma konstitutionella traditioner som följs av domstolen (t.ex. dom av den 13 december 1979 i mål 44/79, Hauer, Rec. 1979, s. 3727; dom av den 18 maj 1982 i mål 155/79, AM&S, Rec. 1982, s. 1575). Enligt denna regel bör de berörda rättigheterna enligt stadgan, hellre än enligt en rigorös ”minsta gemensamma nämnare”, tolkas så att de erbjuder en högre skyddsnivå som är adekvat för unionsrätten och i harmoni med de gemensamma konstitutionella traditionerna.

I punkt 5 klargörs gränsdragningen mellan ”rättigheter” och ”principer” i stadgan. Enligt denna gränsdragning ska subjektiv rätt respekteras medan principer ska iakttas (artikel 51.1). Principerna får genomföras genom lagstiftningsakter eller verkställighetsakter (som antas av unionen i enlighet med dess befogenheter och av medlemsstaterna endast när de genomför unionsrätten), och de blir viktiga för domstolarna endast när sådana akter tolkas eller ses över. De ger dock inte upphov till krav på positiv särbehandling från unionens institutioner eller medlemsstaternas myndigheter. Detta överensstämmer både med domstolens rättspraxis (jfr särskilt rättspraxis om ”försiktighetsprincipen” i artikel 191.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt: förstainstansens dom av den 11 september 2002, T-13/99, Pfizer mot rådet, med talrika hänvisningar till tidigare rättspraxis och en rad domar avseende artikel 33 (f.d. 39) om jordbrukslagstiftningens principer, t.ex. domstolens dom i mål 265/85, Van den Berg, Rec. 1987, s. 1155: granskning av principen om marknadsstabilisering och berättigade förväntningar) och med inställningen i medlemsstaternas konstitutionella sy-

stem till ”principer”, i synnerhet inom socialskyddslagstiftningen. Bland exemplen på principer som erkänns i stadgan kan nämnas t.ex. artiklarna 25, 26 och 37. I vissa fall kan en artikel i stadgan innehålla inslag både av rättigheter och principer, t.ex. artiklarna 23, 33 och 34.

Punkt 6 avser de olika artiklar i stadgan som i en anda av subsidiaritet hänvisar till nationell lagstiftning och praxis.

Förklaring till artikel 53 – Skyddsnivå

Denna bestämmelse syftar till att bevara den skyddsnivå som nu ges på respektive tillämpningsområde genom unionsrätten, nationell rätt och internationell rätt. Europakonventionen nämns med tanke på dess stora betydelse.

Förklaring till artikel 54 – Förbud mot missbruk av rättigheter

Denna artikel motsvarar artikel 17 i Europakonventionen:

”Ingenting i denna konvention får tolkas så att det medför en rätt för någon stat, grupp eller person att bedriva verksamhet eller utföra handling som syftar till att utplåna någon av de fri- och rättigheter som angetts i konventionen eller till att inskränka dem i större utsträckning än vad som där medgetts.”